

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน
สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

นางสาวจุฬารัตน์ จิตไพศาลวัฒนา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2557

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DEVELOPMENT OF A NON-FORMAL EDUCATION MANAGEMENT MODEL OF READINESS
PREPARATION OF THAI WORKFORCE IN ACCOUNTING FOR THE ASEAN COMMUNITY

Miss Chularat Jitpaisanwattana

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Non-Formal Education

Department of Lifelong Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2014

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงาน ไทยด้านบัญชี
โดย	นางสาวจุฬารัตน์ จิตไพศาลวัฒนา
สาขาวิชา	การศึกษานอกระบบโรงเรียน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร. วิกร ตันทวาทโธม

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. บัญชา ชลาภิรมย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อาชัญญา รัตนอุบล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิกร ตันทวาทโธม)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนัสวาทน์ โกวิททยา)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร. สมชัย วรรณกุลรักษ์)

จุฬารัตน์ จิตไพศาลวัฒนา : การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี (DEVELOPMENT OF A NON-FORMAL EDUCATION MANAGEMENT MODEL OF READINESS PREPARATION OF THAI WORKFORCE IN ACCOUNTING FOR THE ASEAN COMMUNITY) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร. วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา, อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: รศ. ดร. วิกร ตันชุกโฉม, 358 หน้า.

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 2) พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 3) ศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขในการใช้รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้การบรรยายสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร การศึกษากรณีตัวอย่างการจัดการศึกษาทางด้านบัญชีที่ดี และการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแก่แรงงานไทยด้านบัญชี โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 20 คน นอกจากนี้ยังมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 13 ท่าน เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเพื่อตรวจสอบรูปแบบที่ร่างไว้และพิจารณาปัจจัยและเงื่อนไขในการนำรูปแบบไปใช้

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. การจัดการศึกษาประกอบด้วย 1.1 นโยบายการจัดการศึกษา ที่สนับสนุนการพัฒนา และยกระดับความสามารถของแรงงานให้เทียบเท่ามาตรฐานสากล 1.2 สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน ที่ต้องได้รับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถเทียบเท่ามาตรฐานทางบัญชีระหว่างประเทศ 1.3 สภาพคุณลักษณะของแรงงานที่มีความพร้อม ตามข้อตกลงร่วมของอาเซียน ได้แก่ วุฒิกการศึกษา ใบอนุญาต ประสบการณ์ การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ การรับรองด้านจรรยาบรรณ และคุณลักษณะทางวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วยความรู้ทางวิชาชีพ ความรู้ที่เฉพาะทาง ทักษะทางวิชาชีพ ทักษะภาษาอังกฤษ และทักษะการเรียนรู้ และ 1.4 แนวทางการจัดการศึกษา ประกอบด้วยหลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล

2. รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ประกอบด้วย 1) นโยบาย แบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับประชาคมอาเซียน ระดับประเทศ ระดับสาขาวิชาชีพบัญชี และระดับองค์กรและหน่วยงาน ที่สอดคล้องกันในการยกระดับแรงงานไทยด้านบัญชี 2) กระบวนการของรูปแบบ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 2.1) การประเมินความต้องการ โดยระบุอาชีพ ระบุความรู้พื้นฐาน วิเคราะห์การปฏิบัติงาน ตรวจสอบภาระงาน และประเมินความต้องการจำเป็น 2.2) การวางแผน โดยกำหนดผลลัพธ์ที่คาดหวัง จัดลำดับงาน และเลือกเนื้อหา และเลือกวิธีการเรียนรู้ 2.3) การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยกำหนดจุดประสงค์ มาตรฐานการวัดผล 2.4) การเตรียมการ โดยจัดทำแบบทดสอบ คู่มือ และสื่อ และตรวจสอบและปรับปรุง 2.5) การดำเนินการแบบมีที่เลี้ยง โดยจัดกลุ่ม ระบุปัญหา ทำกระบวนการ นำสู่ปฏิบัติ สรุปผล 2.6) การประเมินผลและรายงานผล และ 3) คุณลักษณะแรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความพร้อมได้แก่ การมีคุณสมบัติตามข้อตกลงร่วมของอาเซียนและมีคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี ได้แก่ ความรอบรู้ เท้าทัน ความรู้ที่เฉพาะเจาะจง ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ทักษะการปฏิบัติงาน ทักษะภาษาอังกฤษ และทักษะการเรียนรู้

3. ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบไปใช้ พบว่าปัจจัยในการนำไปใช้ได้แก่ 1) นโยบาย 2) เนื้อหาสาระ 3) อุปกรณ์ 4) แรงจูงใจ 5) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 6) การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี และเงื่อนไขในการนำรูปแบบไปใช้ได้แก่ ความตระหนักของผู้เรียน การดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน ผู้สอน และการติดตามและประเมินอย่างต่อเนื่อง

ภาควิชา การศึกษาตลอดชีวิต
สาขาวิชา การศึกษานอกระบบโรงเรียน
ปีการศึกษา 2557

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม

5284212127 : MAJOR NON-FORMAL EDUCATION

KEYWORDS: NON-FORMAL EDUCATION MANAGEMENT MODEL / THE READINESS PREPARATION OF THAI WORKFORCE IN ACCOUNTING / ASEAN COMMUNITY

CHULARAT JITPAISANWATTANA: DEVELOPMENT OF A NON-FORMAL EDUCATION MANAGEMENT MODEL OF READINESS PREPARATION OF THAI WORKFORCE IN ACCOUNTING FOR THE ASEAN COMMUNITY. ADVISOR: ASST. PROF. WIRATHEP PATHUMCHAROENWATTANA, Ph.D., CO-ADVISOR: ASSOC. PROF. VIKORN TANTAWUTHO, Ph.D., 358 pp.

The purpose of this research were to: 1. analyze and synthesize education management of readiness preparation of Thai workforce in accounting for the ASEAN Community; 2. develop a non-formal education management model of readiness preparation of Thai workforce in accounting for the ASEAN Community; and 3. study the factors and conditions in implementing a non-formal education management model of readiness preparation of Thai workforce in accounting for the ASEAN Community. The study was a qualitative research to describe the relevant circumstances by using the content study, case study concerning best practices in education management on accounting, and in-depth interviews with 20 purposive selected samples as key informants. Besides, 13 experts were also participated in the focus group discussions to review the drafted model and consider factors and conditions in implementing the model. The results of the research were as followings:

1. Education management consisted of: 1.1 policies that supported the development and enhancement of the competence of the workforce to meet the international standards; 1.2 Thai workforce in accounting that needed continuity professional development in order to be comparable with the international accounting standards; 1.3 the attributes inherent in the readiness of workforce in accounting in accordance with the ASEAN Mutual Recognition Arrangement which consisted of educational background, career licenses, experiences, continuing professional development, and accreditation of ethics, and professional qualifications which consisted of accounting knowledge, specialized knowledge, professional skills, English skills, and learning skills; 1.4 education management which consisted of curriculum, qualifications as required , contents, learning activities, and evaluation.

2. A non-formal education management model consisted of: 1) the 4 policies levels, namely ASEAN Community level, national level , Federation of Accounting Professions level , and workplace and organizations level; 2) the 6 steps of the processes of the model which consisted of 2.1 needs assessments by identifying the occupation, prerequisite knowledge, analyzing current performances, examining future tasks, and assessing essential needs; 2.2 planning by determining expected outcomes, prioritizing tasks, and selecting content and learning methods; 2.3 developing a competency based curriculum by setting objectives and assessment criteria; 2.4 preparation by making tests, teaching manuals and learning materials and medias, and examining and adjusting them; 2.5 implementation with coaching by arranging groups, identifying problems, organizing processes, implementing and making conclusion; 2.6 evaluation and report; 3) The qualifications of readiness of Thai workforce in accounting consisted of the qualifications according to ASEAN Mutual Recognition Arrangement, and qualifications in accounting profession skills which were up to date knowledge, specialized knowledge, accounting profession skills, working skills, English skills, and learning skills.

3. The factors and conditions in implementing the model were: 1) policies 2) learning content 3) learning materials 4) motivation 5) participation from all relevant entities 6) development of the continuity of learning in accounting profession and the conditions of model implementation which were awareness of learners, sequential processes, instructor, and the ongoing follow-up and evaluation.

Department: Lifelong Education
Field of Study: Non-Formal Education
Academic Year: 2014

Student's Signature
Advisor's Signature
Co-Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยการแนะนำและกำลังใจจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษา และ รองศาสตราจารย์ ดร.วิกร ตัณฑุฑุฒโฒ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่เสียสละเวลาในการให้คำปรึกษา แนะนำแก้ไขและให้กำลังใจผู้วิจัยอย่างดี ยิ่ง รวมทั้ง รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล ที่รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสวาสน์ โกวิทยา อาจารย์ดร.สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล และดร.สมชาย วรานุกลรัชช์ ที่รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านและเจ้าหน้าที่ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต และ คณาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาด้านการศึกษาจากระบบโรงเรียนและศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความกรุณาตรวจเครื่องมือวิจัย ผู้เชี่ยวชาญและผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่สละเวลาให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้ง เพื่อนๆทุกท่านที่ได้มีส่วนช่วยเหลือทั้งโดยตรงและโดยอ้อมมาตลอด

ผู้วิจัยขอขอบความภาคภูมิใจทั้งหมดแด่คุณพ่อวิทย์และคุณแม่ตรุณี จิตไพศาลวัฒนา และครอบครัวที่ให้ความรัก ความอบอุ่น ความไว้วางใจ ตลอดจนกำลังใจในการสนับสนุนผู้วิจัย จนนำมาซึ่งความสำเร็จในครั้งนี้

ท้ายสุดนี้ ขอขอบพระคุณทุนวิจัย 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากกองทุน รัชดาภิเษกสมโภช ที่สนับสนุนทุนวิจัยบางส่วนในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยดี และขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้มอบทุนนำเสนองานวิจัย โดยให้นำผลการวิจัยส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไปเผยแพร่ในงาน The 5th World Conference on Learning, Teaching and Education Leadership ณ สาธารณรัฐเซเชลล์ นับเป็นการสร้างคุณค่าให้แก่การวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างมาก

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามที่ใช้ในการวิจัย.....	9
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	10
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	13
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	13
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	16
บทที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
ตอนที่ 1 แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน	18
ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมแรงงาน.....	26
ตอนที่ 3 การจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่.....	38
ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน	53
ตอนที่ 5 แนวคิดและหลักการของสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี	75
ตอนที่ 6 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ.....	103
ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	112

ตอนที่ 8 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	126
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	130
ชั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคม อาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี.....	130
ชั้นตอนที่ 2 รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคม อาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี.....	139
ชั้นตอนที่ 3 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอก ระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี.....	142
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	146
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคม อาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี.....	146
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี.....	244
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบ โรงเรียนไปใช้เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี.....	281
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	287
สรุปผลการวิจัย.....	288
อภิปรายผล.....	296
ข้อเสนอแนะ.....	307
รายการอ้างอิง.....	310
ภาคผนวก.....	323
ภาคผนวก ก ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือ.....	324
ภาคผนวก ข ผู้เชี่ยวชาญสัมภาษณ์เชิงลึก.....	327
ภาคผนวก ค ผู้ทรงคุณวุฒิสนทนากลุ่ม.....	331

ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	334
ภาคผนวก จ ผลการศึกษาเอกสาร	345
ภาคผนวก ฉ ภาพการดำเนินการวิจัย.....	354
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	358

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	Blank (1982) เปรียบเทียบการฝึกอบรมที่อ้างอิงฐานสมรรถนะ (Competency-Based Program) และการฝึกอบรมแบบดั้งเดิม (Tradition Program).....	28
ตารางที่ 2	ความแตกต่างของหลักการและความเชื่อระหว่างการเรียนรู้ของผู้ใหญ่กับการเรียนรู้ของเด็ก	40
ตารางที่ 3	สรุปสาระสำคัญขององค์ประกอบของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ.....	50
ตารางที่ 4	สรุปเป้าหมายของการพัฒนาแผนการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน	59
ตารางที่ 5	สรุปสาระสำคัญของแนวทางการพัฒนาคนในประเทศสมาชิกอาเซียน.....	63
ตารางที่ 6	ผลเปรียบเทียบการรับรู้ การเตรียมความพร้อมและความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ ต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	66
ตารางที่ 7	ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาในระบบด้านบัญชีจากกรณีศึกษาที่ดี (Best Practices)	177
ตารางที่ 8	ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านบัญชีจากกรณีศึกษาที่ดี (Best Practices).....	197
ตารางที่ 9	ผลการสังเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี.....	234
ตารางที่ 10	ผลการสังเคราะห์สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน.....	235
ตารางที่ 11	ผลการสังเคราะห์สภาพของคุณลักษณะแรงงานด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน	238
ตารางที่ 12	ผลการสังเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานด้านบัญชี.....	240

สารบัญภาพ

แผนภาพที่ 1	การสังเคราะห์แนวคิดรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	36
แผนภาพที่ 2	ขั้นตอนการพัฒนาารูปแบบของ Steiner.....	110
แผนภาพที่ 3	ขั้นตอนการพัฒนาารูปแบบของ ปรีชา กัณธิยะ	111
แผนภาพที่ 4	กรอบแนวคิดในการวิจัย	129
แผนภาพที่ 5	สรุปขั้นตอนดำเนินการวิจัย.....	145
แผนภาพที่ 6	บทบาทของสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์.....	181
แผนภาพที่ 7	รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคม อาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี	280
แผนภาพที่ 8	รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคม อาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีและปัจจัยและเงื่อนไขในการนำรูปแบบฯไปใช้.....	286

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียนฉบับที่ 2 (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อประกาศจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี พ.ศ. 2563 โดยสนับสนุนการรวมตัวและความร่วมมืออย่างรอบด้าน อันประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือในด้านการเมืองจัดตั้ง “ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน” หรือ ASEAN Political Security Community (APSC), ด้านเศรษฐกิจ จัดตั้ง “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” หรือ ASEAN Economic Community (AEC) และด้านสังคมและวัฒนธรรมให้จัดตั้ง “ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน” หรือ ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) โดยมีกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) เป็นกรอบพื้นฐานทางกฎหมายรองรับ ที่มีพันธกิจที่สมาชิกอาเซียนต้องปฏิบัติตาม (Legal Binding) เพื่อให้อาเซียนมีสถานะคล้ายกับสหภาพยุโรปมากขึ้น โดยเริ่มจากมีเขตการค้าเสรีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 แต่เนื่องจากการแข่งขันอย่างรุนแรงมากจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจจีนและอินเดีย เป็นผลให้การประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 12 ที่เมืองเซบู ประเทศฟิลิปปินส์ เมื่อปี พ.ศ. 2550 ผู้นำอาเซียนเห็นชอบและลงนามในปฏิญญาเซบูว่าด้วยการเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมอาเซียนใน พ.ศ. 2558 (Cebu Declaration on the Acceleration of the Establishment of an ASEAN Community by 2015) (กฤตชญาภัค อุ่นเสรี, 2554; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555)

อาเซียนมีความต้องการขยายความร่วมมือจากอาเซียน 10 ประเทศ เป็นอาเซียนบวกสาม (ASEAN+3) ซึ่งได้แก่ อาเซียน 10 ประเทศกับร่วมกับ จีน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่นและอาเซียนบวกหก (ASEAN+6) ได้แก่ อาเซียนบวกสามร่วมกับออสเตรเลีย นิวซีแลนด์และ อินเดีย ซึ่งโดยรวมกันจะเรียกว่าความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองในการเจรจาการค้าและการลงทุน เพราะมีประชากรรวมประมาณครึ่งหนึ่งของทั้งโลก จากการเป็นประชาคมอาเซียนและอาเซียนพลัสเหล่านี้ส่งผลให้เกิดเขตการค้าเสรี เขตการลงทุนร่วม อนุญาตการแลกเปลี่ยนบริการ (กฤตชญาภัค อุ่นเสรี, 2554) การรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียนทำให้มีตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน ยังผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีใน 5 สาขาในระบบเศรษฐกิจอันประกอบไปด้วยสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานฝีมือ การเคลื่อนย้ายเสรีเหล่านี้ ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายของธุรกิจ การจัดตั้งธุรกิจการค้า

ใหม่ๆมีความง่าย สะดวกและคล่องตัว อย่างไรก็ตามธุรกิจทุกประเภทที่จัดตั้งขึ้นมา อาทิบริษัทมหาชน บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด กิจการร่วมค้า บริษัทข้ามชาติ สหกรณ์ รัฐวิสาหกิจ องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร อยู่ภายใต้กฎหมายที่ต้องมีการจัดทำบัญชี (พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543, 2543, 12 พฤษภาคม) เพื่อรายงานผลการดำเนินงานกิจการที่ประกอบด้วยรายการรับและจ่ายเงิน และเงินทุนหมุนเวียนในกิจการ โดยรายงานทางบัญชีเหล่านี้เป็นข้อมูลอันสำคัญในการนำไปใช้บริหารและจัดการ องค์กร การสร้างความโปร่งใสและธรรมาภิบาลที่แสดงต่อองค์กรภายนอกต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเติบโตของธุรกิจ การต้องจัดทำบัญชีนี้อาจทำให้แรงงานไทยด้านบัญชีเข้ามาเกี่ยวข้องและมีบทบาทสำคัญต่อความเป็นไปของการเติบโตและความยั่งยืนของธุรกิจ รวมทั้งส่งผลต่อทิศทางความเจริญของ เศรษฐกิจประเทศ การสร้างเสริมธรรมาภิบาลและประสิทธิภาพการบริหารเพื่อการแข่งขันเสรีในโลก ยุคใหม่ในระยะยาว

การเปิดเสรีให้กับแรงงานฝีมือ เป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้เกิดการเคลื่อนย้ายธุรกิจได้อย่างเสรีเช่นกัน แรงงานฝีมือเสรีที่กล่าวไว้นั้น เป็นการร่วมมือกันให้อาชีพ 7 สาขาวิชาชีพได้แก่ แพทย์ พยาบาล ทันตแพทย์ สถาปัตยกรรม นักวิศวกรรม การสำรวจ และนักบัญชี สามารถโยกย้ายที่ทำงานไปประเทศใดก็ได้ในกลุ่มสมาชิกอาเซียน โดยมีการทำข้อตกลงร่วมกันของอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangements: MRA) เพื่อยอมรับคุณสมบัติของนักวิชาชีพในแต่ละสาขา อาชีพและอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายนักวิชาชีพหรือผู้มีความสามารถพิเศษของอาเซียนได้อย่างเสรี (พรพภษา เพ็ญศรีสิริกุล, 2555)

ข้อตกลงร่วมของอาเซียนสำหรับบริการวิชาชีพบัญชี (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Accountancy Services: MRA) ทำขึ้นภายในประเทศสมาชิกอาเซียน ในการกำหนดคุณสมบัติของ ASEAN Chartered Professional Accountant (ACPA) ร่วมกัน เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงาน และเป็นการส่งเสริมการพัฒนาทางวิชาชีพบัญชีผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแนวปฏิบัติที่ดี โดยให้ครอบคลุมการทำงานบริการทางวิชาชีพบัญชีตาม Central Product Classification หรือ CPC 862 ที่กำหนด โดย องค์กรการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) แต่ไม่รวมถึงการลงนามในรายงานของผู้สอบบัญชีหรือใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศผู้รับ โดยคุณสมบัติที่เป็นเงื่อนไขตามข้อตกลงในการขึ้นทะเบียนเป็น ACPA (ASEAN MUTUAL RECOGNITION ARRANGEMENT ON ACCOUNTANCY SERVICES, 2014) มีดังนี้

1. สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางบัญชีหรือผ่านการทดสอบโปรแกรมการเข้าสู่วิชาชีพบัญชีที่ได้รับการยอมรับโดยองค์กรวิชาชีพบัญชีในประเทศแหล่งกำเนิด ว่าเทียบเท่ากับระดับปริญญาตรีดังกล่าว
2. มีการขึ้นทะเบียนหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบัญชีที่ยังไม่สิ้นผล
3. มีประสบการณ์ทำงานด้านบัญชีที่เชี่ยวชาญไม่น้อยกว่า 3 ปี ภายในระยะเวลา 5 ปี หลังจากมีคุณสมบัติตามข้อ 1
4. ได้รับการพัฒนาวิชาชีพบัญชีอย่างต่อเนื่อง (Continuing Professional Development: CPD) ตามที่กำหนด
5. ขอรับไปรับรองคุณสมบัติและความประพฤติจากองค์กรวิชาชีพบัญชีในประเทศแหล่งกำเนิด

จากข้อตกลงดังกล่าวที่เปิดโอกาสให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีในอาเซียน ซึ่งจะเป็นโอกาสสำหรับประเทศไทยที่มีจำนวนนักบัญชีมากที่สุดในอาเซียน โดยมีจำนวน 57,467 คน จากจำนวนนักบัญชีในอาเซียนทั้งหมด 10 ประเทศมีจำนวน 171,790 คน (World Bank, 2014) เหนือนักบัญชีไทยที่มีความพร้อมและมีศักยภาพ แต่จะเป็นอุปสรรคจากการเผชิญกับสภาวะการแข่งขันที่สูงขึ้น จากฝั่งนายจ้างที่มีทางเลือกในการคัดเลือกแรงงานที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากการเคลื่อนย้ายแรงงานคัดเลือกแรงงานโดยการวิชาชีพบัญชีที่มีความเข้มแข็งและศักยภาพที่สูงกว่า ในการเข้ามาแย่งชิงและแทนที่แรงงานฝีมือไทยได้ (จุฑาทิพย์ คล้ายทับทิม, 2555)

จากบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปสู่การเคลื่อนย้ายเสรีของแรงงานบัญชีดังกล่าว การกลับมาทบทวนถึงสภาพการปรับตัวของนักบัญชีไทยพบว่าปัญหาที่ผ่านมาตรฐานทางการบัญชีส่วนใหญ่ในประเทศไทย มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงเพื่อเข้าสู่ความเป็นสากล เริ่มจากการบังคับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (International Financial Reporting Standards: IFRS) บังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 สำหรับกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ ต่อมาได้บังคับใช้ มาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศ (International Standards on Auditing: ISA) ในปี พ.ศ. 2555 มาตรฐานการควบคุมสำนักงานบัญชีระหว่างประเทศ (International Standard on Quality Control: ISQC1) ในปี พ.ศ. 2557 โดยที่มาตรฐานเหล่านั้นมาทำการแปลเป็นภาษาไทยและบังคับใช้เป็นมาตรฐานของประเทศไทย (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2557) ประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่มีการบังคับใช้แล้วเช่นกัน แต่ประเทศไทยที่ยังบังคับใช้นั้นเป็นฉบับเก่ากว่าที่บังคับใช้ในปัจจุบัน ในขณะที่กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ มีการนำมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศสำหรับกิจการขนาดกลางและเล็ก (IFRS for SMEs) มาบังคับใช้ในประเทศของตนเอง (World bank, 2014) ข้อค้นพบจากการวิจัยนี้พบว่ามาตรฐานเหล่านั้นต้นฉบับเป็น

ภาษาอังกฤษ มีความละเอียดซับซ้อนในทางปฏิบัติงานกว่ามาตรฐานทางการบัญชีเดิม และเพื่อให้รายงานทางการเงินมีความเป็นสากล เปรียบเทียบกันได้ และรองรับต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สภาวิชาชีพบัญชี อยู่ในระหว่างการพิจารณามาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศสำหรับกิจการขนาดกลางและเล็ก มาใช้สำหรับกิจการกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ แทนที่มาตรฐานของไทยที่กำหนดขึ้นโดยสภาวิชาชีพบัญชี (กมลทิพย์ เหล่าทรัพย์เพิ่มพูน, 2556; สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2556) นอกจากนี้ยังพบปัญหาอีกว่าผู้บริหารองค์กรให้ความสำคัญแรงงานไทยด้านบัญชีเป็นแค่ที่มงานเบื้องหลังในการเก็บบันทึกข้อมูลต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ ภาระงานของแรงงานด้านบัญชี ที่เป็นลักษณะงานที่มีรายละเอียดมาก ต้องอาศัยความระมัดระวังรอบคอบในการจัดการกับข้อมูลที่เกิดขึ้นอดีตทั้งในตัวเอกสารและการบันทึกข้อมูล จัดว่าเป็นงานที่ใช้เวลามาก ทำให้ต้องรับผิดชอบการทำงานให้สำเร็จลุล่วงในทุก ๆ เดือน ทำให้ไม่มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง ปรากฏการณ์ดังกล่าวหากนำมาใคร่ครวญจะพบว่า การขาดการส่งเสริมแรงงานด้านบัญชีให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง การดำเนินธุรกิจมีความซับซ้อน ผกผันอย่างรวดเร็ว แรงงานด้านบัญชียังต้องจัดทำรายงานข้อมูลที่น่ามาสู่การตัดสินใจปรับเปลี่ยนการดำเนินการธุรกิจให้ทันท่วงที การนำข้อมูลทางบัญชีมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดจะเกิดขึ้นด้วยการนำมาวิเคราะห์ทิศทางทางเทคโนโลยี และศักยภาพขององค์กรและวางแผนการให้สอดคล้องกันก็จะทำให้องค์กรมีความมั่นคง เติบโตและแข่งขันได้ในที่สุด (ธงชัย สันติวงษ์, 2553)

จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่มาจากโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีด้านข้อมูล การสื่อสารได้เติบโตเช่นกัน ต่อมากลุ่มผู้มีส่วนได้เสียได้ขยายขอบข่ายกว้างขวางขึ้นรวมไปถึงผู้กำกับดูแล คณะกรรมการควบคุม รวมถึงหน่วยงานจัดเก็บภาษีอากร การแปรรูปการดำเนินงานให้เป็นแบบเอกชน และสังคมที่อิงกฎหมายอย่างเข้มข้นขึ้น อีกทั้งการให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ การจัดการธุรกิจในปัจจุบันมีการแข่งขันสูงและมีโครงสร้างที่ซับซ้อนกว่าในอดีต ยังผลให้การบริหารความเสี่ยงมีความสำคัญ ทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีได้รับความคาดหวังว่าจะสนองความต้องการข้อมูลของนักลงทุน เจ้าหนี้ และผู้ใช้ข้อมูลทั้งที่เป็นข้อมูลทางการเงินและไม่เป็นข้อมูลทางการเงิน เกิดเป็นความท้าทายให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องทุ่มเทต่อสังคมมากกว่าที่เคยเป็นมา และยิ่งท้าทายต่อการดำรงสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2014^a)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ในหัวข้อยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ภาคการผลิตและการบริการของประเทศไทยยังมีมาตรฐานสินค้าและบริการในระดับต่ำที่อาจสุ่มเสี่ยงต่อความสามารถใน

การแข่งขันและขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นภาครัฐ ภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาและการฝึกอบรมในการเข้ามามีบทบาทในการช่วยกันยกระดับคุณภาพแรงงาน โดยการดำเนินการร่วมกันในการต่อยอดความรู้ความสามารถให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ จากปรากฏการณ์การเปิดเสรีดังกล่าวยังสร้างผลกระทบทางด้านการแข่งขันที่เกิดขึ้นในฝั่งนายจ้างให้นายจ้างมีทางเลือกในการคัดเลือกแรงงานที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากการเคลื่อนย้ายเสรี แรงงานที่ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพให้ตนเองโดดเด่นกว่า “ผู้อื่น” ซึ่งมาจากหลากหลายประเทศสมาชิก นอกจากนี้ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นให้คนไทยเตรียมความพร้อมกับการเข้าออกของแรงงานอย่างเสรี เพื่อสร้างโอกาสและเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยในการออกไปทำงานต่างประเทศ ยกระดับทักษะด้านอาชีพและทักษะด้านภาษาควบคู่กับการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากผลกระทบการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554)

การจัดการศึกษาในระบบของไทย ประสบปัญหาดังคำกล่าวของนายพิชัย ชุณหวิธิน นายกสภาวิชาชีพบัญชี (อ้างถึงในหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ (2554)) กล่าวว่า “ปัจจุบันการสอนในมหาวิทยาลัยเป็นการสอนแบบครอบจักรวาล ซึ่งทำให้ผู้เรียนที่จบออกมาไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้กับบางธุรกิจ เช่นการลงบัญชีธุรกิจการขายของร้านสะดวกซื้อ ซึ่งเป็นการลงบัญชีที่ไม่เหมือนกับธุรกิจอื่นๆ หรือการบัญชีโรงกลั่นน้ำมันก็เช่นกัน” จากข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ยังพบว่าการจัดการศึกษาในประเทศไทย ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักในการจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย ที่มีภาษาท้องถิ่นของตนเองและอยู่ในกลุ่มประชาคมอาเซียนเช่นกัน กลับมีความพร้อมในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในการจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน และเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาศักยภาพแรงงานด้านบัญชีแบบองค์รวมในเชิงปฏิบัติ โดยใช้การวัดผลจากผลลัพธ์การเรียนรู้ ผ่านการเลือกใช้กิจกรรม เทคนิค และวิธีการที่หลากหลาย และการผสมผสานความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ สังคม และการเมือง ในมุมมองของอาเซียนสู่การเรียนการสอนเชิงปฏิบัติจริงแก่นักศึกษา (Institute of Singapore Chartered Accountants (ISCA), 2012; Malaysian Institute of Accountants (MIA), 2012)

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่พึงประสงค์ โดยมีความยืดหยุ่นในเรื่องระบบ ระเบียบกฎเกณฑ์การเรียน ระยะเวลา หลักสูตร เนื้อหา กิจกรรมการสอน สถานที่เรียน และการวัดประเมินผลที่เหมาะสมและ

ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โดยสามารถจัดการศึกษาผ่านสถาบันการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรใดก็ได้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547; สุมาลี สังข์ศรี, 2545; อุ๋นตา นพคุณ, 2546) และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์ โดยมุ่งโอกาสในการพัฒนาด้านต่างๆ อาทิ การศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต การฝึกอบรม นวัตกรรม รวมถึงการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อลดช่องว่างระหว่างประเทศต่างๆลง (ไพศาล วิชาลาภรณ์ และคณะ, 2554) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Lo (2003) ที่พบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศญี่ปุ่น ฮองกงและสิงคโปร์ คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาด้านความรู้ การยกระดับการเข้าถึงแหล่งเงินทุน

จากความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แรงงานไทยด้านบัญชี ถูกกำหนดให้ต้องเข้ารับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี ไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมงต่อปีปฏิทิน สำหรับการเป็นผู้ทำบัญชีหรือ อย่างน้อย 18 ชั่วโมงต่อปีสำหรับการคงไว้ซึ่งใบอนุญาตผู้สอบบัญชี โดยรูปแบบการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพของไทยมีลักษณะของการจำกัดที่การจัดการศึกษาแบบมีโครงสร้าง ที่สามารถวัดและพิสูจน์เวลาของการเข้าเรียนเป็นหลัก (ประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่องกำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี พ.ศ. 2557, 2557, 9 กันยายน; ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการเข้ารับการศึกษาหรือเข้าร่วมประชุมสัมมนาของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. 2556, 2556, 27 ธันวาคม) ซึ่งแตกต่างจาก International Accounting Education Standards Board (IAESB) (2009) ที่กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีกิจกรรมการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องที่เกี่ยวข้องทางวิชาชีพ อย่างน้อย 120 ชั่วโมงกิจกรรมการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี และมีความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องในรูปแบบอื่นๆ ได้แก่การสอนงาน (Coaching and mentoring), การให้ข้อคิดเห็นและสะท้อนกลับความคิด (Observation, feedback, and reflection) และ การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง (Self-directed) และ การหาความรู้ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured gaining of Knowledge)

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้พบว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ส่วนใหญ่เป็นการบรรยาย ไม่ได้เน้นการฝึกปฏิบัติ โดยการสอนมีระยะเวลาที่จำกัด เนื้อหาที่สอนมุ่งเน้นเฉพาะเรื่องทางวิชาชีพบัญชี ไม่เน้นทักษะที่ต้องใช้ในการทำงาน การให้ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน มีน้อยและไม่มีบูรณาการเข้ากับวิชาชีพบัญชีในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน และไม่มีการสำรวจความต้องการของผู้เรียนหรือตลาดแรงงานอย่างแท้จริงถึง

ความต้องการพัฒนาแรงงานไทยด้านบัญชี ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าถูกบังคับให้เข้าเรียนเพื่อเป็นไปตามกฎหมายกำหนดเท่านั้น การจัดการศึกษาอยู่ที่ส่วนกลางเป็นหลัก ไม่กระจายเข้าสู่ภูมิภาค ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ (The Asean Federation of Accountants (AFA), 2012) พบว่าการจัดสัมมนาพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี ดำเนินการในระยะเวลาจำกัด ไม่เกินสามวัน โดยจำกัดเฉพาะเรื่องทางวิชาชีพบัญชี และปัญหาสำคัญของการจัดศึกษาคือผู้จัดขาดความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการรับการจัดอบรมและการเข้าถึงการอบรมที่เหมาะสมกับผู้เรียน และมีข้อจำกัดในการจัดกิจกรรมและการใช้เทคนิคการถ่ายทอดที่คำนึงต้นทุนและความคุ้มค่าในการจัดการศึกษา

จากความสำคัญที่กล่าวมาถึงการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาของสังคมโลกและภูมิภาคอาเซียน การมีโอกาสของแรงงานไทยด้านบัญชีในการไปทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนและการพัฒนาศักยภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีที่สามารถส่งเสริมการเติบโตขององค์กรธุรกิจที่เป็นกลไกในการพัฒนาประเทศและภูมิภาคได้ แต่จะเห็นได้ว่าจากสภาพการทำงานที่ได้รับความสำคัญไม่มาก การฝึกอบรมด้านวิชาชีพในระยะสั้นๆ เพื่อทักษะด้านวิชาชีพเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอแล้วสำหรับการเปิดเสรีของประชาคมอาเซียน นักบัญชีจำเป็นต้องเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกที่ประกอบด้วย เทคโนโลยี การสื่อสาร การเรียนรู้เรื่องภาษาเพื่อการทำงานร่วมกัน การเข้าใจกฎระเบียบทางด้านบัญชีและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การประกอบธุรกิจบนฐานของการมีข้อมูลทางบัญชี การเข้าใจวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ของประเทศสมาชิกและที่สำคัญควรตระหนักและมุ่งมั่นให้อาชีพบัญชีมีความสำคัญต่อการพัฒนาให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ การพัฒนาต่าง ๆ สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีจึงควรได้รับความสำคัญในการจัดหลักสูตรรวมทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

เป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนนั้นมีความสอดคล้องในการพัฒนาบุคคลอย่างครบถ้วน รอบด้านทั้งด้านอาชีพและด้านศักยภาพในการดำเนินชีวิต โดยคำนึงถึงบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไปที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลและองค์กรรวมไปถึงสังคมที่ยังไม่สามารถเป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงได้ อีกทั้งแนวคิดการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีนั้น สามารถตอบสนองต่อการพัฒนาที่หลากหลายด้วยการนำมาใช้ให้สอดคล้องกับความสำเร็จในการพัฒนา ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพบว่าแนวคิดที่เหมาะสมในการพัฒนาแรงงานไทยด้านบัญชีเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้นประกอบด้วย แนวคิดการฝึกอบรมที่อ้างอิงฐานสมรรถนะ Blank (1982) ที่ได้เสนอรูปแบบในการจัดการศึกษาในลักษณะของการฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานเข้าทำงานในอาชีพต่างๆ โดยเน้นรูปแบบของการให้มีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งไม่พบในการจัดการศึกษา

นอกระบบโรงเรียนที่ผ่านมา นอกจากนี้รูปแบบของหลักสูตรการฝึกอบรมนี้เกิดขึ้นมาจากมาตรฐานทักษะที่กำหนดขึ้นตามความต้องการเฉพาะของงานนั้นๆ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างทักษะของแรงงานด้านต่าง ๆ ของบุคคลเพื่อให้แรงงานบัญชีมีความพร้อมในด้านทักษะอาชีพด้วยปรัชญาพื้นฐานว่าสมรรถนะของมนุษย์เป็นความสามารถที่จะปฏิบัติงานได้จริงโดยมุ่งเน้นที่ผลของการปฏิบัติงานซึ่งมีความจำเป็นสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีที่ต้องมุ่งเน้นให้ผลงานมีความถูกต้องตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงภาระงานที่จะเกิดขึ้นจริง และใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติจริงอย่างเต็มที่จนเกิดความชำนาญ การนำแนวคิดของ Blank (1982) มาศึกษาในครั้งนี้เพื่อนำมาเป็นขั้นตอนของการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย 12 ขั้นตอน ที่ประกอบด้วย 1) ระบุอาชีพและบรรยายอาชีพเฉพาะ 2) ระบุพื้นฐานทั่วไปที่จำเป็นที่ผู้เรียนต้องรู้มาก่อน 3) ระบุและตรวจสอบภาระหน้าที่ซึ่งต้องปฏิบัติจริงในงาน 4) วิเคราะห์ภารกิจและความรู้เพิ่มเติมที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงาน วิเคราะห์ในด้านความรู้ ทักษะและทัศนคติของบุคคล 5) เขียนวัตถุประสงค์ปลายทางของการปฏิบัติงาน 6) การจัดลำดับงานและวัตถุประสงค์ปลายทางของการปฏิบัติงาน 7) การพัฒนาแบบทดสอบการปฏิบัติงาน 8) การพัฒนาแบบทดสอบข้อเขียน 9) การพัฒนาร่างแนวทางการเรียนรู้ 10) การตรวจสอบ ทดสอบภาคสนาม และปรับปรุงแนวทางการเรียนรู้ 11) การพัฒนาระบบเพื่อจัดการเรียนรู้ 12) การนำไปใช้และประเมินผลโปรแกรมการฝึกอบรม จะเห็นได้ว่ากระบวนการพัฒนาดังกล่าวมีขั้นตอนที่มุ่งเน้นสมรรถนะในการปฏิบัติงาน แต่เมื่อจะดำเนินการฝึกอบรมที่มุ่งเป้าหมายไปที่นักบัญชีนั้น การดำเนินการอย่างเฉพาะเจาะจงเพื่อให้เห็นความต้องการรายบุคคลจะนำไปสู่การพัฒนาที่ตรงต่อวัตถุประสงค์มากขึ้น ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดการฝึกอบรมของ Dubois D.D. and Rothwell W.J (2010) ที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างความรู้ ทักษะและทัศนคติให้ตรงกับความต้องการของงานในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งการฝึกอบรมจะเกี่ยวข้องกับการทำงานและตรงกับความต้องการขององค์การและวัฒนธรรมองค์การ การนำแนวคิดการฝึกอบรมนี้มาใช้เพื่อเป็นหลักในการศึกษาเรื่องการฝึกอบรมซึ่งเป็นวิธีการพัฒนาแรงงานไทยด้านบัญชีในระยะ 5 ระยะ คือ ระยะที่ 1 วิเคราะห์และประเมินความต้องการ ระยะที่ 2 ออกแบบการจัดการศึกษา ระยะที่ 3 การพัฒนากระบวนการจัดการศึกษา ระยะที่ 4 การดำเนินการของการจัดการศึกษา ระยะที่ 5 ประเมินผลการจัดการศึกษา นำมาสังเคราะห์และใช้ร่วมกัน ในด้านกิจกรรมการเรียนรู้นั้นเพื่อให้แรงงานไทยด้านบัญชีได้มีแนวทางในการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผลงานมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ ผู้วิจัยนำแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning) ของ M. J. Marquardt (2009) มาใช้ร่วมกัน เพื่อเป็นการเพิ่มพูนทักษะการคิดวิเคราะห์ การเปิดมุมมองและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นแรงงานไทยด้านบัญชีที่พร้อมต่อการแข่งขัน ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวคิดประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) จัดกลุ่มเป็นทีม ทีมละประมาณ 4-8 คน ที่มีพื้นฐานประสบการณ์แตกต่างกัน 2) ระบุปัญหา โดยการเลือกปัญหาต้องเป็นปัญหาที่กลุ่มสามารถเข้าใจได้ และมีแนวทางการแก้ไขได้หลายวิธี 3) กระบวนการ ใช้

การตั้งคำถาม ตั้งใจรับฟัง ระดมความคิดเห็น สะท้อนกลับความคิด ระดมความคิด หาแนวทางอย่างใกล้ชิด 4) นำสู่การปฏิบัติ ทดลองแก้ไขปัญหามาตามแนวทางที่วางแผนไว้ 5) สรุปผลการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน 6) มีพี่เลี้ยงหรือครูฝึกที่มีความเชี่ยวชาญ ซึ่งทำหน้าที่สำคัญให้เกิดกระบวนการเรียนรู้โดยทำการกระตุ้น ให้แรงจูงใจ เปิดประเด็น ตลอดเวลาของการดำเนินการ

ดังนั้นผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ประกอบด้วย นโยบายการจัดการศึกษา กระบวนการจัดการศึกษา และ แรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความพร้อม ที่สร้างขึ้นเป็นของรูปแบบที่สมบูรณ์

จะเห็นได้ว่ารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อพัฒนาความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีประกอบด้วยรูปแบบการฝึกอบรมฐานสมรรถนะ แนวคิดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะและทัศนคติของแรงงานไทยด้านบัญชีและกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ซึ่งนักวิจัยพบว่ามีความครบถ้วนในการพัฒนานักบัญชีให้มีสมรรถนะในการทำงานและความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้

คำถามที่ใช้ในการวิจัย

1. การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อพัฒนาความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ที่พัฒนาขึ้นเป็นอย่างไร
3. ปัจจัยและเงื่อนไขอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ไปใช้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านประชากรและด้านเนื้อหา รายละเอียดของขอบเขตการวิจัยแต่ละด้าน มีดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของประชากรที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1. ประชากรในขั้นศึกษาเอกสาร ผู้วิจัยคัดเลือกข้อมูลเอกสาร บทความ รายงานการวิจัย และระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรฐาน ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ประกอบด้วย 1) นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เป็นเอกสารภายในประเทศ จำนวน 5 รายการ เอกสารต่างประเทศ จำนวน 3 รายการ 2) สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน เป็นเอกสารภายในประเทศ จำนวน 7 รายการ เอกสารต่างประเทศ จำนวน 4 รายการ และ 3) สภาพคุณลักษณะของแรงงานที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เป็นเอกสารภายในประเทศ จำนวน 5 รายการ เอกสารต่างประเทศ จำนวน 11 รายการ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องข้อต่างๆที่ตีพิมพ์หรือเผยแพร่ในระยะเวลา 7 ปี (พ.ศ. 2550 -2557) ซึ่งทำให้ได้องค์ความรู้ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันมากที่สุด มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) เอกสารที่เป็นแผนการดำเนินงานของอาเซียน ได้แก่ ASEAN Economic Community Blueprint; ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint; ASEAN Political-Security Community Blueprint จัดทำโดย ASEAN Secretariat

(2) เอกสารที่เป็นแผนการดำเนินงานภายในประเทศไทย ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี; แผนยุทธศาสตร์กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2555 – 2559 จัดทำโดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน; แผนพัฒนากำลังคนในระดับประเทศ พ.ศ. 2555 – 2559 จัดทำโดยวุฒิสภาสู่ประชาคมอาเซียน; แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา

(3) เอกสารที่เป็นกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ได้แก่ พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547; ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี (ฉบับที่ 18) เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการฝึกหัดงาน การทดสอบเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2552 (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 1); ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 19 เรื่องจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2553 จัดทำโดยสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์; ประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 1/2555 เรื่องการรับรองปริญญาหรือประกาศนียบัตรในวิชาการบัญชีของสถาบันการศึกษาต่างๆเพื่อประโยชน์ในการรับสมัคร

เป็นสมาชิกสามัญ และการพิจารณาคุณสมบัติเพื่อขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต; ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ว่าด้วยหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. 2556; ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการเข้ารับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมประชุมสัมมนาของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. 2556 เอกสารดังกล่าวข้างต้นจัดทำโดยสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์; ประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่องกำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี พ.ศ. 2557 จัดทำโดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า; ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Accountancy Services จัดทำโดย ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Accountancy Services

(4) เอกสารที่เป็นมาตรฐานทางวิชาชีพบัญชี ได้แก่ Framework for International Education Standards for Professional Accountants; Handbook of International Education Procurements 2014; International Education Standards 2 (Revised) Initial Professional Development - Technical Competence; International Education Standards 3 (Revised) Initial Professional Development - Professional Skills; International Education Standards 4 (Revised) Initial Professional Development - Professional Values, Ethics, and Attitudes จัดทำโดย International Accounting Education Standards Board (IAESB)

(5) เอกสารที่เป็นบทความ ได้แก่ สภาวิชาชีพบัญชี ร่วมมือกับตลาดหลักทรัพย์ “การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบัญชี” ให้มีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล จัดทำโดยสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์; การหลังไหลอย่างเสรีของทักษะแรงงาน จัดทำโดย สยามธุรกิจ; ความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: ไทยเดินถูกทิศหรือหลงทาง บรรณาธิการโดยอานัติ ลีหมัดเดช; Educational Competency Assessment โดย American Institute of CPAs (AICPA) จัดทำโดย American Institute of CPAs (AICPA); The 21st Century Accountant, Accounting Key จัดทำโดย Lee Boon Siew; Statement of Membership Obligations จัดทำโดย International Federation of Accountants (IFAC)

(6) เอกสารที่เป็นรายงานการวิจัย ได้แก่ การศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อการรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา; The ASEAN Federation of Accountants (AFA) training and development analysis จัดทำโดย The Asean Federation of Accountants (AFA); Liberalization of Professional Services in ASEAN Through Mutual Recognition: Accounting Services จัดทำโดย Coordinating Committee on Trade in Services (CCS);

Current Status of the Accounting and Auditing Profession in ASEAN Countries จัดทำโดย World Bank

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเว็บไซต์ของสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาในระบบทางด้านบัญชี และหน่วยงานวิชาชีพบัญชีที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนทางด้านบัญชี ที่เป็นกรณีตัวอย่างที่ดี (Best Practics) ตามเกณฑ์การคัดเลือกที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 ทั้งในประเทศและในประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สิงคโปร์และมาเลเซีย

1.2 ประชากรในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 20 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์คุณสมบัติที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 โดยผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ แบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้

(1) กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี ได้แก่ ผู้อำนวยการส่วนบริการธุรกิจบริการ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ประธาน และเลขาธิการคณะกรรมการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ผู้อำนวยการสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ผู้อำนวยการศูนย์กลยุทธ์ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย กรรมการตรวจสอบ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งแต่ละท่านมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการวางแผนนโยบายในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวนรวม 8 คน

(2) กลุ่มผู้สอน ผู้จัดหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี ได้แก่ อาจารย์จากมหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษา และอาจารย์/วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์ในการสอนและจัดหลักสูตรทางด้านบัญชีไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวนรวม 5 คน

(3) กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี ได้แก่ ผู้ทำบัญชี ผู้สอบบัญชี ผู้สอบบัญชีภาษีอากร ซึ่งมีประสบการณ์ในบริษัทสำนักงานบัญชีสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ กลาง เล็ก และผู้ปฏิบัติงานอิสระ ที่มีประสบการณ์การทำงานในด้านบัญชีไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวนรวม 7 คน

1.3 ประชากรในการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างหรือผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเพื่อตรวจสอบรูปแบบที่ค้นพบโดยการสนทนากลุ่ม จำนวน 13 คน โดยยึดจุดมุ่งหมายของการสนทนากลุ่มเป็นหลัก ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มโดยการแบ่งกลุ่มย่อยเป็น 3 กลุ่ม ในการสนทนาก่อนแล้ว นำประเด็นที่ได้ในแต่ละกลุ่มมาสรุปร่วมกัน เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสในการร่วมสนทนา โดยผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มประกอบด้วย นักการศึกษา นักวิชาการและผู้บริหารทางการจัดการศึกษา และนักการศึกษา ผู้บริหารทางด้านบัญชี ที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญมากกว่า 10 ปี โดยการคัดเลือกและเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการคัดเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ได้คนที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษาเนื้อหาใน 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

2.1 การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี มีประเด็นซึ่งเป็นกรอบในการวิเคราะห์ 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) นโยบายการจัดการศึกษา 2) สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน 3) สภาพคุณลักษณะแรงงานด้านบัญชีที่มีความพร้อม และ 4) แนวทางการจัดการศึกษาทางด้านบัญชี

2.2 รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยใช้ข้อมูล 3 ประเภท ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การศึกษากรณีตัวอย่างที่ดี และการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.3 ปัจจัยและเงื่อนไขของรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่อาศัยข้อมูลจากการศึกษาจากเอกสารทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ ในช่วง 7 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 - 2557 ที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษเท่านั้นและข้อมูลตัวอย่างที่ดี (Best Practices) จากแหล่งทุติยภูมิ และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลเฉพาะกลุ่ม ผลการวิจัยจึงมีความเฉพาะเจาะจงตามกลุ่มที่ได้ศึกษาเท่านั้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาทางด้านบัญชี ที่มีความยืดหยุ่นในเรื่องระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์เกี่ยวกับผู้เรียน ระยะเวลาเรียน หลักสูตร เนื้อหา วิธีการเรียนการสอน สถานที่เรียน และการวัดประเมิน เพื่อให้แรงงานไทยด้านบัญชีมีความรู้เชิงเทคนิค ทักษะและคุณค่า จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพที่พร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล

รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง แบบจำลองทางความคิดในการดำเนินการที่อธิบายถึงโครงสร้างที่สัมพันธ์กันขององค์ประกอบที่สำคัญของปรากฏการณ์ที่ศึกษาให้สามารถเข้าใจได้ง่าย ซึ่งกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ประกอบด้วย 1) นโยบายการจัดการศึกษา 2) กระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน 3) คุณลักษณะของแรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

แรงงานไทยด้านบัญชี หมายถึง บุคลากรสัญชาติไทย จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านบัญชี เป็นสมาชิกกับสภาวิชาชีพบัญชีประเภทสามัญ มีการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ

บัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ หรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสอบบัญชีกับสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่มีสถานะคงอยู่ มีประสบการณ์ทำงานในด้านการจัดทำรายงานทางการเงินหรือการตรวจสอบบัญชีไม่น้อยกว่า 3 ปี ภายในระยะเวลา 5 ปีหลังสำเร็จการศึกษาปริญญาตรี ตามคุณสมบัติของการขึ้นทะเบียนเป็น ASEAN Chartered Professional Accountant: ACPA และปัจจุบันยังคงประกอบอาชีพให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานทางการเงินหรือตรวจสอบงบการเงิน

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศไทยสู่การบูรณาการความร่วมมือกันเป็นหนึ่งเดียวกับกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนอีก 9 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไนดารุสซาลาม กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม เพื่อขับเคลื่อนความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียน โดยการเป็นตลาดและเป็นฐานการผลิตร่วมกัน โดยมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และเงินลงทุนอย่างเสรี ทำให้แรงงานไทยด้านบัญชีที่เข้าสู่ประชาคมอาเซียนต้องได้รับการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

ความพร้อมของแรงงานไทยด้านบัญชี หมายถึง การที่แรงงานไทยด้านบัญชีมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ภายใต้สถานการณ์ของการเป็นประชาคมอาเซียนตามบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ โดยองค์ประกอบของความพร้อมได้แก่ การมีคุณสมบัติเหมาะสมกับการขึ้นทะเบียนเป็น ACPA การมีความรู้เชิงเทคนิควิชาชีพบัญชี ทักษะทางวิชาชีพบัญชี และทัศนคติทางวิชาชีพบัญชี (Competency) และแรงจูงใจในตนเอง (Self-Motivation)

ข้อตกลงยอมรับร่วมของอาเซียนสำหรับบริการวิชาชีพบัญชี (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Accountancy Services: MRA) หมายถึง พันธสัญญาระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศในการตกลงร่วมกันที่ยอมรับคุณสมบัติของ ACPA เพื่อให้ นักบัญชีที่มีคุณสมบัติ สามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ ได้โดยสะดวก

คุณสมบัติที่เหมาะสมในการขึ้นทะเบียนเป็น ASEAN Chartered Professional Accountant: ACPA หมายถึง นักบัญชีไทยที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดในข้อตกลงยอมรับร่วมของอาเซียนสำหรับบริการวิชาชีพบัญชี ดังนี้

1. สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางบัญชีหรือผ่านการทดสอบโปรแกรมการเข้าสู่วิชาชีพบัญชีที่ได้รับการยอมรับโดย National Accountancy Body (NAB) และ/หรือ Professional Regulatory Authority (PRA) ในประเทศแหล่งกำเนิด ว่าเทียบเท่ากับระดับปริญญาตรีดังกล่าว
2. มีการขึ้นทะเบียนหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบัญชีที่ยังไม่สิ้นสุด
3. มีประสบการณ์ทำงานด้านบัญชีที่เชี่ยวชาญไม่น้อยกว่า 3 ปี ภายในระยะเวลา 5 ปี หลังจากมีคุณสมบัติตามข้อ 1

4. รับการพัฒนาวิชาชีพบัญชีอย่างต่อเนื่อง (Continuing Professional Development: CPD) ตามที่กำหนด

5. ขอรับใบรับรองคุณสมบัติและความประพฤติจากองค์กรวิชาชีพบัญชีในประเทศ แหล่งกำเนิด

ความรู้เชิงเทคนิคทางวิชาชีพบัญชี หมายถึง มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (International Financial Reporting Standards: IFRS) มาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและเล็กระหว่างประเทศ (International Financial Reporting Standards for Small and Medium Entrepreneurs: IFRS for SMEs) มาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (Thai Financial Reporting Standards for Non-Publicly Accountable Entities: TFRS for NPAEs) ภาษีอากรของประเทศไทยและสำหรับธุรกรรมระหว่างประเทศ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและองค์กร การบริหารจัดการทางการเงิน เทคโนโลยีสารสนเทศในงานบัญชี และความรู้ที่เฉพาะเจาะจงในเชิงลึกตามบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ

ทักษะทางวิชาชีพบัญชี หมายถึง ความสามารถในการใช้ที่สอดคล้องกับการทำงานสำหรับการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจข้อมูลทางการเงินและข้อมูลที่ไม่ใช่การเงิน ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจด้วยวิจารณญาณเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ และความสามารถในการปฏิบัติงาน การทำงานร่วมกัน ภาวะผู้นำ

ทัศนคติ และจรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชี หมายถึง การมีคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต ความรับผิดชอบต่อตนเอง เพื่อนร่วมวิชาชีพ และองค์กรและผู้ใช้งบการเงิน มีวินัย การมีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน

บทบาทเชิงรับของแรงงานไทยด้านบัญชี หมายถึง แรงงานไทยด้านบัญชีมีหน้าที่และความรับผิดชอบตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในเชิงของการตั้งรับอยู่ในประเทศไทย โดยการพัฒนาความพร้อมและขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดการค้าบริการด้านบัญชีในประเทศไทย

บทบาทเชิงรุกของแรงงานไทยด้านบัญชี หมายถึง แรงงานไทยด้านบัญชีมีหน้าที่และความรับผิดชอบตามสถานการณ์ที่เปิดขึ้นในเชิงของการรุกไปยังต่างประเทศ โดยการพัฒนาความพร้อมและขีดความสามารถให้สามารถแข่งขันได้ มีจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความรู้ ความสามารถที่เฉพาะเจาะจงและสอดคล้องกับความต้องการของประเทศสมาชิกอาเซียนที่เป็นประเทศผู้รับบริการ

การเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรี หมายถึง การที่ประเทศไทยร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียนอีก 9 ประเทศเข้าเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียน ส่งผลให้แรงงานไทยและแรงงานชาติสมาชิกอาเซียนสามารถเดินทางเข้าออกประเทศไทยและประเทศอื่นๆในอาเซียนเพื่อไปประกอบอาชีพในประเทศเหล่านั้นได้อย่างอิสระ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบไปใช้ หมายถึง สิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้การนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีสามารถนำไปใช้ได้จริง โดยเกิดประโยชน์สูงสุด

เงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบไปใช้ หมายถึง ข้อแม้ของการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้ปฏิบัติจริง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีที่ได้การวิจัยครั้งนี้เป็นองค์ความรู้ที่หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานฝึกอบรม สถาบันการจัดการศึกษา หน่วยงานวางแผนนโยบาย องค์กรที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงเกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี สามารถนำไปใช้ในการศึกษาสถานการณ์หรือทบทวนเพื่อกำหนดเป็นยุทธศาสตร์และแนวทางการจัดการศึกษาทางด้านบัญชีของประเทศไทยเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงานต่อไป

2. รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานฝึกอบรม สถาบันการจัดการศึกษา หน่วยงานวางแผนนโยบาย องค์กรที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงเกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานไทยด้านบัญชี ให้มีความรู้ ทักษะและเจตคติ ที่พร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานไทยด้านบัญชี

3. ปัจจัยและเงื่อนไขของรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานฝึกอบรม สถาบันการจัดการศึกษา หน่วยงานวางแผนนโยบาย องค์กรที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงเกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี สามารถนำไปใช้พิจารณาการ จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของแรงงานไทยด้านบัญชีเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตรงกับความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงานยิ่งขึ้น

บทที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร หนังสือ บทความ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นต่างๆที่สามารถนำเสนอสาระสำคัญตามลำดับ ได้เป็น 8 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

- 1.1 ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 1.2 ลักษณะของการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 1.3 จุดมุ่งหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 1.4 หลักการของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมแรงงาน

- 2.1 ความหมายของการจัดการศึกษา
- 2.2 หลักการของการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมแรงงาน
- 2.3 กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมแรงงาน

ตอนที่ 3 แนวคิดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่

- 3.1 ความหมายของผู้ใหญ่
- 3.2 แนวคิดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
- 3.3 การเรียนรู้จากการปฏิบัติ

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

- 4.1 ที่มาของประชาคมอาเซียน
- 4.2 แผนงานเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน
- 4.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแรงงานสู่ประชาคมอาเซียน
- 4.4 ประชาคมอาเซียนต่อวิชาชีพบัญชี

ตอนที่ 5 แนวคิดและหลักการของสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

- 5.1 ที่มาของแนวคิดสมรรถนะ
- 5.2 ความหมายของสมรรถนะ
- 5.3 แนวคิดและหลักการของสมรรถนะ
- 5.4 แนวคิดและหลักการสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

ตอนที่ 6 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

- 6.1 ความหมายของรูปแบบ
- 6.2 ประเภทของรูปแบบ
- 6.3 องค์ประกอบของรูปแบบ
- 6.4 ขั้นตอนการพัฒนาารูปแบบ

ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการความพร้อมของแรงงานไทยด้านบัญชีสู่ประชาคม

อาเซียน

ตอนที่ 8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตอนที่ 1 แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547) มาตรา 15 แบ่งรูปแบบการศึกษาเป็น 3 รูปแบบดังนี้

1. การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน
2. การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นกว่าการศึกษาในระบบ ทั้งในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล อันเป็นเงื่อนไขของความสำเร็จ โดยมุ่งเน้นการจัดหลักสูตรและเนื้อหาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่มและสอดคล้องกับสภาพปัญหา
3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่นๆ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นการพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญอย่างมาก

กับการศึกษาเอกสารและทำความเข้าใจการศึกษานอกระบบและการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบฯต่อไป

1.1 ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2533) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนหมายถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน โดยไม่มีรูปแบบที่แน่นอน เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนให้รู้จักความคิด ตัดสินใจ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง ถือเป็นกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อทุกคนในสังคม

อาชัญญา รัตนอุบล (2540) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่าหมายถึงกิจกรรมทางการศึกษา และประมวลประสบการณ์ความรู้ใด ๆ ก็ตามที่จัดขึ้นโดยบุคคลหน่วยงาน และสถาบันต่าง ๆ ในสังคม โดยมุ่งจัดขึ้น นอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่พึงประสงค์ของบุคคลต่าง ๆ ในสังคมโดยยึดหลักการที่ว่า กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น ๆ จะสนองต่อความต้องการความสนใจและประยุกต์ใช้แก้ปัญหาให้แก่บุคคลนั้นได้ด้วย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547) มาตรา 15 วงเล็บ 2 ระบุว่า การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

สุมาลี สังข์ศรี (2545) กล่าวถึงการศึกษานอกระบบหรือการศึกษานอกโรงเรียน ไว้ว่าเป็นการจัดมวลประสบการณ์และกิจกรรมทางการศึกษาทุกรูปแบบที่จัดให้แก่ประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนทั้งหมด ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ประชากรก่อนวัยเรียน ประชากรที่อยู่ในวัยเรียน แต่พลาดโอกาสเข้าศึกษาในระดับต่าง ๆ และประชากรที่มีอายุพ้นวัยเรียนในระบบโรงเรียนไปแล้วที่ต้องการความรู้ โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้รับความรู้ทั้งในด้านความรู้ที่เป็นพื้นฐานแก่การดำรงชีวิต การอ่าน การเขียน ความรู้ทางด้านทักษะอาชีพและข่าวสารข้อมูลที่เป็นปัจจุบันในเรื่องต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และการปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมและสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสม การศึกษาประเภทนี้มีความยืดหยุ่นในเรื่องระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านอายุของผู้เรียน ระยะเวลาเรียนหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล สถานที่เรียน ผู้เรียนสามารถเข้าเรียนได้

เมื่อมีความพร้อม หยุดเรียนได้เมื่อมีภาระความจำเป็นและกลับมาเรียนใหม่ได้เมื่อต้องการ เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและสังคม หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาประเภทนี้ไม่จำกัดเฉพาะสถาบันการศึกษา อาจจะเป็นหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

อุ้นตา นพคุณ (2546) กล่าวถึงการศึกษาในระบบโรงเรียนว่าเป็น กิจกรรมหรือโปรแกรมที่สถาบันต่างๆในสังคมจัดขึ้น โดยมีเจตนาและมีความมุ่งหมายที่จะจัดกิจกรรมทางการศึกษาให้แก่ประชาชนที่สามารถกำหนดได้ว่าใคร และผู้เรียนหรือผู้รับบริการก็มีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ที่จะเรียนรู้และรับประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวเองหรือการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มในชุมชนซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดให้แก่ประชากรทุกเพศ ทุกวัย ทุกชุมชน และทุกระดับการศึกษา เพื่อให้บุคคล กลุ่มบุคคลและชุมชน มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีโดยใช้เวลา หลักสูตร สถานที่ ยืดหยุ่น ตอบสนองได้ตรงตามความต้องการ ความสนใจ และแก้ปัญหาของผู้เรียนได้

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 มาตรา 4 กล่าวถึงการศึกษาในระบบ โดยหมายความถึง กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการ และวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นและมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2552) ที่ให้นิยามคำว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นโดยมีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถของคนให้เป็นพลังในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศ จึงมีการออกแบบหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย วิธีการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น ปรับให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน

จากการรวบรวมความหมายที่กล่าวโดยนักการศึกษาและนักวิชาการ สรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง การประมวลกิจกรรมและประสบการณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ทักษะและทัศนคติที่พึงประสงค์ของบุคคล โดยมีความยืดหยุ่นในเรื่องระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์เกี่ยวกับผู้เรียน ระยะเวลาเรียน หลักสูตร เนื้อหา วิธีการเรียนการสอน สถานที่เรียน และการวัดประเมินเพื่อให้มีความเหมาะสมและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ซึ่งผู้จัดการศึกษาอาจเป็นสถาบัน หน่วยงาน องค์กรใดก็ได้

1.2 ลักษณะของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

อุดม เขยกิจวงศ์ (2551) กล่าวถึงลักษณะของการศึกษานอกระบบโรงเรียนในประเด็นต่างๆ

ต่อไปนี้

1. เวลา การศึกษานอกระบบโรงเรียนจัดนอกเวลาของโรงเรียนหรือสถานศึกษาภาคปกติ และเวลาสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมเพื่ออำนวยความสะดวกในแง่ของเวลาสำหรับผู้เรียน และอาจจะใช้น้อยกว่าในโรงเรียนภาคปกติ

2. สถานที่ การศึกษานอกระบบโรงเรียนไม่มีข้อจำกัดในเรื่องสถานที่เรียน จะจัดที่ไหนก็ได้ แม้แต่สถานศึกษาถ้ากิจกรรมนั้นจัดนอกเวลาของภาคปกติและสถานที่นั้นไม่ได้ใช้ทำประโยชน์อย่างอื่น

3. หลักสูตรและการสอน กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนต้องไม่มีหลักสูตรเดียวตายตัว และจะต้องยืดหยุ่นตามความเหมาะสม ทั้งในแง่เนื้อหา สารและวิธีการเรียนการสอน แม้ในกรณีที่เป็นหลักสูตรเดียวกันก็ตาม

4. ผู้สอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนไม่มีการกำหนดพื้นความรู้และคุณวุฒิของผู้สอน ครูจะเป็นใครก็ได้ขอให้มีความรู้และความสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานั้นๆ และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้

5. ผู้เรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียนไม่มีการกำหนดอายุ ใครๆ ก็เรียนได้ ถ้ามีความประสงค์และต้องการจะเรียนไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ อาจจะมีการกำหนดพื้นความรู้ในบางสาขาวิชาถ้าต้องการเรียนในระดับสูงขึ้น

6. การบริหารและการจัดการ การศึกษานอกระบบต้องไม่มีกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับตายตัวเปลี่ยนแปลงและยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ มีทัศนคติตามต้องการและเป้าหมายที่วางเอาไว้

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2552) ได้จำแนกลักษณะของการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อชดเชยโอกาส เป็นการจัดการศึกษาให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่พลาดโอกาสจากการศึกษาในระบบโรงเรียนให้ได้รับการศึกษาที่มีความเท่าเทียมกัน (เดิมเรียกว่าการศึกษาผู้ใหญ่) ได้แก่ การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่หลักสูตรมีลักษณะเทียบเท่ากับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และ

มัธยมศึกษาตอนปลาย หลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544

2. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาเป็นการใช้การศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อแก้ปัญหาทั้งในระดับชาติและระดับบุคคล โดยมีกิจกรรมต่างๆ

2.1 การแก้ไขปัญหาการไม่รู้หนังสือของประชาชน ซึ่งปัจจุบันคาดประมาณว่ามีผู้ไม่รู้ หนังสืออยู่ระหว่างร้อยละ 2-7 ของประชากรของประเทศ ซึ่งมีทั้งผู้ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกลและผู้ลืมหนังสือในเมือง

2.2 การแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการจัดหลักสูตรระยะสั้นเพื่อฝึกทักษะอาชีพ รวมทั้งโครงการพัฒนาชุมชนในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดการความรู้ ในชุมชน โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

2.3 การแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิต โดยจัดกิจกรรมในรูปแบบหลักสูตรระยะสั้น การฝึกอบรมต่างๆ โดยมุ่งเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาพอนามัย และทักษะชีวิต ตลอดจนการให้ความรู้ทางด้านการเมือง การปกครอง การทำหน้าที่ของพลเมือง

3. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ ของบุคคล โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบที่หลากหลายทั้งการฝึกอบรม หลักสูตรระยะสั้น E - Learning กลุ่มสนใจ ค่ายวิชาการ เพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้โดยทั่วไปหรือเป็นงานอดิเรก การใช้ชีวิตในวัยเกษียณให้มีความสุข เป็นต้น

Shohel and Howes (2006) อธิบายลักษณะของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ในประเด็นต่อไปนี้

1. ให้ความสำคัญกับชุมชน กล่าวคือ

1.1 สนับสนุนความแน่นแฟ้น และมิตรภาพ

1.2 สร้างช่องทางในการสื่อสารกับชุมชน

1.3 กำหนดทิศทางไปสู่การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ

1.4 ชี้นำการปฏิบัติไปสู่การท างานกลุ่มและการวิพากษ์ตนเอง

- 1.5 สนับสนุนความเจริญของสังคมและบุคคลภายในกลุ่มปฐมภูมิ
- 1.6 ไม่เลือกปฏิบัติกับบุคคลและลำดับชั้นความต้องการของบุคคลเหล่านั้น
2. ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์และมนุษยนิยม
 - 2.1 มีเนื้อหาที่มีประโยชน์และชุมชนเป็นฝ่ายตัดสินใจเอง
 - 2.2 พัฒนาจิตสำนึกเชิงวิพากษ์ในการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคม
 - 2.3 ใช้การมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสรรค์
 - 2.4 กระตุ้นเกิดการประเมินตนเอง
 - 2.5 ให้ความสำคัญต่อรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของบุคคล
 - 2.6 รักษาความเป็น เอกลักษณ์โดยคงไว้ซึ่งวัตถุประสงค์ของกลุ่มการเรียนรู้
 - 2.7 กระตุ้นการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำและมีการแลกเปลี่ยนหน้าที่ความ

รับผิดชอบ

3. ให้ความสำคัญต่อความยืดหยุ่น
 - 3.1 สามารถจัดได้ทุกสถานที่
 - 3.2 มีตารางการดำเนินงานและเวลาการเรียนรู้ที่ไม่จำกัด
 - 3.3 สร้างทรัพยากรการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง
 - 3.4 สร้างแนวคิดและให้นิยามใหม่แก่สถานการณ์ปัจจุบันของผู้มีส่วนร่วม
 - 3.5 หลีกเลียงหลักสูตรที่เคยสร้างมาก่อนแล้ว

Khan (n.d.) กล่าวถึงลักษณะของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ดังนี้

1. กลุ่มผู้รับบริการส่วนใหญ่ของการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นเด็กและเยาวชน อาทิ เยาวชนย้ายถิ่น ลาออกจากโรงเรียนกลางคัน อาศัยในพื้นที่ห่างไกล รวมทั้งเยาวชนหญิงที่ประสบปัญหาความเท่าเทียมกัน เป็นต้น

2. การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความหลากหลายและยืดหยุ่นในเนื้อหาหลักสูตร เวลา การจัดกลุ่ม และการสอนกระบวนการเรียนรู้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปลักษณะสำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้ดังนี้

1. เป็นการตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของบุคคล
2. มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ การฝึกอบรม หลักสูตรระยะสั้น e-learning

3. มีความยืดหยุ่นในเรื่องของเวลา สถานที่ หลักสูตรและการสอน ผู้สอน ผู้เรียนตลอดจนการบริหารจัดการในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

1.3 จุดมุ่งหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

นักวิชาการและการศึกษาได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนดังนี้

สุมาลี สังข์ศรี (2545) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่จัดบริการแก่บุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกฐานะ ทุกสภาพความเป็นอยู่ ทุกถิ่นที่อยู่อาศัยอย่างทั่วถึงและเสมอภาค โดยปราศจากข้อจำกัดในเรื่องต่างๆ ที่จะเป็นอุปสรรคต่อการรับการศึกษา เช่น เวลา สถานที่ วิชา ค่าใช้จ่าย ทั้งนี้จะครอบคลุมทั้งผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและผู้ที่ต้องการความรู้เพิ่มเติม

Ministry Of National Education , Republic Of Turkey (2002) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อให้บริการทางการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์ทั่วไปและหลักการพื้นฐานของการศึกษาแห่งชาติ โดยอาจจัดร่วมกันหรือแยกกับการศึกษาในระบบโรงเรียนไปยังประชาชนที่ไม่เคยได้รับการศึกษาใดๆ หรือต้องออกจากระบบการเรียนในระบบโรงเรียน

Khan (n.d.) ยังได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ดังนี้

1. การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. การเรียนรู้ ตลอดชีวิตต้องการความต่อเนื่องทางการศึกษาระดับพื้นฐานเพื่อไปสู่การบูรณาการทักษะทางวิชาการและงานอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรับมือกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี
3. การศึกษานอกระบบโรงเรียนในฐานะที่เป็นกระบวนการทางการศึกษาที่เพิ่มเติมขึ้นนั้น จำเป็นต้องตอบสนองความต้องการที่คล้ายกัน มิใช่เพียงการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือการศึกษาเพื่อการรู้หนังสือเท่านั้น การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมความพร้อมของบุคคลโดยมุ่งเป้าหมายให้มีความรู้ ทักษะและทัศนคติตามความต้องการที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพ ตลอดจนสามารถปรับตัวเข้ากับสังคม สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างเหมาะสม

1.4 หลักการของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงหลักการของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ดังนี้

สุมาลี สังข์ศรี (2545) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบยึดหลักการดังต่อไปนี้

1. ครอบคลุมทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย
2. ความเท่าเทียมและเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา
3. การเปิดโอกาส สร้างโอกาสและขยายโอกาสทางการศึกษา
4. สนองความต้องการของบุคคลและสังคม
5. การจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้กลุ่มเป้าหมายมีสิทธิเลือกได้
6. มีความยืดหยุ่นและเข้าถึงได้ง่าย ลดกฎระเบียบ ขั้นตอน และเปิดโอกาสสำหรับทุก

กลุ่มเป้าหมาย

7. จัดบริการให้ใกล้ชิด เข้าถึงตัวผู้เรียน เช่น สื่อประเภทต่างๆ มีแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน
8. จัดกิจกรรมให้ผสมกลมกลืนกับวิถีชีวิต ไม่ให้แปลกแยกไปจากการดำเนินชีวิต
9. จัดกิจกรรมให้มีความต่อเนื่อง
10. สร้างแรงจูงใจ สร้างนิสัยใฝ่เรียน ใฝ่รู้ให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย
11. ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ เอกชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน
12. ให้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ โดยเริ่มที่ชุมชนและชุมชนเป็นหลักในการดำเนินการ
13. เน้นการเรียนรู้ตามสภาพปัญหา
14. เปลี่ยนภาพของการศึกษาจากห้องเรียน การท่องจำ การบอกความรู้มาเป็นภาพของการร่วมเรียนรู้จากการดำเนินชีวิตและสภาพปัญหาจริง

อัญชลี ธรรมะวิธิกุล และคณะ (2551) กล่าวถึงหลักการของการศึกษานอกระบบไว้ดังนี้

1. เน้นความเสมอภาคทางการศึกษา และการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงและครอบคลุม
2. ส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ยืดหยุ่นในเรื่องระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆ
3. จัดการศึกษาให้สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เรียนรู้ในสิ่งที่สัมพันธ์กับชีวิต
4. จัดการศึกษาหลากหลายรูปแบบ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้สอนมิได้จำกัดเฉพาะครู อาจจะเป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานหรือจากท้องถิ่น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดหลักการจัดการศึกษาไว้ดังนี้

1. จัดเนื้อหาและกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ฝึกกระบวนการคิด การจัดการ ลากประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกัน
5. จัดบรรยากาศ สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้
6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา

หลักการสำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียน คือ การสร้างโอกาสทางการศึกษาให้เข้าถึงกลุ่มผู้เรียนได้ง่าย ทั่วถึง และเสมอภาค เพื่อตอบสนองต่อความต้องการเรียนรู้ของบุคคลและสังคมอย่างต่อเนื่อง ผ่านการจัดการศึกษาหลากหลายรูปแบบ มีความยืดหยุ่นในด้านผู้สอนที่ผู้สอนอาจเป็น ครู หรือผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงาน และทุกภาคส่วนมีในการจัดทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน

จากแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียนดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบของการศึกษาเอกสารจากกรณีศึกษาที่ดี (Good Practices) ในประเทศไทยและในต่างประเทศ และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับทางด้านบัญชี ประกอบด้วย หลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล เพื่อนำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมแรงงาน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี เอกสารตอนนี้จึงนำเสนอแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมแรงงาน ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปใช้สำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี สาระที่นำเสนอประกอบด้วย ความหมายของการจัดการศึกษา และกระบวนการจัดการศึกษา ดังนี้

2.1 ความหมายของการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้นิยามการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 6 ว่า เป็นการพัฒนาคนไทยให้มีความพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมาตรา 22 กำหนดให้ยึดหลักว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด และมีกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

ปรีชญา เวสารัชช์ (2545) กล่าวว่า การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายชัดเจน คือการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้าน โดยคาดหวังว่า คนที่มีคุณภาพนี้จะทำให้สังคมมีความมั่นคง สงบสุข เจริญก้าวหน้าทันโลก แข่งขันกับสังคมอื่นในเวทีระหว่างประเทศได้ มีความสามารถประกอบอาชีพการงานอย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์

จากนิยามข้างต้นเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาหมายถึง กระบวนการพัฒนาบุคคลอย่างเป็นระบบให้ บุคคลนั้นมีความพร้อมทั้งภายนอกและภายใน ในการดำรงชีวิตหรือการทำงานตามบทบาทที่คาดหวังได้ โดยบุคคลเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ที่นำไปสู่การพัฒนาประเทศและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันได้ โดยงานวิจัยชิ้นนี้ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาให้กับแรงงานไทยด้านบัญชีเพื่อให้ความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน และพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้

2.2 หลักการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมแรงงาน

การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงาน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาของสังคมโลกและภูมิภาคอาเซียน แรงงานที่เป็นผู้อยู่ในวัยการทำงาน ไม่สามารถเข้ารับการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน มีข้อจำกัดเรื่องเวลาในการเรียน แต่ด้วยความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้และติดตามให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น แรงงานจึงจำเป็นต้องได้รับการจัดการศึกษาที่เน้นการปฏิบัติให้ได้เมื่อจบการจัดการศึกษาไปแล้ว ทั้งนี้หลักการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมแรงงานมีดังนี้

Blank (1982) เสนอหลักการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานเข้าทำงานในอาชีพต่างๆ โดยเน้นรูปแบบของการให้มีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติงาน โดยรูปแบบของหลักสูตรการฝึกอบรมนี้เกิดขึ้นมาจากมาตรฐานทักษะที่กำหนดขึ้นตามความต้องการเฉพาะของงานนั้นๆ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างทักษะและความสามารถให้เกิดขึ้นแก่บุคคล รูปแบบการฝึกอบรมที่อ้างอิงฐานสมรรถนะนี้มีแนวคิดตามปรัชญาพื้นฐาน 2 ข้อดังนี้

1. สมรรถนะของมนุษย์เป็นความสามารถที่จะปฏิบัติงานได้จริง แต่ความรู้ ทักษะ และ ความพยายามจะมีค่าน้อยกว่าผลของการปฏิบัติงานได้

2. มนุษย์ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ หากได้รับการสอนที่มีประสิทธิภาพและให้เวลาสำหรับการเรียนรู้อย่างเต็มที่

ตารางที่ 1 Blank (1982) เปรียบเทียบการฝึกอบรมที่อ้างอิงฐานสมรรถนะ (Competency-Based Program) และการฝึกอบรมแบบดั้งเดิม (Tradition Program)

คุณลักษณะ	Competency-Based Program	Tradition Program
1. ผู้เรียนเรียนรู้อะไร	ฝึกทักษะที่จำเป็นและเป็นประโยชน์กับอาชีพ สิ่งที่เรียนสามารถนำไปใช้ในอาชีพ	เรียนตามเนื้อหาของบทเรียนในตำรา สิ่งที่เรียนไม่ค่อยเกี่ยวกับอาชีพและงาน
2. ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างไร	มีการออกแบบที่ดี โดยมีกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีเวลายืดหยุ่น รวมถึงมีการให้ผลย้อนกลับเป็นระยะๆ	ถ่ายทอดความรู้ผ่านการบรรยาย อภิปราย โดยผู้สอนเป็นศูนย์กลาง มีผลย้อนกลับน้อย
3. เมื่อไรที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ	จัดเวลาให้ได้ฝึกอย่างเพียงพอ เพื่อให้เกิดความชำนาญก่อนจะเปลี่ยนเป็นเรื่องอื่น	ให้กลุ่มนักเรียนแต่ละกลุ่มใช้เวลาเท่าๆกันในแต่ละบทเรียน
4. ประเมินการเรียนรู้ในแต่ละงาน	ผู้เรียนต้องปฏิบัติได้ตามมาตรฐานจึงจะจบหลักสูตร ใช้การสอบปฏิบัติ	ทดสอบด้วยข้อเขียนและเปรียบเทียบผลกับกลุ่ม

CHULALONGKORN UNIVERSITY

Dubois and Rothwell (2010) กล่าวว่า การจัดการศึกษาสำหรับแรงงานเป็นการเรียนรู้ที่จัดในช่วงสั้นๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้าง ความรู้ ทักษะและทัศนคติให้ตรงกับความต้องการของงานในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งการฝึกอบรมจะเกี่ยวข้องกับการทำงานและตรงกับความต้องการขององค์กรและวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งจะต่างกับการศึกษาและการพัฒนาพนักงานตรงที่มีเป้าหมายเพื่อเตรียมพนักงานสำหรับการทำงานและการใช้ชีวิต ประเภทของการฝึกอบรมมีหลายประเภท เช่น การฝึกอบรมทักษะก่อนเริ่มทำงาน การปฐมนิเทศ

Dubois and Rothwell (2010) แบ่งการจัดการศึกษาในรูปแบบของการฝึกอบรมเป็น 2 ประเภทคือ

1. การฝึกอบรมที่ไม่มีการวางแผนล่วงหน้า (Unplanned Training) เป็นการฝึกอบรมที่มีลักษณะไม่เป็นทางการ มักเป็นในลักษณะของการมอบหมายให้หัวหน้างานของแต่ละหน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบการฝึกอบรมผู้บังคับบัญชาของตนเอง ไม่มีการตรวจสอบและประเมินผลการฝึกอบรม ซึ่งรูปแบบที่นิยมใช้เช่น การฝึกอบรมในระหว่างการปฏิบัติงาน

2. การฝึกอบรมที่มีการวางแผนล่วงหน้า (Planned Training) เป็นการฝึกอบรมที่มีการวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม (Training Needs Analysis – TNA) ของพนักงานในระดับต่างๆ เพื่อให้องค์กรสามารถจัดทำแผนการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับความจำเป็น ซึ่งการฝึกอบรมนี้จะอยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

กล่าวโดยสรุป หลักการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมแรงงาน เป็นหลักการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นตอบสนองความต้องการทำงานในอาชีพที่แท้จริง เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ในสิ่งที่สอดคล้องกับการทำงานจริง และสามารถนำความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ได้รับไปใช้ในการทำงาน

2.3 กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมแรงงาน

กระบวนการจัดการศึกษาในขั้นตอนนี้ นำเสนอกระบวนการจัดการศึกษาตามแนวคิดรูปแบบการพัฒนาฐานสมรรถนะในการปฏิบัติงานของ Blank (1982) และแนวคิดรูปแบบการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ ของ Dubois and Rothwell (2010) มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 แนวคิดรูปแบบการพัฒนาฐานสมรรถนะในการปฏิบัติงาน (The Vocational-technical /Generic Competency-Based Training Model)

Blank (1982) กระบวนการจัดการศึกษาที่อ้างอิงฐานสมรรถนะมี 12 ขั้นตอนโดยแบ่งเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะแรกเป็นการบรรยายความสามารถที่จะต้องมีในการทำงานซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน (ขั้นตอนที่ 1 – 4)

ระยะที่สองคือการพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมซึ่งจะประกอบด้วย 8 ขั้นตอน (ขั้นตอนที่ 5 – 12)

1. ระบุอาชีพและบรรยายอาชีพเฉพาะ เป็นการระบุและบรรยายถึงสายงานอาชีพที่เฉพาะเจาะจงเพื่อให้สามารถเตรียมโปรแกรมการฝึกอบรมให้ตรงกับความต้องการ (อ้างอิงจาก วารินทร์ สิ้นสูงสุด, 2546) แหล่งเบ็ดเสร็จสำหรับงานหรืออาชีพในประเทศไทย สามารถหาได้จาก

“การจัดประเภทมาตรฐานอาชีพ (ประเทศไทย) – Thailand Standards Classification of Occupations” หรือแหล่งข้อมูลอื่นๆ เช่น นายจ้าง ลูกจ้าง สหภาพแรงงาน เป็นต้น

ซึ่งเมื่อได้เลือกอาชีพแล้ว ก็ให้เขียนคำบรรยายลักษณะงานตามความเป็นจริง ซึ่งต้องมีองค์ประกอบของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขการทำงานต่างๆไป ความสามารถพิเศษที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการปฏิบัติงานให้สำเร็จ ระดับการฝึกอบรมที่ต้องจัดขึ้น รวมถึงข้อกำหนดเรื่องใบอนุญาตประกอบอาชีพ

2. ระบุพื้นฐานทั่วไปที่จำเป็นที่ผู้เรียนต้องรู้มาก่อน เป็นการระบุว่าผู้เรียนต้องมีความถนัดทักษะ หรือต้องมีความรู้ด้านใดมาก่อนเพื่อจะสามารถเรียนรู้เรื่องใหม่ๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดย Blank (1982) กล่าวว่า “ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำงานจะต้องมีความสามารถที่จำเป็นและเจตคติที่ดี”

3. ระบุและตรวจสอบภาระหน้าที่ซึ่งต้องปฏิบัติจริงในงาน คือการตรวจสอบว่าลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติจริงเป็นอย่างไร เพื่อนำไปออกแบบการฝึกอบรมให้ตรงกับภาระงานได้ เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานได้สำเร็จ และมีคุณค่าที่ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าหรือผู้บริโภคได้โดยตรง

4. วิเคราะห์ภารกิจและความรู้เพิ่มเติมที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงาน วิเคราะห์ในด้านความรู้ทักษะและทัศนคติของบุคคลที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานนั้นๆให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ โดย Blank (1982) กล่าวว่า “การวิเคราะห์ภารกิจเป็นกระบวนการอธิบายและเขียนทักษะ ความรู้ และทัศนคติของบุคคลที่แสดงออกซึ่งความสามารถ จากผู้ที่ไม่สามารถทำงานได้” ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญด้วย 6 ประการที่จะนำไปใช้ในการวางบทเรียนดังนี้

4.1 ขั้นตอนการปฏิบัติจริงของการทำงานตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ
 4.2 ความรู้เทคนิคที่จำเป็นในการทำงานแต่ละขั้นตอนอย่างถูกต้อง
 4.3 ความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และข้อมูลที่จำเป็น เพื่อสร้างความเข้าใจและปฏิบัติงานได้อย่างดี

- 4.4 ความรู้และทักษะด้านความปลอดภัย
- 4.5 ความรู้ในการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานนั้นๆ
- 4.6 ทัศนคติสำคัญที่จะทำให้การปฏิบัติงานได้อย่างมีความสามารถ

5. เขียนวัตถุประสงค์ปลายทางของการปฏิบัติงาน จะบรรยายถึงผลลัพธ์สุดท้ายเมื่อได้เรียนจนจบโปรแกรมแล้ว ว่าผู้เรียนจะต้องทำอะไรเพื่อแสดงให้เห็นว่าสามารถปฏิบัติงานนั้นๆได้ ภายใต้เงื่อนไขใดและดีเพียงใดจึงจะถือว่าสมรรถนะ

6. การจัดลำดับงานและวัตถุประสงค์ปลายทางของการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้
 อย่างเป็นขั้นตอน และมีการให้ผลย้อนกลับด้วย

7. การพัฒนาแบบทดสอบการปฏิบัติงาน เป็นการพัฒนาแบบทดสอบตามวัตถุประสงค์
 ปลายทางที่วางไว้ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐานของงานในสายอาชีพนั้นๆ และช่วยให้มั่นใจได้ว่า
 ความสามารถที่วัดและประเมินไปนั้นสามารถนำไปใช้กับงานได้จริง การใช้แบบทดสอบตาม
 วัตถุประสงค์ปลายทางสามารถนำไปใช้ได้ 4 วิธี

วิธีที่ 1 เพื่อระดับความสามารถเบื้องต้นและประเมินว่าผู้เรียนควรเริ่มต้นเรียนจาก
 กิจกรรมใดก่อน แต่ถ้าผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ ก็ไม่ต้องทดสอบ

วิธีที่ 2 ทดสอบย่อย เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน เพื่อช่วยในการปรับปรุงตนเองให้
 สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้

วิธีที่ 3 ประเมินความเชี่ยวชาญในระดับต่างๆ ในแต่ละชั้นที่จำเป็น

วิธีที่ 4 ประเมินการตัดสินใจเกี่ยวกับโปรแกรม เช่น เรื่องวัสดุ ประสพการณ์ และตัวผู้สอน
 เอง โดย Blank (1982) เสนอแนะให้ใช้คะแนนตามเกณฑ์การวัดตามมาตรฐานของแต่ละอาชีพนั้นๆ ซึ่ง
 จะมีผลดีกว่าการใช้เกณฑ์คะแนนค่าเฉลี่ยตามกลุ่มผู้เรียนมาประเมินผู้เรียนแต่ละคน

8. การพัฒนาแบบทดสอบข้อเขียน แบบทดสอบทดสอบทั้งประเภทแบบวัดความจำและวัด
 การเรียนรู้ แต่จะต้องสัมพันธ์กับงานและประเมินถึงความชำนาญได้ โดยการทดสอบภาคปฏิบัติ เป็น
 การวัดผลโดยตรงของผลการปฏิบัติงาน ส่วนแบบทดสอบข้อเขียนเป็นการวัดประเมินความรู้และ
 กรอบความคิดที่ซับซ้อน

9. การพัฒนาร่างแนวทางการเรียนรู้ เพื่อให้เป็นแนวทางการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุ
 วัตถุประสงค์ปลายทางของการปฏิบัติงาน โดยผู้เรียนแต่ละคนสามารถศึกษาด้วยตนเองได้ โดยชุด
 แนวทางการเรียนรู้มีองค์ประกอบต่างๆดังนี้

9.1 ข้อมูลแสดงรายละเอียดของงานที่บอกว่าจะต้องเรียนรู้อะไรบ้าง

9.2 คำนำที่บอกความสำคัญของงาน และเหตุผลที่จำเป็นต้องเรียน

9.3 วัตถุประสงค์ปลายทางของการปฏิบัติงาน รวมทั้งความเชี่ยวชาญในงานที่ต้องการ ผล
 การปฏิบัติงานและมาตรฐานแห่งความสำเร็จ

9.4 แดกวัตถุประสงค์ออกเป็นหน่วยย่อยของการปฏิบัติงานเพื่อให้ง่ายต่อการเรียนรู้
 และบรรลุผล

9.5 ให้ออกาสผู้เรียนตรวจสอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอน
 ทราบถึงว่ามีประสิทธิภาพของการเรียนรู้ เหมาะสมกับการทดสอบย่อยเป็นระยะ

9.6 แบบทดสอบข้อเขียนเพื่อประเมินความรู้ในงานที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้

9.7 แบบทดสอบผลการปฏิบัติ เพื่อประเมินความสามารถและทักษะในกาปฏิบัติจริง

10. การตรวจสอบ ทดสอบภาคสนาม และปรับปรุงแนวทางการเรียนรู้ เป็นการนำแนวทางการเรียนรู้นั้นมาตรวจสอบ และทดลองใช้กับผู้เรียนกลุ่มหนึ่งก่อน เพื่อหาข้อบกพร่องและนำมาแก้ไขก่อนจะนำไปใช้จริง

11. การพัฒนาระบบเพื่อจัดการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะกับแต่ละบุคคลโดยคำนึงถึงเรื่องเวลาของผู้เรียนที่แตกต่างกัน เนื่องจากผู้เรียนสามารถเข้าโปรแกรมได้ในเวลาที่หลากหลาย และสามารถเริ่มต้นในลำดับที่แตกต่างกัน โดยมีการพัฒนาระบบและการจัดเตรียมเอกสารเพื่อบันทึกผลความก้าวหน้าทางการเรียน เช่นใบงานสำหรับกรวางแผน การ์ดเวลา ใบบันทึกงาน ใบแสดงผลการทำงาน และควรมีการจัดสภาพแวดล้อมให้เกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็ว

12. การนำไปใช้และประเมินผลโปรแกรมการฝึกอบรม เพื่อให้โปรแกรมการอบรมสามารถใช้ได้กับหลายๆองค์การ และสามารถใช้อย่างยั่งยืน โดยดำเนินการอย่างเป็นระบบ ที่สอดคล้องกันว่า ต้องอบรมใคร โดยใคร เมื่อไร และต้องมีค่าใช้จ่ายเท่าใดก่อนจะนำไปใช้

จะเห็นได้ว่าแนวคิดการจัดการพัฒนาฐานสมรรถนะในการปฏิบัติงานของ Blank (1982) มีรูปแบบที่เน้นที่ตัวงานและผู้เรียนให้เป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติงานในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงภาระงานที่จะเกิดขึ้นจริง และให้เวลาในการฝึกปฏิบัติงานจริงอย่างเต็มที่จนเกิดความชำนาญ

2.2.2 แนวคิดรูปแบบการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency-Based Instructional Systems Design Model)

Dubois and Rothwell (2010) ได้ออกแบบการจัดการศึกษาโดยอ้างอิงฐานสมรรถนะตาม CBISD Model โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลากรสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการพัฒนาผลการปฏิบัติงานของบุคคลากรให้ดีขึ้นประกอบด้วย 9 ขั้นตอน โดยแบ่งเป็น 5 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นวิเคราะห์และประเมินความต้องการซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน (ขั้นตอนที่ 1 – 3)

ระยะที่ 2 เป็นวางแผนการจัดการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน (ขั้นตอนที่ 4 – 6)

ระยะที่ 3 เป็นการเตรียมการจัดการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 1 ขั้นตอน (ขั้นตอนที่ 7)

ระยะที่ 4 เป็นการดำเนินการของการจัดการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 1 ขั้นตอน (ขั้นตอนที่ 8)

ระยะที่ 5 เป็นการประเมินผลการจัดการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 1 ขั้นตอน (ขั้นตอนที่ 9)

1. การวิเคราะห์การปฏิบัติงาน โดยใช้การวิเคราะห์ปัญหาที่ก่อให้เกิดเป็นผลงานที่ดีและไม่ดี โดยปัญหานั้นเกิดจากสมรรถนะของบุคคลากรหรือสมรรถนะขององค์การ ซึ่งสมรรถนะของ

บุคคลากรหมายถึงคุณลักษณะของบุคคลากรที่สามารถสร้างผลงานที่ได้มาตรฐานหรือดีเลิศได้ ส่วนสมรรถนะขององค์การหมายถึงความเชี่ยวชาญหลักขององค์การหรือทักษะที่จำเป็นในการแข่งขันกับผู้อื่นในอุตสาหกรรมเดียวกัน

2. การหาเกณฑ์ผลงานที่ดีเลิศ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดความจำเป็นในการฝึกอบรม ใช้การวิเคราะห์ความต้องการใน 3 ระดับคือ การวิเคราะห์ความต้องการในระดับองค์การ การวิเคราะห์ความต้องการในระดับงาน และ การวิเคราะห์ความต้องการในระดับบุคคลากร โดยมุ่งเน้นการพัฒนาบุคคลากรให้สามารถสร้างผลงานที่ดีเลิศ ซึ่งมีค่าความสำคัญในขั้นตอนนี้ซึ่งนำมาใช้เป็นกรอบของการฝึกอบรมดังนี้

2.1 บุคคลากรสามารถสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีเลิศตามที่องค์การคาดหวังได้ภายใต้สถานการณ์ใด

2.2 สมรรถนะที่จำเป็นอะไรบ้างที่บุคคลากรแต่ละคนต้องมีเพื่อสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีเลิศได้

2.3 บุคคลากรที่มีผลงานดีเลิศมีคุณลักษณะอย่างไรที่แตกต่างจากบุคคลากรทั่วไปที่จำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรม

3. การประเมินความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม เป็นขั้นตอนการหาความจำเป็นในการฝึกอบรมที่ครอบคลุมถึงการพัฒนาแรงจูงใจและการปรับเปลี่ยนบุคลิกลักษณะของบุคคลากรแต่ละคนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กร นอกเหนือจากพัฒนาความรู้ ทักษะและทัศนคติตามที่องค์การต้องการ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างผลงานที่ดีเลิศของบุคคลากร

4. การกำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมเชิงพฤติกรรม เป็นการเขียนวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมในรูปของตัวชี้วัดเชิงพฤติกรรมที่จำเป็นสำหรับการสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีเลิศ โดยตัวชี้วัดนี้ต้องสามารถสังเกตและวัดประเมินได้อย่างชัดเจนเมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรม

5. การเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมในการฝึกอบรมเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ เป็นการคำนึงถึงเรื่องผลประโยชน์สูงสุดและความสามารถในการตอบสนองต่อวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของการฝึกอบรมเป็นหลัก ดังนั้นองค์การจึงต้องตัดสินใจว่าควรส่งบุคคลากรไปฝึกอบรมภายนอกหรือว่าจ้างว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญมาออกแบบการฝึกอบรมและจัดการฝึกอบรมภายใน

6. การเลือกวิธีการที่เหมาะสมในการฝึกอบรม เป็นการเลือกวิธีการโดยคำนึงถึงผลลัพธ์ที่ดีเลิศของการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อตัวชี้วัดพฤติกรรมมากกว่าค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการฝึกอบรม

7. การทบทวนเนื้อหาของหลักสูตรก่อนการฝึกอบรม เป็นการนำผู้ที่มีผลงานดีเลิศ หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในสมรรถนะแต่ละด้านมาช่วยพิจารณา ทบทวน และจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อให้บรรลุผลตามที่หลักสูตรได้วางไว้

8. การจัดให้มีการฝึกอบรมตามแผนที่กำหนด

9. การประเมินผลหลังการฝึกอบรม เป็นการวัดผลประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนที่สูง โดยการวัดผลในการฝึกอบรมที่อ้างอิงฐานสมรรถนะทำได้ง่ายเนื่องจากทุกขั้นตอนมีเป้าหมายสูงสุดเดียวกันคือการมุ่งเน้นผลงานที่ดีที่สุด จากการฝึกอบรมรูปแบบดั้งเดิมสู่การฝึกอบรมที่อ้างอิงฐานสมรรถนะที่มุ่งหาคำตอบของคำถามเหล่านี้

9.1 การฝึกอบรมช่วยสร้างสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการทำงานเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดได้อย่างไร

9.2 หลังจบการฝึกอบรมผลการปฏิบัติงานของผู้เรียนดีขึ้นอย่างไรเมื่อเทียบกับผลการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดขององค์กร

9.3 ผลการปฏิบัติงานของผู้เรียนเมื่อเทียบกับเป้าหมายขององค์กรและความต้องการลูกค้าจะสามารถทำให้องค์กรมีขีดความสามารถในการแข่งขันและมีบริการให้ลูกค้าได้ดีขึ้นอย่างไร

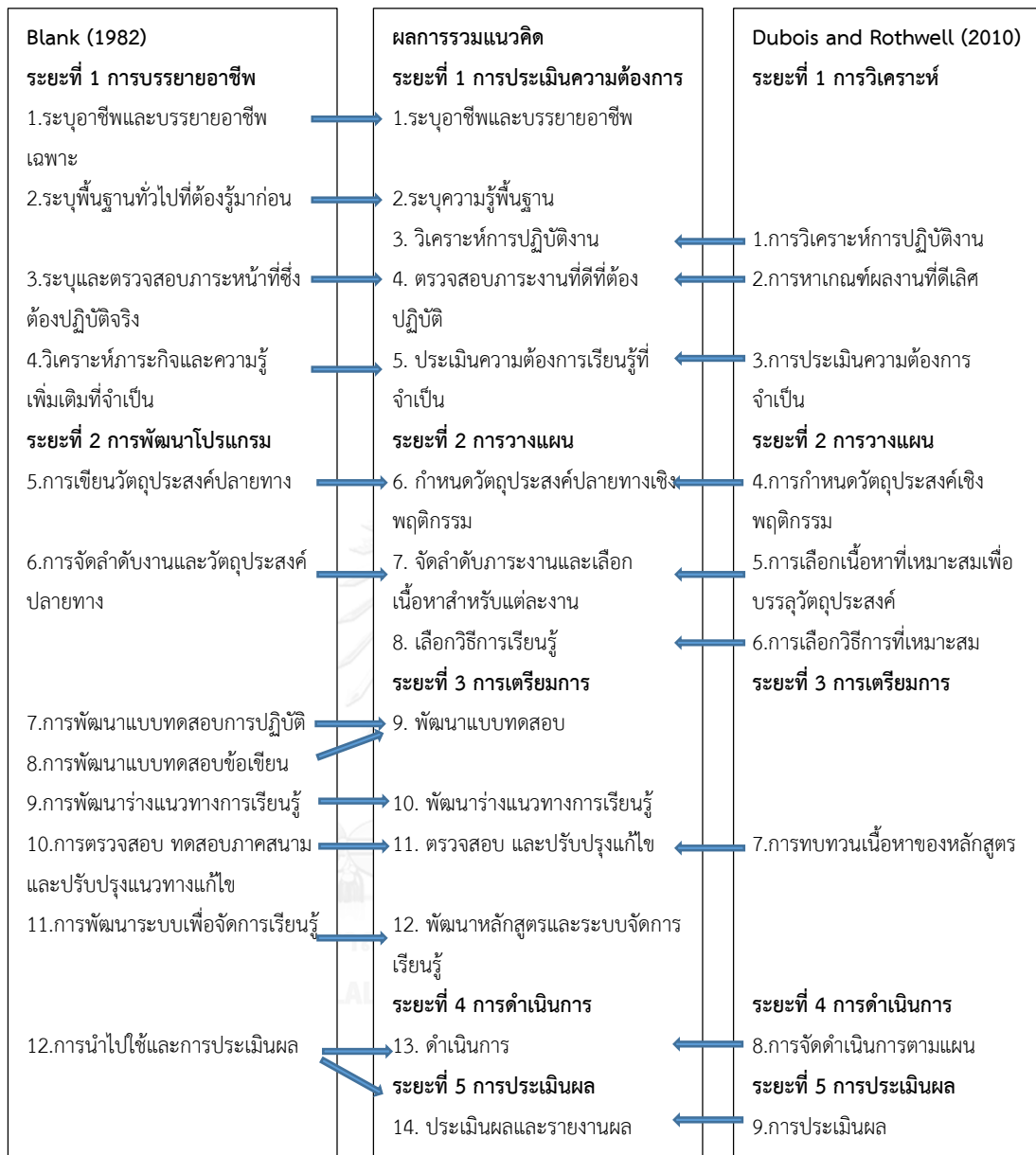
คำถามข้างต้นนี้สามารถตอบได้โดยการถามผู้เรียนเพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานจริงหรือในสถานการณ์จำลองแล้ววัดผลงานเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่สร้างมาก่อนฝึกอบรม อีกวิธีหนึ่งคือการประเมินสมรรถนะแบบ 360 องศา ก่อนการฝึกอบรมในผู้เรียนแต่ละคนและทำการประเมินอีกรอบหลังการฝึกอบรมแล้วดูผลความแตกต่างว่าผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานที่จำเป็นได้ดียังไง

จะเห็นได้ว่าการฝึกอบรมตามรูปแบบ CBISD Model ที่อ้างอิงฐานสมรรถนะจะเน้นที่การพัฒนาตัวบุคคลให้มีความสามารถที่เหนือกว่าเดิม และเน้นที่ตัวผลลัพธ์ในเรื่องของการปฏิบัติงานได้ดีกว่าเดิมและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่องค์กร และสังคมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้ในสภาวะโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้ และถึงแม้จะต้องลงทุนในการฝึกอบรมสูงเพียงใดแต่ก็คาดว่าผลที่บุคลากรจะสร้างมูลค่าตอบกลับมาให้องค์กรและสังคมในระยะยาวย่อมจะสูงกว่าเช่นกัน

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ขั้นตอนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนดังกล่าว เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาพิจารณาพร้อมกับข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทย ด้านบัญชี โดยนำแนวคิดของของ Blank (1982) ที่เป็นแนวคิดของการเตรียมคนเข้าทำงานมารวมกับแนวคิดของ Dubois and Rothwell (2010) ที่เป็นแนวคิดในการเตรียมความพร้อมแรงงานให้มีศักยภาพที่สูงขึ้นในเชิงของธุรกิจองค์กร โดยในระยะที่ 1 การประเมินความต้องการ มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ระบุอาชีพและบรรยายอาชีพ 2) ระบุความรู้พื้นฐาน ทั้งสองขั้นตอนได้มาจาก Blank (1982) 3) วิเคราะห์การปฏิบัติงาน ได้มาจาก Dubois and Rothwell (2010) 4) ตรวจสอบภาระงานที่ดีที่สุดที่ต้องปฏิบัติ ได้มาจากการผสม ขั้นตอนของ Blank (1982) และ Dubois and Rothwell (2010) 5) ประเมินความต้องการเรียนรู้จำเป็น ได้มาจากการผสม ขั้นตอนของ Blank (1982) และ Dubois and

Rothwell (2010) ระยะเวลาที่ 2 การวางแผน มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ 6) กำหนดวัตถุประสงค์ปลายทางเชิงพฤติกรรม ได้มาจากการผสม ขั้นตอนของBlank (1982) และ Dubois and Rothwell (2010) 7) จัดลำดับภาระงานและเลือกเนื้อหาสำหรับแต่ละงาน ได้มาจากการผสม ขั้นตอนของBlank (1982) และ Dubois and Rothwell (2010) 8) เลือกวิธีการเรียนรู้ ได้มาจากขั้นตอน Dubois and Rothwell (2010) ระยะเวลาที่ 3 การเตรียมการ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 9) พัฒนาแบบทดสอบ ได้มาจากขั้นตอนของ Blank (1982) 10) พัฒนาร่างแนวทางการเรียนรู้ ได้มาจาก Blank (1982) 11) ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข ได้มาจากการผสม ขั้นตอนของBlank (1982) และ Dubois and Rothwell (2010) 12) พัฒนาหลักสูตรและระบบจัดการเรียนรู้ ได้มาจาก Blank (1982) ระยะเวลาที่ 4 การดำเนินการ ได้มาจากการผสม ขั้นตอนของBlank (1982) และ Dubois and Rothwell (2010) Dubois and Rothwell (2010) และระยะเวลาที่ 5 การประเมิน ได้มาจากการผสม ขั้นตอนของBlank (1982) และ Dubois and Rothwell (2010) ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 การสังเคราะห์แนวคิดรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

จากแผนภาพข้างต้น สามารถสรุปผลการสังเคราะห์แนวคิดรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานไทยด้านบัญชี มี 5 ระยะ 14 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 การประเมินความต้องการ

1. ระบุอาชีพและบรรยายอาชีพ เป็นการบรรยายงานตามลักษณะงานที่เป็นจริง และมีองค์ประกอบของเงื่อนไขการทำงานทั่วไป ความสามารถพิเศษที่ต้องใช้เพื่อให้งานสำเร็จ
2. ระบุความรู้พื้นฐาน เป็นการระบุความรู้พื้นฐานเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เรื่องใหม่ๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดความสามารถที่จำเป็นและเจตคติที่ดี
3. วิเคราะห์การปฏิบัติงาน เป็นการวิเคราะห์ปัญหาในการทำงานที่ผ่านมา
4. ตรวจสอบภาระงานที่ดีที่ต้องปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบภาระงานที่ต้องทำจริง
5. ประเมินความต้องการเรียนรู้ที่จำเป็น เป็นการหาความแตกต่างของผลการปฏิบัติงานกับภาระงานที่ต้องปฏิบัติในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงาน ที่ทำให้บุคลากรสามารถสร้างผลงานที่ดีเลิศ โดยกำหนดสมรรถนะที่จำเป็นที่แต่ละคนต้องมี และบุคลากรที่มีผลงานที่ดีเลิศมีคุณลักษณะอย่างไร ต่อจากนั้นจึงประเมินหาความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษา ที่ครอบคลุมถึงการพัฒนาแรงจูงใจและการปรับเปลี่ยนบุคลิกลักษณะของแต่ละบุคคลให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์กร

ระยะที่ 2 การวางแผน

6. กำหนดวัตถุประสงค์ปลายทางเชิงพฤติกรรม เป็นการบรรยายถึงผลลัพธ์สุดท้ายเมื่อจบการศึกษานั้นๆแล้วผู้เรียนต้องสามารถทำอะไรได้ภายใต้เงื่อนไขใด โดยมีตัวชี้วัดที่สังเกตได้
7. จัดลำดับภาระงานและเลือกเนื้อหาสำหรับแต่ละงาน เป็นการนำภาระงานมาจัดลำดับในการปฏิบัติงานและเลือกเนื้อหาที่สัมพันธ์กับงานและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยจัดสิ่งที่ควรเรียนรู้ก่อนและหลัง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน และมีทำให้ผลสะท้อนกลับในการปรับปรุงพัฒนา
8. เลือกวิธีการเรียนรู้ เป็นการเลือกวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้

ระยะที่ 3 การเตรียมการ

9. พัฒนาแบบทดสอบ แบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้
 - 9.1 พัฒนาแบบทดสอบปฏิบัติงาน ที่ตามวัตถุประสงค์ปลายทางที่วางไว้ เกี่ยวข้องกับพื้นฐานของงานในสายอาชีพนั้นๆ ที่นำไปสู่การทำงานได้จริง อ้างอิงกับเกณฑ์มาตรฐานที่ต้องปฏิบัติได้ในงานนั้น

9.2 พัฒนาแบบทดสอบข้อเขียน เป็นการวัดความรู้และความจำ ที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงาน

10. พัฒนาร่างแนวทางการเรียนรู้ เป็นการพัฒนาชุดคู่มือการทำงานที่ให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการศึกษาเพิ่มเติมและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

11. ตรวจสอบ แลปรับปรุงแก้ไข เป็นการนำแนวทางการเรียนรู้และหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสมรรถนะทบทวน ตรวจสอบ และแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

12. พัฒนาหลักสูตรและระบบจัดการเรียนรู้ เป็นการจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ โดยคำนึงถึงเรื่องเวลา การเข้าถึงได้ของโปรแกรม และสามารถเริ่มต้นในลำดับที่แตกต่างกัน โดยมีการพัฒนาระบบและการจัดเตรียมเอกสารเพื่อบันทึกผลความก้าวหน้าทางการเรียน และจัดสภาพแวดล้อมให้เกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็ว

ระยะที่ 4 การดำเนินการ

13. ดำเนินกิจกรรมการจัดการศึกษา เป็นการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ที่กำหนดกลุ่มผู้เข้าอบรม โดยใคร เมื่อไร และต้องมีค่าใช้จ่ายเท่าใดก่อนจะนำโปรแกรมไปใช้

ระยะที่ 5 การประเมินผล

14. ประเมินผล โดยมีการประเมินผลความสามารถของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม การประเมินผลกระบวนการสอนแบบ 360 องศา โดยให้ผู้เรียน ผู้จัดการศึกษาและผู้สนับสนุนร่วมประเมินผล และติดตามรายงานผลการประเมินเพื่อนำข้อชี้แนะต่างๆไปปรับปรุงเนื้อหา วิธีการและรูปแบบให้ดีขึ้น

สรุปได้ว่าผลการสังเคราะห์แนวคิดรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของ Blank (1982) และ Dubois and Rothwell (2010) ประกอบด้วย 5 ระยะ ที่นำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีต่อไป

ตอนที่ 3 การจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี เอกสารตอนนี้จึงนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ โดยแบ่งเป็นการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งประกอบด้วย การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การชี้แนะตนเองผ่านการใช้สัญญาณการเรียนรู้ และการเรียนทางไกล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ความหมายของผู้ใหญ่

การวิจัยครั้งนี้กลุ่มเป้าหมายในการจัดการศึกษาคือแรงงานไทยด้านบัญชี ซึ่งเป็นผู้ใหญ่ มีความรู้ มีประสบการณ์อันทรงคุณค่า มีเป้าหมายของความต้องการได้รับการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนที่จะเกิดขึ้น ในตอนนี้นำเสนอความหมายของผู้ใหญ่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

อาชัญญา รัตนอุบล (2551) ได้ให้คำจำกัดความว่า ผู้ใหญ่คือผู้ที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมตามวัยที่เหมาะสมของตนเอง

Rogers (1983) จำกัดความว่าผู้ใหญ่ หมายถึงช่วงระยะเวลาในวงจรชีวิตหรือสถานภาพที่ได้รับการยอมรับทางสังคมว่าเป็นบุคคลซึ่งสามารถดำรงชีวิตหรือมีความเกี่ยวข้องกับสภาพสังคม

Knowles (1980) อธิบายว่า การตัดสินว่าบุคคลจะเป็นผู้ใหญ่หรือไม่นั้น สามารถพิจารณาได้จากปัจจัย 2 ประการ

1. ผู้ที่มีพฤติกรรมและบทบาททางสังคมที่เหมาะสมกับผู้ใหญ่
2. ผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ (Self - concept) หรือการรับรู้ว่าตนเองเป็นผู้ใหญ่

โดยสรุปแล้ว ความหมายของผู้ใหญ่ หมายถึงผู้ที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ สังคมและสติปัญญา มีความเป็นอิสระที่จะดูแลตนเองได้ มีพฤติกรรมและบทบาทหน้าที่ทางสังคมที่เหมาะสม และได้รับการยอมรับทางสังคมว่าสามารถดูแลตนเองได้ และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมได้

3.2 แนวคิดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

นักการศึกษาผู้ใหญ่ชาวยุโรป เห็นว่าจำเป็นที่จะต้องมียุทธวิธีใหม่ที่สามารถอธิบายได้เช่นเดียวกับคำว่า pedagogy ที่หมายถึงศาสตร์และศิลป์ในการสอนเด็ก จึงได้บัญญัติคำว่า andragogy ขึ้น ซึ่งมีรากฐานมาจากภาษากรีกคำว่า andr- ซึ่งหมายถึง man หรือ คน (ไม่ได้หมายถึงเด็กหรือผู้ใหญ่) ดังนั้น ความหมายของคำว่า andragogy ในทัศนะของ Knowles (1980) คือ ศาสตร์และศิลป์ในการช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานหลักการและความเชื่อ 4 ประการที่แตกต่างจากการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งแสดง ดังนี้

ตารางที่ 2 ความแตกต่างของหลักการและความเชื่อระหว่างการเรียนรู้ของผู้ใหญ่กับการเรียนรู้ของเด็ก

แนวคิด	ข้อตกลง	
	เด็ก	ผู้ใหญ่
1. มโนภาพต่อตนเองของผู้เรียน	พึ่งพาผู้อื่น ผู้สอนหรือสังคมเป็นผู้กำหนดการเรียนรู้ว่าจะต้องเรียนเมื่อไหร่ หรือเรียนอย่างไร	มีกระบวนการทางวุฒิภาวะที่เพิ่มพูนการนำตนเองมากขึ้น แต่แต่ละคนจะแตกต่างกันในแต่ละบริบท ผู้สอนเป็นผู้ให้การสนับสนุน ซึ่งผู้ใหญ่จะมีการชี้นำตนเองและเข้าร่วมกิจกรรมตามสถานการณ์
2. ประสบการณ์ของผู้เรียน	นำประสบการณ์มาใช้ในการเรียนรู้ น้อย แต่ประสบการณ์จะได้รับจากผู้สอน หนังสือ สื่อต่าง ๆ ผู้เชี่ยวชาญ และเป็นการเรียนรู้จากการฟังบรรยาย	ประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นแหล่งเรียนรู้อันทรงคุณค่าสำหรับ ตนเอง และผู้อื่น การเรียนรู้จึงเป็นการเรียนจากประสบการณ์ ใช้การประชุมเชิงปฏิบัติ
3. ความพร้อม	การเรียนรู้ที่มีแรงผลักดันทางสังคม ในวัยเดียวกันจะเรียนในสิ่งๆ ที่เหมือนกัน และเพื่อเข้าสู่มาตรฐานขององค์การ เป็นการเรียนที่เป็นทางการ และเป็นไปตามขั้นตอน	เรียนเพื่อต้องการเรียนรู้ประสบการณ์บางอย่างตามความต้องการในชีวิตจริงหรือเพื่อแก้ปัญหา ผู้สอนจึงเป็นผู้ช่วยให้เกิดการเรียนรู้และช่วยให้ผู้เรียนค้นพบความต้องการของตนเอง
4. การเห็นคุณค่าของเวลาหรือแนวโน้มต่อการเรียนรู้	การนำความรู้ไปใช้ต้องรอเวลาในอนาคตและใช้เนื้อหาวิชาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้	การนำความรู้ไปใช้ทันทีทันใดเป็นการเพิ่มพูนศักยภาพและเติมเต็มคุณภาพชีวิต และใช้ปัญหาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

จะเห็นได้ว่าผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จะมีความแตกต่างจากผู้เรียนที่เป็นเด็ก เนื่องจากผู้ใหญ่มีวุฒิภาวะ มีภาระที่ต้องรับผิดชอบ และมีประสบการณ์ที่เป็นส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ ดังนั้นในการพัฒนาระบบการฝึกอบรมจึงต้องนำหลักการและแนวคิดที่สอดคล้องกับการสอนผู้ใหญ่มาใช้

3.3 การเรียนรู้จากการปฏิบัติ

การจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้ใหญ่ เป็นการสอนให้ผู้ใหญ่ได้นำประสบการณ์อันทรงคุณค่าออกมาเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ (Learn how to learn) ซึ่งการปฏิบัติงานทางด้านบัญชีเป็นงานที่อาศัยความรู้และความชำนาญจากการที่ได้ทำจริง ดังนั้น กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแรงงานไทยด้านบัญชีในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน จึงนำการเรียนรู้จากการปฏิบัติมาใช้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.3.1. ความหมายของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning)

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2545) ให้ทัศนะเกี่ยวกับการเรียนรู้จากการปฏิบัติว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริง (Real Learning) ที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่เริ่มจากภายในหน่วยงานเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กร ดังนั้น การเรียนรู้จากการปฏิบัติจึงเป็นการปรับเปลี่ยนแนวการเรียนรู้จาก On-the-job Training มาสู่ On-the-job Learning เรียนรู้จากประสบการณ์การทำงาน โดยผ่าน 3Cs คือ ความร่วมมือ (Collaboration) การสื่อสาร (Communication) ความเอาใจจริงเอาใจ (Commitment) ของสมาชิกกลุ่ม

อาชญญา รัตนอุบล (2547) ให้ความหมายของการเรียนรู้จากการปฏิบัติว่าเป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความคิด ทัศนคติ ค่านิยมของตนเองขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหาของตนเองโดยคิดคำถามของตนเองและแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติกระทำจริงทั้งในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือสถานการณ์จำลอง มีการวิพากษ์วิจารณ์ การอภิปราย การพิจารณา การไตร่ตรอง การทบทวน และการสะท้อนความคิดของตนเองออกมา โดยสามารถเกิดขึ้นทั้งในชั้นเรียน นอกชั้นเรียน หรือสถานที่จริงในการทำงานก็ได้ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ จึงเป็นความพยายามเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ เป็นการบูรณาการความรู้ใหม่ หรือประสบการณ์ใหม่เข้ากับความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิม เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของบุคคล

Revans (1980) พบว่าการเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการพัฒนาการจัดการและการพัฒนาองค์กร โดยอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าการกระทำกับการเรียนรู้ต้องเกิดควบคู่กันไป การเรียนรู้ L (Learning) ประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 2 ประการ คือ ความรู้ที่ได้รับจากการสอนหรือประสบการณ์ P (Programmed Knowledge) และ มุมมองจากการตั้งคำถามและคิดใคร่ครวญ Q (Questioning Insight)

Dotlich and Noel (1998) กล่าวว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้องค์กรสามารถจัดการกับปัญหาและสร้างโอกาสทางธุรกิจ นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถในการนำองค์การในเชิงยุทธศาสตร์ได้ตามที่ต้องการ Dean (1998) กล่าวว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นนวัตกรรมที่ยืดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางด้วยความสมัครใจ เพื่อแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและเป็นจริงของงานในองค์การที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้มาจนถึงขณะนี้ โดยการประยุกต์ใช้หลักการทางประชาธิปไตยและการเรียนรู้เป็นทีมในสภาพแวดล้อมที่เชื่อใจกันบนพื้นฐานของความ เป็นจริง

M. J. Marquardt (1999) อธิบายการเรียนรู้จากการปฏิบัติว่าเป็นทั้งกระบวนการและแผนงานที่มีพลังโดยใช้คนกลุ่มเล็กกลุ่มหนึ่งในการแก้ปัญหาจริงและในขณะเดียวกันก็มุ่งประเด็นว่าได้เรียนรู้อะไร บ้างและการเรียนรู้นั้นส่งผลดีอย่างไรต่อสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มและองค์การ

Gilley (2000) กล่าวว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาได้จริงในชีวิตจริง โดยใช้การถามและ การสะท้อนกลับเพื่อไตร่ตรองการกระทำในการแก้ปัญหาของบุคคล ทีมและองค์การ ซึ่งเมื่อเริ่มเรียนรู้ และคิดอย่างถี่ถ้วนแล้ว ก็สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีกว่าเดิม McGill and Beaty (2001) กล่าวว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นกระบวนการเรียนรู้และสะท้อนกลับความคิดอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการสนับสนุนจากเพื่อนในกลุ่ม ที่มุ่งมั่นจะทำงานให้สำเร็จ โดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติ บุคคล จะได้เรียนรู้จากคนอื่นๆในกลุ่ม เกี่ยวกับการทำงานบนปัญหาจริงและสะท้อนกลับจากประสบการณ์ ของตนเอง

Brockbank and McGill (2003) กล่าวว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติเกิดจากความสัมพันธ์ ระหว่างการสะท้อนกลับความคิดกับการกระทำ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการสะท้อน กลับความคิด เช่นการระลึกถึงเหตุการณ์ในอดีต การรับรู้ถึงการกระทำและ หาหนทางใหม่ที่เป็นไปได้ ที่จะปฏิบัติในครั้งหน้า

M.J. Marquardt (2009) กล่าวว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติคือกระบวนการที่ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วผ่านการปฏิบัติในการแก้ปัญหา โดยมีเงื่อนไขที่จำเป็นคือการพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการแก้ปัญหา และการให้ผู้เรียนได้สะท้อนกลับความคิดในสิ่งที่ได้ ลงมือปฏิบัติ โดยมีโอกาสได้สำรวจการปฏิบัตินั้นๆและปรับปรุงเพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่ดีขึ้นกว่าใน อนาคต

Ramachander (2006) ให้ความหมายของการเรียนรู้จากการปฏิบัติว่าเป็นการสอนเพียงน้อยนิดแต่ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมาก โดยการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ ทั้งนี้มีองค์ประกอบ 3 อย่างคือ 1) ต้องมีความฉลาดหรือความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ 2) ความสามารถในการคิดอย่างกระจ่าง โดยปราศจากอารมณ์ ความสับสน 3) ความสามารถที่จะสื่อสารได้ ซึ่งต้องมีระดับของการกระตุ้นและมีพลังงานให้กับเพื่อนร่วมได้

Rogers (2001) กล่าวว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติ เริ่มต้นจากผู้เรียนพยายามที่จะแก้ปัญหาที่ตนเองเผชิญอยู่ การเรียนรู้จากการปฏิบัติก็คล้ายกับการฝึกสอน ซึ่งสำคัญที่การเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติ ปัญหาต่างๆที่นำมาให้กลุ่มสมาชิกได้เรียนรู้ นั้นเป็นปัญหาที่ติดขัดไม่สามารถแก้ได้และสำคัญกับทุกคน ซึ่งก็รู้ว่าจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงแต่ไม่รู้ว่าทำอะไรและทำอย่างไร สำหรับการเรียนรู้จากการปฏิบัติ นั้นจะต้องผ่านกระบวนการต่างๆคือการหาสาเหตุ การได้รับข้อมูล การวางแผน การจัดการกับแรงต่อต้าน การปรับตัวและดำเนินการจนจบกระบวนการ

การเรียนรู้จากการปฏิบัติสามารถสรุปได้ว่าเป็นนวัตกรรมทางการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้จริง นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความคิด ทักษะคิด ค่านิยมของตนเองได้ โดยการใช้การซักถามและการสะท้อนกลับเพื่อให้บุคคลเกิดการไตร่ตรอง วางแผนที่จะแก้ไขปัญหา และได้ลงมือปฏิบัติตามแผนการที่วางไว้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และการนำไปประยุกต์ใช้และปรับปรุงให้ดีขึ้นในอนาคต

3.3.2 หลักการของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

Revans (1980) นักวิชาการชาวอังกฤษ ผู้เป็นเจ้าของแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ซึ่งเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการพัฒนาการปฏิบัติงาน โดยมีแนวคิดพื้นฐานดังสมการต่อไปนี้

$$L = P + Q$$

โดย L (Learning) หมายถึงการเรียนรู้

P (Programmed Knowledge) หมายถึง ความรู้ คำสอน คำชี้แนะที่ได้จากการสอน

Q (Questioning Insight) หมายถึง มุมมองที่ได้จากการซักถาม การคิดใคร่ครวญ

ความสำคัญของการเรียนรู้จากการปฏิบัติคือการนำบุคคลมารวมกันเพื่อแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ซึ่งเป็นปลายทาง แต่ต้นทางคือคุณค่าที่ได้รับในเรื่องของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

M. J. Marquardt (1999) การเรียนรู้จากการปฏิบัติสร้างขึ้นจากหลักการทางการศึกษาของ Knowles, Dewey, Kolb, และ Merzirow โดยเน้นการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ความสุขซึ่งเป็นประโยชน์สูงสุดและการฝึกปฏิบัติ รูปแบบการเรียนรู้และการเรียนรู้เพื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้จากการปฏิบัติครอบคลุมหลักการทางจิตวิทยา และทฤษฎีทางการบริหารจัดการที่เน้นให้เกิดการคิดอย่างเป็นระบบและจัดการกับความยุ่งยากได้ โดยอาศัยกลุ่มคนและการแก้ปัญหา ดังนั้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจึงมีประโยชน์ในการหลายสาขาไม่ว่าจะเป็นในด้านของการแก้ปัญหา การพัฒนาผู้นำ การสร้างองค์การ การทำงานเป็นทีมและการพัฒนาปัจเจกบุคคล นอกจากนี้เขายังเชื่อว่าการเรียนรู้สิ่งใหม่ ทักษะใหม่ หรือคุณค่าใหม่จะเกิดขึ้นไม่ได้หากปราศจากการตั้งคำถามและการสะท้อนความคิด ดังนั้นสมการในการเรียนรู้จากการปฏิบัติของเขาประกอบด้วย

$$L = P + Q + R$$

โดย ที่ L (Learning) หมายถึงการเรียนรู้

P (Programmed Knowledge) หมายถึง ความรู้ คำสอน คำชี้แนะที่ได้จากการสอน

Q (Questioning) หมายถึง มุมมองที่ได้จากการซักถาม การคิดใคร่ครวญ

R (Reflection) หมายถึง การสะท้อนมุมมองใหม่

ความรู้ คำสอน (P) เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ แต่ความรู้ที่ฝังรากลึกตั้งแต่อดีตนั้นไม่สามารถนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับปัญหาใหม่ๆหรือสถานการณ์ใหม่ได้ ดังนั้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจึงเป็นการสร้างขึ้นจากประสบการณ์และความรู้ของกลุ่มคน และเพิ่มเติมด้วยคำถามที่สดใหม่ (Q) และการสะท้อนมุมมองใหม่ (R) ที่จะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้อันทรงคุณค่าใหม่สำหรับบุคคลและกลุ่มรวมถึงองค์การด้วย ดังจะเห็นได้ว่าแนวคิดพื้นฐานของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ในการสร้างความรู้ใหม่อันทรงคุณค่าได้นั้นประกอบไปด้วยความรู้เดิมที่มีเป็นรากฐานแล้วมาประกอบกับการตั้งคำถาม เพื่อแตกมุมมองความคิดใหม่ๆ และใช้กระบวนการไตร่ตรอง คิดสะท้อนกลับเพื่อให้เกิดการนำความรู้นั้นไปใช้ได้จริงกับปัญหาใหม่ๆหรือสถานการณ์ต่างที่เกิดขึ้นได้ โดยการเรียนรู้เกิดขึ้นในระดับบุคคล กลุ่ม และองค์การ

จะเห็นได้ว่า หลักการสำคัญของการเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ มีความรู้ ประสบการณ์ที่จะนำมาเป็นแหล่งเรียนรู้แลกเปลี่ยนกันได้ โดยหลักการของการเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการผนวกความรู้เพิ่มเติม การตั้งคำถามจากตนเองและจากกลุ่มผู้เรียนร่วม และการสะท้อนกลับความคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน นำไปทดลองและปฏิบัติเพื่อเป็นการพิสูจน์ข้อความรู้ใหม่นั้นๆ ก่อนสรุปรวบยอดเป็นความรู้ใหม่ เกิดการเรียนรู้แนวทางการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

3.3.3 องค์ประกอบของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2545) กล่าวว่าองค์ประกอบของกระบวนการการเรียนรู้จากการปฏิบัติ มีดังนี้

1. ปัญหา (Problem) หมายถึง ประเด็น ข้อวิตกกังวล งานหรือโครงการที่เกิดขึ้นจริง ปัญหามักเป็นสิ่งที่ทุกคนเห็นว่าโดดเด่น ควรให้ความสนใจ เกิดซ้ำ และยังไม่มีแนวทางแก้ไขที่ชัดเจน ปัญหาอาจจะเป็นประเด็นปัญหาในระดับยุทธศาสตร์ (ทำอะไร เมื่อใด) หรือปัญหาในระดับปฏิบัติการ (ทำอย่างไร)

2. กลุ่ม (Set or Group) เป็นกลุ่มที่ประกอบด้วยบุคคลจำนวน 4-8 คน โดย Reg Revans เรียกกลุ่มนี้ว่า “สหายในยามยาก” ที่สนใจและเห็นความน่าท้าทายของปัญหา บรรยากาศของการพบปะมีลักษณะแบบไม่เป็นทางการ (Edutainment) มีความเป็นมิตร อบอุ่น เปิดเผย สนุก ได้ความรู้ แต่ต้องมีจุดสนใจ นำไปสู่การผลักดัน ริเริ่ม สมาชิกทีมที่ดีต้องมีความเอาใจจริงเอาใจ รับฟัง จับประเด็นได้ และเปิดกว้างต่อการซักถาม กล้าขยายความคิดให้ผู้อื่น เคารพความคิดของผู้อื่น มีจิตใจสร้างสรรค์ ต่อยอดความคิดได้ดี

3. กระบวนการซักถามและการสะท้อนมุมมอง (Questioning and Reflection) โดยการซักถามจะก่อให้เกิดแง่คิดมุมมองที่หลากหลาย คำถามจะช่วยสร้างความเข้าใจ เปิดตนต่อแง่คิด และแนวทางใหม่ๆ ส่วนการคิดใคร่ครวญไตร่ตรองกลับไปกลับมา ช่วยในการพินิจพิจารณาเป้าหมาย วิเคราะห์หาความเป็นเหตุเป็นผล แนวทางแก้ไข โดยใช้คำถามเปิดเพื่อก่อให้เกิดการไหลเวียนของข้อมูลและคำถามปิดที่จะเพิ่มความกระจ่างให้แก่สมาชิก

4. แนวทางแก้ไข (Problem Solutions) การสนับสนุนให้ทราบแนวทางแก้ไขปัญหา ช่วยให้การนำไปปฏิบัติเห็นผลว่าเป็นเช่นไร ถูกต้อง คำน่า รวดเร็วกว่า จริงหรือไม่ การเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดเมื่อมีการกระทำ ทดสอบความคิด ข้อเสนอแนะ หากมีการสะท้อนกลับความคิดควบคู่ไปกับการกระทำ ก็จะสามารถเปลี่ยนแปลง สร้างคุณค่าเพิ่มได้

5. การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Continuous Learning) คือการไม่หยุดนิ่ง ไม่ทำแบบเดิมๆ ไม่หลงงมงายความสำเร็จ หรือแนวทางที่เคยใช้ได้ผล ก่อนทำทุกครั้งต้องมีการคิดใคร่ครวญทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อการแก้ไข และสร้างแนวทางแก้ปัญหาที่ดีกว่าเดิม

6. ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ (Learning Coach) ทำหน้าที่สนับสนุนการเรียนรู้ของกลุ่ม ซึ่งเป็นผู้ที่ต้องแสดงบทบาทมากกว่าการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) โดยแสดงบทบาทในฐานะที่ปรึกษากระบวนการของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ที่ต้องคิดว่าทำไมถึงเกิด เกิดได้อย่างไร มีมุมมองกว้าง คิดเป็นระบบ สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับได้ดี มีศิลปะในการโน้มน้าว อดทนต่อความคลุมเครือ มีจิตใจเปิดกว้าง คอยรับฟังความต้องการและอ่านความรู้สึกของกลุ่ม โดย O'Neil and Lamm (2000) แบ่งปันประสบการณ์ว่าควรให้ความสำคัญในการคัดเลือกสมาชิกทีมที่ทำหน้าที่สนับสนุนสอนแนะการเรียนรู้

M. J. Marquardt (1999) แผนการเรียนรู้จากการปฏิบัติสร้างขึ้นจาก 6 องค์ประกอบสำคัญดังนี้

1. ปัญหา (A Problem) การเรียนรู้จากการปฏิบัติใช้เพื่อระบุปัญหาต่างๆ ปัญหาที่ไม่ได้ทำทางแก้ไขได้ง่าย ปัญหาควรมีลักษณะที่สำคัญ อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของทีมและจัดให้มีโอกาสสำหรับการเรียนรู้ การเลือกปัญหาเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้จากการปฏิบัติเพราะบุคคลเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อเข้าไปปฏิบัติ และได้รับผลสะท้อน

การคัดเลือกปัญหา ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้จากการปฏิบัติมีเงื่อนไขหลายอย่างดังนี้

1.1. โครงการที่ถูกเลือกโดยกลุ่มจะต้องเป็นปัญหา งาน หรือประเด็นที่เกิดขึ้นจริงในองค์การ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขและมีความสำคัญอย่างแท้จริงไม่ใช่เพียงข้อสมมติฐาน นอกจากนี้ องค์การควรกำหนดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมและให้การสนับสนุนทางด้านเวลาและเงินทุน

1.2 โครงการต้องมีความเป็นไปได้ นั่นคือ โครงการต้องอยู่ภายใต้ความสามารถของกลุ่มในการเข้าใจถึงปัญหาและกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาที่เป็นไปได้ - ปัญหาควรอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกลุ่ม หรือกลุ่มต้องได้รับการมอบอำนาจในการกระทำบางสิ่งเกี่ยวกับปัญหา ซึ่งควรจะเป็นปัญหาหรืองานที่ผู้มีส่วนร่วมมีความสนใจในสิ่งนั้น และถ้าสามารถแก้ไขได้ก็จะทำให้เกิดความแตกต่าง

1.3 โครงการควรใช้ปัญหาที่ไม่มีทางแก้ที่ตายตัว ให้ผู้คนสามารถระดมความคิดในการแก้ปัญหาได้ไม่ใช่ปัญหาที่มีคำตอบรออยู่แล้ว (Puzzle)

1.4 โครงการต้องให้โอกาสการเรียนรู้สำหรับสมาชิก และควรเป็นสิ่งที่เป็นไปได้กับส่วนอื่นขององค์การ

2. กลุ่ม (The Group) กลุ่มการเรียนรู้จากการปฏิบัติซึ่งประกอบด้วยสมาชิก 4 – 8 คน ทั้งนี้เนื่องจากการวิจัยชี้ให้เห็นว่ากลุ่มที่มีสมาชิกน้อยกว่า 4 คน จะไม่ทำให้เกิดความแตกต่าง การสร้างสรรค์ และการแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งที่เพียงพอ และกลุ่มที่มากกว่า 8 คน จะมีความซับซ้อนเกินไป และเป็นการจำกัดเวลาของแต่ละคนซึ่งมีส่วนทำให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ความแตกต่างของสมาชิกในกลุ่ม การมองปัญหาจากคนที่มีมุมมองเดียวกันก็จะมีแนวคิดคล้ายกัน เป็นแนวคิดเดิมๆ หากกลุ่มที่มีความแตกต่างกันจะทำให้ได้มุมมองที่แตกต่างกัน ได้รับมุมมองใหม่ๆ จากที่ไม่เคยเห็นมาก่อน ซึ่งจะช่วยให้ได้แนวทางในการแก้ปัญหาที่แตกต่างออกไป คุณลักษณะของกลุ่มการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ควรเป็นดังนี้

- 2.1 การได้รับมอบหมายในการแก้ปัญหา
- 2.2 ความสามารถในการรับฟัง การถามคำถามตนเองและผู้อื่น
- 2.3 ความเต็มใจในการเปิดใจกว้างและเรียนรู้จากสมาชิกกลุ่มอื่น
- 2.4 คุณค่าของบุคคลอื่นและการให้ความนับถือแก่บุคคลอื่น
- 2.5 การได้รับมอบหมายในการลงมือปฏิบัติและการได้รับความสำเร็จ
- 2.6 การตระหนักถึงตนเองและความสามารถของผู้อื่นในการเรียนรู้และการพัฒนา

3. กระบวนการตั้งคำถามและการสะท้อนกลับความคิด (The Questioning and Reflection Process) สิ่งสำคัญในการเรียนรู้ (ความรู้ใหม่, ทักษะหรือคุณค่า) ไม่สามารถเกิดได้หากปราศจากการตั้งคำถามและการสะท้อนกลับความคิด ในสมการการเรียนรู้เริ่มต้นที่ P ซึ่งเป็นความรู้ที่มีอยู่ ใช้อยู่ มีในหนังสือ แต่หากเพิ่มกระบวนการตั้งคำถามเพื่อเข้าถึงสิ่งที่ยังไม่รู้และการสะท้อนกลับความคิดที่เป็นส่วนถึงความจำ นำออกมาใช้และสร้างความเข้าใจได้เพิ่มขึ้น ทำให้สมการการเรียนรู้จากการปฏิบัติประกอบด้วย $L = P + Q + R$

การถามคำถาม (Asking Question) การถามคำถามจะทำให้บุคคลได้คิดลึกซึ้งขึ้น โดยจัดให้คำถามถูกถามในลักษณะของการสนับสนุน ไม่สนับสนุนตัวเอง คำถามที่เป็นประโยชน์จะช่วยทำให้บุคคลได้คิดอย่างลึกซึ้งมากขึ้น การถามคำถามในการเรียนรู้จากการปฏิบัติ นั้น เป็นการสำรวจว่าทำไมคนถึงทำในลักษณะต่างๆกัน การสะท้อนกลับถือเป็นหัวใจของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การสะท้อนกลับจะสร้างการสนับสนุนซึ่งกันและกัน สมาชิกกลุ่มฟังอย่างตั้งใจ และเขียนประสบการณ์ของผู้อื่นแต่ละคนออกมา และพิจารณาในเรื่องของการปฏิบัติ กระบวนการถามคำถามและการสะท้อนกลับจะช่วยสนับสนุนสมาชิกในการมองซึ่งกันและกันเหมือนกับเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ในการเรียนรู้จากการปฏิบัติ สมาชิกควรจะเปิดใจในการลองใช้แนวทางใหม่ๆ ของการทำสิ่งต่างๆ การทดลอง การสะท้อนกลับบนประสบการณ์ การพิจารณาผลลัพธ์ หรือผลของประสบการณ์ และทำซ้ำวงจรโดยการลองใช้ความรู้ที่ได้รับใหม่ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

4. การนำไปสู่การปฏิบัติ (The Commitment to Taking Action) สิ่งสำคัญของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ คือการได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่เกิดจากการสะท้อนความคิดและการตัดสินใจของกลุ่มสมาชิก กลุ่มในการเรียนรู้จากการปฏิบัติควรได้รับความรับผิดชอบในการนำความคิดที่ได้มานั้นไปทดลองทำ ผู้ที่สนับสนุนการเรียนรู้จากการปฏิบัติเชื่อว่าไม่มีการเรียนรู้ที่แท้จริงโดยปราศจากการปฏิบัติ บุคคลจะไม่มั่นใจว่าแนวคิดหรือแผนการจะมีประสิทธิภาพจนกระทั่งแนวคิดหรือแผนการนั้นจะถูกนำไปใช้ สมาชิกของกลุ่มการเรียนรู้จากการปฏิบัติจะต้องมีอำนาจในการปฏิบัติ หรือมั่นใจว่าคำแนะนำของสมาชิกจะถูกนำไปใช้ ดังนั้นกลุ่มการเรียนรู้จากการปฏิบัติควรมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามแนวคิดและคำแนะนำของกลุ่ม และการทดสอบแนวคิดในการปฏิบัติจะทำให้สมาชิกในกลุ่มรู้ว่าแนวคิดของสมาชิกมีประสิทธิภาพและนำไปปฏิบัติได้หรือไม่ Dixon (1996) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่มีคุณค่ามากที่สุดเกิดขึ้นเมื่อผู้มีส่วนร่วมสะท้อนบนการปฏิบัติของตนเอง ไม่ใช่บนการวางแผนของตนเอง การปฏิบัติในการเรียนรู้จากการปฏิบัติไม่ใช่การพัฒนาการให้คำแนะนำ แต่เป็นการลงมือปฏิบัติ

5. การนำไปสู่การเรียนรู้ (The Commitment to Learning) การแก้ปัญหาถือว่ามีประโยชน์ระยะสั้นต่อองค์กรหรือปัจเจกบุคคล ยิ่งกว่านั้นยังก่อให้เกิดประโยชน์ระยะยาวจากการเรียนรู้จากการปฏิบัติคือการเรียนรู้ที่ได้จากกลุ่มและการนำการเรียนรู้ไปใช้ได้อย่างเป็นระบบทั้งองค์กรและตลอดชีวิตของบุคคลนั้น ความรู้ความสามารถของบุคคล ทีม และองค์กรที่เพิ่มขึ้นจะช่วยให้สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ Dilworth (1998) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในการเรียนรู้จากการปฏิบัติมีคุณค่าทางกลยุทธ์ต่อองค์กรมากกว่าแค่ยุทธวิธีในการจัดการปัญหา ดังนั้น ระหว่างกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ บุคคลถูกคาดหวังให้มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้และการพัฒนา เวลาถูกจัดเพื่อให้เกิดการพูดคุยว่าได้เรียนรู้อะไรไปบ้างและการเรียนรู้ของทีมที่จะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรได้อย่างไรบ้าง บุคคล ทีม และองค์กรจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาที่ยากและยังไม่รู้วิธีแก้ไข Dixon (1996) กล่าวว่า ในสถานการณ์เช่นนั้น พวกเขาจะถูกบังคับให้นำประสบการณ์ในอดีต ความคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมา เพื่อสรุปเป็นข้อมูลใหม่ๆ เพื่อใช้กับสถานการณ์นั้นๆ ซึ่งทั้งหมดเป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้ วัฏจักรของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ เริ่มต้นจากการนำประสบการณ์ มาระบุปัญหา สะท้อนกลับความคิด ทดลองทำ วิเคราะห์และสรุปผล เพื่อไปวางแผนคำตอบ และทดสอบและนำไปปฏิบัติ

6. ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) บางทีเรียกว่ากลุ่มผู้ให้คำแนะนำ อาจเป็นสมาชิกของกลุ่มทำงาน (ที่เป็นเจ้าของปัญหาที่อภิปราย) หรือเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมจากภายนอก (ไม่จำเป็นต้องเข้าใจปัญหาหรือบริบทขององค์กร แต่เป็นเจ้าของทักษะในการอำนวยความสะดวก) วิทยากรกระบวนการเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการช่วยผู้มีส่วนร่วมในการสะท้อนว่าบุคคลกำลังเรียนรู้อะไร และบุคคลจะแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร นอกจากนี้ M. J. Marquardt (1999) แบ่งแผนงานของการเรียนรู้

จากการปฏิบัติออกเป็น 2 ชนิดคือ 1. แผนงานโครงการเดี่ยว (Single-Project Program) คือสมาชิกทุกคนในทีมจะร่วมกันแก้ปัญหาเดียวกันขององค์กร 2. แผนงานแบบกลุ่มเปิด (Open-Group Program) คือสมาชิกแต่ละคนนำปัญหา/โครงการ/งานของตนมาร่วมวงสนทนา โดยแต่ละคนก็เป็นลูกค้าของกลุ่มสมาชิกอื่นด้วย สมาชิกช่วยกันตามเวลาที่ตกลงกัน โดยมากจะเป็นการใช้กับสมาชิกที่มาจากต่างองค์กร

M. J. Marquardt (2009) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาในการสร้างความเป็นผู้นำ และการทำงานเป็นทีม มีองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1. โครงการ ปัญหา หรือ งาน (The Project, Problem, or Task) การเรียนรู้จากการปฏิบัติมีศูนย์กลางอยู่บนปัญหา โครงการ ความท้าทาย เรื่องราวหรืองาน ปัญหาควรเป็นสิ่งสำคัญเร่งด่วน ไม่สามารถเจาะจงคำตอบได้ง่าย เป็นความรับผิดชอบของทีมในการแก้ไขปัญหา และเปิดโอกาสให้ทีมได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง โดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติ บุคคลจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อได้ลงมือปฏิบัติ โดยปัญหายังสำคัญท้าทายเร่งด่วนมากเท่าใด ทีมก็จะมีพลัง ความตื่นตัวและอยากที่จะแก้ปัญหา โดยจะต้องให้ทีมสามารถจัดการปัญหาได้อย่างเต็มที่

2. ทีม การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (An Action Learning Group or Team) ประกอบด้วยสมาชิก 4 ถึง 8 คน โดยมีพื้นฐานประสบการณ์ที่แตกต่างกัน เพื่อให้สมาชิกได้รับมุมมอง ที่แปลกใหม่ Putnam (2000) กล่าวว่า ปัญหาที่ซับซ้อนสามารถแก้ไขได้ดี เมื่อทีมมีจุดแข็งในเรื่องความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

3. กระบวนการที่เน้นการถามเพื่อได้ข้อมูลและการฟังเพื่อสะท้อนกลับความคิด (A Process That Emphasizes Insightful Questioning and Reflective Listening) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจัดการกับปัญหาโดยการถาม คำถาม เพื่อให้เข้าใจปัญหาที่ชัดเจนขึ้น แล้วสะท้อนกลับด้วยการระบุทางแก้ที่เป็นไปได้ แล้วจึงลงมือปฏิบัติ เมื่อสมาชิกในทีมคาดหวังกับการตั้งคำถามและการฟังอย่างตั้งใจเพื่อให้เกิดการโต้ตอบกัน สมาชิกในทีมเหล่านั้นก็จะได้พัฒนานิสัยการสอบถามเพื่อสะท้อนกลับการคิดที่ได้ใช้ในกลุ่มและยังสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

4. ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหานั้นๆ (Taking Action on the Problem) หากทีมมีพลังอำนาจที่สามารถลงมือปฏิบัติได้ตามที่ได้วางแผน ก็จะทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ ถึงแม้ว่าจะไม่มีใครรู้ก็ตามว่าแผนการเหล่านั้นเมื่อลงมือปฏิบัติจะสามารถบรรลุผลได้หรือไม่ แต่จะรู้ผลก็ต่อเมื่อได้ลงมือทำจริง ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ การแก้ปัญหาได้เป็นเพียงเป้าหมายหนึ่ง แต่เป้าหมายที่สำคัญที่สุดคือการได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง จากการมองภาพรวม การประยุกต์หลายๆ ความเป็นไปได้ การใช้สัญชาตญาณ การใช้คำถามปลายเปิด และการสร้างมนุษยสัมพันธ์กัน

5. ความรับผิดชอบร่วมในการเรียนรู้ (A Commitment to Learning) การเรียนรู้จากการปฏิบัติเน้นการเรียนรู้ การพัฒนาปัจเจกบุคคลและการแก้ปัญหาเป็นทีมไปพร้อมๆกัน หากทีมมีคณก่ง การตัดสินใจลงมือทำก็จะเร็วและมีคุณภาพด้วย

6. พี่เลี้ยงเพื่อสร้างการเรียนรู้ของทีมในการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (An Action Learning Team Coach) พี่เลี้ยงมีบทบาทในการช่วยให้สมาชิกในทีมได้คิดสะท้อนกลับความคิด ทบทวนการแก้ปัญหา การวางแผน และลงมือปฏิบัติ ผ่านเรื่องราวของการตั้งคำถามเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเกิดการเรียนรู้ในเวลาที่ดีที่สุด ดังนั้น องค์ประกอบของการเรียนรู้จากการปฏิบัติสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 3 สรุปสาระสำคัญขององค์ประกอบของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

สาระสำคัญขององค์ประกอบของการเรียนรู้จากการปฏิบัติของนักการศึกษา			สรุปสาระสำคัญขององค์ประกอบของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ
M. J. Marquardt (1999)	M. J. Marquardt (2009)	วิระวัฒน์ ปันนิต้ามัย (2545)	
1.ปัญหา	1.โครงการ ปัญหา หรือ งาน	1.ปัญหา	1. โครงการ ปัญหา หรืองาน
2.กลุ่ม	2.ทีม	2.กลุ่ม	2.กลุ่ม/ทีม
3.กระบวนการตั้งคำถามและสะท้อนกลับความคิด	3.เน้นการถามและการฟังเพื่อสะท้อนกลับความคิด	3.กระบวนการซักถามและสะท้อนกลับมุมมอง	3.กระบวนการตั้งคำถาม การฟังและสะท้อนกลับความคิด
4.การนำไปสู่การปฏิบัติ	4.ลงมือปฏิบัติ	4.แนวทางแก้ไข	4.หาแนวทางแก้ไขและลงมือปฏิบัติ
5.การนำไปสู่การเรียนรู้	5.ความรับผิดชอบร่วมในการเรียนรู้	5.การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	5.นำไปสู่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
6.ผู้อำนวยการความสะดวก	6.พี่เลี้ยงในการเรียนรู้ของทีม	6.ผู้สนับสนุนการเรียนรู้	6.ผู้สนับสนุนกลุ่มในการเรียนรู้

จะเห็นว่าแนวคิดต่างๆของนักการศึกษา มีองค์ประกอบของการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกันมาก นั่นคือ

1. โครงการ ปัญหา หรืองาน เป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ แต่ละคนนำโครงการ ปัญหา หรืองานที่ตนสนใจ ต้องการหาแนวทางแก้ไข จัดการให้ดีขึ้น แต่ยังไม่รู้วิธีการ ดังนั้นโครงการ ปัญหา หรืองานจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ดึงความสนใจให้ทุกคนเข้ามาร่วมเรียนรู้แลกเปลี่ยนกัน

2. กลุ่ม/ทีม ประกอบด้วยสมาชิกประมาณ 4-8 คน ที่มีความสนใจในโครงการ ปัญหา หรือ งานตามข้อ 1 เดียวกัน สมาชิกแต่ละคนหากมีภูมิหลังทางประสบการณ์ที่แตกต่างกันก็จะมีประโยชน์ต่อการแลกเปลี่ยนมุมมองกันมากขึ้น

3. กระบวนการตั้งคำถาม การฟังและสะท้อนกลับความคิด เป็นการระดมความคิด โดยต้องอาศัยทักษะการตั้งคำถามเพื่อแตกมุมมอง หาแนวคิดใหม่ๆ การฟัง และการประมวลประสบการณ์ต่างๆ เพื่อเกิดผลสะท้อนกลับความคิด ให้กับตนเอง และกลุ่ม ในการจัดการกับโครงการ ปัญหา และงานต่างๆของกลุ่มที่ตั้งไว้ในตอนแรก

4. หาแนวทางแก้ไขและลงมือปฏิบัติ เมื่อได้แนวคิดวิธีการและวางแผนจัดการกับโครงการ ปัญหาและงานต่างๆที่เป็นโจทย์ในการระดมความคิดแล้ว ก็ลงมือปฏิบัติตามแนวคิดนั้นๆ ซึ่งกลุ่มควรได้รับความรับผิดชอบและมีพลังอำนาจเพียงพอในการดำเนินการตามที่ได้วางแผนไว้ เพื่อให้การเรียนรู้จากการปฏิบัติประสบความสำเร็จ

5. นำไปสู่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในกระบวนการจัดการกับโครงการ ปัญหา หรืองาน สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนได้เรียนรู้วิธีการใหม่ๆ ที่ไม่เคยได้ใช้มาก่อน ได้ลงมือปฏิบัติ ได้เห็นผลของความสำเร็จ ความล้มเหลว การตั้งใจลงมือคิดและทำใหม่ ซึ่งช่วยให้บุคคล กลุ่ม ทีม ได้เรียนรู้และนำหลักการแนวคิดของการเรียนรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อกับชีวิตของเขาในอนาคตได้

6. ผู้สนับสนุนกลุ่มในการเรียนรู้ เป็นบุคคลสำคัญในการนำพากลุ่มไปสู่เป้าหมายได้อย่างสำเร็จ โดยผู้สนับสนุนกลุ่มในการเรียนรู้ เป็นเสมือนเพื่อนร่วมทางที่เป็นที่ปรึกษา คอยแนะนำ แลกเปลี่ยนเพิ่มเติม สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับได้ และให้การสนับสนุนกลุ่ม ซึ่งต้องเป็นคนที่เปิดใจกว้าง รับฟัง มีศิลปะในการโน้มน้าว และมีความอดทน

3.3.4 ขั้นตอนของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

โทนี อีเวอร์การ์ด (2545) กล่าวว่ากระบวนการและขั้นตอนของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ นั้นขึ้นอยู่กับ การปรับใช้และภูมิหลังประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมการเรียนรู้ โดยอาจมีหลักการดังนี้

1. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการเรียนรู้ออกเป็นทีมๆละประมาณ 5-7 คน ควรมีมากกว่า 2 กลุ่ม
2. ให้แต่ละกลุ่มระบุว่า จะศึกษาปัญหาใด ซึ่งปัญหานั้น ทุกคนในทีมต้องเข้าใจและยอมรับ
3. งานหน้าที่ของทีม คือ บรรยายสภาพปัญหา อธิบายสาเหตุของปัญหา เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา และระบุแผนดำเนินการ อย่างน้อยในขั้นทดลองเพื่อแก้ปัญหา

4. แต่ละกลุ่มจัดทำแผนโครงการ ระบุเป้าหมาย ผลผลิต การดำเนินการ ระยะเวลา ดำเนินการและงบประมาณ

5. เตรียมการนำเสนอ การอภิปรายในที่ประชุมใหญ่ เพื่อระดมสมองร่วมกัน กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จและความเสี่ยงที่อาจทำให้เกิดขึ้น และส่งผลให้เกิดความล้มเหลว

6. กำหนดช่วงของการแจ้งข้อมูลย้อนกลับซึ่งควรครอบคลุมประเด็น 2-4

7. ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการกลุ่มสนับสนุนการเรียนรู้ ควรแนะนำระบบการให้เกรดที่ควรใช้ ในช่วงของการแจ้งผลสะท้อนกลับ

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2545) กล่าวถึงขั้นตอนในการพบปะแต่ละครั้งดังนี้

1. สรุปรูปการปฏิบัติงานหรือประสบการณ์ครั้งก่อนๆว่าได้เรียนรู้อะไรบ้าง
2. ระบุปัญหาที่เกิดขึ้น เกิดวิกฤตอะไร แก้ไขอย่างไร ผลเป็นเช่นไร
3. ใครเป็นเจ้าของประสบการณ์นั้น เป็นผู้มีหน้าที่ปรับปรุงการเรียนรู้แนวปฏิบัติให้ดีขึ้น
4. สร้างระบบสนับสนุนการเรียนรู้ เพื่อเอื้อต่อการหาแนวทางใหม่ๆ และโอกาสใหม่ๆ
5. ให้โอกาสทำงานร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มุมมอง แนวทางอย่างใกล้ชิด
6. ระบุความขัดแย้ง พฤติกรรม ผลการแก้ไขที่เกิดขึ้นในแต่ละระยะของการดำเนินงานใน

กลุ่ม

7. พัฒนาเอกลักษณ์ในการเรียนรู้เมื่อกลุ่มมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
8. สรุปรูปผลการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนรู้ หรือการทำงานโครงการ
9. วางแผนเพื่อการเรียนรู้ในอนาคต เพื่อให้ตอบรับกับความต้องการใหม่ๆ

M. J. Marquardt (2009) กล่าวถึงขั้นตอนในการนำไปใช้ดังนี้

1. จัดกลุ่ม เป็นทีม ทีมละประมาณ 4-8 คน ที่มีพื้นฐานประสบการณ์แตกต่างกัน
2. ระบุปัญหา โดยการเลือกปัญหาต้องเป็นปัญหาที่กลุ่มสามารถเข้าใจได้ และมีแนวทางการแก้ไขได้หลายวิธี

3. กระบวนการ ใช้การตั้งคำถาม ตั้งใจรับฟัง ระดมความคิดเห็น สะท้อนกลับความคิด ระดมความคิด หาแนวทางอย่างใกล้ชิด

4. นำสู่การปฏิบัติ ทดลองแก้ไขปัญหตามแนวทางที่วางแผนไว้
5. สรุปรูปผลการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน โดยการนำเสนอ
6. มีพี่เลี้ยงหรือครูฝึกที่มีความเชี่ยวชาญ ในการดำเนินการเรียนรู้ ให้เกิดการตั้งคำถาม สะท้อนกลับความคิด

จากการศึกษาแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ของ โทนี อีเวอร์การ์ด (2545) วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2545) และ M. J. Marquardt (2009) พบว่า ขั้นตอนการเรียนรู้จากการปฏิบัติของ M. J. Marquardt (2009) เป็นแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่มีโอกาสได้นำความรู้ ประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และต่อยอดความรู้ สร้างสรรค์แนวทางการแก้ไขปัญหา ที่มีมุมมองมากกว่าประสบการณ์ของตนเอง และใช้กระบวนการกลุ่ม การทำงานเป็นทีมสร้างความเป็นผู้นำ ในการคิด ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาความรู้ใหม่ๆขึ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่สามารถมีแนวคิดในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบต่อไป

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

4.1 ที่มาของประชาคมอาเซียน

อาเซียน หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asia Nations หรือ ASEAN) ก่อกำเนิดขึ้นเมื่อ 40 กว่าปีก่อน สภาพแวดล้อมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความตึงเครียด อันเป็นผลจากสงครามเย็นและความขัดแย้งด้านดินแดนระหว่างประเทศในภูมิภาค ทำให้หลายประเทศตระหนักถึงความจำเป็นในการร่วมมือกันระหว่างประเทศในภูมิภาค ดร.ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศของไทยขณะนั้นได้มีบทบาทสำคัญในการเดินทางไปไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้ จึงได้เชิญให้รัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงอีก 4 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ มาหารือร่วมกันอันนำไปสู่การลงนามใน ปฏิญญากรุงเทพ (the Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 ไทยจึงถือเป็นทั้งประเทศผู้ร่วมก่อตั้งและเป็น “บ้านเกิด” ของอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความร่วมมือในการเพิ่มอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม วัฒนธรรมในกลุ่มประเทศสมาชิก และการธำรงรักษาสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค และเปิดโอกาสให้คลายข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกอย่างสันติ หลังจาก พ.ศ.2527 เป็นต้นมา อาเซียนได้รับสมาชิกเพิ่มอีก 5 ประเทศอันได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม จนเป็น 10 ประเทศในปัจจุบัน (กฤตชญาภัค อุ่นเสรี, 2554)

ต่อมา ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียนฉบับที่ 2 (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อประกาศจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี พ.ศ. 2563 โดยสนับสนุนการรวมตัวและความร่วมมืออย่างรอบด้าน อันประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือในด้านการเมืองจัดตั้ง “ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน” หรือ ASEAN Political Security Community (APSC) ด้านเศรษฐกิจ จัดตั้ง “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” หรือ ASEAN Economic Community (AEC) และด้านสังคมและวัฒนธรรมให้จัดตั้ง

“ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน” หรือ ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) โดยมีกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) เป็นกรอบพื้นฐานทางกฎหมายรองรับ ซึ่งจะสร้างกฎเกณฑ์สำหรับองค์การอาเซียนให้สมาชิกมีพันธกิจที่จะต้องปฏิบัติตาม (Legal Binding) ทำให้อาเซียนมีสถานะคล้ายกับสหภาพยุโรปมากขึ้น แต่เนื่องจากการแข่งขันอย่างรุนแรงมากจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจจีนและอินเดีย เป็นผลให้การประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 12 ที่เมืองเซบู ประเทศฟิลิปปินส์ เมื่อปี พ.ศ. 2550 ผู้นำอาเซียนเห็นชอบและลงนามในปฏิญญาเซบูว่าด้วยการเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมอาเซียนใน พ.ศ. 2558 (Cebu Declaration on the Acceleration of the Establishment of an ASEAN Community by 2015) (กฤตชญาภัค อุ่นเสรี, 2554; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555)

ดังนั้นการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน จึงเป็นโอกาสใหม่และความท้าทาย ที่ประเทศไทยจะได้รับความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง มีความตื่นตัวในการพัฒนาประเทศไปพร้อมกับประเทศสมาชิก โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจที่จะมีการพัฒนาห่วงโซ่มูลค่าเพิ่มในภูมิภาค (Regional Value Chain) การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และการเพิ่มอำนาจในการต่อรอง

4.2 แผนงานการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

4.2.1 อาเซียนกำหนดแผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ดังนี้

1. แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community Blueprint) (ASEAN Secretariat, 2009^b)

เป็นการส่งเสริมให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และยึดมั่นในหลักความมั่นคงรอบด้าน โดยประกอบด้วยเป้าหมายสำคัญ 3 ประการได้แก่

- 1.1 การพัฒนาค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน
- 1.2 การเป็นภูมิภาคที่มีความเป็นเอกภาพ มีความแข็งแกร่งพร้อมทั้งมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคง
- 1.3 การเป็นภูมิภาคที่มีพลวัตและมองไปยังโลกภายนอกที่มีการรวมตัวและลักษณะพึ่งพาซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น

2. แผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจ (ASEAN Economic Community Blueprint) (ASEAN Secretariat, 2008)

เป็นเป้าหมายด้านเศรษฐกิจหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนความร่วมมือระหว่างอาเซียน มีความมุ่งหวังในการประสานผลประโยชน์ของประเทศสมาชิกอาเซียนโดยการส่งเสริมการรวมกลุ่มทาง

เศรษฐกิจในเชิงลึกและกว้างขวางมากขึ้นผ่านความร่วมมือที่มีอยู่ และให้ความสำคัญกับการลดช่องว่างของการพัฒนาและส่งเสริมการรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกใหม่ได้แก่ กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม (CLMV) โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ

- 2.1 การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน
- 2.2 การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง
- 2.3 การเป็นภูมิภาคที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน
- 2.4 การเป็นภูมิภาคที่บูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกได้อย่างสมบูรณ์

3. แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) (ASEAN Secretariat, 2009^a)

มุ่งเน้นพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ได้รับการพัฒนาในทุกด้าน และมีความมั่นคงทางสังคม (Social security) โดยเน้นการส่งเสริมความร่วมมือในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาสังคม โดยการยกระดับความเป็นอยู่ของผู้ด้อยโอกาสและผู้ที่ยากลำบากในถิ่นทุรกันดาร และส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มต่างๆ ในสังคม การพัฒนาการฝึกอบรม การศึกษาระดับพื้นฐานและสูงกว่า การพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสร้างงาน และการคุ้มครองทาง การส่งเสริมความร่วมมือในด้านสาธารณสุขโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ เช่น โรคเอดส์ และโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง การจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเขียน นักคิดและศิลปินในภูมิภาค (กรมอาเซียน กระทรวงต่างประเทศ, 2553)

ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ ในด้านการศึกษา ให้ความสำคัญกับการบูรณาการการศึกษา การสร้างสังคมความรู้ โดยมีมาตรการเด่นๆในการจัดการศึกษาดังนี้

1. การเข้าถึงการจัดการศึกษาอย่างเท่าเทียม โดยไม่คำนึงถึงสถานะทางสังคม เชื้อชาติ หรือชาติพันธุ์
2. การปรับปรุงคุณภาพและความเหมาะสมของการจัดการศึกษา การฝึกอบรมทางด้านเทคนิค วิชาชีพและทักษะ
3. การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
4. การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายทางด้านการศึกษา และสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนนักเรียน เจ้าหน้าที่ด้านการศึกษาและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เชี่ยวชาญ
5. สนับสนุนการเรียนภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียนและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษา
6. จัดตั้งเวทีเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด

7. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
8. สนับสนุนให้ประชาชนมีความเชี่ยวชาญภาษาอังกฤษเพื่อให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้
ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของอาเซียน มีเป้าหมายในการ
พัฒนาคุณสมบัติ ความสามารถ การเตรียมความพร้อมที่ดีให้แรงงาน โดยมีมาตรการดังนี้
 1. ส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางธุรกิจระหว่างประเทศในสถานที่ทำงาน
 2. จัดทำการประเมินเพื่อกำหนดความต้องการการฝึกอบรมในอาเซียน
 3. ส่งเสริมทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
 4. ออกแบบและดำเนินการโครงการฝึกอบรมที่จะสนองตอบความต้องการของโรงงาน
อุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูง เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในระดับโลก

4.2.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ฉบับนี้เป็นการเร่งสร้าง
ความเข้มแข็ง โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ และเพื่อเตรียมความ
พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากขึ้น การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี
นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมไทย ที่นำไปสู่การ
พัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับนี้ กำหนดวิสัยทัศน์ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมี
ความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” และมีวัตถุประสงค์ เพื่อ
เสริมสร้างสังคมสันติสุข พัฒนาคนไทยทุกกลุ่มให้มีคุณภาพ พัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างยั่งยืน มี
ความเชื่อมโยงกับเครือข่ายการผลิตสินค้าและบริการบนฐานปัญญาและมีการบริหารจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นฐานของการพัฒนาประเทศที่มั่นคง

การกำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมได้แก่ การให้ความสำคัญกับการ
พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้าง
วัฒนธรรมการเกื้อกูล พัฒนาทักษะให้คนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ต่อยอดสู่การสร้างนวัตกรรม
ความคิดสร้างสรรค์ มีจิตใต้ที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ ระเบียบวินัย สร้างจิตสำนึกให้คนไทยมีความ
รับผิดชอบต่อสังคม การพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนที่มีศักยภาพในการ
พัฒนาบุคลากรในทุกภาคส่วน สร้างความเข้มแข็งให้สถาบันการศึกษาให้มีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับใน
ระดับสากล ยกกระดับทักษะฝีมือแรงงาน และกำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐานของคุณภาพสินค้าและ

บริการ การสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การเคลื่อนย้ายแรงงาน โดยดำเนินการกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานระหว่างประเทศเพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงานในภูมิภาค ส่งเสริมการขยายการลงทุนไปสู่ต่างประเทศ

4.2.3 แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2555)

1. สภาพการจัดการศึกษาในประเทศไทย

ในการพัฒนาประเทศให้พร้อมรองรับกับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการพัฒนา “คน” จัดว่าเป็นทุนของประเทศและมีผลต่อการขับเคลื่อนประเทศให้มีการพัฒนา โดยสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาในประเทศไทยมีดังนี้

1. การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จากความไม่สมดุลระหว่างปริมาณและคุณภาพของประชากร ส่งผลให้ประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2568
2. ปัญหาด้านสติปัญญา คุณภาพการศึกษา จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าร้อยละ 50 และมาตรฐานความสามารถของผู้เรียนในเรื่องการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณ์ถ้อยแถลงและความคิดสร้างสรรค์ต่ำ
3. ความเสื่อมถอยด้านคุณธรรม จริยธรรม สังคมมีความเป็นปัจเจกมากขึ้นจากการเป็นสังคมไซเบอร์
4. สื่อไม่ส่งเสริมสนับสนุนต่อการพัฒนาคุณภาพคน
5. การเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก ก่อให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ประเทศต้องพัฒนาเกณฑ์เพื่อเป็นมาตรฐานการประเมินและรองรับต่อการเคลื่อนย้ายของแรงงานในภูมิภาคอาเซียน

2. ผลการจัดการศึกษาที่ผ่านมา

1. คุณภาพการจัดการศึกษาของไทย ยังไม่เป็นที่พอใจของสังคม การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานตามเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพ (สมศ.)
2. ความทั่วถึงการให้บริการทางการศึกษา มีการขยายโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน และส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้ต่อเนื่อง

3. การใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์ มากกว่าการนำเนื้อหาสาระในสื่อและการนำไปใช้ในการเรียนการสอนและพัฒนาผู้สอนให้มีความรู้เพียงพอ

4. ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษา มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการ แต่ยังคงขาดแรงจูงใจในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

3. กรอบแนวทางการดำเนินงาน

ตามแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “คนไทย ได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เป็นคนดี มีความสุข มีภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทัน ในเวทีโลก” โดยมีวัตถุประสงค์ 5 ข้อดังนี้

1. เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต
2. เพื่อผลิตกำลังคนและพัฒนากำลังคนรองรับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ
3. เพื่อสร้างองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน
4. เพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
5. เพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการการศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล โดยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

4.2.4 แผนพัฒนากำลังคนในระดับประเทศ พ.ศ. 2555 – 2559 (วุฒิสภาสู่ประชาคมอาเซียน, มปป.)

กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนากำลังคนในประเทศว่า “กำลังคนเพียงพอ มีศักยภาพได้มาตรฐานสากล มีคุณธรรมนำสู่คุณภาพชีวิตที่ดี” โดยมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนากำลังคน เพื่อให้กำลังคนมีศักยภาพสูง ได้มาตรฐานสากล ตอบสนองความต้องการของทุกภาคส่วน และสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ มีความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกที่ดีต่อหน้าที่ กำลังคน มีการบูรณาการการพัฒนากำลังคนทุกภาคส่วนอย่างมีประสิทธิภาพ กำลังคนมีความมั่นคง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และรักษาความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานด้านกำลังคน

4.2.5 แผนยุทธศาสตร์กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2555-2559 (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, 2554)

กำหนดทิศทางการพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยมีวิสัยทัศน์ว่า “กำลังแรงงานไทยมีสมรรถนะได้มาตรฐานสากล (Workforce with world class competency)” โดยกำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการยกระดับกำลังแรงงานของประเทศให้เป็นแรงงานฝีมือตามมาตรฐานฝีมือแรงงานในระดับสากล เพิ่มผลิตภาพแรงงานและยกระดับรายได้ของกำลังแรงงาน และองค์การมีขีดความสามารถสูงในการพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ตารางที่ 4 สรุปเป้าหมายของการพัฒนาแผนการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

ประเด็น	แผนงานของอาเซียน	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม	แผนพัฒนาการศึกษา	แผนพัฒนากำลังคน	แผนยุทธศาสตร์กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน
1. ค่านิยม บรรทัดฐานธรรมาภิบาล	✓	✓	✓	✓	
2. ความรับผิดชอบ และจิตสำนึก	✓	✓		✓	
3. พลวัต และการเปลี่ยนแปลง	✓	✓	✓	✓	
4. ความทั่วถึง เสมอภาคและเท่าเทียมกัน	✓		✓	✓	
5. คุณภาพการจัดการศึกษา	✓		✓		
6. การเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต	✓	✓	✓		
7. การสร้างเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแนวปฏิบัติที่ดี	✓				
8. การใช้ภาษาอังกฤษ	✓	✓			
9. ทักษะด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม	✓	✓	✓	✓	
10. แรงจูงใจ			✓		
11. ตอบสนองความต้องการ	✓	✓	✓	✓	
12. ศักยภาพ และขีดความสามารถการแข่งขันมาตรฐานสากล	✓	✓	✓	✓	✓

จะเห็นได้ว่าแผนการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ดังกล่าวข้างต้น มีเป้าหมายของการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆที่นำไปสู่การพัฒนาคน ยกกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขัน โดยทุกแผนต่างให้ความสำคัญว่าคน จัดเป็นทุนมนุษย์ในการขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่เศรษฐกิจฐานความรู้ สร้างสรรค์นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อบรรลุเป้าหมายสู่อาเซียนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

1. ค่านิยม บรรทัดฐานธรรมาภิบาล
2. ความรับผิดชอบและจิตสำนึก
3. พลวัตร และการเปลี่ยนแปลง
4. ความทั่วถึง เสมอภาคและเท่าเทียมกัน
5. คุณภาพการจัดการศึกษา
6. การเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต
7. การสร้างเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแนวปฏิบัติที่ดี
8. การใช้ภาษาอังกฤษ
9. ทักษะด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม
10. แรงจูงใจ
11. ตอบสนองความต้องการ
12. ศักยภาพและขีดความสามารถการแข่งขัน มาตรฐานสากล

4.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคนสู่ประชาคมอาเซียน

แนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาคนสู่ประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นของแนวทางการพัฒนาคนของประเทศสมาชิกอาเซียน และการศึกษาการรับรู้และการเตรียมความพร้อมของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 แนวทางและนโยบายการจัดการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศสมาชิกอาเซียน

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารเรื่องการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อการรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน ที่จัดทำโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และคำแถลงนโยบายของรัฐบาลในยุคสมัยต่างๆ โดยมีรายละเอียดของแนวทางการพัฒนาคนของประเทศสมาชิกอาเซียนต่างๆ ดังนี้

1. ประเทศสิงคโปร์ มีการพัฒนาแรงงานใน 2 ส่วนหลัก คือ ก่อนทำงาน(Pre-employment Education and Training :PET) และ หลังจากเข้าทำงานแล้ว (Continuing Education and Training :CET) โดย CET มีเป้าหมายเพื่อให้กำลังแรงงานมีสมรรถนะ (Competency) สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม โดยหัวใจของ CET คือระบบ Singapore Workforce Skills Qualifications หรือ WSQ เป็นระบบที่สำคัญในการฝึกทักษะและความรู้ให้แก่แรงงาน โดยมีภารกิจในการสร้างแรงงานที่มีความสามารถในการแข่งขัน มีการเรียนรู้ตลอดชีพ และมีทักษะแรงงานขั้นสูง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555)

2. ประเทศมาเลเซีย ให้ความสำคัญกับแรงงานที่ใช้ความรู้มากกว่าการใช้แรงงาน โดยความรู้จะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะที่หลากหลายเพื่อนำไปใช้ประกอบธุรกิจ และให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) ที่ต้องการให้ผู้จบการศึกษามีพื้นฐานที่ดี และสำหรับผู้ที่ทำงาน ก็มุ่งเน้นด้านการฝึกอบรม และการนำ ICT มาใช้โดยให้แรงงานสามารถเข้าถึงได้ง่าย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555)

3. ประเทศอินโดนีเซีย มีแนวทางการเตรียมความพร้อมในด้านกำลังคนในช่วง พ.ศ. 2553-2557 โดยเน้นการสร้างงาน และส่งเสริมการขยายตัวของตลาดแรงงาน ผ่านการสนับสนุนการพัฒนาทักษะแรงงาน และสนับสนุนแหล่งข้อมูลในด้านตลาดแรงงานและโอกาสในด้านการทำงาน โดยการอบรมด้านสมรรถนะแรงงาน การพัฒนาแนวทางในการอบรมและทดสอบสมรรถนะ และเชื่อมโยงทางด้านการศึกษาและการทำงานเข้าด้วยกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555)

4. ประเทศฟิลิปปินส์ นโยบาย “The 22-Point Labor and Employment Agenda” ที่รับผิดชอบโดย Department of Labor and Employment (DOLE) มีแนวทางในการพัฒนากำลังแรงงานผ่านการลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลหน่วยงานที่ดูแลด้านทักษะและหน่วยงานที่ดูแลด้านกำลังคนให้มีความสอดคล้องกัน เป็นข้อมูลกลาง (Data Warehouse) ที่รวบรวมด้านการฝึกอบรม การไปทำงานต่างประเทศ การได้รับการรับรองจากหน่วยงานต่างๆ และเป็นแหล่งข้อมูลที่รัฐบาล นายจ้าง ลูกจ้างนำไปใช้ได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555)

5. ประเทศบรูไน รัฐบาลให้ความสำคัญกับการศึกษาและคุณภาพการศึกษา มุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตและ ICT โดยแผนพัฒนาแห่งชาติฉบับที่ 9 (Brunei Vision 2035 หรือ Wawasan Brunei 2035) มุ่งหวังให้มีจำนวนแรงงานที่มีการศึกษามีจำนวนเพิ่มขึ้น เกิดการขยายจำนวนแรงงานทักษะสูง เน้นทักษะอุตสาหกรรม ทักษะด้านการเป็นผู้ประกอบการ ทักษะด้านวิชาชีพ และสาขาอื่นๆ เช่นการท่องเที่ยว การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555)

6. ประเทศเวียดนาม ในช่วงไตรมาสที่ 2 ของปี 2552 มีความต้องการทางด้านแรงงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 37 โดยอาชีพที่มีความต้องการด้านแรงงานสูงได้แก่ อาชีพทางการเงิน การบัญชี

และเทคโนโลยีและสารสนเทศ ดังนั้น จึงมีแนวทางในการพัฒนาผู้ฝึกอบรมให้สูงขึ้น เพื่อเพิ่มจำนวนแรงงานที่มีทักษะ และลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555)

7. ประเทศลาว มีปัญหาขาดแคลนทักษะในด้านการปฏิบัติงานในเชิงธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงด้านภาษาอังกฤษ ทำให้นายจ้างไปพึ่งแรงงานจากต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ประเทศลาวได้รับความช่วยเหลือจากรธนาคารเพื่อพัฒนาเอเชีย (Asia Development Bank: ADB) เพื่อช่วยพัฒนาการอบรมทางด้านอาชีวศึกษา โดยเฉพาะสาขาที่ขาดแคลนและมีผลต่อการพัฒนาประเทศภายใต้ โครงการ Strengthening Technical and Vocational Education and training ได้แก่ ก่อสร้าง การดูแลและซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องจักร การผลิตเครื่องเรือน และด้านธุรกิจพื้นฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555)

8. ประเทศเมียนมาร์ มีการเกษตรเป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศ เพื่อเป็นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ จึงให้ความสำคัญเร่งด่วนในด้านการผลิต สาขาเกษตรและโรงงาน อิเลคทรอนิกส์ ด้านการบริการ สาขาคมนาคมขนส่ง การติดต่อสื่อสาร การเงิน การบริการ และการพัฒนาสังคม และด้านการค้า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555)

9. ประเทศกัมพูชา มีการพัฒนาประเทศอย่างสูงโดยเฉพาะอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยว สิ่งทอและก่อสร้าง โดยประชากรในปีพ.ศ. 2550 ยังพบว่าส่วนใหญ่ มีการศึกษาสูงสุดที่ระดับประถมศึกษา รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนั้นแผนการพัฒนากำลังคนจึงให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาด้านอาชีวศึกษาและช่างเทคนิค (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555)

10. ประเทศไทย รัฐบาลสมัยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะเป็นนายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ถึงกรอบแนวทางการดำเนินงานของรัฐบาล โดยมีนโยบายด้านการศึกษา ที่เน้นการปฏิรูปโครงสร้างการศึกษา การจัดศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการด้านบุคลากรของภาคเศรษฐกิจ และนโยบายด้านแรงงาน ให้มีการพัฒนาและการฝึกอบรมเพื่อยกระดับความรู้และทักษะฝีมือที่มีมาตรฐานสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ด้วยการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในลักษณะโรงเรียนในโรงงาน และการบูรณาการสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาฝีมือแรงงาน และส่งเสริมการส่งออกแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศอย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณภาพชีวิตที่ดี การฝึกอบรมทักษะฝีมือและทักษะการใช้ภาษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555) ต่อมา รัฐบาลสมัยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2554 โดยนโยบายด้านการศึกษา มีเป้าหมายคือ “เพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน โดยร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาในการวางแผนผลิตและพัฒนา กำลังคนให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ สอดคล้องความต้องการของภาคการผลิตและบริการ

จากตารางจะเห็นได้ว่าทุกประเทศในอาเซียน มีแนวทางในการพัฒนาคนของตนเองให้มีปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสมต่อการทำงาน บนพื้นฐานของเศรษฐกิจฐานความรู้ ที่มุ่งเน้นการพัฒนา การจัดการศึกษาต่อเนื่อง สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการพัฒนา เชื่อมโยงความรู้สู่การทำงาน และสร้างคุณภาพของคนให้มีความรับผิดชอบ จิตสำนึก และมีทักษะทาง ภาษาที่พร้อมเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม สู่การเป็นพลุ้สังคม และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับ ต่างประเทศ สนับสนุนแหล่งข้อมูล

4.3.2 การศึกษาการรับรู้และการเตรียมความพร้อมของประเทศสมาชิกอาเซียน

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารเรื่องความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: ไทยเดินถูกทิศ หรือหลงทาง? (รุทธิ พนมยงค์ กฤษณ์ ปัทมะโรจน์ ศุภกร ลี้มคุณธรรมโน, 2557) รายละเอียดของการศึกษาการรับรู้และการเตรียมความพร้อมของประเทศสมาชิกอาเซียนต่างๆ ดังนี้

1. อินโดนีเซีย มีการรับรู้ถึงการเข้ามาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 แต่แผนการดำเนินการ ยุทธศาสตร์ต่างๆหรือโครงการต่างๆออกมาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศ ถือว่าไม่ให้ความสำคัญต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
2. สิงคโปร์ มีการรับรู้ถึงการเข้ามาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 อยู่บ้าง แต่ไม่มีการเตรียมความพร้อมเพิ่มเติมใดพิเศษ เนื่องจากสถานะในปัจจุบันมีความพร้อมและมีความสามารถในการแข่งขันภายในอาเซียนอยู่แล้ว สิงคโปร์มองข้ามอาเซียนไปสู่การเป็นผู้นำเศรษฐกิจระดับโลก
3. ฟิลิปปินส์ มีการรับรู้ถึงการเข้ามาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ระดับการรับรู้ใกล้เคียงกับอินโดนีเซีย โดยแผนการต่างๆเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศ มีโครงสร้างพื้นฐานที่ได้เปรียบคือมีทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ดีและแรงงานฟิลิปปินส์ ถือได้ว่าเป็นสินค้าส่งออก
4. เวียดนาม มีการรับรู้ถึงการเข้ามาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ค่อนข้างน้อย หากถามประชากรโดยทั่วไปในเวียดนามแทบจะไม่มีผู้ใดทราบ เพราะไม่มีการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐ โดยเวียดนามมองการพัฒนาตามกรอบทั่วไปขององค์การการค้าโลก ซึ่งครอบคลุมประชาคมอาเซียน
5. มาเลเซีย มีการรับรู้ถึงการเข้ามาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ค่อนข้างน้อย แผนการพัฒนาของมาเลเซียมีการวางเป้าหมายไปถึงปี พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นเป้าหมายใหญ่ที่มุ่งเป้าในเรื่องของการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งครอบคลุมการเป็นประชาคมอาเซียน และมาเลเซียก็มีความพร้อมในระดับที่สูงเช่นเดียวกับสิงคโปร์

6. กัมพูชา มีการรับรู้ถึงการเข้ามาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ค่อนข้างน้อย และยังไม่มีการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเลยเนื่องจากยังต้องการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศ

7. ลาว มีการรับรู้ถึงการเข้ามาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 บ้าง เพราะมีการจัดสัมมนาเรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แต่ไม่บ่อยและไม่ค่อยได้ประชาสัมพันธ์ ส่วนใหญ่ข้อมูลมาจากประเทศไทย มีการเตรียมความพร้อมในโครงสร้างพื้นฐาน ลาวให้ความสำคัญกับกฎระเบียบระหว่างประเทศ หากกฎระเบียบภายในประเทศใดขัดแย้งก็จะทำการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับกฎระเบียบระหว่างประเทศ ซึ่งถือเป็นข้อดี

8. เมียนมาร์ มีการรับรู้ถึงการเข้ามาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ค่อนข้างน้อย เนื่องจากประสบการณ์การค้าระหว่างประเทศมีน้อย และต้องปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน แต่เมียนมาร์เองก็ยอมรับที่จะปรับกฎระเบียบภายในประเทศให้สอดคล้องกับกฎระเบียบระหว่างประเทศ เช่นลาว

9. ไทย มีการรับรู้ถึงการเข้ามาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 มากที่สุดเมื่อเทียบกับทุกประเทศสมาชิกอาเซียน เนื่องจากมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้คนรับรู้ผ่านสื่อต่างๆ การจัดสัมมนาให้ความรู้ สร้างความตื่นตัวของภาคส่วนต่างๆตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 การเพิ่มหลักสูตรอาเซียนลงในแบบเรียน และการจัดกิจกรรมต่างเพื่อให้เกิดการรับรู้ถึงการเข้ามาของประชาคมอาเซียน อย่างไรก็ตามหน่วยงานต่างๆที่ต้องการพัฒนาเพื่อสนับสนุนการเตรียมความพร้อมและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน ยังไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ การเตรียมความพร้อมภายในประเทศและระดับความพร้อมของคนไทยยังต้องการการพัฒนาและเตรียมความพร้อมเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 6 ผลเปรียบเทียบการรับรู้ การเตรียมความพร้อมและความสามารถในการแข่งขันของ ประเทศต่างๆ ต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประเทศ	การรับรู้	การเตรียมความพร้อม	ระดับความพร้อม
อินโดนีเซีย	*	*	*
สิงคโปร์	*	*	***
ฟิลิปปินส์	-	*	*
เวียดนาม	-	-	*
มาเลเซีย	-	*	***
กัมพูชา	-	-	-
ลาว	-	-	*
เมียนมาร์	-	-	*
ไทย	***	*	*

หมายเหตุ - หมายถึงไม่มีหรือน้อย
* หมายถึงมีบ้าง
*** หมายถึงมีมาก

จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ทราบถึงการรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียน การรับรู้และตระหนักถึงการเข้ามา ที่จะเอื้อประโยชน์ต่อประเทศไทย แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ การสื่อสารเป็นเพียงแค่การให้ข้อมูลพื้นฐาน ให้รับรู้การเป็นประชาคมอาเซียน แต่ไม่ได้ตอบสนองต่อการจัดการพัฒนาบุคลากรในประเทศให้มีระดับความพร้อมเพิ่มขึ้น ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย เป็นประเทศที่มีความพร้อมสูง จากระบบการศึกษาที่ได้มาตรฐาน ส่วนประเทศอื่นๆเป็นการพัฒนาบุคลากรในประเทศเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางความพร้อมของประเทศกลุ่มหนึ่งที่มีความพร้อมกับประเทศที่เหลือที่ต้องการความพร้อม ทำให้ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเป็นการแข่งขันอย่างไม่เท่าเทียมและเป็นโอกาสของประเทศที่พร้อมอย่าง สิงคโปร์และมาเลเซีย

4.4 ประชาคมอาเซียนต่อวิชาชีพบัญชี

เมื่อมีการเปิดเสรีในการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุนได้นั้น ก็จะทำให้มีการขยายการลงทุน มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ภาคบริการวิชาชีพบัญชีเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อน

และสนับสนุนการเติบโตของทุกธุรกิจ โดยนักบัญชีมักมีการติดตามและเคลื่อนย้ายไปในประเทศต่างๆ ตามนักธุรกิจ นักลงทุน เนื่องจากทุกธุรกิจจะต้องมีการจัดทำบัญชี ท่างบการเงินเพื่อให้ทราบผลประกอบการ เพื่อใช้สำหรับการวางแผนการลงทุนต่อไปในอนาคต รวมถึงการจัดทำงบการเงินเพื่อนำส่งหน่วยงานราชการ และการเสียภาษี ดังนั้นวิชาชีพบัญชีจะมีโอกาสในการเติบโตร่วมกับทุกการเติบโตของเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นการเติบโตในภาคธุรกิจบริการวิชาชีพบัญชี หรือการอนุญาตให้แรงงานฝีมือซึ่งได้รวมถึงนักวิชาชีพบัญชีได้เคลื่อนย้ายเสรีไปตามกระแสโลกที่เติบโตขึ้นก็ตาม ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเอกสารประกอบด้วยข้อตกลงร่วมของอาเซียนสำหรับบริการวิชาชีพบัญชี (MRA) และความคืบหน้าทางด้านวิชาชีพบัญชีของประเทศสมาชิกอาเซียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.4.1 ข้อตกลงร่วมของอาเซียนสำหรับสาขาบริการวิชาชีพบัญชี (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Accountancy Services: MRA)

ข้อตกลงยอมรับร่วมของอาเซียนสำหรับบริการวิชาชีพบัญชี มีการลงนามในข้อตกลงดังกล่าวในวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2557 ในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (AEM) โดย 9 ประเทศ ซึ่งยังไม่ทำให้ผลของข้อตกลงดังกล่าวสามารถบังคับใช้ได้จนกว่าประเทศฟิลิปปินส์จะมีการลงนาม (ASEAN MUTUAL RECOGNITION ARRANGEMENT ON ACCOUNTANCY SERVICES, 2014)

วัตถุประสงค์ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายนักวิชาชีพบัญชีภายในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ยกเว้นการให้บริการบัญชีภายในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน และแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อส่งเสริมการยอมรับแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในด้านมาตรฐานและคุณสมบัติ

ภายใต้ข้อตกลงร่วมฉบับนี้ นักวิชาชีพบัญชีสามารถเคลื่อนย้ายเพื่อไปให้บริการทางด้านบัญชีตาม Central Product Classification (CPC) 862 ที่กำหนด โดย World Trade Organization: WTO กำหนดงานให้บริการทางด้านบัญชี แต่ขอบเขตตามข้อตกลงนี้ไม่รวมถึงการลงนามในรายงานของผู้สอบบัญชีและการลงนามในงานที่ต้องใช้ใบประกอบวิชาชีพบัญชี

คุณสมบัติของ ASEAN Chartered Professional Accountant: ACPA

1. สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางบัญชีหรือผ่านการทดสอบโปรแกรมการเข้าสู่วิชาชีพบัญชีที่ได้รับการยอมรับโดย National Accountancy Body (NAB) และ/หรือ Professional Regulatory Authority (PRA) ในประเทศแหล่งกำเนิด ว่าเทียบเท่ากับระดับปริญญาตรีดังกล่าว

2. มีการขึ้นทะเบียนหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบัญชีที่ยังไม่สิ้นผล

3. มีประสบการณ์ทำงานด้านบัญชีที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ปี ภายในระยะเวลา 5 ปี หลังจากมีคุณสมบัติตามข้อ 1

4. รับการพัฒนาวิชาชีพบัญชีอย่างต่อเนื่อง (Continuing Professional Development: CPD) ตามที่กำหนด

5. ขอรับใบรับรองคุณสมบัติและความประพฤติจากองค์การวิชาชีพบัญชีในประเทศ แหล่งกำเนิด

โดยเมื่อนักวิชาชีพบัญชี มีคุณสมบัติครบถ้วนสามารถยื่นเอกสารผ่าน Monitoring Committee (MC) เพื่อขอรับการพิจารณาและส่งต่อไปให้ ASEAN Chartered Professional Accountant Coordinating Committee (ACPACC) เพื่อให้มีชื่ออยู่ในทะเบียนอาเซียน ที่เรียกว่า ASEAN Chartered Professional Accountants Register (ACPAR) เมื่อจบขั้นตอนนี้แล้วเปรียบเสมือนว่าแรงงานไทยด้านบัญชีได้รับพาสปอร์ตทางวิชาชีพบัญชีในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ขั้นตอนต่อมาคือการขอเข้าไปประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศปลายทาง ACPA ต้องผูกพันในการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับ รวมถึงการปฏิบัติงานร่วมกับนักบัญชีท้องถิ่นตลอดระยะเวลาของการปฏิบัติงานในประเทศปลายทางนั้นๆ โดยนำเอกสารการผูกพันไปยื่นต่อหน่วยงานวิชาชีพบัญชีในประเทศปลายทางเพื่อทำการขอขึ้นทะเบียนเป็น Registered Foreign Professional Accountants (RFPAs) โดยข้อตกลงนี้จะอำนวยความสะดวกให้เกิดการขอใบอนุญาตทำงานในประเทศปลายทางได้สะดวก และการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นการส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกัน

เห็นได้ว่าการมีคุณสมบัติเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีอาเซียน เป็นคุณสมบัติที่นำไปสู่การเป็นมืออาชีพในการให้บริการทางด้านบัญชี จากการที่ประเทศสมาชิกอาเซียนยอมรับร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานทางด้านบัญชี กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการจัดการศึกษาของผู้วิจัยจึงหมายถึงกลุ่มผู้ทำบัญชีและกลุ่มผู้สอบบัญชีซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับคุณสมบัติของการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีอาเซียน

4.4.2 ความคืบหน้าทางด้านวิชาชีพบัญชีใน 10 ประเทศอาเซียน

ในการตัดสินใจทางธุรกิจจำเป็นอย่างมากที่จะต้องใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางบัญชี ไม่ว่าจะเป็นการให้กู้ยืมเงินเพื่อการลงทุน การตัดสินใจลงทุนทางธุรกิจ โอกาสการเติบโตและผลตอบแทน ดังนั้นข้อมูลทางบัญชีจึงมีความสำคัญมากที่จะต้องเชื่อถือได้ กระชับและสามารถเข้าใจได้ ส่งผลให้เกิดมีมาตรฐานการบัญชีขึ้น การมีมาตรฐานจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของข้อมูลทางบัญชีและมี

บทบาทสำคัญยิ่งต่อการจัดสรรทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจ และมาตรฐานการบัญชีที่ดีทำให้ผู้ลงทุนได้รับข้อมูลจากรายงานทางการเงินที่ถูกต้องได้มาตรฐานและสามารถนำไปใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบกับรายงานทางการเงินในอดีตของกิจการเองหรือกับกิจการอื่นๆได้ ในปัจจุบัน มาตรฐานการบัญชีระดับโลกจำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศโดยคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standard Board: IASB) และมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา โดยคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา (Financial Accounting Standard Board: FASB) ซึ่งมาตรฐานทั้งสองกลุ่มนี้ยังมีประเด็นที่แตกต่างกันอยู่ อย่างไรก็ตามคณะกรรมการทั้งสองกลุ่มได้มีโครงการเปรียบเทียบ (Comparability Project) ในปี ค.ศ. 1989 และ Norwalk Project ในปี ค.ศ. 2005 เพื่อลดข้อแตกต่างที่เกิดขึ้นจากทั้งสองมาตรฐาน ซึ่งโครงการทั้งสองได้รับการยอมรับอย่างมาก ทว่าการเลือกใช้มาตรฐานเป็นสิทธิของแต่ละประเทศที่จะเลือกได้ นานาประเทศได้ยอมรับและสนับสนุน IASB ในฐานะผู้กำหนดหลักการบัญชี และ International Organization of Securities Commission: IOSCO ซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลตลาดทุน ได้มีมติสนับสนุนมาตรฐานการบัญชีดังกล่าว มากกว่านี้ที่ประชุมระดับรัฐมนตรีองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ที่สิงคโปร์ เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2539 มีมติสนับสนุนให้มีการกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศ ด้านวิชาชีพ โดย IASB, IFAC และ IOSCO ยังมีมติเห็นชอบให้มีการติดตามความก้าวหน้าของการกำหนดมาตรฐานของหน่วยงานดังกล่าว (ศิลปพร ศรีจันเพชร และธีรชัย อรุณเรืองศิริเลิศ, 2555)

1. ประเทศบรูไน ดารุสซาลาม

การเตรียมความพร้อมต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศบรูไน ดารุสซาลาม เริ่มจากการประกาศบังคับใช้มาตรฐานการบัญชี (Accounting Standard Order 2010 : ASO) เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2554 เพื่อเป็นการกำหนดระเบียบในการใช้มาตรฐานการบัญชีสำหรับภาคธุรกิจโดยเน้นที่ธุรกิจสถาบันการเงินและบริษัทมหาชน และเพื่อความโปร่งใสและความสม่ำเสมอในการจัดทำงบการเงินจึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีบรูไน ดารุสซาลาม (Brunei Darussalam Accounting Standards Determining Council: ASC) โดยให้มีอำนาจในการออกมาตรฐานการบัญชีที่เหมาะสมสำหรับองค์กรที่แตกต่างกันเช่น สำหรับองค์กรขนาดกลางและย่อม (SMEs)

นอกจากนี้ องค์กรวิชาชีพบัญชียังได้มีการจัดอบรมสัมมนาหลายหลักสูตร เช่น ก้าวทัน IFRS 2010 การตรวจสอบการทุจริต การบัญชีสินทรัพย์และหนี้สิน เป็นต้น

2. ประเทศอินโดนีเซีย

สมาคมนักบัญชีของประเทศอินโดนีเซีย เรียกว่า Ikatan Akuntan Indonesia (The Indonesian Institute of Accountant: IAI) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2500 ซึ่งได้มีการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ด้วยการสนับสนุนจากรัฐบาลให้ปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS Convergence) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 เนื่องจากเป็นข้อกำหนดหนึ่งในการเป็นประเทศในกลุ่ม G20 ทำให้อินโดนีเซียมีความพร้อมมาก่อน นอกจากนี้ยังเป็นเจ้าภาพในการจัดการประชุมนานาชาติเกี่ยวกับมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) ที่เมืองบาห์ลี ในปี พ.ศ. 2554 โดยมีผู้แทนจาก 21 ประเทศเข้าร่วม นอกจากนี้สมาคมนักบัญชีของอินโดนีเซีย (IAI) ได้จัดการฝึกอบรมหลักสูตรในเรื่องเกี่ยวกับการตรวจสอบภาษีอากร ความรู้ด้านบัญชีสำหรับผู้ที่ไม่ใช่ นักบัญชี ความรู้ด้านการเงินสำหรับผู้ที่ไม่ใช่พนักงานการเงิน ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับงบการเงินและการวิเคราะห์ทางการเงินขั้นพื้นฐาน และยังจัดให้มีการทดสอบเพื่อให้วุฒิบัตรทางด้านมาตรฐานการบัญชีที่ได้รับการจัดทำขึ้นตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS)

3. ประเทศมาเลเซีย

สมาคมนักบัญชีของประเทศมาเลเซีย (Malaysian Institute of Accountants: MIA) ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2510 มีความรับผิดชอบในการออกกฎระเบียบและพัฒนาวิชาชีพบัญชีในประเทศมาเลเซีย สำหรับการเตรียมความพร้อมทางด้านบัญชีเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศมาเลเซียซึ่งเริ่มดำเนินการตั้งแต่ 1 มกราคม พ.ศ. 2549 โดยการประกาศใช้มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ และมาตรฐานการรายงานทางการเงิน (FRS) โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน (Financial Reporting Standards Implementation Committee: FRSIC) ในปี พ.ศ. 2550 เพื่อดำเนินการช่วยเหลือในเรื่องการจัดทำและการตรวจสอบรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการบัญชี อย่างไรก็ตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) ได้ถูกยกเว้นสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นอกจากนี้ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2554 สมาคมนักบัญชีของมาเลเซีย (MIA) ได้รับการสนับสนุนให้จัดการประชุมนักบัญชีรัฐบาลทั่วประเทศขึ้นเป็นครั้งแรก ภายใต้แนวคิด “Transitioning to a New Public Sector Accounting Landscape” ทั้งนี้สมาคมนักบัญชีของมาเลเซียยังได้จัดหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพอีกหลายหลักสูตรเช่น การบัญชีสำหรับสัญญาก่อสร้าง การพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ และต้นทุนการกั๊ยม Mind-Mapping for Quick Action การบัญชีสำหรับการเกษตร ภาษีเงินได้รอดัดบัญชี หลักฐานการสอบบัญชี เป็นต้น

4. ประเทศฟิลิปปินส์

สมาคมนักบัญชีของประเทศฟิลิปปินส์ (Philippines Institute of Certified Public Accountants: PICPA) ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2472 ได้เตรียมการในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 ให้มีการปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS Convergence) และก่อตั้ง Financial Reporting Standards Council (FRSC) เพื่อทำหน้าที่ออกประกาศในเรื่องมาตรฐานทางการบัญชี และมาตรฐานการรายงานทางการเงินซึ่งให้มีผลบังคับใช้ในฟิลิปปินส์ ซึ่งในระหว่างปีพ.ศ. 2551 ถึง พ.ศ.2554 ได้อนุมัติให้แม่บทการบัญชีและมาตรฐานการรายงานทางการเงินหลายฉบับมีผลบังคับใช้แล้ว ทั้งนี้เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 ได้มีมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Philippine Financial Reporting Standards for SMEs: PFRS for SMEs) นอกจากนี้ ในปัจจุบัน Board of Accountancy (BOA) ของสมาคมนักบัญชีฟิลิปปินส์ (PICPA) มีการนำเรื่องการสอบทานงานเพื่อควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี (Quality Assurance Review) มาปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ และได้มีการก่อตั้งหน่วยงานเพื่อให้การรับรองและควบคุมคุณภาพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ซึ่งทางสมาคมนักบัญชีฟิลิปปินส์ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่หน่วยงานดังกล่าว และในปี พ.ศ. 2553 ได้มีการเผยแพร่คู่มือการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี Quality Assurance Program (QARP) ไปยังผู้ปฏิบัติงาน ต่อมาในปีพ.ศ. 2554 ก็อนุมัติให้จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่ออกโดยสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (IFAC Code of Ethics) มีผลบังคับใช้ในฟิลิปปินส์

คณะทำงานด้านวิชาการที่รับผิดชอบในการจัดทำมาตรฐานการสอบบัญชีภาครัฐของฟิลิปปินส์ (Philippines Government Accounting Standards: PGAS) จัดตั้งขึ้นในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2551 เพื่อจัดทำมาตรฐานการสอบบัญชีดังกล่าวให้สอดคล้องกับมาตรฐานการสอบบัญชีภาครัฐระหว่างประเทศ (International Public Sector Accounting Standards: IPSAS) ซึ่งคาดว่าจะมีผลบังคับใช้ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2557 นอกจากนี้ ฟิลิปปินส์ยังได้มีการจัดทำมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศ (International Standards on Auditing: ISA) ที่กำหนดโดย IFAC ทั้งนี้มาตรฐานการสอบบัญชีหลายฉบับและการควบคุมคุณภาพสำหรับสำนักงานที่ให้บริการด้านการตรวจสอบและการสอบทานงบการเงินและงานให้ความเชื่อมั่นอื่นตลอดจนบริการเกี่ยวเนื่อง (International Standards of Quality Control :ISQC1) มีผลบังคับใช้ในฟิลิปปินส์แล้วตั้งแต่ปีพ.ศ. 2552 ยิ่งไปกว่านี้ฟิลิปปินส์มีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมและพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องในเรื่องของมาตรฐานการรายงานทางการเงิน การภาษีอากร มาตรฐานการสอบบัญชีและการบริหารความเสี่ยง

5. ประเทศสิงคโปร์

สมาคมนักบัญชีของสิงคโปร์ Institute of Certified Public Accountants of Singapore: (ICPAS) ก่อตั้งเมื่อปีพ.ศ. 2503 มีหน้าที่ในการพัฒนาและสนับสนุนวิชาชีพบัญชี และยังได้จัดตั้ง Singapore Accountancy Academy Global education (SAA GE) ในปีพ.ศ. 2528 เพื่อเป็นการพัฒนาการศึกษาอบรมทางด้านวิชาชีพบัญชีในระดับสากล เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเปิดเสรีทางวิชาชีพบัญชีของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2548 สิงคโปร์ได้มีการเตรียมความพร้อมในการในเรื่องการปรับใช้มาตรฐานรายงานทางการเงิน โดยการปรับชื่อและเลขลำดับให้สอดคล้องกับมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) และในปีพ.ศ. 2554 สมาคมนักบัญชีของสิงคโปร์ (ICPAS) ได้จัดทำและเผยแพร่มาตรฐานการบัญชีสำหรับกิจการสาธารณกุศล แม่บทการบัญชีบทที่ 1 และบทที่ 3 ฉบับปีค.ศ. 2010 และแก้ไขมาตรฐานการรายงานทางการเงินอื่นๆตามข้อกำหนดล่าสุดของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IASB) นอกจากนี้ยังได้จัดทำหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นการให้ความรู้ต่อผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเด็นสำคัญของมาตรฐานการสอบบัญชีของสิงคโปร์ ที่มุ่งเน้นในการนำไปปฏิบัติ สนับสนุนการวิจัยด้านการสอบบัญชีในมุมมองของอาเซียนเพื่อนำผลวิจัยที่ได้รับไปพัฒนาวิชาชีพบัญชีในภูมิภาคนี้ต่อไป

6. ประเทศกัมพูชา

องค์การวิชาชีพของประเทศกัมพูชามี 2 องค์การคือ 1) National Accounting Council (NAC) มีหน้าที่ในการออกมาตรฐานการบัญชี (Cambodian Accounting Standards: CAS) และมาตรฐานการสอบบัญชีของกัมพูชา (Cambodian Standards on Auditing: CSA) เพื่อเตรียมความพร้อมการปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) และ 2) สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของกัมพูชา (Kampuchea Institute of Certified Public Accountants and Auditors: KICPAA) มีหน้าที่ให้การอบรม จัดการ และควบคุมการประกอบวิชาชีพบัญชี ให้เป็นไปตามกฎระเบียบ โดยในปี พ.ศ. 2549 Ministry of Economy and Finance (MEF) ได้ออกแนวปฏิบัติมาตรฐานการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Financial Reporting Template for Small – and Medium – Sized Enterprises) เพื่อให้เกิดความสะดวกและเหมาะสมแก่ภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้สมาคมนักบัญชีฯ (KICPAA) ได้ประสานกับอาจารย์บัญชีทั่วประเทศเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของกลุ่มอาจารย์ในระดับปริญญาตรี ซึ่งได้รับความช่วยเหลือด้านเงินทุนจาก Asian Development Bank (ADB) เพื่อให้พัฒนาและเสริมสร้างหลักสูตรปริญญาตรีและประกาศนียบัตรทางการบัญชีให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังได้มีการจัดตั้งหน่วยงานกำกับดูแลด้านการควบคุมคุณภาพงาน โดยได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้สำนักงานบัญชีและสำนัก

งานสอบบัญชีขนาดเล็กสามารถพัฒนานโยบายและวิธีการควบคุมคุณภาพสำหรับองค์กรของตนและได้พยายามในการแก้ไขกฎหมาย เพื่อจัดตั้งหน่วยงานที่มีความแข็งแกร่งและน่าเชื่อถือในการกำหนดมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการสอบบัญชีภายใต้การกำกับดูแลของ NAC นอกจากนี้สมาคมนักบัญชีฯ (KICPAA) ได้จัดให้มีการอบรมพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องในหัวข้อเกี่ยวกับความเสี่ยงและการควบคุมภายใน การบริหารความเสี่ยงสำหรับนักบัญชี

7. ประเทศลาว

สมาคมนักบัญชีฯของลาว (Laos Institution of Certified Public Accountants: LICPA) เป็นองค์กรที่มีบทบาทในด้านวิชาชีพบัญชี ในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของลาว โดยการสนับสนุนจากธนาคารโลก สมาคมนักบัญชีฯ (LICPA) ได้จัดทำมาตรฐานการสอบบัญชีและมาตรฐานการบัญชีของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในภาษาลาว และได้นำไปใช้ในการจัดการฝึกอบรมให้แก่ักบัญชีและผู้สอบบัญชีทั่วประเทศ ในปัจจุบัน ภาครัฐกิจใช้ Laos Accounting Manual (LAM) ที่ประกาศโดยกระทรวงการคลังของประเทศ ซึ่งใช้การปฏิบัติทางบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง (Accrual Basis) เพื่อใช้ในการยื่นภาษีเท่านั้น ซึ่งมีความแตกต่างมากกับมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) แต่ทั้งนี้ ลาวได้อนุญาตให้ใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) ในการจัดทำงบการเงินได้ ลาวมีมหาวิทยาลัยทางด้านบริการธุรกิจทางด้านบัญชีที่จบจาก National University of Laos เพิ่มขึ้น และยังมี การจัดทดสอบเพื่อวัดความรู้ของผู้ยื่นคำขอเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และจัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องสำหรับผู้สอบวิชาชีพบัญชี

8. ประเทศเมียนมาร์

สมาคมนักบัญชีฯของเมียนมาร์ (Myanmar Institute of Certified Public Accountants: MICPA) ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2537 ให้เป็นหน่วยงานกำกับดูแลด้านการบัญชี นอกจากนี้ Myanmar Accountancy Council (MAC) กำลังพิจารณาเตรียมจัดทำมาตรฐานการบัญชีสำหรับประเทศเมียนมาร์ (Myanmar Accounting Standards) แต่กิจการก็สามารถนำมาตราฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศมาใช้ได้ ในปัจจุบันเมียนมาร์อยู่ระหว่างการจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (IFRS for SMEs) เพื่อเตรียมพร้อมในการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน (IFRS) อย่างเต็มรูปแบบ และมีความพยายามขอรับความช่วยเหลือจาก IFAC และ IASB ในการขอรับคำปรึกษาโดยไม่คิดมูลค่า นอกจากนี้ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2554 MAC ได้อนุญาตให้ SME Implementation Group of IASB จัดฝึกอบรมเชิง

ปฏิบัติการในหัวข้อ International Financial Reporting Standards for Small and Middle-sized Entities ในกรุงย่างกุ้ง สหภาพพม่า

9. ประเทศเวียดนาม

ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2497 ประเทศเวียดนามใช้ระบบบัญชีที่นำมาจากฝรั่งเศส ต่อมาเมื่อปีพ.ศ. 2540 ได้มีการประกาศใช้มาตรฐานการบัญชีเวียดนาม (Vietnamese Accounting Standards: VAS) ซึ่งเป็นการปรับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IFRS) มาใช้ ประเทศเวียดนามมีสมาคมนักบัญชีฯ (Vietnam Association of Accountants and Auditors: VAA) ซึ่งในปีพ.ศ. 2554 ได้มีการจัดหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องในเรื่องเกี่ยวกับการบัญชีและการสอบบัญชี ผู้อำนวยการด้านบัญชี หลักสูตรเตรียมความพร้อมสำหรับผู้ที่จะเข้ารับการทดสอบเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และยังมีการตรวจเยี่ยมสำนักงานบัญชีเพื่อปฏิบัติตามนโยบายด้านการควบคุมคุณภาพ

10. ประเทศไทย

ประเทศไทยมีสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (Federation of Accounting Professions: FAP) เป็นหน่วยงานหลักในการเตรียมความพร้อมทางด้านบัญชี

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ประเทศไทยมีการปรับเปลี่ยนมาตรฐานการบัญชีเพื่อให้เป็นสากลมากขึ้น โดยมีการนำมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศที่กำหนดโดยคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IASB) มาใช้ ซึ่งได้แบ่งมาตรฐานการบัญชีเป็น 2 ชุดคือ 1) มาตรฐานการบัญชีสำหรับกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ ซึ่งมีการนำมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IFRS) มาประยุกต์ใช้ทั้งหมด 33 ฉบับ อีก 3 ฉบับอ้างอิงจากมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา และ 1 ฉบับที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศอย่างเต็มรูปแบบจะมีผลบังคับใช้กับกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะทุกแห่งภายในปีพ.ศ. 2558 และ 2) มาตรฐานการบัญชีสำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ อ้างอิงจากมาตรฐานระหว่างประเทศซึ่งไม่แบ่งเป็นฉบับแต่แบ่งเป็นบทย่อยทั้งหมด 22 บท เพื่อบรรเทาภาระของกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะที่ยังไม่พร้อมจะปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศอย่างเต็มรูปแบบ นอกจากนี้ สภาวิชาชีพบัญชียังได้จัดให้มีการฝึกอบรมในหลักสูตรต่างๆที่หลากหลายสม่ำเสมอ เช่นมาตรฐานการบัญชี การสอบบัญชี การควบคุมภายใน การบัญชีภาษีอากร การบัญชีบริหาร

ส่วนมาตรฐานการสอบบัญชี ประเทศไทยมีมาตรฐานการสอบบัญชีที่จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศ และจัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานก่อนที่มาตรฐานการสอบบัญชีดังกล่าวจะมีผลบังคับใช้ นอกจากนี้คณะกรรมการวิชาชีพบัญชีด้านการสอบบัญชียังได้จัดทำแนวทางการปฏิบัติงานสอบบัญชี ซึ่งประกอบด้วยตัวอย่างเอกสารและคู่มือในการปฏิบัติงานสอบบัญชีสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดเล็ก เพื่อให้พร้อมต่อการปฏิบัติตามข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับใหม่ที่มีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2555

เห็นได้ว่าแต่ละประเทศมีทิศทางของการก้าวสู่มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ โดยมีการนำมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศมาเป็นพื้นฐานของมาตรฐานการบัญชีภายในประเทศโดยมีการปรับปรุงเนื้อหาสาระในบางส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศ แต่ในบางประเทศที่กำลังพัฒนาทางวิชาชีพบัญชี ได้นำมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศมาบังคับใช้โดยไม่ผ่านการแปล เพื่อเป็นการยกระดับวิชาชีพบัญชีในประเทศของตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทุกประเทศให้ความสำคัญกับการนำมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ

ตอนที่ 5 แนวคิดและหลักการของสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี เอกสารตอนนี้จึงนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการของสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี สาระที่นำเสนอประกอบด้วย แนวคิดและหลักการของสมรรถนะตามแนวทางของนักการศึกษาสมรรถนะ แนวคิดและหลักการของสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี แนวคิดและหลักการของสมรรถนะที่กำหนดโดยสมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งสหรัฐอเมริกา และแนวคิดและหลักการตามจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไทย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 ที่มาของแนวคิดสมรรถนะ

แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะ (Competency) หรือความสามารถของบุคคลได้เริ่มต้นขึ้นในปี ค.ศ. 1970 เมื่อบริษัท Mc Ber ได้รับการติดต่อจาก The US State Department ให้ช่วยคัดเลือก Foreign Service Information Officer (FSIOs) หรือเจ้าหน้าที่การทูตเพื่อไปปฏิบัติงานยังประเทศต่างๆทั่วโลก ซึ่งในขณะนั้นทำการคัดเลือกด้วยแบบทดสอบที่เรียกว่า Foreign Service Officer Exam ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่มุ่งทดสอบด้านทักษะ (Skills) ที่คิดว่าจำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้ที่ได้รับการคัดเลือกล้วนมีคะแนนการทดสอบในระดับดีเยี่ยม และส่วนใหญ่ล้วนเป็น

คนผิวขาว ดังนั้นการคัดเลือกพนักงานของหน่วยงานนี้จึงมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติ และยังพบว่าเจ้าหน้าที่เหล่านั้นกลับไม่ได้มีผลการปฏิบัติงานที่ดีตามที่องค์กรคาดหวังเสมอไป จึงเป็นที่มาให้ McClelland (1973) ได้รับมอบหมายให้หาเครื่องมือชนิดใหม่ที่ดีกว่าและสามารถทำนายผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ FSIOs ได้อย่างแม่นยำแทนแบบทดสอบแบบเก่า โดยเขาได้พัฒนาเครื่องมือชนิดใหม่ ในการคัดเลือกคนที่สามารถทำนายผลการปฏิบัติงานได้ดีแทนข้อทดสอบแบบเก่า โดยใช้วิธีการประเมินที่เรียกว่า Behavioral Event Interview (BEI) เพื่อค้นหาลักษณะพฤติกรรมของผู้ที่ปฏิบัติงานดี แล้วเปรียบเทียบกับผู้ที่มีผลการปฏิบัติงานตามเกณฑ์เฉลี่ย เพื่อหาพฤติกรรมที่แตกต่างกัน แล้วเรียกพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ดีว่า สมรรถนะ (สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2550)

ต่อมาในปี ค.ศ. 1973 McClelland (1973) ได้แสดงแนวคิดเรื่องสมรรถนะ ไว้ในบทความชื่อ Testing for Competence Rather Than Intelligence ว่า IQ ซึ่งประกอบด้วยความถนัดหรือความเชี่ยวชาญทางวิชาการ ความรู้ และความมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ ไม่ใช่ตัวชี้วัดที่ดีของผลงานและความสำเร็จโดยรวม แต่สมรรถนะบุคคลกลับเป็นสิ่งที่สามารถคาดหมายความสำเร็จในงานได้ดีกว่าซึ่งสะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ผู้ที่ทำงานเก่ง มิได้หมายถึง ผู้ที่เรียนเก่งเสมอไป แต่ผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการทำงาน ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักการ หรือวิชาการที่มีอยู่ในตัวเอง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในงานที่ตนทำ จึงจะกล่าวได้ว่าบุคคลนั้นมีสมรรถนะ แนวคิดเรื่องสมรรถนะ ของ McClelland แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า สมรรถนะ หรือความสามารถของบุคคลส่งผลดีต่อผลการปฏิบัติงานมากกว่า IQ ดังนั้นจากผลงานวิจัยนี้จึงทำให้หลายองค์กร ทั้งในอเมริกาและยุโรป ให้ความสนใจและศึกษาสมรรถนะ ในเชิงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของบุคคล และลักษณะงานในเชิงลึกมากขึ้น ยังผลให้มีผลงานเกิดขึ้นมากมายในเวลาต่อมาเช่น Boyatzis ในปี ค.ศ. 1982 , Spencer and Spencer ในปี ค.ศ. 1993, Lawler ในปี ค.ศ. 1994, และ Ulrich ในปี ค.ศ. 1997 (นิสตาร์ก เวชยานนท์, 2549) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอความหมายของสมรรถนะองค์ประกอบของสมรรถนะและประเภทของสมรรถนะ ดังนี้

5.2 ความหมายของสมรรถนะ

Competency มีการให้ความหมายที่หลากหลาย เช่น ความสามารถ หรือทักษะจำเป็น ในขณะที่บางแห่งเรียก Competency ว่าเป็นสมรรถนะหลักที่งานนั้นต้องมี บางองค์กรเรียกคุณลักษณะของงาน บางองค์กรเรียกทักษะจำเป็นในงาน หรือคุณสมบัติหรือคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของงาน และได้มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของ Competency ไว้หลากหลายและในการศึกษานี้ใช้คำว่า “สมรรถนะ”

เลิศชัย สุธรรมานนท์ (2552) สมรรถนะของทรัพยากรบุคคล “Competency” หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของบุคคล ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จของงานที่ทำได้ดีกว่ามาตรฐาน และต้องเป็นสิ่งที่สามารถเพิ่มพูนได้ด้วยวิธีการฝึกอบรม และพัฒนา

อาภาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์ (2552) ให้ความหมายของคำว่าสมรรถนะว่าเป็นความสามารถที่คาดหวังของตำแหน่งงานเนื่องจากความสามารถที่กำหนดขึ้นจะนำไปสู่ผลลัพธ์หรือเป้าหมายที่คาดหวังของแต่ละตำแหน่งงาน

ธีรศักดิ์ คงคาสวัสดิ์ (2555) สมรรถนะ หมายถึง ทักษะ สมรรถนะ ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ แรงจูงใจ หรือคุณลักษณะที่เหมาะสมของบุคคลที่จะสามารถปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ

Boyatzis (1982) สมรรถนะ คือ กลุ่มของความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคลซึ่งกำหนดพฤติกรรมของบุคคลเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการของงานภายใต้ปัจจัยสภาพแวดล้อมขององค์การ และทำให้บุคคลมุ่งมั่นไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ (McClelland, 1973 อ้างถึงใน สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2548) สมรรถนะ คือ บุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในปัจเจกบุคคลซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้นสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ

Parry (1997) อ้างถึงใน (สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2548) สมรรถนะ คือ กลุ่มของความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งมีผลกระทบต่องานหนึ่งๆ ซึ่งกลุ่มความรู้ ทักษะและคุณลักษณะดังกล่าว สัมพันธ์กับผลงานของตำแหน่งงานนั้นๆ และสามารถวัดผลเปรียบเทียบกับมาตรฐาน ที่เป็นที่ยอมรับและเป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างขึ้นได้ โดยผ่านการฝึกอบรมและการพัฒนา

King, King, and Rothwell (2001) กล่าวว่า สมรรถนะเป็นทักษะที่จำเป็นหากไม่มีสมรรถนะแล้วบุคคลนั้นก็ไม่สามารถจะเป็นผู้ปฏิบัติงานได้ ดังนั้นสมรรถนะจึงเป็นเรื่องของการฝึกปฏิบัติ โดยเน้นที่ทักษะของงานและพฤติกรรมของผู้ถ่ายทอดการฝึกอบรม

Shermon (2004) สมรรถนะคือ คุณลักษณะของบุคคลที่ทำให้บุคคลนั้นแสดงผลงานที่เป็นเลิศในงาน บทบาทหน้าที่ หรือในสถานการณ์ต่างๆ เมื่อบุคคลมีสมรรถนะที่จำเป็นต่องาน สมรรถนะนั้นก็ก่อให้เกิดพฤติกรรม (การกระทำและความคิด) และพฤติกรรมก็ส่งผลให้เกิดผลงาน (สินค้าและบริการ) แล้วในที่สุด ผลงานนั้นก็ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่องค์การต้องการ

Rothwell (2005) สมรรถนะคือ คุณลักษณะของผลงานที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นผลงานที่แตกต่างจากผลงานทั่วไป ซึ่งรวมถึงความรู้ ทักษะ คุณสมบัติ ความสามารถ ทักษะคิด หรือความเชื่อ

Spencer and Spencer (2008) กล่าวว่า สมรรถนะคือ ลักษณะที่เป็นรากฐานของบุคคลหนึ่งๆ ซึ่งมีความเชื่อมโยงเหตุและผลกับผลการปฏิบัติงานที่เหนือกว่าหรือประสิทธิผลที่สามารถอ้างอิงกับเกณฑ์มาตรฐานในงานหนึ่งๆหรือสถานการณ์หนึ่งๆ

จากความหมายของสมรรถนะดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของสมรรถนะว่าเป็นขีดความสามารถที่ทำให้บุคคลมีศักยภาพในการปฏิบัติงานได้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงความรู้ ทักษะ และ ทักษะคิดที่สะท้อนลักษณะของบุคคลออกมา ทั้งนี้ สมรรถนะสามารถถูกพัฒนาได้โดยการฝึกอบรม ให้ความรู้ ฝึกทักษะเพิ่มความชำนาญ และปรับทัศนคติให้มีการแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่ต้องรับผิดชอบ

5.3 ประเภทของสมรรถนะ

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ทรรศนะที่แตกต่างกันออกไปดังนี้

ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2547) แบ่งสมรรถนะออกเป็น 3 ประเภทได้แก่

1. สมรรถนะหลัก (Core Competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทักษะคิด ความเชื่อ และอุปนิสัยของคนในองค์กรโดยรวมที่จะช่วยสนับสนุนให้องค์กรบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ได้

2. สมรรถนะตามสายงาน (Job Competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทักษะคิด ความเชื่อ และอุปนิสัยที่จะช่วยส่งเสริมให้คนนั้น ๆ สามารถสร้างผลงานในการปฏิบัติงานตำแหน่งนั้น ๆ ได้สูงกว่ามาตรฐาน

3. สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal Competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทักษะคิด ความเชื่อ และอุปนิสัยที่ทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้โดดเด่นกว่าคนทั่วไป เช่น สามารถอาศัยอยู่กับแมงป่องหรือสรพิษได้ เป็นต้น ซึ่งเรามักจะเรียกสมรรถนะส่วนบุคคลว่าความสามารถพิเศษส่วนบุคคล

อรัญศักดิ์ คงคาสวัสดิ์ (2549) แบ่งประเภทของสมรรถนะออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. สมรรถนะหลัก (Core Competency) หมายถึงคุณลักษณะ สมรรถนะ ความสามารถ คุณสมบัติที่คนทุกคนในองค์กรจะต้องมีเหมือนกันไม่ว่าคนๆนั้นจะมีตำแหน่งใด อยู่หน่วยงานใดก็ตาม เป็นสมรรถนะที่สามารถพัฒนาขึ้นได้

2. สมรรถนะในหน้าที่รับผิดชอบ (Functional Competency) เป็นคุณลักษณะ สมรรถนะ ความสามารถ คุณสมบัติที่คนที่ทำงานในตำแหน่งต่างๆจะต้องมีเพื่อให้สามารถทำงานในตำแหน่งงานนั้นๆได้อย่างประสบความสำเร็จ ซึ่งหากตำแหน่งงานต่างกันไป หรือทำงานกันคนละหน่วยงานก็จะมีสมรรถนะในหน้าที่รับผิดชอบที่ไม่เหมือนกัน เพราะลักษณะงานนั้นต่างกัน

นิสดารก์ เวชยานนท์ (2550) แบ่งสมรรถนะเป็น 3 ระดับดังนี้

1. Core competency สมรรถนะหลักเป็นสมรรถนะที่บุคลากรทุกตำแหน่งต้องมี ซึ่งจะต้องสะท้อนค่านิยมหลัก และวิสัยทัศน์ขององค์กร

2. Management Competency หรือ Professional Competency คือสมรรถนะในการบริการตามระดับตำแหน่งและความรับผิดชอบ

3. Functional Competency หรือ Job Competency คือสมรรถนะที่บุคลากรที่ต้องมีในตำแหน่งงานเพื่อให้ตนเองสามารถทำงานได้ดี

อภาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์ (2552) แบ่งประเภทของสมรรถในองค์กรไว้เป็น 3 ประเภทหลักคือ

1. Core Competency หมายถึงความสามารถหลักที่คาดหวังให้พนักงานทุกคนทุกระดับในองค์กรจะต้องมี เพื่อให้เป้าหมาย วิสัยทัศน์และภารกิจขององค์กรประสบความสำเร็จ เมื่อได้ปฏิบัติเหมือนกันในองค์กรก็จะนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นหลักปฏิบัติและสืบทอดต่อไปยังพนักงานคนอื่นๆต่อไป

2. Managerial Competency หมายถึงความสามารถในการบริหารจัดการงานที่คาดหวังกับกลุ่มพนักงาน แยกตามระดับตำแหน่งงาน

3. Functional Competency หมายถึงความสามารถในงานเฉพาะด้านที่แตกต่างกันไปในแต่ละหน่วยงาน ซึ่งการกำหนดจะขึ้นอยู่กับลักษณะงานที่รับผิดชอบ โดยพิจารณาว่าในแต่ละตำแหน่งงานคาดหวังความรู้ ทักษะและคุณลักษณะพิเศษส่วนบุคคลในด้านใดบ้าง ซึ่งความสามารถเหล่านี้จะส่งผลต่อการทำงานที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายให้ประสบความสำเร็จได้

McClelland, 1973 (อ้างถึงในสุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2548) แบ่ง Competency ออกเป็น 2 กลุ่มคือ

1. สมรรถนะขั้นพื้นฐาน (Threshold Competencies) หมายถึงความรู้หรือทักษะพื้นฐานที่บุคคลจำเป็นต้องมีในการทำงาน เช่น ความสามารถในการอ่าน หรือความรู้สินค้าที่ตนขายอยู่เป็นประจำ เป็นต้น ซึ่งสมรรถนะขั้นพื้นฐานนี้จะไม่ทำให้บุคคลมีผลงานที่แตกต่างจากผู้อื่น ดังนั้นสมรรถนะนี้จึงไม่ได้รับความสนใจมากนัก

2. สมรรถนะที่ทำให้บุคคลแตกต่างจากผู้อื่น (Differentiating Competencies) หมายถึงปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีผลการทำงานสูงกว่ามาตรฐานหรือดีกว่าบุคคลทั่วไป ซึ่งสมรรถนะในกลุ่มนี้จะมุ่งเน้นที่การใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอื่นๆ (รวมถึง ค่านิยม แรงจูงใจ และทัศนคติ) เพื่อช่วยให้เกิดผลสำเร็จดีเลิศในงาน และเป็นสมรรถนะที่นักวิชาการจำนวนมากให้ความสำคัญในการพัฒนาให้มีขึ้นในบุคคล

จึงอาจสรุปได้ว่า สมรรถนะสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ สมรรถนะหลัก (Core Competency) คือ ความรู้ ความสามารถที่แรงงานไทยด้านบัญชีทุกคนต้องมีเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงานในทุกตำแหน่ง สมรรถนะทางการบริหารจัดการ (Generic Competency) คือความรู้ ความสามารถและทักษะที่ใช้ในการทำงาน โดยมุ่งเน้นให้เกิดการปฏิบัติงานภายใต้กรอบการทำงานที่มีมาตรฐาน และสมรรถนะเฉพาะทาง (Specific Competency) คือความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานเฉพาะตำแหน่งตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับเมื่อเป็นประชาคมอาเซียน

5.4 แนวคิดและหลักการสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและหลักการสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี เพื่อให้ทราบว่ามีแนวโน้มของการพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่จะตอบสนองต่อความต้องการของเศรษฐกิจโลกควรเป็นอย่างไร โดยได้ศึกษาจากเอกสารที่จัดทำโดย International Federation of Accountants: IFAC ผู้ออกมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพให้พร้อมสู่การประกอบวิชาชีพบัญชี โดยได้กล่าวถึงการพัฒนาสมรรถนะผ่านการเรียนรู้และการพัฒนาใน 3 รูปแบบ ได้แก่

1. การศึกษาทั่วไป (General Education) เป็นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นพื้นฐานตามความต้องการของการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีและประสบการณ์
2. การศึกษาทางวิชาชีพบัญชี (Professional Accounting Education) เป็นการจัดการศึกษาและการฝึกอบรมทางด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติทางวิชาชีพ

3. การประเมิน (Assessment) เป็นการประเมินความสามารถที่ได้รับการพัฒนาผ่านการเรียนรู้และพัฒนา

ปัจจุบัน (ปีพ.ศ. 2557) ประเทศไทย ได้จัดหลักสูตรการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีในระดับอุดม ออ้างอิงกับมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ ที่จัดทำโดย IFAC ฉบับปี ค.ศ. 2009 อย่างไรก็ตามใน ปีค.ศ. 2014 IFAC ได้ออกมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศฉบับปรับปรุงใหม่และให้เริ่มมีผลบังคับ ใช้ในปี ค.ศ. 2014 เป็นต้นมา โดยมีสาระสำคัญของมาตรฐานการศึกษาทั้งสองรุ่นดังนี้

1. มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ ฉบับปี ค.ศ. 2009

ในการศึกษาระดับอุดมศึกษาทางด้านบัญชีในปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2557 ประเทศไทย ดำเนินการจัดการศึกษาโดยอ้างอิงมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศฉบับปี ค.ศ. 2009 (International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2009) การอนุมัติหลักสูตร ของสภาวิชาชีพบัญชี เป็นการอนุมัติหลักสูตรการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นด้านเนื้อหาความรู้มีความ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศฉบับที่ 2 เนื้อหาของโปรแกรมการศึกษาทางวิชาชีพ บัญชี โดยกำหนดเนื้อหาการเรียนในวิชาชีพการบัญชีขั้นต้น การบัญชีขั้นกลาง รวม 3 วิชา การบัญชี ขั้นสูง 2 วิชา การบัญชีต้นทุน การสอบบัญชีและการภาษีอากร อย่างละ 1 วิชา รวมทั้งหมด 8 วิชา (ประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 1/2555 เรื่องการรับรองปริญญาหรือประกาศนียบัตรในวิชาการ บัญชีของสถาบันการศึกษาต่างๆเพื่อประโยชน์ในการรับสมัครเป็นสมาชิกสามัญ และการพิจารณา คุณสมบัติเพื่อขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต, 2555) โดยมีสาระสำคัญดังนี้

ฉบับที่ 1 ข้อกำหนดเพื่อเข้าสู่โปรแกรมการศึกษาทางวิชาชีพบัญชี

สรุปได้ว่า บุคคลที่จะเริ่มต้นโปรแกรมการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีได้ จะต้องมึระดับ การศึกษาและการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อให้มีพื้นฐานความรู้ทางวิชาชีพ ทักษะทางวิชาชีพ ค่านิยม จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพเพื่อเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งมีระดับขีดความสามารถจะ เป็นตัวกำหนดจุดเริ่มต้นของความพร้อม

ฉบับที่ 2 เนื้อหาของโปรแกรมการศึกษาทางวิชาชีพบัญชี

สรุปได้ว่า บุคคลที่พร้อมจะเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้สภาวะ แวดล้อมที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ต้องมีความรู้ทางวิชาชีพบัญชีในขั้นสูง จึง จำเป็นต้องได้รับความรู้ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี ซึ่งความรู้หลักประกอบด้วย (ก) ความรู้ทางการบัญชี การเงิน และความรู้ที่เกี่ยวข้อง (ข) ความรู้ทางองค์การและธุรกิจ (ค) ความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

และความรู้ทางวิชาชีพอื่นๆ เช่นทักษะทางวิชาชีพ จรรยาบรรณและทัศนคติที่จะกล่าวในมาตรฐาน การศึกษาระหว่างประเทศฉบับอื่นๆ ซึ่งบุคคลที่พร้อมจะต้องมีความสามารถในการผสมผสานความรู้ ต่างๆเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ยังได้กว้างถึงการศึกษแบบไม่ลึกซึ้งเพื่อให้ได้หัวข้อจำนวนมากมานั้นไม่ ก่อให้เกิดประโยชน์ในระยะยาวในการได้ความเข้าใจเพื่อการนำไปใช้ในการทำงานได้ สิ่งสำคัญอีก ประการหนึ่งคือการพัฒนาทักษะที่จะระบุปัญหาเพื่อที่จะทราบได้ว่าความรู้ใดที่จำเป็นในการระบุและ แก้ไขปัญหา เพื่อจะได้ทราบแหล่งที่จะหาความรู้ได้ในระยะยาว

1. ความรู้ทางการบัญชี การเงิน และความรู้ที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 การบัญชีการเงินและการรายงานทางการเงิน
- 1.2 การบัญชีบริหารและการควบคุมทางการบริหาร
- 1.3 ภาษีอากร
- 1.4 กฎหมายธุรกิจและกฎหมายพาณิชย์
- 1.5 การตรวจสอบบัญชีและการให้ความเชื่อมั่นทางวิชาชีพบัญชี และ
- 1.6 ค่านิยมทางวิชาชีพและจริยธรรมทางวิชาชีพ

2. ความรู้ทางองค์การและธุรกิจ

- 2.1 ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์
- 2.2 ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ
- 2.3 ความรู้ด้านบรรษัทภิบาล
- 2.4 ความรู้ด้านจรรยาบรรณการประกอบธุรกิจ
- 2.5 ความรู้ด้านตลาดทางการเงิน
- 2.6 ความรู้ด้านวิธีการเชิงปริมาณ
- 2.7 ความรู้ด้านพฤติกรรมองค์การ
- 2.8 ความรู้ด้านการจัดการและการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์
- 2.9 ความรู้ด้านการตลาด และ
- 2.10 ความรู้ด้านธุรกิจระหว่างประเทศและโลกาภิวัตน์

3. ความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

- 3.1 ความรู้ทั่วไปทางเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 3.2 ความรู้ทางการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 3.3 สมรรถนะทางการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 3.4 สมรรถนะของผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ

3.5 สมรรถนะด้านสารสนเทศในฐานะของผู้จัดการหรือผู้ประเมินหรือผู้ออกแบบ
สารสนเทศ บทบาทที่โดยบทบาทหนึ่งหรือหลายบทบาทรวมกัน

ฉบับที่ 3 ทักษะทางวิชาชีพ

1. ทักษะทางปัญญา

ทักษะทางปัญญา ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีสามารถแก้ไขปัญหา ตัดสินใจ และใช้ดุลย
พินิจที่ดีแก้ไขสถานการณ์ที่ซับซ้อนขององค์กร จัดเป็น 6 ระดับ คือ ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้
การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ความรู้จากหลายด้าน พยากรณ์และได้มาซึ่งข้อสรุป และ การประเมิน
ซึ่งต้องประกอบด้วยทุกเรื่อง ดังนี้

1.1 ความสามารถที่จะกำหนด ได้มา จัด และเข้าใจ สารสนเทศจากคน สิ่งพิมพ์
และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

1.2 ซึ่ดความสามารถที่จะสอบถาม วิจัย คิดเชิงเหตุผลและวิเคราะห์ และ

1.3 ความสามารถที่จะระบุและแก้ไขปัญหาที่ไม่เคยเจอมาก่อน

2. ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน ประกอบด้วยทักษะทั่วไปและทักษะ
เฉพาะเจาะจงสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งรวมถึง

2.1 ความชำนาญทางตัวเลข (การใช้คณิตศาสตร์และสถิติ) และความชำนาญด้าน
เทคโนโลยีสารสนเทศ

2.2 การวิเคราะห์แบบจำลองการตัดสินใจและความเสี่ยง

2.3 การวัด

2.4 การรายงาน และ

2.5 ความรู้ด้านกฎหมายและกฎเกณฑ์ข้อบังคับ

3. ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล คือ ทศนคติและพฤติกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี
การพัฒนาทักษะเหล่านี้จะช่วยการเรียนรู้และการปรับคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ซึ่งรวมถึง

3.1 การจัดการตนเอง

3.2 ความคิดริเริ่ม อิทธิพล และการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.3 ความสามารถที่จะเลือกและเรียงลำดับทรัพยากรที่มีจำกัด และจัดแรงงานให้
เสร็จตามกำหนดเวลา

3.4 ความสามารถที่จะเข้าร่วมและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง

3.5 พิจารณาการปรับใช้ค่านิยมทางทางวิชาชีพ จรรยาบรรณและทัศนคติ ให้เข้ากับการตัดสินใจ

3.6 ความระมัดระวังสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

4. ทักษะทางปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการสื่อสาร จะช่วยให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีทำงานร่วมกับคนอื่นในองค์การได้ดี รับและส่งผ่านสารสนเทศได้ การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและมีประสิทธิภาพ ส่วนประกอบของทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสารประกอบด้วย

4.1 การทำงานร่วมกับผู้อื่นในกระบวนการปรึกษาหารือกันเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้ง

4.2 การทำงานเป็นทีม

4.3 การปฏิสัมพันธ์กับผู้มีวัฒนธรรมหรือความคิดเห็นต่างกัน

4.4 การเจรจาเพื่อได้ข้อสรุปหรือข้อตกลงที่ยอมรับได้ในสถานการณ์ทางวิชาชีพ

4.5 การทำงานในวัฒนธรรมที่ต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.6 การนำ เสนอ การพูดคุย การรายงาน และการปกป้องมุมมองของตนอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการเขียนและพูดทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

4.7 ฟังและอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและภาษาที่แตกต่างกัน

5. ทักษะทางองค์การและการจัดการธุรกิจ มีความสำคัญเพิ่มขึ้นต่อผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งจะมีการเรียกร้องให้เป็นแสดงบทบาทเชิงรุกในการจัดการองค์การในแต่ละวัน ในขณะที่ก่อนหน้านี้บทบาทของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีอาจถูกจำกัดอยู่เพียงแค่การเก็บและรวบรวมข้อมูลเพื่อให้หน่วยงานอื่นนำไปใช้ แต่ในปัจจุบันที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีได้เข้าไปมีบทบาทกับหลายทีมงานมากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีซึ่งต้องเข้าไปในทุกองค์ประกอบขององค์การจะต้องมีความรู้ด้านธุรกิจมากขึ้นและตระหนักในเรื่องการเมืองและมีมุมมองแบบรอบโลก ทักษะการบริหารองค์การและการจัดการธุรกิจ รวมถึง

5.1 การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การจัดการโครงการ การจัดการบุคลากรและทรัพยากร และการตัดสินใจ

5.2 ความสามารถที่จะจัดและแบ่งหน้าที่งาน ที่จะจูงใจและพัฒนาบุคลากร

5.3 การมีภาวะผู้นำ

5.4 การพิจารณาและตัดสินใจได้อย่างผู้มีวิชาชีพ

ฉบับที่ 4 ค่านิยม จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพ

สรุปได้ว่า เนื่องจากสังคมมีความคาดหวังสูงต่อวิชาชีพบัญชี และผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีเอง ก็เข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจทั้งทางวิชาชีพและทางการจัดการ จึงจำเป็นที่ต้องแน่ใจว่าผู้ประกอบการวิชาชีพจะมีความเข้าใจอย่างชัดเจนในเรื่องค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณและทัศนคติ ที่จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุขุมรอบคอบ

1. ค่านิยมและทัศนคติในโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีควรนำไปสู่ข้อผูกพันกับ

1.1 ประโยชน์สาธารณะ และความอ่อนไหวที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคม

1.2 การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.3 ความเชื่อถือได้ ความรับผิดชอบต่อเวลา ความมีมารยาทและความเคารพนับถือ

2. กฎหมายและกฎเกณฑ์ข้อบังคับ ดังนั้น ทุกโปรแกรมควรประกอบด้วยเรื่องต่อไปนี้

2.1 ลักษณะของจรรยาบรรณ

2.2 ความแตกต่างของจรรยาบรรณตามแนวทางที่เน้นกฎเกณฑ์รายละเอียด และแนวทางที่เน้นแม่บท พร้อมทั้งข้อดีและข้อเสียของทั้งสองแนวทาง

2.3 การปฏิบัติตามหลักพื้นฐานของจรรยาบรรณในเรื่องความซื่อสัตย์ การเน้นเหตุผล ความมุ่งมั่น ที่มีต่อขีดความสามารถทางวิชาชีพ และความใส่ใจ และการรักษาความลับ

2.4 ความประพฤติเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ และการทำตามมาตรฐานวิชาการเชิงปฏิบัติ

2.5 หลักความอิสระ ความระมัดระวังสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ การทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม และความคาดหวังจากสังคม

2.6 จรรยาบรรณและวิชาชีพ เช่น ความรับผิดชอบต่อสังคม

2.7 จรรยาบรรณและกฎหมาย ซึ่งรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมาย กฎเกณฑ์ข้อบังคับ และประโยชน์สาธารณะ

2.8 ผลลัพธ์จากพฤติกรรมที่ไม่มีจรรยาบรรณ ที่มีต่อบุคคล วิชาชีพ และสังคม

2.9 จรรยาบรรณที่สัมพันธ์กับธุรกิจและบรรษัทภิบาล

2.10 จรรยาบรรณและผู้ประกอบการวิชาชีพแต่ละบุคคล เช่น การนำข้อมูลของบริษัทอื่นไปเปิดเผย ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ทางสองแพร่งด้านจรรยาบรรณและการแก้ปัญหา

การสอนค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณ และทัศนคติสามารถส่งเสริมผ่าน

1. แนวทางการมีส่วนร่วม

- 1.1 การใช้สื่อการสอน ตัวอย่างเช่น กรณีศึกษาที่มีหลากหลายแง่มุม
- 1.2 การสวมบทบาทเสมือนจริง
- 1.3 การอภิปรายบทความและวิดีโอที่เลือกไว้
- 1.4 การวิเคราะห์สถานการณ์ทางธุรกิจที่เกิดขึ้นจริงเกี่ยวกับทางสองแพร่งทาง

จรรยาบรรณ

- 1.5 การอภิปรายคำวินิจฉัยและแถลงการณ์เกี่ยวกับจรรยาบรรณ
- 1.6 การสัมมนาด้วยวิทยากรที่มีประสบการณ์จากธุรกิจหรือมีส่วนร่วมตัดสินใจเพียง

ผู้ประกอบการวิชาชีพ

2. การอภิปรายในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเข้าใจถึงการนำไปใช้ซึ่งจรรยาบรรณ เช่น ความขัดแย้งทางผลประโยชน์เกี่ยวกับ

2.1 ความรับผิดชอบในการทำงานของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (รวมถึงความรับผิดชอบที่กำหนดโดยนโยบายขององค์กรและคำสั่งของผู้ควบคุมงาน) และความรับผิดชอบทางวิชาชีพที่กำหนดโดยประมวลหลักปฏิบัติงานทางวิชาชีพ

2.2 การรักษาความลับของข้อมูล ซึ่งรวมถึงข้อจำกัดของการรักษาความลับ

2.3 โครงสร้างและวัตถุประสงค์ของสมาคมวิชาชีพ (ซึ่งรวมถึงกิจกรรมการประชุม นอกกรอบในนามของสมาชิก)

2.4 วิธีที่หลากหลายซึ่งผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีสามารถเผชิญกับความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ซึ่งรวมถึงตัวอย่างในเรื่องการสนับสนุนและการจัดการทำไร้อย่างไม่เหมาะสม

จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาฉบับนี้ มุ่งเน้นการให้เนื้อหาความรู้ และวิธีการ โดยไม่มุ่งเน้นว่าผู้เรียนสามารถสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาและสามารถนำความรู้เหล่านั้นไปประกอบวิชาชีพได้จริงเมื่อจบการศึกษาหรือไม่ แต่แนวทางของมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ ฉบับปรับปรุงใหม่ ค.ศ. 2014 มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ อ้างอิงกับระดับความสามารถ ซึ่งได้กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่แตกต่างกันอาจมีระดับความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆที่ต่างกันได้ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

3. มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศฉบับปรับปรุงใหม่ ปี 2014 (International Education Standard)

กรอบมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี Framework for International Education Standards for Professional Accounting (International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2014^a) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวิชาชีพบัญชี ใน ย่อหน้า 2 วิชาชีพบัญชีเป็นการให้บริการทางด้านข้อมูลทางการเงินและไม่ใช่การเงิน เพื่อการตัดสินใจของนักลงทุนและเจ้าหนี้ ผู้จัดการและพนักงานในองค์กร ผู้ผลิตสินค้า รัฐบาล และเอกชน ดังนั้นความสามารถของนักวิชาชีพบัญชีต้องทำหน้าที่สนับสนุนความต้องการข้อมูลเพื่อสนองต่อเศรษฐกิจและสังคม

นิยามสมรรถนะ (Competence) ในย่อหน้า 12 หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการปฏิบัติงานตามบทบาทที่กำหนดเป็นมาตรฐานอ้างอิงกับสภาพแวดล้อมการทำงาน นักวิชาชีพบัญชีต้องมีความรู้ทางวิชาชีพ ทักษะทางวิชาชีพและคุณค่า จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพ ในระดับที่สามารถทำงานให้สำเร็จและตามความสามารถที่บทบาทนั้นๆต้องการได้ ในแต่ละด้าน เน้นไปที่การพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ตามระดับความเชี่ยวชาญ ตัวอย่างเช่น นักบัญชีที่มีบทบาทของการบัญชีการเงินต้องมีความสามารถที่จะจัดทำบัญชีตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน (IFRSs) และกฎหมายและข้อกำหนดในประเทศ จึงจำเป็นต้องมีความรู้ IFRSs และทักษะและความสามารถในการพิจารณาข้อมูลต่างๆที่จำเป็นต่องานตามสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องได้ และในระดับผู้จัดการต้องมีความสามารถสูงกว่าระดับปฏิบัติการ โดยได้แบ่งระดับขั้นความเชี่ยวชาญ ดังนี้

ความสามารถทางเทคนิควิชาชีพ (International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2014^b) ได้แก่

1. การบัญชีการเงินและการรายงานทางการเงิน ระดับขั้นกลาง โดยต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถดังต่อไปนี้
 - 1.1 การประยุกต์หลักการทางบัญชีไปสู่รายการทางบัญชี
 - 1.2 การประยุกต์มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRSs) หรือมาตรฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง ไปสู่รายการทางบัญชี
 - 1.3 ประเมินนโยบายทางบัญชีที่เหมาะสมในการจัดทำงบการเงิน
 - 1.4 การจัดทำงบการเงิน งบการเงินรวมตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRSs) หรือมาตรฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง

- 1.5 อภิปรายงานการเงินและการเปิดเผยรายการ
- 1.6 อภิปรายรายงานที่ไม่ใช่ข้อมูลทางการเงินเช่นรายงานความยั่งยืน (Sustainability reports and integrated reports)
2. การบัญชีบริหาร ระดับกลาง โดยต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถดังต่อไปนี้
 - 2.1 การประยุกต์เทคนิคในการสนับสนุนการตัดสินใจเชิงบริหาร รวมถึงต้นทุนการผลิต การวิเคราะห์ความแตกต่าง การจัดการสินค้าคงคลัง และการวางแผนงบประมาณ
 - 2.2 การประยุกต์เทคนิคเชิงตัวเลขเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของต้นทุนและการขับเคลื่อนต้นทุน
 - 2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินและไม่ใช่การเงินเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเชิงบริหาร
 - 2.4 การจัดทำรายงานเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของฝ่ายบริหาร รวมถึงรายงานการวางแผนและการจัดทำงบประมาณ ต้นทุนการจัดการ การควบคุมคุณภาพ การวัดผลการปฏิบัติงาน และการเปรียบเทียบ
 - 2.5 การประเมินผลส่วนงานผลิตและธุรกิจ
3. การเงินและการบริหารการเงิน ระดับกลาง โดยต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถดังต่อไปนี้
 - 3.1 การเปรียบเทียบแหล่งเงินทุนให้กับองค์การ รวมถึงการกู้เงิน การใช้เครื่องมือทางการเงิน
 - 3.2 การวิเคราะห์กระแสเงินสดและเงินทุนหมุนเวียนขององค์การ
 - 3.3 การประเมินสถานะทางการเงินปัจจุบันและอนาคต โดยใช้เทคนิคของการวิเคราะห์อัตราส่วน การวิเคราะห์แนวโน้ม และการวิเคราะห์กระแสเงินสด
 - 3.4 การประเมินความเหมาะสมของส่วนประกอบที่ใช้ในการคำนวณต้นทุนของเงินทุนขององค์การ
 - 3.5 การประยุกต์เทคนิคงบประมาณเงินทุนในการตัดสินใจลงทุนของเงินทุน
 - 3.6 การอธิบายแนวทางที่ใช้ประเมินเงินได้ สินทรัพย์ การตลาดเพื่อตัดสินใจวางแผนธุรกิจ และการจัดการการเงินในระยะยาว
4. การภาษีอากร ระดับกลาง โดยต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถดังต่อไปนี้
 - 4.1 อธิบายการปฏิบัติตามภาษีของประเทศและขั้นตอนการยื่นแบบ
 - 4.2 การจัดเตรียมคำนวณภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมสำหรับบุคคลและองค์การ

- 4.3 การวิเคราะห์ประเด็นทางภาษีเกี่ยวข้องกับรายการระหว่างประเทศที่ไม่ซ้ำซ้อน
- 4.4 การอธิบายความแตกต่างระหว่างการวางแผนภาษี การหลีกเลี่ยงภาษีและการหลบภาษี
5. การสอบบัญชีและการให้ความเชื่อมั่น ระดับกลาง โดยต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถดังต่อไปนี้
- 5.1 การบรรยายถึงวัตถุประสงค์และขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบงบการเงิน
- 5.2 การประยุกต์มาตรฐานการสอบบัญชี (มาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศ) และการนำกฎหมายและกฎระเบียบมาเพื่อใช้ในการตรวจสอบงบการเงิน
- 5.3 การประเมินความเสี่ยงของข้อผิดพลาดที่มีสาระสำคัญต่องบการเงินและพิจารณาผลกระทบต่อกลยุทธ์การตรวจสอบ
- 5.4 การประยุกต์วิธีเชิงตัวเลขที่ใช้ในงานตรวจสอบ
- 5.5 การอธิบายหลักการให้ความเชื่อมั่นและการนำมาตรฐานมาประยุกต์ใช้กับกิจการที่เหมาะสม
6. หลักธรรมาภิบาล การบริหารความเสี่ยง และการควบคุมภายใน ระดับกลาง โดยต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถดังต่อไปนี้
- 6.1 การอธิบายหลักการธรรมาภิบาลที่ดี รวมถึงความถูกต้องและความรับผิดชอบของเจ้าของ ผู้ลงทุนและผู้กำกับดูแล และอธิบายบทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับธรรมาภิบาล การเปิดเผยและความโปร่งใส
- 6.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบของกรอบธรรมาภิบาลขององค์การ
- 6.3 การวิเคราะห์ความเสี่ยงและโอกาสโดยใช้กรอบการจัดการความเสี่ยง
- 6.4 การวิเคราะห์องค์ประกอบของการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำงบการเงิน
7. กฎหมายและข้อบังคับทางธุรกิจ ระดับกลาง โดยต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถดังต่อไปนี้
- 7.1 การอธิบายกฎหมายและระเบียบที่ใช้กับรูปแบบการจดทะเบียนทางกฎหมายที่แตกต่างกัน
- 7.2 การอธิบายกฎและระเบียบที่นำไปใช้กับการดำเนินงานของนักวิชาชีพบัญชี
8. เทคโนโลยีสารสนเทศ ระดับกลาง โดยต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถดังต่อไปนี้

- 8.1 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศทั่วไป
และที่เกี่ยวข้อง
- 8.2 การอธิบายถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวิเคราะห์ข้อมูลและการ
ตัดสินใจ
- 8.3 การใช้ข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจผ่านการ
วิเคราะห์ทางธุรกิจ
9. สภาพแวดล้อมทางธุรกิจและองค์การ ระดับกลาง โดยต้องสามารถแสดงให้เห็นถึง
ความสามารถดังต่อไปนี้
- 9.1 บรรยายสภาพการดำเนินการขององค์การ รวมถึงเศรษฐกิจหลัก กฎหมาย
การเมือง สังคม เทคโนโลยีศาสตร์ และแรงผลักดันทางวัฒนธรรม
- 9.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโลกที่ส่งผลกระทบต่อการค้าและการเงิน
- 9.3 ระบุกระแสโลกาภิวัตน์ รวมถึงบทบาทของนานาชาติ การค้าอิเล็กทรอนิกส์
และตลาดเกิดใหม่
10. เศรษฐศาสตร์ ระดับกลาง โดยต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถดังต่อไปนี้
- 10.1 บรรยายหลักการเศรษฐศาสตร์จุลภาคและมหภาคพื้นฐาน
- 10.2 บรรยายผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐศาสตร์มหภาคต่อ
กิจกรรมทางธุรกิจ
- 10.3 อธิบายความแตกต่างของโครงสร้างทางตลาด ได้แก่การแข่งขันของตลาดที่
สมบูรณ์ การแข่งขันผูกขาด การผูกขาด และการมีผู้ขายน้อยราย
11. การจัดการและกลยุทธ์ธุรกิจ ระดับกลาง โดยต้องสามารถแสดงให้เห็นถึง
ความสามารถดังต่อไปนี้
- 11.1 อธิบายได้ว่าองค์การสามารถถูกออกแบบและมีโครงสร้างที่แตกต่าง
- 11.2 อธิบายวัตถุประสงค์และความสำคัญประเภทต่างๆของการทำงานและการ
ดำเนินงานในองค์การ
- 11.3 การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและภายในที่ส่งผลกระทบต่อกลยุทธ์ของ
องค์การ
- 11.4 อธิบายกระบวนการที่ใช้ในการวางกลยุทธ์องค์การ
- 11.5 อธิบายทฤษฎีพฤติกรรมองค์การที่ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของ
บุคคล ทีม และองค์การ

การประเมินผลด้านเทคนิค สามารถใช้การทดสอบข้อเขียนที่ให้มีการตอบสั้นๆ การใช้กรณีศึกษา การเขียนบทความ การทดสอบตามวัตถุประสงค์ การประเมินในสถานประกอบการ และการประเมินผลการเรียนรู้ก่อนที่นำไปสู่การตัดสินใจว่าจะได้รับการยกเว้นการพัฒนาความพร้อมเริ่มแรกทางวิชาชีพ

ทักษะวิชาชีพ (International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2014^๕) แบ่งเป็น 4 ประเภทได้แก่

1. ความฉลาด เกี่ยวข้องกับความสามารถของนักวิชาชีพบัญชีเพื่อแก้ปัญหา ตัดสินใจ และฝึกการใช้วิจารณญาณเชิงผู้ประกอบการวิชาชีพ โดยสมรรถนะระดับกลาง ต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถดังต่อไปนี้

1.1 การประเมินผลข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆและมีมุมมองผ่านการวิจัยวิเคราะห์และการบูรณาการ

1.2 การประยุกต์วิจารณญาณทางวิชาชีพ ได้แก่การระบุและการประเมินผลทางเลือกเพื่อให้ได้ข้อสรุปจากเหตุผลที่ตีบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงและเหตุการณ์แวดล้อม

1.3 การระบุถึงความเหมาะสมในการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อแก้ปัญหาและได้ข้อสรุป

1.4 การใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ที่สำคัญและความคิดสร้างสรรค์เพื่อแก้ปัญหา

1.5 การแนะนำวิธีการต่อปัญหาที่ไม่มีโครงสร้าง มีความหลายแง่มุม

2. การสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เกี่ยวข้องกับความสามารถของนักวิชาชีพบัญชีในการทำงานและการมีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับบุคคลอื่น โดยสมรรถนะระดับกลาง ต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถดังต่อไปนี้

2.1 การแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ

2.2 การสื่อสารที่ชัดเจนและรัดกุมเมื่อต้องนำเสนอ อภิปรายและรายงานในสถานการณ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งทางวาจาและการเขียน

2.3 การแสดงให้เห็นถึงความตระหนักของวัฒนธรรมและภาษาที่แตกต่างกันในการสื่อสาร

2.4 การใช้การฟังอย่างตั้งใจและเทคนิคการสัมภาษณ์

2.5 การใช้ทักษะการต่อรองเพื่อให้ได้ทางออกและบรรลุข้อตกลง

- 2.6 การใช้ทักษะการปรึกษาเพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง แก้ปัญหาและเพิ่มโอกาส
- 2.7 การนำเสนอความคิดและสิ่งที่มีอิทธิพลต่อคนอื่นเพื่อให้การสนับสนุนและการยอมรับ
3. ทักษะของบุคคล เกี่ยวข้องกับทัศนคติของและพฤติกรรมของนักวิชาชีพบัญชี โดยสมรรถนะระดับกลาง ต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถดังต่อไปนี้
- 3.1 แสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 3.2 การใช้ความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพผ่านการถามและการประเมินข้อมูลอย่างถ่องแท้
- 3.3 การตั้งมาตรฐานสูงในการปฏิบัติงานและการติดตามการทำงานของบุคคลผ่านการให้ข้อมูลย้อนกลับจากบุคคลอื่น
- 3.4 การจัดการเวลาและทรัพยากรเพื่อให้บรรลุงานทางวิชาชีพ
- 3.5 การคาดหมายความท้าทายและวางแผนแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น
- 3.6 การเปิดใจรับต่อโอกาสใหม่
4. ทักษะขององค์กร เกี่ยวข้องกับความสามารถของนักวิชาชีพบัญชีที่จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือสร้างผลงานแก่องค์กรได้จากทรัพยากรที่มี โดยสมรรถนะระดับกลาง ต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถดังต่อไปนี้
- 4.1 ดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายให้สอดคล้องกับการแนวทางปฏิบัติที่กำหนดไว้ในเวลาที่กำหนด จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 4.2 ทบทวนงานของตนเองและของผู้อื่นที่ได้ระบุไว้ว่าทำตามมาตรฐานคุณภาพขององค์กร
- 4.3 การใช้ทักษะการจัดการบุคคลเพื่อโน้มน้าวและพัฒนาผู้อื่น
- 4.4 การใช้ทักษะการมอบหมายงานเพื่อแบ่งงาน
- 4.5 การใช้ทักษะผู้นำเพื่อกระตุ้นผู้อื่นให้ทำงานตามเป้าหมายขององค์กร
- 4.6 การใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลและพัฒนาการตัดสินใจ

ความสามารถทางคุณค่า จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพ (International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2014^d) เป็นการส่งเสริมให้นักวิชาชีพบัญชีสามารถใช้วิจารณ์มาตรฐานทางวิชาชีพ และปฏิบัติตามจรรยาบรรณเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ โดยสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้มีดังนี้

1. ความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพและการใช้ดุลยพินิจเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ โดยสมรรถนะระดับกลาง ต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถดังต่อไปนี้
 - 1.1 การใส่ใจในการตั้งคำถามเพื่อประเมินข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง
 - 1.2 การระบุและประเมินผลทางเลือกที่เป็นเหตุเป็นผลเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เหมาะสมบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงและสภาพการณ์
2. หลักการของจรรยาบรรณ โดยสมรรถนะระดับกลาง ต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถดังต่อไปนี้
 - 2.1 การอธิบายหลักการของจรรยาบรรณ
 - 2.2 การอธิบายถึงข้อดีและข้อเสียของแนวทางตามฐานกฎระเบียบและฐานหลักการ
 - 2.3 การระบุประเด็นทางจรรยาบรรณและตรวจสอบหลักการทางจรรยาบรรณที่ใช้
 - 2.4 การวิเคราะห์หลักการทางเลือกของการดำเนินการและตรวจสอบผลทางจรรยาบรรณที่เกิดขึ้น
 - 2.5 การนำหลักการทางจรรยาบรรณพื้นฐาน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ เที่ยงตรง ความสามารถทางวิชาชีพ และความระมัดระวัง การรักษาความลับ และความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ เพื่อจัดการปัญหาและอุปสรรคที่เหมาะสม
 - 2.6 การแสดงออกทางวิชาชีพในการปฏิบัติตามมาตรฐานตามเป็นหลักการจรรยาบรรณที่จำเป็น
3. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยสมรรถนะระดับกลาง ต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถดังต่อไปนี้
 - 3.1 การอธิบายบทบาทของจรรยาบรรณตามหลักวิชาชีพและความสัมพันธ์กับแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคม
 - 3.2 การอธิบายบทบาทของจรรยาบรรณที่สัมพันธ์กับธุรกิจและธรรมาภิบาลที่ดี
 - 3.3 การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของจรรยาบรรณและกฎหมายรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมาย ระเบียบและความสนใจของส่วนรวม
 - 3.4 การวิเคราะห์ผลที่ตามมาจากการไม่ทำตามจรรยาบรรณต่อบุคคล วิชาชีพ และส่วนรวม

4. สมรรถนะสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีตามกรอบของสมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งสหรัฐอเมริกา

สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งสหรัฐอเมริกา (American Institute of CPAs (AICPA), 2010) ได้แบ่งสมรรถนะเป็น 2 ประเภทหลัก นั่นคือ

1. สมรรถนะหลัก หมายถึงสมรรถนะหรือความสามารถที่ต้องมีในตัวนักวิชาชีพสอบบัญชีทุกคนเพื่อให้สามารถพัฒนาความก้าวหน้าในการทำงานได้ อันประกอบด้วย

1.1 สมรรถนะด้านความรู้ทางวิชาชีพ (Professional Knowledge) คือมีทักษะความรู้ทางวิชาชีพในด้านของการตรวจสอบบัญชี และการบัญชี มีความสามารถที่จะพัฒนาให้ทันสมัย มีความรู้ความสามารถที่จะใช้ข้อมูลและระบบสารสนเทศได้ในระดับที่สามารถทำงานได้

1.2 การตรวจสอบและการวิเคราะห์ (Examination and Analysis) คือสามารถตรวจสอบการดำเนินงานหรือระบบ เก็บข้อมูล เพื่อความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ และวิเคราะห์ความเสี่ยง เพื่อให้แน่ใจได้ว่าปฏิบัติตามมาตรฐาน กฎ ข้อบังคับ และระบบการควบคุมภายในได้ และนำข้อมูลที่ได้ไปบรรยายและประเมินผล เตรียมเอกสาร และสร้างรายงานหรือนำเสนอได้

1.3 การตัดสินใจและการแก้ปัญหา (Decision Making and Problem Solving) เป็นการนำความรู้และความสามารถโดยใช้แนวทางที่มีประสิทธิภาพที่สุดเพื่อพัฒนากฎวิธีในการปฏิบัติที่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด ความสามารถในการระบุปัญหาและหาทางปฏิบัติตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ และสามารถคาดเดาผลที่ตามมาได้

1.4 การสื่อสาร (Communication) เป็นการให้ข้อมูลกับบุคคลหรือกลุ่ม และการนำเสนอที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้ฟัง ที่ชัดเจน ตรงประเด็น โดยการนำเสนอข้อมูลทั้งทางวาจาหรือการเขียนเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจในข้อมูลได้ รวมถึงการฟังและการโต้ตอบอย่างเหมาะสมกับผู้อื่น

2. สมรรถนะในหน้าที่ (Functional Competency) หมายถึงสมรรถนะหรือความสามารถอันเป็นคุณสมบัติในการปฏิบัติงานสำหรับการเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตประกอบด้วย

2.1 รูปแบบการตัดสินใจ (Decision Modeling) เป็นการใช้กลยุทธ์ การวิเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งการตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ การหาทางเลือก และวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดเพื่อให้งานบริการมีคุณค่า

2.2 การวิเคราะห์ความเสี่ยง (risk Analysis) หมายถึง การวิเคราะห์ความเสี่ยงและการควบคุมเป็นหลักสำคัญในการให้บริการอย่างมืออาชีพ การระบุ และการจัดการความเสี่ยงในการตรวจสอบ (ความผิดพลาดที่จะตรวจไม่พบ หรือการป้องกันความผิดพลาดจากการดำเนินการผิดพลาดหรือการมีทุจริต ที่มีนัยสำคัญต่อการเงิน) รวมถึงมีความเข้าใจต่อความเสี่ยงของธุรกิจ

2.3 เครื่องมือวัด (Measurement) หมายถึง การใช้การวัด จะต้องมีความตรง (เชื่อมโยงไปสู่การตัดสินใจ) และความน่าเชื่อถือ (มีความสม่ำเสมอในการวัดสิ่งๆหนึ่ง) เครื่องมือวัดและเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลต่างๆที่ใช้โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบัญชีเช่น GAAP, OCBOA และการรายงานทางภาษีได้รับการจัดการในระดับแล้ว การวัดผลงานอื่น ๆ (เช่น มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ EVA) หรือเกณฑ์ที่ระบุไว้ (ตัวอย่างเช่นประสิทธิภาพการลงทุน) จะถูกใช้เพื่อวัตถุประสงค์พิเศษ บางเกณฑ์การวัด (เช่นประสิทธิภาพของการควบคุมภายใน) จะวัดในเชิงคุณภาพมากกว่าปริมาณ

2.4 การรายงาน (Reporting) หมายถึง ขอบเขตของงานการสื่อสารและผลการวิจัยหรือข้อเสนอแนะเป็นส่วนหนึ่งของบริการอย่างมืออาชีพ นักวิชาชีพบัญชีในการปฏิบัติงานสาธารณะอาจออกรายงานการตรวจสอบหรือรายงานการรับรอง การให้คำแนะนำสำหรับการบริการที่ดีขึ้นหรือคำแนะนำการวางแผนทางภาษีหรือการเงิน นักวิชาชีพบัญชีในธุรกิจอุตสาหกรรมหรือภาครัฐอาจวิเคราะห์การดำเนินงานหรือให้การสื่อสารไปยังคณะกรรมการ บริษัท การสื่อสารอย่างชัดเจนและวัตถุประสงค์งานที่ทำและผลที่เกิดมีความสำคัญต่อมูลค่าของการบริการระดับมืออาชีพ บางรูปแบบของการติดต่อสื่อสารเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ (เช่นรูปแบบและเนื้อหาของรายงานผู้สอบบัญชีหรือมาตรฐานของการสื่อสารที่จำเป็นในการคณะกรรมการตรวจสอบ) หรือกฎหมาย รายงานอื่นๆจะขึ้นอยู่กับบริการที่ใช้และความต้องการในการหารายงานของนักวิชาชีพบัญชี

2.5 การค้นคว้า (Research) แม้ว่านักวิชาชีพบัญชีจำเป็นต้องมีพื้นฐานในเรื่องของมาตรฐานและกฎระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถให้คำแนะนำได้ หน้าที่การทำงานของนักวิชาชีพบัญชีจำนวนมากขึ้นอยู่กับที่ได้รับข้อมูลจากภายในและภายนอกของกิจการ ดังนั้นการเตรียมบุคคลเพื่อเข้าสู่วิชาชีพบัญชีต้องมีทักษะการวิจัยที่แข็งแกร่งในการเข้าถึงคำแนะนำที่เกี่ยวข้องหรือข้อมูลอื่น ๆ ในการเข้าใจและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้

2.6 ยกระดับเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาและเสริมสร้างสมรรถภาพหน้าที่ (Leverage Technology to Develop and Enhance Functional Competencies) เทคโนโลยีเป็นที่แพร่หลายในวิชาชีพบัญชี บุคคลที่เข้าสู่วิชาชีพบัญชีจะต้องได้รับทักษะที่จำเป็นในการใช้เครื่องมือทาง

เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เครื่องมือเทคโนโลยีเหล่านี้สามารถใช้ในการพัฒนา และประยุกต์ใช้ความสามารถในการทำงานอื่น ๆ

5. ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 19 เรื่องจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2553 (2553, 3 พฤศจิกายน)

ต่อมาจากการมีพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชีเมื่อปี พ.ศ. 2547 แล้วนั้น กอปรกับมรรยาทที่เคยประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. 2505 ก็ล้าสมัยไม่ทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้การที่ประเทศไทยต้องการให้วิชาชีพบัญชีไทยสามารถทัดเทียมกับอารยประเทศต่างๆและเป็นรูปแบบและมาตรฐานสากลเดียวกันทั่วโลก จึงได้ดำเนินการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชี และมาตรฐานการสอบบัญชีเดิมนิเทศใหม่ทั้งหมด ซึ่งทยอยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 มกราคม 2554 ยังผลให้มีการประกาศใช้จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีฉบับใหม่และยกเลิกมรรยาทของผู้สอบบัญชีเดิม โดยจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีฉบับ ปี พ.ศ. 2553 ที่ประกาศนั้นมีเนื้อความคล้ายคลึงกับพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชีในส่วนของจรรยาบรรณ กอปรกับการเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศ มารวมด้วยและได้แบ่งออกเป็น 4 หมวดใหญ่ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์และความเที่ยงธรรม อันประกอบไปด้วย ความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต นั่นคือต้องสามารถใช้ดุลยพินิจและปฏิบัติงานได้อย่างอิสระบนหลักฐานที่เชื่อถือได้ มีความจริงใจและซื่อตรงต่อวิชาชีพ

2. ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพและความระมัดระวังรอบคอบ ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ความสามารถ อันหมายถึง การใช้ความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพ วิธีปฏิบัติ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ความชำนาญและประสบการณ์ทางวิชาชีพด้วยความมีสติ เอาใจใส่ และระมัดระวังรอบคอบ ต้องมีความมุ่งมั่นและขยันหมั่นเพียร ต้องหาความรู้และความชำนาญทางวิชาชีพเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ

3. การรักษาความลับ อันหมายถึงการไม่นำข้อมูลที่เป็นความลับขององค์การที่ตนได้มาจากการปฏิบัติงานวิชาชีพ และความสัมพันธ์ในทางธุรกิจ รวมทั้งความลับขององค์การที่ตนสังกัด ไปเปิดเผยต่อบุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากองค์การ หรือนำไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเองหรือบุคคลอื่นโดยมิชอบ เว้นแต่ในกรณีที่เป็นการเปิดเผยตามสิทธิหรือหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย หรือในฐานของผู้ประกอบวิชาชีพ

4. การปฏิบัติตนเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ ได้แก่ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการ ในการปฏิบัติ ตามกรอบวิชาชีพ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและมีประโยชน์ ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ผู้เป็น หุ้นส่วน หรือบุคคล นิติบุคคลที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีปฏิบัติหน้าที่ให้ และความรับผิดชอบต่อเพื่อน ร่วมวิชาชีพ และจรรยาบรรณทั่วไป

6. การประเมิน ตัวชี้วัดของประสิทธิผลของการเรียนรู้และการพัฒนา (Assessment: Measurement of the Effectiveness of Learning and Development)

กิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาที่จัดว่าเป็นการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพตามมาตรฐาน การศึกษาระหว่างประเทศ ฉบับปี ค.ศ. 2009 (International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2009) ได้แสดงตัวอย่างกิจกรรมดังนี้

- การเข้าร่วมหลักสูตร การประชุม การสัมมนาต่างๆ
- แบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือการฝึกฝนระหว่างการทำงานที่เป็นระบบ โดยใช้ ซอฟต์แวร์ ระบบ วิธีการ หรือเทคนิคใหม่ เพื่อการนำไปปฏิบัติงานทางวิชาชีพ
- การเขียนบทความทางวิชาชีพหรือทางวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์
- การมีส่วนร่วมและปฏิบัติงานในคณะกรรมการด้านวิชาการ
- การสอนในหลักสูตรการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องที่เกี่ยวข้องกับความ รับผิดชอบ

ทางวิชาชีพ

- การศึกษาอย่างเป็นทางการที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อทางวิชาชีพ
- การมีส่วนร่วมเป็นผู้บรรยายในการประชุม การประชุมสรุปประเด็น หรือการเข้า ร่วม

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่ม

- การเขียนบทความ เอกสาร หนังสือ ทางวิชาการ
- การวิจัย รวมทั้งการอ่านบทความหรือวารสารทางวิชาชีพ สำหรับการนำไปใช้ใน หน้าที่ทางวิชาชีพ
- การทดสอบทางด้านวิชาชีพอีกครั้ง หรือการสอบอย่างเป็นทางการ

การพิจารณาหน่วยการวัดผล ดังนี้

1. วัดผลตามปัจจัยกิจกรรมที่จะต้องเรียนรู้โดยใช้หน่วยชั่วโมง หน่วยวัดผลอื่นควรเทียบเท่า หนึ่งชั่วโมงการเรียนในห้องเรียนหรือเทียบเท่า ได้แก่

- ต่อเนื่อง
- เวลาที่ใช้ไปในกิจกรรมหนึ่ง
 - หน่วยที่กำหนดให้ใช้ในแต่กิจกรรมโดยผู้จัดให้มีการพัฒนาทางวิชาชีพอย่าง
 - หน่วยที่กำหนดขึ้นโดยองค์การสมาชิก

- จัดงาน
2. หลักฐานเพื่อการพิสูจน์ในวิธีการวัดผลตามปัจจัยกิจกรรมที่จะต้องเรียนรู้
- โครงร่างของหลักสูตร อุปกรณ์ประกอบการสอน
 - บันทึกการเข้าร่วม แบบฟอร์มการลงทะเบียน หรือการยืนยันการลงทะเบียนจากผู้
 - การวัดผลอย่างเป็นอิสระว่ากิจกรรมการเรียนรู้ได้เกิดขึ้นจริง
 - การยืนยันจากผู้สอน ผู้ฝึกสอน หรือผู้ดูแล ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
 - การยืนยันจากผู้ว่าจ้างในเรื่องการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมภายในบริษัท

3. หลักฐานเพื่อการพิสูจน์ในวิธีการวัดผลตามผลลัพธ์
- การพิสูจน์การเรียนรู้ที่ได้รับผ่านผลลัพธ์จากการเรียนรู้หรือการปฏิบัติงาน
 - การวัดผลบทความหรือข้อเขียนที่ได้รับการตีพิมพ์โดยผู้วัดผล
 - การวัดผลลัพธ์จากการเรียนรู้ที่ได้รับ
 - การตีพิมพ์บทความหรือผลลัพธ์จากโครงการวิจัย
 - การทดสอบใหม่อย่างเป็นระยะๆ
 - การรับรองเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือประกาศนียบัตรอื่น
 - บันทึกการทำงานที่พิสูจน์ได้อย่างน่าเชื่อถือที่มีความเกี่ยวข้องกับแผนแสดงและ
- ประเมินสมรรถนะ

- แผนแสดงและประเมินสมรรถนะที่จัดทำโดยองค์การสมาชิกซึ่งสมาชิกองค์การได้
- ทำการวัดผลด้วยตนเองและแสดงหลักฐานสนับสนุนตามที่ได้มีการร้องขอ
- การวัดผลที่น่าเชื่อถือของร่างความสามารถที่จัดทำขึ้นโดยผู้ว่าจ้างหรือโดย
- องค์การสมาชิกโดยเป็นการวัดระดับสมรรถนะของบุคคล

ในขณะที่มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศฉบับปรับปรุงใหม่ ค.ศ. 2014 (International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2014^b) ได้กำหนด ตัวชี้วัดใน 3 ระดับดังนี้

1. ตัวชี้วัดเข้า (Input measures) ฐานตัวชี้วัดเข้าเน้นการลงทุนในการเรียนรู้และการพัฒนา เช่นจำนวนชั่วโมงของบุคคลที่ถูกคาดหวังในการเข้าเรียน ซึ่งไม่สามารถวัดความสามารถที่ได้รับการพัฒนาขึ้นได้

2. ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process measures) ฐานตัวชี้วัดกระบวนการ เน้นการออกแบบและการถ่ายทอดการเรียนรู้และการพัฒนาเช่น หลักสูตรที่ต้องได้รับการทบทวนและปรับปรุงเป็นประจำ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะ

3. ตัวชี้วัดผลลัพธ์ (Output measures) ฐานตัวชี้วัดผลลัพธ์ เน้นที่นักวิชาชีพบัญชีได้มีการพัฒนาสมรรถนะเฉพาะด้านที่เจาะจง ซึ่งสามารถประเมินได้โดยการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ การทดลองทำงาน การทดสอบข้อเขียน การประเมินตนเอง การประเมินสมรรถนะเริ่มต้นและเปรียบเทียบ โดยในการเลือกวิธีการประเมินควรคำนึงถึงความแม่นยำ ความน่าเชื่อถือและความคุ้มค่า กิจกรรมที่ใช้วัดความสำเร็จของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีว่ามีสมรรถนะทางวิชาชีพบัญชี มีดังนี้

3.4.1 การทดสอบข้อเขียนที่ประกอบด้วยการให้ตอบคำถามสั้นๆ

3.4.2 กรณีศึกษา

3.4.3 การเขียนบทความ

3.4.4 การทดสอบตามวัตถุประสงค์

3.4.5 การประเมินในสถานประกอบการ

3.4.6 การประเมินผลก่อนการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การได้รับการยกเว้นการพัฒนาใน

บางหัวข้อ

กิจกรรมที่ใช้วัดความสำเร็จของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีว่ามีทักษะทางวิชาชีพได้แก่ การจำลองฐานการทำงาน (work-based simulations) หรือการทำงานกลุ่ม การฝึกประสบการณ์ โดยการประเมินผลใช้การเขียนไดอะรี่ การประเมินผลร่วมกันแบบ 360 องศา การรวบรวมแฟ้มผลงาน หรือการติดตามการฝึกปฏิบัติงานโดยหัวหน้างาน (International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2014^๑)

การประเมินผลทักษะทางวิชาชีพในสถานประกอบการที่ต้องมีความเที่ยงตรง ความน่าเชื่อถือ ความถูกต้อง โปร่งใส และความเพียงพอ โดยตัวอย่างของรูปแบบการประเมินได้แก่

- การเจาะจงผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจนเพื่อลดความกำกวมและเพิ่มความน่าเชื่อถือและความโปร่งใส

- การฝึกอบรมผู้ประเมินสถานประกอบการเพื่อให้มีความเที่ยงตรงระหว่างผู้ประเมินและผู้ถูกประเมิน

- การสร้างสถานการณ์การทำงานจำลองเพื่อจัดให้มีการประเมินทักษะทางวิชาชีพที่เพียงพอ ถูกต้องและน่าเชื่อถือ

กิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาคุณค่า จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพ ได้แก่ การพัฒนาความตระหนักและความใส่ใจต่อผลกระทบต่อสาธารณะ การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม การเรียนรู้ตลอดชีวิต การใส่ใจต่อคุณภาพ ความน่าเชื่อถือ ความรับผิดชอบ ตรงเวลา มารยาท และเคารพกฎหมายและกติกา เพื่อให้มุ่งมองต่อนักวิชาชีพบัญชีเป็นที่น่าสนใจ ใฝ่ใฝ่ใจ ต่อการทำงานของตลาดและเศรษฐกิจในภาพรวม โดยใช้แนวทางการสอนผ่านการมีส่วนร่วมเช่นบทบาทสมมติ การอภิปรายเนื้อหาที่ให้อ่านหรือในออนไลน์ การวิเคราะห์กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางด้านจรรยาบรรณในธุรกิจ การอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นทางวินัยที่พบ การสัมมนาโดยใช้วิทยากรที่มีประสบการณ์ในองค์กร การใช้กระดานสนทนาออนไลน์ (International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2014^d)

การประเมินผลที่ใช้วัดคุณค่า จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพ ได้แก่ การทดสอบข้อเขียนที่รวมการตอบคำถามสั้นๆ การทำกรณีศึกษา การเขียนบทความ การทดสอบตามวัตถุประสงค์ การประเมินในสถานประกอบการ การระลึกถึงการเรียนรู้ที่มีมาก่อน (International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2014^d)

นอกจากนี้ มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศฉบับปีค.ศ. 2014 (International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2014^b)ได้กำหนดระดับความเชี่ยวชาญ เพื่อแบ่งขีดความสามารถของแต่ละบุคคลและแต่ละหน้าที่การทำงานเพื่อให้การพัฒนาคนในระดับที่ต่างกัน ได้มีเป้าหมายของการพัฒนาและนำไปใช้กับหน้าที่การทำงานที่เหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนี้

1. ระดับความเชี่ยวชาญขั้นพื้นฐาน (Foundation) ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามสมรรถนะด้านต่างๆ ดังนี้
 - 1.1 กำหนด อธิบาย ประมวลผล และ ตีความ หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะด้านเทคนิคเพื่อให้สามารถทำงานได้สำเร็จในการทำงานภายใต้คำแนะนำที่เหมาะสม
 - 1.2 การทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยใช้ทักษะทางวิชาชีพที่เหมาะสม
 - 1.3 ระลึกถึงความสำคัญของคุณค่า จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพในการปฏิบัติงาน
 - 1.4 การแก้ปัญหาที่ง่าย ๆ ในงานที่ซับซ้อนหรือแก้ปัญหาภายใต้การแนะนำของหัวหน้าหรือผู้เชี่ยวชาญ
 - 1.5 การให้ข้อมูล อธิบายความคิดที่ชัดเจนโดยใช้การสื่อสารทางวาจาและการเขียน

2. ระดับความเชี่ยวชาญชั้นกลาง (Intermediate) ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามสมรรถนะด้านต่างๆ ดังนี้

2.1 การประยุกต์ได้ด้วยตนเอง เปรียบเทียบ และวิเคราะห์หลักการและทฤษฎีจากสมรรถนะเชิงเทคนิคที่เกี่ยวข้องเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จและตัดสินใจได้

2.2 การนำเอาสมรรถนะทางเทคนิคและทักษะทางวิชาชีพใช้ทำงานให้สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย

2.3 การประยุกต์คุณค่า จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพต่องานที่ได้รับมอบหมาย

2.4 การนำเสนอข้อมูลและอธิบายความคิดให้ชัดเจนผ่านการสื่อสารทางวาจาและการเขียนแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เข้าใจบัญชีและไม่รู้เรื่องบัญชี

3. ระดับความเชี่ยวชาญชั้นสูง (Advance) ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามสมรรถนะด้านต่างๆ ดังนี้

3.1 การเลือก การรวบรวมหลักการและทฤษฎีในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะเชิงเทคนิคเพื่อจัดการโครงการ งานที่ได้รับมอบหมาย และให้คำแนะนำที่เหมาะสมตามความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง

3.2 การบูรณาการสมรรถนะทางเทคนิคและทักษะทางวิชาชีพเพื่อจัดการโครงการและงานที่ได้รับมอบหมายได้

3.3 ใช้วิจารณ์งานที่เหมาะสมเพื่อกระทำสิ่งต่างๆบนพื้นฐานของคุณค่า จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพ

3.4 คาดเดา ให้คำปรึกษาที่เหมาะสม และพัฒนาแนวคำตอบเพื่อแก้ปัญหาที่ซับซ้อน

3.5 นำเสนอและอธิบายข้อมูลที่เกี่ยวข้องในเชิงโน้มน้าวให้แก่ผู้เกี่ยวข้องที่กว้างขวาง

ประเทศไทยซึ่งเป็นสมาชิกของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (IFAC) ต้องดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีสู่สากล อย่างไรก็ตาม การปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาในระบบโรงเรียนระดับอุดมศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศฉบับปรับปรุงปี ค.ศ. 2014 จะต้องมีการยกเครื่องการศึกษาทั้งระบบเนื่องจากมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศฉบับปรับปรุงใหม่ ค.ศ. 2014 มุ่งเน้นการจัดการศึกษาตามผลลัพธ์การเรียนรู้ ซึ่งแตกต่างจากเดิมที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ตามเนื้อหาเท่านั้น ดังนั้นในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคม

อาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี เป็นการเตรียมเพื่อไปสู่การเปลี่ยนแปลงในอนาคต จำเป็นที่จะต้องพัฒนาแรงงานไทยด้านบัญชีตามมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศฉบับใหม่ ที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามระดับและบทบาทหน้าที่ของตนเองได้อย่างเหมาะสม

ตอนที่ 6 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี เอกสารตอนนี้จึงนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ สาระนั้นนำเสนอประกอบด้วย ความหมายของรูปแบบ ประเภทของรูปแบบ องค์ประกอบของรูปแบบ ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบและการประเมินผลของรูปแบบ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.1 ความหมายของรูปแบบ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543) กล่าวว่า รูปแบบหมายถึง ตัวแบบที่เป็นการจำลองสภาพที่เป็นจริง โดยมีการกำหนดองค์ประกอบต่างที่ต้องนำมาศึกษาและพิจารณาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ทศนา แคมณี (2551) กล่าวว่า รูปแบบ เป็นตัวแทนของความคิดของบุคคลที่เป็นนามธรรม นำมาถ่ายทอดให้เป็นรูปธรรม ในรูปแบบของคำอธิบาย แผนผัง ไดอะแกรมหรือแผนภาพ เพื่อใช้ในการสื่อความหมายให้เข้าใจได้ชัดเจน

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2553) กล่าวว่ารูปแบบหรือแบบจำลองคือวิธีที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิดความเข้าใจตลอดจนจินตนาการของคนที่มิต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใดๆ ให้ปรากฏในลักษณะของการสื่อสารในลักษณะใดลักษณะหนึ่งรูปแบบจึงเป็นแบบจำลองในลักษณะเลียนแบบหรือเป็นตัวแบบที่ใช้เป็นแบบอย่างเป็นแผนผังหรือแบบแผนของการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อเนื่องด้วยความสัมพันธ์เชิงระบบ

พร ศรียมก (2545) ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะในการสอนงานของหัวหน้างานในโรงงานอุตสาหกรรม โดยให้ความหมายของการพัฒนารูปแบบว่าเป็นการกำหนดแนวทางที่ดีกว่าเดิมและสร้างกรอบในการปฏิบัติโดยสังเขป

คมธัช รัตนคช (2552) ให้ความหมายรูปแบบการฝึกอบรมหรือระบบการสอนคือโครงสร้างที่มีองค์ประกอบเกี่ยวกับการดำเนินการสอนที่เป็นระบบสัมพันธ์สอดคล้องกับทฤษฎีหลักการเรียนรู้

หรือการสอนที่ได้รับการพิสูจน์และทดสอบแล้วว่ามีประสิทธิภาพในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายเฉพาะของรูปแบบนั้นๆ

บุญส่ง หาญพานิช (2546) นิยามความหมายของคำว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้าง โปรแกรม แบบจำลองหรือตัวแบบที่จำลองสภาพความเป็นจริงที่สร้างขึ้นจากการลดทอนเวลา พิจารณามีสิ่งใดบ้างที่จะต้องนำมาศึกษา เพื่อใช้แทนแนวคิดหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดยอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบนั้น

ปรีชา กันธิยะ (2552) นิยามความหมายของคำว่า รูปแบบ หมายถึง แบบอย่างหรือแนวทาง ในการกระทำหรือดำเนินการใดๆ ที่แสดงหรืออธิบายให้เห็นถึงโครงสร้างทางความคิดหรือ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญของปรากฏการณ์ที่ศึกษาให้สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น โดย อาจเป็นรูปแบบเชิงกายภาพหรือเชิงคุณลักษณะก็ได้ รวมทั้งอาจเป็นรูปแบบอย่างง่ายหรือซับซ้อน ก็ได้เช่นกัน สำหรับรายละเอียดและองค์ประกอบของรูปแบบจะขึ้นอยู่กับลักษณะปรากฏการณ์และ วัตถุประสงค์ของผู้สร้างและพัฒนาารูปแบบ

จจรศักดิ์ สังข์เจริญ (2553) สรุปรูปแบบการฝึกอบรมหมายถึงโครงสร้างที่แสดงให้เห็น องค์ประกอบความสัมพันธ์เชื่อมโยงทฤษฎีหรือแนวคิดด้านการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองที่พัฒนาขึ้นจากการนำข้อสรุปจากการศึกษาเอกสาร และแนวคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัย เพื่อบรรยายหรืออธิบายเหตุการณ์อย่างใด อย่างหนึ่งในแบบที่สามารถเข้าใจได้ง่าย

Dictionary of Education (2005) อธิบายความหมายของคำว่า รูปแบบไว้ 4 ความหมาย ได้แก่

1. รูปแบบ คือ แบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ
2. รูปแบบ คือ ตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบ เช่น ตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศเพื่อให้ ผู้เรียนได้เลียนแบบ เป็นต้น
3. รูปแบบ คือ แผนภูมิหรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการ หรือแนวคิด
4. รูปแบบ คือ ชุดของปัจจัย หรือ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมกันเป็นตัว ประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคมอาจจะเขียนออกมาเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์ หรือ บรรยาย เป็นภาษาก็ได้

Thinkexist Dictionary (2008) นิยามความหมายของคำว่า รูปแบบ หมายถึงแบบจำลอง ระบบการปฏิบัติงาน หรือแบบของการก่อสร้างที่วาดไว้ล่วงหน้า หรือสิ่งของที่เป็นตัวแทนแสดงความคิด ของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หรือสิ่งที่เตรียมเอาไว้ล่วงหน้า

Ardictionary (2008) นิยามความหมายของคำว่า รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองที่เป็น สัตว์ส่วนหรือเป็นประเภทเดียวกันกับของจริง หรือสัญลักษณ์ของการเป็นตัวแทนสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่คาดว่าจะ เกิดในอนาคต หรือแบบแผนของสิ่งที่เตรียมไว้

6.2 ประเภทของรูปแบบ

รูปแบบไม่เพียงเป็นสิ่งที่มีความหลากหลายดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ประเภทของรูปแบบมี นักวิชาการกำหนดไว้หลากหลายด้วยเช่นกัน ประเภทของรูปแบบ มีรายละเอียดดังนี้

Bardo and Hartman (1982) แบ่งประเภทของรูปแบบด้วยการอธิบายลักษณะจากลักษณะของ เมือง โดยอธิบายตามลักษณะพื้นที่และตามลักษณะของประชากร รูปแบบที่อธิบายตามลักษณะพื้นที่มี จุดมุ่งหมายในการบรรยายลักษณะของเมือง เช่น Concentric Zone Model และ Social Area Analysis Model เป็นต้น สำหรับรูปแบบที่อธิบายตามลักษณะของประชากร เป็นรูปแบบที่อธิบายลักษณะของ ประชากรของเมืองต่างๆ เช่น Residential Segregation Model และ Group Location Model เป็น ต้น

มาลี สืบกระแส (2552) แบ่งประเภทของรูปแบบการสอนตามแนวคิด หลักการหรือทฤษฎีซึ่ง เป็นพื้นฐาน โดยแบ่งรูปแบบการสอนเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่

1. Information - Processing Models เป็นรูปแบบการสอนที่ยึดหลักความสามารถใน กระบวนการประมวลข้อมูลของผู้เรียนและแนวทางในการปรับปรุงวิธีการจัดการกับข้อมูลให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. Personal Models รูปแบบการสอนที่จัดไว้ในกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลและ การพัฒนาบุคคลเฉพาะราย โดยมุ่งเน้นกระบวนการที่บุคคลจัดการต่อระบบต่างๆ
3. Social Interaction Models เป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลและบุคคลต่อสังคม
4. Behavior Models เป็นรูปแบบการสอนที่ใช้ความรู้ด้านพฤติกรรมศาสตร์เป็นหลักในการ พัฒนารูปแบบ จุดเน้นที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สังเกตได้ของผู้เรียนมากกว่าการพัฒนา โครงสร้างจิตวิทยาและพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้

Keeves (1988) แบ่งประเภทของรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ไว้ 4 ประเภท ได้แก่ Analogue Model, Semantic Model, Mathematical Model และ Causal Model ซึ่งรูปแบบแต่ละประเภท มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. Analogue Model เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น รูปแบบในการทำนายจำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียน ซึ่งอนุมานแนวคิดมาจากการเปิดน้ำเข้าและปล่อยน้ำออกจากถัง นักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบเปรียบได้กับน้ำที่ไหลเข้าถัง นักเรียนที่ออกจากกระบบเปรียบได้กับน้ำที่เปิดออกจากถัง ดังนั้นนักเรียนที่คงอยู่ในระบบจึงเท่ากับนักเรียนที่เข้าสู่ระบบด้วยนักเรียนที่ออกจากกระบบ เป็นต้น

2. Semantic Model เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้นๆ เช่น รูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียน (A Model of School Learning) รูปแบบการสอน (A Model of Teaching) เป็นต้น

3. Mathematical Model เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ รูปแบบประเภทนี้นิยมใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยาและการศึกษา

4. Causal Model เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคที่เรียกว่า Path Analysis และหลักการสร้าง Semantic Model โดยการนำเอาตัวแปรต่างๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เช่น The Standard Deprivation Model ซึ่งเป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของบิดามารดา สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่บ้านและระดับสติปัญญาของเด็ก เป็นต้น

Steiner (1988) แบ่งรูปแบบเป็น 2 ประเภท คือ 1) รูปแบบเชิงปฏิบัติ (Practical Model or Model-of) รูปแบบประเภทนี้ เป็นแบบจำลองทางกายภาพ เช่น แบบจำลองรถยนต์ เครื่องบิน ภาพจำลอง 2) รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical Model or Model-for) เป็นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากกรอบความคิดที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน ตัวทฤษฎีเองไม่ใช่รูปแบบหรือแบบจำลองเป็นตัวช่วยให้เกิดรูปแบบที่มีโครงสร้างต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน

นิคม ทาแดง (2536) แบ่งรูปแบบเป็น 3 ประเภท คือ รูปแบบไอโคนิก รูปแบบอนาล็อกและรูปแบบสัญลักษณ์ รายละเอียดของแต่ละประเภท มีดังนี้

1. รูปแบบไอโคนิค (Icomic Model) เป็นการจำลองระบบด้วยภาพเหมือน ภาพถ่ายหรือลักษณะโครงสร้างและกระบวนการเปลี่ยนแปลงของระบบจริง เช่น ทุ่นจำลองส่วนรถยนต์ที่สามารถติดเครื่องยนต์และวิ่งได้เป็นรูปแบบของระบบรถยนต์จริง เช่น ทุ่นจำลองสิ่งก่อสร้างที่แสดงในแผนภูมิสถาปัตยกรรมของสถานที่ต่างๆ ภาพถ่ายหรือภาพเหมือนที่สามารถบอกสัดส่วนต่างๆ ได้ เป็นแบบจำลองระบบโครงสร้าง

2. รูปแบบอนาล็อก (Analogue Model) เป็นระบบเทียบเหมือนที่ใช้สิ่งแทนที่กำหนดขึ้นแทนส่วนประกอบ องค์ประกอบและกระบวนการเปลี่ยนแปลงของระบบจริง สามารถลดความซับซ้อนของระบบจริงและแสดงเฉพาะส่วนสำคัญของระบบโดยรวมได้ง่าย ซึ่งสามารถแสดงได้ด้วยภาษา (language Analogue) แผนภูมิ (Flow Chart) แผนที่ (Map) และกราฟ (Graph)

3. รูปแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Model) เป็นรูปแบบระบบที่เป็นนามธรรมที่สุดในรูปแบบทั้ง 3 แบบ กล่าวคือ รูปแบบไอโคนิคอาจมีขนาดเล็กกว่าของจริง 10-100 เท่า แต่กินเนื้อที่รูปแบบอนาล็อก อาจพับเก็บใส่กระเป๋าได้ รูปแบบสัญลักษณ์เป็นเพียงสัญลักษณ์ สมการหรือสูตรทางคณิตศาสตร์เท่านั้น เช่น $A=L \times W$ เป็นรูปแบบของระบบ พื้นที่ของสี่เหลี่ยม A แทนพื้นที่ทั้งหมด L แทนด้านยาว และ W แทนด้านกว้าง เป็นต้น

เห็นได้ว่านักวิชาการต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว แบ่งประเภทของรูปแบบตามทฤษฎี หรือแนวคิดพื้นฐานในการจัดแบ่งรูปแบบต่างๆ โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาหรือพัฒนารูปแบบตามปรากฏการณ์ต่างๆที่แต่ละบุคคลสนใจต้องการศึกษา

6.3 องค์ประกอบของรูปแบบ

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2544) กล่าวว่า รูปแบบของหลักในการดำเนินงาน มีองค์ประกอบ 4 ประการ ที่ต้องพิจารณาและจัดเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ได้แก่

1. บุคคล (Personal) หมายถึง บุคคลอันมีคุณสมบัติหรือลักษณะซึ่งแสดงสมรรถนะของบุคคล เช่น คุณลักษณะที่ดีในการเป็นผู้นำ พฤติกรรมในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

2. การปฏิบัติงาน (Performance) หมายถึง กระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

3. กระบวนการ (Process) หมายถึง การใช้วงจรการบริหารคุณภาพประกอบด้วย การวางแผน การพัฒนา (Plan) การปฏิบัติการพัฒนา (Do) การตรวจสอบการพัฒนา (Check) และการปฏิบัติการปรับแก้ (Act) อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

4. โปรแกรม (Program) หมายถึง หลักสูตรหรือวิธีการในการพัฒนาบุคลากร อาทิ การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน การสอนงาน การให้คำปรึกษาและการหมุนเวียนสับเปลี่ยนงาน เป็นต้น

ปรีชา กันธิยะ (2552) อธิบายถึงองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารการศึกษา ประกอบด้วย 4 ส่วนสำคัญ คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อม ในการพิจารณารูปแบบในลักษณะนี้ ถือว่าผลผลิตของระบบเกิดจากการที่มีปัจจัยนำเข้าส่งเข้าไปผ่านกระบวนการซึ่งจะกระทำให้เกิดผลผลิตขึ้นและให้ความสนใจกับข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อมภายนอก

พร ศรียมก (2545) แบ่งองค์ประกอบของรูปแบบออกเป็น 9 องค์ประกอบได้แก่นโยบาย เป้าหมายวัตถุประสงค์กลุ่มเป้าหมายหลักสูตรสื่อการเรียนการสอนหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการ การกำกับดูแลและประเมินผลโครงการ

วุฒิพล สกลเกียรติ (2546) แบ่งองค์ประกอบของรูปแบบ เป็น 3 ประการ คือ ปัจจัยในการจัดการเรียนรู้ ทักษะที่จำเป็นและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะ

ขจรศักดิ์สังข์เจริญ (2553) ทำการวิจัยโดยกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการฝึกอบรม ประกอบด้วยหลักสูตรกระบวนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่จะทำให้การดำเนินการอบรมนั้นประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

กล่าวโดยสรุปคือ องค์ประกอบของรูปแบบไม่ได้ถูกกำหนดไว้อย่างตายตัว แต่ส่วนประกอบที่ประกอบขึ้นเป็นองค์ประกอบของรูปแบบขึ้นกับปรากฏการณ์ที่สนใจศึกษาหรือแนวคิดทฤษฎีและหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบนั้นๆ เป็นหลักดังนั้นองค์ประกอบของรูปแบบ ตามแนวคิดของผู้วิจัย ได้แก่ นโยบายการจัดการศึกษา กระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน และแรงงานไทย ด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

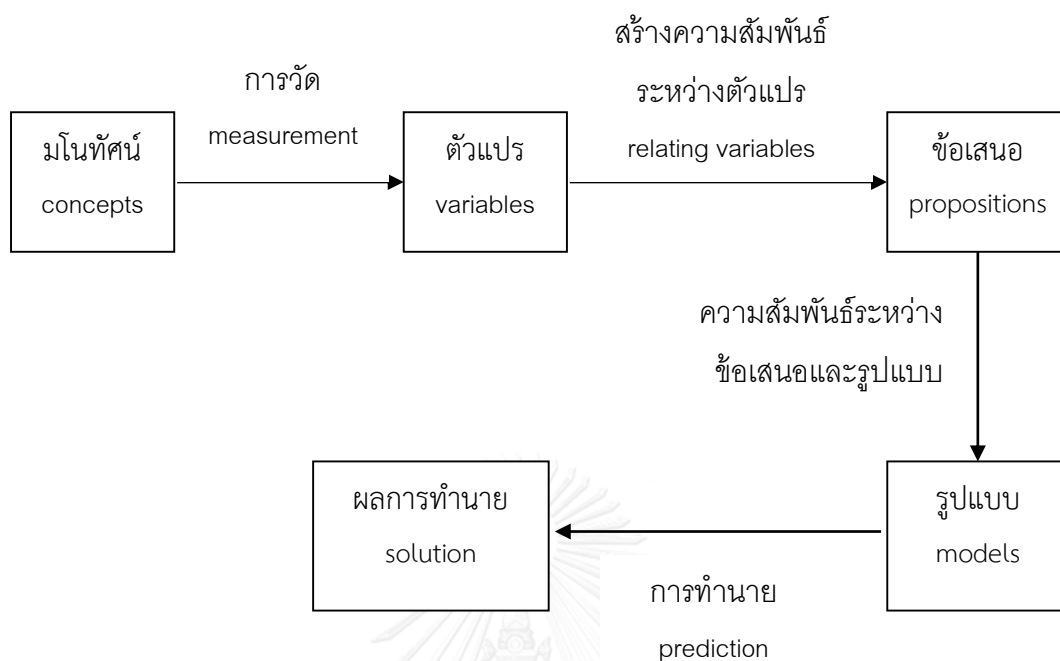
6.4 ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ

การพัฒนารูปแบบ คือ กระบวนการกำหนดมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เพื่อชี้ให้เห็นชัดเจนว่า รูปแบบเสนออะไร เสนออย่างไร เพื่อให้ได้อะไร และสิ่งที่ได้นั้นอธิบายปรากฏการณ์อะไรและนำไปสู่ข้อค้นพบอะไรใหม่ๆ (Steiner, 1988) ดังนั้น การพัฒนารูปแบบจึงต้องกำหนดขั้นตอนในการสร้างและพัฒนารูปแบบ ขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบของนักวิชาการแต่ละคน แต่ละสาขา มีความแตกต่างกัน ดังนี้

Mescon (1995) อธิบายขั้นตอนการพัฒนารูปแบบว่าประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้น แต่ละขั้นมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ขั้นศึกษาและรวบรวมปัญหา (Problem Formulation) เป็นขั้นตอนที่ศึกษาเพื่อให้ทราบว่าอะไรคือปัญหาที่แท้จริง
2. ขั้นพัฒนารูปแบบ (Model Construction) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์เบื้องต้นของการสร้างรูปแบบ เพื่อให้ทราบคุณสมบัติ รายละเอียดของข้อมูลที่จำเป็นในการสร้างรูปแบบ
3. ขั้นทดสอบรูปแบบ (Testing Model) เป็นการตรวจสอบรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้นมาจากขั้นตอนที่ 2
4. ขั้นนำไปใช้ (Implementation) เมื่อรูปแบบดังกล่าวผ่านการทดสอบแล้ว ควรนำรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้จริง เพื่อจะได้ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบ
5. ขั้นปรับปรุงรูปแบบ (Model Updating) รูปแบบที่นำไปใช้อาจต้องการการปรับปรุง เพื่อให้มีความทันสมัยตรงตามความต้องการและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอก

Steiner (1988) กล่าวว่า รูปแบบที่จะนำไปใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุดนั้น ต้องประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญคือ มีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง สามารถทำนายผลได้ สามารถขยายความผลทำนายได้กว้างขวางขึ้นและสามารถนำสู่แนวคิดใหม่ได้ สำหรับการพัฒนารูปแบบผู้วิจัยต้องศึกษาแนวคิดทฤษฎีในการสร้างรูปแบบ นำเอาข้อมูลที่จัดเก็บมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบ กำหนดโครงสร้างและข้อเสนอของรูปแบบอย่างชัดเจนเพื่อนำไปสู่ผลสรุปเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่มุ่งหวังของการวิจัย มีการทดสอบและปรับปรุงรูปแบบก่อนนำรูปแบบไปใช้งานจริง ประเมินผลหลังจากการนำรูปแบบไปใช้งานจริง ขั้นตอนต่างๆ สรุปได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบของ Steiner

ปรีชา กันธิยะ (2552) สังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบและแบ่งขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

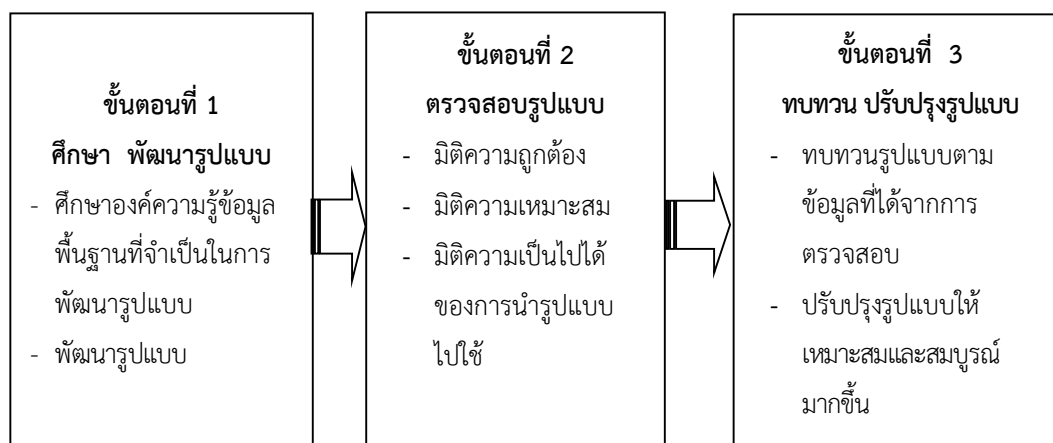
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย

1. ศึกษาองค์ความรู้และข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบ และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั้งในส่วนแนวคิด ทฤษฎี และสภาพปัจจุบัน และกำหนดกรอบแนวคิด และหลักการในการพัฒนารูปแบบ

2. พัฒนารูปแบบ

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบรูปแบบในมิติของความถูกต้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 การทบทวนและปรับปรุงรูปแบบให้เหมาะสมและสมบูรณ์มากขึ้น ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3 ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบของ ปรีชา กันธิยะ

จากการศึกษาขั้นตอนการพัฒนารูปแบบของนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่าขั้นตอนการพัฒนารูปแบบขึ้นอยู่กับรายละเอียดของปรากฏการณ์หรือสิ่งที่ต้องการศึกษาและนำไปพัฒนารูปแบบนั้นๆ ผู้วิจัยจึงกำหนดขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบสำหรับการวิจัยครั้งนี้โดยกำหนดขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอน ตามแนวคิดของ ปรีชา กันธิยะ (2552) เป็นขั้นตอนอย่างเป็นระบบในการศึกษาข้อมูลที่น่านำมาใช้ในการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบ ได้แก่ 1) การศึกษาองค์ความรู้ที่น่านำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบ และ 2) การพัฒนารูปแบบ และตรวจสอบรูปแบบและ 3) การทบทวนและปรับปรุงรูปแบบ

ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน

พร ศรียมก (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะในการสอนงานของหัวหน้างานในโรงงานอุตสาหกรรม พบว่าวิธีการสอนงานของหัวหน้างานในโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ การสอนงานโดยการฝึกปฏิบัติการฝึกอบรม การสาธิต อินทราเน็ตและการสอบ สำหรับสมรรถนะในการสอนงานของหัวหน้างานทางด้านความรู้ คือ ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจและองค์การ ความรู้ความชำนาญในการรับผิดชอบความรู้ด้านการบริหาร และจัดการ ความรู้ด้านการบริหารคุณภาพ สมรรถนะทางด้านทักษะคือ ทักษะความชำนาญในงานที่รับผิดชอบ ทักษะในการสอนงานแบบต่างๆ ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ทักษะการพูดและการสื่อสาร ทักษะการเป็นผู้นำ สมรรถนะทางด้านเจตคติคือ เจตคติที่ดีต่อองค์การ ต่อลักษณะงานที่ทำ ต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชาและรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะในการสอนงานของหัวหน้างานในโรงงานอุตสาหกรรมประกอบด้วย นโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย หลักสูตรและเนื้อหา สื่อการเรียนการสอน หน่วยงานที่รับผิดชอบ การจัดการศึกษา และการกำกับดูแลและการประเมินผลโครงการ และการตรวจสอบรูปแบบดังกล่าว พบว่าเป็นรูปแบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม

ประจวบ แผลมหลัก (2547) ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) พบว่า งานตามบทบาทหน้าที่ที่ อสม. มองว่าเป็นปัญหาคือ การคัดกรองและดูแลผู้ป่วยความดันโลหิตสูง และต้องการให้ อสม. มีความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงอย่างถูกต้อง ระบุกลุ่มเสี่ยง คัดกรอง และส่งต่อผู้ป่วยในเขตรับผิดชอบของตนเองได้ถูกต้องและครอบคลุมผลิตยาขั้นพื้นฐานสำหรับการรักษาโรคได้และบอกวิธีการปฏิบัติตัวเพื่อลดความดันได้ถูกต้อง โดยเมื่อนำปัญหามาใส่เป็นเนื้อหากิจกรรมตามขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมแล้ว พบว่า กระบวนการเรียนรู้แบ่งเป็น 8 ขั้นตอนหลัก คือ การเตรียมความพร้อม การปฐมนิเทศ การระบุปัญหาที่แท้จริง การค้นหาสาเหตุของปัญหา การค้นหาและตัดสินใจในการแก้ปัญหา การจัดทำแผนปฏิบัติการ การดำเนินการตามแผน และการนำเสนอผลการปฏิบัติงาน ระหว่างการดำเนินการแต่ละขั้นตอน จะมีการอำนวยความสะดวกสนับสนุนการดำเนินการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมาย ซึ่งหลังการทดสอบแล้ว พบว่า อสม. มีความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูง มีทักษะในการคัดกรองและดูแลผู้ป่วย และสามารถคัดกรองกลุ่มเสี่ยงในเขตรับผิดชอบสูงกว่าก่อนดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัญหาที่พบ

ระหว่างดำเนินการแบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ ด้านผู้จัด ด้านกิจกรรม และด้านอื่นๆ สำหรับด้านผู้จัดคือ ผู้ดำเนินรายการสรุปผลของการดำเนินการไม่ชัดเจน การมีส่วนร่วมในกลุ่มของผู้อำนวยความสะดวกประจำกลุ่มอสม.มีพฤติกรรมครอบงำความคิดผู้อื่น การติดภารกิจส่วนตัวระหว่างร่วมกระบวนการเรียนรู้ และการใช้เวลาเกินกว่ากำหนด ปัญหาด้านกิจกรรม คือแผนการดำเนินการขาดความยืดหยุ่น ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของ อสม.และปัญหาอื่นๆคือ ข้อจำกัดของการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยและองค์การส่วนท้องถิ่น

วารินทร์ สิ้นสูงสุด (2550) ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ศูนย์บริการการศึกษานอกกระบบ โรงเรียนอำเภอ/เขต สำนักงานบริหารการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า มีความจำเป็นในการส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการทดลองใช้รูปแบบของการเรียนรู้จากการปฏิบัติอันประกอบด้วย 1. เรียนรู้หลักการ 2. ประสานแผนประชุม 3. พบกลุ่มร่วมเรียนรู้ 4. ถามดูให้ชัด 5. จัดการแลกเปลี่ยน 6. เรียนรู้แนวทาง 7. จัดสร้างจัดก่อ 8. ต่อเติมเสริมประสาน 9. สรุปผลการเรียนรู้ 10. ผู้คนชื่นชมผลงาน ซึ่งผลจากการทดลองใช้รูปแบบของการเรียนรู้จากการปฏิบัติพบว่า ผู้ปฏิบัติงานในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนทั้งสองแห่งมีความรู้ และเจตคติต่อระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสูงขึ้น โดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จของการใช้รูปแบบของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ประกอบด้วย บุคลากรมีความรู้ในระบบประกันคุณภาพ บุคลากรทุกคนให้ความร่วมมือ ความมุ่งมั่นของผู้บริหาร มีทรัพยากรสนับสนุน และได้รับคำชมเชย

วิรัช คันศร (2551) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการฝึกอบรมโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ตามสถานการณ์เพื่อส่งเสริมสมรรถนะในการพัฒนาอาชีพของผู้รับบริการฝึก กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน พบว่า รูปแบบการฝึกอบรมที่ได้พัฒนาขึ้นซึ่งประกอบด้วย 9 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์สมรรถนะของงาน 2) การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน 3) การวางแผนการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม 4) การออกแบบและพัฒนาชุดการฝึกอบรม 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามสถานการณ์ 6) การออกแบบและพัฒนาแผนการฝึกอบรม 7) การดำเนินการฝึกอบรม 8) การประเมินผลการฝึกอบรม 9) การปรับปรุงคุณภาพการฝึกอบรม ซึ่งพบว่าผู้รับบริการฝึกอบรมมีสมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาสมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติงาน และสมรรถนะด้านคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

พรพฤษา เพ็ญศรีสิริกุล (2555) ศึกษาเรื่องแนวโน้มการจัดการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาแรงงานฝีมือสู่การเป็นประชาคมอาเซียน พบว่า

1. สภาพปัญหาของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อพัฒนาแรงงานฝีมือสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ในเรื่องของหลักสูตรในปัจจุบันไม่สามารถบ่งชี้ให้แรงงานทราบหรือรับรู้ถึงความสำคัญของหลักสูตรที่มีต่อการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ระยะเวลาของหลักสูตรไม่มีความยืดหยุ่นมากเพียงพอ ระยะเวลาในการเข้ารับการฝึกอบรมมีให้เลือกน้อย กิจกรรมและรูปแบบการเรียนการสอนในด้านความรู้พื้นฐานไม่ค่อยหลากหลายและเน้นการเรียนด้านเนื้อหาและทฤษฎีเป็นสำคัญ นอกจากนี้หลักสูตรที่จัดขึ้นมีให้เลือกน้อยและเนื้อหาที่มีการสอดแทรกความรู้ ความสำคัญ เกี่ยวเนื่องกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนน้อย และหลักสูตรภาษาอังกฤษขาดแคลนครูฝึกที่เป็นเจ้าของภาษา มาฝึกอบรม และรูปแบบการเรียนการสอน สื่อ กิจกรรมและการประเมินผล ยังไม่พร้อมสำหรับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนอย่างชัดเจน ยังคงดำเนินการฝึกอบรมแบบเดิม

2. แนวโน้มของการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อพัฒนาแรงงานฝีมือสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ดังนี้

2.1 ด้านความรู้พื้นฐานในการทำงาน พบว่า ประเด็นการบูรณาการสาระความรู้สามารถทำได้โดยการพัฒนาเครือข่ายหน่วยงานในแต่ละประเทศ จัดทำแผนการศึกษาาร่วมกัน พัฒนาหลักสูตรเพื่อให้แรงงานมีความรู้ในแต่ละประเทศตรงกัน จัดสถาบันพัฒนาแรงงานร่วมกัน และมีการแลกเปลี่ยนแรงงานเข้าศึกษาาร่วมกันในระดับอาเซียน และประเด็นของการพัฒนาศักยภาพแรงงานให้มีคุณสมบัติพื้นฐานที่สูงขึ้น โดยการพัฒนากลยุทธ์วิชาชีพแรงงานโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานอาเซียนในแต่ละวิชาชีพ โดยมุ่งเน้นการจัดการศึกษาตามหลักสูตรและควบคู่ไปกับใบประกอบวิชาชีพระหว่างประเทศ แลวางแผนพัฒนามาตรฐานแรงงาน โดยสำนักมาตรฐานว่าด้วยข้อตกลงเดียวกัน มีกรประกันมาตรฐานในระดับสถาบัน และการสร้างเครือข่ายกับทุกสถาบันในอาเซียนด้วยการทดสอบวัดความรู้มาตรฐานเช่นเดียวกัน อย่างเช่นบริติสเคาซิล (อังกฤษ) โทอิค ไอเอล เป็นต้น

2.2 ด้านความรู้เชิงเทคนิคในการทำงาน พบว่า ประเด็นของการจัดฝึกอบรมแบบครบวงจร (All Training) โดยให้ภาคอุตสาหกรรมเป็นฐานในการฝึกปฏิบัติงาน โดย สถานประกอบกิจการ จัดกิจการส่งเสริมความรู้เชิงเทคนิคในสถานประกอบการของตนเอง มีการฝึกอบรมระยะสั้นและระยะยาว การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม จัดสัมมนา จัดประชุมแลกเปลี่ยนแรงงาน พร้อมทั้งศึกษาดูงานจากกรณีศึกษา และประเด็นในการพัฒนาแรงงานให้มีทักษะในการจัดการและการทำงาน โดยพัฒนาและสร้างหลักสูตรการจัดการภายในองค์กรสำหรับแรงงานอาเซียนในแต่ละระดับ ใช้การผสมผสานกับการศึกษาได้แก่ การทดลองปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย (กรณีศึกษา) ร่วมกัน ใช้สถานการณ์จำลอง งานที่มีปัญหาและให้แต่ละทีมแก้ปัญหาการทำงานร่วมกัน สร้างกิจกรรมเพื่อให้แรงงานมีส่วนร่วม

2.3 ด้านทักษะ/ความชำนาญในการทำงาน พบว่า การนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในสถานประกอบการที่เรียกว่า “โรงเรียนโรงงาน” และรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่เรียกว่า “การใช้พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ (Space Learning) ด้วยการจำลองสถานการณ์ (Situational Simulations)” มาจัดหลักสูตรพัฒนาให้แรงงานมีฝีมืออยู่ในระดับอาเซียนสามารถทำได้โดยจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในสถานประกอบการ จัดทำโครงการสหกิจ (Co-Operation) พัฒนาผู้เรียนในระบบให้เกิดความเข้าใจในงานของแต่ละองค์การ (ฝึกงาน)

2.4 ด้านทัศนคติและพฤติกรรมที่ดีในการทำงาน เป็นการเสริมสร้างให้แรงงานไทยเห็นคุณค่าของการมีวัฒนธรรมร่วมอัตลักษณ์ประจำอาเซียน (ASEAN Identity) และสามารถสร้างเอกภาพบนความแตกต่างนั้นได้ ปลุกฝังให้แรงงานเกิดความรู้สึกร่วมอันเป็นรากฐานสำคัญของการมีจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองอาเซียน สามารถทำได้โดยการฝึกอบรม การข้ามวัฒนธรรม (Cross Culture) การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมเปลี่ยนวิถีชีวิต เช่นทดลองทำงานทำกิจกรรมตามลักษณะของประเทศอาเซียน

Guthrie (2009) ศึกษาเรื่องวรรณกรรมของสมรรถนะและการฝึกอบรมที่อ้างอิงสมรรถนะเป็นอย่างไร โดยการวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากสภาคุณภาพแห่งชาติของประเทศออสเตรเลีย (National Quality Council) ทำการแบ่งการศึกษาเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกศึกษาถึงจุดเริ่มต้นของแนวคิดสมรรถนะในประเทศออสเตรเลีย รวมถึงการทบทวนรูปแบบที่เป็นต้นแบบของประเทศอังกฤษที่ถูกนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการฝึกอบรมในประเทศ ส่วนที่สอง ศึกษาถึงตำแหน่งและความแตกต่างของสมรรถนะกับการนำสมรรถนะมาปรับใช้ในปัจจุบัน วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน เพื่อสร้างกรอบแนวคิดใหม่ของสมรรถนะ ส่วนสุดท้าย เป็นการวางแนวคิดตามวัตถุประสงค์ของสภารัฐบาลของประเทศออสเตรเลีย และอภิปรายเรื่องที่ต้องนำมาพิจารณาจากการทบทวนในสองส่วนแรก ซึ่งจากการศึกษา พบว่า 1. สมรรถนะสามารถถูกจำแนกได้เป็น 2 แบบ คือสมรรถนะที่ถูกสร้างในตัวบุคคล และสมรรถนะพื้นฐานที่ต้องมีในงานและที่ทำงาน ซึ่งทั้ง 2 แบบควรต้องให้สมดุลกัน 2. มีความแข็งแกร่งในการสนับสนุนการฝึกอบรมที่อ้างอิงฐานสมรรถนะและชุดฝึกอบรม แต่ยังคงต้องให้ความสนใจเพิ่มด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้และการประเมินผล โดยผู้นำชุดฝึกอบรมไปใช้ ต้องมีความเข้าใจถึงจุดประสงค์และวิธีการใช้ชุดฝึกอบรมแต่ละชุดด้วย 3. ผู้เชี่ยวชาญ ครูฝึกอบรมต้องได้รับการพัฒนา

The Asean Federation of Accountants (AFA) (2012) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์การฝึกอบรมและการพัฒนาวิชาชีพบัญชีของสมาชิกอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์ 4 ข้อได้แก่ 1) เพื่อระบุการฝึกอบรมและพัฒนาทางวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นของสมาชิกอาเซียน 2) เพื่อระบุปัญหาและความท้าทาย

ทายที่เกิดขึ้นกับประเทศสมาชิกอาเซียน 3) เพื่อสำรวจแนวทางการการจัดฝึกอบรมและการพัฒนาวิชาชีพบัญชีในอนาคต และ 4) เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการเชื่อมโยงการฝึกอบรม การศึกษาวิจัยทำโดยการส่งแบบสอบถามออนไลน์ไปยังหน่วยงานวิชาชีพบัญชีที่เป็นสมาชิกของอาเซียน

สภาพการจัดฝึกอบรมและพัฒนาบัญชีในอาเซียนปัจจุบันดำเนินการร่วมกับมหาวิทยาลัยและ Big 4 ในการจัดการศึกษา ในระยะสั้นไม่เกิน 3 วัน โดยเป็นการเรียนการสอนแบบประชุม สัมมนา กลุ่มอภิปราย แบบเผชิญหน้า (face to face training course) โดยแทบไม่มีการฝึกอบรมผ่านระบบออนไลน์ ส่วนใหญ่ต้องการให้จัดฝึกอบรมเป็นภาษาอังกฤษ ในขณะที่ อินโดนีเซีย เมียนมาร์ เวียดนาม อยากให้จัดเป็นภาษาท้องถิ่น

โดยข้อค้นพบทั้ง 4 ข้อ มีดังนี้

1. เพื่อระบุการฝึกอบรมและพัฒนาทางวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นของสมาชิกอาเซียน พบว่า ทักษะทางวิชาชีพบัญชีเป็นเรื่องที่ทุกประเทศดำเนินการอยู่ แต่ช่องว่างของการฝึกอบรมที่เกิดขึ้นคือด้านความเข้าใจธุรกิจ เพราะมีความเป็นเฉพาะทาง มีผู้สนใจน้อย ในขณะที่ ทักษะที่จำเป็นได้แก่การบริหารความเสี่ยง ต้นทุน การวิเคราะห์งบการเงิน การตรวจสอบภายในและการตรวจสอบภายนอก

2. เพื่อระบุปัญหาและความท้าทายที่เกิดขึ้นกับประเทศสมาชิกอาเซียน พบว่า ปัญหาและความท้าทายของการฝึกอบรมและการพัฒนา ได้แก่คุณภาพของการถ่ายทอดความรู้ไม่มีคุณภาพเพียงพอ จากการคำนึงถึงเรื่องต้นทุนการจัดหลักสูตรและค่าใช้จ่ายเอกสารเป็นสำคัญ ขาดความเข้าใจความต้องการจำเป็นในปัจจุบัน ไม่มีการวิเคราะห์เรื่องที่ต้องเรียนรู้ที่เป็นช่องว่างของนักบัญชี ไม่ครอบคลุมประเด็นที่จำเป็น ขาดการเข้าถึงการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและเหมาะสมจากทรัพยากรในการจัดการศึกษามีจำกัด ในอาเซียนไม่มีความร่วมมือในการฝึกอบรมร่วมกัน

3. เพื่อสำรวจแนวทางการการจัดฝึกอบรมและการพัฒนาวิชาชีพบัญชีในอนาคต พบว่า การฝึกอบรมรูปแบบออนไลน์ที่มีทั้งภาพและเสียง จัดให้มีการโต้ตอบเช่นมีการทดสอบ มีการประเมินตลอด และการจัดบทความ พอดแคสต์ (Podcast) หรือการเรียนการสอนเสมือนจริง (Virtual learning)

4. เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการเชื่อมโยงการฝึกอบรม พบว่า ควรมีการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญ แบ่งปันโปรแกรมการสอนที่มีอยู่ และแบ่งปันข้อมูลการสอน

งานวิจัยเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนทั้งในประเทศและต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการศึกษาที่มีเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจง เทคนิคในการจัดการศึกษาในรูปแบบต่างๆได้แก่การเรียนรู้จากการปฏิบัติ ผ่านการนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาใช้เป็นเนื้อหาของกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลให้เกิดการปรับพฤติกรรม นอกจากนี้การจัดการศึกษานอกระบบ

โรงเรียนมุ่งเน้นที่กระบวนการถ่ายทอดความรู้ วิทยากรต้องได้รับการคัดเลือกอย่างดี มีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญและมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ โดยการจัดการศึกษามุ่งเน้นใน 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะและเจตคติ ตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษานั้นๆ

7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการความพร้อมของแรงงานไทยด้านบัญชีสู่ประชาคมอาเซียน

สุชญา รังสฤติกุล (2542) ได้ศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานและสมรรถนะของผู้ช่วยงานสอบบัญชีตามที่เสนอแนะของผู้สอบบัญชีและผู้ช่วยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พบว่า ปัญหาในการปฏิบัติงานตามลำดับขั้นตอนของการสอบบัญชี ตามความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีและผู้ช่วยงานสอบบัญชี ปัญหาด้านเตรียมงาน ด้านการจัดทำหนังสือตอบรับงานสอบบัญชี ด้านวิเคราะห์ความเสี่ยง ด้านวางแผนการตรวจสอบ ด้านตรวจสอบระหว่างกาล ด้านสังเกตการณ์การตรวจนับสินค้าคงเหลือ ด้านตรวจสอบขั้นสุดท้าย อยู่ในระดับปานกลาง ส่วน ด้านจัดทำรายงานการสอบบัญชี ผู้สอบบัญชีมีความคิดเป็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก แต่ผู้ช่วยงานสอบบัญชีมีความคิดเป็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งในด้านการสอบบัญชีนี้เรื่องที่เป็นปัญหาสำคัญที่สุดคือการรายงานการสอบบัญชีแบบแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารของกิจการกับผู้สอบบัญชี ส่วนสมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้ช่วยงานสอบบัญชี ผู้สอบบัญชีและผู้ช่วยงานสอบบัญชีมีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันคือ สมรรถนะของผู้ช่วยงานสอบบัญชีที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านความรู้ทางวิชาการ และด้านทักษะการปฏิบัติงานในเรื่องการบัญชี การสอบบัญชี การใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดทำและตรวจสอบบัญชี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี

วิโรจน์ เลหาทวีโชค (2547) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจรับงานสอบบัญชีและการเลือกสำนักงานสอบบัญชีของผู้ให้บริการงานสอบบัญชี พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจรับงานสอบบัญชีประกอบด้วย ตัวแปรที่มีอิทธิพล 5 ตัวแปรคือ มรรยาทของผู้สอบบัญชีในการประกอบวิชาชีพ ทักษะคติของฝ่ายบริหาร ความถูกต้องในการเสียภาษี ความเรียบร้อยของเอกสาร และกฎระเบียบข้อบังคับของภาครัฐที่มีต่อธุรกิจ ในขณะที่ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสำนักงานสอบบัญชีที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือ การทำงานได้เสร็จภายในกำหนดเวลา ประสบการณ์ของผู้สอบบัญชีและทีมงานตรวจสอบ และชื่อเสียงของผู้สอบบัญชี เมื่อเปรียบเทียบทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าผู้ให้บริการงานสอบบัญชีมีความเห็นว่าประสบการณ์ของผู้สอบบัญชีและทีมงานตรวจสอบ ค่าสอบบัญชี และการทำงานได้เสร็จภายในกำหนดเวลาเป็นสิ่งสำคัญ อย่างไรก็ตามผู้สอบบัญชีกลับไม่ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าวแต่อย่างใด

สงกรานต์ ไกยวงษ์ (2551) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเป็นมืออาชีพของนักวิชาชีพบัญชีไทย ในบริบทของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้สอบบัญชีภาษีอากร จากการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นมืออาชีพกับทักษะความเป็นมืออาชีพโดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยแบบเส้นตรง พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะความเป็นมืออาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้สอบบัญชีภาษีอากรประกอบด้วย 1. ปัจจัยความรู้ทางด้านภาษีอากร 2. ปัจจัยความรู้ด้านการตรวจสอบ 3. ปัจจัยความหลากหลายของธุรกิจที่ตรวจสอบ 4. ปัจจัยจำนวนธุรกิจที่ทำการตรวจสอบ 5. ปัจจัยระยะเวลาที่ทำงานด้านการตรวจสอบบัญชี 6. ปัจจัยการศึกษาด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเป็นมืออาชีพ โดยให้มีการกำหนดประสบการณ์การทำงานเป็นคุณสมบัติของผู้สอบบัญชีภาษีอากรทัดเทียมกับผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเสริม เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นในงานให้ทัดเทียมกับผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เสริมความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้การปฏิบัติงานตรวจสอบ เน้นหลักสูตรการอบรมในรูปแบบของ workshop การอบรมในรูปแบบของ e-learning และยังมีข้อเสนอแนะให้มีการจัดตั้งมาตรฐานในการรับงาน โดยเฉพาะในเรื่องของค่าตอบแทนผู้สอบบัญชีภาษีอากร

ธัญชนก หิรัญสถิตย์พร (2552) ได้เสนอแนะการปรับปรุงการพัฒนาความก้าวหน้าในสายอาชีพผู้สอบบัญชีในเรื่องของการเรียนรู้และการฝึกอบรม ว่าควรมีการสื่อสารชัดเจนถึงข้อกำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม ข้อกำหนดในการเข้าฝึกอบรม แผนการฝึกอบรมต้องมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับเวลา และวิธีการฝึกอบรมที่เน้นการซักถามผู้เข้าร่วมฝึกอบรม เพื่อให้มั่นใจได้ว่าผู้เข้าร่วมฝึกอบรมได้รับความรู้ไปอย่างถูกต้อง ส่วนตารางการฝึกอบรมควรมีความยืดหยุ่น และมีการสนับสนุนให้หาศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งอื่นๆนอกเหนือการฝึกอบรมในห้องเรียน

สุชญา รังสฤษดิ์กุล (2552) การศึกษาสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายบัญชี ตามทัศนคติของหัวหน้างานบัญชีและผู้ปฏิบัติงานบัญชี ของสถานประกอบการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของหัวหน้างานบัญชีและผู้ปฏิบัติงานบัญชีของสถานประกอบการ เกี่ยวกับสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายบัญชี โดยศึกษาถึงสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายบัญชี 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของหัวหน้างานบัญชีและผู้ปฏิบัติงานบัญชีเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายบัญชี 3 ด้านนั้น ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ปฏิบัติงาน และด้านทักษะในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านความรู้ทางวิชาการ หัวหน้างานบัญชีมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่ผู้ปฏิบัติงานบัญชีมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยในด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ปฏิบัติงานนั้นคุณลักษณะทางเจตคติในการทำงานเป็นเรื่องที่สำคัญอยู่

ในลำดับแรก ส่วนด้านทักษะในการปฏิบัติงาน ทักษะด้านการบัญชีเป็นเรื่องที่ผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายบัญชี ต้องใช้ในการปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก นอกจากนั้นในด้านความรู้ทางวิชาการความรู้ด้านการภาษีอากรเป็นเรื่องที่ปฏิบัติงานในฝ่ายบัญชีต้องมีความรู้เป็นอย่างมากเช่นกัน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของหัวหน้างานบัญชีและผู้ปฏิบัติงานบัญชีเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายบัญชีทั้ง 3 ด้าน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายบัญชี ด้านทักษะในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ปฏิบัติงาน และโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กานดาวรรณ แก้วพาน (2554) ศึกษาเรื่องวิธีการสอนบัญชีกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thailand Qualifications Framework for Higher Education; TQF: HED) เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษา พบว่าสาขาวิชาการบัญชี ซึ่งเป็นสาขาวิชาชีพ การสอนจึงต้องยึดตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา และยึดตามสภาวิชาชีพบัญชี ดังนั้นการสอนวิชาบัญชีจึงต้องสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (TQF:HED) และสภาวิชาชีพบัญชี วิธีการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะหลอมรวมทั้งการสอนตามมาตรฐานการเรียนรู้และด้านวิชาชีพบัญชีเข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้ผู้เรียนที่เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ มีความรู้ความสามารถที่เทียบเคียงกับนานาชาติ

นฤมล สุมรรคา (2554) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีต่อความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน :กรณีศึกษา สถานประกอบการ จังหวัดสระบุรี พบว่า เพศและอายุที่ต่างกันไม่มีผลต่อความพร้อมในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ระดับการศึกษามีผลต่อความพร้อมทุกด้านได้แก่ ด้านวิชาชีพ ด้านภาษา ด้านกฎหมาย และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนประสบการณ์ทำงานบัญชีมีผลต่อความพร้อมด้านภาษาและด้านกฎหมาย ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของบุคลากรทางบัญชีในสถานประกอบการมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในด้านวิชาชีพบัญชีและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วัลลภ บัวชุม (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของนักบัญชีไทยตาม IEG 11 ของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ ศึกษาถึงความคาดหวังและความเห็นของผู้บริหารฝ่ายบัญชีและการเงินต่อความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของนักบัญชีตาม IEG 11 ของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ โดยใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารฝ่ายบัญชีและการเงินของธุรกิจที่จดทะเบียนในตลาด

หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวนรวมทั้งสิ้น 187 ชุด ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารฝ่ายบัญชีและการเงินมีความคาดหวังต่อความรู้ ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของนักบัญชีในระดับมาก และเห็นว่านักบัญชีในปัจจุบันมีระดับความรู้ ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง และจากการทดสอบทางสถิติพบว่าผู้บริหารฝ่ายบัญชีและการเงินของธุรกิจมีระดับความคาดหวังต่อความรู้ ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของนักบัญชีสูงกว่าระดับความคิดเห็นที่มีต่อความรู้ ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของนักบัญชีที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ผู้บริหารฝ่ายบัญชีและการเงินส่วนใหญ่เห็นว่าในอนาคตควรสรรหานักบัญชีที่มีความรู้ ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศพอสมควรเข้ามาทำงานและเห็นว่าสถาบันการศึกษา รวมถึงหน่วยงานที่นักบัญชีสังกัดอยู่ ควรเป็นผู้รับผิดชอบในการพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของนักบัญชี

อัญชลี วิรุฬห์จรรยา (2554) ได้ศึกษาการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ : กรณีศึกษานักศึกษาคณะบัญชี ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับมาก 23 กิจกรรม จาก 24 ยกเว้นการให้โอกาสผู้เรียนประเมินผลงานเพื่อนร่วมชั้นที่มีความพึงพอใจระดับปานกลาง เรียงตามกิจกรรมที่นักศึกษามีความพึงพอใจสูงที่สุดไปน้อยที่สุดโดย 1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม คือ การเปิดโอกาสให้ประเมินการสอนผู้สอนตามจริง การมอบหมายงานพร้อมกำหนดเวลาส่งที่แน่นอน การรายงานตัวในชั้นเรียนเมื่อเข้าสู่ชั้นเรียน การจัดให้มีกิจกรรมทางศาสนาหรือสาธารณกุศลนอกชั้นเรียน การเปิดโอกาสให้ประเมินผลการทำงานของเพื่อนในกลุ่มตามความเป็นจริง 2. ด้านความรู้ ได้แก่ การบรรยายในชั้นเรียนโดยผู้สอน การบรรยายและการปฏิบัติพร้อมกันในชั้นเรียน การให้โอกาสแสดงหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน การมอบหมายการบ้าน การซักถามผู้เรียนโดยผู้สอนในชั้นเรียน การวัดผลในชั้นเรียน การมอบหมายรายงาน การให้โอกาสแสดงหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน การนำเสนอผลงาน การให้โอกาสผู้เรียนประเมินผลงานเพื่อนร่วมชั้น 3. ด้านทักษะทางปัญญา ได้แก่ การมอบหมายโจทย์หรือปัญหาเพื่อนำไปวิเคราะห์คำตอบ และการมอบหมายให้ค้นคว้าวิทยานิพนธ์หรือบทความทางบัญชีและนำมาวิเคราะห์แนวคิดทางบัญชีเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ 4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ได้แก่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานภายในกลุ่ม การวิเคราะห์งานที่ได้รับมอบหมายเป็นกลุ่ม และการแก้ปัญหาความคิดเห็นที่แตกต่างกันในกลุ่ม 5. ด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นหาข้อมูล

การใช้เทคโนโลยีการนำเสนอผลงานในชั้นเรียน การใช้เทคโนโลยีในการผลิตงานที่ได้รับมอบหมาย และการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อกับผู้สอน

ณัฐชา วัฒนวิไล และจุฑามาน สิทธิผลวนิชกุล (2555) ศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพวิชาชีพ บัญชีไทยเมื่อเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการพัฒนาศักยภาพวิชาชีพบัญชีไทยซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ดำเนินการมาตรการต่างๆ ได้แก่

1. การกำหนดมาตรฐานการบัญชี การสอบบัญชี และมาตรฐานอื่นๆที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามมาตรฐานระหว่างประเทศ
2. การเข้าร่วมเป็นกรรมการในองค์การวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศเพื่อสร้างความเข้าใจและแนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันในระดับสากล
3. การจัดตั้งสถาบันฝึกอบรมทางวิชาชีพบัญชี โดยมุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง
4. การให้คำแนะนำในการจัดทำบัญชีแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่สำคัญของไทย และ
5. การพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านวิชาชีพบัญชีตามมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

ในการยกระดับศักยภาพบัญชีบัณฑิตไทยให้พร้อมรับมือและเพิ่มโอกาสเมื่อการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจเกิดขึ้น โดยการศึกษาพบว่าคุณลักษณะนักบัญชีที่ส่งผลต่อทักษะความเป็นนักบัญชีมืออาชีพ ดังนี้

1. ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ มีความรู้เฉพาะทาง มีความเป็นนักวิชาการ มีความสามารถทางวิชาชีพ มีความรู้ความสามารถพื้นฐาน
2. ทักษะทางวิชาชีพ ได้แก่ มีสติปัญญา มีเทคนิค และมีการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด สามารถปรับตัวได้ดี มีภาวะผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านภาษา คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ
3. จริยธรรมทางวิชาชีพ ได้แก่ มีคุณธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาชีพ มีความรับผิดชอบต่อสังคม ซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส มีความยุติธรรม รักษาชื่อเสียง ส่งเสริมเกียรติยศของอาชีพ มีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา ขยันทุ่มเทให้กับงาน รู้จักกาลเทศะ กิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อยมีความอดทน รู้จักควบคุมอารมณ์
4. มีประสบการณ์ทางวิชาชีพที่จะสามารถปฏิบัติงานได้ทันที

ศักยภาพที่สำคัญของนักบัญชีมืออาชีพตามทัศนะของผู้ประกอบการ รวมถึงการติดตามและประเมินศักยภาพตนเองของนักบัญชีบัณฑิต คุณสมบัติสูงสุด คือคุณค่าแห่งวิชาชีพบัญชี จริยธรรม และมีทัศนคติทางวิชาชีพ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่วิชาชีพบัญชีให้ความสำคัญมากที่สุด ข้อเสนอแนะ นักบัญชีไทยไม่ควรนิ่งเฉย ควรตระหนักถึงการพัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้มีศักยภาพครบถ้วนทั้งความรู้ทางวิชาชีพ ทักษะทางวิชาชีพ ความสามารถในการสื่อสาร คุณธรรม จรรยาบรรณ ทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงาน และพัฒนาความรู้ต่อเนื่องอย่างไม่จบสิ้น และสิ่งที่นักบัญชีไทยต้องเร่งปรับปรุงพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้นและอย่างรวดเร็วในขณะนี้เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การเปิดเสรี คือความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในวิชาชีพบัญชี เพื่อให้สามารถแข่งขันได้

เกรียงไกร บุญเลิศอุทัยและตฤชา คุณพนิชกิจ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง IES 2 ต่อการพัฒนาหลักสูตรปริญญาตรีทางการบัญชี พบว่าแนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรปริญญาตรีทางการบัญชีของประเทศไทยและประเทศที่เป็นสมาชิกของสมาพันธ์สภาวิชาชีพบัญชี มุ่งเน้นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้เพื่อสะท้อนถึงสมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชีมากกว่าการประเมินความครบถ้วนในสาระของความรู้ตามมาตรฐานการศึกษาทางการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 2 ที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน ทั้งนี้ เพื่อให้สถาบันการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร และให้ผู้สอนได้ปรับตัวในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อสร้างนักบัญชีในอนาคตที่มีสมรรถนะเชิงเทคนิคด้านวิชาชีพ (Technical Competence) พร้อมต่อการแข่งขันในการประกอบวิชาชีพบัญชีทั้งในประเทศและกลุ่มประเทศอาเซียนต่อไป

มัทนชัย สุทธิพันธุ์ (2556) ได้ศึกษาความพร้อมของผู้จัดทำบัญชีไทยกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่าผู้จัดทำบัญชีไทยส่วนใหญ่มีความพร้อมต่อการเข้ามาของประชาคมอาเซียน เฉลี่ยในระดับปานกลางที่ 3.05 โดยความพร้อมของผู้จัดทำบัญชีไทยที่อยู่ในระดับมาก (ค่าคะแนนระหว่าง 3.50-4.49) ได้แก่ ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการสื่อสาร เนื่องจากความพร้อมนี้มาจากพื้นฐานของนักบัญชีแต่ละบุคคลไม่ใช่ส่วนที่เกิดจากการพัฒนาภายหลัง ความพร้อมของผู้จัดทำบัญชีไทยที่มีระดับปานกลาง (ค่าคะแนนระหว่าง 2.50-3.49) ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชี ทักษะการใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) ความรู้และทักษะด้านภาษาอังกฤษ ความรู้ความเข้าใจในการแข่งขันของนักบัญชีในประชาคมอาเซียน ความรู้เกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของแต่ละประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับอาเซียน ข่าวดารของแต่ละประเทศเกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับอาเซียน และ

ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับอาเซียนในวิชาชีพ เนื่องจากความรู้เหล่านี้ส่วนใหญ่มีการจัดอบรม ประชาสัมพันธ์ และสามารถสืบหาความรู้ได้ในระดับที่ไม่ยาก และสุดท้ายคือความพร้อมของผู้จัดทำ บัญชีไทยที่มีระดับน้อย (ค่าคะแนนระหว่าง 1.50-2.49) ได้แก่ ความรู้และทักษะด้านภาษาอื่นๆ เช่น ภาษามลายู ภาษาจีน เป็นต้น ผู้จัดทำบัญชีไทยอาจไม่เล็งเห็นความสำคัญของความรู้และทักษะด้าน ภาษาอื่น เนื่องจาก มีการประกาศจากทางภาครัฐว่าภาษาที่จะใช้เป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสาร ในประชาคมอาเซียนคือภาษาอังกฤษ และยังพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาผู้จัดทำบัญชีไทย สำหรับการเตรียมตัวรับการเข้ามาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 สูงสุดได้แก่ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการสื่อสาร ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชี ทักษะการทำงานเป็นทีม ความรู้และทักษะด้านภาษาอังกฤษ จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ทักษะการทำงานเป็นทีม เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีอิทธิพล ต่อการพัฒนาผู้จัดทำบัญชีไทย ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลน้อยต่อการพัฒนาศักยภาพผู้จัดทำบัญชีไทย ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของแต่ละประเทศในประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน ความรู้และทักษะด้านภาษาอื่นๆ และ ข่าวสารของแต่ละประเทศเกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อบังคับอาเซียน

วลัยลักษณ์ สุวรรณวลัยกร และมนวิภา ผดุงสิทธิ์ (2556) ศึกษาเรื่องความคาดหวังและความ พร้อมของวิชาชีพสอบบัญชีไทยในการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับความคาดหวังและระดับความพร้อมในด้านต่างๆในการประกอบวิชาชีพของผู้ประกอบ วิชาชีพสอบบัญชีไทยต่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในมุมมองของผู้บังคับบัญชาของผู้ ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี และเปรียบเทียบช่องว่างระหว่างระดับความคาดหวังและความพร้อม รวมทั้งศึกษาระดับความสำคัญของความรู้ความสามารถและทักษะด้านต่างๆในวิชาชีพสอบบัญชีไทย ต่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการศึกษาพบว่า คุณสมบัตินี้ที่ผู้บังคับบัญชาคาดหวัง ต่อผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีมากที่สุดคือ ความมีคุณธรรมจริยธรรม รองลงมาคือการมีความ รับผิดชอบในหน้าที่การงาน และความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ โดยคุณสมบัตินี้ด้านความรู้ ความสามารถในเรื่องทักษะการทำงานและทักษะอื่นๆที่ผู้บังคับบัญชาเห็นว่ามีความสำคัญมากที่สุด 3 อันดับแรกได้แก่ ทักษะด้านภาษา ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชี และความรับผิดชอบในหน้าที่ การงาน ผู้บังคับบัญชาเห็นว่าผู้ได้บังคับบัญชาที่เป็นผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีมีความพร้อมใน คุณสมบัติต่างๆสำหรับการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนน้อยกว่าระดับที่ผู้บังคับบัญชา คาดหวัง เช่นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาระหว่างประเทศ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายธุรกิจ ข้อบังคับ ที่เปลี่ยนแปลงไปภายใต้การเป็นประชาคมอาเซียน และความรู้ความเข้าใจธุรกิจที่ตรวจสอบ

Chairas (2001) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความกลมกลืนของหลักการบัญชีของประเทศในอาเซียน โดยศึกษาถึงกระบวนการ ผลประโยชน์และอุปสรรค ซึ่งจากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ประเทศในอาเซียนเป็นที่สนใจของนานาประเทศในการลงทุน ดังนั้นการศึกษาก็เพื่อหาว่ามีกระบวนการอย่างไร ในการทำให้หลักการบัญชีมีความกลมกลืนกันและการค้นคว้านี้มุ่งเน้นไปที่สภาวิชาชีพบัญชีของอาเซียน (AFA) ที่พยายามจะให้เกิดความกลมกลืนกันของหลักการบัญชีในอาเซียน ใช้การวิเคราะห์ ข้อมูลจากประสบการณ์จริง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ความกลมกลืนกันของหลักการบัญชีในภูมิภาค ขึ้นกับความมุ่งมั่นของแต่ละประเทศในอาเซียน โดยในระดับประเทศ ส่วนใหญ่จะมีการนำมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศมาใช้ หรือเป็นการนำมาตรฐานบัญชีระหว่างประเทศมาปรับใช้

Lo (2003) ศึกษาเรื่องขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในเอเชีย 14 ประเทศ โดยใช้แบบจำลอง Diamond model พบว่าญี่ปุ่น ฮังการีและสิงคโปร์ ประสบความสำเร็จในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันสูง ในขณะที่ ไต้หวัน เกาหลีใต้ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทยและศรีลังกามีขีดความสามารถในระดับกลาง โดยปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาขีดความสามารถคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาด้านความรู้ การยกระดับการเข้าถึงแหล่งเงินทุน

Kanitpong (2010) ศึกษาเรื่องความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยและความท้าทายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยใช้แบบจำลอง Diamond Model เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆในการวัดขีดความสามารถในการแข่งขัน จากรายงานการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันประเทศของสภาเศรษฐกิจโลก (WEF) ทั้งหมด 12 ด้าน 111 ปัจจัย เพื่อเปรียบเทียบขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ประเทศสิงคโปร์ และมาเลเซีย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าประเทศสิงคโปร์มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงกว่าประเทศมาเลเซีย และไทยเกือบทุกด้าน ในขณะที่ประเทศมาเลเซียมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงเป็นอันดับที่ 2 ตัวอย่างเช่น ด้านศักยภาพทางด้านนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา หรือด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พบว่าประเทศสิงคโปร์มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงกว่ามาเลเซียและไทย โดยอัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาของไทยสูงกว่าประเทศมาเลเซีย และไทยยังมีจุดอ่อนที่สำคัญในด้านการฝึกอบรมทักษะแรงงาน คุณภาพของระบบการศึกษา ดังนั้นจากความท้าทายในการก้าวไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในปี 2558 ประเทศไทยต้องมีนโยบายหรือยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันในด้านต่างๆ ที่ยังเป็นจุดอ่อนหรือเป็นอุปสรรค

Suttipun (2012) ได้ศึกษาเรื่องความพร้อมของนักศึกษาด้านบัญชีในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: กรณีศึกษาในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ

พัฒนาการจัดการศึกษาด้านบัญชีของประเทศไทยและความพร้อมของนักศึกษาด้านบัญชีในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการศึกษาพบว่า ทักษะภาษาอังกฤษ การมีคุณธรรมจริยธรรมและความพร้อมของมหาวิทยาลัยเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านบัญชีของประเทศไทย และทักษะภาษาอื่นๆ ความรู้ด้านวัฒนธรรมและประเด็นการเมืองเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญน้อยที่สุดที่มีผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านบัญชีของประเทศไทย ความพร้อมของนักศึกษาไทยด้านบัญชีในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้แก่การมีคุณธรรมจริยธรรม การทำงานเป็นทีม ทักษะพื้นฐานทางคอมพิวเตอร์ และความพร้อมของมหาวิทยาลัย

Steelyana Evi (2012) ได้ศึกษาการเตรียมทักษะแรงงานอินโดนีเซียในด้านการบัญชี การเงินและตลาดทุนเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนปี 2015 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของแรงงานด้านการบัญชี การเงินที่จำเป็นต้องมีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในโลกและภูมิภาค และเพื่อระบุระบบการศึกษาที่สนับสนุนความสำเร็จในคุณสมบัติที่ได้มาตรฐานของแรงงานทักษะ โดยพบว่า แรงงานทักษะอินโดนีเซียในด้านการบัญชี การเงินและตลาดทุนที่จบการศึกษาจะต้องมีคุณสมบัติขั้นต่ำของมาตรฐานดังนี้ คือ 1) มีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างดีในการพูดและการเขียน 2) มีทักษะความรู้พื้นฐาน ความเข้าใจในการจัดทำงบการเงิน การวิเคราะห์และตรวจสอบงบการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศได้ 3) มีความรู้ทางด้านไอที (IT) ในการทำงานและการสื่อสาร 4) มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม 5) มีความเข้าใจวัฒนธรรมของอาเซียน และความสามารถในการปรับตัว 6) มีความรู้ในทฤษฎีตลาดทุนและการลงทุน และ 7) ความรู้เกี่ยวกับตลาดทุนเดี่ยวของอาเซียน ส่วนบทบาทของระบบการศึกษาในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จะต้องพัฒนาระบบการสอนและหลักสูตร ซึ่งนักศึกษาจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสภาพการทำงานบัญชีในสภาพแวดล้อมปัจจุบัน และมีความสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ และต้องปรับให้นักศึกษามีคุณสมบัติขั้นต่ำดังนี้ 1) ต้องกำหนดค่ามาตรฐาน TOEFL ก่อนสำหรับการศึกษา 2) มีระบบเชื่อมโยงและจับคู่สถาบันการศึกษาและธุรกิจอุตสาหกรรมเพื่อเตรียมนักศึกษาให้เป็นนักบัญชีมืออาชีพในอุตสาหกรรมที่หลากหลาย 3) เลือกใช้กรณีศึกษาที่หลากหลายในอาเซียนในด้านการบัญชี การเงิน 4) มีหลายวิชาเกี่ยวกับความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศและทางด้านการบัญชีและการเงินไปปฏิบัติใช้ 5) ให้ความรู้ด้านภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม โครงการด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรมของอาเซียน

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับแนวคิด และหลักการเตรียมความพร้อมของแรงงานด้านบัญชีสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า 4 ประเด็นได้แก่

1. นโยบายเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนมุ่งเน้นการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน พัฒนาทักษะและองค์ความรู้ให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงานสากล และส่งเสริมจริยธรรมและธรรมาภิบาล

2. แรงงานไทยด้านบัญชีควรได้รับการเตรียมความพร้อมด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี ที่เป็นเฉพาะทางมากขึ้น ตามทันการเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานการบัญชีสู่ระหว่างประเทศ มีทักษะการปฏิบัติงาน มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับกฎหมายและภาษีอากรระหว่างประเทศ มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการสื่อสารและการปฏิบัติงาน และทักษะทางภาษาอังกฤษต้องได้รับการพัฒนาอย่างมาก

3. การเตรียมความพร้อมเชิงสถาบันเป็นการปรับเปลี่ยนมาตรฐานของไทยให้อิงกับมาตรฐานระหว่างประเทศ การมีตัวแทนของประเทศไทยเป็นกรรมการในองค์การระหว่างประเทศ สถาบันฝึกอบรมต่าง ๆ มุ่งเน้นการสร้างความรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาคุณลักษณะของแรงงานตามความต้องการของตลาด และ

4. การจัดกิจกรรมทางการศึกษา เน้นการอบรมเชิง workshop และ e-learning อย่างทั่วถึง การตั้งโจทย์ปัญหาเพื่อให้เกิดการวิเคราะห์หาคำตอบ การมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การจัดการอบรมต้องจัดให้มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีตารางการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น และสนับสนุนให้เกิดการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม การนำเทคโนโลยีมาใช้ควบคู่กับการทำงาน การเชื่อมโยงอุตสาหกรรมกับสถาบันการศึกษา และพัฒนาระบบการสอนให้มีหลักสูตรที่ทันต่อสภาพการทำงานบัญชีในสถานการณ์ปัจจุบัน

ตอนที่ 8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับ แนวคิดรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานของ Blank (1982) และ Dubois and Rothwell (2010) และ แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติของ M. J. Marquardt (2009) เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

สภาพแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน พบว่าแรงงานไทยด้านบัญชีคือผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ทางด้านบัญชี ที่สภาวิชาชีพบัญชีให้การรับรอง แต่ปัญหาของแรงงานไทยที่สำเร็จการศึกษามาแล้วมีพื้นฐานความรู้จากการศึกษาในระบบไม่เท่ากัน เนื่องจากปัญหาของการเข้าถึงการ

จัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และผู้สอนที่มีจำนวนจำกัด และเมื่อเข้าสู่การทำงาน แรงงานไทยด้านบัญชี ถูกกฎหมายบังคับให้มีการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี แต่เนื่องจากสภาพของการทำงานที่ รัดตัว และ ข้อจำกัดด้านเวลา การเข้าถึงการจัดการศึกษา ทำให้แรงงานไทยด้านบัญชีจำนวนหนึ่งขาด ความสนใจในการพัฒนาความรู้ต่อเนื่อง เข้ารับการพัฒนาความรู้เพื่อตอบสนองต่อภาคบังคับเท่านั้น อีกทั้งในปัจจุบันมาตรฐานทางวิชาชีพบัญชีไทยอ้างอิงมาจากมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศเกือบ ทั้งหมด ทำให้องค์ความรู้ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและแตกต่างจากอดีตมาก นอกจากนี้แรงงานไทยด้านบัญชีส่วนหนึ่งยังขาดความตระหนักและไม่เห็นประโยชน์ของการเตรียม ความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ที่แรงงานด้านบัญชีสามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานระหว่างประเทศ อาเซียนได้โดยง่าย จากสภาพการทำงานทางด้านบัญชีที่มีกรอบมาตรฐานให้ปฏิบัติตามเป็นผลให้ แรงงานไทยด้านบัญชีส่วนใหญ่ขาดทักษะการคิดวิเคราะห์และภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

สภาพการจัดการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีของไทยทางด้านบัญชีที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ยังมี รูปแบบการจัดการศึกษาที่ไม่กระจายตัวของการจัดการศึกษาไปสู่ภูมิภาค ใช้ภาษาไทยในการจัด การศึกษาเป็นหลัก มีวิธีการที่เป็นการบรรยายเน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ซึ่งไม่ตอบสนองต่อ ความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง ในขณะที่ สภาพคุณลักษณะของแรงงานที่มีความพร้อมสู่ ประชาคมอาเซียน คือ ผู้ที่มีความรู้ทางวิชาชีพ มีความรู้ที่เป็นเฉพาะทาง มีทักษะทางวิชาชีพ มีทักษะ การปฏิบัติหน้าที่ มีทักษะการสื่อสาร สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น มีทักษะภาษาอังกฤษและทักษะการ เรียนรู้ ซึ่งจะเห็นว่ามีช่องว่างที่แรงงานไทยด้านบัญชีต้องได้รับการจัดการศึกษาอย่างเร่งด่วนเพื่อ เตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนที่จะเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2558

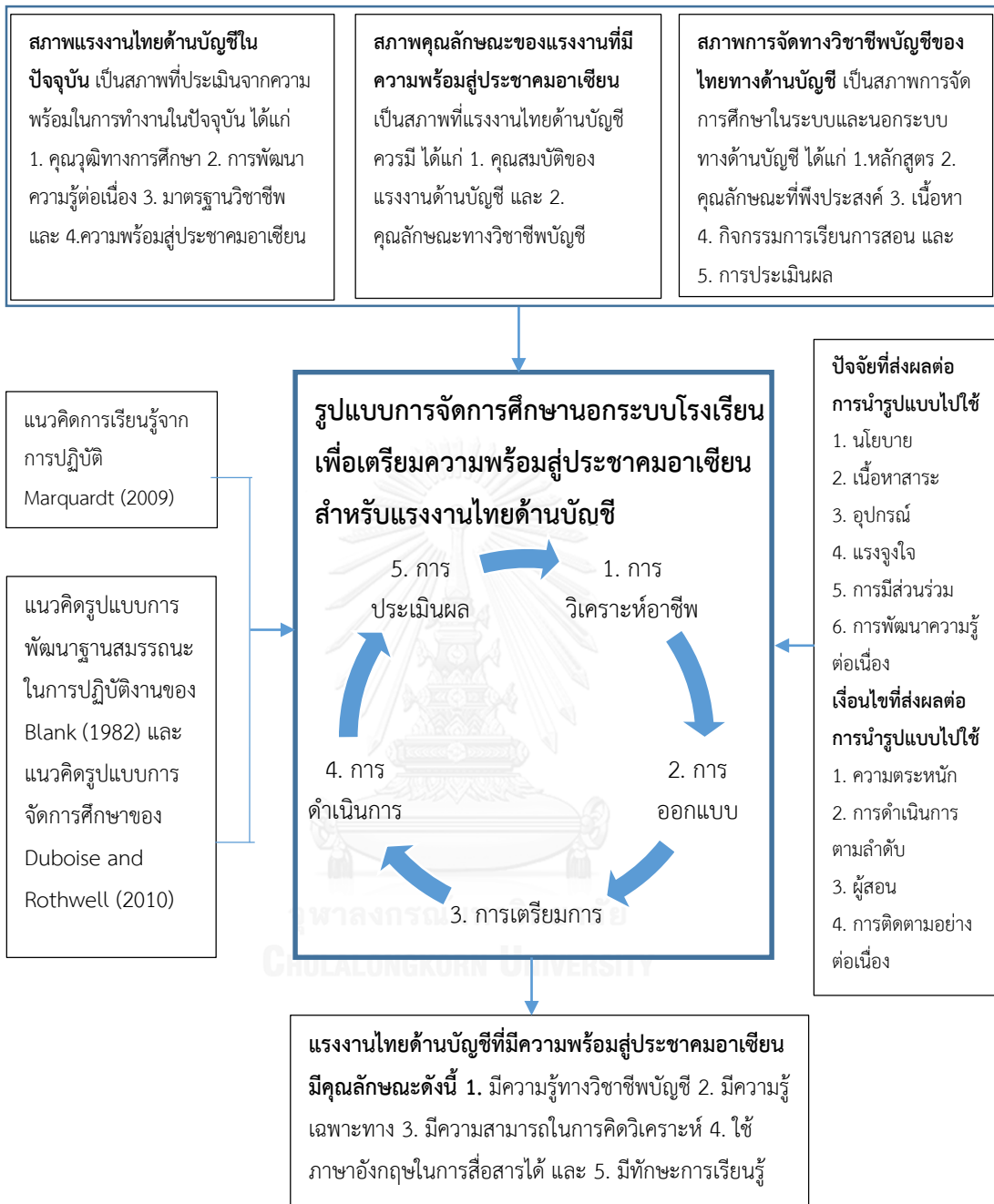
อย่างไรก็ดี ในการพัฒนารอบแนวคิดในการวิจัยที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบจัดการศึกษานอก ระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ผู้วิจัยได้นำ แนวคิดดังต่อไปนี้

แนวคิดที่ 1 แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ M. J. Marquardt (2009) เป็นแนวคิดที่ นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา ส่งเสริมความเป็นผู้นำ และส่งเสริม การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นแนวคิดที่เหมาะสมกับ แรงงานไทยด้านบัญชี เนื่องจากเป็นผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ระดับปริญญาตรี ทางด้านบัญชี มี ประสบการณ์ที่เป็นแหล่งในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และต่อยอดความรู้ที่นอกเหนือจากประสบการณ์ ตนเอง ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาความคิดใหม่ๆ ขึ้น โดยมีองค์ประกอบของการเรียนรู้จากการ ปฏิบัติที่ ได้แก่ 1) จัดกลุ่ม 2) ระบุปัญหา 3) กระบวนการ ในการตั้งคำถาม รับฟังและสะท้อนกลับ ความคิด 4) นำไปสู่การปฏิบัติ 5) สรุปผลการเรียนรู้ และ 6) มีพี่เลี้ยงคอยอำนวยความสะดวก แยก ประเด็น

แนวคิดที่ 2 แนวคิดรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดรูปแบบการพัฒนาฐานสมรรถนะในการปฏิบัติงานของ Blank (1982) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานเข้าทำงานในอาชีพนั้น โดยเน้นรูปแบบของการฝึกปฏิบัติงาน โดยหลักสูตรการจัดการศึกษานี้เกิดขึ้นมาจากมาตรฐานทักษะที่กำหนดขึ้นตามความต้องการเฉพาะของงานนั้นๆ และ แนวคิดรูปแบบการจัดการศึกษาของ Dubois and Rothwell (2010) เป็นการจัดการศึกษาในช่วงสั้นๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้าง ความรู้ ทักษะและทัศนคติให้ตรงกับความต้องการของงานในปัจจุบันและอนาคต โดยมีเป้าหมายเพื่อเตรียมความพร้อมแรงงานสำหรับการทำงานและการใช้ชีวิต ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ประกอบร่วมของแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น แบ่งเป็น 5 ระยะ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์อาชีพ 2) การวางแผน 3) การเตรียมการ 4) การดำเนินการ และ 5) การประเมินผล

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น นำมาพัฒนากรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัยมีดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาที่มุ่งบรรยายสภาพปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกนำผลลัพธ์ทั้งหมดมาประกอบกันเพื่อการพัฒนา รูปแบบการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี โดยใช้แนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาผสมผสานและออกแบบวิธีการศึกษาวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ใช้ระยะเวลาการศึกษารวมทั้งสิ้น 2 ปี 8 เดือน 20 วัน เพื่อนำไปสู่การได้มาซึ่งข้อมูลและข้อค้นพบที่ต้องการดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

วัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นการศึกษาเอกสาร (Documentary Study) เกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อม นโยบายการเตรียมความพร้อม บทบาทหน้าที่ของแรงงานด้านบัญชี และการจัดการศึกษาทางด้านบัญชีจากสถาบันการศึกษาและจากสถาบันวิชาชีพบัญชี ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากตัวอย่างที่ดี (Good Practices) และตอนที่ 2 เป็นการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้ระยะเวลาการศึกษารวมทั้งสิ้น 1 ปี 3 เดือน 23 วัน ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสาร แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน คือ

1.1.1 แนวคิดในการศึกษาเอกสาร

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับ 1. นโยบายการจัดการศึกษา 2. สภาพการจัดการศึกษาของไทยเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน 3. ความพร้อมของแรงงานไทยด้านบัญชี 4. แนวทางการจัดการศึกษาทางด้านบัญชีจากกรณีตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ในประเทศไทยและต่างประเทศ

ผู้วิจัยใช้ผลจากการสังเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวมาสรุปเป็นประเด็น เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์เอกสาร จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนของการวิเคราะห์เอกสาร

1.1.2 วิธีการศึกษาเอกสาร

1. ผู้วิจัยศึกษาข้อมูล จากเอกสาร ตำรา งานวิจัย บทความ แผนงาน ข้อบังคับ สนธิสัญญาระหว่างประเทศในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี เพื่อนำความรู้ที่ได้มาสรุปเป็นประเด็นหลักตามกรอบแนวคิดในการศึกษาเอกสาร

2. ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ที่เป็นของสถาบันการศึกษาในระบบและหน่วยงานวิชาชีพบัญชีที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาทางด้านบัญชีที่ดำเนินการอยู่ในประเด็นหลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล เพื่อนำความรู้ที่ได้มาสรุปเป็นประเด็นหลักตามกรอบแนวคิดในการศึกษาเอกสาร

1.1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเอกสาร

ผู้วิจัยได้คัดเลือกเอกสาร บทความทางวิชาการ หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีทั้งในประเทศและต่างประเทศ อย่างเฉพาะเจาะจง โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือเป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นในระยะเวลา 7 ปี (ระหว่างปี พ.ศ. 2550 – 2557) ดังนี้

1.1.3.1 นโยบายการจัดการศึกษา ศึกษาจากเอกสารภายในประเทศจำนวน 5 รายการ และเอกสารต่างประเทศจำนวน 3 รายการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- (1) ASEAN Economic Community Blueprint โดย ASEAN Secretariat (2008)
- (2) ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint โดย ASEAN Secretariat (2009)
- (3) ASEAN Political-Security Community Blueprint โดย ASEAN Secretariat (2009)
- (4) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2554)
- (5) แผนยุทธศาสตร์กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2555 – 2559 โดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน (2554)

(6) การศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อการรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2555)

(7) แผนพัฒนากำลังคนในระดับประเทศ พ.ศ. 2555 – 2559 โดยวุฒิสภาสู่ประชาคมอาเซียน (มปป.)

(8) แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2556)

1.1.3.2 สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน ศึกษาจากเอกสารภายในประเทศจำนวน 7 รายการ และเอกสารต่างประเทศจำนวน 4 รายการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) Framework for International Education Standards for Professional Accountants โดย International Accounting Education Standards Board (IAESB) (2009)

(2) International Education Standard (IES) 7 Continuing Professional Development (Redrafted) โดย International Accounting Education Standards Board (IAESB) (2012)

(3) Current Status of the Accounting and Auditing Profession in ASEAN Countries โดย World Bank (2014)

(4) Statement of Membership Obligations โดย International Federation of Accountants (IFAC) (2014)

(5) พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 โดยสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2547)

(6) สภาวิชาชีพบัญชี ร่วมมือกับตลาดหลักทรัพย์ “การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบัญชี” ให้มีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล โดยสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2552)

(7) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี (2554)

(8) ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ว่าด้วยหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. 2556 โดยสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2556)

(9) ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการเข้ารับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมประชุมสัมมนาของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. 2556 โดยสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2556)

(10) ประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่องกำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี พ.ศ. 2557 โดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2557)

(11) ความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: ไทยเดินถูกทิศหรือหลงทาง โดย อาณัติ สีมัคเดช (2557)

1.1.3.3 สภาพของคุณลักษณะแรงงานด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ศึกษาจากเอกสารภายในประเทศจำนวน 5 รายการ และเอกสารต่างประเทศจำนวน 11 รายการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) Framework for International Education Standards for Professional Accountants โดย International Accounting Education Standards Board (IAESB) (2009)

(2) Educational Competency Assessment โดย American Institute of CPAs (AICPA) โดย American Institute of CPAs (AICPA) (2010)

(3) The 21st Century Accountant, Accounting Key โดย Lee Boon Siew (2011)

(4) The ASEAN Federation of Accountants (AFA) training and development analysis โดย The Asean Federation of Accountants (AFA) (2012)

(5) ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Accountancy Services โดย ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Accountancy Services (2014)

(6) Liberalization of Professional Services in ASEAN Through Mutual Recognition: Accounting Services โดย Coordinating Committee on Trade in Services (CCS) (2014)

(7) Current Status of the Accounting and Auditing Profession in ASEAN Countries โดย World Bank (2014)

(8) Handbook of International Education Procurements 2014 โดย International Accounting Education Standards Board (IAESB) (2014)

(9) International Education Standards 2 (Revised) Initial Professional Development - Technical Competence โดย International Accounting Education Standards Board (IAESB) (2014)

(10) International Education Standards 3 (Revised) Initial Professional Development - Professional Skills โดย International Accounting Education Standards Board (IAESB) (2014)

(11) International Education Standards 4 (Revised) Initial Professional Development - Professional Values, Ethics, and Attitudes โดย International Accounting Education Standards Board (IAESB) (2014)

(12) พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 โดยสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2547)

(13) ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี (ฉบับที่ 18) เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการฝึกหัดงาน การทดสอบเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2552 (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 1) โดยสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2552)

(14) ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 19 เรื่องจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2553 โดยสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2553)

(15) แผนยุทธศาสตร์กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2555 – 2559 โดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน (2554)

(16) ประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 1/2555 เรื่องการรับรองปริญญาหรือประกาศนียบัตรในวิชาการบัญชีของสถาบันการศึกษาต่างๆเพื่อประโยชน์ในการรับสมัครเป็นสมาชิกสามัญ และการพิจารณาคุณสมบัติเพื่อขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต โดย สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2555)

1.1.3.4 แนวทางการจัดการศึกษาทางด้านบัญชี ดำเนินการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาทางด้านบัญชีจากกรณีตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ในประเทศไทยและต่างประเทศ ทำการศึกษาโดยตรงจากเว็บไซต์ของสถาบันการศึกษาในระบบโรงเรียนทางด้านบัญชีและหน่วยงานวิชาชีพบัญชีที่ดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบ โดยมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกตัวอย่างที่ดี ดังนี้

การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน

1. ประเทศไทย

การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนทางด้านบัญชี ผู้วิจัยเลือกสถาบันอุดมศึกษาประเทศไทย โดยคัดเลือกสถาบันอุดมศึกษาที่มีผลงานของนักศึกษาได้รับรางวัลจากการแข่งขัน Thailand Accounting Challenge 2556 ชนะเลิศอันดับที่ 1 และรองชนะเลิศอันดับที่ 1 และ 2 โดยในการจัดการแข่งขันครั้งนี้ มีสถาบันส่งเข้าร่วมการแข่งขันทั้งหมด จำนวน 64 สถาบัน ประกอบด้วย 126 ทีม โดยผลรางวัลอันดับที่ 1 ได้แก่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ รองชนะเลิศอันดับที่ 1 และ อันดับ ที่ 2 ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2556ก) ดังนั้นผู้วิจัย จึงเลือกศึกษาการจัดการศึกษาทางด้านบัญชีโดยสถาบันอุดมศึกษาจากทั้งสองมหาวิทยาลัย

2. ในต่างประเทศ

การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนทางด้านบัญชีโดยสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศ ผู้วิจัยเลือกจากดัชนีการจัดอันดับมหาวิทยาลัยทางการบัญชีและการเงินที่ดีที่สุดในโลก (QS World University Rankings by Subject 2014- Accounting and Finance, 2014) มีตัวบ่งชี้ในด้านคุณภาพของงานวิจัย คุณภาพการสอน และการได้รับงานทำเมื่อจบการศึกษา โดยอันดับที่ 1 ได้แก่ Harvard University อันดับที่ 2 ได้แก่ University of Oxford อันดับที่ 3 ได้แก่ London School of Economics and Political Sciences (LSE) โดยอันดับที่ 1 และ 2 ไม่มีการจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรีสาขาการบัญชี และอันดับที่ 1 ของเอเชีย ได้แก่ National University of Singapore อันดับที่ 12 ของโลก และเพื่อให้มีตัวอย่างที่ดีของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในอาเซียน ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาประเทศมาเลเซีย จัดเป็นประเทศที่ได้อันดับถดถอยลงไป ได้แก่ University of Malaya ได้อันดับที่ 156 ของโลก ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาการจัดการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทางด้านบัญชีที่สถาบันเหล่านี้ (QS Quacquarelli Symonds Limited, 2014)

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

1. ประเทศไทย

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนทางด้านบัญชีโดยหน่วยงานวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย มีแห่งเดียวคือสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

2. ต่างประเทศ

การจัดการศึกษาทางด้านบัญชีโดยหน่วยงานวิชาชีพบัญชีในต่างประเทศ ได้แก่ American Institutes of CPAs (AICPA) ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งจัดเป็นสมาคมวิชาชีพบัญชีที่ใหญ่ที่สุดในอเมริกาเหนือ และ Association of Chartered Certified Accountants (ACCA) สหราชอาณาจักร ซึ่งจัดเป็นองค์กรวิชาชีพบัญชีนานาชาติที่ใหญ่ที่สุดและเติบโตเร็วที่สุด ส่วนประเทศสมาชิกอาเซียน ได้แก่ The Institute of Singapore Chartered Accountants (ISCA) ประเทศสิงคโปร์ และ Malaysian Institute of Accountants (MIA) ประเทศมาเลเซีย (World Ranking Guide, n.d.)

1.1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบศึกษาเอกสาร ซึ่งเป็นแบบบันทึกข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและหลักฐานที่มีการบันทึกไว้ (ภาคผนวก ง)
2. ผู้วิจัยใช้ตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือวิจัย โดยอ่านและศึกษาเอกสารแต่ละเรื่องอย่างละเอียดเพื่อทำความเข้าใจและนำความรู้มาวิเคราะห์และสรุปประเด็น
3. อาจารย์ที่ปรึกษาในการอ่าน ทบทวน ให้ความคิดเห็น เพื่อนำมาพิจารณาความสมเหตุสมผลและความครบถ้วนของข้อมูล และลดการปนเปื้อนความรู้สึกร่วมของผู้วิจัย

1.1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลที่เลือกมาทั้งหมด ตามเกณฑ์ในข้อ 1.1.3 ตามกรอบแนวคิดในการศึกษาเอกสาร แล้วนำมาคัดแยกเอกสาร อ่าน และทำสรุปประเด็นในแบบศึกษาเอกสาร โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นที่ศึกษาเอกสาร โดยศึกษาการเตรียมความพร้อมของแรงงานไทยด้านบัญชี ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและการจัดการศึกษาทางด้านบัญชี ใน 4 ประเด็น ดังนี้

1. นโยบายการจัดการศึกษา
2. สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน
3. สภาพคุณลักษณะของแรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความพร้อม
4. แนวทางการจัดการศึกษาทางด้านบัญชี จากกรณีศึกษาที่ดี (Best Practices)

จากนั้นนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ที่มีส่วนประกอบหลัก ได้แก่ หลักการจัดการศึกษา วัตถุประสงค์ กระบวนการและการประเมินผล

1.1.6 การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเอกสารโดยให้ความสำคัญกับผู้เขียนหน่วยงานที่รับผิดชอบวิธีการได้มาซึ่งเอกสารและข้อมูลนั้นรวมถึงวิธีการเผยแพร่เช่นการเผยแพร่ข้อมูลทาง อินเทอร์เน็ต สืบค้นจากแหล่งข้อมูลหน่วยงานหรือองค์การที่น่าเชื่อถือซึ่งข้อมูลได้ผ่านการสังเคราะห์และตรวจสอบมาแล้วระดับหนึ่งจึงน่าจะมีความเชื่อถือได้มาก

1.1.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการนำข้อมูลมาจัดเรียง จัดกลุ่มข้อมูล สังเคราะห์หน่วยของข้อมูลตามคุณลักษณะร่วมกันและความเกี่ยวข้องกันในประเด็นหนึ่งๆ แล้วนำมาจัดกลุ่ม ประเภทด้วยกัน จากนั้นใช้การลดทอนข้อมูลเพื่อให้ได้กลุ่มข้อมูลที่มีความหมายร่วมกัน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มข้อมูล และสร้างข้อสรุป (พ้องพรรณน ตรียมงคลกุล และ สุภาพ ฉัตรภรณ์, 2555)

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึกแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน

1.2.1 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) ในการวิจัยเพื่อใช้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 20 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก ข) โดยผู้วิจัยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็น 3 กลุ่มได้แก่ 1) กลุ่มประชาคมอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับทางด้านบัญชี 2) กลุ่มผู้สอน ผู้จัดหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี 3) กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

หลักในการเลือกผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ

1. กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากประวัติการทำงานเกี่ยวข้องกับการวางแผนและจะทำข้อมูลของประชาคมอาเซียน สำหรับงานบริการทางด้านบัญชี ไม่น้อยกว่า 5 ปี ได้แก่ ผู้อำนวยการส่วนบริการธุรกิจบริการ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ประธาน และเลขาธิการคณะกรรมการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ผู้อำนวยการสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ผู้อำนวยการศูนย์กลยุทธ์ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย กรรมการตรวจสอบ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ นักวิชาการด้านวิจัย จำนวนรวม 8 คน

2. กลุ่มผู้สอน ผู้จัดหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากผู้สอนในระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงทางด้านบัญชีและนอกระบบโรงเรียน ที่ได้รับการรับรองจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า หรือสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยมีประสบการณ์ในการสอนไม่ต่ำกว่า 10 ปี ได้แก่ อาจารย์จากมหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษา และอาจารย์/วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนรวม 5 คน

3. กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากประสบการณ์ในบริษัทสำนักงานบัญชีสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ กลาง เล็ก และผู้ปฏิบัติงานอิสระ ซึ่งได้รับข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งและเป็นการบอกต่อผู้ให้สัมภาษณ์คนถัดไป เพื่อให้ได้กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความกระตือรือร้นในการเตรียมความพร้อม ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลจะต้องมีประสบการณ์การทำงานในด้านบัญชีมาไม่น้อยกว่า 10 ปี ได้แก่ ผู้ทำบัญชี ผู้สอบบัญชี ผู้สอบบัญชีภาษีอากร จำนวนรวม 7 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างจำนวน 1 แบบ (ภาคผนวก ง) สำหรับการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นหลักที่ต้องการศึกษา ได้แก่ 1) นโยบายการจัดการศึกษา 2) สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน 3) สภาพคุณลักษณะของแรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความพร้อม 4) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานด้านบัญชีจากกรณีศึกษาที่ดี (Best

Practices) เพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างรูปแบบ โดย แนววิธีการสัมภาษณ์ของ มาเป็นรูปแบบของ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ถามและผู้ตอบเพื่อรวบรวมข้อมูลให้ได้บรรลุวัตถุประสงค์โดยใช้การสัมภาษณ์เชิง ลึก (In-depth Interview) ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างซึ่งเป็นคำถาม ปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบสามารถอธิบายได้โดยได้กำหนดประเด็นคำถามไว้แล้วล่วงหน้าเพื่อใช้ ประกอบการสัมภาษณ์โดยมีวิธีการดำเนินการสร้างเครื่องมือดังต่อไปนี้

1. การเขียนร่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาเอกสารอ้างอิง เอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อ เตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

2. การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.1 นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยครั้งนี้เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและ ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2 นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านระเบียบ วิธีกรวิจัย ด้านการจัดการเรียนการสอนทางวิชาการบัญชีจำนวนรวม 5 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก ก) ตรวจสอบความรู้ความเข้าใจความถูกต้องและความเหมาะสมของเครื่องมือ ผลการตรวจสอบได้ ค่า IOC ระหว่าง 0.89 - 1.00 โดยเป็นการปรับแก้เรื่องของภาษาให้เข้าใจได้ง่าย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับแก้ ตามข้อแนะนำและนำไปทดลองสัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์ 2 คน พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถเข้าใจ คำถามและแสดงความคิดเห็นได้ตามประเด็นของข้อคำถามต่างๆ จึงนำไปใช้สัมภาษณ์จริงกับกลุ่ม ตัวอย่างในการวิจัย

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ได้พัฒนาและได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้ ดำเนินการแก้ไขตามแล้วนั้นไปทำการสัมภาษณ์กับกลุ่มประชากรที่เลือกไว้ในข้อ 1.2.2 ในช่วง ระหว่างวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2555 ถึง 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 ซึ่งมีทั้งการจดบันทึกและการ บันทึกเสียงซึ่งเมื่อทำการเก็บข้อมูลเสร็จจะต้องมีการถอดเทปทันทีและพิมพ์ข้อมูลดังกล่าวส่งกลับไป ยังผู้ให้สัมภาษณ์ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากเนื้อหาที่ปรากฏจากการสัมภาษณ์ โดยใช้หลักการ วิเคราะห์เนื้อหาตามแนวคิด (ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และ สุภาพ ฉัตรภรณ์, 2555) ขั้นตอนของ การวิเคราะห์ มีดังต่อไปนี้

- (1) ถอดเทพการสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างละเอียดทันทีภายหลังจากสัมภาษณ์
- (2) อ่านข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปทั้งหมด ทบทวนข้อมูลและทำความเข้าใจในข้อมูล
- (3) จัดกลุ่มความหมายแยกออกมาเป็นประเด็น (Content Analysis) โดยจัดกลุ่มข้อมูลที่มีความหมายเหมือนกันหรือมีลักษณะร่วมคล้ายกัน ไว้ด้วยกัน จากนั้นให้ความหมายหรือจำแนกชื่อกลุ่มข้อมูลนั้น
- (4) ทำการวิเคราะห์หาคุณลักษณะของข้อมูลที่จำแนกเป็นหัวข้อย่อยโดยพิจารณาให้สอดคล้องกับคำถามการวิจัย
- (5) เขียนคำบรรยายความหมายตามลักษณะข้อความที่ปรากฏและนำเสนอพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบเพื่อสะท้อนให้เห็นสาระสำคัญของกลุ่มข้อมูลแต่ละกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 2 รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

วัตถุประสงค์ เพื่อร่างรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 เป็นการพัฒนา (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับในระยะที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีที่ได้พัฒนาขึ้นจากการสนทนากลุ่ม ตอนที่ 3 สรุปรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ใช้ระยะเวลาการศึกษา 1 ปี 3 เดือน 17 วัน ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

2.1 การร่างรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ผู้วิจัยได้ร่างรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนขึ้นโดยอาศัยข้อมูล 2 ส่วนที่สำคัญคือ

2.1.1 ข้อมูลการศึกษาเอกสาร เช่น ตำรา งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ บทความเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน จากแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติของ M. J. Marquardt (2009) แนวคิดรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดรูปแบบการพัฒนาฐานสมรรถนะใน

การปฏิบัติงานของ Blank (1982) แนวคิดรูปแบบการจัดการศึกษาของ Dubois and Rothwell (2010) ที่ศึกษาในบทที่ 2 โดยได้สังเคราะห์เพื่อเป็นกรอบการนำเสนอ รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

2.1.2 ข้อมูลการวิเคราะห์และสังเคราะห์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ที่ได้จากระยะที่ 1

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยนำมาयर่างรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี โดยมีส่วนประกอบของร่างรูปแบบได้แก่ 1) นโยบายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี 2) กระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี และ 3) คุณลักษณะของแรงงานที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ที่ได้พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยแบ่งกระบวนการตรวจสอบร่างรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้นเป็น 2 ส่วนสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาเครื่องมือในการตรวจสอบร่างรูปแบบ และการตรวจสอบร่างรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิผ่านการจัดสนทนากลุ่ม ดังนี้

2.2.1 การพัฒนาเครื่องมือในการตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

การพัฒนาเครื่องมือในการตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ที่ได้จาก 2.1 ตรวจสอบโดยการให้การสนทนาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Key Informant) ที่มีประสบการณ์หรือเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี โดยมีรายละเอียดในการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการสนทนากลุ่มดังนี้

2.2.1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาแบบคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม จำนวน 1 แบบ (ภาคผนวก ง) เพื่อใช้สำหรับการตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีที่ได้พัฒนาขึ้น

1. การเขียนร่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย อาศัยข้อมูลจากร่างรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

ที่ได้พัฒนา มาเรียบเรียงเป็นประเด็นคำถาม จัดเป็นหมวดหมู่และลำดับก่อนหลังเพื่อป้องกันความสับสนในการสนทนา

2. การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

- นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยครั้งนี้เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา
- นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ด้านการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านระเบียบวิธีการวิจัย ด้านการจัดการเรียนการสอนทางวิชาการบัญชี จำนวนรวม 5 ท่าน และตรวจสอบความรู้ความเข้าใจความถูกต้องและความเหมาะสมของเครื่องมือ ผลการตรวจสอบได้ค่า IOC ระหว่าง 0.6 - 1 โดยมีข้อเสนอแนะเป็นการปรับแก้เรื่องการจัดหมวดหมู่ประเด็นคำถามใหญ่และการปรับถ้อยคำของภาษาให้เข้าใจง่าย

2.2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

การตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีผู้เข้าร่วมการสนทนาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านบัญชี จำนวน 13 คน (รายชื่อในภาคผนวก ค) โดยใช้เครื่องมือที่ได้พัฒนาขึ้นตามข้อ 2.2.1 นำเป็นพื้นฐานของประเด็นคำถามในการสนทนา เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของร่างรูปแบบฯ และรับฟังความคิดเห็น เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบฯ ดังกล่าว

2.2.2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) ในการวิจัยเพื่อใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษา ได้แก่ นักการศึกษา นักวิชาการ และผู้บริหารทางการจัดการศึกษา และนักการศึกษา ผู้บริหารทางด้านบัญชี ที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญมากกว่า 10 ปี โดยการคัดเลือกและเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการคัดเลือกแบบเจาะจงเพื่อให้ได้คนที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์

2.2.2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเลือกสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในการจัดสนทนากลุ่ม โดยสถานที่และบรรยากาศในการจัดสนทนากลุ่มมีผลกระทบต่อคุณภาพของข้อมูล (Green, 1999) อ้างถึงใน (ชาย โพธิ์สิตา, 2552) ผู้วิจัยจึงเลือกสถานที่ที่สะดวกในการเดินทางแก่ผู้เข้าร่วมประชุมและจัดอยู่ในห้องประชุมที่มีสิ่งแวดล้อมเหมาะสม มีบรรยากาศที่ดี โดยได้เลือกจัดสนทนากลุ่มที่สภาวิชาชีพบัญชี

ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นสถานที่ที่เดินทางสะดวกด้วยรถไฟฟ้าใต้ดิน รถไฟฟ้าบนดิน และรถยนต์ โดยจัดในห้องประชุมที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการประชุมที่ต้องเสนอความคิดเห็น รวมทั้งได้จัดผังการนั่งแก่ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกคนไว้เพื่อสะดวกต่อการให้ข้อมูลและการบันทึกการสนทนากลุ่ม

2. ผู้วิจัยส่งจดหมายเชิญและประเด็นการสนทนากลุ่มให้แก่ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อขอความร่วมมือในการสนทนากลุ่ม นัดหมาย วันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2557 เวลา 9.00 – 12.00 น. และสถานที่ ห้องประชุม 6-4 อาคารสภาวชิราวุธพิบูลย์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ พร้อมโทรนัดหมาย ยืนยันการเข้าร่วมก่อน 1 สัปดาห์และโทรยืนยันอีกครั้งก่อนวันจัดสนทนากลุ่มจริง 1 วันและเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเตรียมข้อมูลก่อนการเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

3. ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มตามแผนงานที่วางไว้ โดยเริ่มการสนทนากลุ่ม ด้วยการแนะนำตนเองและทีมงาน อธิบายชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและรายละเอียดของค้นพบ จากงานวิจัยแก่ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม แจ้งให้สมาชิกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทราบว่ามีการบันทึกเทป ตลอดการสนทนากลุ่ม

4. ผู้วิจัยแบ่งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเป็นกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม เพื่อให้กลุ่มมีขนาดที่พอเหมาะที่จะเปิดโอกาสให้สมาชิกแต่ละคนได้มีส่วนร่วมในการสนทนา โดยเริ่มสนทนาด้วยการ เกริ่นนำด้วยคำถามที่เบาและนำไปสู่ประเด็นหลัก โดยมีผู้จัดประเด็นในแต่ละกลุ่มดำเนินการจัด ประเด็น และสรุปเนื้อหาของแต่ละประเด็นเพื่อความเข้าใจตรงกัน

5. ข้อมูลจากแต่ละกลุ่มย่อย นำมาสรุปประเด็นร่วมกันกับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ทั้งหมด เพื่อยืนยันข้อมูลความถูกต้อง ตรงกัน และนำเสนอ

2.2.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยสรุปผลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการสนทนากลุ่ม เพื่อนำไปปรับปรุง แก้ไขรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับ แรงงานไทยด้านบัญชี ให้มีความถูกต้อง เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปประยุกต์ใช้ได้

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้

การศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขการใช้รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาข้อมูล โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งใช้ระยะเวลาการศึกษาทั้งสิ้น 1 เดือน 10 วัน

3.1 การพัฒนาเครื่องมือในการตรวจสอบปัจจัยและเงื่อนไขของการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนไปใช้

การพัฒนาเครื่องมือในการตรวจสอบปัจจัยและเงื่อนไขของการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนไปใช้ ตรวจสอบโดยการใช้การสนทนาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Key Informant) ที่มีประสบการณ์หรือเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี โดยมีรายละเอียดในการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการสนทนากลุ่มดังนี้

3.1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาแบบคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม จำนวน 1 แบบ (ภาคผนวก ง) เพื่อใช้สำหรับการตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีที่ได้พัฒนาขึ้น

(1) การเขียนร่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย อาศัยข้อมูลจากร่างรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีที่ได้พัฒนา มาเรียบเรียงเป็นประเด็นคำถาม จัดเป็นหมวดหมู่และลำดับก่อนหลังเพื่อป้องกันความสับสนในการสนทนา

(2) การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

- นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยครั้งนี้เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา
- นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ด้านการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านระเบียบวิธีการวิจัย ด้านการจัดการเรียนการสอนทางวิชาการบัญชี จำนวนรวม 5 ท่าน และตรวจสอบความรู้ความเข้าใจความถูกต้องและความเหมาะสมของเครื่องมือ ผลการตรวจสอบได้ค่า IOC ระหว่าง 0.6 - 1 โดยมีข้อเสนอแนะเป็นการปรับแก้เรื่องการจัดหมวดหมู่ประเด็นคำถามใหญ่และการปรับถ้อยคำของภาษาให้เข้าใจง่าย

3.1.2 การตรวจสอบปัจจัยและเงื่อนไขของการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนไปใช้

การตรวจสอบปัจจัยและเงื่อนไขของการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีผู้เข้าร่วมการสนทนาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้าน

การศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านบัญชี จำนวน 13 คน (รายชื่อในภาคผนวก ค) โดยใช้เครื่องมือที่ได้พัฒนาขึ้นตามข้อ 3.1.1 นำเป็นพื้นฐานของประเด็นคำถามในการสนทนา เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของร่างรูปแบบฯ และรับฟังความคิดเห็น เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบฯดังกล่าว

3.1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) ในการวิจัยเพื่อใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษา ได้แก่ นักการศึกษา นักวิชาการ และผู้บริหารทางการจัดการศึกษา และนักการศึกษา ผู้บริหารทางด้านบัญชี ที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญมากกว่า 10 ปี โดยการคัดเลือกและเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการคัดเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ได้คนที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์

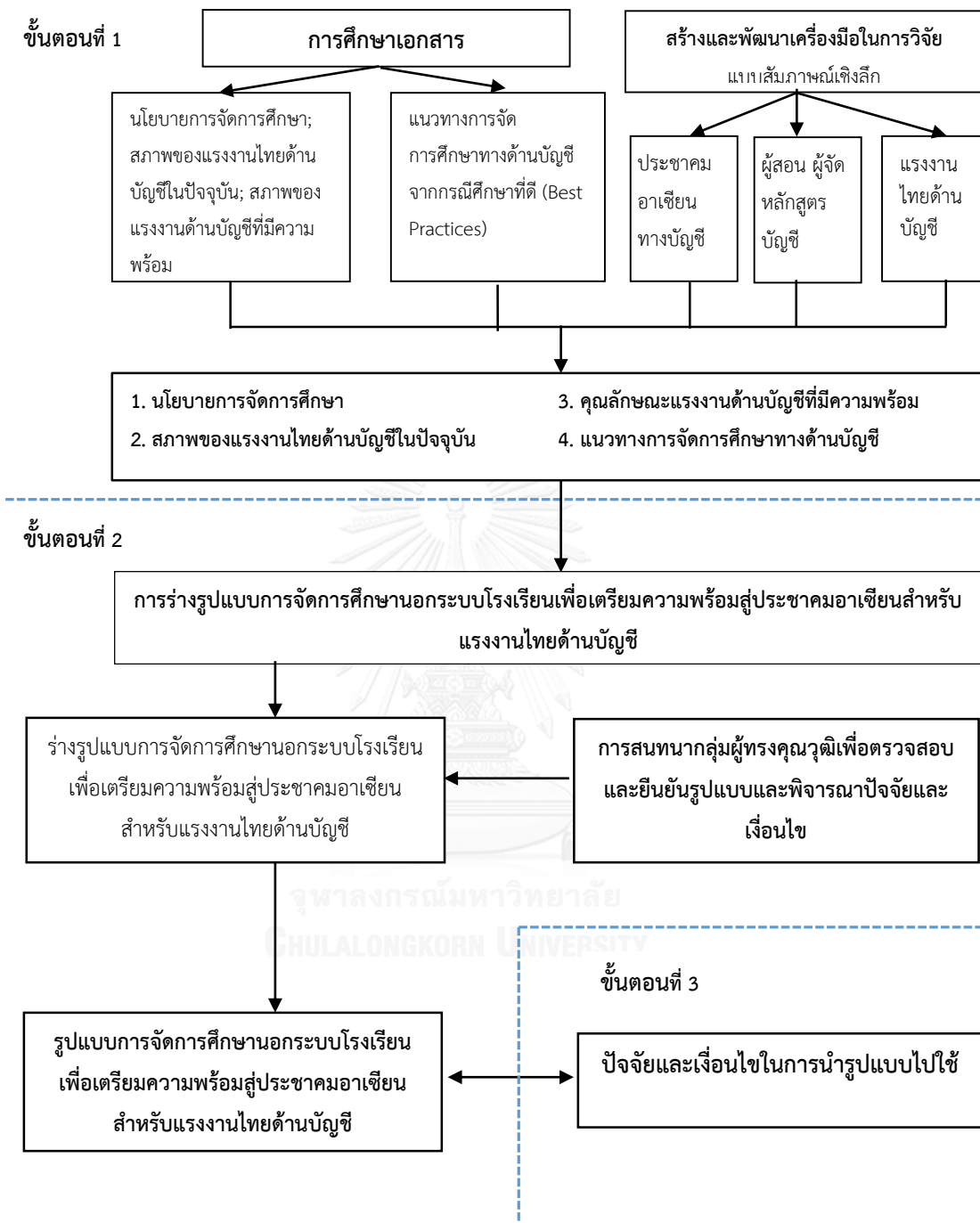
3.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังจากที่ได้สรุปรูปแบบจากการสนทนากลุ่มตามขั้นตอนที่ 2 แล้ว ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มโดยเกริ่นนำด้วยคำถามที่เบาและนำเข้าสู่ประเด็นหลัก และสรุปเนื้อหาหลังเสร็จสิ้นการสนทนากลุ่มเพื่อความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

3.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยสรุปผลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการสนทนากลุ่ม เพื่อนำไปวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอปัจจัยและเงื่อนไขของรูปแบบ เพื่อเขียนเป็นข้อสรุปผลการวิจัยต่อไป

จากวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปขั้นตอนดำเนินการวิจัยได้ตั้งแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5 สรุปลขั้นตอนดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ซึ่งใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการศึกษาเอกสาร ศึกษากรณีตัวอย่างที่ดี การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ตอนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

จากการศึกษาเอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี และการศึกษาการจัดการศึกษาในระบบทางด้านบัญชีจากกรณีตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ในประเทศไทยและประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสิงคโปร์และประเทศมาเลเซียและการศึกษาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนทางด้านบัญชีจากกรณีตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ในประเทศไทย และประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสิงคโปร์ และประเทศมาเลเซีย และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ จำนวน 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่มประชาคมอาเซียน กลุ่มผู้สอน ผู้จัดหลักสูตรทางด้านบัญชี และกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี จำนวน 20 ท่าน เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับ

แรงงานไทยด้านบัญชี ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนี้เป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1.1 ผลการวิเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีจากการศึกษาเอกสาร และจากกรณีตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ใน ประเทศไทยและต่างประเทศ

ตอนที่ 1.2 ผลการวิเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ตอนที่ 1.3 ผลการสังเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีจากการศึกษาเอกสาร จากกรณีตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ใน ประเทศไทยและต่างประเทศ และการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีทั้ง 3 ตอน มีดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1.1 ผลการวิเคราะห์จัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับ แรงงานไทยด้านบัญชีจากการศึกษาเอกสาร และจากกรณีตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ใน ประเทศไทยและต่างประเทศ

การศึกษาข้อมูลจากเอกสารจากแหล่งปฐมภูมิ ประเภทเอกสาร รายงานการวิจัย ผลงานวิจัย ในวารสารวิชาการ และวิทยานิพนธ์ และจากแหล่งทุติยภูมิ ประเภทเอกสาร ประกอบด้วยหนังสือ บทความ แผนการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับที่เป็นของประเทศไทยและที่ได้จัดทำร่วมกันในอาเซียน ในประเด็นเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษา สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชี และสภาพของคุณลักษณะของแรงงานด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน และจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระบบทางด้านบัญชีจากกรณีตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ในประเทศไทยและต่างประเทศและการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนทางด้านบัญชี จากกรณีตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยมีรายละเอียดอธิบายข้อค้นพบ ดังต่อไปนี้

1. นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ได้แก่ นโยบายระดับประชาคมอาเซียน นโยบายระดับประเทศ และนโยบายระดับสาขาวิชาชีพบัญชี

2. สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน ได้แก่ คุณวุฒิทางการศึกษา การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี มาตรฐานวิชาชีพ และความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

3. สภาพของคุณลักษณะแรงงานด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่ คุณสมบัตินี้ของแรงงานด้านบัญชี และคุณลักษณะทางวิชาชีพ

4. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานด้านบัญชีจากกรณีตัวอย่างที่ดี (Best Practices) ในประเทศและต่างประเทศ ได้แก่ หลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล

ผู้วิจัยได้รวบรวมสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศตามประเด็น ดังต่อไปนี้

1. นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี แบ่งเป็นนโยบายระดับอาเซียน นโยบายระดับประเทศ และนโยบายระดับสภาวิชาชีพบัญชี โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 นโยบายระดับอาเซียน

นโยบายระดับอาเซียน เป็นนโยบายที่ประเทศสมาชิกอาเซียนเห็นร่วมกันในการพัฒนาบุคคลที่เป็นทรัพยากรสำคัญในการผลักดันให้ประชาคมอาเซียนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ผ่านการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ตาม ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint วางนโยบายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผ่านการบูรณาการด้านการศึกษา และการสร้างสังคมความรู้ ให้การสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างอัตลักษณ์ของอาเซียน มีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของประชาคมอาเซียนร่วมกัน (ASEAN Secretariat, 2009^a) ในขณะที่ ASEAN Political-Security Community Blueprint มีนโยบายในเชื่อมโยงการจัดการศึกษาในระดับภูมิภาคและระดับโลก ให้มีความพร้อมต่อการเป็นพลวัตของการเปลี่ยนแปลง ด้วยความร่วมมือกันทั้งภาครัฐ เอกชนและสถาบันการศึกษาในการระบุนความต้องการ อุปสงค์และอุปทานการพัฒนาแรงงานในการประกอบวิชาชีพในอาเซียน (ASEAN Secretariat, 2009^b) นอกจากนี้ ASEAN Economic Community Blueprint ต้องการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพ ให้มีความเป็นเอกภาพ และเป็นที่ยอมรับในระดับภูมิภาคและระดับโลก เพื่อให้เกิดความง่ายในการแลกเปลี่ยนผู้ประกอบการวิชาชีพได้ระหว่างประเทศ โดยบุคคลต้องได้รับการพัฒนาการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ (ASEAN Secretariat, 2008)

1.2 นโยบายระดับประเทศ

จากการศึกษาเอกสารและสื่อต่างๆที่เกี่ยวข้องกับนโยบายจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า แรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความพร้อมควรเริ่มต้นจากการได้รับการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ต่อเนื่องมาจนการเข้าสู่วิชาชีพที่มีการพัฒนาแรงงานให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการการพัฒนาคนของประเทศตามแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งแรงงานไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนให้ประเทศมีขีดความสามารถในการแข่งขันได้ และยังประโยชน์สู่การพัฒนาคุณภาพ รายได้และความเป็นอยู่ของคนในประเทศได้

นโยบายการพัฒนาคนในประเทศอาเซียน พบว่า ประเทศสิงคโปร์และมาเลเซียให้ความสำคัญกับการพัฒนาแรงงานที่ใช้ความรู้ โดยมีระบบคุณสมบัติด้านทักษะของแรงงาน เพื่อฝึกทักษะและความรู้ให้แรงงานมีขีดความสามารถในการแข่งขัน (Competency) ขั้นสูง ผ่านการจัดฝึกอบรมพัฒนาทักษะที่ดำเนินการในเกือบทุกประเทศสมาชิกอาเซียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555) สอดคล้องกับนโยบายของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่ให้เร่งรัดจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ (ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, 2554) และแผนพัฒนากำลังคนในระดับประเทศ พ.ศ. 2555-2559 ของกระทรวงแรงงาน มุ่งผลิตกำลังคนให้มีปริมาณและคุณภาพที่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน (วุฒิสภาสู่ประชาคมอาเซียน, มปป.) ในขณะที่ สิงคโปร์ มาเลเซีย บรูไนสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) สอดคล้องกับนโยบายของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาร่วมกันวางแผน จัดการศึกษาาร่วมกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555)

การมีระบบเทียบเคียงคุณวุฒิที่ได้รับการยอมรับ ประชาคมอาเซียนก่อให้เกิดโอกาสของการเคลื่อนย้ายแรงงานไทย การมีระบบเทียบเคียงจะช่วยให้การเคลื่อนย้ายสามารถทำได้สะดวก และมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ต้องการให้มีการอบคุณวุฒิแห่งชาติเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบระหว่างคุณวุฒิทางการศึกษาตามระดับการเรียนรู้กับคุณวุฒิตามวิชาชีพตามระดับความสามารถในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนเทียบเคียงกับมาตรฐานระหว่างประเทศ เพื่อให้แรงงานมีสมรรถนะและเส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพที่ชัดเจน (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554) แผนยุทธศาสตร์กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2555-2559 มีความสอดคล้องในการกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าให้ชัดเจน การทดสอบฝีมือแรงงานในลักษณะ Universal Training เพื่อเทียบเคียงกับมาตรฐาน และเป็นการกำหนดการพัฒนาการฝึกอบรมแรงงานได้อย่างตรงเป้าหมาย ในทุกที่ที่แรงงานอยู่ เพื่อยกระดับสมรรถนะให้ได้ตามต้องการและมีประสิทธิผล ตรงตามมาตรฐานระหว่างประเทศและเพิ่มขีดความสามารถของประเทศได้ (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, 2554) ส่วนแผนการพัฒนาอุดมศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 มีเป้าหมายในการเทียบเคียงคุณวุฒิเพื่อให้มีคุณภาพ

เทียบเคียงได้กับต่างประเทศ และเป็นที่ยอมรับเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายและแลกเปลี่ยนบุคลากรระหว่างกัน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2556)

การเน้นเรื่องภาษาอังกฤษและภาษาของประเทศในภูมิภาคอาเซียน พบว่า แผนการพัฒนา ระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาและการสื่อสาร ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน และเพิ่มโอกาสในการดำรงชีพและทำงานในระดับนานาชาติได้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2556)

การเน้นความรู้เรื่องอาเซียน การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ก่อให้เกิดพหุวัฒนธรรม จากการเปิดเสรีด้านต่างๆ จะส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายคน เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์และระบอบการปกครอง กฎหมาย แรงงานไทยควรได้มีการเตรียมความพร้อมรองรับต่อการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2556)

การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน พบว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 และแผนยุทธศาสตร์กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2555-2559 มีความสอดคล้องในการเตรียมความพร้อมของแรงงานไทย ในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน ในด้านการพัฒนาทักษะแรงงานให้เป็นที่ยอมรับของตลาด โดยการเพิ่มทักษะทางอาชีพ ทักษะด้านภาษา ความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเป็นพหุวัฒนธรรมร่วมกับชุมชน ศาสนาและเชื้อชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แรงงานไทยมีขีดความสามารถในระดับชาติ อันเป็นที่ยอมรับของตลาดภายในประเทศ และการรองรับโอกาสในการขยายขีดความสามารถสู่ระดับสากลเพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายออกไปทำงานภายนอกประเทศได้ โดยการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เรื่องกฎ ระเบียบข้อบังคับ ข้อตกลง และการมีภาษาที่สาม เพื่อใช้ประโยชน์จากความเป็นเสรีและการขยายตลาดตามโอกาส ทั้งการค้า การบริการ การลงทุน และแรงงาน (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, 2554; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554)

1.3 นโยบายระดับสภาวิชาชีพบัญชี

นโยบายระดับสภาวิชาชีพบัญชี พบว่า สภาวิชาชีพบัญชีมีแนวทางในการพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีสู่ระดับสากล และส่งเสริมให้เป็นนักปฏิบัติที่มีความรู้ข้ามศาสตร์ ที่นำไปสู่การสร้างความสำเร็จมั่นต่อผู้ใช้บริการในวิชาชีพ ผ่านการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี และการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพบัญชีให้มีมาตรฐานและคุณภาพระดับสากล โดยมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ สอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 มาตรฐานการสอบบัญชีไทย ได้รับการแปลมาจากมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศ และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 รวมทั้งการกำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีของไทยให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิชาชีพ พ.ศ. 2547 โดยให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี

ระหว่างประเทศและการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของสำนักงานสอบบัญชีให้มีคุณภาพเป็นที่น่าเชื่อถือ เพื่อสร้างความเชื่อถือในรายงานทางการเงินของบริษัทผู้ประกอบการ ที่ส่งผลต่อการสร้างความเชื่อมั่นต่อการลงทุนในตลาดทุนและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม และเพื่อส่งเสริมแรงงานไทยด้านบัญชีให้เป็นที่ยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2552)

2. สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน

สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน แบ่งประเด็นศึกษาเป็น คุณวุฒิทางการศึกษา การพัฒนาความรู้ต่อเนื่อง มาตรฐานทางวิชาชีพบัญชี และความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 คุณวุฒิทางการศึกษา

สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน พบว่าตามประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี พ.ศ. 2557 (2557, 9 กันยายน) กำหนดคุณสมบัติของแรงงานไทยด้านบัญชีต้องเป็นผู้มีคุณวุฒิการศึกษา ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชีหรือเทียบเท่า หรือได้รับประกาศนียบัตร หรือวุฒิอื่นเทียบเท่าปริญญาตรีสาขาการบัญชีที่สภาวิชาชีพบัญชีรับรอง และคุณสมบัติอื่นๆ เช่นการมีภูมิลำเนาในราชอาณาจักร มีความรู้ภาษาไทย ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเนื่องจากกระทำความผิดหรือกฎหมายที่กำหนดในมาตรฐาน 39 (3) แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 เว้นแต่ต้องคำพิพากษาหรือพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี และต้องเป็นสมาชิกของสภาวิชาชีพบัญชี หรือขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชี ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 2) กลุ่มผู้สอบบัญชี เป็นแรงงานไทยด้านบัญชีที่มีคุณสมบัติตามข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการเข้ารับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมประชุมสัมมนาของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. 2556 (2556, 27 ธันวาคม) ประกอบด้วยวุฒิคุณวุฒิการศึกษา ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชีหรือเทียบเท่า หรือได้รับประกาศนียบัตร หรือวุฒิอื่นเทียบเท่าปริญญาตรีสาขาการบัญชีที่สภาวิชาชีพบัญชีรับรอง มีการฝึกหัดงานจากหน่วยงานที่มีการตรวจสอบมาตรฐานการสอบบัญชีของไทยหรือมาตรฐานการสอบบัญชีของต่างประเทศที่สภาวิชาชีพบัญชีให้การรับรอง โดยมีจำนวนชั่วโมงการฝึกหัดงานไม่น้อยกว่า สามปีแต่ไม่เกินห้าปีนับจากวันที่ยื่นคำขอแจ้งการฝึกหัดงานและมีเวลาฝึกหัดงานรวมไม่น้อยกว่าสามพันชั่วโมง ต้องผ่านการทดสอบวิชาชีพอสอบบัญชี ซึ่งแบ่งเป็น 6 วิชา ได้แก่ วิชาการบัญชี 1 วิชาการบัญชี 2 วิชาการสอบบัญชี 1 วิชาการสอบบัญชี 2 วิชากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี 1 และ วิชากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี 2 และต้องไม่เป็นผู้ที่มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอัน

ดี ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตในการประกอบวิชาชีพ และไม่ประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสมหรือทำให้ขาดความเป็นอิสระในหน้าที่ผู้สอบบัญชี และต้องเป็นสมาชิกของสภาวิชาชีพบัญชี

2.2 การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี

การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี กำหนดให้ผู้ทำบัญชีตามประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่องกำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี พ.ศ. 2557 (2557, 9 กันยายน) ต้องเข้ารับการพัฒนาคความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมงต่อปีปฏิทิน และต้องมีเนื้อหาเกี่ยวกับการบัญชีไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งและเนื้อหาอื่นตามที่สภาวิชาชีพบัญชีประกาศกำหนด ในขณะที่ ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการเข้ารับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมประชุมสัมมนาของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. 2556 (2556, 27 ธันวาคม) กำหนดให้ผู้สอบบัญชี ต้องเข้ารับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมประชุมสัมมนาที่สามารถตรวจสอบได้อย่างน้อย 18 ชั่วโมงต่อปี ซึ่งแตกต่างจากมาตรฐานการศึกษา ระหว่างประเทศ ที่กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีกิจกรรมการพัฒนาที่เกี่ยวข้องทางวิชาชีพอย่างน้อย 120 ชั่วโมงกิจกรรมหรือหน่วยการเรียนรู้ที่เทียบเท่าภายในระยะสามปีติดต่อกันโดยที่ 60 ชั่วโมงกิจกรรมหรือหน่วยการเรียนรู้ที่เทียบเท่าควรพิสูจน์ได้ โดยเป็นชั่วโมงกิจกรรมอย่างน้อย 20 ชั่วโมงกิจกรรมหรือหน่วยการเรียนรู้ที่เทียบเท่าในแต่ละปี (International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2009, 2012) และสอดคล้องกับประเทศสมาชิกอาเซียน ได้แก่ ประเทศ กัมพูชา อินโดนีเซีย มาเลเซีย เมียนมาร์ สิงคโปร์ และเวียดนาม เฉลี่ยที่ 40 ชั่วโมงต่อปี หรือ 120 ชั่วโมงภายในระยะเวลารวม 3 ปี ส่วนฟิลิปปินส์เฉลี่ยที่ 20 ชั่วโมงต่อปี ในขณะที่บรูไนกำหนดให้ เป็นไปตามที่ต้นสังกัดของหน่วยงานวิชาชีพนั้นกำหนด (World Bank, 2014)

กิจกรรมการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี ตามประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี พ.ศ. 2557 (2557, 9 กันยายน) มีความสอดคล้องกับ ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการเข้ารับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมประชุมสัมมนาของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. 2556 (2556, 27 ธันวาคม) กำหนดรูปแบบกิจกรรม ได้แก่ การอบรมหรือสัมมนา โดยให้รวมรูปแบบสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) การเป็นวิทยากร ผู้บรรยาย ผู้ดำเนินการสัมมนาในการอบรมหรือสัมมนา การเป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐหรือ สถาบันอุดมศึกษาของเอกชน การสำเร็จการศึกษาในคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี รวมถึงการพัฒนา ความรู้ต่อเนื่องประเภทอื่นๆและผ่านการทดสอบตามที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด แต่ International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2012 แนะนำ การจัดกิจกรรมการพัฒนาความรู้ ต่อเนื่องในรูปแบบอื่นๆ ได้แก่ การสอนงาน (Coaching and mentoring), การให้ข้อคิดเห็นและ สะท้อนกลับความคิด (Observation, feedback, and reflection) และ การเรียนรู้ด้วยการชี้แนะ

ตนเอง (Self-directed) และ การหาความรู้ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured gaining of Knowledge)

2.3 มาตรฐานทางวิชาชีพบัญชี

มาตรฐานทางวิชาชีพบัญชี พบว่าสภาวิชาชีพบัญชีเป็นสมาชิกของ International Federation of Accountants (IFAC) โดยเป็นการทำตาม Statement of Membership Obligations ที่กำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องทำการปรับปรุงมาตรฐานภายในประเทศสู่มาตรฐานระหว่างประเทศ โดยประเทศไทยได้นำมาตราฐานการควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ มาตรฐานการสอบบัญชี มาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ และข้อกำหนดทางด้านจรรยาบรรณที่เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศมาแปลเป็นภาษาไทยและบังคับใช้ในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 โดยมีการเหลือเวลาของการบังคับใช้มาตรฐานระหว่างประเทศในประเทศไทยช้ากว่าที่กำหนด และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกอาเซียนได้แก่สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์และบรูไน ประเทศเหล่านี้ไม่มีการแปลมาตรฐานสู่ภาษาท้องถิ่น ทำให้การบังคับใช้มาตรฐานระหว่างประเทศสามารถบังคับใช้ฉบับล่าสุด ปรับเท่าทันกับการออกมาตรฐานฉบับใหม่ที่เป็นปัจจุบันได้ (International Federation of Accountants (IFAC), 2014) สอดคล้องกับ ผลการศึกษาเรื่อง Current Status of the Accounting and Auditing Profession in ASEAN Countries จัดทำโดย World Bank (2014) พบว่า ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมดนำมาตราฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) มาเทียบเคียงและบังคับใช้เป็นมาตรฐานบัญชีในประเทศของตนเองกับกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ ในขณะที่ไทยและเวียดนามเทียบเคียงกับมาตรฐานในฉบับเก่า ในขณะที่กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ มีการนำมาตราฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศสำหรับกิจการขนาดกลางและเล็ก (IFRS For SMEs) มาบังคับใช้ในประเทศ และประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมดยกเว้นลาวมีการนำมาตราฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศมาใช้โดยมีเพียงไทย เวียดนามและอินโดนีเซียที่มีการแปลมาตรฐานสู่ภาษาท้องถิ่นตัวเอง และเพื่อให้รายงานทางการเงินมีความเป็นสากล เปรียบเทียบกันได้ และรองรับต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สภาวิชาชีพบัญชี อยู่ในระหว่างการพิจารณามาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศสำหรับกิจการขนาดกลางและเล็ก มาใช้สำหรับกิจการกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ แทนที่มาตรฐานของไทยที่กำหนดขึ้นโดยสภาวิชาชีพบัญชี (กมลทิพย์ เหล่าทรัพย์เพิ่มพูน, 2556; สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2556)

2.4 ความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

จากเอกสารเรื่อง ความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: ไทยเดินถูกทิศหรือหลงทาง? พบว่า สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบันมีการรับรู้ข่าวสารและข้อมูลการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สูงกว่าประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ เนื่องจาก ประเทศไทยมีการให้ข้อมูล

ข่าวสาร การจัดฝึกอบรม สัมมนาเพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน มุ่งเน้นด้านประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน มากที่สุด แต่ระดับความพร้อมของแรงงานไทยในภาพรวมต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนกลับน้อยกว่าประเทศสิงคโปร์และประเทศมาเลเซีย (รุทธิ พนมยงค์ กฤษณ์ ปัทมะโรจน์ ศุภกร ลิมคุณธรรมโน, 2557)

สังคมไซเบอร์ กระแสวัฒนธรรมเสมือนจริงผ่านโลกไซเบอร์ ส่งผลให้แนวโน้มสังคมเป็นสังคมปัจเจกมากขึ้น ทำให้แรงงานไทยมุ่งแสวงหาความสุขและอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ บุคคลที่มีความสนใจร่วมกันมีการรวมกลุ่มเพื่อหาประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม สภาพของคนในสังคมที่มีความเชื่อและความสำนึกในตนเองในทางที่ไม่ถูก ความมีคุณธรรม จริยธรรมลดลง และการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมอยู่ในระดับต่ำ การแสดงออกทางอารมณ์ที่ขาดการยับยั้ง ขาดความรับผิดชอบในตนเอง เป็นอุปสรรคต่อการใช้ชีวิตภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม ขาดความสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศอื่นๆ จากสภาพการทำงานที่ต้องอาศัยข้อมูลจากผู้อื่น ซึ่งมีความจำเป็นในด้านการติดต่อ ประสานงานซึ่งเป็นอุปสรรคในความไม่พร้อมในการทำงานร่วมมือกัน บนฐานความเป็นมิตร ความไว้วางใจระหว่างกัน ความซื่อสัตย์ต่อกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระยะยาว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554)

3. สภาพของคุณลักษณะแรงงานด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

สภาพคุณลักษณะแรงงานด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เป็นการศึกษาเอกสารตามข้อตกลงร่วมของอาเซียนสำหรับบริการวิชาชีพบัญชี (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Accountancy Services :MRA) ที่เป็นการอำนวยความสะดวกในการรับรองคุณสมบัติของนักบัญชีวิชาชีพให้สามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานในประเทศอาเซียน ผ่านการเป็น ASEAN Chartered Accountant Profession (ACPA) มีคุณสมบัติ 5 ประการได้แก่ วุฒิการศึกษา การเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี การมีประสบการณ์ทางบัญชี การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ และการรับรองความประพฤติและจรรยาบรรณ แต่การมีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนที่สามารถแข่งขันได้และเป็นที่ต้องการ แรงงานไทยด้านบัญชีต้องมีคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีที่สอดคล้องกับบทบาทและความรับผิดชอบต่อการเป็นประชาคมอาเซียน โดยมีรายละเอียดการศึกษาดังนี้

3.1 คุณสมบัติของแรงงานด้านบัญชี

คุณสมบัติของแรงงานด้านบัญชี ที่กำหนดคุณสมบัติตามข้อตกลงร่วมของอาเซียนสำหรับบริการวิชาชีพบัญชี (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Accountancy Services, 2014) พบว่ามีคุณสมบัติ 5 ข้อดังนี้

3.1.1 วุฒิการศึกษา พบว่าข้อตกลงร่วมของอาเซียนสำหรับบริการวิชาชีพบัญชีกำหนดการสำเร็จการศึกษาที่หน่วยงานวิชาชีพบัญชีในประเทศยอมรับ หรือผ่านการทดสอบที่เทียบเท่าที่หน่วยงานวิชาชีพบัญชีในประเทศยอมรับ สอดคล้องกับ International Education Standard for Professional Accountant: IES (International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2009, 2014³⁾) ว่าจะต้องมีวุฒิการศึกษาขั้นต่ำระดับปริญญาตรีจากหลักสูตรการศึกษาทางด้านบัญชีที่ได้รับการรับรอง (Accredited Accountancy Degree) จากสภาวิชาชีพบัญชี หรือได้รับการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบการมีคุณวุฒิทางการศึกษาว่ามีความรู้พื้นฐานเทียบเท่ากับระดับการศึกษาปริญญาตรีทางด้านบัญชี และสอดคล้องกับประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 1/2555 เรื่อง การรับรองปริญญาหรือประกาศนียบัตรในวิชาการบัญชีของสถาบันการศึกษาต่างๆเพื่อประโยชน์ในการรับสมัครเป็นสมาชิกสามัญ และการพิจารณาคุณสมบัติเพื่อขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (2555) คุณสมบัติของการเป็นสมาชิกสามัญหรือการรับพิจารณาขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตโดยสภาวิชาชีพบัญชี พบว่าผู้สมัครจะต้องมีวุฒิทางการศึกษาในการขอสมัครขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกสามัญ หรือการสมัครเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจะต้องสำเร็จการศึกษาขั้นต่ำระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี จากสถาบันการศึกษาในประเทศไทยที่มีหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชีสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรีของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้รับการอนุมัติให้เปิดสอนจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและหลักสูตรการศึกษาต้องมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ สำหรับผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี หรือการจบจากสถาบันการศึกษาต่างประเทศ ต้องได้รับการพิจารณาเป็นรายๆไป แต่ Institute of Singapore Chartered Accountants: ISCA ยอมรับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านบัญชีตามหลักสูตรที่กำหนดและ รวมถึงการยอมรับผู้สำเร็จการศึกษาด้านอื่นๆที่มีความต้องการเข้าสู่วิชาชีพบัญชีผ่านการศึกษาและทดสอบตาม Qualification Program (Coordinating Committee on Trade in Services (CCS), 2014)

3.1.2 การเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ที่ใบอนุญาตยังไม่สิ้นผลในประเทศต้นทาง โดยผลการศึกษาข้อมูลเรื่อง Current Status of the Accounting and Auditing Profession in ASEAN Countries จัดทำโดย World Bank (2014) พบว่า จำนวนผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีในอาเซียนมี 171,790 คน โดยเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไทยมีจำนวน 57,467 คน คิดเป็น 33.45% ของอาเซียน ซึ่งมีจำนวนมากที่สุดใน โดยลำดับถัดมาเป็น ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมาเลเซีย มีจำนวน 32,750 คน คิดเป็น 19.06% ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีสิงคโปร์มีจำนวน 28,869 คน คิดเป็น 16.80% ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีฟิลิปปินส์มีจำนวน 21,586 คิดเป็น 12.57% ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีอินโดนีเซียมีจำนวน 20,735 คน คิดเป็น 12.07% ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี เวียดนามมีจำนวน 9,350 คิดเป็น 5.44% และ

ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีของประเทศบรูไน กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม มีจำนวนรวมทั้งหมด 1,033 คน คิดเป็น 0.6%

3.1.3 การมีประสบการณ์ด้านบัญชีไม่น้อยกว่า 3 ปี สอดคล้องในระยะเวลา 5 ปี หลังจบการศึกษา พบว่า มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ (International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2009) ประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานในฐานะผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีที่มีสมรรถนะเหมาะสม จำเป็นต้องอาศัยการฝึกปฏิบัติงานที่สร้างให้ผู้ประกอบการวิชาชีพมีความสามารถและทักษะที่ลึก และมีการรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต มีความชำนาญพิเศษในรูปแบบอื่น เช่นการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะจำเป็นเพื่อพัฒนาและดำรงสมรรถนะทางวิชาชีพ โดยไม่มีการกำหนดจำนวนปีในการฝึกประสบการณ์ก่อนที่จะพร้อมต่อการเข้าสู่วิชาชีพบัญชี แต่ให้ถือความเหมาะสมของลักษณะ ขอบเขตและเนื้อหาของประสบการณ์ทำงานจริงที่เหมาะสม ที่ช่วยให้ผู้ประกอบการวิชาชีพมีความเข้าใจเกี่ยวกับองค์การทำงานจริงของธุรกิจและความสัมพันธ์ในการทำงานเพิ่มขึ้น มีความสามารถที่จะเชื่อมโยงงานด้านบัญชีกับงานธุรกิจและกิจกรรมทางธุรกิจ มีความตระหนักถึงสภาพแวดล้อมของสถานที่ให้บริการมีการพัฒนาสิ่งที่เหมาะสมเกี่ยวกับค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณและทัศนคติในการทำงานจริงและในสถานการณ์ชีวิตจริงและมีโอกาสที่จะทำงานในระดับที่มีความรับผิดชอบสูงขึ้น แต่ กำหนดการที่จะเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการวิชาชีพสอบบัญชีจะต้องมีการแสดงหลักฐานของการฝึกหัดงานทางด้านการสอบบัญชีจากผู้ให้การฝึกหัดงานที่ได้รับอนุญาต โดยมีการฝึกหัดงานอย่างต่อเนื่องกันไม่น้อยกว่า 3 ปีบริบูรณ์ภายในระยะเวลา 5 ปี และต้องมีระยะเวลาฝึกหัดงานรวมกันไม่น้อยกว่า 3,000 ชั่วโมง แต่ไม่มีปรากฏเรื่องของการฝึกประสบการณ์ต่อการเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการวิชาชีพทำบัญชี ส่วนข้อมูลการสำรวจของ Current Status of the Accounting and Auditing Profession in ASEAN Countries จัดทำโดย World Bank (2014) พบว่า บรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย มาเลเซียและสิงคโปร์บังคับให้มีประสบการณ์ด้านบัญชี 3 ปี ก่อนการเป็นผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี ในขณะที่ เมียนมาร์บังคับประสบการณ์เพียง 2 ปี แต่เวียดนามบังคับประสบการณ์ 5 ปี

3.1.4 การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางบัญชี ตามที่กำหนดในประเทศต้นทาง สำหรับประเทศไทย ผู้กำหนด คือ สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด ซึ่งตามข้อกำหนดที่มีอยู่ในปัจจุบัน พบว่า เมื่อเปรียบเทียบจำนวนชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีของไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียน แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีจำนวนชั่วโมงบังคับในการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องเฉลี่ยต่ำที่สุดในอาเซียนที่ 12 – 18 ชั่วโมงต่อปี โดยประเทศกัมพูชา อินโดนีเซีย มาเลเซีย เมียนมาร์ สิงคโปร์ และเวียดนาม เฉลี่ยที่ 40 ชั่วโมงต่อปี ส่วนฟิลิปปินส์เฉลี่ยที่ 20 ชั่วโมงต่อปี ในขณะที่บรูไนกำหนดให้ปฏิบัติตามที่ต้นสังกัดของหน่วยงานวิชาชีพนั้นกำหนด (World Bank, 2014)

3.1.5 การรับรองซึ่งการรักษาระยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี จากองค์กรวิชาชีพบัญชีภายในประเทศ พบว่า สภาวิชาชีพบัญชีกำหนดข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 19 เรื่อง จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2553 (2553, 3 พฤศจิกายน) โดยกำหนดการกระทำเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพบัญชี อันได้แก่ การลงลายมือชื่อแสดงความเห็นในการสอบบัญชี โดยมีได้ปฏิบัติงานตามมาตรฐานการสอบบัญชี มีพฤติกรรมรับจ้างลงลายมือชื่อ การแสดงความเห็นต่องบการเงินที่นำส่งหน่วยงานราชการหลายแห่ง โดยงบการเงินแต่ละชุดแสดงข้อมูลต่างกันโดยไม่มีเหตุผลอันควร การแจ้งข้อความหรือจัดทำรวมถึงการใช้หลักฐานอันเป็นเท็จ แนะนำให้ผู้รับบริการเสียภาษีอากรไม่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยทุจริตหรือมีเจตนาหลีกเลี่ยงภาษี หรือเคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบัญชีจากหน่วยงานราชการ และสอดคล้องกับข้อมูลการสำรวจเรื่อง Current Status of the Accounting and Auditing Profession in ASEAN Countries จัดทำโดย World Bank (2014) พบว่า บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทยและเวียดนามมีการนำข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณของ International Federation of Accountants (IFAC) มาปรับใช้ภายในประเทศของตน

3.2 คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี

คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี ตามมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (IES) (International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2009, 2014^a) กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องมีคุณลักษณะทางวิชาชีพที่เหมาะสมต่อบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานได้ โดยต้องมีความรู้ทางวิชาชีพ ทักษะทางวิชาชีพ และค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณและทัศนคติ อันเป็นคุณลักษณะของปัจเจกบุคคลที่ส่งผลต่อความสามารถปฏิบัติงานอันเป็นที่ยอมรับได้ ดังนี้

3.2.1 ด้านความรู้ ความเข้าใจ (Content of Professional Accountant) เป็นความรู้พื้นฐานทางวิชาชีพ และสอดคล้องกับสมรรถนะหลักด้านความรู้ทางวิชาชีพ (Professional Knowledge) ของ American Institute of CPAs (AICPA) (2010) เช่นความรู้ด้านมาตรฐานการบัญชี การตรวจสอบบัญชี การมีความรู้ทางด้านเทคโนโลยี ได้แก่

1. ด้านความรู้ทางการบัญชี การเงิน และด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่นการบัญชีการเงิน และรายงานทางการเงิน การบัญชีเพื่อการจัดการและการควบคุม การภาษีอากร กฎหมายธุรกิจ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การตรวจสอบและบริการให้ความเชื่อมั่น การเงินและการจัดการทางการเงิน คุณค่าแห่งวิชาชีพและจรรยาบรรณ (International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2009, 2014^b)

2. ด้านความรู้เกี่ยวกับองค์กรและธุรกิจ เช่น เศรษฐศาสตร์ สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ธรรมชาติ จริยธรรมทางธุรกิจ ตลาดการเงิน วิธีเชิงปริมาณ พฤติกรรมองค์กร การจัดการและการ

ตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ การตลาด และธุรกิจระหว่างประเทศและโลกาภิวัตน์ (International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2009, 2014^b) และสอดคล้องกับ รายงานผลสำรวจเรื่อง The ASEAN Federation of Accountants (AFA) training and development analysis ของ The ASEAN Federation of Accountants (AFA) (2012) และบทความเรื่อง The 21st Century Accountant, Accounting Key ของ Lee boon Siew (2011) ให้ความสำคัญกับการเป็นผู้พิทักษ์ธุรกิจ (Guardian of the Business Model) ให้แก่องค์กร โดยมีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย เช่นความรู้ทางด้านกฎหมายภาษีอากร ที่จะใช้ในการวางแผนภาษีเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายทางภาษีอากร ซึ่งจะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงกำไรสุทธิที่เพิ่มขึ้นได้ การติดตามการเปลี่ยนแปลงในมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) เพื่อให้เกิดการบันทึกบัญชีที่ถูกต้อง การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกรอบความโปร่งใส รูปแบบรายงานแบบใหม่ (Integrated Report) ที่จะแสดงข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินแต่มีค่าต่อตัวเลขทางการเงินเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่องค์กรการมีความรู้ ความสามารถที่หลากหลาย

3. ด้านความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่นความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในบทบาทของผู้บริหาร ผู้ประเมินและผู้ออกแบบระบบสารสนเทศ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือบูรณาการ (International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2009, 2014^b)

3.2.2 การมีทักษะทางวิชาชีพ (Professional Skills) เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องได้ ประกอบไปด้วย

1. ทักษะทางปัญญา (Intellectual Skill) เป็นทักษะที่ทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีสามารถนำความรู้และความสามารถเพื่อตัดสินใจแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อผลลัพธ์ที่ดีและการใช้ดุลยพินิจที่ดีแก้ไขสถานการณ์ที่ซับซ้อนขององค์กร จัดเป็น 6 ระดับคือ ระดับความรู้ ระดับความเข้าใจ ระดับการนำไปใช้ ระดับการวิเคราะห์ ระดับการสังเคราะห์ความรู้จากหลายด้านการพยากรณ์และการได้มาซึ่งข้อสรุป และ ระดับการประเมินผล เช่น ความสามารถที่จะได้มาซึ่งข้อมูลและเข้าใจสารสนเทศจากคนสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ขีดความสามารถที่จะสอบถามวิจัยคิดเชิงเหตุผลและวิเคราะห์และความสามารถที่จะระบุและแก้ไขปัญหาที่ไม่เคยเจอมาก่อน (American Institute of CPAs (AICPA), 2010) สอดคล้องกับบทความเรื่อง The roles and domain of the Professional Accountant in Business: Professional Accountant in Business Committee จัดทำโดย International Federation of Accountants (IFAC) (2005) รายงานผลสำรวจเรื่อง The ASEAN Federation of Accountants (AFA) training and development analysis ของ The ASEAN Federation of Accountants (AFA) (2012)

2. ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติ (Technical Skill) ประกอบด้วยทักษะทั่วไปเช่น ความชำนาญทางตัวเลข (การใช้คณิตศาสตร์และสถิติ) และความชำนาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (American Institute of CPAs (AICPA), 2010; International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2009, 2014^b) สอดคล้องกับบทความเรื่อง The roles and domain of the Professional Accountant in Business: Professional Accountant in Business Committee จัดทำโดย International Federation of Accountants (IFAC) (2005) รายงานผลสำรวจเรื่อง The ASEAN Federation of Accountants (AFA) training and development analysis ของ The Asean Federation of Accountants (AFA) (2012) และบทความเรื่อง The 21st Century Accountant, Accounting Key ของ Lee boon Siew (2011) ที่พบว่าความรู้ในมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ในการจัดทำมาตรฐานให้ถูกต้อง การมีทักษะในการค้นคว้าความรู้ทางบัญชีที่เกี่ยวข้องกับงาน ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เช่นโปรแกรมทางบัญชี การใช้ระบบปฏิบัติการคอมพิวเตอร์เพื่อทำงานบัญชี การมีคุณธรรมและจริยธรรม ความละเอียดรอบคอบในการปฏิบัติงาน ทำงานด้วยความซื่อตรงและสร้างผลงานที่มีความน่าเชื่อถือ

3. ทักษะการปฏิบัติหน้าที่ (Functional Skill) ทักษะเฉพาะเจาะจงสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี การวิเคราะห์แบบจำลองการตัดสินใจและความเสี่ยง เพื่อสร้างคุณค่าแก่งานที่มีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์ความเสี่ยงและการควบคุม การใช้การวัดที่เที่ยงตรง มีความน่าเชื่อถือการรายงานและความรู้ด้านกฎหมายและกฎเกณฑ์ข้อบังคับ เป็นหลักของการให้บริการอย่างมืออาชีพ (American Institute of CPAs (AICPA), 2010; International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2009, 2014^b) และบทความเรื่อง The 21st Century Accountant, Accounting Key ของ Lee boon Siew (2011) ให้ความสำคัญ กับการเป็นผู้นำทางขององค์กร (Corporate Navigator) ผ่านการคิดวิเคราะห์ และวางกลยุทธ์ทางธุรกิจได้ แรงงานไทยด้านบัญชีเป็นผู้ที่มีข้อมูลทางการเงินในอดีต ซึ่งจะต้องสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการวางแผนกลยุทธ์สำหรับองค์กร การนำเอาตัวเลขทางการเงินในอดีตมาวิเคราะห์แนวโน้มการเติบโตขององค์กรเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงาน การวางแผน การตัดสินใจแก่ผู้บริหารขององค์กรได้

4. ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล (Personal Skill) คือทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีการพัฒนาทักษะเหล่านี้จะช่วยให้การเรียนรู้และการปรับคุณลักษณะเฉพาะบุคคลซึ่งรวมถึงการจัดการตนเองความคิดริเริ่มและการเรียนรู้ด้วยตนเองความสามารถในการค้นคว้าต่อยอด ความรู้ให้สอดคล้องกับการทำงานที่มีความซับซ้อน ความสามารถที่จะเลือกและเรียงลำดับทรัพยากรที่มีจำกัดและจัดแรงงานให้เสร็จตามกำหนดเวลาความสามารถที่จะเข้าร่วมและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงพิจารณาการปรับใช้ค่านิยมทางวิชาชีพจรรยาบรรณและทัศนคติให้เข้ากับการ

ตัดสินใจความระมัดระวังสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี (American Institute of CPAs (AICPA), 2010; International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2009, 2014^b)

5. ทักษะในการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Interpersonal and Communication Skill) ทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีทำงานร่วมกับคนอื่นในองค์กรได้รับและส่งผ่านสารสนเทศได้การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและมีประสิทธิภาพเช่นการทำงานร่วมกับผู้อื่นในกระบวนการปรึกษาหารือกันเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งการทำงานเป็นทีมการปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่วัฒนธรรมหรือความคิดเห็นต่างกันการเจรจาเพื่อได้ข้อสรุปหรือข้อตกลงที่ยอมรับได้ในสถานการณ์ทางวิชาชีพการทำงานในวัฒนธรรมที่ต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพการนำเสนอการพูดคุยการรายงานและการปกป้องมุมมองของตนอย่างมีประสิทธิภาพผ่านการเขียนและพูดทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการฟังและอ่านอย่างมีประสิทธิภาพรวมถึงให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและภาษาที่แตกต่าง (American Institute of CPAs (AICPA), 2010; International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2009, 2014^b) ซึ่งสอดคล้องกับ รายงานผลสำรวจเรื่อง The ASEAN Federation of Accountants (AFA) training and development analysis ของ The ASEAN Federation of Accountants (AFA) (2012) และบทความเรื่อง The 21st Century Accountant, Accounting Key ของ Lee boon Siew (2011) ที่พบว่าทักษะการสื่อสาร ทั้งการพูด การเขียน การนำเสนอ การเจรจาติดต่อและการเสนอผลการวิเคราะห์ การวางแผนกลยุทธ์ทางธุรกิจ ผลการดำเนินงานของกิจการแก่ผู้บริหาร การทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีฐานความรู้ที่แตกต่างกัน การติดต่อกับผู้คนที่หลากหลาย เช่นการขอข้อมูลจากฝ่ายการตลาด ฝ่ายผลิตเพื่อประเมินต้นทุนต่างๆ ความสามารถในการขอข้อมูลทางเทคนิคที่เฉพาะเช่นการขอข้อมูลจากวิศวกร เกี่ยวกับการลดปริมาณคาร์บอน ซึ่งจะได้รับพิจารณาในการลดอัตราภาษี เกี่ยวเนื่องกับสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

6. ทักษะด้านภาษาอังกฤษ (English Language Skill) เป็นทักษะที่มีความจำเป็นมากในศตวรรษที่ 21 จากการเป็นโลกาภิวัตน์ การติดต่อสื่อสารที่เชื่อมคนได้ทั่วโลก ภาษาอังกฤษก็ถูกจัดเป็นภาษากลางระหว่างอาเซียน และเป็นภาษาสากลที่ใช้ ต้องมีความสามารถทั้งการอ่าน เขียน พูดและฟังได้ ในระดับที่สามารถสื่อสารได้ เช่น การทำความเข้าใจมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ การติดตามข่าวสารจากองค์กรวิชาชีพต่างๆในประชาคมอาเซียน หรือองค์กรวิชาชีพที่เป็นสากล การได้รับการยอมรับในขีดความสามารถในการทำงาน การติดต่อประสานงานระหว่างบุคคลที่ไม่สามารถใช้ภาษาเดียวกันได้ การดำเนินชีวิตประจำวันในพหุวัฒนธรรม และการเชื่อมความเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณีของคนชาติอื่นได้ (Lee Boon Siew, 2011)

7. ทักษะด้านการบริหารจัดการธุรกิจและองค์กร (Organization and Business Management Skill) มีความสำคัญเพิ่มขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องแสดงบทบาทเชิงรุกในการจัดการองค์กร ต้องมีความรู้ด้านธุรกิจมากขึ้นและตระหนักในเรื่องการเมือง

และมีมุมมองแบบรอบโลกที่ทักษะการบริหารจัดการธุรกิจและองค์กรรมถึงการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การจัดการโครงการ การจัดการบุคลากรและทรัพยากรและการตัดสินใจความสามารถที่จะจัดและแบ่ง หน้าที่งานที่จะจูงใจและพัฒนาบุคลากรการมีภาวะผู้นำการพิจารณาและตัดสินใจได้อย่างผู้มีวิชาชีพ (American Institute of CPAs (AICPA), 2010; International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2009, 2014^b)

3.2.3 การมีค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณและทัศนคติ (Professional Ethics) การปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี จำเป็นต้องยึดมั่นในค่านิยมทางวิชาชีพ ต้องรักษาจรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชี ด้วยการมีความรู้และความเข้าใจคุณค่าแห่งวิชาชีพ มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความใส่ใจ ระมัดระวังในเรื่องการรักษาความลับ มีวินัย เคารพและสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถาบันและสังคม สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาการเชิงปฏิบัติ ยึดถือในหลักความ อิศระ มีความระมัดระวังเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ การทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ สามารถบริหาร เวลาและปรับวิถีชีวิตอย่างสร้างสรรค์ในสังคม มีจิตสำนึกและพฤติกรรมที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตัวอย่างมีคุณธรรม เพื่อสร้างผลงานอันเป็นที่น่าเชื่อถือต่อสังคม (International Accounting Education Standards Board (IAESB), 2009, 2014^c; ข้อบังคับสภา วิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 19 เรื่องจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2553, 2553, 3 พฤศจิกายน; พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547, 2547, 22 ตุลาคม)

3.2.4 การมีทักษะการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของความรู้ การนำ มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศมาถือปฏิบัติใช้ การพัฒนาการของมาตรฐานที่มีการปรับเปลี่ยน ตลอดเวลาบูรณาการเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและความต้องการใช้ข้อมูลบนพื้นฐานของ ความเป็นพลวัตโลก การที่ต้องใช้ข้อมูลต่างๆจากหลายๆแหล่งเพื่อมาประมวล วิเคราะห์ คาดการณ์ แนวโน้มอนาคต ประเมินมูลค่าของสิ่งที่ไม่ตัวเงินเป็นมูลค่าทางตัวเงิน การสร้างองค์กรอย่างยั่งยืน ซึ่ง ต้องใช้ทักษะการแสวงหาความรู้ใหม่ๆตลอดเวลา (Lee boon Siew, 2011; The ASEAN Federation of Accountants (AFA), 2012)

4. แนวทางการจัดการศึกษาด้านบัญชีจากกรณีศึกษาที่ดี (Good Practices)

การศึกษาเอกสารในส่วนนี้เป็นการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาด้านบัญชีจากกรณีศึกษาที่ ดี (Good Practices) ในประเทศไทยและต่างประเทศตามเกณฑ์การคัดเลือกที่ได้ระบุไว้ในบทที่ 3 โดยผู้วิจัย แบ่งการศึกษาเป็น 2 ส่วนได้แก่ แนวทางการจัดการศึกษาในระบบด้านบัญชี และแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบด้านบัญชี โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 แนวทางการจัดการศึกษาในระบบด้านบัญชี

แนวทางการจัดการศึกษาในระบบด้านบัญชี ส่วนนี้เป็นการศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษาจากกรณีตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ในประเทศและต่างประเทศได้แก่ สหราชอาณาจักร สิงคโปร์และมาเลเซีย ตามเกณฑ์การคัดเลือกในบทที่ 3 แบ่งประเด็นการศึกษา 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 แนวทางการจัดการศึกษาในระบบทางด้านบัญชี ในประเทศไทย

จากการคัดเลือกกรณีตัวอย่างที่ดีตามเกณฑ์การคัดเลือกที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 พบว่ากรณีศึกษาตัวอย่างที่ดีในประเทศไทยได้แก่ หลักสูตรบัญชีบัณฑิต (Bachelor of Accountancy Program) ที่เป็นภาคปกติภาษาไทย ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากเว็บไซต์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555 และหลักสูตรบัญชีบัณฑิต (Bachelor of Accountancy Program) วิทยาเขตบางเขน ในภาคปกติและภาคพิเศษ ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งทั้ง 2 ภาคนี้มีการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน จากเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2555) ตามประเด็นการศึกษา 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1.1 หลักสูตร

หลักสูตรบัญชีบัณฑิต เป็นชื่อวุฒิทางการศึกษาสำหรับการศึกษาที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับภาคปกติภาษาไทย และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในภาคปกติและภาคพิเศษ

ระยะเวลาการศึกษา ทั้ง 2 หลักสูตรใช้ระยะเวลาในการศึกษาตลอดหลักสูตร 4 ปี โดยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน บังคับให้ศึกษาไม่น้อยกว่า 137 หน่วย และ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาคปกติ บังคับให้ศึกษาไม่น้อยกว่า 142 หน่วยกิต

ภาษาที่ใช้ในการจัดการศึกษา การศึกษาที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับภาคปกติภาษาไทย และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในภาคปกติและภาคพิเศษใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักในการจัดการศึกษา ตำราการเรียนมีการใช้ตำราภาษาไทยและตำราภาษาอังกฤษ ไม่พบว่ามีส่วนไหนที่ภาษาอังกฤษเป็นเกณฑ์ในการรับพิจารณาเข้าศึกษาหรือการสำเร็จการศึกษา

การรับรองคุณภาพ พบว่าทั้ง 2 หลักสูตรได้รับการรับรองจากสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ว่ามีเนื้อหาสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ (IES) ฉบับปี 2009 และเป็นหลักสูตรที่ได้รับการอนุมัติให้มีการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทยตามสภาการอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย นอกจากนี้ CPA Australia ยอมรับนิสิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในหลักสูตรภาคปกติให้สามารถขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกวิสามัญ (Associated Member)

4.1.1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ พบว่าหลักสูตรต้องการสร้างบัณฑิตที่มีความพร้อมทั้งภายนอกและภายใน ในการดำรงชีวิตในฐานะผู้ใหญ่ ในการประกอบสัมมาอาชีพได้ และเป็นผู้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมโลกต่อไป โดยมีคุณลักษณะดังนี้

ความรู้รอบ รู้ลึก บัณฑิตจะมีความรอบรู้ในศาสตร์ทางการบัญชี การเงินและธุรกิจ ในแนวคิด ทฤษฎี หลักการและวิธีการทางการบัญชี มีความเข้าใจในองค์ความรู้ด้านอื่นที่สัมพันธ์กับทางบัญชี และสามารถบูรณาการ ความรู้และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม และนำมาประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

ความสามารถในการติดตามและศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติม บัณฑิตมีความสามารถในการติดตาม การเปลี่ยนแปลง รู้เท่าทัน การพัฒนาการของมาตรฐาน สภาพเศรษฐกิจและสังคม ได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม การวิจัย ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และพัฒนาภูมิปัญญาของตนเองอยู่เสมอ

ความสามารถในการปรับตัว บัณฑิตมีความสามารถในการปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เป็นสากล ความเป็นพหุวัฒนธรรม มีความกระตือรือร้นที่จะขวนขวายและหาความรู้ และความสามารถเพิ่มเติมตามยุคสมัย

การมีทักษะการปฏิบัติงาน บัณฑิตสามารถที่จะคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ และบูรณาการความรู้และประสบการณ์ในงานการบัญชีได้อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องได้และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ความสามารถในการประกอบวิชาชีพบัญชีที่ทันสมัย บัณฑิตมีความสามารถในการประกอบ วิชาชีพบัญชีที่ทันสมัยสอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของความต้องการบุคลากรด้านวิชาชีพ บัญชีในปัจจุบัน สามารถที่จะนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการประกอบวิชาชีพ

ความสามารถในการวิเคราะห์แนวโน้มของธุรกิจในอนาคต บัณฑิตที่มีความสามารถในการ มองเห็นภาพรวมของธุรกิจและสามารถวิเคราะห์แนวโน้มของธุรกิจในอนาคต ตลอดจนสามารถรับมือ กับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างสร้างสรรค์

ความเป็นผู้นำ บัณฑิตมีภาวะผู้นำและสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถใช้ภาษาและเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งรู้เท่าทัน

ความมีคุณธรรม จริยธรรม บัณฑิตมีขยัน ซื่อสัตย์ อดทนมีวินัย รู้กาลเทศะ มีเจตคติที่ดี และมีความรักความศรัทธาในวิชาชีพ

การมีจิตสำนึก รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม บัณฑิตมีความสำนึกในการเป็นคนไทยรักษา เอกลักษณ์และวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ รู้จักพึ่งพาตนเองและหมั่นเพียรพัฒนางานที่รับผิดชอบอยู่ เสมอ

การมีจิตสาธารณะ ในการพัฒนาสังคมท้องถิ่นและประเทศชาติ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยและกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

การรู้จักความพอเพียง บัณฑิตมีความรักในชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ดำรงชีวิตโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

4.1.1.3 เนื้อหา

จากการศึกษาข้อมูล พบว่า ในการศึกษาตามหลักสูตรจะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ประเภทหลัก คือ วิชาศึกษาทั่วไป วิชาเฉพาะทาง และวิชาเลือกเสรี

วิชาศึกษาทั่วไป มีหน่วยกิตในการศึกษาจำนวน 30 หน่วยกิต ซึ่งแบ่งได้ 10 วิชา โดยเป็นวิชาทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์ สหศาสตร์ รวม 4 วิชาและภาษาอังกฤษอีก 6 วิชา ซึ่งเป็นการบังคับให้นักศึกษาทุกคนต้องเลือกเรียน รวมทั้งจริยธรรมทางธุรกิจ ในแต่ละหลักสูตรของมหาวิทยาลัยจะให้ความสำคัญของวิชาพื้นฐานแตกต่างกันเช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้เรียนวิชาทางภาษาอังกฤษ ทั้งหมด 6 วิชา โดยเน้นการอ่าน เขียนและการสื่อสาร แต่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ให้เรียนวิชาภาษาไทย 1 วิชาและภาษาอังกฤษอีก 5 วิชา

วิชาเฉพาะทาง มหาวิทยาลัยต่างๆอาจมีชื่อเรียกต่างกัน แต่โดยรวมหมายถึงวิชาของทางคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มีจำนวนหน่วยกิตจำนวน 90-100 หน่วยกิต แบ่งได้เป็น วิชาความรู้พื้นฐานทางธุรกิจ และวิชาเฉพาะบังคับ

วิชาความรู้พื้นฐานทางธุรกิจ บางแห่งเรียกวิชาแกน เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจอุตสาหกรรม ความเข้าใจในการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ ในเวลาจำกัด การพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีทักษะในการแก้ปัญหาหรือเลือกดำเนินการจัดการทางธุรกิจในสภาพแวดล้อม ความกดดันได้อย่างเหมาะสม นักศึกษาจะถูกบังคับเรียนจำนวน 39 หน่วยกิต เป็นวิชาสถิติทางธุรกิจ เศรษฐศาสตร์มหภาค เศรษฐศาสตร์จุลภาค การตลาด กฎหมายทางธุรกิจ การจัดการเชิงปริมาณ การจัดการคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจการเงิน การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

วิชาเฉพาะบังคับ หรือวิชาบังคับบัญชี ซึ่งทางหลักสูตรจะกำหนดให้นักศึกษาในสาขาการบัญชีทุกคนต้องเรียน โดยไม่มีสิทธิในการเลือก ทั้งหมด 39 หน่วยกิต โดยเนื้อหาวิชาพบว่าสอดคล้องกับวิชาที่ถูกกำหนดโดยสภาวิชาชีพบัญชี ใน 8 วิชาคือ การบัญชีขั้นต้น ชั้นกลางและขั้นสูง รวม 5 วิชา เกี่ยวข้องกับพื้นฐานทางการบัญชี มาตรฐานการบัญชี และวิธีการบัญชีที่ลึกซึ้ง เช่น การรวบรวมกิจการ การคำนวณหาราคามูลค่าปัจจุบัน เพื่อใช้ในการบันทึกบัญชีให้ถูกต้องตามหลักการและมาตรฐานทางการบัญชี วิชาบัญชีต้นทุน 1 วิชา เกี่ยวข้องกับหลักการการปันส่วน การคำนวณต้นทุนตามใช้งาน ระบบต้นทุนมาตรฐาน การผลิตร่วม ส่วนเสีย ซึ่งจะมีหลักและวิธีการหลายวิธีที่สามารถ

เลือกใช้ได้ วิชาการสอบบัญชี 1 วิชา เกี่ยวข้องกับความรู้ในการตรวจสอบ วัตถุประสงค์ ขอบเขต หลักการกฎหมาย จรรยาบรรณและความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี การวางแผนการตรวจสอบ วิธีการเลือกตัวอย่าง และหลักฐานการตรวจสอบ และวิชาภาษีอากร 1 วิชา เกี่ยวข้องกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีอื่น ๆ ในการดำเนินธุรกิจ และความแตกต่างของหลักทางบัญชีและหลักทางภาษีอากร วิชาอื่นๆที่บังคับเรียนของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้แก่วิชาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานบัญชี การจัดทำและวิเคราะห์ งบการเงิน การบัญชีบริหาร ทฤษฎีทางการบัญชี สัมมนาทางบัญชี

วิชาเฉพาะบังคับเลือก หรือวิชาเอก เป็นวิชาทางสาขาบัญชีที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาค ปกติให้นักศึกษาสามารถเลือกเรียนได้เพื่อเพิ่มความลึกในเนื้อหา โดยแบ่งเป็น 3 สาขาได้แก่ สาขาการสอบบัญชีและการตรวจสอบภายใน สาขาการบัญชีบริหาร และสาขาการวางระบบบัญชีสารสนเทศ ซึ่งเป็นวิชาที่ต่อยอดความรู้จากวิชาเฉพาะบังคับ โดยต้องมีการเรียนวิชานั้นมาเป็นพื้นฐานก่อน เลือกเรียนได้ 12 หน่วยกิต สำหรับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เลือกเรียนโดยไม่ เป็นการระบุสาขาเชี่ยวชาญ โดยสามารถเลือกเรียนได้ 15 หน่วยกิต นอกจากนี้นี้สิต สามารถเลือก วิชาการฝึกหัดงานทางบัญชี (Internship in Accounting) หรือ วิชาสหกิจศึกษา (Cooperative Education) เพื่อเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้และการทำงาน

วิชาเลือกเสรีเป็นวิชาที่สามารถเลือกได้อย่างเสรีว่าต้องการเรียนวิชาใด เพื่อให้เกิดความลึกซึ้ง ของวิชา โดยมีหน่วยกิตจำนวน 6-15 หน่วยกิต

4.1.1.4 กิจกรรมการเรียนการสอน

จากการศึกษาเอกสารและสื่อต่างๆพบว่า ลักษณะของการจัดกิจกรรมในภาพรวมดังต่อไปนี้ การบรรยาย (Lecture) การจัดกิจกรรมส่วนใหญ่ในรูปแบบของการบรรยาย อภิปรายในห้องเรียน โดยในการบรรยาย มีการตั้งคำถามจากผู้สอนเพื่อให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น การซักถามแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การมอบหมายงานให้นักศึกษาไปค้นคว้าเพิ่มเติมและกลับมารายงาน นำเสนอในห้องเรียน

การใช้กรณีศึกษา (Case Study) การใช้กรณีศึกษาเป็นรูปแบบกิจกรรมที่ให้นักศึกษาเป็น ศูนย์กลางในการคิด วิเคราะห์ เป็นกลุ่มหรือเดี่ยว โดยกรณีศึกษามาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันในประเทศรวมทั้งในต่างประเทศ หรือเป็นตัวอย่างกรณีศึกษาในตำราเรียน เพื่อให้เกิดการโต้ และแตกมุมมองความคิด

การศึกษาผ่านโครงการ (Projects) เป็นการให้โครงการและระยะเวลาแก่ผู้เรียนในการ ค้นคว้า ศึกษาเพิ่มเติม

กิจกรรมการฝึกหัดงาน (Internship Program) เป็นวิชาเฉพาะบังคับเลือกที่เปิดโอกาสให้ นักศึกษาสามารถเลือกฝึกงานกับองค์กรรัฐบาล ธุรกิจ รัฐวิสาหกิจ ที่สนใจในสายงานที่ตรงกับสาขาที่

เรียนได้ นักศึกษาจะได้รับประสบการณ์ตรงและในแต่ละสัปดาห์ของการฝึกหัดงาน มีรายงานประจำสัปดาห์ และเมื่อสิ้นสุดโครงการต้องส่งรายงานที่เป็นบทความ สังเคราะห์ความรู้ที่ได้รับจากโปรแกรมการฝึกหัดงาน

การแลกเปลี่ยนนักศึกษากับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ (Exchange Program) นิสิตสามารถสมัครขอเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนกับมหาวิทยาลัยต่างๆในต่างประเทศ หรือที่มหาวิทยาลัย มีการรับนักศึกษาแลกเปลี่ยนจากต่างประเทศมาศึกษาในแต่ละวิชาร่วมกับนิสิต

บริษัทจำลองจุฬาลงกรณ์ (Chulalongkorn Business Administration: CBA) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีการสร้างห้องสำหรับให้นักศึกษาดำเนินการจัดตั้งบริษัทจำลองขึ้นระหว่างเดือนพฤษภาคมและปิดบริษัทในเดือนมีนาคมของทุกปี บริษัทจำลองนี้เปิดโอกาสให้นักศึกษาทุกระดับสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ ผลประกอบการการดำเนินงาน มีการแบ่งกันเมื่อจบโครงการในแต่ละปี

การใช้ห้องปฏิบัติการในการเรียนรู้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีห้องปฏิบัติการการเรียนรู้ ได้แก่ ห้องการเงิน (Financial Lab) ซึ่งเป็นห้องจำลองของการซื้อ ขายหุ้น มีสภาพแวดล้อมคล้ายกับในตลาดหลักทรัพย์ ห้องการจัดการเรียนรู้ (Management Complex) เป็นห้องที่นักศึกษาจะได้เห็นภาพของการประชุมใหญ่ ที่มีอุปกรณ์จัดวางเพื่อช่วยให้เกิดการระดมความคิดเห็น ห้องปฏิบัติการทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Business and Operation Centre) เป็นห้องที่รวมเทคโนโลยีสารสนเทศไว้ด้วยกัน มีโปรแกรมและซอฟต์แวร์พร้อมสำหรับการเรียนรู้และฝึกประสบการณ์ห้องสมุดที่ได้เข้าไปศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองได้ เป็นต้น

วิทยากรพิเศษ (Guest Speaker) แต่ละหลักสูตรมีการพูดถึงการเชิญวิทยากรรับเชิญพิเศษที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญเฉพาะมาถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์เชิงลึก โดยเฉพาะในด้านการประกอบธุรกิจ ความสำเร็จของการจัดการธุรกิจ

4.1.1.5 การประเมินผล

จากการศึกษากรณีตัวอย่างพบว่ามีข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษาค่อนข้างน้อย

การประเมินผลการศึกษาของนักศึกษา เช่น การประเมินผลโครงการฝึกหัดงานของนักศึกษา ใช้การประเมินผลจากความก้าวหน้าในการทำโครงการหรืองานวิจัยที่บันทึกในสมุด การนำเสนอผลจากรายงาน ซึ่งนักศึกษาต้องแสดงให้เห็นว่าสามารถนำความรู้จากการศึกษาไปใช้ในการทำงานได้จริง การประเมินผลแต่ละวิชา ซึ่งใช้รูปแบบการประเมินผลโดยการทดสอบข้อเขียนที่จัดทดสอบก่อนจบภาคการศึกษาของวิชานั้นๆ การทดสอบเป็นการตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ทางทฤษฎี การทดสอบเก็บคะแนน การสังเกตพฤติกรรม ความใส่ใจต่อการเรียน

4.1.2 แนวทางการจัดการศึกษาในระบบด้านบัญชี ในประเทศสหราชอาณาจักร

จากการคัดเลือกกรณีตัวอย่างที่ดีตามเกณฑ์การคัดเลือกที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 พบว่ากรณีศึกษาตัวอย่างที่ดี ในประเทศสหราชอาณาจักร ได้แก่ London School of Economics and Political Science (LSE) จากเว็บไซต์ของ (London School of Economics and Political Science (LSE), 2012)) ตามประเด็นการศึกษา 5 องค์ประกอบ หลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.2.1 หลักสูตร

วิทยาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชี (Bachelor of Science of Accounting) และ วิทยาศาสตรบัณฑิตเกียรตินิยม สาขาวิชาการบัญชี (Bachelor of Science (Hons) Accounting) เป็นหลักสูตรการศึกษาของ London School of Economics and Political Science (LSE)

ระยะเวลาการศึกษา มหาวิทยาลัยใช้ระยะเวลาในการศึกษาตลอดหลักสูตร 3 ปี แต่นักศึกษาที่มีความสามารถทางด้านการวิจัยสามารถศึกษาเพิ่มอีก 1 ปี บัณฑิตการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 วิชา โดยจัดตารางการศึกษาปีละ 4 วิชา โดย 6 วิชาเป็นด้านบัญชี

ภาษาที่ใช้ในการจัดการศึกษาใช้ภาษาอังกฤษในการจัดการศึกษา โดยผู้เรียนจะต้องผ่านการทดสอบภาษาอังกฤษก่อนเข้ารับการศึกษาด้วยคะแนนทดสอบ International English Language Testing System (IELTS) รวมไม่น้อยกว่าระดับ 6.5 โดยมีระดับในส่วนของอ่านและการเขียนไม่ต่ำกว่าระดับ 6

การรับรองคุณภาพมหาวิทยาลัยได้รับการรับรองและทำงานร่วมกับองค์กรวิชาชีพ หน่วยงาน การให้ความรู้ต่อเนื้อที่เป็นระดับสากลหลายแห่ง เมื่อนักศึกษาจบการศึกษาจะได้รับการยกเว้นการทดสอบ ในการเข้าสู่วิชาชีพ เช่น Association of Chartered Certified Accountants (ACCA) the Institute of Chartered Accountants in England and Wales (ICAEW) the Chartered Institute of Management Accountants (CIMA) เป็นต้น

ความเป็นนานาชาติ มหาวิทยาลัยมีนักศึกษาจากหลากหลายภาษาและวัฒนธรรม โดยรวมมาจากกว่า 120 ประเทศทั่วโลก โดยมีการจัดศูนย์การศึกษาเพื่อช่วยนักเรียนต่างชาติในด้านภาษาอังกฤษ มีหอพักในมหาวิทยาลัยที่มีความปลอดภัยและมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกให้นักศึกษาสามารถใช้ชีวิตในการศึกษาได้อย่างมีความสุขและเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ

4.1.2.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ พบว่าการจัดการศึกษาในระบบนี้มุ่งหวังให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วมีโอกาสในการเข้าสู่วิชาชีพ มีความรู้ และความสามารถในการทำงานในองค์กรของรัฐบาล เอกชน หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรได้ หรือการจัดตั้งธุรกิจได้ด้วยตนเอง โดยมีความเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ มีความสามารถค้นคว้า ปรับตัว และมีทักษะในการปฏิบัติงานได้ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนี้

ความเชี่ยวชาญในวิชาการ การเรียนอย่างรู้ลึก และรู้จริง LSE ให้นักศึกษาเรียนรู้ในห้องเรียน สัปดาห์ละ 12-15 ชั่วโมง และการศึกษานอกห้องเรียนด้วยการอ่าน การเขียน การทำการบ้านเพื่อให้สามารถทำความเข้าใจในทฤษฎี หลักการ อย่างถ่องแท้ และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเพิ่มเติม

การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เชิงวิพากษ์ ในมุมมองสากล บัณฑิตมีความเป็นนักคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์ ผ่านการจัดกิจกรรมในการเรียนกลุ่มย่อย การเขียนบทความ ได้เรียนรู้ที่จะนำเทคนิคที่ได้รับในการเรียนมาคิด ไตร่ตรอง และสังเคราะห์ เป็นเรียงความของตนเองเช่นการตั้งคำถามที่ว่า หาวิธีการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ความสำคัญของวัฒนธรรมต่อธุรกิจ การตัดสินใจที่แตกต่างกันเกิดขึ้นจากอะไร

ความสามารถในการติดตามและศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติม บัณฑิตมีความสามารถในการติดตาม การเปลี่ยนแปลง รู้เท่าทัน การพัฒนาการของมาตรฐาน สภาพเศรษฐกิจและสังคม มีความสามารถในการค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม การวิจัย ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และพัฒนาภูมิปัญญาของตนเองอยู่เสมอ

การมีทักษะทางสังคม มีเจตคติที่ดีในการทำงาน มหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์ที่ดีกับองค์กรธุรกิจชั้นนำ ให้โอกาสนักศึกษาได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนจากคณาจารย์ วิทยากรพิเศษ จากองค์กรเหล่านั้น

การมีทักษะการสื่อสาร การสัมภาษณ์ การนำเสนอ การเรียนรู้ในด้านทักษะการเขียน การอ่าน และแสดงออกทางความคิดเห็น การนำเสนองานต่างๆในห้องเรียนและนอกเรียน

การมีมุมมองของการให้คำปรึกษา นักศึกษามีโอกาสที่จะเป็นทั้งผู้ให้คำปรึกษาและผู้ขอรับคำปรึกษาผ่านโครงการต่างๆ รวมถึงการเรียนรู้ผ่านผู้สอนพิเศษ (Tutorial)

การเรียนรู้ด้วยตนเองระบบการศึกษาที่ให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ใส่ใจต่อการเรียนรู้นอกห้องเรียน ผ่านผู้สอนพิเศษ ซึ่งมีการจัดกลุ่มย่อย ในแต่ละวิชา เสริมกับการเรียนในห้องเรียน และการเรียนในหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิตเกียรตินิยม เน้นกระบวนการคิด วิเคราะห์และการทำวิจัยเพิ่มเติม

4.1.2.3 เนื้อหา

จากการศึกษาเอกสารพบว่า เนื้อหาวิชาแบ่งตามลำดับความง่ายและยาก เรียงลำดับตามปีการศึกษา ดังนี้

เนื้อหาวิชาสำหรับชั้นปีที่ 1 เป็นวิชาพื้นฐานทางการบัญชี ได้แก่ การเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ การวัดเชิงปริมาณ คณิตศาสตร์และสถิติ การจัดการธุรกิจ และสามารถเรียนวิชาที่นอกเหนือพื้นฐานทางการบัญชีได้แก่ จิตวิทยา การเมืองและการปกครองได้ ทักษะการสื่อสาร

เนื้อหาวิชาสำหรับชั้นปีที่ 2 เป็นเนื้อหาทางด้านความเชี่ยวชาญทางการบัญชี ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกเรียนบางวิชาได้ การมีวิชาที่เป็นหลักของการบัญชีที่บังคับได้แก่ การบัญชีบริหาร การจัดทำบัญชีและการวิเคราะห์งบการเงิน เทคโนโลยีสารสนเทศทางการบัญชี ซึ่งวิชาเหล่านี้จะให้มุมมองของหลักการ แนวทางการจัดทำบัญชีตามมาตรฐานบัญชี นอกจากนี้ นักศึกษาสามารถเลือกเรียนวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องกับด้านบัญชีเช่น การวางแผนทางบัญชี การบัญชีต้นทุน พฤติกรรมองค์กร

เนื้อหาวิชาสำหรับชั้นปีที่ 3 เป็นเนื้อหาในเชิงลึก ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ พัฒนาการตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสม ภายในเวลาและภายใต้แรงกดดันได้ โดยมีเนื้อหาวิชาได้แก่ การวิเคราะห์การลงทุน การควบคุมความเสี่ยง การประเมินการทุจริต กลยุทธ์การตัดสินใจ

นักศึกษาที่มีผลการเรียนดีเยี่ยม สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับเกียรตินิยมในชั้นปีที่ 4 ได้ โดยการศึกษาเป็นการเรียนรู้เพื่อสามารถสังเคราะห์ความรู้ในการทำวิทยานิพนธ์และสร้างความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งเมื่อนักศึกษาจบไปแล้วจะได้รับการยกเว้นการทดสอบในหลายๆวิชาในการเข้าสู่วิชาชีพบัญชี

4.1.2.4 กิจกรรมการเรียนการสอน

การบรรยายในห้องเรียน (Lecture) เป็นรูปแบบการเรียนแบบดั้งเดิม บางห้องเรียนมีขนาดใหญ่ การเรียนในห้องเรียนเป็นการเรียนเพื่อรู้ถึงแนวคิด หลักการ ทฤษฎีต่างๆ ซึ่งไม่ได้บังคับให้เข้าเรียนแต่ก็ควรเข้าเรียน และมีการเรียนในชั้นเรียนกลุ่มย่อยไม่เกิน 15 คนต่อกลุ่มคู่ขนานกับการบรรยายในชั้นเรียน มีผู้สอนพิเศษ (Tutorial) เพื่อติดตามการเรียนของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด ให้การบ้าน ตั้งคำถาม หาคำตอบ การเขียนเรียงความวิชาละ 2 ชิ้นงาน และผู้สอนพิเศษทำการประเมินผลการเรียนส่งกลับไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการประเมินติดตามผลถึงความสามารถในการเรียนและการอนุญาตเข้าสอบ

การสอนพิเศษ (Tutorial) การสอนเป็นกลุ่มย่อย การจัดสัมมนาพิเศษ โดยนักวิชาการจากภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญสัปดาห์ละครั้ง ในวิชาทางการบัญชีที่เฉพาะทาง เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสตั้งคำถาม หาคำตอบ จากการอ่าน การเขียนเรียงความ นักศึกษามีโอกาสได้เรียนรู้ และสร้างความเข้าใจมากขึ้น

แนวทางการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ ได้แก่ การนำเสนอกลุ่ม (Group Presentation) บทบาทสมมติ (Role Play) การค้นคว้าหาข้อมูลและร่วมกันเรียนรู้ (Wikis) การอภิปรายประเด็นของเนื้อหา (Discussions of Topical materials) การเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) เกมการจำลองบน

คอมพิวเตอร์ (Computer-based simulations) การวินิจฉัยการเรียนรู้ (Diagnostic Assessment) และการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Workshops)

การมีคณาจารย์จากที่อื่นๆ (Visiting Professors) การแลกเปลี่ยนคณาจารย์ร่วมกับมหาวิทยาลัยอื่นๆในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้นักศึกษาได้เห็นภาพการทำบัญชีในโลกปัจจุบัน และสภาพของการทำธุรกิจบนโลกของการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงได้

โครงการเรียนรู้ก่อนจบการศึกษา มหาวิทยาลัยมีโครงการที่หลากหลายในการสนับสนุนให้นักศึกษามีประสบการณ์และความพร้อมก่อนสำเร็จการศึกษา เช่นโครงการอาสาทางด้านบัญชี นักศึกษาต้องมีใจอาสาในการเข้าไปช่วยงานองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ในด้านงานบัญชีหรือโครงการเรียนรู้ด้านการจัดการเป็นการเรียนรู้อย่างใกล้ชิดกับผู้สอนงานหรือนักวิชาชีพบัญชีแบบตัวต่อตัว โครงการเส้นทางการจัดการข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีเป็นโครงการเตรียมความพร้อมให้แก่ นักศึกษาในการเผชิญกับการเติบโตของระบบข้อมูลสารสนเทศในองค์กรและในการประกอบวิชาชีพบัญชี และ โครงการเส้นทางการบัญชีและธุรกิจ เป็นโครงการเตรียมความพร้อมให้แก่ นักศึกษาในด้านการคิดวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจทางธุรกิจและแก้ปัญหาในการประกอบวิชาชีพในอนาคต

4.1.2.5 การประเมินผล

การประเมินผลนักศึกษา พบว่าแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะดังนี้

การทดสอบระหว่างเรียน เป็นรูปแบบการทดสอบระหว่างการจัดการเรียนการสอน เช่นการประเมินผลโครงงาน (Project Report) การบ้าน (Coursework Assignments) การเขียนเรียงความ บทความ (Special Essays/ Essays writing)

การทดสอบเมื่อจบปีการศึกษาของวิชา เป็นรูปแบบที่เกือบทุกวิชาประเมินนักศึกษาก่อนสำเร็จวิชานั้นๆ โดยส่วนใหญ่เป็นข้อสอบที่นักศึกษายังไม่เคยเห็นมาก่อน (Unseen Examination) ใช้เวลาการทดสอบ 3 ชั่วโมง

การประเมินแต่ละวิชา พบว่าเป็นการประเมินโดยบุคคล 3 กลุ่มดังนี้

1. นักศึกษา การประเมินของนักศึกษาได้รับความสนใจมากที่สุด โดยทำการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกเช่นห้องสมุด ห้องเทคโนโลยีสารสนเทศ
2. ผู้สอนและกรรมการคณะ ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือการเพิ่มวิชาใหม่ๆ จะมีการจัดประชุมผู้สอน กรรมการบริหารคณะ ทำการประเมินโครงสร้าง กระบวนการ หลักสูตร การจัดการศึกษา
3. ผู้ประเมินภายนอก มาประเมิน ติดตาม การจัดการศึกษาปีละครั้ง โดยเมื่อประเมินเสร็จสิ้นจะนำผลมาให้กับทางมหาวิทยาลัยเพื่อทำการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

4.1.3 แนวทางการจัดการศึกษาในระบบด้านบัญชี ในประเทศสิงคโปร์

จากการคัดเลือกกรณีตัวอย่างที่ดีตามเกณฑ์การคัดเลือกที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 พบว่ากรณีศึกษาตัวอย่างที่ดี ประเทศสิงคโปร์ ได้แก่ National University of Singapore จากเว็บไซต์ของ National University of Singapore (NUS) (2012) ตามประเด็นการศึกษา 5 องค์ประกอบ หลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.3.1 หลักสูตร

บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการบัญชี (Bachelor of Business Administrative, Major in Accounting) National University of Singapore

ระยะเวลาการศึกษา 3 ปี มีหน่วยกิตรวม 120 หน่วย

ภาษาในการจัดการศึกษา ใช้ภาษาอังกฤษในการจัดการศึกษา โดยผู้เรียนจะต้องผ่านการทดสอบ Scholastic Aptitude Test: SAT ทั้ง 3 ส่วน การวิเคราะห์การอ่าน การเขียนและคณิตศาสตร์ โดยมีคะแนนขั้นต่ำ 600 คะแนนสำหรับด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษและส่วนคณิตศาสตร์มีคะแนนไม่ต่ำกว่า 650 คะแนนและคะแนนการทดสอบภาษาอังกฤษ IELTS มีคะแนนรวมไม่น้อยกว่าระดับ 6.5

การรับรองคุณภาพ มหาวิทยาลัยได้รับการรับรองและทำงานร่วมกับองค์กรวิชาชีพ หน่วยงานการให้ความรู้ต่อเนื้อที่เป็นระดับสากลหลายแห่ง เมื่อนักศึกษาจบการศึกษาจะได้รับการยกเว้นการทดสอบ ในการเข้าสู่วิชาชีพ เช่น CPA Australia, Accounting and Corporate Regulatory Authority (ACRA) of Singapore, Institute of Singapore Chartered Accountants (ISCA), ACCA, และ ICAEW ผู้ที่จบหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการบัญชี (BBA Acc.) สามารถขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีสาธารณะได้ทันที

ความเป็นนานาชาติ มหาวิทยาลัยเปิดรับนักศึกษาจากทั่วทุกมุมโลก โดยยอมรับระบบการศึกษาและเทียบโอนการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเพื่อเข้าศึกษาต่อในโปรแกรมได้ โดยไม่จำเป็นต้องทดสอบความรู้เพิ่มเติมสำหรับบางโปรแกรมการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา

4.1.3.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

จากการศึกษาพบว่า NUS ต้องการสร้างบัณฑิตที่พร้อมต่อการเข้าสู่โลกแห่งธุรกิจ ดังนี้

การมีคุณธรรมและจริยธรรมทางธุรกิจ บัณฑิตสามารถระบุและสามารถแก้ไขสถานการณ์ทางด้านจรรยาบรรณที่เกิดขึ้นได้ในบริบทของการดำเนินธุรกิจได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

การเป็นนักคิด วิเคราะห์ บัณฑิตต้องเป็นนักคิดวิเคราะห์ และมีความละเอียดรอบคอบ ตระหนักถึงผลของการดำเนินการและประสิทธิผลที่จะเกิดขึ้นได้ มีกรอบการคิดวิเคราะห์และมีหลักการในการตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

การเป็นผู้นำ บัณฑิตมีความเป็นผู้นำ มีมุมมองความคิดอย่างมีเหตุผล และรับผิดชอบต่อความท้าทายของกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ การมีวิสัยทัศน์ การวางแผน มีเป้าหมายที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความก้าวหน้า มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นภายใต้ภาวะกดดัน แต่เพื่อเป้าหมายร่วมกันได้

การผสมผสานมุมมองของโลกและอาเซียน เข้าใจธุรกิจในอนาคตที่กว้าง และมีความรู้ในการทำงานและดำเนินการบนเศรษฐกิจอาเซียน โดยมีความเข้าใจจิตวิทยาของอาเซียน

4.1.3.3 เนื้อหา

จากการศึกษาเอกสารพบว่า เนื้อหาแบ่งตามระดับชั้น ได้แก่

ระดับมหาวิทยาลัย (University Level Requirements) จำนวนทั้งหมด 16 หน่วยกิต ซึ่งเป็นการศึกษาทั่วไป 8 หน่วยกิต การศึกษาสังคม 4 หน่วยกิตและวิชาเลือกทางธุรกิจ 4 หน่วยกิต

ระดับโปรแกรม (Program Requirements) จำนวนทั้งหมด 84 หน่วยกิต โดยเป็นวิชาของสาขาหลักสาขาบัญชี (Core Module) 60 หน่วยกิต (15 วิชา) เป็นวิชาที่สร้างทักษะในการปฏิบัติงาน ได้แก่ วิชาทางการคิดวิเคราะห์ 3 วิชา คือการจัดการเศรษฐกิจ เศรษฐศาสตร์มหภาคและระหว่างประเทศ การวิเคราะห์ธุรกิจและรูปแบบการตัดสินใจ วิชาทางบัญชี 10 วิชา ได้แก่ การจัดการองค์กร บัญชีการเงิน การตลาด กฎหมายสิ่งแวดล้อมทางธุรกิจ เทคโนโลยีสารสนเทศทางการบัญชี บัญชีบริหาร การเงิน สิ่งแวดล้อมธุรกิจของภาคพื้นเอเชีย การจัดการกลยุทธ์ และวิชาทางความเป็นผู้นำ 2 วิชา ได้แก่ ผู้นำและจรรยาบรรณ และการสื่อสารทางธุรกิจ และวิชาจำเป็น (Essential Module) 24 หน่วยกิต 6 วิชา ซึ่งเป็นวิชาในการทำงานด้านบัญชีโดยเฉพาะ ได้แก่ วิชางบการเงิน วิชาการวางแผน และการควบคุม วิชาการให้ความเชื่อมั่น วิชากฎหมายองค์กร วิชาภาษีอากร และวิชางบการเงินขั้นสูง แต่ถ้าเป็นหลักสูตรเกียรตินิยมจะมีวิชาวิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิตและโครงการบริการชุมชนอีก 8 หน่วยกิต

ระดับวิชาเลือกเสรี (Unrestricted Elective Requirements) เป็นวิชาที่ให้เรียนเพิ่มเติม เพื่อให้มีมุมมองของการทำงานที่ลึกซึ้งขึ้น จำนวน 20 หน่วยกิต 5 วิชา ได้แก่ วิชาความโปร่งใสและจริยธรรมองค์กร วิชาการประเมินความเสี่ยงและการควบคุมภายใน วิชาการให้ความเชื่อมั่นขั้นสูง วิชาการประเมินราคา และวิชาทฤษฎีบัญชี แต่ถ้าเป็นหลักสูตรเกียรตินิยมจะต้องเรียนวิชาบังคับทางบัญชีเพิ่มอีก 20 หน่วยกิต

4.1.3.4 กิจกรรมการเรียนการสอน

จากการศึกษาเอกสาร พบว่ามีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ทางด้านบัญชีค่อนข้างน้อย โดยเป็นการเรียนรู้ผ่านการบรรยายเป็นหลัก มีการใช้กรณีศึกษาเพื่อช่วยให้มีความเข้าใจและได้คิดวิเคราะห์มากขึ้น กรณีศึกษาที่นำมาเป็นตัวอย่างเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกและในเอเชีย เพื่อสร้างบริบทความคุ้นเคยกับสภาพการดำเนินธุรกิจ การคิดและการตัดสินใจ นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัยหลายแห่งในต่างประเทศเพื่อเชื่อมโยงในโปรแกรมการแลกเปลี่ยน นักศึกษาระหว่างกัน และมีกิจกรรมทำงานร่วมกับชุมชนในลักษณะของจิตอาสาเพื่อให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์และได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และโครงการฝึกหัดงานในช่วงปิดเทอมในองค์กรชั้นนำในช่วงเวลาที่มีงานมาก เพื่อให้ได้เห็นการทำงานที่แท้จริง

4.1.3.5 การประเมินผล

จากการศึกษาเอกสารพบว่า การประเมินผลผู้เรียนผ่านการทดสอบระหว่างการศึกษาและก่อนจบปีการศึกษาในวิชานั้นๆด้วยอัตราส่วน 40 : 60 ทั้งนี้ข้อมูลในเว็บไซต์ไม่ให้รายละเอียดเชิงลึก

4.1.4 แนวทางการจัดการศึกษาในระบบด้านบัญชี ในประเทศมาเลเซีย

จากการคัดเลือกกรณีตัวอย่างที่ดีตามเกณฑ์การคัดเลือกที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 พบว่ากรณีศึกษาตัวอย่างที่ดี ประเทศมาเลเซีย ได้แก่ University of Malaya จากเว็บไซต์ของ University of Malaya (UM) (2012) ตามประเด็นการศึกษา 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.4.1 หลักสูตร

บัญชีบัณฑิต (Bachelor of Accountancy) University of Malaya

ระยะเวลาการศึกษา 4 ปี มีหน่วยกิตรวม 142 หน่วยกิต

ภาษาหลักที่ใช้ในการจัดการศึกษา ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในการจัดการศึกษาแต่ก็มีบางวิชาจัดการสอนในภาษามลายู (Malay Language) โดยผู้เรียนต่างชาติจะต้องผ่านเข้าเรียนวิชาภาษามลายูและภาษาอังกฤษก่อนเป็นเวลา 6 เดือน ยกเว้นมีผลการทดสอบ Test of English as a Foreign Language (TOEFL) ด้วยคะแนนไม่ต่ำกว่า 550 คะแนนหรือคะแนนทดสอบ IELTS รวมไม่น้อยกว่าระดับ 6.0 หรือมีผลการสอบระดับมัธยมศึกษาที่เป็นสากลเช่น General Certificate of Secondary Education (GCSE) หรือ General Certificate Education (GCE) เป็นต้น

การรับรองคุณภาพ หลักสูตรได้จัดทำขึ้นตามข้อบังคับที่มีชื่อว่า Jawatankuasa Hala Tuju 2 Program PerakaunanInstitusi Pengajian Tinggi Awam (IPTA) และมีโครงสร้างสอดคล้องกับ

การมาตรฐานการศึกษานานาชาติ (IES) และได้รับการอนุมัติหลักสูตรจากกระทรวงศึกษาธิการระดับสูง (Ministry of Higher Education) และ สมาคมนักบัญชีแห่งมาเลเซีย Malaysian Institute of Accountants (MIA) โดยเมื่อสำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตและมีประสบการณ์ทำงาน 3 ปี สามารถเป็นสมาชิกกับสมาคมนักบัญชีแห่งประเทศไทยได้ (MIA) และการยอมรับในระดับสากลโดยได้รับการยกเว้นการทดสอบบางวิชาขององค์กรวิชาชีพบัญชีระดับสากล ได้แก่ The Malaysian Institute of Certified Public Accountants (MICPA), ACCA, CIMA, CPA Australia, ICAEW

4.1.4.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

จากการศึกษาเว็บไซต์มหาวิทยาลัยพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ทางด้านบัญชีและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง มีความสามารถในการประยุกต์ใช้แนวคิด หลักการ เทคนิคในงานบัญชีมีความตระหนักในความรับผิดชอบต่อสังคม มีความตระหนักในจรรยาบรรณธุรกิจและความเป็นมืออาชีพ มีความสามารถในการสื่อสารและทำงานเป็นทีมมีความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยแนวทางที่เหมาะสมอย่างสมเหตุและผลเป็นผู้ที่เรียนรู้ตลอดชีวิตและสามารถนำตนเอง และมีความสามารถประยุกต์ทักษะการจัดการและการทำธุรกิจได้

4.1.4.3 เนื้อหา

จากการศึกษาเอกสารพบว่า เนื้อหาสาระวิชาแบ่งตามระดับชั้น ได้แก่

ระดับมหาวิทยาลัย (University Courses) จำนวนทั้งหมด 23 หน่วยกิต ซึ่งเป็นการศึกษาวิชาทั่วไปเพื่อเป็นพื้นฐาน ได้แก่ ทักษะการจัดการข้อมูล ความสัมพันธ์ของชาติพันธุ์ (เป็นวิชาสำหรับคนมาเลเซียเท่านั้น) ความเข้าใจประเทศมาเลเซีย (เป็นวิชาสำหรับนักศึกษาต่างชาติเท่านั้น) พื้นฐานวัฒนธรรมในการทำธุรกิจ การสื่อสาร และภาษาอังกฤษ

ระดับวิชาหลักคณะ (Faculty Core Courses) จำนวนทั้งหมด 15 หน่วยกิต ซึ่งเป็นการศึกษาวิชาพื้นฐานเพื่อทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมของการทำธุรกิจ ได้แก่ การจัดการ เศรษฐศาสตร์ 1 การจัดการเศรษฐศาสตร์ 2 สถิติทางธุรกิจ การวิเคราะห์เชิงปริมาณสำหรับธุรกิจ การสื่อสารทางธุรกิจด้วยแนวทางการคิดวิเคราะห์

ระดับโปรแกรมหลัก (Programme Core Courses) จำนวนทั้งหมด 83 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นวิชาหลัก ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและทักษะทางด้านธุรกิจ จำนวน 26 หน่วยกิต (8 วิชา) ได้แก่ การจัดการ การจัดการข้อมูล หลักการตลาด การวิจัยทางธุรกิจ พฤติกรรมองค์กร จริยธรรมทางธุรกิจ การจัดการกลยุทธ์ และการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ ส่วนที่สองเป็นวิชาของสาขาบัญชี เป็นวิชาชีพบัญชี และศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านบัญชี โดยตรงจำนวน 57 หน่วยกิต (19 วิชา) ได้แก่ วิชาการจัดหางบการเงิน 1 วิชาการจัดหางบการเงิน 2 วิชาการจัดหางบการเงิน 3 วิชาบัญชีบริหาร 1 บัญชีบริหาร 2 วิชาบัญชีบริหาร 3 วิชาพื้นฐานการ

จัดการทางการเงิน และวิชาการจัดการทางการเงินขั้นสูง วิชาหลักการตรวจสอบ วิชาการตรวจสอบบัญชีขั้นสูง ซึ่งเป็นวิชาที่เรียนต่อเนื่องกัน ระบบภาชือการของประเทศมาเลเซีย กฎหมายธุรกิจ กฎหมายบริษัท ทฤษฎีบัญชี การบัญชีองค์กร เทคโนโลยีทางการบัญชีขั้นสูง และการบัญชีรัฐบาล

วิชาเลือกคณะ (Faculty Elective Courses) เป็นวิชาที่ให้เลือกรเรียนเพิ่มเติมที่เปิดสอนในคณะ เพื่อให้มีมุมมองของการทำงานที่ลึกซึ้งขึ้น จำนวน 9 หน่วยกิต 3 วิชา เช่น วิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ วิชาการเงินการธนาคาร วิชาภาชือการขั้นสูง เป็นต้น

วิชาฝึกหัดงาน (Industrial Training) เป็นวิชาบังคับการฝึกหัดงานในองค์กรจริง โดยต้องมีหน่วยกิตแล้ว 60 หน่วยกิต และผ่านวิชาบัญชีบริหาร 1 การจัดการทางการเงินขั้นสูง ระบบภาชือการของประเทศมาเลเซีย และวิชาหลักการตรวจสอบบัญชี

4.1.4.4 กิจกรรมการเรียนการสอน

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้อสามารถจัดแบ่งตามลักษณะของผล การเรียนรู้ที่คาดหวัง (Learning Outcome) ดังนี้

ความรู้ในแนวคิด หลักการ ทฤษฎี จัดกิจกรรมโดยการบรรยาย การสัมมนา การใช้ผู้สอนพิเศษ การเรียนรู้ในห้องปฏิบัติการ การใช้กรณีศึกษา การค้นคว้าอิสระ การเรียนรู้แบบร่วมมือ การลง ภาคสนามและการเยี่ยมชมสถานที่จริง

การบูรณาการใช้ความรู้ที่เฉพาะเจาะจง จัดกิจกรรม โดย การฝึกประสบการณ์ การลง ภาคสนาม การทำโครงการกลุ่ม และการใช้กรณีศึกษา

การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา จัดกิจกรรมโดย การบรรยาย การอภิปรายการสัมมนา การใช้ผู้สอนพิเศษ การเรียนรู้ในห้องปฏิบัติการ การใช้กรณีศึกษา การค้นคว้า อิสระ การเรียนรู้แบบร่วมมือ การลงภาคสนามและการเยี่ยมชมสถานที่จริง

การพัฒนาทักษะการสื่อสาร จัดกิจกรรมโดยให้การบ้านเป็นกลุ่มแล้วมานำเสนอ อภิปราย การฝึกหัดงาน การใช้กรณีศึกษา การค้นคว้าวิจัย การเรียนรู้ร่วมกัน

การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม จัดกิจกรรมโดย การทำการบ้านกลุ่ม การฝึกหัดงาน การ เรียนรู้ร่วมกัน การลงภาคสนาม

การพัฒนาเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม จัดกิจกรรมโดย การอ่านเอง การฝึกหัดงาน การลง ภาคสนาม การค้นคว้าอิสระ การเรียนรู้ร่วมกันและทำโครงการกลุ่ม

การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการจัดการข้อมูล จัดกิจกรรมโดย การนำเสนอ การ ฝึกหัดงาน การทำงานกลุ่ม และการทำโครงการ

การพัฒนาทักษะการทำธุรกิจ จัดกิจกรรมโดย การบรรยาย การใช้ผู้สอนจาก ภาคอุตสาหกรรม การเยี่ยมชมสถานประกอบการ การใช้กรณีศึกษา

การพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ จัดกิจกรรมโดย การบรรยาย การให้การบ้านกลุ่ม การอภิปรายกลุ่มในห้องเรียน

4.1.4.5 การประเมินผล

จากการศึกษาเอกสารพบว่า การประเมินผลผู้เรียน สามารถทำได้ หลายวิธี ได้แก่การทดสอบข้อเขียน หัวหน้างานเป็นผู้ประเมิน การเขียนรายงาน การนำเสนองาน การทำแบบฝึกหัดบนฐานการแก้ปัญหา การสังเกตพฤติกรรมโดยผู้สอนหรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาในระบบทางด้านบัญชี จากกรณีตัวอย่างที่ดีในประเทศและต่างประเทศ ดังตารางที่ 7 ต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาในระบบด้านบัญชีจากกรณีศึกษาที่ดี (Best Practices)

การศึกษาในระบบ ประเด็น	ประเทศไทย (KU และ CU)	สหราชอาณาจักร (LSE)	สิงคโปร์ (NUS)	มาเลเซีย (UM)
1.หลักสูตร	-เวลาการศึกษา 4 ปี 137 - 142 หน่วยกิต -ภาษาหลักเป็นภาษาไทย -การรับรองภายในประเทศ นอกจากนี้ CPA Australia ยอมรับนิสิตจากจุฬาในการเป็นสมาชิก Associated Member	-เวลาการศึกษา 3 ปี 12 วิชา -ภาษาหลักเป็นภาษาอังกฤษ -การรับรองจาก ACCA, ICEAW, CIMA -ความหลากหลายของผู้เรียน	-เวลาการศึกษา 3 ปี 120 หน่วยกิต -ภาษาหลักเป็นภาษาอังกฤษ -การรับรองภายในประเทศและสากล ได้แก่ CPA Australia, ACCA, ICEAW -ความหลากหลายของผู้เรียน	-เวลาการศึกษา 4 ปี 142 หน่วยกิต -ภาษาหลักเป็นภาษาอังกฤษในวิชาหลักและภาษามาเลย์ -การรับรองภายในประเทศและสากล ได้แก่ ACCA, CIMA, ICEAW
2.คุณลักษณะที่พึงประสงค์	-ความรู้รอบรู้ทางบัญชีและศาสตร์อื่นๆ -การติดตามและเรียนรู้เพิ่มเติม -ความสามารถในการปรับตัว -ทักษะปฏิบัติงาน -ความสามารถใช้ไอที -การคิดวิเคราะห์ -ความเป็นผู้นำ -คุณธรรม จิตสำนึก จิตสาธารณะ และรู้จักพอเพียง	-ความเชี่ยวชาญในวิชาการ -การคิดวิเคราะห์ -วิพากษ์ในมุมมองสากล -การติดตามและเรียนรู้เพิ่มเติม -ทักษะทางสังคม -ทักษะการสื่อสาร -การให้คำปรึกษา -การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็น	-คุณธรรมและจริยธรรม -การคิดวิเคราะห์ -การเป็นผู้นำ -ความเข้าใจธุรกิจระดับโลกและอาเซียน	-ความรู้สามารถนำไปใช้ทำงานและแก้ปัญหา -คุณธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม
3.เนื้อหา	-วิชาทั่วไป : พื้นฐานวิชาในชีวิตเช่นสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ การคิดคำนวณและภาษา วิชาเฉพาะทาง : ด้านพาณิชยศาสตร์และการบัญชี แบ่งเป็น วิชาความรู้พื้นฐานทางธุรกิจ; วิชาเฉพาะบังคับ; และ วิชาเฉพาะเลือก วิชาเลือกเสรี	-ชั้นปีที่ 1 เรียนพื้นฐานไปสู่เรื่องที่ซับซ้อนและต้องใช้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ในชั้นปีที่ 3	-ระดับมหาวิทยาลัย : วิชาทั่วไป -ระดับโปรแกรม : วิชาทางบัญชี และทางธุรกิจเน้นบริบทอาเซียน -ระดับวิชาเลือกเสรี : สร้างความเฉพาะทางด้านบัญชี	-ระดับมหาวิทยาลัย: วิชาพื้นฐานทางการจัดการ ภาษา วัฒนธรรม -ระดับวิชาหลัก : พื้นฐานความเข้าใจทางธุรกิจ -ระดับโปรแกรม : วิชาด้านการจัดการ การวางแผน ทางธุรกิจ และวิชาทางด้านบัญชี การเงินและการตรวจสอบ -วิชาเลือกคณะ -วิชาฝึกหัดงาน

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาในระบบด้านบัญชีจากกรณีศึกษาที่ดี (Best Practice) (ต่อ)

การศึกษาในระบบ ประเด็น	ประเทศไทย (KU และ CU)	สหราชอาณาจักร (LSE)	สิงคโปร์ (NUS)	มาเลเซีย (UM)
4.กิจกรรมการเรียนการสอน	-การบรรยาย อภิปราย ในห้องเรียน -กรณีศึกษา -โครงการ -การฝึกหัดงาน -การแลกเปลี่ยน นักศึกษา -การสร้างประสบการณ์ จริงผ่านบริษัทจำลอง -ห้องปฏิบัติการ -วิทยากรพิเศษเชี่ยวชาญ	-การบรรยายในห้องเรียน -การสอนพิเศษกลุ่มย่อย -การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ : การนำเสนอ บทบาท สมมติ การค้นคว้า การ อภิปราย การเรียนผ่าน e-learning เกมจำลอง -การแลกเปลี่ยนครู -การฝึกประสบการณ์ใน องค์กร	-การบรรยาย อภิปราย ในห้องเรียน -กรณีศึกษาบริบท อาเซียน -การทำกิจกรรมเพื่อ สังคม -การฝึกหัดงาน	-เน้นที่ผลลัพธ์การเรียนรู้ โดยแต่ละกิจกรรมที่ หลักหลายสอดคล้องกับ สิ่งที่ต้องการพัฒนาเช่น ความรู้ ทักษะ กระบวนการคิด
5.การประเมินผล	-ผลของการปฏิบัติจริง -การทดสอบข้อเขียน -การสังเกตพฤติกรรม	-การประเมินผลผู้เรียน : การทดสอบระหว่าง เรียน; การทำโครงการ; การเขียนเรียงความ บทความ -การประเมินรายวิชา ทำ โดย :นักศึกษา; ผู้สอน และกรรมการคณะ; ผู้ ประเมินภายนอก	-การทดสอบระหว่าง เรียนและทดสอบหลัง เรียน ในอัตรา 40 : 60	-การทดสอบ -การเขียนรายงาน -การทำแบบฝึกหัดบน ฐานการแก้ปัญหา -เพื่อนร่วมประเมิน -การสังเกตพฤติกรรม

จากตารางข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า แนวทางการจัดการศึกษาในระบบทางด้านบัญชีจากกรณีตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ในประเทศและประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสิงคโปร์ และประเทศมาเลเซีย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และ การประเมินผล ซึ่งองค์ประกอบแต่ละประเภทยังมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักสูตร ระยะเวลาการศึกษาตลอดหลักสูตรของสหราชอาณาจักรและสิงคโปร์มี ระยะเวลาการศึกษา 3 ปี โดยสหราชอาณาจักร มีจำนวนหน่วยกิตการศึกษาน้อยกว่าในประเทศไทย สิงคโปร์และมาเลเซีย ประเทศไทยประเทศเดียวที่ใช้ภาษาไทย (ภาษาท้องถิ่น) เป็นหลักในการจัดการศึกษา และการรับรองหลักสูตรเมื่อสำเร็จการศึกษาทุกประเทศได้รับการรับรองภายในประเทศ

ของตนเองแต่ในระดับสากลพบว่าประเทศไทยได้รับการยอมรับจาก CPA Australia เพียงหน่วยงานเดียวเท่านั้น ในขณะที่สหราชอาณาจักร สิงคโปร์และมาเลเซียได้รับการรับรองจาก ACCA และ ICEW

2. **คุณลักษณะที่พึงประสงค์** ผู้สำเร็จการศึกษาแล้วควรมีความรู้ทางด้านบัญชี และศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์แก้ไขปัญหา มีทักษะการปฏิบัติงาน การบริหารจัดการ การเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่สามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้และมีคุณธรรม จริยธรรม โดยสิงคโปร์เน้นถึงความเข้าใจทางธุรกิจในบริบทอาเซียน

3. **เนื้อหา** ประเทศไทย สิงคโปร์และมาเลเซีย มีเนื้อหาวิชาที่ต้องเรียนจำนวนมาก โดยเป็นวิชาทั่วไป พื้นฐานทางพาณิชยศาสตร์และการบัญชี และการให้อิสระในการเลือกวิชาเอกที่เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ในขณะที่สหราชอาณาจักรมีจำนวนวิชาเรียนน้อย แต่เน้นที่การเรียนจากพื้นฐานไปสู่เรื่องที่ซับซ้อนในระดับขั้นที่สูงขึ้น

4. **กิจกรรมการเรียนการสอน** ประเทศมาเลเซียกำหนดกิจกรรมตามผลลัพธ์การเรียนรู้ในแต่ละประเด็นที่ต้องการให้บรรลุวัตถุประสงค์ปลายทางผ่านการใช้กิจกรรมที่หลากหลาย ในขณะที่ประเทศไทย สหราชอาณาจักร และสิงคโปร์ ใช้การเรียนห้องเรียนผ่านการบรรยาย การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ โดยการใช้กรณีศึกษา การทำโครงการ ประเทศสหราชอาณาจักร แบ่งกลุ่มเรียนย่อยในการเรียนเพิ่มเติม

5. **การประเมินผล** ใช้การทดสอบข้อเขียน ทดสอบการปฏิบัติ การเขียน การให้ทำโครงการ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ได้

4.2 แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านบัญชี

แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านบัญชี จากการศึกษาเอกสารและสื่อต่างๆ พบว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนทางด้านบัญชี มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี เพราะเมื่อเรียนจบจากการศึกษาในระบบโรงเรียนแล้ว ความรู้ต่างๆมีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ การดำเนินการอุตสาหกรรม กฎหมาย การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศและความเป็นโลกาภิวัตน์ อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องตามกฎหมายหรือตามข้อบังคับของการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพในแต่ละประเทศและอยู่ในมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศที่จะคงไว้ซึ่งขีดความสามารถในการประกอบวิชาชีพ จำเป็นต้องมีการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอทุกๆปี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านบัญชีจากกรณีตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ในประเทศและต่างประเทศได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สิงคโปร์และมาเลเซีย ตามเกณฑ์การ

คัดเลือกในบทที่ 3 แบ่งประเด็นการศึกษา 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนทางด้านบัญชี ในประเทศไทย

แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนทางด้านบัญชีในประเทศไทย พบว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนถูกจัดขึ้นโดยสภาวิชาชีพบัญชี และสถาบันฝึกอบรมที่นำหลักสูตรมาขอรับการรับรองจากสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ และกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดเป็นองค์กรวิชาชีพบัญชีแห่งเดียวของประเทศไทย และมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 (2547, 22 ตุลาคม) ในการดำเนินการพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี โดยมีบทบาทและหน้าที่ ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การส่งเสริมการศึกษาทางด้านบัญชี สภาวิชาชีพบัญชีได้จัดตั้งสถาบันฝึกอบรมวิชาชีพบัญชี การจัดทำคลังข้อมูลทางวิชาชีพบัญชี โดยได้รับการสนับสนุนวิทยากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัย และผู้น้ององค์กรที่มีประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญ

2. การรับรองทางวิชาชีพบัญชี สภาวิชาชีพบัญชี มีหน้าที่ในการให้การรับรองทางการศึกษาดังต่อไปนี้

2.1 การรับรองปริญญาหรือประกาศนียบัตรในวิชาการบัญชีของสถาบันการศึกษา เพื่อใช้สำหรับการขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิก เนื้อหาในหลักสูตรเหล่านั้นต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ ฉบับที่ 2 (IES 2)

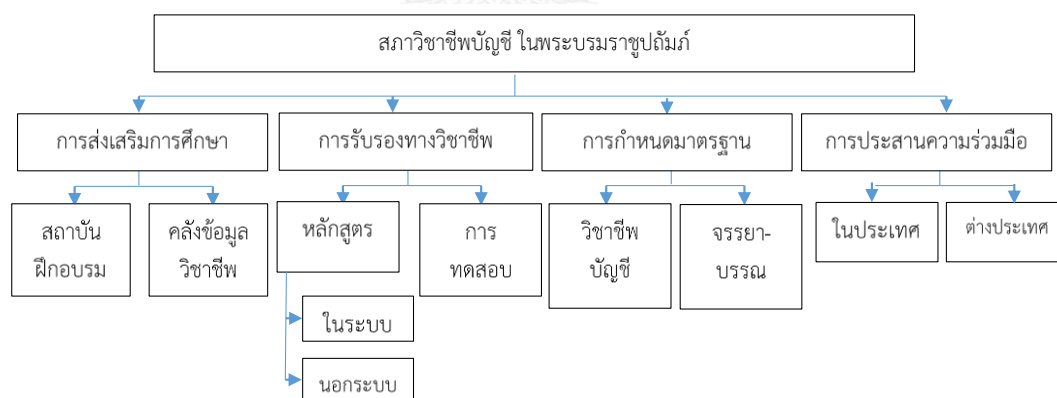
2.2 การรับรองหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี (CPD) อ่างอิงการวัดผลแบบตัวป้อน โดยการกำหนดจำนวนชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่อง

2.3 การรับรองความรู้ความชำนาญทางวิชาชีพบัญชี สภาวิชาชีพบัญชี มีหน้าที่ในการรับรองความรู้ ความชำนาญ ผ่านการทดสอบต่างๆ เช่น การทดสอบเพื่อขอเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต การทดสอบเพื่อรับรองว่ามีความรู้ความชำนาญในมาตรฐานการรายงานทางการเงิน (Diploma TFRS Certificate)

3. การกำหนดมาตรฐานและจรรยาบรรณ สภาวิชาชีพบัญชีมีหน้าที่กำหนดมาตรฐานการบัญชี และกำหนดจรรยาบรรณที่ใช้ในการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชี

4. การประสานความร่วมมือกับภาครัฐ เอกชนและองค์กรวิชาชีพบัญชีต่างประเทศ สภาวิชาชีพบัญชี ให้ความร่วมมือ ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ เช่นกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในการจัดทำระบบ Single point service เป็นการให้บริการในการขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ทำบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าและสมัครเป็นสมาชิกกับสภาวิชาชีพบัญชี การให้ความร่วมมือกับกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศในการติดตาม การเจรจาและผลกระทบต่อการประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต) ธนาคารแห่งประเทศไทย และหน่วยงานอื่น ๆ ในการพิจารณาผลกระทบในการกำหนดมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้อง และการประสานความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนความรู้ วิทยาการและการจัดทำหลักสูตรร่วมกัน นอกจากนี้สภาวิชาชีพบัญชี ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกับองค์กรวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศ (IFAC) และเป็นกรรมการในสมาคมนักบัญชีอาเซียน (AFA) และการเข้าร่วมประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสถาบันและองค์กรต่างในประเทศและต่างประเทศ

ดังนั้นบทบาทของสภาวิชาชีพบัญชีเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา พัฒนาแรงงานไทย ด้านบัญชีให้มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 6 บทบาทของสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

จากแผนภาพข้างต้น แสดงให้เห็นว่า สภาวิชาชีพบัญชีมีหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษาผ่านสถาบันการฝึกอบรมที่ดำเนินการภายใต้การควบคุมดูแลของสภาวิชาชีพบัญชี และมีคลังข้อมูลทางวิชาชีพในการให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมทางวิชาชีพบัญชีด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ในการรับรองทางวิชาชีพบัญชี โดยการรับรองหลักสูตรการศึกษาในระบบและนอกระบบให้มีการจัดการเนื้อหาที่สอดคล้องตามที่กำหนด การจัดทำทดสอบเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต นอกจากนี้สภาวิชาชีพบัญชี มีหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานทางวิชาชีพ

บัญชีและจรรยาบรรณในการควบคุมการประกอบวิชาชีพบัญชีให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่ยอมรับในระดับสากลและเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในการประกอบวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศในฐานะตัวแทนของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไทย

ดังนั้น แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนทางด้านบัญชี จึงเลือกศึกษาจากสภาวิชาชีพบัญชี จากเว็บไซต์ของ สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2555) ตามประเด็นการศึกษา 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1.1 หลักสูตร

ประเภทการจัดการศึกษา สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์มีการจัดการศึกษาเป็น 1) การจัดสัมมนาฝึกอบรมทางทฤษฎีและเชิงปฏิบัติการ การประชุม การเสวนา สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพ โดยทั่วไป โดยใช้สถานที่ห้องจัดงานเลี้ยงตามโรงแรมต่างๆ หรือห้องประชุมของมหาวิทยาลัย และห้องจัดสัมมนาของอาคารสภาวิชาชีพบัญชี โดยสามารถรองรับผู้เข้าศึกษาได้จำนวนมาก ในขณะที่ไม่ต้องใช้วิทยากรและเจ้าหน้าที่จำนวนมากในการดูแลและให้บริการ จึงมีต้นทุนน้อยและสามารถแข่งขันด้านราคาได้ ไม่พบการจัดการศึกษาผ่านระบบออนไลน์ 2) การจัดการศึกษาในองค์กร (In-House Training) เป็นการให้บริการจัดการศึกษาในสถานที่ที่องค์กรกำหนด ตามเป้าหมายและความต้องการ ส่วนผู้จัดการศึกษา กำหนดวิทยากรที่เหมาะสมและจัดเตรียมเนื้อหาความรู้ให้ตามรูปแบบความต้องการขององค์กร 3) การจัดการศึกษาในรูปแบบการศึกษาด้วยตนเอง สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์อนุญาตให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีสามารถศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองและมาทดสอบความรู้ เพื่อการขอรับการรับรองชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องได้ตามวันและเวลาที่กำหนด โดยดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาอยู่ที่กรุงเทพฯเป็นหลัก

ระยะเวลา พบว่าแต่ละหลักสูตรมีระยะเวลาการจัดการศึกษาไม่เท่ากัน มีการจัดหลักสูตรระยะสั้นใช้ระยะเวลาน้อยกว่า 14 ชั่วโมง ระยะกลาง มีเวลาในการเรียนมากกว่า 14 ชั่วโมง จนถึง 35 ชั่วโมง และระยะยาว มีจำนวนชั่วโมงมากกว่า 35 ชั่วโมง

ภาษาที่ใช้ในการจัดการศึกษา ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักโดยมีวิทยากรคนไทย

4.2.1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของการพัฒนาแรงงานไทยด้านบัญชีมีดังนี้

ความรู้และทักษะที่จำเป็นพื้นฐาน จากการที่มีการเปลี่ยนแปลงของสภาพ และงานบัญชีอยู่ตลอดเวลา ผู้ประกอบวิชาชีพจำเป็นต้องมีความสามารถในการติดตาม และก้าวทันการเปลี่ยนแปลง

เหล่านั้น เช่น การปรับเปลี่ยนมาตรฐานรายงานทางการเงินไทยให้อิงกับสากล การปรับเปลี่ยนมาตรฐานการสอบบัญชีไทยให้เทียบเคียงกับมาตรฐานระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมการทำงานเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

ความรู้และความเชี่ยวชาญ มีการจัดหลักสูตรระยะยาว สำหรับอาจารย์ทางด้านบัญชี ผู้ที่มีความสนใจ เข้ารับการศึกษาระยะยาวเพื่อให้มีความรู้ลึกและรู้จริง โดยเฉพาะด้านของมาตรฐานรายงานทางการเงินที่มีการเปลี่ยนแปลงสู่มาตรฐานระหว่างประเทศ ที่มีความยากและมีความซับซ้อน

ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ในงาน พบว่ามีการจัดหลักสูตรที่เน้นการพัฒนาเทคนิคในการทำงานผ่านการลงมือปฏิบัติจริง กับตัวอย่าง กรณีศึกษาระหว่างการฝึกอบรมสัมมนา เช่น การเรียนรู้และฝึกปฏิบัติเกี่ยวข้องกับเทคนิคการตรวจสอบบัญชีที่สำคัญ ผ่านการทำกรณีศึกษา โดยแบ่งกลุ่มย่อยให้ได้ทดลองลงมือปฏิบัติ การฝึกใช้โปรแกรมทางบัญชีเพื่อจัดทำบัญชีต้นทุน เป็นต้น

การมีคุณธรรมและจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพ พบว่าในทุกหลักสูตรการฝึกอบรม มีการให้ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมและจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี เพื่อสร้างความตระหนักรู้ ความใส่ใจ ในทุก 6 ชั่วโมง บังคับให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับคุณธรรมและจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีอย่างน้อย 30 นาที

4.2.1.3 เนื้อหา

ด้านตรวจสอบภายใน หลักสูตรระยะยาว 11 วันครอบคลุมความรู้ทางด้านการตรวจสอบภายใน เช่นบทบาทของผู้ตรวจสอบภายใน การตรวจสอบ วิธีการปฏิบัติงาน การจัดทำกระดาษทำการ จากความรู้ทางทฤษฎี ควบคู่กับการให้ตัวอย่างการปฏิบัติงานทางด้านการตรวจสอบภายใน และมีการให้วุฒิปัตรเพื่อรับรองความรู้ความสามารถของผู้เข้าอบรม

ด้านการทำบัญชี หลักสูตรระยะสั้น 1 – 2 วัน เป็นแนวทางการปฏิบัติงานในแต่ละประเด็นในการทำบัญชี เช่น ประเด็นปัญหาในการปิดบัญชี การบัญชีกับภาษีอากร

ด้านบัญชีบริหาร หลักสูตรระยะสั้น 1-2 วัน ที่เป็นการสรุปเนื้อหา หลักการสำคัญของบัญชีบริหาร การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน และหลักสูตรระยะยาวเพื่อรับวุฒิปัตรรับรองความรู้ความสามารถจากสภาวิชาชีพบัญชี ที่มีการคัดเลือกกลุ่มผู้เรียนตามคุณสมบัติของหลักสูตร โดยให้ความรู้ในภาพรวมสู่การปฏิบัติจริง และการศึกษาดูงาน เช่นหลักสูตร CEO/CFO มืออาชีพ

ด้านภาษีอากร หลักสูตรระยะสั้น 1-2 วัน ให้ความรู้แต่ละประเด็น เช่นความรู้ทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นิติบุคคล หัก ณ ที่จ่าย การบัญชีเพื่อการวางแผนภาษี สิทธิประโยชน์ทางภาษีของประเทศต้นกำเนิดสินค้า สิทธิพิเศษทางภาษีสำหรับการส่งเสริมการลงทุน

ด้านมาตรฐานบัญชี หลักสูตรระยะสั้น 1-2 วัน เป็นภาพรวมของการสรุปเนื้อหามาตรฐานการรายงานทางการเงินไทย และหลักสูตรระยะยาว ที่มีการมอบวุฒิปัตรรับรองความรู้ โดยเป็นการเจาะลึกในแต่ละมาตรฐาน พร้อมให้ตัวอย่างแนวทางการปฏิบัติ

ด้านวางระบบบัญชี หลักสูตรระยะสั้น 1-2 วัน และหลักสูตรระยะกลาง 3-7 วัน เน้นความรู้ทางทฤษฎีด้านการวางระบบต้นทุนขององค์กร และการให้ตัวอย่างแนวทางปฏิบัติตามระยะเวลาของหลักสูตร

ด้านสอบบัญชี หลักสูตรระยะสั้น 1-2 วัน ที่ให้ความรู้เชิงทฤษฎีเกี่ยวกับมาตรฐาน และการเจาะลึกเป็นประเด็นทางการปฏิบัติงานเช่น การจัดทำกระดาษทำการ การเขียนรายงานการสอบบัญชี รวมถึง

4.2.1.4 กิจกรรมการเรียนการสอน

การบรรยายและอภิปราย เป็นการให้ความรู้พื้นฐาน ความเข้าใจที่จำเป็นเกี่ยวกับหลักการทฤษฎี แนวทางการปฏิบัติ การอภิปรายจากผู้รู้ เช่นการให้ความรู้เรื่องมาตรฐานใหม่ๆที่เปลี่ยนแปลงไป รูปแบบรายงานทางการเงินในอนาคต

การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ เป็นการฝึกปฏิบัติ โดยการแบ่งกลุ่มย่อย และใช้กรณีศึกษาเป็นสื่อกลาง ผู้เรียนได้เรียนรู้เทคนิค วิธีการปฏิบัติ เสมือนการทำงานจริง เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที

การเรียนรู้ผ่านเกม โดยเฉพาะด้านของการฝึกทักษะ การเรียนรู้ผ่านเกมทำให้ผู้เรียนมีความกล้าแสดงออก การเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติและสามารถพัฒนาต่อยอดได้เอง ตัวอย่างหลักสูตรภาษาอังกฤษ ใช้การฝึกทักษะภาษาอังกฤษผ่านเกม เช่นเกมวิ่งบอกต่อ การต่อศัพท์ เกมไฟฟีกออกเสียง เกมการไปคำ

การเสวนา ประชุม เป็นการให้ความรู้แบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยเฉพาะเรื่องที่เป็นประเด็นใหม่ การขอความคิดเห็นโดยส่วนใหญ่มีวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิและมีประสบการณ์หลายๆท่าน

การใช้สื่อ พบว่าวารสารหรือจดหมายข่าวและการใช้เว็บไซต์ของหน่วยงานเป็นการให้ข้อมูลความรู้ การตามทันการเปลี่ยนแปลงแก่สมาชิก และเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีและการให้ข้อมูลเพื่อแจ้งข่าวสารประชาสัมพันธ์หลักสูตรฝึกอบรม

การเยี่ยมชมสถานประกอบการ พบว่าในหลักสูตรเชิงปฏิบัติการมีการเข้าเยี่ยมชมสถานประกอบการจริงที่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้เห็นมุมมองการจัดการ การบริหารงานภายใน การเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรและความสำเร็จในการดำเนินการ

4.2.1.5 การประเมินผล

การนับชั่วโมงฝึกอบรม พบว่าหลักสูตรการฝึกอบรมเกือบทุกหลักสูตรมีการขออนุญาตจัดหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าและสภาวิชาชีพบัญชี โดยการนับชั่วโมงฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องแสดงตัวก่อนเข้าห้องเรียนและสามารถรับใบรับรองการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องได้เมื่อจบการฝึกอบรมไปแล้ว เพื่อยืนยันว่าผู้เข้าฝึกอบรมได้เข้าเรียนตลอดหลักสูตรและสามารถนำไปรับรองไปใช้ยืนยันสำหรับการนับชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่อง

การทดสอบความรู้ พบว่ามีการจัดทดสอบประเมินความรู้ความเข้าใจเพื่อรับวุฒิบัตรในเรื่องที่ได้เข้าทดสอบ เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ เช่นการทดสอบเพื่อรับวุฒิบัตรสำหรับหลักสูตรด้านการตรวจสอบภายใน การทดสอบความรู้และความเชี่ยวชาญในมาตรฐานการรายงานทางการเงินของไทย (ที่แปลมาจากระหว่างประเทศ) นอกจากนี้มีการจัดทดสอบปรนัย เกี่ยวกับความรู้ทางด้านบัญชีตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับปัจจุบัน สำหรับผู้ที่ศึกษาด้วยตนเองและต้องการนับชั่วโมงการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องได้ 12 ชั่วโมง โดยจะต้องสอบผ่าน 60% ใช้เวลาการทดสอบ 4 ชั่วโมง

การนำเสนอผลงาน พบว่าหลักสูตรเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นมืออาชีพด้านการเงินและการบัญชี (CFO) ที่มีความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงาน ผสมผสานเทคนิคการบริหารงานได้ เป็นการศึกษาระยะยาว พร้อมฝึกปฏิบัติการ เยี่ยมชมสถานประกอบการจริง และให้ผู้เรียนนำเสนอกรณีศึกษาตามที่ได้รับ เพื่อประเมินความรู้ความสามารถจากการสังเกตการณ์ การวิเคราะห์การตัดสินใจ การแก้ปัญหาและมีทักษะในการนำเสนองาน ทักษะการสื่อสารที่ดี

การประเมินผลความพึงพอใจ พบว่าในทุกหลักสูตรการฝึกอบรมมีการแจกใบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เกี่ยวกับความเหมาะสมของระยะเวลาของหลักสูตร วิทยากร การจัดการ อาหาร สถานที่ เป็นต้น

4.2.2 แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านบัญชี ในประเทศสหรัฐอเมริกา

แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านบัญชี ในประเทศสหรัฐอเมริกา จากการคัดเลือกตัวอย่างที่ดี ตามเกณฑ์การคัดเลือกที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 พบว่า American Institute of CPA (AICPA) เป็นหน่วยงานทางบัญชีที่ดี ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการศึกษา จากเว็บไซต์ของ American Institute of CPAs (AICPA) (2012) พบว่า มีความหลากหลายในการพัฒนา เช่นการพัฒนาการศึกษาต่อเนื่องของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี การพัฒนานักเรียนจากระดับมัธยมปลายให้มีความรู้ทางด้านบัญชีและเข้าสู่วิชาชีพบัญชี การพัฒนาผู้สอนบัญชี เป็นต้น อย่างไรก็ตามผู้วิจัยทำการศึกษาในส่วนของการพัฒนาการศึกษาต่อเนื่องของนักวิชาชีพบัญชี ตามประเด็นการศึกษา 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และ การประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.2.1 หลักสูตร

ประเภทของการจัดการศึกษาพบว่าประเทศสหรัฐอเมริกา ใช้การจัดการศึกษาต่อเนื่องทางวิชาชีพของสถาบัน ที่พึ่งพาเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นหลัก ได้แก่ 1) การเรียนรู้ผ่านระบบเว็บินาร์

(Webinar) การเรียนรู้สดและสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนผ่านคอมพิวเตอร์และระบบออนไลน์ ซึ่งมีทั้งภาพและเสียง ไม่ต้องเดินทางเข้าเรียน มีหลักสูตรให้เลือกหลากหลาย และตรงกับความต้องการของผู้เรียน และถ้าไม่สะดวกในเวลาที่ทำการสอนสด สามารถตามดูย้อนหลังได้ 2) การศึกษาด้วยตนเอง (Self-Study) เป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นสูงให้แก่ผู้เรียน มีให้เลือกมากกว่า 300 หลักสูตร ผู้เรียนสามารถศึกษาผ่านสมาชิกบทความ (Journal Subscription) สามารถเลือกซื้อบทความจากร้านค้าออนไลน์ในหัวข้อที่สนใจเพื่อศึกษาเพิ่มเติม สามารถศึกษาผ่านซีดีหรือดีวีดีและคู่มือ (CD/DVD and Manual) ที่สามารถเรียนร่วมกันหรือเป็นสื่อของผู้สอน ซึ่งเนื้อหาเป็นการนำเสนอโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านนั้นๆ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การอภิปรายโดยผู้นำหรือผู้เชี่ยวชาญ และเพื่อการนับชั่วโมงการศึกษาต่อเนื่องผ่านการทดสอบหลังจากการศึกษา 3) การเรียนรู้เป็นกลุ่ม (Group Study) ผู้เรียนมีความสนใจในเรื่องเดียวกันมารวมตัวกันแล้วขอให้สถาบันจัดการฝึกอบรมให้ โดยมีหลักสูตรให้เลือกเรียนมากกว่า 200 หลักสูตรและสามารถเลือกผู้เชี่ยวชาญในการสอนได้ หรือเลือกนำคำแนะนำในการสอนและใช้ผู้สอนของตนเองก็ได้ ราคาประหยัดสะดวก และเหมาะสมกับเวลาที่ต้องการได้ 4) การจัดการประชุม/สัมมนา (Conference) การจัดการประชุม สัมมนา มีมากกว่า 60 เรื่องที่จัดตามสถานที่ต่างๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อให้ผู้สนใจเข้าเรียนและฝึกปฏิบัติจริง

ระยะเวลา รูปแบบการจัดการศึกษาแบบการประชุมหรือสัมมนา มีความยาว 2-3 วัน ส่วนการศึกษาด้วยตนเองก็ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ตนเองศึกษาแต่เมื่อศึกษาเสร็จแล้วจะต้องทำข้อสอบที่อยู่ในชุดการศึกษาด้วยตนเองเพื่อประเมินการเรียนรู้ ส่วนการศึกษาผ่านเว็บเป็นหลักสูตรสั้นๆ แบ่งเป็นเรื่องๆ ซึ่งบางครั้งเป็นส่วนที่ถ่ายทอดสดมาจากการสัมมนาจริง

ภาษาที่ใช้ในการจัดการศึกษาเป็นภาษาอังกฤษภาษาเดียวเท่านั้น

4.2.2.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

มีความรอบรู้ในศาสตร์บัญชี การเรียนการสอนที่เน้นเป็นการปรับความรู้และประสบการณ์เดิมที่มีให้ทันสมัยขึ้น

มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์และการนำเสนอ การเรียนรู้แบบบรรยายที่ผู้สอน ตั้งคำถามให้ผู้เรียนมีการโต้ตอบกลับมา

มีความสามารถในการปฏิบัติงาน การเรียนรู้ผ่านการทำ การเรียนเป็นกลุ่มย่อย ผ่านชุดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติ

มีความรอบรู้เฉพาะทาง ของอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ เช่น อุตสาหกรรมด้านสุขภาพ

มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม มีภาวะผู้นำที่ดี มีทักษะการเป็นที่ปรึกษา

สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

4.2.2.3 เนื้อหา

ด้านการทำบัญชี การสอบบัญชีและงานให้ความเชื่อมั่น ได้แก่การรายงานทางการเงิน มาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี บัญชีสำหรับกลุ่มอุตสาหกรรมเช่นธุรกิจสุขภาพ

ด้านการให้บริการทางธุรกิจ ได้แก่ เหตุที่ก่อให้เกิดการล้มละลาย การประเมินการวางแผนทางธุรกิจ การควบรวมกิจการ

ด้านการพัฒนาอาชีพ เช่นการสื่อสารในสถานประกอบการที่มีประสิทธิภาพ ความเป็นผู้นำแห่งโลกอนาคต

ด้านที่ปรึกษาที่ปรึกษา ได้แก่ การวัดและประเมินราคา การวัดมูลค่ายุติธรรม การปกป้องทุจริต การควบคุมภายใน การวางแผนการเงินส่วนบุคคล การจัดการ

ด้านเกี่ยวกับ จรรยาบรรณ ได้แก่ จรรยาบรรณทางธุรกิจของวิชาชีพบัญชี บริษัทภิบาล โลกของการดำเนินธุรกิจที่ต้องมีจริยธรรม

ด้านภาษาอกร ได้แก่ ปัญหาภาษาอกร

4.2.2.4 กิจกรรมการเรียนการสอน

การบรรยายแบบใหม่ (Enhanced Modified Lecture) การบรรยายที่มีการโต้ตอบ เช่น การหยุดเป็นระยะเพื่อให้ผู้เรียนได้อภิปราย การให้ทำแบบทดสอบ การใช้การสาธิตและให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม

การตั้งคำถามและอภิปราย (Questioning and Discussion) ถามผู้เรียนเพื่อให้ช่วยประเมินกระบวนการคิด การแก้ปัญหาเช่นการถามโดยใช้คำถามหลายๆประเภท ได้แก่การถามความรู้ การนำไปประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินผล

การเขียนในห้องเรียน (Writing in Class) การให้เขียนเพื่อประมวลความคิดจากการเรียนรู้ เช่นการเขียนบทความ เขียน 1 นาที การสะท้อนกลับของปัญหา

การเรียนรู้บนฐานปัญหา โดยใช้กรณีศึกษา (Problem-Based Learning-Cases) การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้ความรู้ หลักการ ทฤษฎี ออกมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง

การเรียนรู้บนฐานปัญหา โดยการออกแบบคำแนะนำ (Problem -Based Learning-Guided Design) เป็นการแบ่งทีมให้แก้ปัญหาโดยเป็นลำดับขั้นตอน เช่นขั้นการระบุปัญหา การตั้งเป้าหมาย อุปสรรคและข้อจำกัด เพื่อให้สามารถจัดการปัญหาได้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ผู้สอนคอยช่วยคิดวิธีทางเลือกอื่น ๆ เพื่อเสริมมุมมองการคิด

การเรียนรู้เป็นกลุ่ม ทำงานเป็นทีม (Group Learning) เป็นการให้ทำงานเป็นกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาให้สำเร็จลุล่วงได้ บนพื้นฐานของการพึ่งพา บรรยากาศที่เป็นบวก ความเชื่อใจกัน กระบวนการคิดของกลุ่ม การทักษะการเข้ากับผู้อื่น

การโต้วาที (Debates) การเรียนเรื่องที่เป็นประเด็นที่ขัดแย้งกันแล้วให้โต้เถียงกันเพื่อเกิดประเด็นความรู้ใหม่ร่วมกัน

การใช้กิจกรรม (Drama) เป็นการแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เช่นการแสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกม การใช้เกมจำลองสถานการณ์ การใช้การทดลอง การดูหนัง ข่าว

การใช้เทคโนโลยี (Information Technology) การใช้คอมพิวเตอร์ในการช่วยสอน การใช้ระบบการสอนออนไลน์

การทำศนศึกษา (Field work) การออกไปศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่เช่นการเป็นจิตอาสาในชุมชน การไปทัศนศึกษาเรียนรู้กระบวนการงาน

4.2.2.5 การประเมินผล

การทดสอบความรู้ เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการวัดและประเมินผลตามที่คาดหวังเช่นความรู้ในเนื้อหา หลักการ แนวทางการปฏิบัติ การมีทักษะ ในการคิด วิเคราะห์ การตัดสินใจแก้ปัญหาที่ดีขึ้น โดยการทดสอบออนไลน์ หรือการทดสอบผ่านกระดาษคำตอบที่จัดส่งไปพร้อมกับหลักสูตร โดยแบบทดสอบมีทั้งเป็นกรณีศึกษา เน้นการเขียนและการวิพากษ์ สถานการณ์ และการตัดสินใจที่เหมาะสมได้

4.2.3 แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านบัญชี ในประเทศสหราชอาณาจักร

แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านบัญชี ในประเทศสหราชอาณาจักร จากการคัดเลือกตัวอย่างที่ดี ตามเกณฑ์การคัดเลือกที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 พบว่า The Association of Chartered Certified Accountants (ACCA) เป็นหน่วยงานทางบัญชีที่ดี โดยการศึกษา จากเว็บไซต์ของ Association of Chartered Certified Accountants (ACCA) (2012) พบว่าเป็นสถาบันทางวิชาชีพบัญชีที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก มีความหลากหลายในการพัฒนาให้มีคุณสมบัติในการเป็นนักบัญชี นักการเงินที่ได้รับการยอมรับระดับโลกเช่น การพัฒนานักเรียนที่จบระดับมัธยมที่สนใจเข้าสู่วิชาชีพบัญชี ผู้ที่จบระดับมหาวิทยาลัยและต้องการมีใบเบิกทางการยอมรับเรื่องคุณสมบัติของการเป็นนักบัญชีในระดับโลก และการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องของสมาชิก สถาบัน ACCA ให้ความร่วมมือกับองค์กรวิชาชีพในการพัฒนาวิชาชีพบัญชีให้มีความก้าวหน้าและยั่งยืน รวมทั้งมีพันธมิตรกับองค์กรวิชาชีพอื่น ๆ ทั่วโลกเพื่อมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยทำการศึกษาในส่วนของ การพัฒนาการศึกษาต่อเนื่องของนักวิชาชีพบัญชี ตามประเด็นการศึกษา 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และ การประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.3.1 หลักสูตร

ประเภทการจัดการศึกษาการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องของสมาชิกมุ่งเน้นการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกที่ทุกเวลา โดยประเภทการจัดการศึกษา แบ่งเป็น 1) การค้นคว้าอิสระเพื่อใช้งานพบว่า ACCA มีเป้าหมายของการศึกษาพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพเพื่อให้ผู้ประกอบการวิชาชีพมีความสามารถในการปฏิบัติงาน รักษาจรรยาบรรณและมีความรู้และทักษะที่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันได้ โดยไม่สนใจรูปแบบของการรับการศึกษา แต่ต้องตอบคำถาม 3 ข้อได้แก่ ความสัมพันธ์ของกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อกับบทบาทของคุณในงานอย่างไร การอธิบายเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่นำมาใช้กับงานอย่างไร และ การแสดงหลักฐานของการใช้การเรียนรู้ เช่นลูกค้าต้องการความช่วยเหลือในด้านที่เฉพาะเจาะจงและคุณต้องทำการค้นคว้าเพื่อหาคำตอบ การค้นคว้าใช้เวลาในการศึกษาและเตรียมงานส่งมอบให้ลูกค้า ใช้เวลา 4 ชั่วโมง ก็สามารถนำมานับเวลาการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องที่มีการรับรองได้ 4 ชั่วโมง โดยงานที่ส่งมอบให้ลูกค้าคือหลักฐานของการเรียนรู้ และสามารถให้เพื่อนหรือหัวหน้างานลงนามรับรองกิจกรรมการเรียนรู้และ 2) การจัดการศึกษาผ่านระบบออนไลน์ (Online Learning) พบว่า สถาบันมีการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) จำนวนมาก เช่นผ่านการเรียนการสอนทางไกล การใช้เว็บินาร์ การเรียนรู้ผ่านวิดีโอ ผ่านทีวีโปรแกรมของสถาบัน

ระยะเวลา มีความหลากหลายขึ้นอยู่กับประเด็นและเนื้อหา แต่ผู้เรียนสามารถจัดเวลาเรียนได้ด้วยตนเอง

ภาษาที่ใช้ในการจัดการศึกษา เป็นภาษาอังกฤษภาษาเดียวเท่านั้น

4.2.3.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

การเพิ่มพูนความรู้ที่ทันต่อสถานการณ์และเกี่ยวข้องกับงาน พบว่าการศึกษาต่อเนื่องของ ACCA มีเป้าหมายเพื่อให้มีการเรียนรู้ ปรับความรู้ต่างๆที่เกี่ยวข้อกับงานให้ทันสมัยขึ้น โดยนำไปใช้กับงาน เช่นถ้าทำงานด้านบัญชีหรือสอบบัญชี ต้องเน้นการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีและสอบบัญชี และการมีทักษะการเป็นที่ปรึกษา ความเป็นผู้นำ

4.2.3.3 เนื้อหา

เนื้อหา แบ่งออกเป็น 8 สมรรถนะ ดังนี้

1. การจัดทำรายงานทางการเงินขององค์กรพบว่าผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีมีความจำเป็นที่ต้องเข้าใจความต้องการการใช้รายงานทางการเงินขององค์กรเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินกิจการได้ และตอบสนองความต้องการของผู้ถือหุ้นที่อยากรู้ข้อมูลของเงินลงทุน ความยั่งยืนของกิจการ ดังนั้น เนื้อหาและสาระในการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องได้แก่ การติดตามทำความเข้าใจมาตรฐาน

การรายงานทางการเงินฉบับที่สำคัญ การศึกษาเรื่องต้นทุนการกู้ยืม เครื่องมือทางการเงิน การประเมินมูลค่าของชื่อเสียงองค์กร

2. ความเป็นผู้นำและการจัดการพบว่า การฝึกอบรมเกี่ยวกับความเป็นผู้นำและการจัดการของนักบัญชีมีความสำคัญมาก ความรับผิดชอบในฐานะผู้จัดการบัญชีที่ต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ ที่ต้องมีเทคนิคการคิด ดังนั้นการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งจำเป็น โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อรองชั้นสูงของนักบัญชี การสอนงาน ทักษะการเขียนทางธุรกิจ การทำงานในต่างประเทศหรือในที่ห่างไกลผ่านระบบ ทักษะความเป็นผู้นำ การจัดการทำงานการจัดการผลงาน การจัดการภาระงาน เป็นต้น

3. กลยุทธ์และนวัตกรรมบัญชีพบว่าการมีกลยุทธ์ในการคิดและการสร้างสรรค์นวัตกรรมส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ ซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้กว้าง ข้ามศาสตร์และสามารถนำมาสังเคราะห์และสร้างสรรค์ได้ มีเนื้อหาการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการประเมินจุดแข็ง จุดอ่อนโอกาสและความท้าทาย การใช้บริการภายนอก การคิดนวัตกรรม กลยุทธ์การคิดของนักบัญชี ความเข้าใจในกลยุทธ์ทางธุรกิจ

4. การจัดการด้านการเงิน พบว่าเป็นเรื่องของการบริหารจัดการการเงินให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งมีความสำคัญต่อการสร้างรายได้ให้แก่องค์กร ซึ่งนักบัญชีบริหารจะต้องสามารถมองข้อมูลในอดีตและนำมาใช้เพื่อตัดสินใจทางการเงินในอนาคต การวางกลยุทธ์การดำเนินการเพื่อสร้างผลประกอบการที่ดีในอนาคตได้ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการแนะนำเมืองและตลาดเงินทุน การซื้อธุรกิจ การจัดการระบบสินค้าคงคลัง กำไรและเงินสด การขายธุรกิจ เป็นต้น

5. ระบบภาษีอากรพบว่านักบัญชีที่ดีต้องตามทันการเปลี่ยนแปลงและรอบรู้เรื่องภาษีเพื่อช่วยองค์กรในการวางแผน และควบคุมค่าใช้จ่ายทางภาษีอากร รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับอย่างถูกต้องเพื่อไม่ต้องถูกตรวจสอบและเสียเบี้ยปรับเงินเพิ่ม เช่นพื้นฐานทางภาษี ภาษีเงินได้บุคคล ภาษีเงินได้ระหว่างประเทศ ภาษีที่ดิน ภาษีดอกเบีย เป็นต้น

6. การตรวจสอบและการให้ความเชื่อมั่น พบว่าเพื่อให้งานการตรวจสอบและให้ความเชื่อมั่นเป็นงานที่มีคุณภาพ ซึ่งส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของระบบการเงินในตลาดและระบบเศรษฐกิจ ผู้สอบบัญชีจำเป็นต้องรับรู้ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับมาตรฐานและพัฒนาการของสภาพแวดล้อมการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพงาน ตรวจสอบ การประเมินความเสี่ยง การประเมินการดำเนินงานต่อเนื่องขององค์กร

7. บรรษัทภิบาล ความเสี่ยงและการควบคุมองค์กรพบว่าเป็นการเรียนรู้ที่เฉพาะเจาะจงในเรื่องของกระบวนการและโครงสร้างในการติดตาม ควบคุมดูแลกิจกรรมการดำเนินงานขององค์กร เพื่อระบุและจัดการความเสี่ยง รวมทั้งการเลือกตัดสินใจการดำเนินงาน การวางแผนกลยุทธ์และทำให้

ธุรกิจประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนได้ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับ การปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณ การจัดการความเสี่ยงธุรกิจ เป็นต้น

8. ความเป็นมืออาชีพและจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พบว่า เรื่องของความเป็นมืออาชีพและจรรยาบรรณมีความสำคัญมาก ผู้ประกอบวิชาชีพเป็นผู้ที่ต้องมีวิจารณญาณ การตัดสินใจที่ดี เพราะงานที่ทำออกมามีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือแก่ลูกค้า ผู้ว่าจ้าง และผู้อื่นที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย ประเด็นในการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องได้แก่ ประเด็นด้านจรรยาบรรณของนักบัญชี ความเป็นมืออาชีพที่มีจรรยาบรรณ

4.2.3.4 กิจกรรมการเรียนการสอน

การค้นคว้าด้วยตนเองในการทำงาน การเรียนรู้ตามอิสระที่ผู้เรียนต้องการหาความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของตนเอง ความต้องการใช้ความรู้ในการทำงาน

ความหลากหลาย การจัดกิจกรรมต้องมีความหลากหลายเพื่อตอบสนองต่อลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนที่หลากหลายได้

การบรรยายและอภิปราย และการให้ตัวอย่างเชิงปฏิบัติการ การจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่อยู่ในรูปของเว็บินาร์ ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความรู้ผ่านห้องเรียนเสมือนจริง ซึ่งผู้เรียนสามารถเข้ามารับชมและรับความรู้ในภายหลังได้ ผู้เรียนสามารถส่งคำถาม ผ่านระบบห้องเรียนเสมือนจริง เจ้าหน้าที่ที่ดูแลระบบจะรวบรวมคำถามและส่งต่อไปยังวิทยากรเพื่อทำการตอบคำถาม

4.2.3.5 การประเมินผล

การเขียนและการรับรองการทำงาน พบว่าการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องต้องตอบคำถาม 3 ข้อ ผ่านการเขียนลงไปแบบฟอร์มที่กำหนดให้ พร้อมกับหลักฐานของการทำงานเช่นรายงานการประชุมกับลูกค้า การรับรองการทำงานว่ามีการศึกษาค้นคว้าความรู้และหัวหน้างานรับรอง

4.2.4 แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านบัญชี ในประเทศสิงคโปร์

แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านบัญชี ในประเทศสิงคโปร์ จากการคัดเลือกตัวอย่างที่ดี ตามเกณฑ์การคัดเลือกที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 พบว่า The Institute of Singapore Chartered Accountants (ISCA) เป็นหน่วยงานทางบัญชีที่ดีของประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียน โดยการศึกษา จากเว็บไซต์ของ Institute of Singapore Chartered Accountants (ISCA) (2012) พบว่าเป็นสถาบันที่ได้รับการยอมรับและมีความสัมพันธ์ที่ดีในหลายๆประเทศ มีความหลากหลายในการพัฒนาผู้ที่สนใจเข้าสู่วิชาชีพบัญชีและผู้ที่จบสาขาบัญชีและต้องการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี โดยมีการทดสอบวัดขีดความสามารถก่อนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี รวมทั้งการพัฒนานักบัญชีหรือผู้สอบบัญชีที่ปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและพร้อม

ปฏิบัติงานอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรีพร้อมเป็นที่ไว้วางใจขององค์กร ผู้ถือหุ้น และผู้ใช้ข้อมูลทั้งหมด อย่างไรก็ตามผู้วิจัยทำการศึกษาในส่วนของพัฒนาการศึกษาต่อเนื่องของนักวิชาชีพบัญชี ตามประเด็นการศึกษา 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และ การประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.4.1 หลักสูตร

ประเภทการจัดการศึกษา พบว่า ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่ประกอบวิชาชีพบัญชีในองค์กร หรือให้บริการวิชาชีพบัญชีแก่สาธารณะ ต้องเข้ารับการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องทุกปี โดย ISCA ให้บริการในหลายรูปแบบ ตามความต้องการในการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ 1) การจัดการศึกษาต่อเนื่องแบบทั่วไป เป็นการจัดการศึกษาในประเด็นที่หลากหลาย และเลือกเรียนได้ตามความเหมาะสม โดยแต่ละหลักสูตรแบ่งตามระดับความยากและง่ายของเนื้อหา บางหลักสูตรระบุพื้นฐานความรู้ที่ต้องมีมาก่อน และบอกถึงชั่วโมงที่สามารถสะสมในการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องในด้านใดได้บ้าง 2) การจัดการศึกษาต่อเนื่องตามหลักสูตรที่แนะนำ เป็นหลักสูตรที่อยู่ในความสนใจ ที่ผู้ประกอบวิชาชีพจำเป็นต้องเรียนเพื่อพัฒนาความรู้เดิมให้ทันต่อเหตุการณ์ เช่น เรื่องของมาตรฐานรายงานทางการเงิน ภาษีอากร จรรยาบรรณ การเงินและการธนาคาร เป็นต้น และ 3) การจัดการศึกษาต่อเนื่องแบบพิเศษ เป็นหลักสูตรที่ออกแบบมาเป็นพิเศษ เป็นเรื่อง/ประเด็นที่เฉพาะเจาะจงสร้างความชำนาญให้แก่ผู้เรียน และต้องเข้าเรียนตลอดทั้งหลักสูตรซึ่งมีความยาว 2-5 วัน เมื่อเรียนจบและผ่านการทดสอบจะได้รับใบวุฒิบัตรเพื่อรับรองความเชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ เช่น หลักสูตร 5 วันสำหรับผู้บริหารระดับสูงทางด้านการเงิน หลักสูตร 2 วันในการรวมธุรกิจ หลักสูตร 2 วันสำหรับโปรแกรมผู้บริหาร จัดโดย ICAEW ร่วมกับ ISCA และหลักสูตรการจัดทำงบการเงินอิสลามจัดโดย CIMA 4) การจัดการเรียนรู้ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ พบว่าเป็นการใช้ความร่วมมือกับศูนย์การเรียนรู้ของสิงคโปร์ออนไลน์ (CCH Singapore Learning Center) ซึ่งมีหลักสูตรให้เลือกฝึกอบรมในด้านวิชาชีพบัญชีมากกว่า 70 ชั่วโมง มีหลักสูตรให้เรียนตามความต้องการของผู้เรียนและมีระบบห้องสมุดให้เข้าไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเรียนรู้ด้วยตนเองได้ และเพื่อการนับชั่วโมงการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนจะต้องทำข้อสอบบนคอมพิวเตอร์ให้ผ่านที่ 70% โดยสามารถทำการทดสอบได้สูงสุดถึง 3 ครั้ง ระยะเวลา การจัดการศึกษามีระยะเวลาตั้งแต่ 0.5 ชั่วโมงจนถึง 5 วัน ซึ่งแตกต่างกันตามเรื่องและสาระของการเรียนรู้นั้นๆ

ภาษาที่ใช้ในการจัดการศึกษา เป็นภาษาอังกฤษภาษาเดียวเท่านั้น

4.2.4.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

ความรู้ในวิชาชีพบัญชี การมีความรู้ ในมาตรฐานการรายงานทางการเงิน มาตรฐานการสอบบัญชี และความรู้ในศาสตร์อื่นๆที่เกี่ยวข้องกับงานด้านบัญชี

ความมีคุณธรรมและจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพ การมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ความมีวินัย และปฏิบัติตามข้อกำหนดของจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพได้

การมีทักษะในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ การมีทักษะในการใช้วิจารณญาณ การคิดทบทวน การคิดสร้างสรรค์เพื่อให้ได้คำตอบของวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดและตัดสินใจอย่างเหมาะสม

การใช้เครื่องมือ เทคโนโลยี ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

การมีทักษะการบริหารจัดการ

4.2.4.3 เนื้อหา

ด้านมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ได้แก่มาตรฐานการรายงานทางการเงินในแต่ละฉบับ และภาพรวมทุกฉบับ การบันทึกบัญชีในทางปฏิบัติ การวิเคราะห์และการจัดทำรายงานทางการเงินเพื่อการตัดสินใจ การบัญชีบริหาร การบัญชีเพื่อการปรับโครงสร้างองค์กรและเลิกกิจการ

ด้านจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ได้แก่ การให้มีความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง จริยธรรมทางธุรกิจและสัญญาเตือนภัยความไม่โปร่งใส

ด้านการสอบบัญชีและการให้ความเชื่อมั่น ได้แก่มาตรฐานการสอบบัญชี การจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี การประเมินความเสี่ยง การจัดทำกระดาษทำการ การตรวจสอบแต่ละวงจรกิจ

ด้านภาษีอากร ได้แก่การจัดทำและวางแผนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและสำหรับธุรกิจ กลยุทธ์การจัดการภาษีเกี่ยวข้องกับการค้นคว้าและทรัพย์สินทางปัญญา การวิเคราะห์จุดอ่อนทางภาษีของสิ่งคโปร์

ด้านกลยุทธ์และความเป็นผู้นำ ภาวะความเป็นผู้นำ

ด้านการสื่อสาร ภาษาจีนเพื่อการทำธุรกิจสำหรับนักบัญชี

ด้านการจัดการทั่วไป การวิเคราะห์และประเมินราคาธุรกิจ การจัดการความเสี่ยงทางธุรกิจ ศิลปะการเจรจาต่อรองในการทำสัญญา การวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงและการตรวจสอบภายใน ประเด็นทางธุรกิจและจุดอ่อนที่ต้องพิจารณา

ด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศอินโฟคอม (Infocom) การพัฒนาระบบโปรแกรมอินโฟคอม และการใช้โปรแกรมในการจัดการงานบัญชีอย่างเป็นระบบ

4.2.4.4 กิจกรรมการเรียนการสอน

รูปแบบการบรรยายและการอภิปราย เป็นรูปแบบการเรียนรู้ทั่วไป

การใช้กรณีศึกษาและการทำแบบฝึกหัดร่วม เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กรณีศึกษาที่เกิดขึ้นจริงทางธุรกิจ มาให้ทำความเข้าใจ

การใช้เครื่องมือการปฏิบัติงานต่างๆ การสร้างรูปแบบจำลองเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ การทำงานโดยใช้เครื่องมือในโปรแกรมเอ็กเซล (excel) เพื่อสร้างรายงานทางบัญชี การวิเคราะห์และประมวลผลเพื่อตัดสินใจ การใช้ผู้สอนที่มีประสบการณ์ตรง มาแบ่งปันประสบการณ์ของจริง และยกตัวอย่างประกอบให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิด

การเรียนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ในระบบการเรียนด้วยอิเล็กทรอนิกส์ มีกล่องให้ผู้เรียนสามารถส่งคำตอบ หรือถามคำถามได้รวมทั้งพูดคุยสอบถามเพื่อให้เข้าใจในวิชาได้ ซึ่งมีพนักงานคอยรับเรื่องและตอบกลับให้แก่ผู้เรียน

4.2.4.5 การประเมินผล

การประเมินผล ทำการประเมินจากการเข้าเรียนก็สามารถนับชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องได้ แต่สำหรับหลักสูตรพิเศษ เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อรับใบรับรองต้องมีเวลาการเรียนไม่น้อยกว่า 75% และหลักสูตรการศึกษาด้วยตนเองต้องทดสอบในระบบคอมพิวเตอร์ได้คะแนนไม่ต่ำกว่า 70%

4.2.5 แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านบัญชี ในประเทศมาเลเซีย

แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านบัญชี ในประเทศมาเลเซียจากการคัดเลือกตัวอย่างที่ดี ตามเกณฑ์การคัดเลือกที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 พบว่า Malaysian Institute of Accountants (MIA) เป็นหน่วยงานทางบัญชีที่ดีอันดับหนึ่งในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน และใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการให้ข้อมูลบนเว็บไซต์ของ Malaysian Institute of Accountants (MIA) (2012) ที่ผู้วิจัยใช้ศึกษา โดยพบว่า เป็นสถาบันที่เข้าร่วมและเป็นสมาชิกกับ International Federation of Accountants (IFAC) และ Asean Federation of Accountants (AFA) โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาและยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศมาเลเซียให้มีความรู้และทักษะที่เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้วิจัยทำการศึกษาในส่วนของ การพัฒนาการศึกษาต่อเนื่องของนักวิชาชีพบัญชี ตามประเด็นการศึกษา 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และ การประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.5.1 หลักสูตร

ประเภทการจัดการศึกษาเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี ได้แก่ 1) การฝึกอบรมสัมมนา เป็นการเข้าเรียนในห้องอบรมสัมมนา ซึ่งมีหลายหลักสูตรให้เลือกตามความต้องการของผู้เรียน โดยมีระยะเวลาการศึกษาสั้น 1-2 วัน 2) การจัดประชุม เป็นการจัดสถานการณ์ของการประชุมเป็นเรื่องราว โดยใช้เวลา 2 วัน 3) การจัดฝึกอบรมในองค์กร เป็นรูปแบบการจัดหลักสูตรที่มีคุณภาพเหมาะสม มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับความต้องการขององค์กร ซึ่งสามารถเลือกเรื่องที่ต้องการเรียนได้ ในราคาที่เหมาะสม 4) การเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) พบว่า MIA เพิ่งเริ่มดำเนินการให้มีการจัดฝึกอบรมในรูปแบบของการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีเนื้อหาฝึกอบรมเพียงเรื่องเดียว

ระยะเวลา การจัดการศึกษามีระยะเวลาในช่วง 1-2 วันเท่านั้น

ภาษาที่ใช้ในการจัดการศึกษา เป็นภาษาอังกฤษภาษาเดียวเท่านั้น

4.2.5.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

พบว่า หลักสูตรที่จัดการศึกษามุ่งเน้นให้แรงงานด้านบัญชี มีความรู้ในด้านบัญชีและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง การมีทักษะและขีดความสามารถของการเป็นผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี ที่สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ร่วมกับงาน

4.2.5.3 เนื้อหา

เนื้อหาแบ่งเป็น 10 ด้าน ดังนี้

1. มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ได้แก่ การปรับปรุงความรู้ในมาตรฐานใหม่ที่มีผลบังคับใช้ มาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดเล็ก
2. การให้ความเชื่อมั่น ตรวจสอบและการจัดการความเสี่ยง ได้แก่ วิธีการตรวจสอบ การหาหลักฐานการตรวจสอบ การทำกระดาษทำการ การประเมินความเสี่ยงและการควบคุมภายใน กลยุทธ์ การตรวจสอบ การตรวจสอบการทุจริต
3. ภาษีอากร ได้แก่ การวางแผนการจัดการด้านภาษีอากร การให้บริการด้านภาษีอากรที่ดี เข้าใจเกี่ยวกับระบบภาษีอากรและการส่งออก GST
4. การจัดการทางบัญชีและการจัดการกลยุทธ์ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสังคม การจัดการเพื่อลดต้นทุน การจัดการพนักงานให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
5. กฎหมายและความโปร่งใสขององค์กร ได้แก่ กรรมการตรวจสอบ การควบคุม การจัดการองค์กร ความโปร่งใส และกฎระเบียบในองค์กร
6. การเงินและการธนาคาร ได้แก่ การเงินและการจัดการเงินทุน

7. งานบริการที่ปรึกษาและการทำงานสาธารณะ ได้แก่ มาตรฐานการควบคุมคุณภาพ การจัดการกิจการขนาดเล็ก การจัดการธุรกิจให้ยั่งยืน

8. ทักษะทั่วไปในการทำงาน ได้แก่ การสื่อสาร พูด เขียน อย่างมีประสิทธิภาพ การแก้ปัญหา และตัดสินใจ ภาวะผู้นำ ทฤษฎีหมวด 6 ใบ การใช้แผนที่ความคิดในการสรุปประเด็น การพูดในที่สาธารณะ กลยุทธ์การต่อรอง

9. การใช้สารสนเทศ ได้แก่ การใช้ไมโครซอฟท์ในงานการบัญชี การใช้อีเมล

10. การจัดการการเงิน ได้แก่ การจัดการต้นทุน การจัดหาเงินทุน การจัดทำกระแสเงินสด การหาความแตกต่างระหว่างต้นทุนจริงและต้นทุนมาตรฐาน

4.2.5.4 กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

การบรรยาย โดยผู้สอนตั้งคำถามและให้ผู้เรียนได้คิดและตอบคำถาม ร่วมการอภิปราย การใช้กรณีศึกษาและการทำแบบฝึกหัดร่วม โดยใช้ตัวอย่างที่เป็นประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในบริบทของอาเซียน

การฝึกปฏิบัติจริง โดยให้ผู้เรียนนำอุปกรณ์มาใช้ในการเรียนเพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้กับการทำงานได้ทันที

4.2.5.5 การประเมินผล

ไม่พบรายละเอียดหรือเนื้อหาเกี่ยวกับการประเมินผลการจัดการศึกษา

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบด้านบัญชี จากกรณีตัวอย่างที่ดีในประเทศและต่างประเทศ ดังตารางที่ 8 ต่อไปนี้

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านบัญชีจากกรณีศึกษาที่ดี (Best Practices)

การศึกษานอกระบบ ประเด็น	ประเทศไทย (FAP)	สหรัฐอเมริกา (AICPA)	สหราชอาณาจักร (ACCA)	สิงคโปร์ (ISCA)	มาเลเซีย (MIA)
1.หลักสูตร	-ประเภทการจัด การศึกษา : การจัด อบรม สัมมนา; การ จัดการศึกษาใน องค์กร; การศึกษา ด้วยตนเองผ่านการ ทดสอบ -ระยะเวลา : แตกต่างกันขึ้นกับ เนื้อหาและ เป้าหมาย -ภาษาหลัก : ภาษาไทย	-ประเภทการจัด การศึกษา : เว็บปี นาร์; การศึกษา ด้วยตนเองผ่าน บทความ สื่อ มัลติมีเดียที่จัดให้; การเรียนรู้เป็น กลุ่ม; การจัด ประชุม/ สัมมนา เน้นการเข้าถึง กลุ่มเป้าหมายและ ความต้องการ -ระยะเวลา : 2-3 วัน -ภาษาหลัก : ภาษาอังกฤษ	-ประเภทการจัด การศึกษา : การ ค้นคว้าอิสระที่ สัมพันธ์กับงาน และแสดง หลักฐานการ เรียนรู้; การเรียนรู้ ผ่านระบบ ออนไลน์ - ระยะเวลา : ผู้เรียนจัดได้เอง -ภาษาหลัก : ภาษาอังกฤษ	-ประเภทการจัด การศึกษา : ทั่วไป มีให้เลือกมาก; แนะนำ ที่อยู่ใน ความสนใจ; พิเศษ เจาะประเด็น เฉพาะสร้างความ เชี่ยวชาญโดยเป็น หลักสูตรที่จัด ร่วมกับองค์กร วิชาชีพสากล; การ เรียนรู้ผ่านระบบ ออนไลน์ - ระยะเวลา : ครึ่ง วัน – 5 วัน -ภาษาหลัก : ภาษาอังกฤษ	-ประเภทการจัด การศึกษา : การ จัดอบรม สัมมนา; การประชุม; การ จัดฝึกอบรมใน องค์กร; การเรียนรู้ อิเล็กทรอนิกส์ -ระยะเวลา : 1-2 วัน -ภาษาหลัก : ภาษาอังกฤษ
2.คุณลักษณะที่ พึงประสงค์	-ความรู้และทักษะ พื้นฐานทางวิชาชีพ -ความเชี่ยวชาญ เฉพาะทาง -การประยุกต์ใช้ ความรู้ในงาน -คุณธรรมและ จรรยาบรรณ	-ความรู้ศาสตร์ บัญชี -การคิดวิเคราะห์ -การปฏิบัติงาน -ความรู้เฉพาะทาง -การทำงานเป็นทีม การให้คำปรึกษา -การสื่อสาร -การใช้เทคโนโลยี	-การติดตามและ เท่าทันความรู้ใน การทำงาน -ทักษะที่ปรึกษา	-ความรู้วิชาชีพ บัญชี -คุณธรรม และ จรรยาบรรณ -ทักษะแก้ปัญหา -การใช้เครื่องมือ และเทคโนโลยี	-ความรู้ในด้าน บัญชีและศาสตร์ที่ เกี่ยวข้อง -ทักษะของการ เป็นผู้ประกอบการ -การใช้เทคโนโลยี
3.เนื้อหา	-ด้านตรวจสอบ ภายใน -ด้านทำบัญชี -ด้านบัญชี บริหาร -ด้านภาษีอากร -ด้านมาตรฐาน บัญชี -ด้านวางระบบ -ด้านสอบบัญชี	-ด้านบัญชี และ การสอบบัญชี -ด้านการบริการ ทางธุรกิจ -ด้านการพัฒนา อาชีพ -ด้านบริการที่ ปรึกษา -ด้านจรรยาบรรณ	-มาตรฐานการ รายงานทาง การเงิน -ความเป็นผู้นำ และการจัดการ -กลยุทธ์และ นวัตกรรมทาง บัญชี	-ด้านมาตรฐาน การรายงานทาง การเงิน -ด้านจรรยาบรรณ -ด้านการสอบ บัญชี -ด้านภาษีอากร	-ด้านมาตรฐานการ รายงานทางการเงิน -ด้านการตรวจสอบ -ด้านภาษีอากร -ด้านการจัดการทาง บัญชีและการจัดการ กลยุทธ์ -ด้านกฎหมาย

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านบัญชีจากกรณีศึกษา
ที่ดี (Best Practice) (ต่อ)

การศึกษานอกระบบ ประเด็น	ประเทศไทย (FAP)	สหรัฐอเมริกา (AICPA)	สหราชอาณาจักร (ACCA)	สิงคโปร์ (ISCA)	มาเลเซีย (MIA)
3.เนื้อหา (ต่อ)			-การจัดการด้านการเงิน -ระบบภาษีอากร -การตรวจสอบ -บริษัทภิบาล -จรรยาบรรณ	-ด้านกลยุทธ์และความเป็นผู้นำ -ด้านการจัดการทั่วไป -ด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศ	-ด้านการเงินและธนาคาร -ด้านงานที่ปรึกษา -ด้านทักษะการทำงาน -ด้านการใช้สารสนเทศ -ด้านการจัดการการเงิน
4.กิจกรรม	-การบรรยายและอภิปราย -การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการในกลุ่มย่อย -การประชุม เสวนา -การทัศนศึกษา -สื่อประชาสัมพันธ์ : จดหมายข่าว เว็บไซต์	-การบรรยายร่วมกับการโต้ตอบ -การตั้งคำถามและอภิปราย -การเรียนรู้บนฐานปัญหา : กรณีศึกษา ; การออกแบบ คำแนะนำ -การเรียนรู้เป็นกลุ่ม -การได้วาที -การใช้กิจกรรม -การใช้เทคโนโลยี -การทัศนศึกษา	-การค้นคว้าความรู้สอดคล้องกับการทำงาน -ความหลากหลายของกิจกรรม -การบรรยายและอภิปรายเชิงปฏิบัติการ	-การบรรยาย -กรณีศึกษาหรือการทำแบบฝึกหัด -การใช้เครื่องมือปฏิบัติงานสร้างรูปแบบจำลอง -การใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์	-การบรรยายร่วมกับอภิปราย -กรณีศึกษาและแบบฝึกหัด -การฝึกปฏิบัติจริง
5.การประเมินผล	-การนับชั่วโมง -การทดสอบความรู้ -การนำเสนอ -แบบสอบถาม ความพึงพอใจ	-การทดสอบ : ความรู้ เนื้อหา; หลักการ; แนวปฏิบัติ -วิธีการทดสอบ : ออนไลน์; กระดาษคำตอบ -แบบทดสอบ : กรณีศึกษา; การเขียนวิพากษ์	-การแสดงผล หลักฐานการเรียนรู้ -การเขียนรายงาน ความรู้สะท้อนในการทำงาน	-การนับเวลาการเข้าเรียน -การทดสอบในระบบคอมพิวเตอร์	ไม่พบ

จากตารางข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบทางด้านบัญชีจากกรณีตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ในประเทศและประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสิงคโปร์ และประเทศมาเลเซีย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และ การประเมินผล ซึ่งองค์ประกอบแต่ละประเภทยังมีรายละเอียดดังนี้

1. **หลักสูตร** ประเภทของการจัดการศึกษาของประเทศไทย สิงคโปร์และมาเลเซียมีลักษณะคล้ายกันที่ใช้รูปแบบการจัดฝึกอบรม สัมมนา ประชุม โดยจัดในสถานที่ที่ผู้เรียนต้องเดินทางมาเข้าเรียน โดยส่วนใหญ่จัดที่ศูนย์กลางของประเทศ ในขณะที่สหรัฐอเมริกา เน้นการจัดแหล่งการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนและประเมินผลการทดสอบ ส่วนในสหราชอาณาจักร ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองที่ตอบสนองต่อการทำงาน และแสดงหลักฐานการเรียนรู้ โดยการจัดการศึกษาในสิงคโปร์และมาเลเซีย เริ่มมีการจัดการศึกษาผ่านระบบออนไลน์เพิ่มขึ้น ในหลักสูตรที่พิเศษของสิงคโปร์มีความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศในการจัดการศึกษา ระยะเวลาการจัด เน้นระยะสั้น และภาษาที่ใช้ในการจัดการศึกษามีประเทศไทยประเทศเดียวที่ใช้ภาษาไทย (ภาษาท้องถิ่น) ในการจัดการศึกษา ในขณะที่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สิงคโปร์และมาเลเซีย จัดเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด

2. **คุณลักษณะที่พึงประสงค์** ทุกประเทศเน้นความรู้ ความสามารถทางวิชาชีพบัญชี การจะประเด็นที่เป็นเฉพาะทางทางบัญชี การนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติงาน ในขณะที่สหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์ เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาได้ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ต้องการให้มีทักษะการเป็นที่ปรึกษา และการนำเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในการทำงาน ได้

3. **เนื้อหา** ทุกประเทศให้ความสำคัญกับเนื้อหาความรู้เชิงวิชาชีพ โดยเน้นด้านมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ด้านการตรวจสอบบัญชี ภาษีอากร จรรยาบรรณ การบัญชีบริหาร การวางระบบ ในขณะที่สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และ สิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ การเป็นผู้นำ การให้บริการที่ปรึกษา รวมถึงการใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยี

4. **กิจกรรมการเรียนการสอน** ทุกประเทศใช้การบรรยายและอภิปราย โดยให้มีการถามตอบ และใช้กรณีศึกษาเป็นตัวอย่างให้ผู้เรียนเข้าใจและนำไปใช้ได้ ในขณะที่สหราชอาณาจักร เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ในสิ่งที่สัมพันธ์กับงานจริง สหรัฐอเมริกา มีการใช้กิจกรรมที่หลากหลายที่สนับสนุนให้เกิดทักษะการสื่อสาร และการเรียนรู้บนฐานปัญหา ที่ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในกลุ่ม

5. การประเมินผล โดยทั่วไปใช้การทดสอบข้อเขียน การนับเวลาที่เข้าเรียน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี จากการศึกษาเอกสาร ใน 4 ประเด็น สรุปได้ดังนี้

1. นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี แบ่งเป็น 3 ระดับได้แก่ นโยบายระดับอาเซียน นโยบายระดับประเทศ นโยบายระดับสาขาวิชาชีพบัญชี แสดงให้เห็นถึงแนวทางความต้องการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่มุ่งยกระดับขีดความสามารถของแรงงานให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในระดับสากล การพัฒนาทักษะทางภาษาสำหรับการสื่อสาร และการปรับตัวให้เป็นคนที่มีมาตรฐานสูงสู่มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในสากล

2. สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน เป็นการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ในด้านคุณวุฒิขั้นต่ำทางการศึกษาในการเข้าสู่วิชาชีพบัญชี การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีของไทยที่ต้องการได้รับการส่งเสริมให้มีจำนวนชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีเพิ่มขึ้น ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย การติดตามปรับปรุงมาตรฐานทางบัญชีระหว่างประเทศให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ความพร้อมของแรงงานไทยด้านบัญชีในด้านการปรับตัวให้ทันต่อพหุวัฒนธรรม

3. สภาพคุณลักษณะแรงงานด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย 1) การมีคุณสมบัติตามข้อตกลงร่วมของอาเซียนสำหรับสาขาบริการวิชาชีพบัญชี ซึ่งแรงงานไทยด้านบัญชีจำนวนหนึ่งต้องดำเนินการเรื่องขอประสพการณ์และการยกระดับจำนวนชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องให้เทียบเคียงกับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น และ 2) คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี ได้แก่ ความรู้ทางวิชาชีพบัญชี ทักษะ และจรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชีในการปฏิบัติ สร้างผลงานที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือแก่ผู้ใช้บริการ และการมีทักษะการเรียนรู้ตลอดเวลาที่นำไปสู่การเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคดิจิทัล

4. แนวทางการจัดการศึกษาทางด้านบัญชี จากกรณีตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ในประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สิงคโปร์และมาเลเซีย ใน 5 ประเด็นได้แก่ หลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล ที่สะท้อนให้เห็นความแตกต่างของการจัดการศึกษาในประเทศไทย กับตัวอย่างที่ดีในต่างประเทศที่ต้องนำมาวางแผนพัฒนา ปรับปรุง แนวทางการจัดการศึกษาของไทย เช่น การจัดการศึกษาโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก การยอมรับและให้การรับรองหลักสูตรในระดับสากล การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษา การตอบสนองความต้องการผู้เรียน การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย มีวัตถุประสงค์ปลายทางที่

มากกว่าความรู้ ความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ แต่ต้องมีความเป็นผู้นำ ให้คำปรึกษา และการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ตอนที่ 1.2 ผลการวิเคราะห์การจัดการศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

การนำเสนอผลการวิเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี จากการสัมภาษณ์เชิงลึกระหว่างวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2555 ถึง วันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่มได้แก่ 1) กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี จำนวน 8 ท่าน 2) กลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี จำนวน 5 ท่าน และ 3) กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี จำนวน 7 ท่าน โดยมีรายละเอียดอธิบายข้อค้นพบดังนี้

1. นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี
2. สภาพแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน
3. สภาพคุณลักษณะแรงงานด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน
4. แนวทางการจัดการศึกษาด้านบัญชี ได้แก่ หลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล

1. นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 20 ท่าน พบประเด็นดังต่อไปนี้

1.1 นโยบายระดับอาเซียน

นโยบายระดับอาเซียน เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมการทำงานในอาเซียน ผ่านการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ มีการถ่ายโอนความรู้ระหว่างการทำงานร่วมกัน เพื่อลดระดับความเหลื่อมล้ำระหว่างประเทศ โดยการส่งเสริมการ สนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างประเทศ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี กล่าวถึงการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับต่างประเทศ โดยเป็นได้ทั้งรูปแบบของการรับคนต่างชาติเข้ามาทำงานร่วมกับคนไทย หรือการส่งคนไทยไปมีประสบการณ์ในต่างประเทศ เป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ด้านภาษา วัฒนธรรม แนวทางการปฏิบัติงาน ซึ่งแต่ละชาติ แต่ละวัฒนธรรมมีแนวทางการทำงานที่ต่าง ๆ กัน เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาให้ดีขึ้น ดังที่

“ส่งเสริมประสบการณ์วิชาชีพบัญชีในประเทศต่างๆ ในรูปแบบของ Network Cooperation Study/ Exchange workers/ Academic Activities อาจผสมเข้าไปในการจัดการเรียนการสอน การทำงาน แต่ขอให้มีการส่งออก และรับเข้าของคนไทย และต่างชาติ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 1

“การผลักดันให้มีการไปใช้ชีวิตในต่างประเทศ เรียนรู้แนวทางการทำงาน ระเบียบวินัย และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 5

1.2 นโยบายระดับประเทศ

นโยบายระดับประเทศ เป็นการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน ผ่านการจัดการศึกษาให้แรงงานไทยด้านบัญชี มีความสามารถในระดับที่ตลาดแรงงานยอมรับโดยสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกเห็นตรงกันถึงการยกระดับขีดความสามารถ การสร้างจุดแข็ง จุดเด่นซึ่งเป็นการยกระดับขีดความสามารถให้มีมาตรฐานการทำงานที่เป็นที่ยอมรับของในประเทศและต่างประเทศสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลง และการขยายตัวของภาคเศรษฐกิจ การแข่งขันของการเป็นประชาคมอาเซียน

“ปฏิรูปความสามารถของคน โดยมีเป้าหมายของการพัฒนาคนให้มีขีดความสามารถสูงเพื่อป้อนสู่ตลาดประชาคมอาเซียน”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 3

“ควรยกระดับขีดความสามารถให้แรงงานไทยด้านบัญชีให้เป็นที่ยอมรับของประเทศและอาเซียน โดยคำนึงถึงวิธีการทำงานตามขอบเขต ภาระหน้าที่ที่แรงงานต้องทำงานให้เก่ง”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 8

“สร้างแรงงานวิชาชีพบัญชีให้สอดคล้องกับอุตสาหกรรมของเรา เน้นให้เก่ง”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 4

“ธุรกิจของเราขยายตัวไปทางไหน เศรษฐกิจของประเทศจะไปทางทิศทางใด เช่นจะเป็น Hub ของต่างชาติ จะเป็นอุตสาหกรรมใด เราก็วางแผนและจัดการเรียนการสอนให้แรงงานไทยด้านบัญชีเรามีความเชี่ยวชาญเพื่อตอบสนองต่อการเติบโตเหล่านั้น”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 1

“พัฒนาขีดความสามารถคนของเราไปตามทิศทางการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เช่นประเทศไทยประกาศตัวเป็นศูนย์กลาง Logistic ก็อาจดึงศูนย์ขึ้นมาเป็น Long-distance Learning เพื่อพัฒนาคนของเราให้มีศักยภาพด้านนี้รองรับกับการทำงานจากต่างประเทศ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 5

1.3 นโยบายระดับสภาวิชาชีพบัญชี

นโยบายระดับสภาวิชาชีพบัญชี เป็นนโยบายการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการประกอบวิชาชีพ โดยผลักดันให้แรงงานไทยด้านบัญชีรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพบัญชีที่มีความซับซ้อนที่นำไปสู่การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี และ กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี แสดงความเห็นเกี่ยวกับการสนับสนุนให้แรงงานไทยด้านบัญชีมีความสามารถในการรวมกลุ่มในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพบัญชี ภายในประเทศและต่างประเทศ เป็นการส่งเสริมความร่วมมือการทำงาน ให้มีความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น มีความน่าเชื่อถือ มีอำนาจในการต่อรอง รวมถึงเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การปฏิบัติงานที่เป็นปัญหาได้ ดังที่

“ด้วยมาตรฐานการบัญชีที่เป็นสากล มีความซับซ้อนมาก จำเป็นต้องทำงานในรูปแบบของหุ้นส่วนกันทางวิชาชีพ แบ่งความเชี่ยวชาญใช้การปรึกษาหารือกัน เกิดเป็นบริการที่มีคุณภาพ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 1

“ตอนนั้นได้ไปดูงานที่ญี่ปุ่น เขาชื่อ TKC ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันของสำนักงานบัญชีในญี่ปุ่นเพื่อให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูล และด้านเทคนิคทางด้านบัญชี และการร่วมกันทำงานให้บริการทางด้านบัญชีแก่ลูกค้า SMEs โดยงบการเงินของลูกค้าจะมีความน่าเชื่อถือต่อภาครัฐบาลภาคธนาคารให้กู้เงินก็ไม่ลงไปตรวจมาก”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 1

“การเป็นแรงงานคนเดียวโดดเดี่ยว ผมว่ายังไงก็ไม่รอด แต่ถ้าแรงงานไทยด้านบัญชีรวมตัวกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อย่างเด็กรุ่นใหม่เก่งเทคโนโลยีแต่ขาดประสบการณ์ แต่วัยอย่างพวกผม ไม่เก่งเทคโนโลยี แต่มีประสบการณ์ ก็มารวมคนที่มีความรู้ความชำนาญ หลากๆแบบ หลากๆคนมารวมกัน ก็จะสร้างจุดแข็ง สร้างการให้บริการที่หลากหลาย เพื่อสู้กับสำนักงานขนาดใหญ่ที่จะเข้ามา”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 3

“ต้องร่วมมือกัน ต้องรู้จักและยอมรับความสามารถของตนเอง งานไหนที่ขาดทุนหรือไม่ชำนาญต้อง outsource ต้องมีพันธมิตรกับต่างชาติ ทำให้เป็นสำนักงานบัญชีขนาดใหญ่ เอาคนเก่งทำในแต่ละด้านมารวมกัน”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 2

“แต่แต่ละคนมีความถนัดไม่เหมือนกัน ให้แชร์ โนเลต (Share Knowledge) กัน”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 5

กล่าวโดยสรุป นโยบายระดับอาเซียนส่งเสริมแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับต่างประเทศ เป็นได้ทั้งรูปแบบของการรับคนต่างชาติเข้ามาทำงานร่วมกับคนไทย หรือการส่งคนไทยไปมีประสบการณ์ในต่างประเทศ เป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ด้านภาษา วัฒนธรรม แนวทางการปฏิบัติงาน เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาให้ดีขึ้น การเคลื่อนย้ายแรงงานให้มีประสบการณ์ทำงานร่วมกันภายใต้ นโยบายระดับประเทศ เน้นการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน ผ่านการจัดการศึกษาให้แรงงานไทยด้านบัญชี มีความสามารถในระดับที่ตลาดแรงงานยอมรับ โดยสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ และนโยบายระดับสาขาวิชาชีพบัญชี เป็นการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการประกอบวิชาชีพ โดยผลักดันให้แรงงานไทยด้านบัญชี รับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพบัญชีที่มีความซับซ้อน ที่นำไปสู่การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการทำงานที่ดีขึ้น

2. สภาพแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน

สภาพแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน เป็นการสะท้อนถึงสภาพปัญหาในการทำงาน จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 20 ท่าน พบประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 คุณวุฒิทางการศึกษา

คุณวุฒิทางการศึกษา ในการเข้าสู่วิชาชีพบัญชีกำหนดคุณวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านบัญชี พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี และ กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี พูดถึงความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษาระหว่างสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงกับสถาบันการศึกษาในต่างจังหวัดโดยเฉพาะขนาดเล็ก เนื่องจากข้อจำกัดของผู้สอนที่ไม่สามารถติดตามหาความรู้ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของความรู้ใหม่ดังนี้

“ปริญญาตรีหลักสูตรบัญชีของไทยต้องใช้หลักสูตรที่รับรองโดยสภาวิชาชีพบัญชี แต่คุณภาพของความเข้าใจในเรื่องเดียวกันกับคนที่มหาวิทยาลัยชั้นนำในกรุงเทพไม่เท่ากัน”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 4

“หลักสูตรปริญญาตรีมีการกำหนดว่าต้องเรียนบัญชีตัวไหน ตามที่ สกอ. กำหนด แต่ผลลัพธ์จากการศึกษาแตกต่างกัน เนื่องจากครูไม่พร้อมในการติดตามองค์ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงเร็วมาก”.

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 1

2.2 การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี

การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก แสดงทัศนะเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของความรู้และจำเป็นต้องมีการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่ใช้ในการทำงาน รวมถึงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องด้านอื่น ๆ ที่เป็นการเสริมความสามารถในการทำงาน ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในการทำงาน ดังนี้

“นักบัญชีไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่อง”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 1

“ต้องส่งเสริมการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของโลก”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 8

สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชี ไม่ให้ความสนใจกับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องที่เป็นภาคบังคับ หัวข้อที่จัดการศึกษาไม่ตรงตามความต้องการ เนื่องจากขาดความยืดหยุ่นของเวลา สถานที่ ดังนี้

“จำนวนชั่วโมงที่กฎหมายกำหนดนี้เหมาะสมไหมและต้องอบรมหัวข้ออะไรที่เหมาะสม ที่จะตอบสนองต่อความต้องการของเอกชนได้ การอบรมพวกนี้มีหัวข้อตามที่คุณเก็บเงินตั้งขึ้น แรงงานไทยด้านบัญชีเข้ามาเพื่อเก็บชั่วโมง ไม่ได้ตอบปัญหาที่มีอยู่เลย ไม่ตอบปัญหาของการพัฒนากำลังคนให้มีศักยภาพ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 5

“เข้าอบรม เพื่อเอาชั่วโมง พอได้ใบปุป ก็กลับบ้านเลย มีน้อยนักที่จะอยู่จนจบ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 2

“หัวข้อการจัด เวลา และสถานที่ที่จัดอบรม ไม่ยืดหยุ่น ทำให้ต้องเรียนในสิ่งที่ไม่ต้องการ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 5

2.3 มาตรฐานทางวิชาชีพบัญชี

มาตรฐานทางวิชาชีพบัญชี ของไทยในปัจจุบันเป็นมาตรฐานที่นำเข้ามาจากมาตรฐานทางการบัญชีสากลซึ่งมีความละเอียดและมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมค่อนข้างมาก อีกทั้งหลายๆประเทศมีการปรับใช้มาตรฐานทางการบัญชีสากล แต่แรงงานไทยด้านบัญชีที่ไม่ติดตามก็จะตามไม่ทันโดยเฉพาะในส่วนภูมิภาคที่การจัดการศึกษามีจำกัด ดังที่

“เมื่อก่อนนักบัญชีไทยได้เปรียบ เพราะเรานำเข้ากติกาคณะอื่นมาใช้ในลักษณะของวัตถุดิบ แล้วใส่องค์ประกอบที่เป็นของไทยเข้าไป แล้วเราก็เป็นเจ้าของกติกานั้น แต่ปัจจุบันเราต้องนำกติกาเกี่ยวกับการบัญชีสากลมาใช้ แบบสินค้าสำเร็จรูป นำเข้ามายังไงก็ใช้แบบนั้น ซึ่งความได้เปรียบด้านความเข้าใจในการใช้หมดไป กลายเป็นความเสียเปรียบแทน เพราะ AEC ทั้ง 10 ประเทศตกลงใช้เหมือนกันหมด”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 1

“การปรับตัวในเรื่ององค์ความรู้ในช่วงระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมาโดยเฉพาะเรื่องมาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่ มีประมาณสองพันกว่าหน้า คงไม่มีใครรู้หมด องค์ความรู้มันเปลี่ยนเร็วมาก และเราก็รับมาหมดแบบชนิดที่เรียกว่า ฝรั่งว่าไง มาตรฐานการบัญชีไทยก็ทำแบบนั้น เพราะฉะนั้นในต่างจังหวัดก็ตามไม่ทันตรงนี้”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 4

“มาตรฐานการบัญชี IFRS for SMEs มีน้อยมากที่รู้จักและเข้าใจ ซึ่งจะเริ่มใช้ ปี 2558 ไม่มีการประชาสัมพันธ์ ซึ่งจริงๆสามารถเตรียมความพร้อมได้ก่อน”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้สอนและผู้จัดการหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 5

2.4 ความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

ความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เป็นการสะท้อนถึงปัญหาที่แรงงานไทยด้านบัญชีต้องได้รับการพัฒนาแก้ไข โดยมีประเด็นที่พบจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

2.4.1 การคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกระบุปัญหาที่เกิดขึ้นจากการศึกษาในระบบที่ไม่สร้างให้แรงงานไทยด้านบัญชีมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ อีกทั้งรูปแบบของเนื้อหาที่มีกรอบการทำงานจากมาตรฐาน มีแนวที่เคยปฏิบัติมาก่อนเป็นกรอบการทำงาน ดังนี้

“ภาคการศึกษาเห็นว่าสำคัญที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องการดูแลระบบการศึกษา การปูพื้นฐานให้ นักศึกษามีความพร้อม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีวินัย และความรับผิดชอบ เป็นแรงงานที่สามารถรองรับการที่มีการลงทุนข้ามชาติ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 3

“ระบบการศึกษาไทยถดถอย จำเป็นต้องแก้ไขตั้งแต่ระดับพื้นฐานเพื่อให้คนสามารถที่จะคิดเป็น”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 1

“การทำงานด้านบัญชีมีกรอบมาตรฐานกำหนดอยู่ นักบัญชีมีหน้าที่เดินตาม แต่พอมีสถานการณ์แปลกๆเกิดขึ้น นักบัญชีก็ทำอะไรไม่ถูก เพราะไม่เคยต้องคิดอะไร”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 2

“นักบัญชีเหมือนติดกรอบ ทำงานตามที่เคยปฏิบัติมา ถ้าเจอสถานการณ์ใหม่ๆ ก็จะไปไม่ถูก”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 7

2.4.2 ภาษาในการสื่อสาร โดยผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกทั้งสามกลุ่ม มีความเห็นตรงกันถึงความสำคัญของความสามารถในการใช้ภาษาของแรงงานไทยด้านบัญชี ซึ่งพบว่า อุปสรรคทางการสื่อสารโดยเฉพาะภาษาอังกฤษทำให้แรงงานไทยด้านบัญชีไม่พร้อม การทำงานในปัจจุบันมีความต้องการใช้ภาษาเพิ่มขึ้น ซึ่งแรงงานไทยด้านบัญชีที่ได้ภาษาจะมีความพร้อมกว่าและมีโอกาสการทำงานที่ดี นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีการเตรียมความพร้อมทักษะทางภาษา การเรียนภาษาที่สามเป็นโอกาสของการเคลื่อนย้ายแรงงานได้เสรีเมื่อเป็นประชาคมอาเซียน ดังนี้

“ประชาคมอาเซียนส่งผลให้ มีความต้องการภาษาอังกฤษ คนไทยที่พูดภาษาอังกฤษได้เขาก็จะเป็นตัวเชื่อมพวกนี้จะเงินดี เช่น ปตท. อินโดรามา เวลาเขาไปต่างประเทศ เขาต้องเอานักบัญชีเราไปด้วย เพื่อเป็นตัวเชื่อม CFO พวกนี้จะอยู่ในกลุ่มที่พร้อม บางครั้งก็ถูกซื้อตัว ไปอยู่สิงคโปร์หรือถูกซื้อตัวไปอยู่ที่อื่น”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 3

“คนไทยอ่อนด้านภาษา และขาดความเข้าใจวัฒนธรรม การสื่อสารและการสร้างบรรยากาศความเป็นมิตร...เราจะไปลงทุนที่เขา เขาจะมาลงทุนที่เรา ถามว่าคนพม่ารู้ภาษาไทยไหม รู้ คนลาวรู้ภาษาไทยไหม รู้ เพราะเขาอยากมาทำงานประเทศไทย”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 4

“เพราะภาษา ทำให้นักบัญชีไม่ตื่นตัวที่จะรุก”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 7

“ปัญหาตรงด้านภาษาและการสื่อสารสำหรับคนตั้งแต่ระดับกลางถึงล่าง”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 3

“เด็กที่จบมาทำงานติดปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษอย่างมาก”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 7

“คนไทยไม่พร้อมด้านภาษา”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 2

“เรื่องของภาษา เป็นจุดสำคัญมากถ้าคุณมีภาษาดีคุณก็มีโอกาสที่ดี มีความพร้อมในการเคลื่อนย้ายได้ ถ้าคุณไม่มีภาษาที่ดี ก็ต้องทำงานในลักษณะของท้องถิ่นไป”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 2

“กฎบัตรอาเซียนกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง แต่ฟอร์มราชการของเรายังเป็นภาษาไทย ก็มองได้ว่าเรายังปิดอยู่ แล้วเราจะรู้ภาษาอังกฤษได้อย่างไร”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 5

“ไม่ได้ภาษาเลย มีจำนวนมาก”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 5

2.4.3 ความตระหนักในประชาคมอาเซียน พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งสามกลุ่ม เห็นสอดคล้องกันว่าการจัดการศึกษาให้แรงงานไทยด้านบัญชีเกิดความตระหนักในโอกาสของการเป็นประชาคมอาเซียนยังมีน้อยอยู่ แรงงานไทยด้านบัญชีมองไม่เห็นและเข้าใจถึงประโยชน์ในการเตรียมความพร้อม ถึงแม้ว่า วิชาชีพบัญชีมีมาตรฐานที่เป็นสากล ประเทศไทยเข้าสู่การใช้มาตรฐานสากลในการปฏิบัติงาน ในประเด็นเรื่องของการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นประชาคมอาเซียน โอกาสของการทำงานในวิชาชีพบัญชีจากการที่มีการใช้มาตรฐานวิชาชีพบัญชีสากล ทั้งในการให้บริการและการเคลื่อนย้ายไปสู่การจ้างงาน ซึ่งเมื่อขาดความตระหนักแล้วก็ไม่พร้อมที่จะรับการเตรียมความพร้อม ดังที่

“วิชาชีพบัญชีมีโอกาสเคลื่อนย้ายได้มากที่สุดเพราะมีมาตรฐานสากล (International Standard) แต่นักบัญชีไทยไม่ตื่นตัวที่จะเตรียมความพร้อม เพราะขาดความตระหนักเกี่ยวกับ ASEAN Community”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 4

“แรงงานไทยด้านบัญชีส่วนหนึ่งยังไม่มี ความตระหนักเพราะคิดว่าไม่มีผลกระทบต่อเรา เนื่องจากจำนวนลูกค้าที่มีอยู่ ก็มีจำนวนเพียงพอแล้ว แต่เขาลืมคิดไปว่า ถ้าแรงงานไทยด้านบัญชีไม่พัฒนาศักยภาพของตัวเองแล้ว วันหนึ่งที่ลูกค้าในมือเดิบบัดไป มีการขยายการลงทุนออกไป ความสามารถในการทำบัญชีให้เขาก็ไม่มี เขาก็ไม่จ้างต่อ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 1

“คนส่วนใหญ่เข้าใจผิดเกี่ยวกับ AEC โดยมองว่าเป็นผลกระทบต่อธุรกิจขนาดใหญ่ แต่ที่จริงมันกระทบไปหมด”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 1

นักบัญชีขาดการตื่นตัว รอแต่การป้อน ไม่ไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม และมีมุมมองแต่การทำบัญชีอย่างเดียว

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 4

“การดำเนินการต่างๆที่จะสร้างความตื่นตัวให้กับบุคลากรหรือ แรงงานที่เกิดขึ้นมันยังน้อยเกินไป โดยเขายังไม่เห็นความสำคัญ เขายังไม่รู้ว่าจะได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์อะไร”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 2

“มีความคิดที่ขอบอยู่กับที่ ไม่อยากไปไหน ก็เลยเป็นการปิดกั้นตัวเองที่จะพัฒนา”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 2

“นักบัญชีไทยยังไม่มี ความตระหนัก เพราะเขาไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นและคิดว่าไม่มีผลกระทบ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 4

“แรงงานไทยด้านบัญชีขาดความตระหนักถึงประชาคมอาเซียนว่าเป็นโอกาสของตัวเอง”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 7

2.4.4 มุมมองต่อประเทศในอาเซียน พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกทั้งสามกลุ่มพูดถึงประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียนใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ในเชิงไม่สนใจ ซึ่งเมื่อเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาจึงเป็นประเทศที่มีความต้องการแรงงานไทยด้านบัญชีในการเข้าไปพัฒนาทำงานร่วมกับการเปิดรับการลงทุนใหม่ๆจากการเป็นประชาคมอาเซียนสูง

“ต้องเลิกทัศนคติ และปรับตัวเข้ามาสู่ AEC ซึ่งอนาคต จะมีลูกค้า นักลงทุน คนทำงานจากประเทศพวกนี้เข้ามา อย่างที่พม่ามีนักบัญชีพันกว่า มี CPA แค่ แปดร้อยกว่า คน คนตั้ง 60 ล้าน ไม่เพียงพอความต้องการ เขามาล่านักบัญชีไทยให้ไปกัน แต่ก็ไม่มีนักบัญชีไทยคนไหนอยากไปทำงานพม่า”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 3

“แรงงานไทยด้านบัญชีเท่าที่ในประสบการณ์นี้ไม่ค่อยสนใจเพื่อนบ้าน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถ้าเราเข้าใจ ยอมรับก็จะเป็นการเปิดมุมมอง ความรู้สึกและต่อยอดโอกาสที่มีมากมายได้เลย”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 4

“บ้านเราสบาย พอให้ไปทำงานที่พม่า เลยไม่มีคนอยากไป ทั้งๆที่เป็น
โอกาส”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 7

2.4.5 การปรับตัวของแรงงานไทยด้านบัญชี พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก มีความ
คิดเห็นว่าบุคลิกของแรงงานไทยด้านบัญชีมีความได้เปรียบในการปรับตัวต่อการทำงานข้าม
วัฒนธรรม และต่อสถานการณ์ค้ำขัน ดังนี้

“ผมว่าคนไทยมีเอกลักษณ์อยู่อย่างหนึ่งคือ การปรับตัว เขาปรับตัวง่ายอยู่
แล้วและก็ด้วยสังคมของเรามันเป็นสังคมที่เขาเรียกว่า อ่อนน้อมถ่อมตน นิสัยคนไทยอยู่แล้ว
เพราะว่าตรงนี้ปรับตัวง่าย”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 2

“อย่างหนึ่งของนิสิตคนไทยคือ ยังไม่รู้ว่าจะต้องเตรียมความพร้อมอย่างไร
เพราะตอนนี้สถานการณ์มันยังไม่เกิด แต่ถ้ามันเกิดแล้ว รับรองว่าไม่นาน ก็สามารถปรับตัว
ได้”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 5

“ความสามารถต้องยอมรับว่าคนไทยเก่งในการเอาตัวรอดได้เมื่อเกิด
สถานการณ์”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 3

กล่าวโดยสรุปว่า สภาพแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน แรงงานต้องสำเร็จการศึกษาโดยมี
วุฒิปริญญาตรีที่ผ่านการรับรองหลักสูตรโดยสภาวิชาชีพบัญชี แต่คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา
ในส่วนภูมิภาคอาจไม่เท่ากับส่วนกลางเนื่องจากความไม่พร้อมของผู้สอน โดยปัจจุบันเป็นเศรษฐกิจ
ฐานความรู้ที่ทำให้องค์ความรู้บนโลกใบนี้มีการเปลี่ยนแปลงเร็ว แรงงานไทยด้านบัญชีจำเป็นต้อง
ได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาความรู้ต่อเนื่องให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง แต่ปัญหาที่พบคือ แรงงานไทย
ด้านบัญชี ไม่ให้ความสนใจกับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องที่เป็นภาคบังคับ หัวข้อที่จัดการศึกษาไม่ตรง
ตามความต้องการ เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา และสถานที่ อีกทั้งปัจจุบัน มาตรฐานทางวิชาชีพบัญชี
ของไทยปรับเข้าสู่มาตรฐานสากลที่มีความละเอียดและมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก ซึ่งการที่
แรงงานไทยด้านบัญชีไม่ติดตาม ก็จะไม่เท่าทันโดยเฉพาะในส่วนภูมิภาคที่การจัดการศึกษามีจำกัด
ด้านความพร้อมของแรงงานไทยด้านบัญชี พบว่า ขาดการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ จากกรอบการ
ทำงานตามมาตรฐานกำหนด ความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษเป็นอุปสรรคสำคัญต่อแรงจูงใจใน
การพัฒนาตนเอง ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านมีการเตรียมพร้อมภาษาไทย ขาดความตระหนักใน

ประชาคมอาเซียน มองไม่เห็นและเข้าใจถึงประโยชน์ในการเตรียมความพร้อม มุมมองต่อประเทศเพื่อนบ้านในแง่ลบ แต่แรงงานไทยสามารถปรับตัวเร็วต่อสถานการณ์คับขันจากบุคลิกของคนไทยที่อ่อนน้อม

3. สภาพของคุณลักษณะแรงงานด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

สภาพของคุณลักษณะแรงงานด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เป็นสภาพที่แรงงานไทยด้านบัญชีควรต้องเตรียมความพร้อมในประเด็นต่างๆในการเตรียมความพร้อมของตนเองสู่การแข่งขันของตลาดแรงงานที่มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับเมื่อเป็นประชาคมอาเซียน โดยมีประเด็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึกดังนี้

3.1 คุณสมบัติของแรงงานด้านบัญชี

คุณสมบัติของแรงงานไทยด้านบัญชี พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชีและกลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี ระบุคุณสมบัติของแรงงานไทยด้านบัญชี ว่าต้องเป็นคุณสมบัติที่แรงงานไทยด้านบัญชีและอาเซียนยอมรับได้ กำหนดเป็นมาตรฐาน เช่นวุฒิการศึกษาตามที่กำหนด การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องที่นำไปสู่การคงไว้ซึ่งความรู้ความสามารถในการทำงาน การมีประสบการณ์การทำงาน การเป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี และการปฏิบัติตามจรรยาบรรณ ซึ่งสอดคล้องกับข้อตกลงยอมรับของอาเซียน (MRA) โดยมีรายละเอียดดังนี้

“ต้องกำหนดคุณสมบัติของแรงงานไทยด้านบัญชีที่คนของเราสามารถยอมรับได้และเป็นที่ยอมรับในระดับอาเซียนและสากลเพื่อยกระดับวิชาชีพบัญชี”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 1

“หนึ่งคุณต้องทำตัวให้ได้ตามมาตรฐานก่อน”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 3

“ลองไปดูมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ (IES) ดู มันจะมีระบุคุณสมบัติที่นักวิชาชีพบัญชีควรมี ได้แก่วุฒิทางการศึกษาขั้นต่ำระดับปริญญาตรี และการแสดงให้เห็นถึงความรู้ ความสามารถ ทางด้านบัญชี ธุรกิจ เทคโนโลยี การมีทักษะทางวิชาชีพ การมีประสบการณ์ที่เหมาะสม และการพัฒนาความรู้ต่อเนื่อง”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 5

“นอกจากระดับการศึกษาที่กำหนดแล้ว ควรเป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี ได้รับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่อง ให้ติดตามการเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานและความรู้ที่จำเป็นในการทำงาน มีประสบการณ์สำคัญมาก และมีจรรยาบรรณ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 8

“1) มีบัญชีบัณฑิต 2) การฝึกงานหรือประสบการณ์ 3 ปี 3,000 ชั่วโมง 3) การพัฒนาความรู้ความสามารถ และมีวุฒิภาวะ มีความสามารถในการนำทฤษฎีไปปฏิบัติได้ ในต่างประเทศเขาถือ license เดียว พอได้แล้วคุณจะไปรับทำบัญชี รับสอบบัญชี หรือจะสอนหนังสือก็ได้ แต่ของไทยไม่เป็นที่ยอมรับ ดังนั้นการมีคุณสมบัติตามข้อตกลงร่วมกันของอาเซียน มีส่วนช่วยให้แรงงานไทยด้านบัญชีมีโอกาสไปทำงานในต่างประเทศได้”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 4

“ต้องมีคุณสมบัติตาม MRA เพื่อจะขึ้นทะเบียนเป็น ACPA ซึ่งเป็นการเทียบโอนความรู้ ประสบการณ์ของนักวิชาชีพบัญชีในแต่ละประเทศ และเป็นการยอมรับในคุณสมบัติเบื้องต้น พอได้รับการเทียบแล้ว จะเคลื่อนย้ายไปประเทศไหน ต้องเป็นสมาชิกของสภาวิชาชีพบัญชีประเทศนั้นก่อน แล้วปฏิบัติตามกฎ กติกาของเขา”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 6

3.2 คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี

คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีที่แสดงออกมาซึ่งความพร้อม ผู้วิจัยแบ่งตามประเด็นที่ศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกได้ดังนี้

3.2.1 ความรู้ด้านวิชาชีพบัญชี

ความรู้ด้านวิชาชีพบัญชี เป็นความรู้ที่นำไปใช้ในการให้บริการทางวิชาชีพบัญชี พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชีและกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชีให้ความสำคัญกับความรู้มาตรฐานทางบัญชีที่ใช้เป็นกรอบการทำงานในประเทศ และมาตรฐานที่ในสากลยอมรับ

“ความเป็นนักวิชาชีพ คือต้องพร้อมเรื่องมาตรฐาน”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 8

“รูปแบบธุรกิจเปลี่ยนไป ลูกค้ายก็เปลี่ยนไป ความเป็นสากล มากขึ้น ต้องการมาตรฐานการบัญชีสากล”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 3

“ต้องมีความรู้ความสามารถในการเข้าใจรหัสบัญชีสากล Taxonomy และ XBRL มาตรฐานการบัญชีต่างๆทั้งของไทยและที่เป็นสากลเช่น IFRS มาตรฐานการตรวจสอบ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 5

นอกจากนี้ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกยังกล่าวถึง คนที่มีความพร้อมคือคนที่มีความเข้าใจธุรกิจของกิจการที่ให้บริการอย่างแท้จริง โดยความรู้ทางธุรกิจ เป็นความรู้ที่นักบัญชีนำไปใช้ในการบริหารความเสี่ยง รวมถึงการใช้ความรู้ทางด้านบัญชีบริหาร ในการคิดคำนวณ ตัวเลขไปใช้ในการบริหารจัดการ ดังนี้ความ

ความเข้าใจในธุรกิจของกิจการอย่างแท้จริงคือ ไม่ใช่เข้าใจผิวเผินว่าซื้อมาขายไป ชื่อใครบ้าง เพื่อที่จะประเมินความเสี่ยงของธุรกิจได้ ซึ่งตรงนี้เป็นส่วนสำคัญในอนาคต เพราะตอนนี้มันบริหารความเสี่ยงทั้งหมดแล้ว risk management

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 4

“ต้องรู้บัญชีบริหาร นักบัญชีลงบัญชีอย่างเดียวไม่พอ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 2

ความรู้เกี่ยวกับภาษีอากรที่สัมพันธ์กับบัญชีมีความสำคัญต่อการให้บริการ โดยพบว่า ความรู้ทางด้านภาษี สามารถนำไปใช้ในการวางแผน จัดการภาษีอย่างถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด ดังนี้

“ถ้าเรารู้ด้านบัญชีและภาษี สามารถช่วยเขาประหยัดภาษีโดยใช้ช่องทางภาษี ถูกต้องตามกฎหมาย ประหยัดต้นทุนในสิ่งที่ถูกต้อง”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 1

“ต้องรู้ทั้งบัญชีและภาษี ภาษีในการวางแผน ภาษีที่ทำให้ถูกต้องไม่โดนเรียกปรับ เงินเพิ่ม”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 4

“เน้นเรื่องของภาษีอากร การวางแผนภาษีที่ดี เพราะมันเป็นเรื่องที่ผิดไม่ได้ ผิดแล้วมีค่าปรับ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 2

“เรื่องของภาษีอากรจำเป็น เป็นเรื่องที่ต้องเข้าใจและให้คำปรึกษาวางแผนแก่ผู้บริหารได้ โดยต้องสามารถพูดสื่อสารให้ฝ่ายบริหารเข้าใจได้”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 3

3.2.2 ความรู้ที่เฉพาะเจาะจง

ความรู้ที่เฉพาะเจาะจง เป็นความรู้ที่มีแล้วเป็นประโยชน์ สร้างคุณค่าต่อตนเอง โดยเกี่ยวข้องกับการเป็นประชาคมอาเซียนเช่นการใช้สิทธิประโยชน์ที่เป็นผลจากการเป็นประชาคมอาเซียนมาดำเนินการ โดยแรงงานที่มีความพร้อมต้องรอบรู้ผลกระทบ ผลประโยชน์และนำความรู้เหล่านั้นมาให้บริการ ดังนี้

“นักบัญชีต้องไปเรียนรู้ผลกระทบที่มีผลต่อการรวมกลุ่มของประชาคมอาเซียน เช่น จะมีการรวมกลุ่มธุรกิจ อุตสาหกรรมใดที่ได้รับผลกระทบ ก็ต้องเตรียมตัวว่าผลกระทบมันจะก่อให้เกิดอะไร การเป็นนักบัญชีเองก็ต้องเตรียมตัว”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 2

“เปิดอุตสาหกรรมขึ้นมามันมีการเคลื่อนย้ายวัตถุดิบ ใช้ประโยชน์จากประชาคมอาเซียน นักบัญชีจะต้องมีการคำนวณต้นทุนใหม่ เพื่อการแข่งขัน ขอยกตัวอย่างเช่นเรื่องของแหล่งผลิตตัววัตถุดิบ (Source of origin) ว่ามาจากไหน ถ้ามาจากกลุ่มประเทศนี้ จะได้สิทธิประโยชน์อะไร”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 2

“เมื่อตลาดมันเปิด ของจากแหล่งที่มีต้นทุนถูกกว่าก็ไหลเข้ามาอยู่แล้ว นักบัญชีต้องรู้ว่า เอ๊ะ ต้องทำยังไงให้ต้นทุนสู้เขาได้ ถ้านักบัญชีไม่มีความรู้ ไม่ช่วยผู้รับบริการ ก็ยิ่งไปกันใหญ่”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 1

ความรอบรู้อาเซียนด้านของกฎระเบียบ ข้อบังคับ ภาษีอากร และความเข้าใจเกี่ยวกับบันทึกรายการระหว่างประเทศ ซึ่งความรู้เหล่านั้นต้องเฉพาะเจาะจงกับประเทศอาเซียนแต่ละประเทศและแต่ละอุตสาหกรรมก็มีแนวทางการบัญชีที่แตกต่างกัน ซึ่งต้องทำความเข้าใจและนำไปใช้ได้ดังนี้

“ถ้าเกิดคุณเป็นนักบัญชี การเรียนรู้กฎข้อบังคับต่างๆในการปฏิบัติตัวเข้าสู่อาเซียน จะมองแต่ภาคบัญชีไม่ได้

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 2

“ความเข้าใจในระบบบัญชีและภาษี ของประเทศเขา AEC เป็นการเปิดโอกาสธุรกิจ มันจะมีทาง transaction ที่จะเป็นทางระหว่างประเทศเยอะ ทั้งบัญชีภาษีมันจะเข้ามาเกี่ยวเยอะ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 3

“ลูกค้ารายเล็กของคุณเกิดบังเอิญส่งของไปขายที่ต่างประเทศ ส่งไปขายพม่า ลาว คุณสามารถทำความเข้าใจลักษณะรายการที่เกิดขึ้นเพื่อบันทึกบัญชีได้ไหม หรือลูกค้าที่อยู่ภาคอีสาน นักลงทุนลาวเข้ามาติดต่อซื้อของ แรงงานไทยด้านบัญชียังสามารถทำบัญชีให้เขาได้ไหม ถ้าทำไม่ได้ลูกค้าก็หนี”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 3

“ต้องมีความเข้าใจในบริบทของอาเซียนแล้วเข้าใจบริบทของสภาพเศรษฐกิจในกลุ่ม โดยเฉพาะบริบทที่มันส่งเสริมกับการทำงาน เช่นเราอยู่ในกลุ่มนักบัญชีที่สนับสนุนคนทำแผน คุณต้องรู้วิธีการกำหนดแผน หรือเราอยู่กลุ่มผู้สอบ มันต้องระบุขีดความ

เป็นเฉพาะเจาะจงเช่นผู้สอบกลุ่มธนาคารก็ต้องมีความรู้ ด้านการเงิน กลุ่มธุรกิจผลิต ก็ต้องมี ความรู้เรื่องผลิตในสินค้าตัวนั้นพอสมควร”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 8
แรงงานที่มีความพร้อมต้องเข้าใจวัฒนธรรม สามารถปรับตัวเข้าหากันได้ในการทำงานร่วมกัน โดยในอาเซียนมีความแตกต่างของศาสนา ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม ดังนี้

“ต้องเข้าใจวัฒนธรรมต่างชาติด้วย ไทยเราค่อนข้างเคยการทำงานกับฝรั่ง แต่ ตอนนี้มีมันเปลี่ยนมาเป็นลาว พม่า หรือสิงคโปร์ แต่ละชาติมีลักษณะบุคลิกแตกต่างกัน ต้อง เข้าใจ ไม่อย่างนั้นทำงานร่วมกันไม่ได้”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 3
“ลึบชาติ ที่รวมเป็นอาเซียน มีศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม ฮินดู มีภาษา ท้องถิ่นของตัวเอง ทำให้วัฒนธรรมแต่ละชาติมีความแตกต่างกัน ต้องเรียนรู้ เคารพ ให้เกียรติ ซึ่งกันและกัน”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 8

3.2.3 ความสามารถทางเทคโนโลยี

ความสามารถทางเทคโนโลยี เป็นความพร้อมของแรงงานด้านบัญชี ที่การทำงานต้องใช้งาน ระบบบัญชีในการบันทึก ประมวลผล การใช้ระบบปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ในการทำงานและ ความสามารถของการใช้เทคโนโลยีในการหาความรู้ การสื่อสาร ดังนี้

“ต้องสามารถทำทักษะอื่นๆเช่น สามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 3

“เทคโนโลยีมีความจำเป็นเพราะอนาคตผู้ทำบัญชีที่คอยบันทึกข้อมูลจะถูก แทนที่ด้วยคอมพิวเตอร์”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 3

“สามารถทำงานโดยใช้ไอทีเป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน ไม่ว่าจะระบบ บัญชี การคำนวณ การติดต่อสื่อสาร การหาความรู้”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 2

3.2.4 ทักษะการนำข้อมูลไปใช้

ทักษะการนำข้อมูลไปใช้ เป็นทักษะของการคิด วิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูลทางการเงิน ไปสู่ การให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ ปรัชญาผู้บริหารของกิจการ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นทิศทางการเติบโตของ ธุรกิจที่ให้บริการอยู่ ดังนี้

“ถ้าเราแนะนำลูกค้าไม่ได้เขาก็ไปหาคนอื่น ซึ่งเก่งกว่าและอาจจะเป็นชาวต่างชาติที่สามารถเข้ามาทำงานในไทยก็ได้”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 5

“นักบัญชีต้องพร้อมที่จะให้ข้อคิดเห็นกับการทำธุรกิจของเจ้าของเขา ต้องเป็นมืออาชีพอย่างแท้จริง ต้องทำวิชาชีพอย่างแท้จริง อะไรที่เป็นผลประโยชน์ในเรื่องต้นทุนในเรื่องการแข่งขันต้องรู้ เพื่อแนะนำให้ข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 2

“นักบัญชีต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้สามารถนำข้อมูลมาตีความ นำเสนอในรูปแบบที่ผู้บริหารสามารถใช้งานได้”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 3

“เดี๋ยวนี้การแก้ปัญหาในทางธุรกิจมันกลายเป็นหน้าที่หนึ่งของนักบัญชี นักบัญชีไม่ใช่แค่ประวัติศาสตร์ที่มีอะไรเกิดขึ้นแล้วก็จบบันทึกแล้ว”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 1

3.2.5 ทักษะทางภาษาและการสื่อสาร

ทักษะทางภาษาและการสื่อสาร มีความสำคัญมาก โดยทักษะทางภาษาเป็นพื้นฐานของการเจรจา สื่อสารและการทำให้ผู้อื่นเข้าใจบริการของงานบัญชีในภาษาที่ไม่รู้เรื่องทางเทคนิคบัญชีได้ โดยภาษาที่จำเป็นขึ้นกับบริบทของการทำงาน ดังนี้

“กรรมการผู้ช่วยผู้จัดการสหพัฒน์ถึงแม้ไม่จบบัญชี จบวิศวะ แต่สามารถคุยเรื่องบัญชีได้อย่างรู้เรื่อง ต้องรู้ข้อมูลบัญชี นั่นแปลว่านักบัญชีสามารถสื่อสารภาษาบัญชีให้ผู้อื่นเข้าใจได้”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี คนที่ 1

“เรื่อง ความพร้อมในเรื่องภาษา ต้องสื่อสารได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นภาษาอังกฤษ มันอยู่ที่ว่าคุณไปทำงานในประเทศไหน ถ้าคุณไปพม่า ภาษาอังกฤษก็ไม่มีประโยชน์ แต่ถ้าได้ภาษาอังกฤษแล้วได้ภาษาที่ 3 อีกดีมาก แต่ถ้าไม่ได้ภาษาอะไร ต้องได้ภาษาอังกฤษ 1 ภาษา”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 8

“ทักษะทางภาษา มีความสำคัญมาก”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 5

“ความรู้ความสามารถในซอฟสกิล (Soft Skill) หมายถึงว่าสามารถจัดการ การคุยกับลูกค้า ต้องเข้าใจวัฒนธรรม”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 5

3.2.6 ทักษะการเรียนรู้

ทักษะการเรียนรู้เป็นทักษะที่สำคัญ ในโลกปัจจุบันที่สามารถหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ตอบสนองต่อการทำงาน ดังนี้

“เปิดเน็ต Google เขาบอกให้ได้ทุกอย่าง เช่นมีปัญหาเรื่องค่าเสื่อมราคาก็ไปหาเรื่องค่าเสื่อมราคามันก็จะบอกเอง ต้องใช้มาตรฐานฉบับไหน เอามาอ่าน อ่านไม่เข้าใจก็โทรถามสภาฯ บอกอ่านแล้วไม่เข้าใจ หรือ อาจารย์เราก็ได้ ที่สอนหนังสือเรา หรือสมาคมหรือแหล่งไหนก็ได้ เพียงแต่เราต้องมีวินัยมีความรับผิดชอบต่อตนเองและหน้าที่”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 1

“สมัยนี้ความรู้หาง่าย ผมจะสอนพนักงานของผมให้รู้วิธีการหาความรู้จากอินเทอร์เน็ตก่อนเมื่อติดปัญหาในระหว่างการทำงาน”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 2

“การสอนให้ใช้เว็บไซต์ต่างในการหาข้อมูล เช่นการลงบัญชีจำหน่ายลูกหนี้ก็ให้ค้นหา ขายลูกหนี้ ซึ่งตอนนี้มีเว็บเพจที่สนับสนุนข้อมูลดีๆ เยอะ ดังนั้นควรสอนให้นักบัญชีสามารถทำงานคู่กับกูเกิล การเข้าถึงข้อมูลให้เป็น”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 4

กล่าวโดยสรุปว่า สภาพคุณลักษณะของแรงงานด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน คือมีคุณสมบัติที่แรงงานไทยด้านบัญชีและอาเซียนยอมรับได้ กำหนดเป็นมาตรฐาน เช่นวุฒิการศึกษา ตามที่กำหนด การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องที่นำไปสู่การคงไว้ซึ่งความรู้ ความสามารถในการทำงาน การมีประสบการณ์การทำงาน การเป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี และการปฏิบัติตนในจรรยาบรรณ ซึ่งสอดคล้องกับข้อตกลงยอมรับของอาเซียน (MRA) และมีคุณลักษณะ ได้แก่ 1) ความรู้ด้านวิชาชีพบัญชี : มาตรฐานทางบัญชีที่ใช้ในประเทศและสากลยอมรับ ในการให้บริการทางวิชาชีพบัญชี; ความรู้ความเข้าใจธุรกิจ การบริหารความเสี่ยง บัญชีบริหาร; ภาษีอากร 2) ความรู้ที่เฉพาะเจาะจง : ความรู้เกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์จากอาเซียน; กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ภาษีอากร เฉพาะเจาะจงกับประเทศอาเซียนแต่ละประเทศ แต่ละอุตสาหกรรม 3) ความสามารถทางเทคโนโลยี ใช้ในการทำงาน การหาความรู้และการสื่อสาร 4) ทักษะการนำข้อมูลไปใช้ : การคิดวิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูลทางการเงินสู่การสนับสนุนการตัดสินใจฝ่ายบริหาร 5) ทักษะทางภาษาและการสื่อสาร : สื่อสารให้เข้าใจบัญชี 6) ทักษะการเรียนรู้

4. แนวทางการจัดการศึกษาด้านบัญชี

แนวทางการจัดการศึกษาด้านบัญชี จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 20 ท่าน พบประเด็นดังต่อไปนี้

4.1 หลักสูตร

4.1.1 การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย พบว่า พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มประชาคมอาเซียน และกลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตร เห็นว่าในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมกับหลักสูตร โดยการแบ่งกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน ในสองมิติ คือ ด้านความต้องการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการในการนำไปใช้ได้จริงกับภาระในปัจจุบัน โดยพิจารณาจุดอ่อนของความรู้ ทักษะในการทำงานปัจจุบัน และ ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีความต้องการ บริบท ที่นำไปใช้แตกต่างกันและด้านความรู้ที่จำเป็นต้องมีก่อนเข้าเรียน เป็นพื้นฐานความรู้ที่ต้องมีก่อน ในการเรียนการสอนที่ต้องนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง จำเป็นต้องนำความรู้เดิม ประสบการณ์เดิมมาร่วมใช้ในการเรียน มีรายละเอียดคำสัมภาษณ์ดังนี้

“กลุ่มผู้เรียนมีหลายประเภท เช่น ผู้สอบบัญชี ผู้ทำบัญชี ผลกระทบทางวิชาชีพที่กระทบต่อแต่ละกลุ่มไม่เหมือนกัน และมีหลายระดับ เช่นระดับสำนักงานขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก หรือขนาดย่อม อยู่ในกรุงเทพหรือในต่างจังหวัดอีก ผลกระทบที่ต้องเจอต่างกันอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นการให้ความรู้ ให้แบบภาพรวมอย่างที่ทำอยู่ไม่ได้”

ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มเชิงลึกประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 3

“หลักสูตรที่ดีก็ต้องแยกเป็นด้านๆอย่างเหมาะสม เช่นบัญชีบริหารต้องอัปเดตเรื่องวัฒนธรรม ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมเรื่องนี้มันกระทบเชิงพาณิชย์ กระทบการค้าขาย ไม่จำเป็นต้องรู้มาตรฐานบัญชี มาตรฐานสอบบัญชี เพียงแค่รู้ภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงก็พอ แต่พวกที่ต้องเก่ง TFRS ไม่ต้องสนใจ สังคม วัฒนธรรมก็ได้เพราะหน้าที่เขาคือต้องรู้ว่ารายการแบบนี้ต้องลงบัญชีอย่างไร ต้องแสดงรายการงบการเงินอย่างไรต้องมีความเชี่ยวชาญอย่างนักวิชาการเลย”

ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 8

“ในอาเซียนทั้งหมด มันยังมีเรื่องของตัวหลักการมาตรฐานซึ่งเราใช้สากลกัน แต่ถ้าเกิดเราไปเทียบแต่ละประเทศ มันยังมีเรื่องของโลโคว์ แก็บ (Local Gap) อยู่หลายๆจุดหลักการแต่ละประเทศมันจะแตกต่างกัน ยังมีจุด จุดที่แตกต่างกันอยู่ ซึ่งมันยังไม่เป็นในแนวทางเดียวกัน ในหลักสูตรจึงต้องมีความชัดเจนในเรื่องความแตกต่างของแต่ละประเทศ แต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านบัญชี คนที่ 2

“สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาด้วย ถ้าเราต้องการพัฒนาความรู้ความสามารถของบัญชีทางด้านมาตรฐานบัญชีเราก็ต้องใส่เรื่องมาตรฐานบัญชีระหว่างประเทศไป”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านบัญชี คนที่ 3

“การจัดการศึกษานอกระบบให้ไปดูว่าจุดอ่อนของแรงงานไทยด้านบัญชีด้านใด แล้วไปพัฒนาจุดนั้น เหมือนสถาบันกวดวิชา พัฒนาทักษะที่โรงเรียนไม่ได้พัฒนาดีเพียงพอ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านบัญชี คนที่ 5

4.1.2 การเข้าถึงการจัดการศึกษา พบว่า มีความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มที่อยู่ห่างไกลจากส่วนกลาง ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีปัจจุบัน ที่สามารถจัดการเรียนรู้ผ่านอุปกรณ์สื่อสารไกลตัวซึ่งเพิ่มความสะดวก และการเข้าถึงการจัดการศึกษาได้ ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์เสนอแนะดังนี้

“ทุกวันนี้ คนส่วนกลางเท่านั้นที่เข้าถึงการพัฒนาความรู้ แต่คนอีกส่วนที่อยู่ตามภูมิภาค โดยเฉพาะจังหวัดที่อยู่ตามชายแดน เขาต้องเปิดศึกแล้วต้องเจอก่อนเพื่อนพวกนี้ก็น่าจะไปเข้าถึงการพัฒนา

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 6

“การเข้าถึงการเรียนรู้ในตอนนี้ อยากให้เน้นพวก application เพราะมันติดตัวคนไปทุกที่ ทุกเวลา มันทำให้การเรียนรู้ง่ายกว่าเว็บ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 5

“ระบบ Class start คล้ายกับระบบออนไลน์ที่สามารถให้ผู้เรียน ผู้สอน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าเรียนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการศึกษาทางด้านบัญชี คนที่ 5

4.1.3 ภาษาหลักในการจัดการศึกษา พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชีและกลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านบัญชีมีความเห็นตรงกันว่าหลักสูตรการจัดการศึกษาต้องมีการสอดแทรกภาษาอังกฤษ หรือการจัดการหลักสูตร

นานาชาติ ในการกระตุ้นการใช้ภาษาอังกฤษและยกระดับการจัดการศึกษาสู่การยอมรับในระดับสากล ดังรายละเอียดการสัมภาษณ์เชิงลึกดังนี้

“เน้นการใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้นในการจัดการศึกษา เช่นสอนบัญชีเป็นภาษาอังกฤษอย่างเดียวทั้งคลาส หรือบัญชีภาษาไทยก็ตามแต่คุณต้องมี ไทยครึ่งหนึ่ง อังกฤษครึ่งหนึ่ง”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการหลักสูตรทางด้านบัญชี คนที่ 3

“หลักสูตรต้องเป็นภาษาอังกฤษ อย่างหลักสูตรนานาชาติของเรา เราสามารถส่งเด็กไปทำงานที่สิงคโปร์ได้ เพราะฉะนั้นโปรแกรมภาษาอังกฤษเป็นโปรแกรมที่ได้เปรียบ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 6

“เราเชื่อว่าภาษาอังกฤษเป็นจุดอ่อนของแรงงาน ต้องเน้นการใช้ภาษาอังกฤษมากขึ้น โดยการพัฒนาหลักสูตรภาคภาษาอังกฤษ เพื่อเตรียมความพร้อมด้านที่ต่ำสุด”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการหลักสูตรทางด้านบัญชี คนที่ 5

“การจัดหลักสูตรที่เป็นภาษาอังกฤษ เปิดกว้างต่อคนเรียนจะเป็นชาติไหนก็ได้ เท่ากับว่าได้ยกระดับวิชาชีพ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการหลักสูตรทางด้านบัญชี คนที่ 1

4.1.4 การรับรองหรือยอมรับของหลักสูตร พบว่าการรับรองหรือยอมรับของหลักสูตรที่จัดขึ้นต้องให้มีการรับรองโดยหน่วยงานที่น่าเชื่อถือเป็นการยอมรับถึงผู้สำเร็จการศึกษาที่มีคุณภาพพร้อมทำงานได้ ดังรายละเอียดคำสัมภาษณ์ดังนี้

“ทำหลักสูตรได้ ต้องรีบหาคนมารับรอง ยิ่งใครก็ตามที่เป็นสากลที่คนอื่นเขารู้จักคุณ แล้วคุณก็รู้จักเขา มันยิ่งจะทำให้ดี”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการหลักสูตรทางด้านบัญชี คนที่ 3

“ผมอยากเห็นหลักสูตรบัญชีแบบที่ยอมรับกันทั้ง 10 ประเทศ ถ้ามันเป็นหลักสูตรแบบนั้นมันจะดีกับประเทศชาติมากๆ เพราะอย่างน้อย หลักสูตรแบบนั้นเกิดขึ้นมาปุ๊บ หนึ่งกระบวนการเรียนการสอนมีความเป็นสากล ผู้ที่เรียนมีเป้าหมายชัดเจนว่ามุ่งสู่การทำงานด้านใด เช่น

สมมุติผู้จัดการจะส่งไปประเทศนั้นประเทศนี้ ฉันเรียนแล้ว ฉันจบแล้วฉันก็สามารถที่จะไปไหนต่อไหน ได้เหมือนกัน”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านบัญชี คนที่ 5

4.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก 20 ท่านพบประเด็นดังนี้

4.2.1 องค์ความรู้ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกทุกกลุ่มเห็นตรงกันว่าองค์ความรู้มีความสำคัญต่อการเป็นแรงงานไทยด้านบัญชีที่พึงประสงค์ โดยอย่างน้อยความรู้ที่ต้องมีคือเรื่องของมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ซึ่งเป็นมาตรฐานทางการบัญชีที่ประเทศไทยนำมาใช้ โดยอ้างอิงมาจากมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ มาตรฐานการสอบบัญชีของไทย อ้างอิงจากมาตรฐานการสอบบัญชีสากล และความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องในการให้บริการทางด้านบัญชี เช่น ความรู้ทางด้านกฎหมาย ภาษีอากร ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจ การวางแผน จัดการความเสี่ยง การบัญชีบริหาร ที่ช่วยในการวางแผนการตัดสินใจทางธุรกิจ รวมถึงการวิเคราะห์งบการเงิน โดยเป็นองค์ความรู้ของไทย และต่างประเทศในเชิงที่สามารถนำไปใช้จริง และต้องมีความสามารถในการคงไว้ซึ่งความรู้เหล่านั้นให้ทันสมัย

จากการเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้อย่างรวดเร็วในยุคสมัยปัจจุบัน ดังคำให้สัมภาษณ์เชิงลึกมีรายละเอียดดังนี้

“มาตรฐานขั้นต่ำ (Minimum Standard) ที่ต้องได้คือมาตรฐานรายงานทางการเงินสากลที่เป็น IFRS ของ IFAC ได้ IAS มาตรฐานการสอบบัญชีสากล ต้องมีความรู้ความสามารถ บวกกฎหมาย ของแต่ละประเทศในเชิงแอปพลาย (Apply) ได้”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 4

“การมีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาชีพ คือความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานระหว่างประเทศและของแต่ละประเทศในประชาคมอาเซียน และมีความรู้ข้ามศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเชิงกฎหมาย ภาษีอากร การเงินและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความเป็นมืออาชีพทางบัญชีโดยแท้จริงที่ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ต้องมีการติดตาม อัปเดตความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างได้”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการศึกษาทางด้านบัญชี คนที่ 1

“ต้องรู้กฎระเบียบของประเทศในกลุ่มอาเซียน ความเข้าใจเรื่องของภาษีอากรซึ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 1

“นอกจากนั้นคือในกลุ่มเรื่องมาตรฐานที่เป็นสากล ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีแนวโน้มว่าจะใช้เหมือนกัน แต่ประเทศอื่นๆในอาเซียนก็มีการใช้เยอะแล้ว”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 5

“ต้องรู้มาตรฐานทางบัญชี ต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับการอ่านงบการเงิน เพราะเวลานักบัญชีมักถูกให้เป็นคนช่วยวิเคราะห์ ให้ความกระจ่างทางด้านเทคนิค อะไรต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องของการบริหาร เพราะฉะนั้นความรู้ความสามารถนอกจากเรื่องบัญชีแล้วเรื่อง การวิเคราะห์งบ แล้วอีกอย่างต้องเรียนรู้เกี่ยวกับข้อกำหนดบัญชี ผู้บริหารมักมีโจทย์ให้ ทำ ยังไงก็ได้ ให้ประหยัดที่สุด ให้ลดภาระที่สุด หรือทำยังไงก็ได้ ให้มันไม่มีปัญหาพวกนี้เกิดขึ้น มาเลยในอนาคต ผมว่า อันนี้คือความรู้พื้นฐานเบสิก (Basic) ที่นักบัญชีต้องรู้”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการศึกษาทางด้านบัญชี คนที่ 3

“ความรู้ในวันนี้ เปลี่ยนเร็วมาก ต้องติดตามความรู้ให้ทันสมัย อย่าง กฎหมายภาษี เวลารัฐบาลต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจ ก็จะมีกฎหมายใหม่มาใช้เพียง ช่วงเวลาหนึ่ง”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 6

4.2.2 ความรู้ที่เป็นเฉพาะทาง เจาะจงกับอุตสาหกรรมที่ต้องใช้ความรู้ ความชำนาญพิเศษ รวมถึงความเข้าใจเกี่ยวกับรายการระหว่างประเทศ ที่ผู้รับบริการขยายการลงทุนออกไป การที่ แรงงานไทยด้านบัญชีมีความสามารถเหล่านี้ เป็นส่วนสนับสนุนธุรกิจให้เติบโตด้วยกัน ดังคำให้ สัมภาษณ์เชิงลึกดังนี้

“มีความรู้ ความสามารถเฉพาะทาง เช่นผู้สอบบัญชี หรือผู้ทำบัญชีรับทำ ธุรกิจโรงแรมเท่านั้น ธุรกิจบริการเท่านั้น เป็นลักษณะเฉพาะอุตสาหกรรม มีความเชี่ยวชาญ ในด้านนั้นๆ

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการศึกษาทางด้านบัญชี คนที่ 5

“ต้องเข้าใจใน International Business เข้าใจใน AEC เข้าใจในอาเซียน ทำธุรกรรมข้ามชาติ cross border ว่า ต้องทำอย่างไร สภาพการค่าการลงทุนในบริบทอื่นๆ ระหว่างประเทศที่คุณต้องรู้เป็นอย่างไร และควรรู้การบัญชีบริหาร เพื่อควบคุมบริหารจัดการได้”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 3

4.2.3 ทักษะการสื่อสาร พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกทุกกลุ่มเห็นความสำคัญของทักษะการ สื่อสารภาษาอังกฤษที่เป็นภาษากลางที่จะสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้ โดยมองว่าแรงงานไทยด้านบัญชีทุก

คนควรสามารถสื่อสารได้ เนื่องด้วยการติดต่อกับผู้คนหรือการทำความเข้าใจมาตรฐานที่เป็นภาษาอังกฤษ ดังนี้

“แรงงานไทยด้านบัญชีจำเป็นต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ และพวกกฎหมายแรงงานข้ามชาติ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการศึกษาทางด้านบัญชี คนที่ 5

“ภาษาอังกฤษ มีความสำคัญอย่างมาก”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 3

“ที่สำคัญคือมีภาษาอังกฤษที่ใช้ในการสื่อสารได้ สื่อสารให้เข้าใจบัญชีได้ วิชาชีพบัญชีต้องอาศัยประสบการณ์ในการเพิ่มความชำนาญทางวิชาชีพ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการศึกษาทางด้านบัญชี คนที่ 1

“ทักษะมาที่หนึ่งเลยคือทักษะเรื่องการสื่อสาร คุณจะเปิดอาเซียนคุณต้องมี ทักษะเรื่องการสื่อสาร”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการศึกษาทางด้านบัญชี คนที่ 3

“สิ่งหนึ่งที่แน่นอนคือเรื่องของภาษาและการสื่อสาร ซึ่งการสื่อสารจะมากคู่กับวัฒนธรรม อย่างญี่ปุ่นมาบ้านเรา เขาก็มีหนังสือเรื่องประเทศไทย ในทางกลับกัน พอคนไทยเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ กลับไม่เคยสนใจเรื่องภาษาและวัฒนธรรมของเขาเลย”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 1

“ต้องมีความรู้ทางด้านภาษาเป็นอย่างดี เพราะเมื่อเป็น AEC แล้ว การไปทำงานต่างที่ หรือว่าเราจะรับธุรกิจชาวต่างชาติ ภาษาอังกฤษก็ย่อมเป็นภาษากลาง เพราะฉะนั้นภาษาค่อนข้างสำคัญมาก...เนื่องด้วยว่าตัวมาตรฐานต้นฉบับเองเป็นภาษาอังกฤษ และการตีความอะไรต่างๆก็เป็นภาษาอังกฤษแรงงานไทยจำเป็นต้องมีความรู้ด้านภาษาอังกฤษค่อนข้างดีในการอ่านและทำความเข้าใจสาระต่างๆที่บางครั้งเป็นบริบทที่ไม่ได้เกิดขึ้นในประเทศไทย”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 5

4.2.4 ทักษะอื่นๆ เช่นด้านเทคโนโลยีในงานบัญชี การคิดวิเคราะห์ ความละเอียดรอบคอบซึ่งเป็นทักษะใช้ในการให้บริการ อาศัยความชำนาญ โดยแรงงานไทยด้านบัญชีสามารถเพิ่มพูนจากการฝึกประสบการณ์ ดังรายละเอียดการให้สัมภาษณ์เชิงลึกดังนี้

“ตอนนี้ทุกอย่างมันกลายเป็น internet based, web based หมดแล้ว ไม่ว่าจะเป็นระบบบัญชีระบบภาษี ประเทศต่างๆที่อยู่ใน AEC ของเรา หลายประเทศ เป็นทางนี้แล้วถ้านักบัญชีนักตรวจสอบยังมีความรู้เทคโนโลยีค่อนข้างต่ำนี้ลำบาก”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 5

“ทักษะในการตีความ การวิเคราะห์ รายการค้า วิเคราะห์เหตุการณ์ทางการค้า วิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่องของธุรกิจคือ Business transaction มันเป็นแบบนี้ จะต้องทำอย่างไร ตีความได้ เข้าใจหลักการของมัน”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการศึกษาทางด้านบัญชี คนที่ 3

“ต้องหันมามองตนเองว่าจะช่วยเจ้าของกิจการ นักธุรกิจได้อย่างไรนักบัญชีเป็นผู้อยู่เบื้องหลังที่จะดูแลนักธุรกิจให้เดินหน้าไปข้างหน้าอย่างมั่นคง ด้วยการสนับสนุนข้อมูล”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 6

“ต้องมีความรอบคอบอย่างมาก เช่นลงบัญชีขายเหล็กมูลค่า 1 ล้านบาทแต่ไปลง 1 แสนบาทก็โดนปรับเยอะ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่

4.3 เนื้อหา

เนื้อหาในการจัดการศึกษา จากการสัมภาษณ์เชิงลึก 20 ท่านพบว่าควรจัดให้ครอบคลุมกับความต้องการของผู้เรียน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ ทักษะและจรรยาบรรณที่สอดคล้องกับภาระหน้าที่ และการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

“การพัฒนาหลักสูตรอาจไม่ได้เน้นเฉพาะความรู้ทางวิชาการ ทักษะการทำงานและทักษะอื่นๆ และด้านอื่นๆ ทั้ง 3 ด้านอย่างเท่าเทียมกัน เช่น ทักษะการติดต่อสื่อสาร”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการทำหลักสูตรทางด้านบัญชี คนที่ 5

“เนื้อหาในการเตรียมความพร้อมควรเน้นมาตรฐานบัญชี วรรคศึกษา มาตรฐานสากล ให้มีความเข้าใจ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 3

“เนื้อหาของหลักสูตร ด้านความรู้ต้องครอบคลุม หนึ่งในเรื่องการรายงานทางการเงิน สองในเรื่องของการบริหารธุรกิจ สามคือเรื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศ และครอบคลุมด้านทักษะ ได้แก่การคิดวิเคราะห์ การประยุกต์หลักการ หรือมาตรฐานการรายงานสู่ภาคปฏิบัติ และการคิด การแก้ไขปัญหา ในสถานการณ์หรือว่าสภาพแวดล้อม ที่แตกต่างกันไป รวมถึงทักษะทางด้านภาษาและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับการสื่อสารนี้สำคัญมากๆ เรียกว่าเป็นเรื่องของการติดต่อสื่อสาร ทั้งโดยวาจา ทั้งโดยการเขียน รายงานคือ

ต้องรวมถึงภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และการมีเจตคติ ทักษะการทำงานเป็นทีม มีการสร้าง
ทักษะในการทำงาน และจรรยาบรรณ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านบัญชี คนที่ 1

“เนื้อหาความรู้ทางด้านวิชาการทั้งหมด ทั้งมาตรฐานทางด้านการบัญชี
ความรู้ในการประเมินความเสี่ยง การควบคุมภายใน ซึ่งไม่ได้เรียนรู้เฉพาะในประเทศไทยแล้ว
มันจะมีประเทศอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง เราต้องเรียนรู้มากขึ้นเกี่ยวกับพวกธุรกรรมข้ามชาติ คือ
หมายถึงธุรกรรมที่มันเกิดขึ้นระหว่างประเทศได้”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 5

“จะมีการเปลี่ยนแปลงอีกเยอะ กฎหมาย กฎระเบียบอันที่สอง การไป
ลงทุนต่างประเทศเยอะมากตอนนี้ คุณต้องรู้กฎระเบียบของต่างชาติด้วย เพราะลูกค้าคุณไป
คุณจะต้องติดตามทำรายการให้เขา เราจะเป็นกบอยู่ในกะลาประเทศไทยไม่ได้แล้ว ต้องรู้
บัญชีลาวทำยังไง”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 3

4.4 กิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมแก่แรงงานไทยด้านบัญชีจาก
การสัมภาษณ์เชิงลึก 3 กลุ่มที่เกี่ยวข้องทางด้านบัญชี จำนวน 20 ท่าน พบประเด็นดังนี้

4.4.1 กิจกรรมมีความน่าสนใจ สร้างแรงจูงใจ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกให้ข้อคิดเห็น
เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมแก่แรงงานไทยด้านบัญชี ว่า
กิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นตอนแรกควรดึงดูดผู้ที่ไม่พร้อมเข้าสู่ระบบการจัดการศึกษาให้ได้ และ
ต้องสอนให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากในห้องเรียน แล้วไปคิดต่อยอด และสามารถนำไป
ปฏิบัติได้ เนื้อหาเป็นสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ ดังคำสัมภาษณ์เชิงลึกดังนี้

“จะดีมาก ถ้าจัดหลักสูตรอะไรขึ้นมาแล้วมันตรง สามารถดึงคนที่เขาขาด
เข้าสู่ระบบการพัฒนา...คิดได้ ต่อยอด แล้วก็ไปปฏิบัติ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 8

“ถ้าฟังคนพูดจะฟังแค่ 15 นาที เหลือจากนั้นจะหลุดแล้ว ถึงแม้ว่าคนพูด
จะพูดได้ เราใจ แต่ถ้าดูเป็นหนังดูเป็นเรื่องๆ เป็นชั่วโมงๆ แล้วทำได้ดี”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 7

“หลักสูตรการศึกษาทางด้านนอกระบบ ไม่ควรจะมาวิชาการ ควรมีการ
อัปเดตแนวโน้ม (Trend) ของมาตรฐานสากล (Update trend of Global Standard) เรื่อง
เทคนิคคอล (Technical) ต่างๆ ที่ต้องรู้ในสาขาของตัวเอง เช่นบัญชีบริหารเขาก็มีพวกแพร

คติคัล (practical) เขาก็จะมีเทคนิคต่างๆต้องไปดู ดูว่าแพลนการพัฒนา ว่ามาเลเซียคิดยังไง อินโดนีเซียคิดยังไง ฟิลิปปินส์คิดยังไงไม่ต้องไปถึงยุโรปเอามุมมองของประเทศอาเซียนก่อน พวกนี้คู่แข่งเราทั้งนั้น เพราะฉะนั้นต้องไปดูว่าเขาอัปเดตในด้านที่เปลี่ยนแปลงไป อะไรที่เปลี่ยนแปลงไป เทคนิคคอล สกริล (Technical Skill) ต่างๆที่เปลี่ยนไป ไปทิศทางไหน ดูแนวโน้มของโลก”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 7

4.4.2 มุ่งเน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกทุกกลุ่มเห็นตรงกันว่า การจัดการเรียนการสอนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ควรเน้นที่การปฏิบัติจริงมากกว่าการเรียนด้านทฤษฎี และยกกรณีศึกษาที่ทันสมัยและเป็นเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับบริบทอาเซียนมาให้ฝึกปฏิบัติ รายละเอียดจากผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

“ต้องฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรมปัจจุบันส่วนใหญ่มีแต่พูดอย่างเดียว เช่นการเล่าประเทศนั้นประเทศนี้ในภาพกว้างๆแต่ไม่มีภาพของการเป็นตัวอย่งที่ชัดเจน ฉะนั้นต้องเชิงปฏิบัติการ และต้องเจาะลึกในอาชีพนั้นๆ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 1

“ต้องปรับปรุงหลักสูตรให้มี workshop บ้านเราเรียนมาแต่ทำไม่เป็น เรียนก็ไม่สนุก”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 2

“เน้นปฏิบัติเป็นหลัก แล้วจะเจาะเป็นเรื่องๆสมมุติว่าจะพูดเรื่องอะไรก็จะเอาเรื่องเดียว ถ้าทำเสร็จ ก็จะมีปฏิบัติ พอเรียนเสร็จต้องกลับไป ทำเป็น เช่นเรียนเรื่องสัญญาเช่าซื้อ เริ่มจากเรียนพื้นฐานทางการบัญชีว่าต้องเคบิท เครดิต อะไร แล้วยกตัวอย่างทำกรณีศึกษา ทดลองทำบัญชีเอง ซึ่งมาเรียนแล้วต้องกลับไปทำเป็น”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 1

“เน้นการฝึกปฏิบัติงาน (Practical Job) ที่สอดคล้องกับภาระหน้าที่ที่เขาจะต้องไปทำ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 7

“ถ้าเป็นกลุ่มอุตสาหกรรม พวกนี้คุณก็ควรมีการจัด workshop ให้เขาได้ศึกษาว่า กรณีแบบนั้นเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ถ้าเกิดเป็นความรู้โดยทั่วไป บอกข้อดีข้อเสีย ความรู้ทั่วไปก็ใช้การบรรยาย ถามตอบ ก็พอ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการหลักสูตร คนที่ 4

“ตอนที่ไปเรียนออสเตรเลีย ก็ไปเรียนออডিท (Audit) เขาจะไม่สอนทฤษฎี มาถึงก็ยกกรณีศึกษา (Case) มาสอน ซึ่งเป็นกรณีศึกษากฎหมายทั้งนั้นเลย คือต่างกับเราของเราที่จะลุยเนื้อหาความรู้ก่อน”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตร คนที่ 2

“อาจใช้เป็นกรณีศึกษาที่เกิดจริงหรือจะหนักไปทางด้านฝึกปฏิบัติจริง คือมีโจทย์มาหนึ่งข้อ แล้วก็ทำเอง แต่งสภาพแวดล้อม สถานการณ์ต่างๆลงไป ถ้ามุมมองของการศึกษา ควรใช้ฝึกปฏิบัติเหมือนกับใส่มันทุกอย่างลงไป ในนั้น ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ ได้เข้าใจในเชิงลึก และสามารถนำไปใช้ได้จริง”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตร คนที่ 3

“ควรฝึกอบรมโดยเริ่มจากด้าน theory แล้วลงไปปฏิบัติจริง โดยอาจมีพี่เลี้ยงมาด้วย เพื่อสังเกตการณ์ให้ความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น เพื่อกลับไปพูดคุย ให้ feedback และ evaluate กัน จากวันนี้ที่คุณลงไปใช้เทคนิค ซอฟต์แวร์ ที่เราเรียนกันไป ทำได้ดีแค่ไหน จุดไหนควรปรับปรุงแล้วลองกลับไปใช้เทคนิคที่พี่เลี้ยงบอก”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 5

“สิ่งสำคัญของการเรียนปฏิบัติ ได้ลงมือทำงานจริง จะได้ทราบ ตำราช่วยได้ระดับหนึ่ง แต่ประสบการณ์ช่วยให้เขาเข้าใจในความเป็นจริงที่ชัดเจน”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 7

“กรณีศึกษาต่างๆที่นำมาใช้ก็ควรอัปเดตให้ทันสมัยด้วย”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 3

“การยกตัวอย่างกรณีศึกษา (Case study) อะไรที่มันเป็นอาเซียนให้มากขึ้น”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 6

4.4.3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในสังคมยุคปัจจุบัน ความรู้เปลี่ยนแปลงเร็วมาก การส่งเสริมให้หาความรู้ด้วยตนเองก่อนและนำมาแลกเปลี่ยนกันและกัน เป็นการเปิดมุมมองของความรู้ที่เพิ่มขึ้น ดังนี้

“อาจารย์ชอบ Teach Less, Learn More คือให้ทุกคนไปค้นข้อมูลแล้วมานำเสนอกัน idea กัน ทุกคนควรได้นำเสนอ เอาความคิด ข้อมูลที่ไปศึกษามาเปิดเผย มาแลกเปลี่ยนกัน และยังถ้าสามารถทำให้เป็นการแลกเปลี่ยนระดับประเทศได้ยิ่งดี จะได้ Idea มหาสาร ได้มุมมอง เหตุผล แนวคิดมหาสาร”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการศึกษาทางด้านบัญชี คนที่ 5

“ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแชร์ประสบการณ์ แนวคิดที่ได้ทำมาเกี่ยวกับกลุ่ม”
 ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 5

4.4.4 การฝึกฝนทักษะทางภาษาอังกฤษ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ทุกกลุ่มแสดงความห่วงใยในการพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษ โดยให้เน้นการฝึกฝนการสนทนาจริง ต้องมีการนำมาใช้จริงบ่อยๆ จึงสามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารได้ ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์เชิงลึกดังนี้

“การติดต่อสื่อสาร ไม่เตรียมตัวไม่มีทางได้ อย่างประเทศจีน ในช่วงของการเป็นเจ้าภาพโอลิมปิก เขาเอาคนเข้ามาพูดคุย จัดเป็นกลุ่ม 10 คนแล้วก็มีครูเป็นคนต่างชาติมาพูดคุยกันทุกวันๆคุยกับครูทุกวัน มันก็ทำให้เขาได้ทักษะการสื่อสารเพื่อให้เขาสามารถเป็นไกด์นำการสื่อสารกับคนต่างชาติเวลามาได้”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการศึกษาทางด้านบัญชี คนที่ 2

“การพาไปมีปฏิสัมพันธ์กับคนต่างชาติ ให้เขามีความรู้สึกว่ามีความจำเป็นด้านภาษามากขึ้น ทุกวันนี้เองเราก็มีงานที่จะต้องใช้ภาษา ก็ต้องหากิจกรรมในการพัฒนา”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการศึกษาทางด้านบัญชี คนที่ 4

“ภาษาเป็นเรื่องที่ยาก เพราะต้องเรียนรู้นาน คือเหมือนกับเป็นสิ่งที่คนนั้นสั่งสมมาด้วยตัวเอง ดังนั้นกิจกรรมที่จัดต้องเหมือนกับ ให้อาจารย์มาในเชิงของการสนทนาจริงเป็นเรื่องๆเป็นภาษาอังกฤษ แล้วก็มีการเรียนรู้ เช่นวันนี้เราจะมาเรียนรู้ คัพท์ ของนักบัญชี หรือว่า ฟรังก์นี้ หรือว่าถ้าไปเราจะมาสนทนากันในเรื่องของ ลักษณะธุรกิจ ซ้อมมาขายไป ว่ามีศัพท์ มีคำพูดอะไรที่สำคัญ สำหรับธุรกิจนี้ นักบัญชีเขารู้คำเหล่านี้อยู่แล้วแต่เวลาเอามาพูดคุยสนทนา พูดไม่ออก ต้องฝึกพูด แล้วก็มีการให้ทุกคนแชร์ไอเดียเดียวกัน ลองพูดกันเป็นภาษาอังกฤษโดยใช้หัวข้อนั้นเป็นตัวนำการสนทนา อย่างไรก็ตามต้องมีเรื่องของตัวเอง หรือมี รางวัลให้ในการฝึกฝน โดยไม่วัดจากการทดสอบ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 5

4.4.5 การใช้สื่ออุปกรณ์ในการสอนที่ทันสมัย พบว่ากลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชีและกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชีมีความเห็นสอดคล้องกันว่าสื่อการสอนเป็นส่วนเสริมให้กิจกรรมการเรียนการสอนน่าสนใจและเป็นตัวช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งหากสื่อเหล่านั้นใช้เทคโนโลยีเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย มีส่วนในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถเรียนรู้ได้อย่างตลอดเวลาดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์เชิงลึกดังนี้

“การเรียนการสอนที่ดีนั้นะ ต้องไม่มีวิทยากร คืออ่านบ๊อบแล้วเหมือนเขามีชีวิต สื่อกับเราได้ เหมาะกับคนกลุ่มใหญ่ที่สุด แต่สำคัญที่สุดก็คือ ต้องรู้ว่าคุณอยู่ระดับไหนก็ไปเริ่มตรงนั้น ควรวัดระดับก่อน แต่ที่ผ่านมานั้น มันใช้วิธีใครสมัครอันไหนก็วัดระดับตัวเองแล้ว บางทีมันก็ผิด เพราะความรู้เกิน บางทีก็ ผิดหวังเพราะ ความรู้น้อยไป เข้าไปฟังไม่รู้เรื่อง อันนี้สำคัญ มันต้องวัดก่อน”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 8

“การติดตามการเรียนรู้ เช่น บางทีมีการทบทวนอะไรบางอย่างไปแล้ว เราปล่อยให้เขาไปปฏิบัติอะไร ก็อาจจะมีการจับคู่สอน มีการโค้ชชิ่ง (Coaching) ผ่านทาง app แล้วคนที่ไปทำก็รายงานฟีดแบค (Feedback) กลับมาเป็น ไดอารี่”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 5

4.5 การประเมินผล

การประเมินผลที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมแก่แรงงานไทยด้านบัญชี จากการสัมภาษณ์เชิงลึก 3 กลุ่มที่เกี่ยวข้องทางด้านบัญชี จำนวน 20 ท่าน พบประเด็นดังนี้

4.5.1 การทดสอบประเมินผลผู้เรียน ผ่านการทดสอบ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์แนะนำวิธีการประเมินผลผู้เรียนโดยการใช้แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน (Pretest and Post Test) เพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าของการเรียนรู้ โดยการทดสอบหลักเรียน หากเป็นไปได้ควรทำการทดสอบหลังจากจบการศึกษาไปแล้วช่วงเวลาหนึ่ง เป็นการสังเกตการณ์ว่ามีการเปลี่ยนแปลง หรือนำความรู้ที่ได้เรียนไปใช้ได้หรือไม่ ซึ่งเป็นผลสะท้อนกลับไปเป็นผลสัมฤทธิ์ของการสอน ดังรายละเอียดของผู้ให้สัมภาษณ์ดังนี้

“ต้องทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) วัดระดับก่อนว่า คนเข้าว่ามีความรู้ในเรื่องเนื้อหาอย่างไร แล้วก็ทำแบบทดสอบหลักเรียน (Post-Test) นั่นคือดีที่สุด การดูผล(Post-Test) อาจต้องทำหลังจากที่เข้าฟังได้สักวัน หรือสองวันแล้ว ไม่ใช่ทดสอบหลังเรียน (Post-Test) เลย เพื่อดู เขามีการพัฒนาขึ้นมาไหม และก็เป็นตัวบ่งชี้สัมฤทธิ์ผลของวิทยากร”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 8

“การประมวลความรู้รวบยอด ใช้การทดสอบผู้เรียนด้วยแบบทดสอบก่อนการเรียน (Pre-test) และหลักเรียน (Post-test)”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการศึกษาทางด้านบัญชี คนที่ 1

“ประเมินผลโดยการ pre-test ก่อน แล้วก็ post-test ทีหลัง ก็จะทำให้เห็นว่ามีความรู้ ความสามารถเพิ่มขึ้นหรือไม่”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการศึกษาทางด้านบัญชี คนที่ 2

นอกจากนี้ ผู้สอนทางด้านบัญชีท่านหนึ่งแสดงความเห็นเกี่ยวกับการทดสอบปากเปล่าที่จะเป็นการวัดความรู้ ความสามารถ ที่เป็นการสื่อสารแบบสองทาง ผู้สอนประเมินผู้เรียนได้อย่างแท้จริงว่าผู้เรียนมีความรู้ฝังลึกอย่างไรที่สามารถนำมาใช้ ดังคำให้สัมภาษณ์เชิงลึกดังนี้

“ผมมองว่าข้อสอบ oral อย่างเดียวชัดเจนที่สุดคือ มันเป็นวิธีการแบบสื่อสารแบบสองทาง (Two-way) ถ้าเขาพูดประเด็นนี้มา ผมแย้งประเด็นอื่นไปแล้วตอบได้หรือไม่ มันพิสูจน์ได้ว่าเขาเข้าใจจริงหรือเปล่า ถ้าเขาเข้าใจ คุณต้องแก้ไขสถานการณ์ตรงนี้ได้โดยไม่ต้องทำการเตรียมตัว ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการศึกษาทางด้านบัญชี คนที่ 3

แรงงานไทยด้านบัญชีเสนอแนะ การเขียนสะท้อนความรู้เป็นบทความสั้นๆ เป็นบล็อกความรู้ เป็นไดอารี่ประจำวัน ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ผู้ให้สัมภาษณ์แนะนำ ซึ่งการเขียนความรู้เป็นการส่งต่อความรู้ให้รุ่นถัดไปได้ และได้เห็นมุมมองแนวคิดของความรู้ที่ตรงกับประสบการณ์ของผู้เรียน ซึ่งความรู้ตรงนี้นำไปสอนหรือรวบรวมเพื่อเป็นฐานข้อมูลความรู้ให้ผู้อื่นได้ประโยชน์ร่วม ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชีให้รายละเอียดไว้ดังนี้

“การเขียนไดอารี่ โนฮาว(Know-How) ที่เขาเรียนรู้จากการทำงานจะเห็นชัดเจนว่า เขามีความรู้แค่ไหน และมันเอามาใช้สอนคนอื่นต่อได้อีก”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 5

4.5.2 การประเมินผลผู้เรียนด้วยการทดสอบการปฏิบัติจริง หรือการจำลองสถานการณ์ที่ผู้เรียนต้องเผชิญมาให้ผู้เรียนได้ทดสอบก่อน เป็นการวัดประเมินความสามารถที่เห็นชัดเจนถึงการทำได้หรือทำไม่ได้ของผู้เรียน ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกให้รายละเอียดดังนี้

“ควรให้ลองทำให้อู อย่างเอาเอกสารบัญชีให้ลองลงบัญชี ไม่ต้องเน้นทฤษฎีมาก แต่ขอให้มีความซื่อสัตย์และสามารถหาคำตอบได้ในเชิงปฏิบัติ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 2

“การประเมินผลก็ขึ้นอยู่กับว่าเราพัฒนาอะไร เช่นการอบรม ก็ใช้แบบสอบถามได้ หรือถ้าเป็นการทำ workshop เช่นเรียนภาษาอังกฤษเพื่อสอบ IELTS

ปลายทางคือการสอบให้ได้คะแนนตามที่ต้องการ ดังนั้นต้องใช้การทดสอบเสมือนจริง หรือว่าภาคใดมีความจำเป็นต้องใช้ภาษาภาษา ก็ทดสอบการพูดการคุย”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการศึกษาทางด้านบัญชี คนที่ 5

“ตัวอย่างการประเมินความเสี่ยง ก็ถามเรื่องทฤษฎีก่อนเช่น มันเป็นอย่างนี้ ทำกันรูปแบบไหน ตอบคำถามเสร็จแล้วไปปฏิบัติจริงในสำนักงาน ก็สังเกตดูว่าสามารถทำงานโดยใช้ความรู้ที่เรียนมา มากน้อยแค่ไหน และให้ feedback กลับไป”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 5

4.5.3 การติดตามผลการนำไปใช้ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกทั้งสามกลุ่มให้ทัศนะในการประเมินผลการเรียนรู้แบบ 360 องศา รอบด้าน และให้มีการติดตามผลการประเมินนั้นไปพัฒนาปรับปรุง โดยเห็นหากได้รับความร่วมมือกับองค์กร นายจ้างในการประเมินผล ติดตามผลไปสู่ระบบการประเมินความก้าวหน้าในการทำงาน จะยังเป็นผลดีที่สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ได้หรือไม่ อย่างไร เป็นมาเป็นผลสะท้อนกลับไปพัฒนาการจัดการศึกษา พัฒนาผู้สอนต่อไปในอนาคตได้ ดังข้อคิดเห็นจากผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกดังนี้

“เอาตรงนี้ไปใช้ใหม่ อันนี้ถือว่า work กว่า คือเราไม่ได้หมายถึงให้เขาต้องสอบผ่านหรือไม่ผ่าน เราต้องการผลที่เอาไปใช้ได้จริงใหม่มีความก้าวหน้าขึ้นใหม่”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 7

“ถ้า องค์กรนั้นๆเอาด้วยจะ work มาก องค์กรส่งคนมาแล้ว หลังจากนั้นสามเดือนมีการเปลี่ยนแปลง มีความสัมฤทธิ์ผล เป็นการสะท้อนผลที่ดี”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี คนที่ 8

“ผู้สอนประเมินความรู้ ความสามารถของผู้เรียน ผู้เรียนมีการประเมินตนเอง และการให้บุคคลภายนอกประเมินในทุกด้านที่เกี่ยวข้องเช่น ด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ รวมถึง ผู้สอนต้องประเมินการสอนของตนเองโดยใช้แบบรายงานผล วิธีการสอนเป็นอย่างไร การดำเนินการสอนเป็นไปตามแผนใหม่ หรือว่าไม่ วิธีที่ใช้สอนดีแล้วหรือยัง และผู้สอนต้องถูกประเมินโดยผู้เรียน อาจใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการศึกษาทางด้านบัญชี คนที่ 1

“ต้องประเมินแบบ 360 องศา ประเมินจากตัวเอง และจากผู้ร่วมงาน ลูกค้า เจ้านาย คนรอบข้างทั้งหมด เพื่อดูว่ามีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือไม่”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการศึกษาทางด้านบัญชี คนที่ 5

“การประเมินผลที่ดี คือประเมินผลว่า สิ่งที่เราถ่ายทอดไปมีการพัฒนาหรือ
ทำได้ดีขึ้นแค่ไหน การประเมินต้องต่อเนื่อง และหลังจากประเมินแล้วในแต่ละรอบ ต้องเอาสิ่ง
ที่ประเมินได้ มาพัฒนาในการออกไปทำครั้ง”

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 5

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับ
แรงงานไทยด้านบัญชี จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี กลุ่มผู้สอน
และผู้จัดหลักสูตรทางด้านบัญชี และกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชีจำนวน 20 ท่าน สรุปได้ดังนี้

1. นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทย
ด้านบัญชี ประกอบด้วย 1) นโยบายระดับอาเซียน เป็นภาพใหญ่ในการจัดการศึกษาที่อาเซียนร่วมมือ
กันจัด ในขณะที่ 2) นโยบายระดับประเทศ มุ่งเน้นการพัฒนาแรงงานไทยด้านบัญชีมีความสามารถในการ
แข่งขันที่โดดเด่นสอดคล้องกับบริบทการขยายตัวของประเทศ และ 3) นโยบายระดับสาขาวิชาชีพ
บัญชี ในการสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพบัญชีที่เกิดขึ้น

2. สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน ประกอบด้วย 1) สภาพของคุณวุฒิทาง
การศึกษา ซึ่งแรงงานไทยด้านบัญชีมีความเหลื่อมล้ำของพื้นฐานการศึกษาระหว่างส่วนกลางและ
ภูมิภาค 2) การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี พบว่าไม่ตอบสนองความต้องการ โดยแรงงาน
ไทยด้านบัญชีไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนา 3) มาตรฐานวิชาชีพบัญชี มีการเปลี่ยนแปลงจากการ
ปฏิบัติงานเดิม และมีความซับซ้อนมาก 4) ความพร้อมของแรงงานไทยด้านบัญชี พบว่า แรงงานไทย
ด้านบัญชีไม่สามารถคิดวิเคราะห์ได้ จำนวนมากอ่อนภาษา มีความเข้าใจที่ผิดเกี่ยวกับประชาคม
อาเซียน โดยคิดว่าไม่มีผลกระทบต่อตนเอง มุมมองต่อประเทศเพื่อนบ้านในเชิงไม่สนใจต่อโอกาส แต่
มีความสามารถในการปรับตัวได้ดีเมื่อต้องเผชิญสถานการณ์จริง

3. สภาพคุณลักษณะแรงงานด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย 1)
คุณสมบัติของแรงงาน พบว่าคุณสมบัติที่ต้องการต้องเป็นคุณสมบัติที่ผู้รับบริการในประเทศและ
อาเซียนยอมรับได้ โดยสอดคล้องกับข้อตกลงยอมรับของอาเซียนสำหรับสาขาบริการวิชาชีพบัญชี
และ 2) คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี ได้แก่ความรู้ทางวิชาชีพบัญชี ในด้านมาตรฐาน ความเข้าใจ
ธุรกิจ ภาษีอากร ซึ่งสัมพันธ์กับการทำงาน ความรู้เฉพาะเจาะจง ในการใช้ประโยชน์จากประชาคม
อาเซียน การจัดทำรายการทางบัญชีให้สอดคล้องกับกฎ ระเบียบในประเทศอาเซียน การทำงานร่วม
แบบพหุวัฒนธรรม ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ทักษะการนำข้อมูลไปใช้ ในการให้บริการ ให้
คำปรึกษา สู่การตัดสินใจของฝ่ายบริหาร ทักษะทางภาษาและการสื่อสาร และทักษะการเรียนรู้

4. แนวทางการจัดการศึกษาทางด้านบัญชี ประกอบด้วย 1) หลักสูตร ต้องกำหนดให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย โดยพิจารณาความต้องการที่เฉพาะเจาะจงของกลุ่ม การจัดให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มผ่านการใช้เทคโนโลยี พัฒนาจุดอ่อนด้านภาษาอังกฤษโดยบูรณาไปกับการเรียนการสอน การรับรองหลักสูตรในระดับสากล 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย องค์กรความรู้ทางบัญชีและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ความรู้ที่เป็นเฉพาะทาง สอดคล้องกับภาระหน้าที่ มีทักษะการสื่อสาร 3) เนื้อหา ต้องครอบคลุมความต้องการของผู้เรียนทั้งหมด 4) กิจกรรมการเรียนการสอน ต้องมีความน่าสนใจ เน้นการฝึกปฏิบัติ โดยยกกรณีศึกษาที่สัมพันธ์กับบริบท สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการใช้สื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัย และ 5) การประเมินผล เป็นการประเมินผลผู้เรียนผ่านการทดสอบข้อเขียน การปฏิบัติ รวมถึงการติดตามการประเมินผล

ตอนที่ 1.3 ผลการสังเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี จากการศึกษาเอกสาร การศึกษาคณณัติตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ในประเทศและต่างประเทศ และการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากการศึกษาเอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี และการศึกษาคณณัติการจัดการศึกษาในระบบทางด้านบัญชีจากกรณีตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ในประเทศไทยและประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสิงคโปร์และประเทศมาเลเซียและการศึกษาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนทางด้านบัญชีจากกรณีตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ในประเทศไทย และประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสิงคโปร์และประเทศมาเลเซีย และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ จำนวน 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่มประชาคมอาเซียน กลุ่มผู้สอน ผู้จัดหลักสูตรทางด้านบัญชี และกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี จำนวน 20 ท่าน ในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ซึ่งประกอบด้วย

1. ผลการสังเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี
2. ผลการสังเคราะห์สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน
3. ผลการสังเคราะห์สภาพของคุณลักษณะแรงงานด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน
4. ผลการสังเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานด้านบัญชี

ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์การข้อมูลดังกล่าว ได้ดังตารางที่ 9 - 12 ต่อไปนี้

ตารางที่ 9 ผลการสังเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน
สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

นโยบายการจัด การศึกษา	การศึกษาเอกสาร	การสัมภาษณ์เชิงลึก
นโยบายระดับอาเซียน	- ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint (ASEAN Secretariat, 2009 ³) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ผ่านการบูรณาการด้านการศึกษา สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต โดย ASEAN Political-Security Community Blueprint เชื่อมโยงระบบการจัดการศึกษาของอาเซียนรองรับการพลวัตของการเปลี่ยนแปลง และ ASEAN Economic Community Blueprint ให้ความสำคัญมาตรฐานวิชาชีพเป็นเอกภาพให้อาเซียนยอมรับร่วมกัน	- การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับต่างประเทศ โดยเป็นได้ทั้งรูปแบบของการรับคนต่างชาติเข้ามาทำงานร่วมกับคนไทย หรือการส่งคนไทยไปมีประสบการณ์ในต่างประเทศ เป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ด้านภาษา วัฒนธรรม แนวทางการปฏิบัติงาน เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาให้ดีขึ้น
นโยบายระดับประเทศ	- สิงคโปร์ มาเลเซีย และไทย ต้องการพัฒนาคณะที่มีความรู้ให้มีขีดความสามารถสูงขึ้นโดยการกำหนดมาตรฐาน และสอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ต้องการให้มีการเชื่อมโยงคุณวุฒิระหว่างอาเซียน -พัฒนาเทคโนโลยีการจัดการศึกษา -แผนการพัฒนาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ให้ความสำคัญกับทักษะทางภาษา เพิ่มโอกาสการทำงานในเวทีนานาชาติ -แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 และแผนยุทธศาสตร์กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2555-2559 มุ่งยกระดับขีดความสามารถ ในการแข่งขันตอบสนองความต้องการตลาดแรงงาน	- การยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน ผ่านการจัดการศึกษาให้แรงงานไทยด้านบัญชี มีความสามารถในระดับที่ตลาดแรงงานยอมรับโดยสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ
นโยบายระดับสภา วิชาชีพบัญชี	สภาวิชาชีพบัญชี มีนโยบายในการพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีสู่ระดับสากลและส่งเสริมให้เป็นนักปฏิบัติที่มีความรู้ข้ามศาสตร์ ผ่านการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพบัญชีตามมาตรฐานระหว่างประเทศ	- การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการประกอบวิชาชีพ โดยผลักดันให้แรงงานไทยด้านบัญชีรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพบัญชีที่มีความซับซ้อน ที่นำไปสู่การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการทำงานที่ดีขึ้น

จากตารางข้างต้น สามารถสรุปผลการสังเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีได้ดังนี้

นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เป็นทิศทางของการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. นโยบายระดับอาเซียน ประกอบด้วย การบูรณาการด้านการศึกษา การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต เชื่อมโยงการจัดการศึกษาของอาเซียน จากการศึกษาส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน
2. นโยบายระดับประเทศ ประกอบด้วย การยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน การเชื่อมโยงคุณวุฒิทางการศึกษาระหว่างอาเซียน การพัฒนาเทคโนโลยีการจัดการศึกษา และการพัฒนาทักษะทางภาษา
3. นโยบายระดับสภาวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย การพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีสู่ระดับสากล การส่งเสริมให้เป็นนักปฏิบัติที่มีความรู้ข้ามศาสตร์ การส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ และยกระดับมาตรฐานวิชาชีพบัญชี

ตารางที่ 10 ผลการสังเคราะห์สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน

สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน	การศึกษาเอกสาร	การสัมภาษณ์เชิงลึก
คุณวุฒิทางการศึกษา	- ประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่องกำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี พ.ศ. 2557 (2557, 9 กันยายน) และข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ว่าด้วยหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. 2556 (2556, 27 ธันวาคม) พบว่า คุณวุฒิการศึกษาของผู้ทำบัญชีและผู้สอบบัญชีกำหนดไว้ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชีหรือเทียบเท่า ในขณะที่ผู้สอบบัญชีมีข้อกำหนดด้านประสบการณ์ และการทดสอบ มากกว่าผู้ทำบัญชี	- วุฒิปริญญาตรีที่ผ่านการรับรองหลักสูตรโดยสภาวิชาชีพบัญชี แต่คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาในบางภูมิภาคอาจไม่เท่ากับส่วนกลางเนื่องจากความไม่พร้อมของผู้สอน
การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ	- ตามประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่องกำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี พ.ศ. 2557 (2557, 9 กันยายน) และ ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการเข้ารับการศึกษาหรือเข้าร่วมประชุมสัมมนาของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. 2556 (2556, 27 ธันวาคม) กำหนดชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีของผู้ทำบัญชี ที่ 12 ชั่วโมงต่อปีและผู้สอบบัญชีที่ 18 ชั่วโมงต่อปี ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าที่มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศกำหนดไว้ที่ 120 ชั่วโมง ภายในเวลา 3 ปี	- ปัจจุบัน ความรู้เปลี่ยนเร็ว จำเป็นต้องส่งเสริมการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง - แรงงานไทยด้านบัญชี ไม่ให้ความสนใจกับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องที่เป็นภาคบังคับ หัวข้อที่จัดการศึกษาไม่ตรงตามความต้องการ เนื่องจากขาดความยืดหยุ่นของเวลา สถานที่

ตารางที่ 10 ผลการสังเคราะห์สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน (ต่อ)

สภาพของแรงงานไทย ด้านบัญชีในปัจจุบัน	การศึกษาเอกสาร	การสัมภาษณ์เชิงลึก
การพัฒนาความรู้ ต่อเนื่องทางวิชาชีพ (ต่อ)	<p>และต่ำกว่าที่กำหนดในประเทศกัมพูชา อินโดนีเซีย มาเลเซีย เมียนมาร์สิงคโปร์ และเวียดนาม</p> <p>- กิจกรรมการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องของไทย ถูกจำกัดให้เป็นการอบรม สัมมนา การเป็นวิทยากร อาจารย์ การสำเร็จการศึกษาที่สูงขึ้น ในขณะที่มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ เปิดกว้างต่อการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย เช่นการสอนงาน การให้ข้อคิดเห็นและสะท้อนกลับความคิด การเรียนรู้ด้วยการชั่งน้ำหนักเอง การหาความรู้โดยไม่มีโครงสร้าง</p>	
มาตรฐานวิชาชีพ	<p>- ประเทศไทยนำเข้ามาตรฐานทางวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศมาแปลเป็นภาษาไทย และบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 โดยบังคับใช้ล่าช้ากว่าที่มาตรฐานระหว่างประเทศกำหนด</p> <p>- ผลการศึกษาเรื่อง Current Status of the Accounting and Auditing Profession in ASEAN Countries : ประเทศสมาชิกอาเซียนนำมาตรฐานระหว่างประเทศมาใช้เช่นกัน แต่มีเพียงประเทศไทยและเวียดนามที่ใช้ฉบับเก่ากว่าฉบับปัจจุบัน</p> <p>- การพิจารณาปรับมาตรฐานทางบัญชีสำหรับกิจการขนาดกลางและเล็กไปสู่มาตรฐานสากล</p>	<p>- มาตรฐานทางวิชาชีพบัญชี ของไทยในปัจจุบันเป็นมาตรฐานที่นำเข้ามาจากมาตรฐานทางการบัญชีสากลซึ่งมีความละเอียดและมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมค่อนข้างมาก อีกทั้งหลายๆประเทศมีการปรับใช้มาตรฐานทางการบัญชีสากล แต่แรงงานไทยด้านบัญชีที่ไม่ติดตามก็จะตามไม่ทันโดยเฉพาะในส่วนภูมิภาคที่การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีจำกัด</p>
ความพร้อมสู่ประชาคม อาเซียน	<p>-สภาพโดยรวม : ประเทศไทยมีการเผยแพร่ข้อมูลประชาคมอาเซียนมากที่สุดแต่ระดับความพร้อมของไทยน้อยกว่าสิงคโปร์และมาเลเซีย</p> <p>- สังคมปัจเจกชน : แรงงานแสวงหาความสุขผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ มีความเชื่อและสำนึกในตนเองในทางที่ไม่ถูกขาดความตื่นตัวและกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการใช้ชีวิตภายใต้พหุวัฒนธรรมที่จะเกิดขึ้น</p>	<p>- ขาดการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ จากกรอบการทำงานตามมาตรฐานกำหนด</p> <p>- ขาดความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษ เป็นอุปสรรคสำคัญ ขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านมีการเตรียมพร้อมภาษาไทย</p> <p>- ขาดความตระหนักในประชาคมอาเซียน มองไม่เห็นและเข้าใจถึงประโยชน์ในการเตรียมความพร้อม</p> <p>- มุมมองต่อประเทศเพื่อนบ้าน</p> <p>- การปรับตัวเร็วจากบุคลิกของคนไทยที่อ่อนน้อม และต่อสถานการณ์ค้ำขัน</p>

จากตารางข้างต้น สามารถสรุปผลการสังเคราะห์สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน ได้ดังนี้

สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน เป็นสภาพที่เป็นอยู่ซึ่งแสดงออกถึงความไม่พร้อม ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แบ่งเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1. คุณวุฒิทางการศึกษา แรงงานไทยด้านบัญชีมีคุณวุฒิทางการศึกษาไม่น้อยกว่าระดับปริญญาตรีทางการบัญชีที่สภาวิชาชีพบัญชีรับรองหลักสูตร แต่คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาจากส่วนภูมิภาคอาจมีความรู้ทางด้านบัญชีไม่เท่ากับส่วนกลาง
2. การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี ด้วยความรู้ในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงเร็ว แรงงานไทยด้านบัญชีถูกบังคับให้ต้องพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี อย่างไม่เต็มใจ เนื้อหาที่จัดไม่ตรงตามความต้องการ จากข้อจำกัดในการเข้าเรียน นอกจากนี้จำนวนชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องของไทยต่ำกว่าที่มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศกำหนดและต่ำกว่าหลายๆ ประเทศที่เป็นสมาชิกอาเซียน การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องของไทยไม่มีความยืดหยุ่นตอบสนองต่อความต้องการเรียนรู้
3. มาตรฐานวิชาชีพ ประเทศไทยยกระดับมาตรฐานทางบัญชีสู่สากลโดยนำเข้ามา มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงจากแนวปฏิบัติเดิมมาแปลเป็น ภาษาไทยและบังคับใช้ล่าช้ากว่ามาตรฐานระหว่างประเทศที่เป็นต้นฉบับและการพิจารณาปรับ มาตรฐานทางบัญชีสำหรับกิจการขนาดกลางและเล็กไปสู่มาตรฐานสากล
4. ความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน แรงงานไทยด้านบัญชีรับรู้ถึงการเป็นประชาคม อาเซียน แต่ขาดความตระหนักและไม่เห็นประโยชน์ในการเตรียมความพร้อม โดยการศึกษาของไทย เน้นการท่องจำ และการทำงานทางด้านบัญชีมีกรอบมาตรฐานที่ต้องปฏิบัติตาม ทำให้แรงงานไทย ด้านบัญชีขาดการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ ความสามารถในการสื่อสารโดยเฉพาะภาษาอังกฤษของ แรงงานไทยด้านบัญชีจำนวนมากมีปัญหา สังคมปัจเจกชนเป็นอุปสรรคต่อการใช้ชีวิตภายใต้พหุ วัฒนธรรมที่จะเกิดขึ้น

ตารางที่ 11 ผลการสังเคราะห์สภาพของคุณลักษณะแรงงานด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคม

อาเซียน

สภาพของคุณลักษณะ แรงงานด้านบัญชีที่มี ความพร้อม	การศึกษาเอกสาร	การสัมภาษณ์เชิงลึก
คุณสมบัติของแรงงาน ด้านบัญชี	<p>คุณสมบัติตามข้อตกลงยอมรับร่วมของอาเซียนสำหรับ บริการวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> - วุฒิการศึกษา กำหนดการสำเร็จการศึกษาที่หน่วยงาน วิชาชีพบัญชีในประเทศยอมรับ หรือผ่านการทดสอบที่ เทียบเท่าที่หน่วยงานวิชาชีพบัญชีในประเทศยอมรับ ซึ่ง ข้อกำหนดนี้สอดคล้องกับคุณสมบัติของผู้ทำบัญชีและผู้ สอบบัญชี - การเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ใบอนุญาตยังไม่สิ้นผลใน ประเทศต้นทาง โดยผลการศึกษาคือข้อมูลเรื่อง Current Status of the Accounting and Auditing Profession in ASEAN Countries จัดทำโดย World Bank (2014) พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีสูงสุดใน อาเซียน 10 ประเทศ - การมีประสบการณ์ด้านบัญชีไม่น้อยกว่า 3 ปี สละสม ภายในระยะเวลา 5 ปี หลังจบการศึกษา ผู้สอบบัญชีไทยมี การกำหนดเรื่องประสบการณ์ แต่ผู้ทำบัญชีไทยไม่มี ในขณะที่การเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในบรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย มาเลเซียและสิงคโปร์บังคับให้มีประสบการณ์ ด้านบัญชี 3 ปี ก่อนการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ในขณะที่ เมียนมาร์บังคับประสบการณ์เพียง 2 ปี แต่เวียดนามบังคับ ประสบการณ์ 5 ปี - การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี ตามที่กำหนด ในประเทศต้นทาง ซึ่งปัจจุบันสภาวิชาชีพบัญชีกำหนดที่ 18 ชั่วโมงต่อปี ซึ่งต่ำที่สุดในอาเซียน - การรับรองซึ่งการรักษารายการบรรณของผู้ประกอบ วิชาชีพบัญชี จากองค์กรวิชาชีพบัญชีภายในประเทศโดย ข้อกำหนดทางรายการบรรณของประเทศไทยและบรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์และเวียดนามมีการ นำข้อกำหนดด้านรายการบรรณของ IFAC มาปรับใช้ ภายในประเทศของตน 	<ul style="list-style-type: none"> - คุณสมบัติที่แรงงานไทยด้านบัญชีและ อาเซียนยอมรับได้ กำหนดเป็นมาตรฐาน เช่นวุฒิการศึกษาตามที่กำหนด การ พัฒนาความรู้ต่อเนื่องที่นำไปสู่การคงไว้ ซึ่งความรู้ ความสามารถในการทำงาน การมีประสบการณ์การทำงาน การเป็น สมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี และการปฏิบัติ ตนในจรรยาบรรณ ซึ่งสอดคล้องกับ ข้อตกลงยอมรับของอาเซียน (MRA)

ตารางที่ 11 ผลการสังเคราะห์สภาพของคุณลักษณะแรงงานด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน (ต่อ)

สภาพของคุณลักษณะ แรงงานด้านบัญชีที่มี ความพร้อม	การศึกษาเอกสาร	การสัมภาษณ์เชิงลึก
คุณลักษณะทางวิชาชีพ	<p>1. ความรู้ ความเข้าใจ ประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้ทางการบัญชี การเงิน และด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาษีอากร จรรยาบรรณ - ความรู้เกี่ยวกับองค์กรและธุรกิจ เป็นความรู้ความสามารถที่หลากหลาย - ความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ <p>2. การมีทักษะทางวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทักษะทางปัญญา เป็นการนำความรู้ไปใช้แก้ไขปัญหา มีดุลยพินิจในการจัดการสถานการณ์ - ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติ เป็นทักษะในการทำงาน การค้นคว้า การใช้เทคโนโลยี - ทักษะการปฏิบัติหน้าที่ เป็นทักษะของการให้บริการ ด้วยการคิดวิเคราะห์สนับสนุนของฝ่ายบริหาร - ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล เป็นทักษะในการจัดการตนเอง การเรียนรู้ ค้นคว้าความรู้ตอบสนองต่อการทำงานที่มีความซับซ้อน - ทักษะในการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น - ทักษะด้านภาษาอังกฤษ - ทักษะด้านการบริหารจัดการธุรกิจและองค์กร - การมีค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณและทัศนคติ - การมีทักษะการเรียนรู้ตลอดเวลา 	<p>1. ความรู้ด้านวิชาชีพบัญชี : มาตรฐานทางบัญชีที่ใช้ในประเทศและสากล ยอมรับ ในการให้บริการทางวิชาชีพบัญชี ; ความรู้ ความเข้าใจธุรกิจ การบริหาร ความเสี่ยง บัญชีบริหาร; ภาษีอากร</p> <p>2. ความรู้ที่เฉพาะเจาะจง : ความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์จากอาเซียน; กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ภาษีอากร เฉพาะเจาะจงกับประเทศอาเซียนแต่ละประเทศ แต่ละอุตสาหกรรม</p> <p>3. ความสามารถทางเทคโนโลยี ใช้ในการทำงาน การหาความรู้และการสื่อสาร</p> <p>4. ทักษะการนำข้อมูลไปใช้ : การคิดวิเคราะห์ ประมวลข้อมูลทางการเงินสู่การสนับสนุนการตัดสินใจฝ่ายบริหาร</p> <p>5. ทักษะทางภาษาและการสื่อสาร : สื่อสารให้เข้าใจบัญชี</p> <p>6. ทักษะการเรียนรู้</p>

จากตารางข้างต้น สามารถสรุปผลการสังเคราะห์สภาพของคุณลักษณะแรงงานด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนได้ดังนี้

สภาพของคุณลักษณะแรงงานด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เป็นสภาพคุณลักษณะที่ต้องการให้แรงงานไทยด้านบัญชีเป็น แบ่งเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. คุณสมบัติของแรงงานด้านบัญชี ตามข้อตกลงร่วมของอาเซียนสำหรับบริการวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย 1) วุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรีทางบัญชี หรือผ่านการทดสอบที่เทียบเท่า ซึ่งสอดคล้องกับคุณสมบัติของผู้ทำบัญชีและผู้สอบบัญชีของไทย 2) การเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ใบอนุญาตยังไม่สิ้นสุด ซึ่งไทยมีจำนวนมากที่สุดในอาเซียน 3) การมีประสบการณ์ด้านบัญชีไม่น้อยกว่า 3 ปี สละสมภายในระยะเวลา 5 ปี ซึ่งผู้ทำบัญชีไทย ไม่มีข้อกำหนดข้อนี้ 4) การพัฒนาความรู้

ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี ซึ่งไทยมีจำนวนชั่วโมงต่ำที่สุดในอาเซียน 5) การรับรองซึ่งการรักษา จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี จากองค์กรวิชาชีพบัญชีภายในประเทศ ซึ่งประเทศไทย อ้างอิงข้อกำหนดจรรยาบรรณระหว่างประเทศ

2. คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย 1) ความรู้ ความเข้าใจทางด้านวิชาชีพ บัญชี เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน ความรู้ด้านการเงิน และข้ามศาสตร์ ความรู้องค์กรและธุรกิจ และ เทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ความรู้ที่เฉพาะเจาะจง เป็นความรู้เฉพาะทาง เฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรม และเฉพาะประเทศอาเซียน เช่นกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ภาษีอากร แต่ละประเทศอาเซียน 3) การมี ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ได้แก่ ทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติ ทักษะการปฏิบัติหน้าที่ การให้บริการข้อมูลที่มีการคิดวิเคราะห์ ประมวลข้อมูลสู่การตัดสินใจของฝ่ายบริหาร ทักษะในการ สื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น 4) ทักษะด้านภาษาอังกฤษ 5) ทักษะการเรียนรู้

ตารางที่ 12 ผลการสังเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานด้านบัญชี

แนวทางการจัด การศึกษาด้านบัญชี	การศึกษาเอกสาร		การสัมภาษณ์เชิงลึก
	ในระบบโรงเรียน	นอกระบบโรงเรียน	
1.หลักสูตร	<ul style="list-style-type: none"> - ระยะเวลาการศึกษา : 3 – 4 ปี - จำนวนหน่วยกิต : ไทย สิงคโปร์และมาเลเซีย มีจำนวน 120 – 142 หน่วยกิต - ภาษาหลักที่ใช้ : ไทย ใช้ ภาษาไทย ส่วน สหราชอาณาจักรและสิงคโปร์ใช้ ภาษาอังกฤษ และมาเลเซียใช้ ภาษาอังกฤษในวิชาหลัก - การรับรองหลักสูตร : สหราชอาณาจักร สิงคโปร์ และมาเลเซีย ได้รับการรับรอง จาก ACCA และ ICEAW ซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพบัญชีระดับสากล 	<ul style="list-style-type: none"> -ไทย สิงคโปร์และมาเลเซีย : ฝึกอบรม สัมมนา ประชุม โดยผู้เรียนต้องเดินทางมาเข้าเรียน ส่วนใหญ่จัดที่ศูนย์กลางของประเทศ ในขณะที่ สหรัฐอเมริกา เน้นการจัด แหล่งการเรียนรู้ให้ผู้เรียน เรียนและประเมินผลการทดสอบ ส่วนในสหราชอาณาจักร ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองที่ตอบสนองต่อการ ทำงาน โดยแสดงหลักฐานการ เรียนรู้ - สิงคโปร์และมาเลเซีย เริ่มใช้ผ่านระบบออนไลน์ - หลักสูตรพิเศษของสิงคโปร์มีความร่วมมือกับองค์กร ต่างประเทศ - ระยะเวลา : เน้นระยะสั้น - ภาษาหลักที่ใช้ : ไทย ประเทศเดียวที่ใช้ภาษาไทย 	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดกลุ่มเป้าหมาย : ชัดเจนแต่ ละหลักสูตร; ความต้องการเรียนรู้; ความรู้ที่ต้องมีมาก่อน - การเข้าถึงการจัดการศึกษา กระจายการศึกษาให้เข้าถึงส่วน ภูมิภาค โดยใช้สื่อเทคโนโลยี - ภาษาหลักในการจัดการศึกษา : สอดแทรกภาษาอังกฤษและ ยกระดับสู่สากล - การรับรองหรือยอมรับของ หลักสูตร : การยอมรับของ หน่วยงานระดับสากล ช่วยเพิ่ม ความน่าเชื่อถือ

ตารางที่ 12 ผลการสังเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานด้านบัญชี (ต่อ)

แนวทางการจัดการศึกษาด้านบัญชี	การศึกษาเอกสาร		การสัมภาษณ์เชิงลึก
	ในระบบโรงเรียน	นอกระบบโรงเรียน	
2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์	<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้ทางด้านบัญชีและศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง - ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา - ทักษะปฏิบัติงาน การจัดการ - การเท่าทันการเปลี่ยนแปลง - คุณธรรมและจริยธรรม - สิงคโปร์เน้นความเข้าใจธุรกิจของบริษัทของอาเซียน 	<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้ ความสามารถทางวิชาชีพบัญชี - ความเป็นเฉพาะทางด้านบัญชี - สามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติงาน - สหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาได้ - สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ต้องการให้มีทักษะการเป็นที่ปรึกษา และการนำเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในการทำงาน ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - องค์กรความรู้ : มาตรฐานทางการบัญชีของไทยและสากลในเชิงประยุกต์; ความรู้ด้านกฎหมาย ภาษีอากร ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจ การวางแผนจัดการความเสี่ยง การบัญชีบริหาร และการคงไว้ซึ่งความรู้เหล่านั้นให้ทันสมัย - ความรู้เฉพาะทาง มีความรู้เฉพาะธุรกิจ เกี่ยวกับรายการระหว่างประเทศ ที่ใช้ในการให้บริการข้ามประเทศ - ทักษะ การสื่อสาร สื่อสารภาษาอังกฤษ - ทักษะอื่นๆ ใช้เทคโนโลยี การคิดวิเคราะห์
3. เนื้อหา	<ul style="list-style-type: none"> - ไทย สิงคโปร์ และมาเลเซียมีเนื้อหาที่ต้องเรียนจำนวนมาก ตั้งแต่วิชาทั่วไป วิชาพื้นฐานทางพาณิชยศาสตร์ และการบัญชี และเรียนวิชาหลักทางบัญชี และให้อิสระในการเลือกเรียนวิชาเอกที่เฉพาะทาง ในขณะที่สหราชอาณาจักรให้เรียนจากสิ่งที่ยากไปสู่สิ่งที่ง่ายและซับซ้อน 	<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้เชิงวิชาชีพ โดยเน้นด้านมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ด้านการตรวจสอบบัญชี ภาษีอากร จรรยาบรรณ การบัญชีบริหาร การวางระบบ - สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และ สิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ การเป็นผู้นำ การให้บริการที่ปรึกษารวมถึงการใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยี 	<ul style="list-style-type: none"> - ครอบคลุมกับความต้องการใช้งานของผู้เรียน : พัฒนาคำความรู้ ทักษะ และจรรยาบรรณ

ตารางที่ 12 ผลการสังเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานด้าน บัญชี (ต่อ)

แนวทางการจัด การศึกษาด้านบัญชี	การศึกษาเอกสาร		การสัมภาษณ์เชิงลึก
	ในระบบโรงเรียน	นอกระบบโรงเรียน	
4. กิจกรรมการเรียน การสอน	- มาเลเซียกำหนดกิจกรรม ตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ขณะที่ไทย สหราชอาณาจักร และสิงคโปร์ ใช้การเรียนผ่าน การบรรยาย การเรียนรู้เชิง ปฏิบัติการ กรณีศึกษา การทำ โครงการ สหราชอาณาจักร มีการจัดกลุ่มเรียนย่อยเพิ่มเติม	- การบรรยายและอภิปราย โดยให้มีการถามตอบ และใช้ กรณีศึกษาเป็นตัวอย่าง - สหราชอาณาจักร เปิด โอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ในสิ่งที่ สัมพันธ์กับงานจริง - สหรัฐอเมริกา มีการใช้ กิจกรรมที่หลากหลายที่ สนับสนุนให้เกิดทักษะการ สื่อสาร และการเรียนรู้บนฐาน ปัญ หา ที่ ตั อ ง มี ก า ร แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในกลุ่ม	- กิจกรรมมีความน่าสนใจ สร้าง แรงจูงใจ เนื้อหาที่น่าสนใจ นำ ความรู้ไปใช้ได้ - มุ่งเน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี การใช้กรณีศึกษาสัมพันธ์กับงานที่ ทำจริงในบริบทอาเซียน การทำจริง - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสวงหา ความรู้เป็นและนำมาแลกเปลี่ยนกัน - การฝึกฝนทักษะทางภาษาอังกฤษ ฝึกการสนทนาจริง และให้นำมาใช้ บ่อยๆ - การใช้สื่ออุปกรณ์ในการสอนที่ ทันสมัย สื่อที่ส่งเสริมให้เกิดการ เรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้เทคโนโลยี
5. การประเมินผล	- การทดสอบข้อเขียน ทด สอบปฏิบัติ การเขียน การทำ โครงการ ที่สะท้อนถึง ความสามารถในการนำ ความรู้ไปใช้	- การทดสอบข้อเขียน - การนับเวลาที่เข้าเรียน	- การทดสอบประเมินผลผู้เรียน ทดสอบก่อนและหลังเรียน ทดสอบ ปากเปล่า เขียนสะท้อนความรู้ - การทดสอบปฏิบัติเสมือนจริง - การติดตามผลการนำไปใช้ ประเมินแบบ 360 องศารอบด้าน

จากตารางข้างต้น สามารถสรุปผลแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของ แรงงานด้านบัญชี ได้ดังนี้

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานด้านบัญชี แบ่งเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

1. หลักสูตร ประกอบด้วย 1) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน ตรงกับความต้องการ เรียนรู้ และความรู้ที่ต้องมีมาก่อน 2) การเข้าถึงการจัดการศึกษา ภูมิภาคสามารถเข้าถึงได้ 3) ภาษา หลักที่ใช้ ใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น 4) วิธีการจัดการศึกษา ที่มีความยืดหยุ่น ตอบสนองต่อการทำงานที่ แท้จริง 5) การรับรองหลักสูตร หน่วยงานระดับที่สากลยอมรับเพิ่มระดับความน่าเชื่อถือ

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 1) มีความรู้ทางด้านบัญชีและศาสตร์ที่ เกี่ยวข้อง 2) มีความเป็นเฉพาะทางด้านบัญชี 3) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา 4) มี

ทักษะการปฏิบัติงาน บริหารจัดการ ให้คำปรึกษา 5) มีทักษะการสื่อสาร 6) สามารถเรียนรู้ต่อเนื่อง ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของความรู้ 7) สามารถปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม 8) สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี

3. เนื้อหา เป็นการกำหนดให้ครอบคลุมกับความต้องการของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพบัญชี ทักษะ และจรรยาบรรณ

4. กิจกรรมการเรียนการสอน มีความหลากหลายในรูปแบบของกิจกรรมที่นำมาใช้ เช่น การบรรยาย อภิปราย เชิงปฏิบัติการ โครงการ กรณีศึกษา กลุ่มย่อย การเรียนรู้พื้นฐานปัญหา โดยข้อคำนึงได้แก่ 1) กิจกรรมต้องมีความน่าสนใจ มีเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการผู้เรียน 2) มุ่งเน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี โดยใช้กรณีศึกษา สัมพันธ์กับการทำงาน 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการค้นคว้าและนำมาแลกเปลี่ยน 4) การฝึกฝนทักษะทางภาษาอังกฤษ ด้วยการฝึกสนทนาจริง 5) การใช้สื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัยในการเข้าถึงการจัดการศึกษา

5. การประเมินผล ประกอบด้วย 1) การประเมินผลการเรียนรู้ ใช้การทดสอบข้อเขียน ทดสอบปฏิบัติเสมือนจริง ทดสอบปากเปล่า การเขียนสะท้อนความรู้ 2) การนับเวลาเข้าเรียน 3) การติดตามผลการนำไปใช้

จากการศึกษาเอกสาร การศึกษาการจัดการศึกษาในระบบทางด้านบัญชีจากกรณีตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ในประเทศไทยและประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสิงคโปร์และประเทศมาเลเซียและการศึกษาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนทางด้านบัญชีจากกรณีตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ในประเทศไทยและต่างประเทศ และประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสิงคโปร์และประเทศมาเลเซีย และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ จำนวน 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่มประชาคมอาเซียน กลุ่มผู้สอน ผู้จัดหลักสูตรทางด้านบัญชี และกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี จำนวน 20 ท่าน ในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ซึ่งประกอบด้วย 1) นโยบายการจัดการศึกษา 2) สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน 3) สภาพคุณลักษณะของแรงงานที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน และ 4) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานด้านบัญชี ซึ่งผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ข้อมูลได้ตั้งตารางที่นำเสนอมาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถนำมาสรุปได้เป็น (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ซึ่งนำเสนอในตอนต่อที่ 2 ในตอนต่อไป

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

การนำเสนอในตอนต้นที่ 2 เป็นการนำเสนอ (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร การศึกษาการจัดการศึกษาด้านบัญชีจากกรณีตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ในประเทศไทยและต่างประเทศ และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นจึงนำเสนอผลการตรวจสอบ (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ซึ่งได้จากการสนทนากลุ่ม มาสรุปเป็นรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตอนนี้ แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 2.1 (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

ตอนที่ 2.2 ผลการตรวจสอบ (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

ตอนที่ 2.3 รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

ตอนที่ 2.1 (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

(ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี จากการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีที่พบในตอนต้นที่ 1 แสดงให้เห็นว่าแรงงานไทยด้านบัญชีมีความจำเป็นต้องได้รับการเตรียมความพร้อมเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน รองรับกับความต้องการของตลาดแรงงานไทยและอาเซียน โดยใช้การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่เข้าไปสนับสนุนการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีที่เป็นภาคบังคับให้มีแนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นการปฏิบัติสามารถนำไปใช้ได้ทันที เข้าถึงการจัดการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน และสอดคล้องต่อความต้องการของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์และรองรับการเติบโตของตลาดแรงงานที่แท้จริง ดังนั้นผู้วิจัยนำแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่เป็นการจัดกิจกรรมทางการศึกษาอย่างกว้างขวาง เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายตามความต้องการ โดยเป็นการเตรียมความพร้อมอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้ผู้เรียนนำแนวทางการเรียนรู้ไปใช้หาความรู้ต่อไปได้ด้วยตนเอง เพื่อเท่าทันการเรียนรู้ของตนเองตลอดชีวิต นอกจากนี้การศึกษานอก

ระบบโรงเรียนมีความยืดหยุ่นในเรื่องระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆ เช่นการเริ่มเรียน และจบการเรียนที่เหมาะสมของแต่ละบุคคล การระบอบอาชีพและเป็นการเตรียมความพร้อมต่อสิ่งใหม่ๆที่เกิดขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของการจัดการศึกษา ซึ่งแนวคิดรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดรูปแบบการพัฒนาฐานสมรรถนะในการปฏิบัติงานของ Blank (1982) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานเข้าทำงานในอาชีพนั้น โดยเน้นรูปแบบของการฝึกปฏิบัติงาน และ แนวคิดรูปแบบการจัดการศึกษาของ Dubois and Rothwell (2010) เป็นการจัดการศึกษาในช่วงสั้นๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้าง ความรู้ ทักษะและทัศนคติให้ตรงกับความต้องการของงานในปัจจุบันและอนาคต มาพัฒนาเป็นร่างรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี และนำแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติของ M. J. Marquardt (2009) เป็นแนวคิดที่นำมาใช้ในขั้นตอนการดำเนินการเพื่อฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา สร้างความเป็นผู้นำและส่งเสริมการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง จากลักษณะของแรงงานไทยด้านบัญชีที่เป็นผู้มีความรู้ และประสบการณ์ ที่สามารถนำมาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ได้ โดยการดำเนินการที่สำคัญคือการมีพี่เลี้ยงในการกระตุ้น สร้างแรงจูงใจให้เกิดกระบวนการถาม ตอบ สะท้อนความคิดขึ้นและนำไปสู่ความรู้ใหม่ ซึ่งการเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นวิถีทางที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาในสภาพที่เกิดขึ้นจริงในอนาคตต่อไปได้ ซึ่งนำไปสู่เป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้ร่างรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ประกอบด้วย 1) นโยบายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี 2) กระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี และ 3) คุณลักษณะของแรงงานที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. นโยบายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

นโยบายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี เป็นกรอบพื้นฐานที่ใช้เป็นแนวทางดำเนินการที่นำไปสู่การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่

1.1 นโยบายระดับอาเซียน เป็นนโยบายในกรอบการดำเนินการที่กว้าง ครอบคลุมความร่วมมือการทำงานร่วมกันของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศในการร่วมกันกำหนดมาตรฐานการศึกษาของอาเซียนทางด้านบัญชีให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ที่สนับสนุนการรับรองและยอมรับ

คุณสมบัติของแรงงานด้านบัญชีอาเซียนในการเคลื่อนย้ายบุคคลกรที่มีความรู้ ความชำนาญจากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่ง เป็นการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ แนวทางการปฏิบัติทางด้านบัญชีที่เป็นจริงสู่การยกระดับคุณภาพแรงงานอาเซียนไปพร้อมๆกัน การมุ่งสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต ด้วยการสร้างแหล่งเรียนรู้ สู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

1.2 นโยบายระดับประเทศ เป็นนโยบายที่เป็นกรอบการดำเนินการของประเทศไทย ในการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับขีดความสามารถของแรงงานไทยด้านบัญชีให้เป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงานที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ รองรับการเคลื่อนย้ายของแรงงานในอาเซียน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษในการสื่อสาร และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษาให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ

1.3 นโยบายระดับสภาวิชาชีพบัญชี เป็นนโยบายที่เป็นกรอบการดำเนินการของสภาวิชาชีพบัญชีในการจัดการศึกษาที่มีเป้าหมายในการพัฒนาแรงงานไทยด้านบัญชีสู่ระดับสากล ส่งเสริมให้เป็นนักปฏิบัติที่มีความรู้ข้ามศาสตร์ ตามมาตรฐานทางวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพบัญชีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ความร่วมมือกันในการทำงาน

กล่าวโดยสรุป (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี มีนโยบายใน 3 ระดับ ได้แก่ นโยบายระดับอาเซียน นโยบายระดับประเทศและนโยบายระดับสภาวิชาชีพบัญชี ที่จะส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานไทยด้านบัญชีให้มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน มีขีดความสามารถเป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงานไทยและอาเซียน สามารถที่จะเคลื่อนย้ายการทำงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการปฏิบัติงานที่ดี

2. กระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

จากนโยบายการจัดการศึกษาทั้ง 3 ระดับเหล่านั้น ที่ต้องการให้มีมาตรฐานทางการศึกษาเดียวกันในอาเซียนในการรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงาน ยกระดับขีดความสามารถของแรงงาน ให้มีทักษะภาษาอังกฤษ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษา เพื่อให้ นักบัญชีเป็นนักปฏิบัติที่มีความรู้ข้ามศาสตร์รองรับกับการใช้มาตรฐานทางบัญชีที่เป็นสากล ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การบูรณาการแนวทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน แนวคิดรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดรูปแบบการพัฒนาฐานสมรรถนะในการปฏิบัติงานของ Blank (1982) ซึ่งเป็นการเตรียมคนเข้าทำงานในอาชีพที่เฉพาะเจาะจงในมุมมองทางด้านการศึกษาและ แนวคิดรูปแบบการจัดการศึกษาของ Dubois and Rothwell (2010) ซึ่งเป็นการเตรียมคนให้ทำงานได้ดียิ่งขึ้นในมุมมองที่เป็นธุรกิจมาบูรณาการร่วมกันเพื่อใช้เป็นขั้นตอนของการจัดการศึกษานอกระบบ

โรงเรียนที่จะนำไปสู่การเตรียมความพร้อมของแรงงานไทยด้านบัญชีให้มีขีดความสามารถ มีการปฏิบัติงานที่ดี รองรับบริบทของประชาคมอาเซียน และนำแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติของ M. J. Marquardt (2009) ที่เน้นการใช้กระบวนการกลุ่ม ในการถาม ตอบ สะท้อนกลับความคิด นำไปสู่การลงมือปฏิบัติ เกิดการเรียนรู้ สร้างความเป็นผู้นำ ซึ่งถึงแม้ว่าจบการศึกษาไปแล้ว ผู้เรียนก็สามารถนำแนวทางนี้ไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตการทำงาน ในการแสวงหาแนวทางแก้ปัญหาได้ ซึ่งจากการดำเนินการดังกล่าวส่งผลให้ผู้เรียนมีมุมมองที่เปิดกว้าง ฝึกการคิดวิเคราะห์ ทักษะการสื่อสาร ที่นำไปสู่การแก้ปัญหาเป็น โดยองค์ประกอบของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์อาชีพ 2) การวางแผน 3) การเตรียมการ 4) การดำเนินการ และ 5) การประเมินผล โดยมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบดังนี้

2.1 การประเมินความต้องการ เป็นการกำหนดอาชีพที่เป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษา โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

2.1.1 ระบุอาชีพและบรรยายอาชีพ เป็นการบรรยายงานตามลักษณะงานที่เป็นจริง โดยแรงงานไทยด้านบัญชีประกอบอาชีพการให้บริการทางด้านบัญชี ประกอบด้วยการรวบรวมข้อมูล รายการ ทั้งหมด ที่เกิดขึ้นในกิจการที่เกี่ยวข้องกับการเงิน การดำเนินการ ไปจัดทำงบการเงินที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ เงื่อนไขการทำงานให้บริการด้านบัญชี โดยทั่วไปต้องปฏิบัติงานตามกรอบมาตรฐานทางวิชาชีพบัญชี และรักษาไว้ซึ่งจรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชี ทั้งนี้แรงงานไทยด้านบัญชี ต้องมีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานทางการบัญชีเป็นพื้นฐาน มีความชอบในการคิดคำนวณ มีความละเอียดรอบคอบ

2.1.2 ระบุความรู้พื้นฐาน เป็นการระบุความรู้พื้นฐานเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เรื่องใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้เข้าเรียนที่เป็นแรงงานไทยด้านบัญชี มีคุณวุฒิทางการศึกษาขั้นต่ำระดับปริญญาตรีทางบัญชี หรือเทียบเท่า ที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด นอกจากนี้ การระบุหลักสูตรที่ต้องเรียนก่อนหรือเทียบเคียงประสบการณ์การทำงาน ที่อาจใช้เป็นพื้นฐานกำหนดในการเข้าเรียน นอกจากนี้การทดสอบก่อนเรียนสามารถสะท้อนพื้นฐานความรู้ของเรียนก่อนเข้าสู่หลักสูตรในการคัดแยกผู้เรียนตามระดับการเรียนที่เหมาะสม

2.1.3 วิเคราะห์การปฏิบัติงาน เป็นการวิเคราะห์ปัญหาในการทำงานที่ผ่านมา ซึ่งพบว่าแรงงานไทยด้านบัญชีมีพื้นฐานความรู้ทางด้านบัญชีแตกต่างกัน ไม่ติดตามการเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานทางวิชาชีพบัญชีที่เข้าสู่มาตรฐานระหว่างประเทศ ที่ต้องนำไปใช้ในการบริการ การทำงานที่ปฏิบัติตามกรอบเดิมๆที่เคยทำ ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ และส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ที่ลูกค้านำมีการขยายฐานไปสู่ต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น และแรงงานไทยด้าน

บัญชีไม่ตระหนักและเห็นประโยชน์ของประชาคมอาเซียน นอกจากสภาพโดยรวมของแรงงานไทย ด้านบัญชีตามที่กล่าวแล้ว การวิเคราะห์การปฏิบัติเป็นรายกลุ่ม โดยดูจากผลงานที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินผลการทำงานเพื่อเลื่อนขั้น เช่นการวิเคราะห์การทำงานภายใต้กรอบเวลา ความผิดพลาดในการทำงานน้อย เอกสารที่เป็นผลงานของการทำงานเช่น กระดาษทำการ รายงานทางการเงิน สามารถมาใช้ในการวิเคราะห์การปฏิบัติงาน

2.1.4 ตรวจสอบภาระงานที่ดีที่ต้องปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบภาระงานที่ดีที่ต้องทำจริง ซึ่งเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน นอกจากรายการปกติที่ต้องทำแล้ว รายการ ชูรกรรมของผู้รับบริการมีความเป็นสากลขึ้น มีรายการระหว่างประเทศ การปรับตัวของมาตรฐานวิชาชีพบัญชีไทยสู่สากลและการแข่งขันจากการเคลื่อนย้ายแรงงานด้านบัญชีอย่างเสรี ส่งผลให้แรงงานไทยด้านบัญชีต้องปรับตัว ให้มีความรอบรู้ ข้ามศาสตร์ กฎ ระเบียบ ความเป็นเฉพาะทาง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สนับสนุนข้อมูลแก่ผู้บริหารในการตัดสินใจทางธุรกิจที่อาศัยข้อมูลทางการเงินได้ และภาษาอังกฤษที่ใช้ในการสื่อสารจะเป็นตัวเชื่อมการทำงานในภาวะที่มีคนทำงานในองค์กรมาจากหลายชาติหลายภาษาในอาเซียน

2.1.5 ประเมินความต้องการเรียนรู้ที่จำเป็น เป็นการหาความแตกต่างของผลการปฏิบัติงานกับภาระงานที่ดีที่ต้องปฏิบัติในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งพบว่า แรงงานไทยด้านบัญชีมีความจำเป็นต้อง 1) ติดตามความรู้ทางวิชาชีพบัญชีของตนเองให้ทันสมัย ทั้งมาตรฐานการบัญชีไทยและมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ 2) มีความรู้เฉพาะทางที่เจาะจง สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและการนำไปใช้งานภายใต้สภาวการณ์ของประชาคมอาเซียน 3) ทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา 4) ทักษะการปฏิบัติหน้าที่ 5) ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ และ 6) ทักษะการเรียนรู้

2.2. การวางแผน เป็นการวางแผนการภาพรวมของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 กำหนดวัตถุประสงค์ปลายทางเชิงพฤติกรรม เป็นการบรรยายถึงผลลัพธ์สุดท้ายเมื่อจบการศึกษาเรื่องนั้น โดยคาดหวังว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ในงานทักษะที่จำเป็นและทัศนคติในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ที่สัมพันธ์กับงานภายใต้ประชาคมอาเซียน ได้แก่ 1) มีความรู้ทางด้านบัญชีและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง 2) ความเป็นเฉพาะทางด้านบัญชี 3) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา 4) มีทักษะการปฏิบัติงาน บริหารจัดการ ให้คำปรึกษา 5) มีทักษะการสื่อสาร 6) สามารถเรียนรู้ต่อเนื่องให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของความรู้ 7) สามารถปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม 8) สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี

2.2.2 จัดลำดับภาระงานงานและเลือกเนื้อหาสำหรับแต่ละงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป็นการนำภาระงานที่ต้องปฏิบัติทั้งหมดมาจัดลำดับงานตามลำดับก่อนหลัง แล้วจัดเรียงเนื้อหาที่สอดคล้องกับแต่ละงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ตามข้อ 2.2.1 และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่จะนำไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน โดยจัดลำดับจากภาระงานที่ต้องดำเนินการก่อน ต่อมาให้คำนึงถึงความง่ายหรือจากพื้นฐานความรู้วิชา ไปสู่สิ่งที่ยากและซับซ้อน เชิงปฏิบัติการ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน อย่างไรก็ตาม ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ต้องแบ่งเนื้อหาเป็นหน่วยการเรียนรู้ย่อยๆ ทำให้การเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้เป็นระยะสั้น จบได้เร็ว แต่ครอบคลุมเนื้อหาในหน่วยเรียนรู้นั้นตามวัตถุประสงค์ และเมื่อจบแต่ละบทเรียน มีการประเมินผลและให้ผลสะท้อนกลับนำไปปรับปรุงต่อไป

2.2.3 เลือกวิธีการที่เหมาะสม เป็นการเลือกวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ จากสภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีที่ต้องเรียนรู้ในสิ่งที่ไปใช้งาน และเน้นการทำงานได้ทันที

การเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม จึงต้องเป็นการผสมผสานความรู้จากการบรรยายและอภิปราย ร่วมกับการลงมือปฏิบัติ การทำงานเป็นกลุ่ม และการเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

องค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่

1. กิจกรรมต้องมีความน่าสนใจ มีเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการผู้เรียน
2. มุ่งเน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี เน้นที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผ่านการตั้งคำถามหาคำตอบ สะท้อนความคิด กับกลุ่มผู้เรียน เช่น การอภิปรายกลุ่ม กรณีศึกษา
3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการค้นคว้าและนำมาแลกเปลี่ยน
4. การฝึกฝนทักษะทางภาษาอังกฤษ ด้วยการฝึกสนทนาจริงอย่างต่อเนื่อง
5. การใช้สื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัย ซึ่งเหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ มีประสบการณ์และเป็นการลดการต่อต้านจากผู้เรียน

2.3 การเตรียมการ เป็นการจัดทำเอกสารและเตรียมการต่างๆที่นำไปสู่การดำเนินการจัดการศึกษาให้เกิดขึ้นได้ แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

2.3.1 พัฒนาแบบทดสอบ ในการพัฒนาแบบทดสอบ แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) แบบทดสอบปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นแบบทดสอบเชิงพฤติกรรม วัดตามวัตถุประสงค์ด้านความรู้ทางวิชาชีพ บัญชี การประยุกต์ใช้ความรู้ที่เฉพาะเจาะจงในงาน ทักษะการปฏิบัติงานทางด้านบัญชี ทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการสื่อสาร ผ่านการจำลองการปฏิบัติงานตามสถานการณ์จริงเพื่อทดสอบการประยุกต์ใช้ความรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดและสอดคล้องกับการวัดผลตามวัตถุประสงค์ปลายทางเชิงพฤติกรรม และ 2) แบบทดสอบข้อเขียน เป็นแบบทดสอบสำหรับการเขียนตอบ ด้าน

การวัดความรู้ ทักษะ และหลักการ ทางด้านบัญชี ความรู้ที่เฉพาะทาง และพื้นฐานการสื่อสาร ภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับเนื้อหาความรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.3.2 พัฒนาร่างแนวทางการเรียนรู้ เป็นการพัฒนาชุดคู่มือการทำงานที่ให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการศึกษาเพิ่มเติมและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นคู่มือเกี่ยวกับความรู้ทางด้านบัญชี ความรู้เฉพาะทาง ความรู้หลักการภาษาอังกฤษในการสื่อสาร และวิธีการนำความรู้ไปปฏิบัติ ในการจัดการศึกษาจริง โดยแยกเป็นหน่วยการเรียนรู้ย่อยๆ สำหรับใช้สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้

2.2.3 ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข เป็นการนำแนวทางการเรียนรู้และหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญในทางด้านบัญชี ด้านภาษา ทำการตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องก่อนนำไปใช้จริง

2.3.4 พัฒนาหลักสูตรและระบบจัดการเรียนรู้ เป็นการจัดเตรียมระบบการเรียนการสอนที่นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้งานง่ายสำหรับผู้เรียน จัดทำคู่มือการใช้งานระบบสารสนเทศในการเรียนรู้ จัดตารางเรียนที่มีความยืดหยุ่น ผู้เรียนสามารถเลือกเวลาเรียนที่เหมาะสม จัดทำคู่มือในการเรียนเป็นภาษาไทย และคัดเลือกวิทยากรที่เหมาะสมที่สามารถดำเนินการสอนเป็นภาษาอังกฤษร่วมได้ จัดทำระบบบันทึกผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ข้อควรคำนึงในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่

1. กำหนดแผนผังของหลักสูตรทั้งหมดที่ทำให้บรรลุผลลัพธ์ และจัดแบ่งเป็นหลักสูตรย่อย ให้มีความกระชับ ใช้เวลาสั้น
2. การเข้าถึงการจัดการศึกษา ต้องจัดให้สามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกันในทุกภูมิภาค ซึ่งอาจนำเทคโนโลยีมาร่วมใช้ในการสร้างระบบการเรียนรู้ เช่นการใช้ Webinar, Virtual learning system
3. ภาษาหลักที่ใช้ ใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น
4. วิธีการจัดการศึกษา ที่มีความยืดหยุ่น ตอบสนองต่อการทำงานที่แท้จริง 5) การรับรองหลักสูตร หน่วยงานระดับที่สากลยอมรับเพิ่มระดับความน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นไปแนวทางตามหลักการของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

2.4 การดำเนินการ เป็นการนำผลที่ได้จากข้อ 2.3 มาดำเนินการจัดศึกษาให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

2.4.1 กำหนดค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา แบ่งเป็น ค่าใช้จ่ายคงที่ ได้แก่ ค่าวิทยากร ค่าสถานที่และค่าใช้จ่ายผันแปร ได้แก่ ค่าบริหารจัดการ ค่าเอกสารและอุปกรณ์ ค่าอาหารและเครื่องดื่ม

2.4.2 จัดสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร

2.4.3 กิจกรรมที่นำมาใช้ ต้องมีความหลากหลาย ช้อยู่กับผลลัพธ์การเรียนรู้ต่างๆ โดยจัดประเภทกิจกรรมได้ดังนี้

2.4.3.1 จัดฝึกอบรมประชุมหรือสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นผู้สอนเป็นผู้วางกระบวนการจัดการศึกษาแก่ผู้เรียน มีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการให้ข้อมูล ความรู้ ทฤษฎี หลักการ การแนะนำ การถ่ายทอดประสบการณ์ตรงจากผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญ การจัดการฝึกอบรมในประเทศไทยเกือบทั้งหมดพึ่งพิงรูปแบบนี้ เป็นการสื่อสารทางเดียว แต่สิ่งที่ควรเสริมเข้าไปกับการฝึกอบรมคือทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์ กับการฝึกอบรมนั้นๆ ให้มากที่สุด ผ่านการถามตอบ สร้างประเด็นที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสอภิปราย แสดงความคิดเห็น ตั้งคำถาม หรือตอบคำถาม

2.4.3.2 การจัดประสบการณ์ตรง เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสัมผัสบรรยากาศ ได้เห็น และได้ลงมือปฏิบัติจริง จากสถานการณ์จำลอง การใช้กรณีศึกษา การเรียนรู้ในจากห้องปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การทดลองทำงาน การฝึกหัดงาน เพื่อฝึกประสบการณ์ ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างมากขึ้น และเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนและผู้สอนสามารถได้ความรู้เพิ่มเติม เทคนิคที่นำมาใช้ได้แก่ การใช้เกมจำลอง การเล่นบทบาทสมมติ การค้นคว้าและนำเสนอ การฝึกปฏิบัติการในห้องปฏิบัติการ การฝึกหัดงาน ทัศนศึกษาดูงานบนพื้นฐานของการจัดการศึกษาในรูปแบบต่างๆ

2.4.3.3 การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action learning) เป็นเทคนิคที่นำมาใช้เพื่อให้แรงงานไทยด้านบัญชีที่เป็นผู้มีความรู้เชิงเทคนิคทางวิชาชีพ มีประสบการณ์การทำงานอันทรงคุณค่า เป็นพื้นฐานความรู้ของแต่ละคนในกลุ่มการเรียนรู้ ได้ลงมือทดลองปฏิบัติตามสถานการณ์สภาพแวดล้อมต่างๆที่เกิดขึ้นจริง และรู้วิธีการเรียนรู้เพื่อแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องได้ด้วยตนเอง ซึ่งจัดเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมที่จะนำไปสู่การฝึกทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ และสะท้อนกลับความคิด โดยในการดำเนินการเรียนรู้ จะมีพี่เลี้ยงที่เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการแตกประเด็น มีวาทะศิลป์ในการโน้มน้าวให้กลุ่มร่วมกันระดมความคิดและแสดงความคิดเห็นออกมา ที่นำไปสู่องค์ความรู้ใหม่ และเรียนรู้วิธีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องต่อไปได้ โดยขั้นตอนของ M.J. Marquardt (2009) มีดังนี้

1. จัดกลุ่ม เป็นทีม ทีมละประมาณ 4-8 คน ที่มีพื้นฐานประสบการณ์แตกต่างกัน ซึ่งจะทำให้ได้แนวคิด มุมมอง และแนวทางที่นำไปสู่ข้อสรุปของการเรียนรู้
2. ระบุปัญหา โดยการเลือกปัญหาต้องเป็นปัญหาที่กลุ่มสามารถเข้าใจได้ และมีแนวทางการแก้ไขได้หลายวิธี

3. กระบวนการ ใช้การตั้งคำถาม ตั้งใจรับฟัง ระดมความคิดเห็น สะท้อนกลับความคิด ระดมความคิด หาแนวทางอย่างใกล้ชิด
4. นำสู่การปฏิบัติ ทดลองแก้ไขปัญหาตามแนวทางที่วางแผนไว้
5. สรุปผลการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน โดยการนำเสนอ
6. มีพี่เลี้ยงหรือครูฝึกที่มีความเชี่ยวชาญ สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดเส้นทาง

2.4.3.4 การเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการชี้นำตนเอง แรงงานไทยด้านบัญชี มีความรู้และประสบการณ์ แต่ด้วยบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบแตกต่างกัน และความเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางทำให้ในบางประเด็น บางอุตสาหกรรมธุรกิจ การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองสามารถตอบสนองต่อความต้องการเรียนรู้ที่เฉพาะเจาะจงนั้นๆได้ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าการทำสัญญาการเรียนรู้เป็นเทคนิคการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยผู้เรียนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นของตนเอง ตามความสนใจและความต้องการในรูปแบบที่ตนเองกำหนดได้ โดยรูปแบบของการเรียนรู้ด้วยการใช้สัญญาการเรียนรู้เป็นตัวส่งเสริมการแสวงหาความรู้ ผู้สอนสามารถนำมาใช้ควบคู่กับการเรียนการสอนในห้องเรียนได้โดยมีขั้นตอนในการเรียนรู้ โดยแรงงานไทยกำหนดเรื่อง วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการ กำหนดแหล่งที่สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต การเรียนรู้จากผู้รู้ด้วยการสอบถาม สัมภาษณ์ รวมถึงจัดให้มีหลักฐานการเรียนรู้เพื่อใช้สำหรับการประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนหรือเพื่อนร่วมทางการเรียนรู้ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ให้แรงจูงใจ เป็นที่ปรึกษาในการเรียนรู้ โดยมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ่านการชี้นำตนเอง

2.4.3.5 การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นเรื่องที่สามารถทำได้ง่าย และตรงตามสถานการณ์ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย พบว่าการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันผ่านระบบสารสนเทศเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถจัดเวลาการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ทุกที่เรียนรู้วิทยาการความรู้ใหม่ๆที่มาจากต้นฉบับจริง จากต่างประเทศและในประเทศ การเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการเรียนรู้จากยุค web 1.0 ที่ผู้สอนเป็นผู้ใส่เนื้อหาฝ่ายเดียว การสื่อสารแบบทางเดียวผ่านข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ในรูปแบบของเว็บเพจ (Webpage) หรือกระดาน (Blackboard) ไปสู่ยุค web 2.0 ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วม มีการส่งภาพ เสียง เว็บเบราว์เซอร์ E-learning มีการใช้ระบบการสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และเคลื่อนต่อไปยังยุค Web 3.0 ที่เพิ่มระบบการจัดการเนื้อหาและข้อมูล อำนวยความสะดวกแก่ผู้สอนและผู้เรียน เลือกเนื้อหาการเรียนรู้อย่างเฉพาะเรื่องได้ง่ายและค้นหาความรู้ต่างๆได้จากทุกมุมโลก โดยไม่ต้องใช้การเดินทางเข้าสู่ห้องเรียน แต่สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนได้

2.4.3.6 การจัดทำโครงการแลกเปลี่ยน การเรียนรู้อย่างเป็นทางการเป็นธรรมชาติผ่านโครงการแลกเปลี่ยน อาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศในการประสานงาน ทั้งในเชิงของการรับบุคลากรจาก

ประเทศสมาชิกอาเซียนมาร่วมปฏิบัติงานในองค์กร หรือการส่งแรงงานไทยด้านบัญชีไปประกอบวิชาชีพกับองค์กรในต่างประเทศในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านภาษา วัฒนธรรม การปรับตัว และปรับปรุงกระบวนการทำงานของตนเองให้มีความเป็นระหว่างประเทศ

2.5 การประเมินผล เป็นการประเมินความสามารถของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม มีดังนี้

1. การประเมินผลการเรียนรู้ ใช้การทดสอบข้อเขียน หรือใช้การทดสอบปากเปล่า ตามแบบทดสอบที่ได้พัฒนาขึ้น ทดสอบปฏิบัติเสมือนจริง ตามแบบทดสอบที่ได้พัฒนาขึ้น โดยเน้นที่สมรรถนะของการทำงานได้ภายใต้เงื่อนไขสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น ใช้บริบทของอาเซียนเป็นหลัก และการสนทนาภาษาอังกฤษได้ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เขียนสะท้อนความรู้ ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาเป็นแนวทางหรือคู่มือในการเรียนรู้ต่อไปได้

2. การนับเวลาเข้าเรียน เป็นการประเมินผลในเชิงปริมาณที่ไม่สามารถวัดความรู้ความสามารถที่แท้จริง แต่เป็นตัวชี้วัดตัวหนึ่งที่น่าไปใช้ในการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี

3. การติดตามผลการนำไปใช้ เป็นการประเมินผลในลักษณะของการติดตามการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม ซึ่งการติดตามผล มักดำเนินการในช่วง 3-6 เดือนภายหลังจากจบการจัดการศึกษาเหล่านั้นไปแล้ว ดำเนินการประเมินโดย ผู้เรียนประเมินตนเอง หัวหน้างาน ประเมินการเปลี่ยนแปลงของการทำงานว่ามีการนำความรู้ ความสามารถ ทักษะที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ในงานมากน้อยเพียงใด และให้นำไปเป็นเกณฑ์ตัวหนึ่งในการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปี เพื่อร่วมงานประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกันถึงการเปลี่ยนแปลงร่วมด้วย

กล่าวโดยสรุป (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี มีองค์ประกอบของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ประเมินความต้องการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ที่เป็นการทำความเข้าใจแนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นอยู่และที่จะต้องปฏิบัติเมื่อเป็นประชาคมอาเซียนในด้านขององค์ความรู้ ทักษะ ที่จำเป็นต้องได้รับการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ได้แก่ ระบุและบรรยายอาชีพ ระบุความรู้พื้นฐาน วิเคราะห์การปฏิบัติ ตรวจสอบภาระกิจที่ต้องปฏิบัติ ประเมินความต้องการจำเป็น 2) การวางแผน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน เป็นการวางแผนทางการจัดการศึกษา ที่มีการแบ่งหลักสูตรแต่ละด้านให้ย่อยลงไปเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่สามารถจบในตัวเองและสามารถประเมินผลผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ได้ มีขั้นตอน ได้แก่ กำหนดวัตถุประสงค์ปลายทางเชิงพฤติกรรมสำหรับแต่ละหน่วยการเรียนรู้ จัดลำดับภาระงานและเนื้อหาสำหรับแต่ละงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยมีหน่วยการเรียนรู้ที่

หลากหลาย และมีระยะเวลาของการศึกษาแต่ละหน่วยสั้น ที่ให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ และ เลือกรูปแบบ การที่เหมาะสม โดยบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติเข้ามาใช้ร่วม ในการสร้างทักษะที่จำเป็น ของแรงงานไทยด้านบัญชี 3) การเตรียมการ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ที่เป็นการเตรียมการสำหรับ การจัดการศึกษา ได้แก่ พัฒนาแบบทดสอบ พัฒนาร่างแนวทางการเรียนรู้ ตรวจสอบและปรับปรุง แก้ไข แลพัฒนาหลักสูตรและระบบการจัดการเรียนรู้ 4) การดำเนินการ เป็นขั้นตอนของการกำหนด ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความเป็นมิตร การดำเนินการผ่านกิจกรรมที่หลากหลายที่เหมาะสมกับผลลัพธ์การเรียนรู้ เช่นการบรรยาย อภิปราย การเรียนรู้ผ่านเหตุการณ์จำลอง การใช้ห้องจำลองสถานการณ์ รววมถึงการฝึกปฏิบัติในการแก้ปัญหา โดยการนำแนวทางของการจัดการศึกษาตามการเรียนรู้จากการปฏิบัติมาใช้ที่มีที่เลี้ยงในการ ดำเนินการอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ การขึ้นนำตนเอง การเรียนรู้ด้วยตนเองผ่าน อุปกรณ์เทคโนโลยี และ 5) การประเมินผล เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ การนับเวลาเข้าเรียนและ การติดตามผลการนำไปใช้

3. คุณลักษณะของแรงงานไทยที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

คุณลักษณะแรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกให้ เห็นถึงการมีความพร้อมในการปฏิบัติงานตามบทบาทและหน้าที่เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดย แบ่งเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

3.1 คุณสมบัติของแรงงานด้านบัญชี เป็นคุณสมบัติที่ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศได้มีการกำหนดคุณสมบัติของแรงงานที่ประเทศสมาชิกอาเซียนให้การยอมรับ ตามข้อตกลง ยอมรับร่วมของอาเซียนสำหรับบริการวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย 1) วุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรี ทางบัญชี หรือผ่านการทดสอบที่เทียบเท่า ซึ่งสอดคล้องกับคุณสมบัติของผู้ทำบัญชีและผู้สอบบัญชี ของไทย 2) การเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ใบอนุญาตยังไม่สิ้นผล ในประเทศไทยหมายถึงผู้ทำบัญชีที่ ขึ้นทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าและผู้สอบบัญชีที่มีใบอนุญาตจากสภาวิชาชีพบัญชี โดยข้อมูล ของการศึกษาของ World Bank (2014) พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนมากที่สุดในอาเซียน 3) การมี ประสบการณ์ด้านบัญชีไม่น้อยกว่า 3 ปี สละสมภายในระยะเวลา 5 ปี ซึ่งผู้ทำบัญชีไทย ไม่มีข้อกำหนด ข้อนี้ แต่ผู้สอบบัญชีมีข้อกำหนดเรื่องประสบการณ์ทางด้านที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า 3 ปี ภายใน ระยะเวลา 5 ปี และ 3,000 ชั่วโมง 4) การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี ซึ่งทุกประเทศมีการ กำหนดจำนวนชั่วโมงในการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี แต่ข้อมูลของการศึกษาของ World Bank (2014) ประเทศไทยมีจำนวนชั่วโมงต่ำที่สุดในอาเซียน ที่ 12- 18 ชั่วโมงต่อปี ในขณะที่ ประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นกำหนดที่ 40 ชั่วโมงต่อปี ประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ อาจกดดัน ไม่ ยอมรับคุณสมบัติของแรงงานไทยด้านบัญชี เนื่องจากการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องของไทยมีน้อย ไม่

สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของมาตรฐานทางการบัญชีระหว่างประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลง และความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น 5) การรับรองซึ่งการรักษาระบบบัญชีของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี จากองค์กรวิชาชีพบัญชีภายในประเทศ ประเทศไทยอ้างอิงข้อกำหนดจรรยาบรรณระหว่างประเทศ ซึ่งคุณสมบัติที่ประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศกำหนดและยอมรับร่วมกันทั้ง 5 ข้อข้างต้น แสดงให้เห็นว่าแรงงานไทยด้านบัญชีต้องเตรียมตัวในการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพให้มากกว่าที่กฎหมายภายในประเทศกำหนด

3.2 คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี เป็นคุณลักษณะของแรงงานที่สามารถพัฒนาได้จากการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ประกอบด้วย 1) ความรู้ ความเข้าใจทางด้านวิชาชีพบัญชี เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน ความรู้ด้านการเงิน และข้ามศาสตร์ ความรู้องค์กรและธุรกิจ และเทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ความรู้เฉพาะทางที่เจาะจง เป็นความรู้เฉพาะทาง เฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรม และเฉพาะประเทศอาเซียน เช่นกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ภาษีอากร แต่ละประเทศอาเซียน 3) การมีทักษะทางวิชาชีพบัญชี เป็นทักษะที่แรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความพร้อมสามารถปฏิบัติงาน ให้บริการอย่างมืออาชีพ ได้แก่ ทักษะทางปัญญา เป็นทักษะในการนำความรู้ไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหา และนำไปสู่ผลลัพธ์การปฏิบัติงานที่ดี ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติ เป็นทักษะทั่วไป เช่น ความชำนาญทางตัวเลข เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการปฏิบัติหน้าที่ เป็นทักษะที่ในการให้บริการข้อมูลที่มีการคิดวิเคราะห์ ประมวลข้อมูลสู่การตัดสินใจของฝ่ายบริหาร เป็นหลักของการให้บริการมืออาชีพทักษะในการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นทักษะของการทำงานร่วมกับผู้อื่นในองค์กรได้ดี การทำงานเป็นทีม การปฏิสัมพันธ์กับผู้มีวัฒนธรรมหรือความคิดเห็นต่างกันได้ 4) ทักษะด้านภาษาอังกฤษ เป็นทักษะของภาษาที่ใช้ติดต่อสื่อสารในการเชื่อมคนบนโลก ซึ่งมีความสำคัญมากเนื่องจากมาตรฐาน องค์ความรู้ ที่ทันสมัยเป็นภาษาอังกฤษ 5) ทักษะการเรียนรู้ เป็นผู้เรียนรู้ต่อเนื่องตลอดเวลา เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้

กล่าวโดยสรุป (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี มีคุณลักษณะของแรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความพร้อมประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณสมบัติของแรงงานไทยด้านบัญชี เป็นคุณสมบัติที่ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศให้การยอมรับตามข้อตกลงยอมรับของอาเซียนสำหรับสาขาบริการวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย 5 ข้อ ได้แก่ วุฒิการศึกษา การเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี การมีประสบการณ์ด้านบัญชี การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ การมีความประพฤติที่ดี ซึ่งแรงงานไทยด้านบัญชีมีคุณสมบัติที่เหมาะสมใน 5 ข้อ แต่มีประเด็นในการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพที่ประเทศสมาชิกอาจไม่ยอมรับคุณสมบัติของแรงงานไทยด้านบัญชี จากการบังคับชั่วโมงที่ต่ำกว่าประเทศสมาชิกอื่น ๆ ทั้งหมด ซึ่งการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องมีความสำคัญต่อการติดตามเท่าทันการ

เปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพบัญชี และ 2) คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี เป็นคุณลักษณะที่สามารถพัฒนาขึ้น ในด้านที่เกี่ยวข้องกับความรู้และทักษะที่เหมาะสมต่อการมีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของแรงงานไทยด้านบัญชี

ตอนที่ 2.2 ผลการตรวจสอบ (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

การนำเสนอในตอนที่ 2.2 นี้เป็นการนำเสนอผลการตรวจสอบ (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ดังที่นำเสนอไปในตอนที่ 2.1 ผลการตรวจสอบขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในระดับนโยบายทางการศึกษาและทางด้านบัญชี จำนวน 13 ท่าน ประกอบด้วย นักการศึกษา นักวิชาการ ผู้บริหารทางด้านจัดการศึกษา และนักการศึกษา ผู้บริหารทางด้านบัญชี เป็นต้น (รายชื่อตามภาคผนวก ค) จัดขึ้น ณ อาคารสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในวันศุกร์ที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2557 ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นการสนทนากลุ่ม 6 ประเด็น (ภาคผนวก ง) โดยการสนทนากลุ่มรวมในภาพรวมและแบ่งกลุ่มย่อยเป็น 3 กลุ่มที่มีผู้เข้าร่วมการสนทนาที่มีลักษณะแตกต่างกัน ผลการจัดการสนทนากลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

1. ความเหมาะสมของนโยบายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

ผลการสนทนากลุ่มในประเด็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของนโยบายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 13 คน ได้ร่วมกันสรุปความคิดเห็น ดังต่อไปนี้

1.1 นโยบายระดับอาเซียน เป็นกรอบของการจัดการศึกษาในภาพรวมในการที่ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมดต้องร่วมมือกัน ซึ่งใน (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี สรุปได้ว่า กำหนดมาตรฐานฝีมืออาเซียน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ ให้มีระดับเดียวกัน รองรับการเคลื่อนย้ายบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญ ถ่ายโอนความรู้ เทคโนโลยีทางการศึกษา สร้างแหล่งเรียนรู้ทางด้านวิชาชีพบัญชี เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้สู่การเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตได้ ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทั้งสองกลุ่มย่อยจำนวน 9 คน ในจำนวน 13 คนนี้ ได้เสนอความคิดเห็นโดยสรุปได้ว่า นโยบายระดับอาเซียน จะประสบความสำเร็จในการเป็นมาตรฐานแรงงานเดียวกันทั้งอาเซียนได้ ประเทศที่พัฒนาแล้วต้องมาเป็นพี่เลี้ยง เข้ามาส่งเสริม สนับสนุน ทักษะแรงงานที่ขาดไป โดยการเคลื่อนย้ายแรงงานจะเป็นกลไก

ที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และยกระดับมาตรฐานฝีมือแรงงานให้เป็นที่ยอมรับได้ กล่าวโดยสรุป คือ ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเห็นด้วยในประเด็นของนโยบายระดับอาเซียน

1.2 นโยบายระดับประเทศ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 13 คน เห็นด้วยกับนโยบายระดับประเทศในการจัดการศึกษาทางด้านบัญชีของประเทศไทย ที่ต้องการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันให้เป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงานในประเทศและในอาเซียน และส่งเสริมการใช้ทักษะภาษาอังกฤษที่สามารถสื่อสารได้ ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มย่อยกลุ่มหนึ่ง จำนวน 5 คนในจำนวน 13 คนเห็นสอดคล้องกันถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษ สรุปได้ว่า การทำให้แรงงานมีความพร้อมด้านภาษาอังกฤษ เป็นตัวผลักดันให้แรงงานมีความมั่นใจที่จะไปทำงานในระดับอาเซียน โดยระดับภาษาให้เป็นการสื่อสารได้อย่างมั่นใจ นอกจากนี้ผู้เข้าสนทนากลุ่มท่านหนึ่งเสริมในเรื่องของการจุดเด่นที่เป็นศักยภาพทางด้านบัญชี การให้บริการเป็นแนวทางของการพัฒนาแรงงานไทยด้านบัญชีต่อไปดังนี้

“.....ภาษาเราคงแข่งสู้สิงคโปร์ มาเลเซียไม่ได้ แต่จะทำอย่างไรให้คนของเรามีจุดเด่น เพื่อดึงดูดความต้องการแรงงานไทยด้านบัญชีแทนได้..... ”

(ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม, สนทนากลุ่ม, 5 กันยายน พ.ศ. 2557)

กล่าวโดยสรุปว่า ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเห็นด้วยในประเด็นของนโยบายระดับอาเซียน ที่ส่งเสริมยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของแรงงานให้เป็นที่ยอมรับของตลาดในประเทศและตลาดอาเซียน โดยต้องมีภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสารในการเชื่อมต่อการทำงาน และให้ส่งเสริมจุดเด่นของการให้บริการทางวิชาชีพบัญชีที่มีความแตกต่างจากทั่วไป

1.3 นโยบายระดับสภาวิชาชีพบัญชี ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 13 คน เห็นด้วยกับนโยบายระดับสภาวิชาชีพบัญชี เป็นนโยบายที่ดำเนินการอย่างใกล้ชิดในการพัฒนาแรงงานไทยด้านบัญชีสู่มาตรฐานระดับสากล ให้มีความรู้ข้ามศาสตร์ เป็นนักปฏิบัติที่มีความเชี่ยวชาญ ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มย่อยทั้งสองกลุ่มย่อย จำนวน 8 คน ใน 13 คน กล่าวถึงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี ต้องส่งเสริมการฝึกปฏิบัติให้มาก และตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่จะเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาไปสู่ระดับสากลได้ กลุ่มที่ได้รับการพัฒนาเชิงปฏิบัติแล้วต้องทำการประชาสัมพันธ์ในเชิงระดับประเทศ ส่งเสริมการจ้างงานในประเทศและต่างประเทศ โดยการจับคู่ความต้องการของตลาดแรงงานอาเซียนกับผู้ที่มีความพร้อมจากการจัดการศึกษาแล้ว นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มหนึ่งกลุ่มย่อย จำนวน 5 คน ใน 13 คน ยังกล่าวถึงนโยบายระดับองค์กร หรือหน่วยงาน ที่จะเกื้อหนุนส่งเสริมให้แรงงานไทยด้านบัญชีได้รับการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน กล่าวโดยสรุป คือผู้สนทนากลุ่มเห็นด้วยกับรายละเอียดของนโยบายระดับสภาวิชาชีพบัญชี ในการ

ส่งเสริม สนับสนุนให้แรงงานไทยด้านบัญชีเป็นนักปฏิบัติที่มีความรู้ ความสามารถ เป็นที่ยอมรับของ ตลาดแรงงานไทยและอาเซียน และให้มีการเพิ่มนโยบายระดับองค์กรหรือหน่วยงาน

2. ความเหมาะสมของกระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

ผลการสนทนากลุ่มในประเด็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 13 คน ได้ร่วมกันสรุปความคิดเห็น ดังต่อไปนี้

2.1 การประเมินความต้องการ ผู้วิจัยนำเสนอการประเมินความต้องการ แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ระบุอาชีพและบรรยายอาชีพ 2) ระบุความรู้พื้นฐาน 3) วิเคราะห์การปฏิบัติงาน 4) ตรวจสอบภาระงานที่ดีที่ต้องปฏิบัติ และ 5) ประเมินความต้องการเรียนรู้ที่จำเป็น ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มสามารถย่อย จำนวน 13 คน เห็นด้วยทั้งหมดว่าในขั้นตอนแรก ต้องมีการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพของนักบัญชีในปัจจุบันกับนักบัญชีในอาเซียน เพื่อให้เห็นว่ามีช่องว่างที่นำไปสู่การพัฒนา รวมถึงการวิเคราะห์เปรียบเทียบและแสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาที่ผ่านมายังไม่สามารถทำให้แรงงานไทยด้านบัญชีมีความพร้อมได้และจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาตามรูปแบบนี้ ซึ่งเป็นการสะท้อนความชัดเจนของความต้องการจำเป็นที่ต้องการการพัฒนาอย่างแท้จริง

2.2 การวางแผนการจัดการศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอการวางแผนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดวัตถุประสงค์ปลายทางเชิงพฤติกรรม 2) จัดลำดับภาระงานและเลือกเนื้อหาสำหรับแต่ละงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และ 3) เลือกวิธีการที่เหมาะสม ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มสองกลุ่มย่อยในสามกลุ่ม จำนวน 9 คน ใน 13 คนเห็นด้วยกับการกำหนดวัตถุประสงค์ปลายทางเชิงพฤติกรรมให้เป็นลักษณะของผลลัพธ์ที่คาดหวัง (Expected Result) ว่าแรงงานไทยด้านบัญชีที่คาดหวังจะมีคุณลักษณะอย่างไร ตามที่ทางสากลกำหนด เช่นตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติกำหนด (NQF) หรือตามที่อาเซียนร่วมกันกำหนด ประกอบด้วย 3 เรื่อง ได้แก่ สมรรถนะหลัก เป็นความสามารถที่ทุกคนที่เป็นแรงงานด้านบัญชีต้องมี สมรรถนะทั่วไป เป็นความสามารถในการจัดการ การปฏิบัติตามหลักของมาตรฐานทางวิชาชีพบัญชี และสมรรถนะเฉพาะทาง เป็นความสามารถที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของภาระกิจได้ และแสดงความคิดเห็นถึงเกี่ยวกับการจัดลำดับภาระงานและเนื้อหาที่สอดคล้องกัน โดยให้จัดทำเป็นฐานข้อมูลของแรงงานในการพัฒนาการเรียนรู้ ในการเกิดความเชี่ยวชาญด้านใดด้านหนึ่งที่สอดคล้องกับบริบทประชาคมอาเซียน โดยจัดเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ที่ให้ผู้เรียนทราบถึงการเรียนรู้ทั้งหมดว่าเมื่อจบเนื้อหา

ส่วนนี้แล้ว ต้องไปสู่การเรียนส่วนตัวต่อ อย่างไรก็ตาม และผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 13 คน เห็นด้วยกับการเลือกกิจกรรมที่มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติ การมีประสบการณ์ที่นำไปใช้กับการทำงานได้ทันที

2.3 การเตรียมการ ผู้วิจัยนำเสนอการเตรียมการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน แบ่งเป็น 4 ขั้นตอนได้แก่ 1) พัฒนาแบบทดสอบ 2) พัฒนาร่างแนวทางการเรียนรู้ 3) ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข และ 4) พัฒนาหลักสูตรและระบบจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มหนึ่งกลุ่มย่อยในสามกลุ่ม จำนวน 5 คน ใน 13 เห็นว่าการพัฒนาหลักสูตร เป็นขั้นตอนที่มีกระบวนการดำเนินการภายในที่ซับซ้อน ควรดึงออกมาเป็นขั้นตอนใหญ่ที่จะแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาหลักสูตรในการจัดการศึกษา โดยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นต้องมีการกลั่นกรองว่าสามารถพัฒนาแรงงานไทยด้านบัญชีให้ได้ผลลัพธ์ที่คาดหวัง ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2.4 การดำเนินการ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทั้งสามกลุ่มย่อย จำนวน 13 คน เห็นด้วยกับการดำเนินการจัดการศึกษาให้ตัวการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ คำนึงถึงความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์อันทรงคุณค่าที่ควรค่ากับการเป็นแหล่งเรียนรู้ ต่อยอดความรู้เพิ่มพูนประสบการณ์ผ่านกระบวนการของการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นการตั้งคำถามตอบคำถาม สะท้อนความคิด แลกเปลี่ยนก่อนนำมาทดลองทำและสรุปผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้ผู้เรียนมีแนวทางของการหาความรู้เพิ่มเติมให้สามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องต่อไป และย้ำถึงความสำคัญของกลุ่มเป้าหมายว่าต้องสามารถเข้าถึงผู้เรียนได้จริง ในเวลาที่เหมาะสมกับต้องตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ในการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ที่สอดคล้องกับบริบทของการเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งเป็นไปตามหลักการของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม หนึ่งกลุ่มย่อย จำนวน 4 คนใน 13 คน เสนอแนะให้คำนึงถึงความยืดหยุ่นในการดำเนินการจัดการศึกษาที่แท้จริง ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ตอบสนองต่อการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีไทย ยังไม่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมาย โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้เอื้อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน ให้เกิดความยืดหยุ่นในการเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคนในพื้นที่จริงทุกที่ ไม่จำกัดเฉพาะที่ส่วนกลาง โดยเฉพาะเรื่องของเวลาที่แรงงานไทยด้านบัญชีมีข้อจำกัดสูงเกี่ยวเนื่องกับการทำงานที่มีช่วงเวลากำหนดขอบเขตที่แน่นอน

2.5 การประเมินผล ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ทั้งสามกลุ่มย่อย จำนวน 13 ท่าน เห็นด้วยกับที่ผู้วิจัยนำเสนอแต่อยากให้มีขีดในการประเมินผล โดยขอให้มีมาตรฐานของการประเมิน ซึ่งหากสามารถผ่านการประเมินนี้ได้ ก็จะได้รับใบรับรองความสามารถในด้านนั้น ซึ่งใบรับรองนี้ต้องเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือให้การยอมรับในมาตรฐานตัวนี้ให้ยอมรับร่วมด้วย เช่น การนำหลักสูตรไปร่วมกับ

องค์กรวิชาชีพบัญชีในต่างประเทศ ก็จะเป็นการยกระดับความน่าเชื่อถือของคุณภาพการจัดการศึกษานอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มหนึ่งกลุ่มย่อยในสามกลุ่ม จำนวน 4 คน ใน 13 ให้ข้อเสนอแนะของการประเมินผล ว่าควรมีการเพิ่มเติมในส่วนของการให้ผลสะท้อนกลับ เพื่อให้รูปแบบนี้เป็นวงจรของการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามสภาพแวดล้อมของการเปลี่ยนแปลงสู่ประชาคมอาเซียน ได้นั้น ควรมีการให้ผลย้อนกลับไปในแต่ละขั้นตอน เพื่อสามารถนำไปปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้น

กล่าวโดยสรุป คือผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 13 ท่านเห็นด้วยกับหลักการสำคัญของกระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี แบ่งเป็น 1) การประเมินความต้องการ เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาช่องว่างจำเป็นของแรงงานไทยด้านบัญชีในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน 2) การวางแผนการจัดการศึกษา เป็นการกำหนดผลลัพธ์ที่คาดหวัง จัดลำดับภาระงานและเลือกเนื้อหาและเลือกวิธีการที่ทำให้บรรลุผลลัพธ์ 3) การเตรียมการ เป็นการเตรียมการจัดการศึกษาในด้านของการพัฒนาแบบทดสอบคู่มือที่เป็นแนวทางการเรียนรู้ ตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านและแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง 4) พัฒนาหลักสูตรและระบบการจัดการเรียนรู้ 5) การดำเนินการ เป็นการจัดการสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ใช้กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เป็นการต่อยอดความรู้และส่งเสริมการหาความรู้ต่อเนืองทางวิชาชีพบัญชี และ 6) การประเมินผล เป็นการประเมินผล โดยการทดสอบเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่ยอมรับในสากล และการรับรองร่วมกันของผู้ผ่านการทดสอบ และการรายงานผลการประเมินย้อนกลับไปยังแต่ละขั้นตอนที่สามารถนำไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดียิ่งขึ้นและให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตามบริบทของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

3. ความเหมาะสมของคุณลักษณะของแรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

ผลการสนทนากลุ่มในประเด็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของนโยบายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 13 คน ได้ร่วมกันสรุปความคิดเห็น ดังต่อไปนี้

3.1 คุณสมบัติของแรงงานด้านบัญชี ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ทั้งสามกลุ่มย่อยจำนวน 13 คน เห็นด้วยกับคุณสมบัติของแรงงานด้านบัญชี ที่สอดคล้องกับข้อตกลงยอมรับของอาเซียนสำหรับสาขาบริการวิชาชีพบัญชี ทั้ง 5 ข้อ ได้แก่ 1) วุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรีทางบัญชี หรือเทียบเท่า 2) การเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ที่ใบอนุญาตยังไม่สิ้นผล 3) การมีประสบการณ์ด้านบัญชีไม่น้อยกว่า 3 ปี ภายในระยะเวลา 5 ปี 4) การพัฒนาความรู้ต่อเนืองทางวิชาชีพบัญชี และ 5) การรับรองซึ่งการ

รักษารรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี จากองค์กรวิชาชีพบัญชีภายในประเทศ ซึ่งคุณสมบัติข้างต้นจะทำให้เกิดนักบัญชีมืออาชีพที่เป็นที่ยอมรับของอาเซียนให้สามารถเคลื่อนย้ายได้ แต่ต้องเป็นไปตามมาตรฐานในระดับสากลยอมรับ นอกจากนี้ การสร้างจุดเด่นที่นอกเหนือจากทางด้านวิชาชีพ ซึ่งเป็นบุคลิกของคนไทยอย่างเรื่องของ Service Minded จะทำให้แรงงานไทยด้านบัญชีเป็นตัวเลือกที่น่าสนใจกว่าประเทศอื่นๆ

3.2 คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ทั้งสามกลุ่มย่อยจำนวน 13 คน เห็นด้วยกับคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี ได้แก่ 1) ความรู้ ความเข้าใจทางด้านวิชาชีพบัญชี 2) ความรู้เฉพาะทาง 3) การมีทักษะทางวิชาชีพบัญชี 4) ทักษะด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และ 5) ทักษะการเรียนรู้ นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม สองกลุ่มย่อย จำนวน 8 คนใน 13 คน ให้ความสำคัญกับ Soft Skills ซึ่งเป็นทักษะของการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งมักไม่มีการสอนกัน แต่ทักษะนี้เป็นจุดอ่อนของแรงงานไทยด้านบัญชีอย่างมาก เพราะแรงงานไทยด้านบัญชีส่วนใหญ่ใช้เวลาในการทำงานเอกสาร จนลืมใช้ทักษะนี้ที่จะสร้างคุณค่างาน สื่อสารงานที่ทำให้เป็นประโยชน์ต่อองค์กรได้

กล่าวโดยสรุป คือผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทั้ง 13 ท่านเห็นด้วยกับคุณลักษณะของแรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ประกอบด้วยคุณสมบัติของแรงงานด้านบัญชีที่แสดงออกถึงความเป็นมืออาชีพที่มีคุณสมบัติสอดคล้องตามที่ข้อตกลงยอมรับของอาเซียนกำหนดไว้ ซึ่งต้องเป็นไปในระดับที่สากลยอมรับ และคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี ซึ่งเป็นความรู้ ทักษะทางด้านบัญชีและความรู้เฉพาะทางที่เป็นความเชี่ยวชาญ รวมถึงทักษะภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ซึ่งสำคัญมากในยุคของการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี ทักษะการเรียนรู้ ที่สามารถติดตามเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของความรู้ใหม่ๆที่เกิดขึ้นทั้งทางวิชาชีพและข้ามศาสตร์ และการมีทักษะการทำงานร่วมกับบุคคล ที่นำไปสู่คุณค่าของงานบริการทางวิชาชีพบัญชี

4. ความคิดเห็นต่อภาพรวมของรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

ผลการสนทนากลุ่มในประเด็นเกี่ยวกับภาพรวมของรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 13 คน เห็นด้วยกับภาพรวมของรูปแบบที่ประกอบด้วยนโยบายการจัดการศึกษาระบบนอกระบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน และ คุณลักษณะแรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความรู้ประชาคมอาเซียน มีความเหมาะสม ทั้งสามส่วนไปด้วยกันได้ดี ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกท่านเห็นด้วยกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่เข้ามาเติมเต็มในการเตรียมความพร้อมของแรงงานไทยด้านบัญชี ซึ่งความรู้ในปัจจุบันเปลี่ยนไว้มาก การแข่งขันสู่ประชาคมอาเซียน จะเป็นการแข่งขันที่คุณภาพการให้บริการของแรงงานที่ต้องสร้างคุณค่าของผลงานโดยใช้ความรู้ ทักษะ และ ประสิทธิภาพ โดยการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะเป็นการพัฒนาที่ตอบโจทย์เรื่องความต้องการของตลาดที่แท้จริง กล่าวโดยสรุปคือผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเห็นด้วยกับภาพรวมที่นำมาประกอบเป็นรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีที่สมบูรณ์

5. ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้ปฏิบัติจริง

ผลการสนทนากลุ่มในประเด็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้ปฏิบัติจริง ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 13 คน ได้ร่วมกันสรุปความคิดเห็นว่า รายละเอียดของรูปแบบมีความชัดเจนที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ และเป็นประโยชน์ในการพัฒนาแรงงานไทยด้านบัญชีในมุมที่ถูกมองข้ามไป ซึ่งรูปแบบนี้สะท้อนให้เห็นถึงความยืดหยุ่นในของผู้เรียนที่สามารถเลือก กำหนดแผนการเรียนและเวลาเรียนของตนเอง ทั้งการเรียนในห้องเรียน นอกห้องเรียน การเรียนผ่านออนไลน์ แต่การดำเนินการได้นั้นผู้จัดการศึกษาต้องมีการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาให้มีเทคโนโลยีที่รองรับต่อการเข้าถึงได้ของการเรียนรู้ที่ดำเนินการมาแล้ว นอกจากนี้ต้องสื่อสารให้ผู้เรียนเข้าใจและยอมรับถึงวิธีการเรียนการสอน การให้ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนเองกับผู้อื่น นำไปสู่การต่อยอดองค์ความรู้ สร้างสรรค์นวัตกรรมทางด้านบัญชี และสู่การเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต นอกจากนี้ ในรูปแบบนี้ไม่ได้กล่าวถึงการสร้างแรงจูงใจให้คนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายมารับการจัด

การศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อม ซึ่งหากขาดกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษา ก็ไม่มีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ กล่าวโดยสรุปคือผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม เห็นว่าการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี มีประโยชน์และมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ หากทุกฝ่ายเห็นความสำคัญ

6. ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

ผลการสนทนากลุ่ม ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มจำนวน 13 คน มีความคิดเห็นอื่นๆเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี โดยสรุปความคิดเห็นได้ว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี เป็นการศึกษาวิจัยที่สะท้อนปรากฏการณ์ของการประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกอาเซียน และเป็นข้อเสนอแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่เป็นรูปแบบของการพัฒนาแรงงานไทยด้านบัญชีไปสู่การมีความพร้อมในการให้บริการที่มีคุณภาพที่ดีขึ้นต่อการแข่งขันอย่างเสรีที่จะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้

สรุปผลการตรวจสอบ (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มซึ่งประกอบด้วยนักการศึกษา และผู้บริหารระดับนโยบายทางการศึกษา ผู้บริหารระดับนโยบายทางด้านบัญชี นักวิชาการทางบัญชี และผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี เห็นด้วยกับ (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีที่ผู้วิจัยนำเสนอ เป็นส่วนใหญ่ แต่มีรายละเอียดบางประการที่ต้องเพิ่มเติมดังที่นำเสนอมาข้างต้น เพื่อให้ร่างรูปแบบมีความถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสมและสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง ผู้วิจัยนำผลการตรวจสอบ (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี มาพัฒนาต่อเป็น รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ซึ่งนำเสนอในตอนที 2.3 ต่อไป ดังนี้

ตอนที่ 2.3 รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ประกอบด้วย 1) นโยบายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี 2) กระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี 3) คุณลักษณะ

ของแรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. นโยบายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

นโยบายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นแนวทางดำเนินการที่นำไปสู่การพัฒนาแรงงานไทยด้านบัญชีให้มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน แบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่

1.1 นโยบายระดับประชาคมอาเซียน เป็นกรอบการดำเนินการที่ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศต้องให้ความร่วมมือกัน ทำงานร่วมกัน ดังต่อไปนี้

1.1.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของอาเซียนทางด้านบัญชีให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

1.1.2 การรับรองและการยอมรับคุณสมบัติของแรงงานด้านบัญชีอาเซียนในการเคลื่อนย้ายบุคคลกรที่มีความรู้ ความชำนาญจากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่ง โดยประเทศที่มีความพร้อมของแรงงานด้านบัญชีทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ นวัตกรรม แนวทางการปฏิบัติทางด้านบัญชีที่ดี เพื่อยกระดับคุณภาพแรงงานอาเซียนไปพร้อมๆกัน

1.1.3 การมุ่งสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต ด้วยการสร้างแหล่งเรียนรู้ ผู้การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

1.2 นโยบายระดับประเทศ เป็นกรอบการดำเนินการของประเทศไทย ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังนี้

1.2.1 การยกระดับขีดความสามารถของแรงงานไทยด้านบัญชีให้เป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงานที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ รองรับการค้าเคลื่อนย้ายของแรงงานในอาเซียน

1.2.2 การพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษในการสื่อสาร

1.2.3 การใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษาให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ

1.2.4 การสร้างจุดเด่นที่เป็นอัตลักษณ์ของการให้บริการทางด้านบัญชีของแรงงานไทย ผู้การยอมรับในระดับอาเซียน

1.3 นโยบายระดับสาขาวิชาชีพบัญชี เป็นกรอบการดำเนินการของสภาวิชาชีพบัญชีในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังนี้

1.3.1 การพัฒนาแรงงานไทยด้านบัญชีสู่ระดับสากล

1.3.2 การส่งเสริมให้เป็นนักปฏิบัติที่มีความรู้ข้ามศาสตร์ ตามมาตรฐานทางวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศ

1.3.3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพบัญชีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ความร่วมมือกันในการทำงาน

1.3.4 การยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี มุ่งเน้นการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการอย่างเหมาะสม

1.4 นโยบายระดับองค์กรหรือหน่วยงาน เป็นการอบการดำเนินการขององค์กรหรือหน่วยงานในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังนี้

1.4.1 การส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ให้มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน และติดตามการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่นำไปเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการทำงาน

2. กระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

กระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบที่เป็นขั้นตอนต่อเนื่องกันในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังนี้

2.1 การประเมินความต้องการ เป็นการระบุและวิเคราะห์อาชีพ วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้เรียน เปรียบเทียบกับการทำงานที่ดีเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

2.1.1. ระบุอาชีพและบรรยายอาชีพ เป็นการบรรยายงานตามลักษณะงานที่เป็นจริง โดยแรงงานไทยด้านบัญชีประกอบอาชีพการให้บริการทางด้านบัญชี เปรียบเทียบกับการบริการทางด้านบัญชีในอาเซียน ซึ่งงานด้านบัญชีเป็นการจัดทำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการได้มาและใช้ไปของเงินมารวบรวมบันทึก จัดประเภท ใหม่มีการแสดงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆและนำมาจัดทำเป็นงบการเงินที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในเชิงวิเคราะห์ ให้แก่ผู้รับบริการระดับของการทาน โดยมีเงื่อนไขการทำงานให้บริการด้านบัญชี โดยทั่วไปต้องปฏิบัติงานตามกรอบมาตรฐาน และรักษาไว้ซึ่งจรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชี ทั้งนี้แรงงานไทยด้านบัญชี ต้องมีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานทางการบัญชีเป็นพื้นฐาน มีความชอบในการคิดคำนวณ มีความละเอียดรอบคอบ

2.1.2 ระบุความรู้พื้นฐาน แม้ว่าแรงงานไทยด้านบัญชีเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ทางสาขาการบัญชีหรือเทียบเท่าที่ได้รับการรับรองจากสภาวิชาชีพบัญชีแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีความแตกต่างด้านของความรู้พื้นฐาน ซึ่งต้องทำการประเมินด้วยตนเองในการเลือกระดับการเรียนรู้เริ่มต้นที่เหมาะสมกับตนเอง รวมถึงการประเมินจากแบบทดสอบก่อนเริ่มเรียน ในการ

กำหนดระดับความรู้ที่มี ซึ่งการระบุเช่นนี้จะช่วยให้เกิดการเรียนการสอนในระดับที่เหมาะสมกับผู้เรียน โดยแบ่งระดับความเชี่ยวชาญเป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. ระดับพื้นฐาน (Foundation) เป็นการมีความรู้ ความเข้าใจในระดับที่สามารถทำงานให้สำเร็จภายใต้คำแนะนำที่เหมาะสม และการแก้ปัญหาที่ไม่ซับซ้อน ใช้การสื่อสารทางวาจาและการเขียนได้

2. ระดับกลาง (Intermediate) เป็นความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เปรียบเทียบและวิเคราะห์หลักการ ทฤษฎี ต่างๆตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จได้ สามารถนำเสนอข้อมูลและอธิบายความคิดให้ชัดเจนผ่านการสื่อสารทางวาจาและการเขียนให้แก่ผู้ที่ไม่รู้เรื่องทางบัญชีเข้าใจ

3. ระดับขั้นสูง (Advanced) เป็นความสามารถในการบูรณาการการวิจัย การรวบรวม เกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาจัดการโครงการ และงานที่ได้รับมอบหมายได้ และสามารถให้คำแนะนำตามความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง นำเสนอและอธิบายข้อมูลในเชิงโน้มน้าวให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในวงกว้าง

2.1.3 วิเคราะห์การปฏิบัติงาน เป็นการวิเคราะห์ปัญหาในการทำงานที่ผ่านมา โดยทั่วไปแรงงานไทยด้านบัญชีมีสภาพการปฏิบัติ ดังนี้

1. มีระดับความรู้พื้นฐานทางด้านบัญชีแตกต่างกัน
2. ไม่สนใจติดตามการเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานทางวิชาชีพบัญชีที่เข้าสู่มาตรฐานระหว่างประเทศ
3. ปฏิบัติตามกรอบเดิมๆที่เคยทำ ไม่มีความคิดสร้างสรรค์
4. มีความสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอย่างจำกัด เป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าหรือการทำงานเชิงรุกทางด้านบัญชี
5. ขาดความตระหนักและเห็นประโยชน์ของประชาคมอาเซียน

ในทางการปฏิบัติ ผู้นำรูปแบบไปใช้ เลือกลงเกณฑ์การวิเคราะห์การปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับงาน ตัวอย่างเช่น ใช้ผลงานเป็นเกณฑ์ในการประเมินผลการทำงานเพื่อเลื่อนขั้น โดยการวิเคราะห์การทำงานภายใต้กรอบเวลา ความผิดพลาดในการทำงานน้อย เอกสารที่เป็นผลงานของการทำงานเช่น กระดาษทำการ รายงานทางการเงิน สามารถมาใช้ในการวิเคราะห์การปฏิบัติงาน

2.1.4 ตรวจสอบภาระงานที่ดีที่ต้องปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบภาระงานที่ต้องทำจริง เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ที่มีการแข่งขันจากการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี การเปิดเสรีทางการค้า การลงทุน สิ่งต่างๆเหล่านี้ส่งผลต่อการยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันไปสู่มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลและสามารถเทียบเคียงกันได้ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เดิมโตรองรับกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองได้ ได้แก่

1. การทำงานเชิงรุก เป็นการรองรับการขยายธุรกิจของประเทศไทยไปยังประเทศอาเซียน การเคลื่อนย้ายแรงงานสู่ประเทศอาเซียน การแข่งขันกับแรงงานท้องถิ่นในประเทศอาเซียน ซึ่งผู้รับบริการมีความคาดหวังว่าแรงงานไทยด้านบัญชีสามารถให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการลงทุน การแข่งขันที่รุนแรง ซึ่งต้อง “รู้เขา รู้เรา” ในเชิงลึก ทั้งสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม

2. การทำงานเชิงรับ เป็นการรองรับรูปแบบของธุรกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงจากการใช้สิทธิประโยชน์ของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การขยายตัวของธุรกิจไทย ธุรกิจต่างชาติที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย และการแข่งขันกับแรงงานจากประเทศอาเซียนที่เข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทย การเคลื่อนย้ายของแรงงานด้านอื่นๆมาร่วมงานในองค์กร

2.1.5 ประเมินความต้องการเรียนรู้ที่จำเป็น เป็นการนำผลการวิเคราะห์ในข้อ 2.1.1. ถึง 2.1.4 มาวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็น ที่ไปกำหนดสมรรถนะหลัก สมรรถนะทั่วไป และสมรรถนะเฉพาะทาง ของแรงงานไทยด้านบัญชีในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1.5.1 สมรรถนะหลัก (Core Competency) ความรู้ ความสามารถและทักษะ ที่ทุกคนในองค์กรมี เป็นคุณค่าร่วมกันขององค์กร ที่ทำให้ทุกคนในองค์กรทำงานร่วมกัน ขับเคลื่อนองค์กรสู่เป้าหมายการดำเนินงาน และการเติบโตก้าวข้ามผ่านการเป็นประชาคมอาเซียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Achievement Motivation)
2. การบริการที่ดี (Service Mind)
3. การสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ (Expertise)
4. การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม และจริยธรรม (Integrity)
5. การทำงานเป็นทีม (Teamwork)
6. ความรู้ด้านภาษาอังกฤษ

7. ทักษะในการสื่อสาร

8. ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์

2.1.5.2 สมรรถนะทั่วไป (Generic Competency) เป็นความรู้ ความสามารถ และทักษะที่ควรต้องมี ซึ่งเป็นความสามารถที่องค์กรคาดหวังและต้องการจากผู้ปฏิบัติงานทางวิชาชีพ บัญชีในการนำความรู้ ความสามารถและทักษะเหล่านี้ออกมาใช้ในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมุ่งเน้นในด้านของจริยธรรม คุณธรรม มาตรฐานทางวิชาชีพบัญชี ที่เป็นกรอบให้ทุกคนต้องปฏิบัติ และการบริหารจัดการ โดยสมรรถนะทั่วไปเหล่านี้ แรงงานไทยด้านบัญชี ได้รับการจัดการศึกษาเนื้อหาความรู้ ทักษะที่เป็นพื้นฐานทั่วไปของการปฏิบัติงานทางวิชาชีพบัญชี จากสถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับการรับรองจากสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ อย่างไรก็ตาม มีความจำเป็นที่แรงงานไทยด้านบัญชีต้องได้รับการพัฒนาในลักษณะของการติดตามการเปลี่ยนแปลงของความรู้เดิมที่มีอยู่และปรับให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้เรียนสามารถหาความรู้เพิ่มเติมระหว่างการทำงานได้เองผ่านแหล่งข้อมูลการประชาสัมพันธ์ของสภาวิชาชีพบัญชี องค์กรวิชาชีพสากล สถาบันฝึกอบรม เป็นการติดตามความรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความรู้ทางวิชาชีพบัญชี การเงิน และการรายงานทางการเงิน โดยสามารถประยุกต์ใช้ความรู้มาสู่การปฏิบัติจริง จัดทำและนำเสนอข้อมูลทางการเงินและไม่ใช้การเงิน
2. การบัญชีต้นทุน การบัญชีบริหาร การวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ประเมินสถานะทางการเงิน เพื่อสนับสนุนการใช้ข้อมูลทางการเงิน
3. การตรวจสอบการให้ความเชื่อมั่นทางการเงิน การประเมินความเสี่ยง
4. ความรู้ ความเข้าใจด้านภาษีอากร สามารถอธิบายและวางแผนภาษี
5. กฎหมาย ข้อบังคับและระเบียบ
6. การบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน
7. สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ เศรษฐศาสตร์
8. การจัดการและกลยุทธ์ทางธุรกิจ
9. เทคโนโลยีสารสนเทศ
10. การตัดสินใจแก้ปัญหา
11. การสื่อสาร การใช้ภาษาและการให้ข้อมูลที่ตรงประเด็น

2.1.5.3 สมรรถนะเฉพาะทาง (Specific Competency) เป็นความรู้ ความสามารถและทักษะที่ทำให้แรงงานไทยด้านบัญชีสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของการทำงานภายใต้การเป็นประชาคมอาเซียน ที่มีรายการระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น ทั้งรายการทางการเงินและมีใช้ทางการเงินที่แรงงานไทยด้านบัญชีมีบทบาททางการบริหารจัดการข้อมูลเหล่านั้น ในการสนับสนุนการตัดสินใจของฝ่ายบริหารในลำดับต่อไป และการเจาะจงอุตสาหกรรมที่มีผลต่อลักษณะของการนำความรู้ที่เป็นเฉพาะทางมาใช้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การแสวงหาความรู้ วิจัย ค้นคว้า สนับสนุนการทำงาน
2. การมีวิจรณ์ญาณทางวิชาชีพ ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหา
3. ความชำนาญทางตัวเลข
4. การเรียนรู้ตลอดชีวิต
5. การจัดการตนเอง
6. การยึดมั่นต่อจรรยาบรรณ
7. การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง
8. การทำงานร่วมกับผู้อื่น การทำงานเป็นทีม
9. การทำงานร่วมกับวัฒนธรรมและภาษาที่แตกต่างกัน
10. การสื่อสารในเชิงโน้มน้าว ชักจูง
11. การพัฒนาความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง
12. ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ การวางแผน การแบ่งงาน
13. ภาวะผู้นำ
14. การบริหารจัดการที่ดี

2.2 การวางแผนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการกำหนดผลลัพธ์ที่คาดหวังปลายทางซึ่งสัมพันธ์กับเนื้อหาและวิธีการที่จะนำมาใช้ให้ตอบสนองต่อผลลัพธ์ที่คาดหวัง

2.2.1 กำหนดผลลัพธ์ที่คาดหวัง เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ปลายทางเชิงพฤติกรรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ที่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่คาดหวังหรือเป้าหมายที่ต้องการให้แรงงานไทย

ด้านบัญชีมีความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างไรบ้าง ภายใต้สภาวะเงื่อนไขอย่างไร ที่ตอบสนองต่อความต้องการการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของแรงงานไทยด้านบัญชี และตอบสนองต่อความต้องการการใช้แรงงานไทยด้านบัญชีในตลาดภายในประเทศและตลาดอาเซียน โดยคาดหวังว่าจะเกิดสมรรถนะทั้ง 3 ด้านตามที่กำหนดใน 2.1.5 ที่แสดงออกถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ในงาน ทักษะที่จำเป็นและทัศนคติในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ที่สัมพันธ์กับงานภายใต้ประชาคมอาเซียน

2.2.2 จัดลำดับภาระงานและเลือกเนื้อหาสำหรับแต่ละงานให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ที่คาดหวัง เป็นการจัดเรียงลำดับงานที่ต้องปฏิบัติก่อนและหลัง หลังจากนั้นเลือกเนื้อหาที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน ที่นำไปสู่การสร้างบทเรียนต่อไป โดยในการปฏิบัติงานอย่างหนึ่งควรเลือกเนื้อหาที่จะทำการสอนจากเรื่องง่ายไปเรื่องยากและซับซ้อน เช่นการบังคับพื้นฐานความรู้ (Pre-requisite) หรือระยะเวลาของประสบการณ์ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน และการเลือกเนื้อหาให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ที่คาดหวังที่ได้กำหนดไว้ตามข้อ 2.2.1 และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่จะนำไปสู่การเตรียมความพร้อมต่อการแข่งขันเสรีเมื่อเป็นประชาคมอาเซียนและสอดคล้องกับหลักการฝึกประสบการณ์ในตอนที่ท้ายเพื่อสร้างการประยุกต์ใช้ของความรู้ เนื้อหาที่จะทำการสอนต้องจัดแบ่งระดับเพื่อให้แรงงานไทยด้านบัญชีสามารถเลือกระดับที่เหมาะสมกับตนเองได้ และต้องแบ่งเนื้อหาเป็นหน่วยการเรียนรู้ย่อยๆ เนื่องจากแรงงานไทยด้านบัญชีมีช่วงเวลาของการเรียนที่จำกัดจากการทำงานที่มีข้อจำกัดด้านเวลา ซึ่งการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้เป็นระยะสั้นจบได้เร็ว แต่ครอบคลุมเนื้อหาในหน่วยเรียนรู้นั้นตามวัตถุประสงค์ สามารถตอบสนองความต้องการที่ผู้เรียนจะเข้าร่วมได้ง่าย และเมื่อจบแต่ละบทเรียน มีการประเมินผลและให้ผลสะท้อนกลับนำไปปรับปรุงต่อไป

2.2.3 เลือกวิธีการที่เหมาะสม เป็นการเลือกวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงผลลัพธ์ที่คาดหวังของการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้

ตัวอย่างวิธีการเรียนรู้ ได้แก่ การบรรยาย การอภิปราย การประชุม การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ผ่านเว็บินาร์ ห้องเรียนเสมือน รวมถึงการใช้แอปพลิเคชัน ที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ได้

2.2.3.1 ประเด็นที่ต้องคำนึงถึง

1. กิจกรรมต้องมีความน่าสนใจ มีเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการผู้เรียน
2. มุ่งเน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี เน้นที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผ่านการตั้งคำถาม หาคำตอบ สะท้อนความคิด กับกลุ่มผู้เรียน เช่น การอภิปรายกลุ่ม กรณีศึกษา

3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการค้นคว้าและนำมาแลกเปลี่ยน
4. การฝึกฝนทักษะทางภาษาอังกฤษ ด้วยการฝึกสนทนาจริงอย่างต่อเนื่อง
5. การใช้สื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัย ซึ่งเหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ มีประสบการณ์และเป็นการลดการต่อต้านจากผู้เรียน

2.2.3.2 หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัญหา 2) กลุ่ม 3) กระบวนการตั้งคำถาม การฟังและสะท้อนกลับความคิด 4) การลงมือปฏิบัติ 5) การนำไปสู่การเรียนรู้ และ 6) การเป็นผู้อำนวยความสะดวก

2.3 การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ เป็นการวางกรอบของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

2.3.1 การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ เป็นการนำข้อมูลของความต้องการทางวิชาชีพบัญชี ที่ได้จากการระบุความต้องการรับการฝึกอบรมในข้อ 2.1.5 กับ การกำหนดผลลัพธ์ที่คาดหวังในขั้นตอนที่ 2.2.1 การกำหนดผลลัพธ์ที่คาดหวัง มาพัฒนาเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กำหนดความสามารถหรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละหัวข้อวิชา ที่มีความแน่นอนและต้องสามารถวัดผลได้ชัดเจน
2. กำหนดมาตรฐานของความสามารถว่าอยู่ระดับใด
3. กำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผล
4. กำหนดปรัชญาทางการสอนหรือวิธีการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความสามารถที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน และการเลือกเทคนิคหรือวิธีการสอนที่ทำให้บรรลุจุดประสงค์ได้อย่างที่ต้องการ

2.3.2 ข้อควรคำนึงในการพัฒนาหลักสูตร มีดังนี้

2.3.2.1 การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน ตรงกับความต้องการเรียนรู้ และความรู้ที่ต้องมีมาก่อน

2.3.2.2 การเข้าถึงการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงทั้งส่วนกลางและภูมิภาค

2.3.2.3 ภาษาหลักที่ใช้ควรมีการใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น

2.3.2.4 วิธีการจัดการศึกษา ที่มีความยืดหยุ่น ตอบสนองต่อการทำงานที่แท้จริง

2.3.2.5 การรับรองหลักสูตร หน่วยงานระดับที่สากลยอมรับเพิ่มระดับความน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นไปแนวทางตามหลักการของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

2.4 การเตรียมการ เป็นการเตรียมการในรายละเอียด เช่นการพัฒนาแบบทดสอบจัดทำคู่มือ และตรวจสอบก่อนนำไปใช้จริง

2.4.1 พัฒนาแบบทดสอบ ในการพัฒนาแบบทดสอบ แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.4.1.1 แบบทดสอบปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นแบบทดสอบเชิงพฤติกรรม วัดตามวัตถุประสงค์ด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี การประยุกต์ใช้ความรู้ที่เฉพาะเจาะจงในงาน ทักษะการปฏิบัติงานทางด้านบัญชี ทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการสื่อสาร ผ่านการจำลองการปฏิบัติงานตามสถานการณ์จริงเพื่อทดสอบการประยุกต์ใช้ความรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดและสอดคล้องกับการวัดผลตามวัตถุประสงค์ปลายทางเชิงพฤติกรรม

2.4.1.2 แบบทดสอบข้อเขียน เป็นแบบทดสอบสำหรับการเขียนตอบ ด้านการวัดความรู้ ทักษะ และหลักการ ทางด้านบัญชี ความรู้ที่เฉพาะทาง และพื้นฐานการสื่อสารภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับเนื้อหาความรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.4.2 พัฒนาร่างแนวทางการเรียนรู้ เป็นการพัฒนาชุดคู่มือการทำงานและสื่อการเรียนรู้ที่นำไปใช้ในการจัดการศึกษาและการศึกษาเพิ่มเติมผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นคู่มือเกี่ยวกับความรู้ทางด้านบัญชี ความรู้เฉพาะทาง ความรู้หลักการภาษาอังกฤษในการสื่อสาร และวิธีการนำความรู้ไปปฏิบัติ ในการจัดการศึกษาจริง โดยแยกเป็นหน่วยการเรียนรู้ย่อยๆ สำหรับใช้สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้

2.4.3 ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข เป็นการนำแนวทางการเรียนรู้และหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญในทางด้านบัญชี ด้านภาษา ทำการตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องก่อนนำไปใช้จริง

2.4.4 การพัฒนาระบบจัดการเรียนรู้ เป็นการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ทำงานง่ายสำหรับผู้เรียน จัดทำคู่มือการใช้งานระบบสารสนเทศในการเรียนรู้ จัดตารางเรียนที่มีความยืดหยุ่น ผู้เรียนสามารถเลือกเวลาเรียนที่เหมาะสม จัดทำคู่มือในการเรียนเป็นภาษาไทย และคัดเลือกวิทยากรที่เหมาะสมที่สามารถดำเนินการสอนเป็นภาษาอังกฤษร่วมได้ จัดทำระบบบันทึกผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.5 การดำเนินการ เป็นการนำผลที่ได้จากข้อ 2.3 และ 2.4 มาดำเนินการจัดศึกษาให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

2.5.1 กำหนดค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา แบ่งเป็น ค่าใช้จ่ายคงที่ ได้แก่ ค่าวิทยากร ค่าสถานที่และค่าใช้จ่ายผันแปร ได้แก่ ค่าบริหารจัดการ ค่าเอกสารและอุปกรณ์ ค่าอาหาร และเครื่องดื่ม

2.5.2 ข้อควรคำนึงในการจัดการศึกษา ได้แก่ การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ตอบสนองต่อการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีไทย การจัดสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร เป็นกันเอง เอื้อต่อการซักถาม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดเตรียมอุปกรณ์ในการสอนและเครื่องมือให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน การใช้งานเทคโนโลยีที่เอื้อประโยชน์ในการจัดการศึกษา เช่นเครือข่ายออนไลน์ แอปพลิเคชัน ระบบแชท ที่ทำให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมอย่างเท่าเทียมกันทุกพื้นที่ ในเวลาที่สะดวกของผู้เรียน ตามกรอบเวลาของการจัดการศึกษา

2.5.3 การดำเนินการจัดการศึกษาตามแนวทางการเรียนรู้จากการปฏิบัติ แรงงานไทยด้านบัญชีเป็นผู้มีความรู้เชิงเทคนิคทางวิชาชีพ มีประสบการณ์การทำงานอันทรงคุณค่า เป็นพื้นฐานความรู้ของแต่ละคนในกลุ่มการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นการฝึกกระบวนการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา แสวงหาคำตอบ และลงมือทำจริง ตามสถานการณ์และสภาพแวดล้อมต่างๆที่เกิดขึ้น โดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินการดังนี้

2.5.3.1 กลุ่ม แบ่งกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชีที่เข้ารับการอบรมเป็นทีม ทีมละประมาณ 5-7 คน ควรมีย่าน้อย 2 กลุ่ม

2.5.3.2 ระบุปัญหาที่เกิดขึ้นว่าจะศึกษาปัญหาใด ที่ทุกคนในทีมต้องเข้าใจและยอมรับ

2.5.3.3 ทำความเข้าใจ บรรยายสภาพปัญหา อธิบายสาเหตุของปัญหา เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา และระบุแผนการดำเนินการ โดยเจ้าของประสบการณ์นั้นเป็นผู้ปรับปรุงการเรียนรู้แนวปฏิบัติให้ดีขึ้น

2.5.3.4 สนับสนุนการเรียนรู้ ที่เอื้อต่อการหาแนวทางใหม่ๆและโอกาสใหม่ๆ

2.5.3.5 แลกเปลี่ยนมุมมอง ให้โอกาสการทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มุมมอง ฝึกตั้งคำถาม สะท้อนกลับ หาแนวทางอย่างใกล้ชิด

2.5.3.6 จัดทำแผนโครงการ ระบุเป้าหมาย ผลผลิต การดำเนินการ ระยะเวลาดำเนินการ และงบประมาณ

2.6.2.1 การสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียน ได้แก่ การประเมินผลผู้สอน การประเมินผลการจัดการศึกษา

2.6.2.2 การประเมินตนเองของผู้สอน

2.6.2.3 การประเมินตนเองของผู้จัดการศึกษา

2.6.3 การรายงานผล เป็นการนำข้อมูลของการประเมินผลทั้งหมด มาประชุมกัน สอบถาม หาแนวทางแก้ไข รวมถึงการศึกษาบริบทของการเปลี่ยนแปลงของประชาคมอาเซียนในแต่ละช่วงเวลา และสะท้อนกลับไปปรับปรุงและพัฒนาขั้นตอนให้ดียิ่งขึ้น

3. คุณลักษณะของแรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

คุณลักษณะของแรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เป็นการแสดงให้เห็นถึงการมีความพร้อมในการปฏิบัติงานตามบทบาทและหน้าที่เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แบ่งเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

3.1 คุณสมบัติของแรงงานไทยด้านบัญชี ที่แสดงออกถึงความเป็นมืออาชีพ ในการมีคุณสมบัติที่เป็นที่ยอมรับตามข้อตกลงร่วมของอาเซียนสำหรับสาขาบริการวิชาชีพบัญชี และการให้บริการด้วยใจ มีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 วุฒิกการศึกษา ปริญญาตรีหรือเทียบเท่าทางด้านบัญชี ที่แสดงออกถึงการมีความรู้ ทางด้านบัญชีที่พร้อมต่อการให้บริการ ที่มีกรอบการทำงานบนพื้นฐานของมาตรฐานทางการบัญชี

3.1.2 การเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่ยังไม่สิ้นผล แสดงให้เห็นว่ามีหน่วยงานในการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชี ที่จะทำให้มั่นใจได้ว่าผู้รับบริการได้รับงานที่มีความน่าเชื่อถือ

3.1.3 การมีประสบการณ์ด้านบัญชีไม่น้อยกว่า 3 ปี สละสมภายในระยะเวลา 5 ปี ที่แสดงให้เห็นว่าประสบการณ์เป็นแหล่งเรียนรู้อันทรงคุณค่าต่อการทำงาน

3.1.4 การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี ที่บ่งบอกว่าการติดตาม เฝ้าทันความรู้และการเปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพบัญชีและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องที่ทำให้เกิดการสร้างคุณค่าในงานบัญชี

3.1.5 การรับรองซึ่งการรักษาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี เป็นการแสดงออกให้เห็นว่าการทำงานตั้งอยู่บนฐานของจรรยาบรรณที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องยึดมั่น ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งตรง เป็นกลาง และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม

3.1.6 การให้บริการด้วยใจ ที่สร้างให้เป็นอัตลักษณ์ของแรงงานไทยด้านบัญชีที่ทำงานด้วยใจที่รัก มีความเข้าใจในงานของตนเอง มีความเชื่อมั่นที่จะให้บริการที่ดีที่สุดแก่ผู้รับบริการ ในการให้บริการที่ประทับใจ ทันทเวลากับความต้องการของลูกค้า ตั้งใจทำงาน มีความจริงใจและไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับผู้รับบริการ

3.2 คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี เป็นคุณลักษณะของแรงงานที่เพิ่มพูนมากขึ้นจากการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แก่

3.2.1 ความรอบรู้และเท่าทันทางวิชาชีพบัญชีและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เป็นการติดตามการเปลี่ยนแปลงของความรู้ด้านต่าง ทั้งมาตรฐานทางการบัญชี เศรษฐศาสตร์ ภาษีอากร การเงิน การติดตามข่าวสารต่างประเทศ

3.2.2 ความรู้เฉพาะทางที่เจาะจง เป็นอุตสาหกรรมที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ เช่น ธุรกิจค้าปลีก ธุรกิจการผลิต ธุรกิจสิ่งทอ ธุรกิจการกลั่นน้ำมัน ธุรกิจขนส่งประเภทต่างๆ การประกอบธุรกิจในอาเซียน ในด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ภาษีอากร แนวปฏิบัติทางบัญชีที่แตกต่างจากมาตรฐานระหว่างประเทศ

3.2.3 ทักษะทางวิชาชีพบัญชี (Technical Skills) เป็นความรู้ ความเชี่ยวชาญ และชำนาญทางด้านบัญชีเช่นความชำนาญทางตัวเลข การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจแก้ปัญหา การใช้โปรแกรมทางบัญชี ที่นำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3.2.4 ทักษะการปฏิบัติงาน (Soft Skills) เป็นความสามารถในการบริหารจัดการ และทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ ความเข้าใจผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างของความคิด วัฒนธรรม ทำงานเป็นทีม มีทักษะทางภาษาและการสื่อสารที่ทำให้ผู้อื่นเข้าใจตรงกัน

3.2.5 ทักษะด้านภาษาอังกฤษ เป็นภาษากลางที่ใช้ในอาเซียน และใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลโดยเฉพาะเมื่อเป็นประชาคมอาเซียน ที่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี

3.2.6 ทักษะการเรียนรู้ เป็นผู้เรียนรู้ต่อเนื่องตลอดเวลา เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

กล่าวโดยสรุป รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี การเปลี่ยนแปลงสู่ประชาคมอาเซียน การแข่งขันอย่างเสรี การรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงาน การเข้าสู่มาตรฐานสากลทางวิชาชีพบัญชี เป็นความจำเป็นที่แรงงานไทยด้านบัญชีต้องมีการเตรียมความพร้อม และพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ให้มีความเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของความรู้และพร้อมต่อการให้บริการในเชิงการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการ รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ สามารถนำไปใช้ในการจัดการศึกษาพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี โดยหน่วยงานจัดการฝึกอบรม สถาบันการศึกษา สภาวิชาชีพบัญชี และองค์กรที่สนใจเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี นโยบายการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนเป็นแนวทางของการพัฒนารูปแบบ ซึ่งประกอบด้วยนโยบาย 4 ระดับ ได้แก่ 1) นโยบายระดับประชาคมอาเซียน เป็นการร่วมมือกันอย่างเป็นเครือข่ายในการจัดการศึกษาไปสู่มาตรฐานเดียวกันของอาเซียน ทำให้แรงงานสามารถเคลื่อนย้ายได้

อย่างเสรี 2) นโยบายระดับประเทศ มุ่งเน้นการยกระดับฝีมือแรงงานไทยด้านบัญชีให้เป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงานไทยและอาเซียน ส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษ ใช้เทคโนโลยีนำการศึกษา สร้างอัตลักษณ์การให้บริการ 3) นโยบายระดับสภาวิชาชีพบัญชี ส่งเสริมแรงงานไทยด้านบัญชีสู่มาตรฐานระดับสากล เป็นนักปฏิบัติที่มีความรู้ข้ามศาสตร์ สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน ยกย่องคุณภาพการจัดการศึกษาในการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี และ 4) นโยบายระดับองค์กรและหน่วยงาน ส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน แล้วติดตามผลการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมในการประเมินผลการทำงาน นโยบายเหล่านี้มีทิศทางและความต้องการสอดคล้องกับการดำเนินการของอาเซียน และเป็นการเตรียมความพร้อมของแรงงานไทยด้านบัญชี ที่เป็นหัวใจของการแสดงขีดความสามารถในการแข่งขัน ยกย่องประเทศไทยสู่การแข่งขันในเวทีสากลได้

กระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

1. การประเมินความต้องการ เป็นการระบุและวิเคราะห์อาชีพ วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย เปรียบเทียบกับการทำงานที่พึงประสงค์ภายใต้บริบทอาเซียน ในการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ 1) ระบุและบรรยายอาชีพ บรรยายถึงอาชีพในการจัดทำบัญชี 2) ระบุความรู้พื้นฐาน ระบุระดับความรู้แบ่งเป็น 3 ระดับได้แก่ ระดับพื้นฐาน ระดับกลางและระดับขั้นสูง ที่เป็นการแบ่งผู้เรียนที่เหมาะสมกับความสามารถในการเรียน 3) วิเคราะห์การปฏิบัติงาน เป็นการวิเคราะห์ปัญหาของผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมา 4) ตรวจสอบภาระงานที่ดีที่ต้องปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบภาระหน้าที่ ที่เปลี่ยนไปจากการทำงานในปัจจุบันเมื่อเป็นประชาคมอาเซียน และ 5) ประเมินความต้องการเรียนรู้ที่จำเป็น เป็นการสรุปผลการวิเคราะห์ตามข้อ 1.1-1.4 แล้วนำมาสรุปเป็นประเด็นความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งแบ่งเป็นสมรรถนะหลัก สมรรถนะทั่วไปและสมรรถนะเฉพาะทาง ซึ่งการดำเนินการทั้ง 5 ขั้นตอนนี้ทำให้ทราบว่าผู้เรียนมีความต้องการเรียนรู้ที่จำเป็นที่สามารถนำไปออกแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในขั้นต่อไปได้

2. การวางแผนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการกำหนดผลลัพธ์ที่คาดหวัง ปลายทางซึ่งสัมพันธ์กับเนื้อหาและวิธีการที่จะนำมาใช้ให้ตอบสนองต่อผลลัพธ์ที่คาดหวังของผู้เรียนอย่างแท้จริง ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดผลลัพธ์ที่คาดหวัง กำหนดเป้าหมายปลายทางในเชิงพฤติกรรมที่คาดหวังให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลง 2) จัดลำดับภาระงานและเลือกเนื้อหาสำหรับแต่ละงานให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ที่คาดหวัง ให้เริ่มเรียนจากสิ่งที่ยากไปสู่อสิ่งที่ยาก เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการของผู้เรียน มีการแบ่งเนื้อหาเป็นหน่วยการเรียนรู้ย่อยๆ ที่สามารถเรียนจบในเวลาสั้น และเข้ามาเรียนต่อเนื่องได้ ตามความสะดวกของผู้เรียน 3) เลือกวิธีการเรียนรู้วิธีการที่ใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน มุ่งเน้นการปฏิบัติที่ตอบสนองความต้องการและ

สอดคล้องกับบริบทของการทำงานจริง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ถามและตอบ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ทั้งนี้การดำเนินการทั้ง 3 ขั้นตอนนี้ทำให้ทราบถึงเป้าหมายของการจัดการศึกษา เนื้อหาและวิธีการที่จะใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนต่อไป

3. การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ เป็นการวางกรอบของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ที่กำหนดจุดประสงค์ในแต่ละหัวข้อ กำหนดระดับมาตรฐานของความสามารถของผู้เรียน กำหนดวิธีการวัดและประเมินผล และกำหนดวิธีการเรียนการสอน โดยต้องจัดให้มีการใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น มีความยืดหยุ่นในการเริ่มเรียน เวลาเข้าเรียน เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนอย่างทั่วถึงได้ และ เพิ่มความน่าเชื่อถือของหลักสูตรด้วยการหาผู้รับรองหลักสูตรที่มีความเป็นสากล ทั้งนี้ การดำเนินการทั้ง 2 ขั้นตอนนี้ ทำให้ได้กรอบในการดำเนินการเตรียมการจัดการศึกษานอกระบบต่อไป

4. การเตรียมการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการเตรียมการในรายละเอียด ได้แก่ 1) การพัฒนาแบบทดสอบ ได้แก่แบบทดสอบปฏิบัติงาน ที่แสดงให้เห็นถึงสมรรถนะและความสามารถของผู้เรียนในการนำความรู้ไปสู่การทำงานจริงได้ทันทีเมื่อจบการศึกษาไปแล้ว และแบบทดสอบความรู้ ความจำ ที่แสดงให้เห็นถึงความรู้ ความเข้าใจของเนื้อหาทางด้านบัญชี ความรู้เฉพาะทางด้านอุตสาหกรรม และความรู้ทางด้านการใช้ภาษา 2) การพัฒนาร่างแนวทางการเรียนรู้ เป็นการพัฒนาคู่มือและสื่อที่ใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน 3) การตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข เป็นการตรวจสอบ ทบทวน โดยผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้นๆที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ และปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปสู่การใช้จริงในขั้นตอนต่อไป 4) การพัฒนาระบบจัดการเรียนรู้ ที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนซึ่งต้องทำให้ใช้งานได้ง่ายกับผู้ใช้ จัดทำคู่มือคัดเลือกวิทยากร จัดระบบบันทึกผลการเรียนรู้

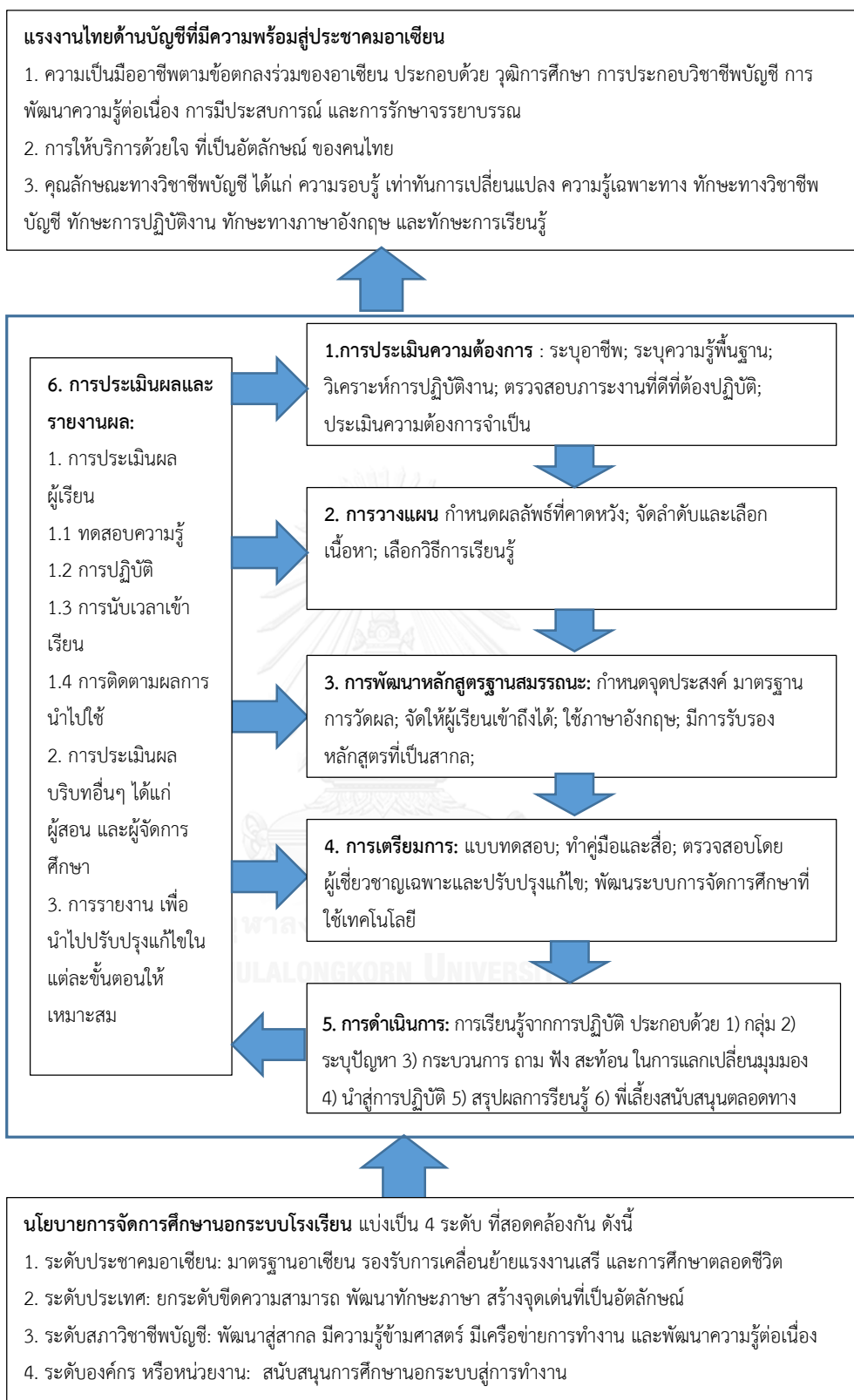
5. การดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นขั้นตอนการนำไปสู่การปฏิบัติได้แก่ 1) กำหนดค่าใช้จ่าย 2) การจัดบรรยากาศ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน และ 3) ดำเนินการเรียนรู้อตามแนวทางการเรียนรู้จากการปฏิบัติ 10 ขั้นตอน ที่เริ่มต้นจากกลุ่ม ระบุปัญหา ทำความเข้าใจ สนับสนุนการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนมุมมอง จัดทำแผนเตรียมนำเสนอ แจกข้อมูลย้อนกลับ ลงมือปฏิบัติ สรุปผล

6. การประเมินผลและการรายงานผล เป็นการประเมินผลผู้เรียน และรายงานผลไปปรับปรุงแก้ไข พัฒนาแต่ละขั้นตอนให้ดีขึ้น ประกอบด้วย 1) การประเมินผลผู้เรียน จากการทดสอบ การนับเวลาเข้าเรียน และการติดตามผลการนำความรู้ไปใช้ 2) การประเมินผลบริบทอื่น โดยการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน การประเมินตนเองของผู้จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนและผู้สอน 3) การ

รายงาน เป็นการนำข้อมูลการประเมินมารวบรวมและประชุมเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และเตรียมการให้ดีขึ้น

เป้าหมายของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน คือการได้แรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ที่มีคุณสมบัติตามข้อตกลงร่วมของอาเซียนสำหรับสาขาบริการวิชาชีพบัญชี ได้แก่ วุฒิทางการศึกษาทางด้านบัญชี การเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี การมีประสบการณ์ทางด้านบัญชี การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ การรับรองซึ่งการมีจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพบัญชี และการบริการด้วยใจ อย่างมืออาชีพ และคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี ที่เพิ่มพูนขึ้นจากการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แก่ ความรอบรู้ และเท่าทันการเปลี่ยนแปลง ความรู้เฉพาะทางที่เจาะจง ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ทักษะการปฏิบัติงาน ทักษะภาษาอังกฤษ และทักษะการเรียนรู้ ซึ่งความรู้และทักษะเหล่านี้ส่งผลให้แรงงานไทยด้านบัญชีมีความมั่นใจและพร้อมต่อการทำงานตามบทบาทและภาระที่ได้รับเมื่อเป็นประชาคมอาเซียนได้

ดังนั้นรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี มีองค์ประกอบ 3 ส่วนได้แก่ 1) นโยบายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี แบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับประชาคมอาเซียน ระดับประเทศ ระดับสาขาวิชาชีพบัญชี และระดับหน่วยงานองค์กรซึ่งเป็นส่วนที่เพิ่มจากการสนทนากลุ่ม 2) กระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี แบ่งเป็น 6 องค์ประกอบ โดยข้อมูลจากการสนทนากลุ่มได้เปลี่ยนจากวัตถุประสงค์ปลายทางเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง ซึ่งชื่อจะสื่อความเข้าใจได้ง่ายกว่าถึงผลลัพธ์ที่เป็นสมรรถนะหลักสมรรถนะทั่วไปและสมรรถนะเฉพาะทาง โดยให้ยึดตามกรอบมาตรฐานที่เป็นสากล นอกจากนี้ควรแยกขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรออกมาจากการเตรียมการ เพื่อความชัดเจนในการดำเนินการและความเข้าใจ และการประเมินผลควรมีการให้ผลสะท้อนกลับ เพื่อให้รูปแบบนี้เป็นวงจรของการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปของการเป็นประชาคมอาเซียน และ 3) คุณลักษณะของแรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ซึ่งข้อมูลจากการสนทนากลุ่มสรุปได้ว่าต้องมีการเพิ่มมูลค่าของการบริการทางด้านบัญชีที่เป็นจุดเด่นจากบุคลิกของคนไทยด้วยการบริการด้วยใจ (Service Minded) และขอให้เพิ่มด้านทักษะปฏิบัติการในด้านของการทำงานร่วมกัน โดยสามารถสรุปเป็นแผนภาพรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีตามแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 7 รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับรายงานไทยด้านบัญชี

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

แม้รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง ชัดเจนและเหมาะสมดีแล้ว อย่างไรก็ตาม การนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้ปฏิบัติจริง จำเป็นต้องศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขของรูปแบบก่อน ผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ไปนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 13 คน ประกอบด้วย นักการศึกษานักวิชาการ ผู้บริหารในองค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนทางด้านบัญชี (รายชื่อตามภาคผนวก ค) ใช้วิธีการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) วันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2557 ห้องประชุม 6-4 อาคารสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ สถานที่ 133 ถนนสุขุมวิท 21 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

จากการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี แบ่งการนำเสนอผลการศึกษาข้อมูลเป็น 2 ตอนได้แก่

ตอนที่ 3.1 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้

ตอนที่ 3.2 ผลการศึกษาเงื่อนไขที่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้

ตอนที่ 3.1 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้

ผลการสนทนากลุ่มในประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 13 คน ได้ร่วมกันสรุปความคิดเห็น ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านนโยบายการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ปัจจัยด้านนโยบายการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่เป็นฉันทามติของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มพบว่านโยบายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ระดับประชาคมอาเซียน ต้องเห็นความสำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในการเตรียมความพร้อมของแรงงานที่เป็นหัวใจของการพัฒนาอาเซียน เช่น สนับสนุนงบประมาณ ให้การรับรองหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นในอาเซียน ให้ความร่วมมือในการแบ่งปัน

สื่อ เอกสาร ผู้เชี่ยวชาญระหว่างประเทศ ระดับประเทศที่ส่งเสริม สนับสนุนให้หน่วยงาน องค์กรต่างๆ จัดการศึกษาในระบบโรงเรียนอย่างต่อเนื่องในการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน เช่น มาตรการทางภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน องค์กรหรือหน่วยงาน สนับสนุนด้านเวลาเรียนแก่แรงงานไทยด้านบัญชีเข้าร่วมการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน เช่น ทุก บ่ายวันศุกร์ของสัปดาห์ เป็นต้น

2. ปัจจัยด้านเนื้อหาสาระ

ปัจจัยด้านเนื้อหาสาระ ที่เป็นฉันทามติของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มพบว่าเนื้อหาสาระที่เป็น การบูรณาการความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชีกับการใส่องค์ประกอบของการเตรียมความพร้อม อย่างกลมกลืน เหมาะสมกับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน โดยเป็นเรื่องที่แรงงานไทย ด้านบัญชีมีความต้องการพัฒนา ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน และตอบสนองต่อความ ต้องการของตลาดแรงงานที่ต้องใช้ความรู้และทักษะเหล่านี้ในการประกอบวิชาชีพบัญชีภายใต้การ แข่งขันของประชาคมอาเซียน โดยเนื้อหาสาระต้องมีการวางแผนและจัดเรียงลำดับจากง่ายไปสู่สิ่งที่ ยาก และซับซ้อน ทำให้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นระบบ รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ สร้างความเข้าใจและนำไปใช้ได้ทันที

3. ปัจจัยด้านอุปกรณ์

ปัจจัยด้านอุปกรณ์ ที่เป็นฉันทามติของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มพบว่าอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการ จัดการศึกษาในระบบโรงเรียน เป็นอุปกรณ์ที่ทันสมัยไปด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จากการที่ เข้าสู่ประชาคมอาเซียน การทำงานข้ามประเทศ ส่งผลให้การจัดการศึกษาต้องใช้อุปกรณ์เชื่อมต่อออนไลน์ อุปกรณ์เหล่านั้นหากนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์เป็นคุณอย่างมาก เช่นการจัดให้มีการเรียนรู้ผ่านระบบ ออนไลน์บนมือถือ เพิ่มช่องทางของการเข้าถึงการจัดการศึกษา การมีระบบติดตามการเรียนการสอน ระบบเก็บบันทึกการรายงานการสอนสำหรับผู้เรียนที่ขาดเรียนไปสามารถกลับมาติดตามในภายหลัง การ จัดทำแอปพลิเคชันข้อมูลที่สนับสนุนการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน และการเรียนรู้ตาม สถานการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนต้องสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองต่อเนื่องตลอดเวลาได้ ทั้งนี้ อุปกรณ์จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้บรรลุเป้าหมายได้ โดยอุปกรณ์ต้องมีความใช้งานง่าย นำใช้ สะดวก ต่อการใช้งานจริง

4. ปัจจัยด้านแรงจูงใจ

ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ที่เป็นฉันทามติของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มพบว่า แรงจูงใจที่เป็นแรงดึงดูด ให้มีความต้องการเข้าร่วมการจัดการศึกษาตามรูปแบบนี้ เช่นการเข้าถึงเครือข่ายกับผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ การเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารก่อนผู้อื่น การได้สิทธิ์เข้าถึงบริการแหล่งข้อมูลข่าวสาร

การได้รับสิทธิพิเศษในการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดก่อน ถ้าในองค์กรนำรูปแบบไปใช้แล้ว สร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนเป็นแต้มพิเศษที่มีความหมายต่อการทำงาน

5. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ที่เป็นฉันทามติของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มพบว่าการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน นำไปสู่การจัดการศึกษาที่สำเร็จอย่างมีคุณภาพ ซึ่งการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ข้อมูลที่แท้จริงของการเป็นประชาคมอาเซียน ความเคลื่อนไหวของการเตรียมความพร้อม แนวทางนโยบายที่รัฐบาลสนับสนุน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ จำเป็นต่อการวางแผนในการจัดการศึกษา การสนับสนุนวิทยากรที่มีความสามารถ และประสบการณ์ตรง จากหน่วยงานรัฐบาลและเอกชน ทำให้การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการจัดการศึกษาที่เป็นเป้าหมายที่สอดคล้องกับทิศทางของประเทศ และความต้องการอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ การทำงานด้านบัญชีเป็นงานที่ต้องสั่งสมประสบการณ์ การเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การที่ภาคเอกชนขนาดใหญ่ให้ความร่วมมือกับภาคการศึกษาในการรับผู้เรียนไปเยี่ยมชมสถานประกอบการ ฝึกประสบการณ์การทำงานในช่วงระยะเวลาหนึ่งทั้งในประเทศและในประเทศอาเซียน ส่งผลให้แรงงานมีทักษะและประสบการณ์ที่นำไปใช้ได้จริง

6. ปัจจัยด้านการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี

ปัจจัยด้านการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี ที่เป็นฉันทามติของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มพบว่าสามารถนำไปผูกกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี จากการบังคับให้แรงงานไทยด้านบัญชีต้องเข้ารับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีในแต่ละปีมีต้องจำนวนชั่วโมงการพัฒนาความรู้ตามที่กำหนด และเป็นการแสดงให้เห็นว่าแรงงานไทยด้านบัญชีมีการติดตามความรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงและเป็นข้อหนึ่งในคุณสมบัติของการเป็น ACPA ตามข้อตกลงร่วมของอาเซียนสำหรับบริการวิชาชีพบัญชี

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านนโยบาย การศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยนโยบายระดับอาเซียน ไปสู่นโยบายระดับประเทศ และระดับหน่วยงานให้ความสำคัญและสนับสนุนส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาแรงงานไทยด้านบัญชีให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน ปัจจัยด้านเนื้อหาสาระที่เหมาะสมต่อการเตรียมความพร้อมทางวิชาชีพบัญชีสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีการจัดเรียงลำดับเนื้อหาอย่างเหมาะสมสู่การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ปัจจัยด้านอุปกรณ์ การจัดอุปกรณ์ที่มีความใช้งานง่ายต่อ

ผู้จัดการศึกษาและผู้เรียนในการเข้าถึงการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทุกที่ ทุกเวลา ปัจจัยด้านแรงจูงใจที่ดึงดูดการเข้าร่วมการจัดการศึกษา ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการร่วมวางแผน สนับสนุนการจัดการศึกษา ปัจจัยด้านการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีที่เป็นภาคบังคับ

ตอนที่ 3.2 ผลการศึกษาเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้

เงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้ หมายถึงข้อแม้ของการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้ปฏิบัติจริง ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ความตระหนัก และการดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

1. เงื่อนไขด้านความตระหนัก

เงื่อนไขด้านความตระหนักของผู้เรียน ที่เป็นฉันทามติของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มพบว่า เงื่อนไขของความตระหนักในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ที่นำไปสู่ความต้องการเตรียมความพร้อมของแรงงานไทยด้านบัญชี ซึ่งผู้เรียนต้องมีความตระหนักในตนเอง มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้พร้อมต่อการเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นนี้ เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ฝึกการลงมือทำมากกว่าการสอนด้านทฤษฎี อาศัยการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ซึ่งหากแรงงานไทยด้านบัญชีขาดความตระหนักแล้ว ถึงแม้จะจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีเนื้อหา วิธีการ ที่ตอบสนองต่อความต้องการก็ตาม แต่แรงงานไทยด้านบัญชีไม่ให้ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมมือในการเรียน ก็ไม่เกิดการพัฒนาและส่งผลให้รูปแบบนี้ไปใช้ไม่สำเร็จได้

2. เงื่อนไขของการดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน

เงื่อนไขของการดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน ที่เป็นฉันทามติของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มพบว่า การดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีกระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ทั้งหมด 6 ขั้นตอนนั้น จำเป็นต้องเริ่มต้นจากขั้นตอนที่ 1 ก่อน ในการประเมินความต้องการจำเป็น ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการเข้าใจกลุ่มเป้าหมายที่รับการจัดการศึกษา แล้วจึงสามารถวางแผนการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อผู้เรียนที่แท้จริง เมื่อทราบความต้องการแล้ว จึงดำเนินพัฒนาหลักสูตร เตรียมการในรายละเอียด และดำเนินการจัดการศึกษา ต่อไปให้สอดคล้องกันตามลำดับ

3. เจือใจของผู้สอน

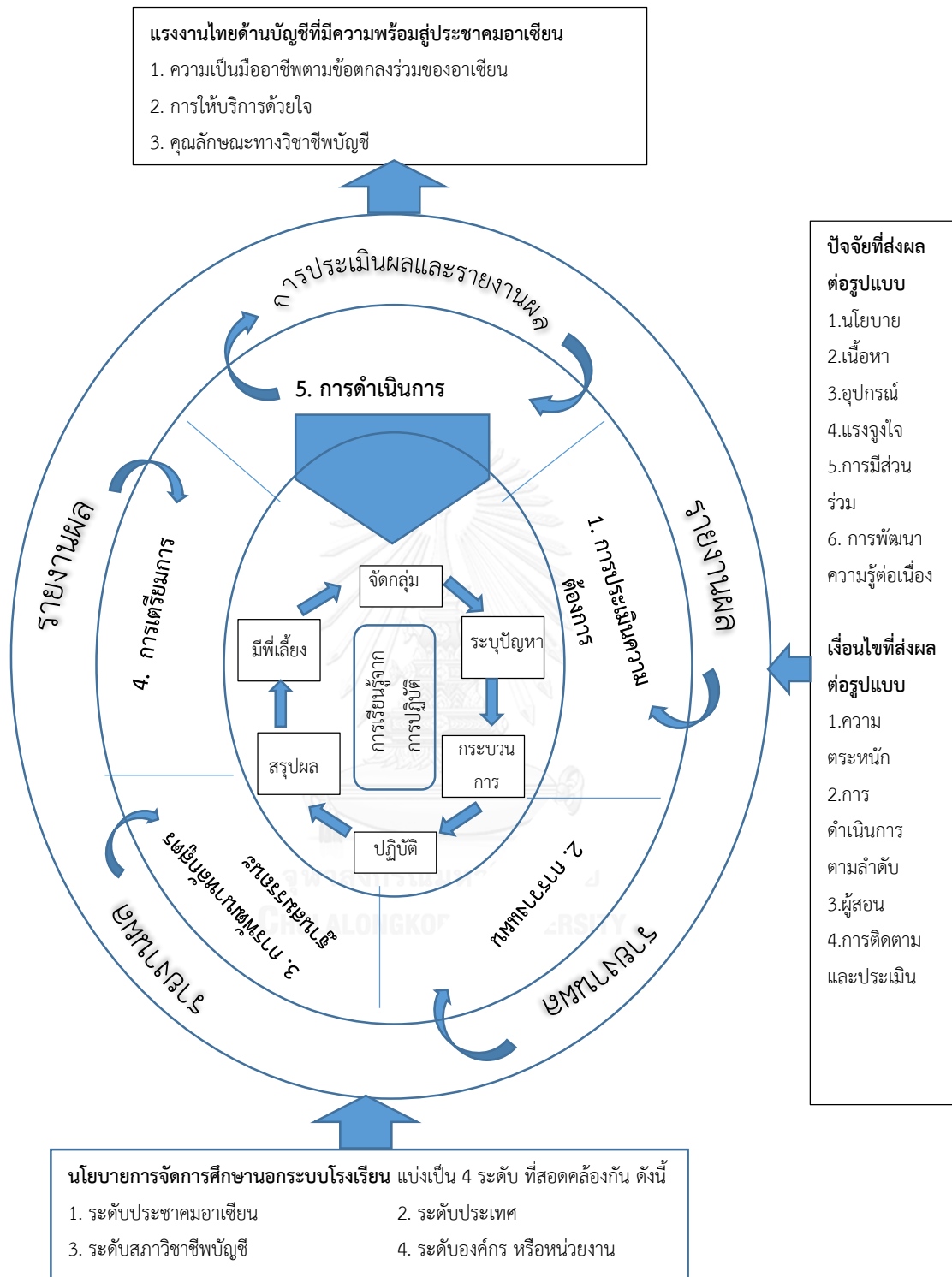
เจือใจของผู้สอน ที่เป็นฉันทามติของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มพบว่า ผู้สอนต้องเปลี่ยนมุมมองทัศนคติในการสอนทางบวก ลดบทบาทของการเป็นศูนย์กลางความรู้ ไปสู่การเป็นเพื่อนร่วมทางการเรียนรู้กับผู้เรียน สนับสนุนให้ผู้เรียนค้นคว้า หาความรู้ และนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน แบ่งปันประสบการณ์ โดยไม่ครอบงำความคิด ไม่ยึดติดกับเนื้อหาที่ได้จัดเตรียม แต่สามารถนำไปเสริมเพิ่มเติมความรู้ในการอภิปรายของผู้เรียน การเปิดโอกาสในการทำและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จได้

4. เจือใจของการติดตามและประเมินอย่างต่อเนื่อง

เจือใจของการติดตามและประเมินอย่างต่อเนื่อง ที่เป็นฉันทามติของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มพบว่าจากรูปแบบที่เป็นกระบวนการกลุ่ม ที่ผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง มาเป็นแหล่งเรียนรู้ นอกเหนือจากประสบการณ์และองค์ความรู้จากผู้สอนแล้ว จากสภาพของผู้เรียนที่ต้องทำงานไปด้วย การติดตามและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการเรียนอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งจำเป็น การเสริมแรงในแง่บวก ติดตามประเมินผลให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียนรู้จนบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาตนเองได้

กล่าวโดยสรุป เจือใจซึ่งเป็นข้อแม้ของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้ปฏิบัติจริง ประกอบด้วยเจือใจด้านความตระหนัก หากผู้เรียนขาดความตระหนัก การมีส่วนร่วมแล้ว การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามรูปแบบนี้ไม่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเจือใจของการดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนเป็นการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เป็นลำดับขั้นที่สำคัญ และเจือใจของผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการค้นคว้า แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยนำความรู้ เนื้อหาที่มีไปเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ เป็นเพื่อนร่วมทางเรียนรู้ที่เป็นมิตร และเจือใจของการติดตามประเมินอย่างต่อเนื่อง ที่เป็นการเสริมแรงในแง่บวก ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จนบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาได้

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยและเจือใจของรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ดังกล่าวมาในตอนที 3 นี้ สามารถนำมาสรุปร่วมกับรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีซึ่งนำเสนอไว้ในตอนที่ 2 ได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 8 รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับรายงานไทยด้านบัญชีและปัจจัยและเงื่อนไขในการนำรูปแบบฯไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี และ พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ตลอดจนศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ โดยในการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการศึกษา สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชี และสภาพของคุณลักษณะของแรงงานด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน โดยศึกษาจากข้อมูล เอกสาร ตำรา และบทความที่มีผู้จัดทำไว้แล้ว และการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาจากเว็บไซต์ของสถาบันและหน่วยงานโดยตรงที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระบบทางด้านบัญชีจากกรณีตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ในประเทศไทยและต่างประเทศและการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนทางด้านบัญชีจากกรณีตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ในประเทศไทยและต่างประเทศ และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี จำนวน 8 คน 2) กลุ่มผู้สอนและผู้จัดหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี จำนวน 5 คน และ 3) กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี จำนวน 7 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์โดยตรงที่ผู้วิจัยเลือกอย่างเจาะจง ผลจากการศึกษาเอกสาร การศึกษาการจัดการศึกษาด้านบัญชีจากกรณีตัวอย่างที่ดี (Good Practices) ในประเทศไทยและต่างประเทศ และการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ทำให้ได้ร่างรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี จากนั้นผู้วิจัยนำร่างรูปแบบดังกล่าวไปตรวจสอบกับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในระดับนโยบายทางการศึกษาและทางด้านบัญชี จำนวน 13 คน โดยวิธีการสนทนากลุ่ม เมื่อได้รูปแบบที่มีความถูกต้องเหมาะสมและชัดเจนแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขของรูปแบบดังกล่าวเพื่อความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ปฏิบัติจริงได้มากที่สุด โดยการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิในระดับนโยบายทางการศึกษาและทางด้านบัญชี จำนวน 13 คน โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ประเด็นการสนทนากลุ่มในการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้การวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย “การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี” แบ่งเป็น 3 ตอน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย รายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

ตอนที่ 2 รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

ตอนที่ 3 ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

1. นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เป็นทิศทางของการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1 นโยบายระดับอาเซียน ประกอบด้วย การบูรณาการด้านการศึกษา การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต เชื่อมโยงการจัดการศึกษาของอาเซียน จากการศึกษาส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน

1.2 นโยบายระดับประเทศ ประกอบด้วย การยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน การเชื่อมโยงคุณวุฒิทางการศึกษาระหว่างอาเซียน การพัฒนาเทคโนโลยีการจัดการศึกษา และการพัฒนาทักษะทางภาษา

1.3 นโยบายระดับสาขาวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย การพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีสู่ระดับสากล การส่งเสริมให้เป็นนักปฏิบัติที่มีความรู้ข้ามศาสตร์ การส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ และยกระดับมาตรฐานวิชาชีพบัญชี

2. สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน

สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน เป็นสภาพที่เป็นอยู่ซึ่งแสดงออกถึงความไม่พร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แบ่งเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

2.1 คุณวุฒิทางการศึกษา แรงงานไทยด้านบัญชีมีคุณวุฒิทางการศึกษาไม่น้อยกว่าระดับปริญญาตรีทางการบัญชีที่สภาวิชาชีพบัญชีรับรองหลักสูตร แต่คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาจากส่วนภูมิภาคอาจมีความรู้ทางด้านบัญชีไม่เท่ากับส่วนกลาง

2.2 การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี ด้วยความรู้ในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงเร็ว แรงงานไทยด้านบัญชีถูกบังคับให้ต้องพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี อย่างไม่เต็มใจ โดยมีจำนวนชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องต่ำกว่าเกือบเท่าตัวกับที่มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศกำหนดและต่ำกว่าหลายๆประเทศที่เป็นสมาชิกอาเซียน การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องของไทยไม่มีความยืดหยุ่นตอบสนองต่อความต้องการเรียนรู้

2.3 มาตรฐานวิชาชีพ ประเทศไทยนำเข้ามาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงจากแนวปฏิบัติเดิมมาแปลและบังคับใช้ล่าช้ากว่ามาตรฐานระหว่างประเทศต้นฉบับ

2.4 ความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน แรงงานไทยด้านบัญชีรับรู้ถึงการเป็นประชาคมอาเซียน แต่ขาดความตระหนักและไม่เห็นประโยชน์ในการเตรียมความพร้อม การทำงานทางด้านบัญชีมีกรอบมาตรฐานที่ต้องปฏิบัติตาม ทำให้แรงงานไทยด้านบัญชีขาดการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ความสามารถในการสื่อสารโดยเฉพาะภาษาอังกฤษของแรงงานไทยด้านบัญชีจำนวนมากมีปัญหาสังคมปัจเจกชนเป็นอุปสรรคต่อการใช้ชีวิตภายใต้พหุวัฒนธรรมที่จะเกิดขึ้น

3. สภาพของคุณลักษณะแรงงานด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

สภาพของคุณลักษณะแรงงานด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เป็นสภาพคุณลักษณะที่ต้องการให้แรงงานไทยด้านบัญชีเป็น แบ่งเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

3.1 คุณสมบัติของแรงงานด้านบัญชี ตามข้อตกลงร่วมของอาเซียนสำหรับบริการวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย 1) วุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรีทางบัญชี หรือผ่านการทดสอบที่เทียบเท่า ซึ่งสอดคล้องกับคุณสมบัติของผู้ทำบัญชีและผู้สอบบัญชีของไทย 2) การเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีใบอนุญาดยังไม่สิ้นผล ซึ่งไทยมีจำนวนมากที่สุดในอาเซียน 3) การมีประสบการณ์ด้านบัญชีไม่น้อยกว่า 3 ปี สะสมภายในระยะเวลา 5 ปี ซึ่งผู้ทำบัญชีไทย ไม่มีข้อกำหนดข้อนี้ 4) การพัฒนาความรู้

ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี ซึ่งไทยมีจำนวนชั่วโมงต่ำที่สุดในอาเซียน 5) การรับรองซึ่งการรักษา จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี จากองค์กรวิชาชีพบัญชีภายในประเทศ ซึ่งประเทศไทย อ้างอิงข้อกำหนดจรรยาบรรณระหว่างประเทศ

3.2 คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย 1) ความรู้ ความเข้าใจทางด้านวิชาชีพ บัญชี เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน ความรู้ด้านการเงิน และข้ามศาสตร์ ความรู้องค์กรและธุรกิจ และ เทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ความรู้ที่เฉพาะเจาะจง เป็นความรู้เฉพาะทาง เฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรม และเฉพาะประเทศอาเซียน เช่นกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ภาษีอากร แต่ละประเทศอาเซียน 3) การมี ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ได้แก่ ทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติ ทักษะการปฏิบัติหน้าที่ การให้บริการข้อมูลที่มีการคิดวิเคราะห์ ประมวลข้อมูลสู่การตัดสินใจของฝ่ายบริหาร ทักษะในการ สื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น 4) ทักษะด้านภาษาอังกฤษ 5) ทักษะการเรียนรู้

4. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานด้านบัญชี

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานด้านบัญชี แบ่งเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

4.1 หลักสูตร ประกอบด้วย 1) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน ตรงกับความต้องการ เรียนรู้ และความรู้ที่ต้องมีมาก่อน 2) การเข้าถึงการจัดการศึกษา ภูมิภาคสามารถเข้าถึงได้ 3) ภาษา หลักที่ใช้ ใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น 4) วิธีการจัดการศึกษา ที่มีความยืดหยุ่น ตอบสนองต่อการทำงานที่ แท้จริง 5) การรับรองหลักสูตร หน่วยงานระดับที่สากลยอมรับเพิ่มระดับความน่าเชื่อถือ

4.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 1) มีความรู้ทางด้านบัญชีและศาสตร์ที่ เกี่ยวข้อง 2) มีความเป็นเฉพาะทางด้านบัญชี 3) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา 4) มี ทักษะการปฏิบัติงาน บริหารจัดการ ให้คำปรึกษา 5) มีทักษะการสื่อสาร 6) สามารถเรียนรู้ต่อเนื่อง ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของความรู้ 7) สามารถปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม 8) สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี

4.3 เนื้อหา เป็นการกำหนดให้ครอบคลุมกับความต้องการของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นการ พัฒนาความรู้ทางวิชาชีพบัญชี ทักษะ และจรรยาบรรณ

4.4 กิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) กิจกรรมต้องมีความน่าสนใจ มีเนื้อหาที่ ตอบสนองความต้องการผู้เรียน 2) มุ่งเน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี โดยใช้กรณีศึกษา 3) การ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการค้นคว้าและนำมาแลกเปลี่ยน 4) การฝึกฝนทักษะทางภาษาอังกฤษ ด้วยการฝึกสนทนาจริง 5) การใช้สื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัย

4.5 การประเมินผล ประกอบด้วย 1) การประเมินผลการเรียนรู้ ใช้การทดสอบข้อเขียน ทดสอบปฏิบัติเสมือนจริง ทดสอบปากเปล่า การเขียนสะท้อนความรู้ 2) การนับเวลาเข้าเรียน 3) การติดตามผลการนำไปใช้

ตอนที่ 2 รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ประกอบด้วย

1. นโยบายการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน

นโยบายการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน เป็นแนวทางของการพัฒนารูปแบบ ซึ่งประกอบด้วยนโยบาย 4 ระดับ ดังนี้

1.1 นโยบายระดับประชาคมอาเซียน เป็นการร่วมมือกันอย่างเป็นเครือข่ายในการจัดการศึกษาไปสู่มาตรฐานเดียวกันของอาเซียน ทำให้แรงงานสามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรี

1.2 นโยบายระดับประเทศ มุ่งเน้นการยกระดับฝีมือแรงงานไทยด้านบัญชีให้เป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงานไทยและอาเซียน ส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษ ใช้เทคโนโลยีนำการศึกษาสร้างอัตลักษณ์การให้บริการ

1.3 นโยบายระดับสาขาวิชาชีพบัญชี ส่งเสริมแรงงานไทยด้านบัญชีสู่มาตรฐานระดับสากล เป็นนักปฏิบัติที่มีความรู้ข้ามศาสตร์ สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน ยกย่องคุณภาพการจัดการศึกษาในการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี

1.4 นโยบายระดับองค์กรและหน่วยงาน ส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนแล้วติดตามผลการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมในการประเมินผลการทำงาน นโยบายเหล่านี้มีทิศทางและความต้องการสอดคล้องกับการดำเนินการของอาเซียน และเป็นการเตรียมความพร้อมของแรงงานไทยด้านบัญชี ที่เป็นหัวใจของการแสดงขีดความสามารถในการแข่งขัน ยกย่องประเทศไทยสู่การแข่งขันในเวทีสากลได้

2. กระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

กระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

2.1. การประเมินความต้องการ เป็นการระบุและวิเคราะห์อาชีพ วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายเปรียบเทียบกับการทำงานที่พึงประสงค์ภายใต้บริบทอาเซียน ในการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

2.1.1 ระบุและบรรยายอาชีพ บรรยายถึงอาชีพในการจัดทำบัญชี

2.1.2 ระบุความรู้พื้นฐาน ระบุระดับความรู้แบ่งเป็น 3 ระดับได้แก่ ระดับพื้นฐาน ระดับกลางและระดับขั้นสูง ที่เป็นการแบ่งผู้เรียนที่เหมาะสมกับความสามารถในการเรียน

2.1.3 วิเคราะห์การปฏิบัติงาน เป็นการวิเคราะห์ปัญหาของผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมา

2.1.4 ตรวจสอบภาระงานที่ดีที่ต้องปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบภาระหน้าที่ ที่เปลี่ยนไปจากการทำงานในปัจจุบันเมื่อเป็นประชาคมอาเซียน

2.1.5 ประเมินความต้องการเรียนรู้ที่จำเป็น เป็นการสรุปผลการวิเคราะห์ตามข้อ 2.1.1 - 2.1.4 แล้วนำมาสรุปเป็นประเด็นความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งแบ่งเป็นสมรรถนะหลัก สมรรถนะทั่วไปและสมรรถนะเฉพาะทาง

การดำเนินการทั้ง 5 ขั้นตอนนี้ทำให้ทราบว่าผู้เรียนมีความต้องการเรียนรู้ที่จำเป็นที่สามารถนำไปออกแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในขั้นต่อไปได้

2.2 การวางแผนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการกำหนดผลลัพธ์ที่คาดหวังปลายทางซึ่งสัมพันธ์กับเนื้อหาและวิธีการที่จะนำมาใช้ให้ตอบสนองต่อผลลัพธ์ที่คาดหวังของผู้เรียนอย่างแท้จริง ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่

2.2.1 กำหนดผลลัพธ์ที่คาดหวัง กำหนดเป้าหมายปลายทางในเชิงพฤติกรรมที่คาดหวังให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลง

2.2.2 จัดลำดับภาระงานและเลือกเนื้อหาสำหรับแต่ละงานให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ที่คาดหวัง ให้เริ่มเรียนจากสิ่งที่ย้ำไปสู่สิ่งที่ยาก เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการของผู้เรียน มีการแบ่งเนื้อหาเป็นหน่วยการเรียนรู้ย่อยๆ ที่สามารถเรียนจบในเวลาสั้น และเข้ามาเรียนต่อเนื่องได้ ตามความสะดวกของผู้เรียน

2.2.3 เลือกวิธีการเรียนรู้ วิธีการที่ใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน มุ่งเน้นการปฏิบัติที่ตอบสนองความต้องการและสอดคล้องกับบริบทของการทำงานจริง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ถามและตอบ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีพี่เลี้ยงที่คอยกระตุ้นให้การดำเนินการเรียนรู้เกิดขึ้น

ซึ่งจากการถาม ตอบ สะท้อนความคิดจะได้เป็นแนวความคิดใหม่ที่สามารถไปทดลองปฏิบัติจริงก่อน นำมาสรุปเป็นความรู้ใหม่ของแต่ละคนในกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

การดำเนินการทั้ง 3 ขั้นตอนนี้ทำให้ทราบถึงเป้าหมายของการจัดการศึกษา เนื้อหา และวิธีการที่จะใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนต่อไป

2.3. การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ หลังจากที่กำหนดเนื้อหาเป็นส่วนย่อยๆ แล้ว นำมาพัฒนาเป็นหลักสูตรระยะสั้น หลากๆหลักสูตร เป็นระดับของการพัฒนาจากง่ายไปสู่ยาก ให้เกิดความยืดหยุ่นต่อผู้เรียน โดยในการพัฒนาหลักสูตรแต่ละหลักสูตร ต้องดำเนินการ ดังนี้ กำหนด จุดประสงค์ในแต่ละหัวข้อ กำหนดระดับมาตรฐานของความสามารถของผู้เรียน กำหนดวิธีการวัดและ ประเมินผล และกำหนดวิธีการเรียนการสอน โดยต้องจัดให้มีการใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น มีความ ยืดหยุ่นในการเริ่มเรียน เวลาเข้าเรียน เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนอย่างทั่วถึงได้ และ เพิ่มความ น่าเชื่อถือของหลักสูตรด้วยการหาผู้รับรองหลักสูตรที่มีความเป็นสากล

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ ทำให้ได้กรอบในการดำเนินการเตรียมการจัดการศึกษานอก ระบบโรงเรียนต่อไป

2.4. การเตรียมการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการเตรียมการในรายละเอียด ได้แก่

2.4.1 การพัฒนาแบบทดสอบ ได้แก่แบบทดสอบปฏิบัติงาน ที่แสดงให้เห็นถึง สมรรถนะและความสามารถของผู้เรียนในการนำความรู้ไปสู่การทำงานจริงได้ทันทีเมื่อจบการศึกษา ไปแล้ว และแบบทดสอบความรู้ ความจำ ที่แสดงให้เห็นถึงความรู้ ความเข้าใจของเนื้อหาทางด้าน บัญชี ความรู้เฉพาะทางด้านอุตสาหกรรม และความรู้ทางการใช้ภาษา

2.4.2 การพัฒนาร่างแนวทางการเรียนรู้ เป็นการพัฒนาคู่มือและสื่อที่ใช้ในการจัด การศึกษานอกระบบโรงเรียน

2.4.3 การตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข เป็นการตรวจสอบ ทบทวน โดย ผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้นๆที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ และปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปสู่การใช้จริงในขั้นตอน ต่อไป

2.4.4 การพัฒนาระบบจัดการเรียนรู้ ที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัด การศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งต้องทำให้ใช้งานได้ง่ายกับผู้ใช้ จัดทำคู่มือ คัดเลือกวิทยากร จัดระบบ บันทึกรผลการเรียนรู้

2.5. การดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นขั้นตอนของการนำไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่

2.5.1 กำหนดค่าใช้จ่าย

2.5.2 การจัดบรรยากาศ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

2.5.3 ดำเนินการเรียนรู้ตามแนวทางการเรียนรู้จากการปฏิบัติ 6 ขั้นตอน เริ่มต้นจากกลุ่ม ระบุปัญหา ทำกระบวนการ นำสู่การปฏิบัติ สรุปผล โดยมีพี่เลี้ยงที่คอยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยน และให้แรงจูงใจในการดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จ

2.6 การประเมินผลและการรายงานผล เป็นการประเมินผลผู้เรียน และรายงานผลไปปรับปรุงแก้ไข พัฒนาแต่ละขั้นตอนให้ดีขึ้นได้แก่

2.6.1 การประเมินผลผู้เรียน จากการทดสอบ การนับเวลาเข้าเรียน และการติดตามผลการนำความรู้ไปใช้

2.6.2 การประเมินผลบริบทอื่น โดยการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน การประเมินตนเองของผู้จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนและผู้สอน

2.6.3 การรายงาน เป็นการนำข้อมูลการประเมินมารวบรวมและประชุมเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขและเตรียมการให้ดีขึ้น

3. แร่งงานไทยด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

เป้าหมายของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน คือการได้แรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ที่มีคุณสมบัติตามข้อตกลงร่วมของอาเซียนสำหรับสาขาบริการวิชาชีพบัญชี ได้แก่ วุฒิทางการศึกษาทางด้านบัญชี การเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี การมีประสบการณ์ทางด้านบัญชี การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ การรับรองซึ่งการมีจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพบัญชี และการบริการด้วยใจ อย่างมืออาชีพ และคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี ที่เพิ่มพูนขึ้นจากการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แก่ ความรอบรู้ และเท่าทันการเปลี่ยนแปลง ความรู้เฉพาะทางที่เจาะจง ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ทักษะการปฏิบัติงาน ทักษะภาษาอังกฤษ และทักษะการเรียนรู้ ซึ่งความรู้และทักษะเหล่านี้ส่งผลให้แรงงานไทยด้านบัญชีมีความมั่นใจและพร้อมต่อการทำงานตามบทบาทและภาระที่ได้รับเมื่อเป็นประชาคมอาเซียนได้

ตอนที่ 3 ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้

ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้ มีดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านนโยบายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน นโยบายระดับประชาคมอาเซียน นโยบายระดับประเทศ ต้องส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ให้การสนับสนุนกิจกรรม จัดสรรงบประมาณ มุ่งการสร้างแหล่งการเรียนรู้ สู่สังคมแห่งการเรียนรู้ นโยบายระดับสาขาวิชาชีพบัญชีและระดับองค์กรและหน่วยงานให้การสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

1.2 ปัจจัยเนื้อหาสาระ การจัดเนื้อหาสาระที่เป็นการบูรณาการด้านวิชาชีพบัญชีและการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ที่มีเนื้อหาสาระตามความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดการด้านเนื้อหาสาระอย่างเหมาะสม มีการเรียงลำดับเนื้อหาจากเรื่องง่ายไปสู่เรื่องยากและซับซ้อนให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างเป็นระบบ

1.3 ปัจจัยด้านอุปกรณ์ การนำอุปกรณ์ที่ทันสมัยไปด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เชื่อมคนที่อยู่ในที่ต่างๆ เข้าสู่การเรียนรู้ได้ เป็นช่องที่สะดวก ง่าย มีระบบการติดตามการเรียนรู้ ระบบบันทึกการเรียนรู้อันอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา

1.4 ปัจจัยด้านแรงจูงใจ แรงจูงใจที่เป็นที่ดึงดูดให้มีความต้องการเข้าร่วมการจัดการศึกษา เช่น ได้สิทธิพิเศษ มีเครือข่ายทางด้านความรู้ เกี่ยวข้องกับการทำงาน

1.5 ปัจจัยการมีส่วนร่วมของภาคส่วน ภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษาให้การสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยการประชุม กำหนดแนวทางทิศทางการจัดการศึกษา ศึกษาศักยภาพจำเป็นในการสนองตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานไทยด้านบัญชีของตลาดแรงงานอาเซียน และร่วมมือกันพัฒนาจัดการแหล่งการเรียนรู้ สู่สังคมแห่งการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนร่วมกัน

1.6 ปัจจัยด้านการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี เป็นส่วนสำคัญที่ส่งเสริมสนับสนุนให้แรงงานไทยด้านบัญชีได้ประโยชน์ที่นอกเหนือจากความรู้ ทักษะที่ได้จากการรับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนและยังส่งผลต่อการคงไว้ซึ่งความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงานทางวิชาชีพบัญชี

2. **เงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้** มีรายละเอียดดังนี้

2.1 **เงื่อนไขด้านความตระหนัก** หากผู้เรียนขาดความตระหนัก การมีส่วนร่วมแล้ว การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามรูปแบบนี้ไม่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 **เงื่อนไขของการดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน** ซึ่งแต่ละขั้นตอนเป็นการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เป็นลำดับขั้นที่สำคัญ

2.3 **เงื่อนไขของผู้สอน** ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการค้นคว้า แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยนำความรู้ เนื้อหาที่มีไปเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ เป็นเพื่อนร่วมทางเรียนรู้ที่เป็นมิตร

2.4 **เงื่อนไขของการติดตามและประเมินอย่างต่อเนื่อง** จากรูปแบบที่เป็นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่ม ผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง การติดตามและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการเรียนอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งจำเป็น การเสริมแรงในแง่บวก ติดตามประเมินผลให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียนรู้จนบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาตนเองได้

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ตลอดจนปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้ปฏิบัติจริง จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ โดยแบ่งเป็น 3 ประเด็นได้แก่

1. การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี
2. รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี
3. ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

1. การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทย ด้านบัญชี

การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี แบ่งเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1.1 นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี แบ่งเป็น 3 ระดับได้แก่ ระดับประชาคมอาเซียน ระดับประเทศ และระดับสาขาวิชาชีพบัญชี โดยที่นโยบายระดับประชาคมอาเซียน มุ่งหวังให้แรงงานในอาเซียนมีศักยภาพในการศึกษาและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จากการเป็นเศรษฐกิจฐานความรู้ ใช้คนเป็นตัวการในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของอาเซียน สอดคล้องกับ ASEAN Secretariat (2009^a), แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559, และแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 มีกรอบการดำเนินการสนับสนุนให้แรงงานมีทักษะการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต รองรับ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ที่สามารถนำไปต่อยอดความคิด สร้างสรรค์ นวัตกรรม รองรับการพัฒนาประเทศในอนาคต นอกจากนี้ การเชื่อมโยงการจัดการศึกษาในอาเซียน ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ที่รองรับในการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของแรงงานด้านบัญชี ภายในอาเซียน และรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี ซึ่งสอดคล้องกับ ASEAN Secretariat (2009^a) และ ประยุทธ์ จันทร์โอชา (2557) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐานเดียวกัน และเชื่อมโยงกับมาตรฐานวิชาชีพ รองรับการถ่ายโอนผู้เชี่ยวชาญและแบ่งปันประสบการณ์การทำงานร่วมกันเพื่อให้อาเซียนเป็นหนึ่งเดียว

นอกจากนี้ นโยบายระดับประเทศที่เร่งยกระดับขีดความสามารถของแรงงานไทยด้านบัญชี ให้เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน มีความสอดคล้องกับประยุทธ์ จันทร์โอชา (2557), สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2555) ที่พบว่าประเทศสิงคโปร์ ประเทศมาเลเซีย ให้ความสำคัญกับแรงงานที่ใช้ ความรู้มากกว่าร่างกาย โดยเน้นการพัฒนาทักษะให้มีสมรรถนะ มีความสามารถในการแข่งขัน สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ข้อค้นพบเกี่ยวกับนโยบายระดับประเทศอีกข้อหนึ่ง คือการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเข้าถึงการจัดการศึกษา ที่สามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง การจัดการศึกษาในภูมิภาคได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2555) ที่พบว่า ประเทศมาเลเซียนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในการฝึกอบรมที่ทำให้แรงงานสามารถ เข้าถึงการจัดการศึกษาได้ง่ายและทั่วถึง และสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2555-2559 ที่กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานที่จะต้องยกระดับกำลัง แรงงานของประเทศให้เป็นแรงงานฝีมือตามมาตรฐานฝีมือแรงงานในระดับสากล เพิ่มผลิตภาพ แรงงานและยกระดับรายได้ของกำลังแรงงาน ให้แรงงานมีขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

การพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีสู่มาตรฐานระดับสากล ให้เป็นนักปฏิบัติที่มีความรู้ข้ามศาสตร์ เนื่องจากนักบัญชีถูกคาดหวังจากผู้ใช้บริการถึงการทำงานที่สร้างคุณค่า มีคุณภาพ และน่าเชื่อถือ มั่นต่อเวลาของความต้องการ ที่ความรู้ด้านอื่นๆที่สัมพันธ์กันมีความสำคัญเพิ่มขึ้น เช่นการบริหารจัดการความเสี่ยง การวิเคราะห์งบการเงินที่เป็นข้อมูลแก่ฝ่ายบริหารใช้ในการตัดสินใจทางธุรกิจ ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 6 กล่าวว่า “นักบัญชีจะดูแลนักธุรกิจให้เดินไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง ด้วยการสนับสนุนข้อมูล” ซึ่งคำพูดนี้แสดงให้เห็นว่านักบัญชีต้องเตรียมให้พร้อมต่อความคาดหวังที่เพิ่มขึ้น ซึ่งข้อมูลที่ดียิ่งจะทำให้ตัดสินใจที่ถูกต้องในการแข่งขันทางธุรกิจ

1.2 สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน แบ่งเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ คุณวุฒิทางการศึกษา การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี มาตรฐานวิชาชีพบัญชี และความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งรายละเอียดของแต่ละประเด็นในสภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบันมีปรากฏในผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น โดยที่การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี พบว่าแรงงานไทยด้านบัญชีไม่เต็มใจในการเข้าร่วมการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี เนื่องจากหลักสูตรที่จัดนั้นไม่สอดคล้องกับความต้องการ ไม่มีการเชื่อมโยงความรู้สู่การทำงาน ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 5 กล่าวว่า “หัวข้อการจัด เวลา และสถานที่ที่จัดอบรม ไม่ยืดหยุ่น ทำให้ต้องเรียนในสิ่งที่ไม่ต้องการ” และสอดคล้องกับ The Asean Federation of Accountants (AFA) (2012) ที่พบว่าการจัดการศึกษาต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีจำกัดเรื่องที่น่าสนใจพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีแค่ความรู้ทางเทคนิควิชาชีพบัญชีเท่านั้น ขาดการวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นของผู้เรียนที่แท้จริง มาตรฐานวิชาชีพบัญชี แสดงให้เห็นว่าการประเมินความต้องการผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ อุปสรรคที่สำคัญต่อความพร้อมของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบันได้แก่ทักษะการคิดวิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559 ระบุว่าการศึกษาของประเทศไทยเน้นการท่องจำสำหรับการทดสอบ ทำให้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณและมีความคิดสร้างสรรค์ค่อนข้างต่ำ

1.3 สภาพคุณลักษณะแรงงานด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน มี 2 คุณลักษณะคือ คุณสมบัติของแรงงานด้านบัญชี ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงยอมรับร่วมของอาเซียนสำหรับบริการวิชาชีพบัญชี ทั้ง 5 ข้อ และคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี อีก 5 ข้อ ซึ่งคุณสมบัติตามข้อตกลงยอมรับร่วมของอาเซียนสำหรับบริการวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วยมีวุฒิการศึกษา การเป็นผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี การมีประสบการณ์ การพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี และการรับรองซึ่งการรักษาจรรยาบรรณ ซึ่งหากแรงงานมีคุณสมบัติเหล่านี้แล้ว สามารถขอขึ้นทะเบียนเป็น ACPA ได้ ซึ่งการขึ้นทะเบียนได้ถือได้ว่าประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศได้ยอมรับคุณสมบัติของแรงงานคนนั้นแล้ว

โดยคุณสมบัตินี้ทั้ง 4 ข้อใน 5 ข้อนี้ สอดคล้องกับ International Accounting Education Standards Board (IAESB) (2014³) ที่กำหนดมาตรฐานการศึกษาสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี 8 ประการ ซึ่งข้อกำหนดที่เหมือนกัน 4 ข้อได้แก่ การศึกษาที่เป็นที่ยอมรับ การมีประสบการณ์ การพัฒนาความรู้ต่อเนื่อง และการรักษาจรรยาบรรณ โดยข้อที่เพิ่มขึ้นมา 4 ข้อได้แก่ องค์ความรู้ทางวิชาชีพบัญชี ทักษะทางวิชาชีพ การประเมินขีดความสามารถ และข้อกำหนดด้านขีดความสามารถสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี ทั้งนี้องค์ความรู้ทางวิชาชีพบัญชี ทักษะทางวิชาชีพ มีความสอดคล้องกับข้อค้นพบด้านคุณลักษณะทางวิชาชีพ โดยที่ข้อค้นพบอื่นๆ ได้แก่ ความรู้ที่เฉพาะเจาะจง ทักษะด้านภาษาอังกฤษ และทักษะการเรียนรู้ ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้มีความสำคัญต่อการเป็นประชาคมอาเซียน ที่ความรู้ที่เฉพาะทางทำให้แรงงานมีความโดดเด่นกว่าแรงงานทั่วไป ทักษะด้านภาษาอังกฤษ ในด้านการสื่อสารต่อการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างบุคคลที่มาจากประเทศสมาชิกอาเซียน รวมถึงการมีทักษะการเรียนรู้ให้เท่าทันต่อการองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา และมีความสัมพันธ์กับการทำงานด้านบัญชี สอดคล้องกับฉันทา วิวัฒน์วิไล และจุฑามาน สิทธิผลวนิชกุล (2555) พบว่าการเป็นนักบัญชีมืออาชีพ คือต้องเป็นผู้ที่มีศักยภาพครบถ้วนทั้งความรู้ทางวิชาชีพ ทักษะทางวิชาชีพ ความสามารถในการสื่อสาร คุณธรรม จรรยาบรรณ ทศนคติที่ดีในการปฏิบัติงาน และพัฒนาความรู้ต่อเนื่องอย่างไม่จบสิ้น

1.4 แนวทางการจัดการศึกษาด้านบัญชีเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักสูตร 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรม 5) การประเมินผล มีข้อค้นพบที่สำคัญคือในการจัดหลักสูตร คือต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียนและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติงานได้ทันที และต้องเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545; สุมาลี สังข์ศรี (2545); อุณา นพคุณ (2546) ที่พบว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นกิจกรรมที่สถาบันหรือหน่วยงานเป็นผู้จัดขึ้นเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน โดยมีความยืดหยุ่นในด้านรูปแบบ วิธีการจัด ระยะเวลา สถานที่ การวัดและประเมินผล และยังคงเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ข้อค้นพบที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งในการจัดการศึกษาด้านบัญชี พบว่าแนวโน้มการจัดการศึกษาของโลกเป็นการจัดการศึกษาที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มทักษะทางด้านภาษา การยกระดับหลักสูตรสู่การยอมรับในระดับสากล การได้รับการรับรองหลักสูตรจากหน่วยงานที่เป็นสากล ทำให้หลักสูตรมีความน่าเชื่อถือ เกิดการยอมรับในตัวผู้เรียน ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับ The Asean Federation of Accountants (AFA) (2012) ว่าสมาชิกอาเซียนมีความต้องการให้การจัดฝึกอบรมเป็นภาษาอังกฤษ นอกจากนี้การพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษยังเป็นนโยบายของประเทศไทย สอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559

ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะทางภาษาและการสื่อสาร ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันและเพิ่มโอกาสในการดำรงชีพและทำงานในระดับนานาชาติ

อย่างไรก็ดี การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนตามที่กล่าวข้างต้น สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ และแนวทางการจัดการศึกษาทางด้านบัญชีของไทยจำเป็นต้องมีการปรับปรุงให้มีความยืดหยุ่น ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่ต้องการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันให้เป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงานไทยค้าและอาเซียนที่มีมาตรฐานทางวิชาชีพระหว่างประเทศเป็นกรอบการทำงาน การเพิ่มทักษะภาษาอังกฤษผ่านการจัดการศึกษาที่นำภาษาอังกฤษมาใช้เพิ่มขึ้นและการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

2. รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี แบ่งเป็น 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ประกอบด้วย นโยบายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน แบ่งเป็น 4 ระดับได้แก่ 1) นโยบายระดับประชาคม 2) นโยบายระดับประเทศ 3) นโยบายระดับสภาวิชาชีพบัญชี และ 4) นโยบายระดับองค์กรหรือหน่วยงาน ซึ่งนโยบายทั้ง 4 ระดับเป็นแนวทางที่นำไปใช้ในการจัดการศึกษาให้ “คน” ที่เป็นแรงงานไทยมีศักยภาพและขีดความสามารถในการก้าวสู่มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับของสากล ด้วยการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน พัฒนาความรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงและรูปแบบการทำงานที่เป็นสากล สอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ เพื่อเตรียมรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ให้คนไทยมีทักษะการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ต่อยอดสู่นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การประเมินความต้องการ ประกอบด้วย 2) การวางแผน ประกอบด้วยกำหนดผลลัพธ์ที่คาดหวัง จัดลำดับภาระงานและเลือกเนื้อหาสำหรับแต่ละงาน เลือก

วิธีการเรียนรู้ 3) การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ 4) การเตรียมการ ประกอบด้วย พัฒนาแบบทดสอบ พัฒนาร่างแนวทางการเรียนรู้ ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาระบบจัดการเรียนรู้ 5) การดำเนินการ และ 6) การประเมินผลและรายงานผล

ข้อค้นพบในขั้นตอนที่ 1 คือการประเมินความต้องการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ 1) การระบุและบรรยายอาชีพ 2) ระบุความรู้พื้นฐาน 3) วิเคราะห์การปฏิบัติงาน 4) ตรวจสอบภาระงานที่ต้องปฏิบัติ และ 5) ประเมินความต้องการเรียนรู้ที่จำเป็น การดำเนินการทั้ง 5 ขั้นตอนนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับภาระงาน และกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้เรียน ที่นำไปสู่การวิเคราะห์และประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษา ซึ่งจากสภาพของการทำงานเดิมสู่สภาพของการทำงานภายใต้การแข่งขันและการเคลื่อนย้ายเสรีในบริบทของประชาคมอาเซียน ที่มีความต้องการพัฒนาสมรรถนะการทำงาน สอดคล้องกับ Field (1999) ใช้ขั้น 2 ขั้นตอน โดยเริ่มจากการตรวจสอบเรื่องทักษะที่จำเป็น ดำเนินการโดยผู้จัดการศึกษาเข้าไปสำรวจและทำการวิจัยในสถานประกอบการจริงเกี่ยวกับปัญหา เพื่อระบุความต้องการที่จำเป็น ต่อจากนั้นจึงวิเคราะห์ความสามารถในการทำงาน ซึ่งขั้นตอนนี้ไปสู่การเลือกวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับ Nadler (1982) ให้ความสำคัญต่อการระบุความต้องการขององค์กร เจาะจงการปฏิบัติงาน แล้วจึงไปกำหนดความต้องการของผู้เรียน ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้เพื่อให้การออกแบบหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนที่แท้จริง และเป็นการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สอดคล้องกับ Knowles (1980) ที่ว่าผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่มีวุฒิภาวะแล้ว จะเข้าร่วมกิจกรรมตามสถานการณ์ที่ตนสนใจ ซึ่งทำให้เห็นว่าการประเมินความต้องการสำคัญมากที่จะดึงดูกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมการจัดการศึกษาด้วยความเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือในการเรียนรู้

ข้อค้นพบในขั้นตอนที่ 2 คือการวางแผน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดผลลัพธ์ที่คาดหวัง 2) จัดลำดับภาระงานและเลือกเนื้อหาสำหรับแต่ละงาน 3) เลือกวิธีการเรียนรู้ ซึ่งในขั้นตอนนี้การวางแผนเป็นการกำหนดขอบเขตของการจัดการศึกษาทั้งหมดก่อน แบ่งเนื้อหาเป็นหน่วยการเรียนรู้ย่อยๆ ตามข้อจำกัดด้านเวลาและการเลือกวิธีการที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่มีประสบการณ์ที่สามารถนำมาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ เน้นการปฏิบัติที่เชื่อมโยงสู่การทำงานจริง สอดคล้องกับ Knowles (1980) ที่ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ประสบการณ์เป็นแหล่งเรียนรู้อันทรงคุณค่าสำหรับตนเองและผู้อื่น มีความพร้อมในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการในชีวิต ซึ่งต้องเน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้ทันที

ข้อค้นพบในขั้นตอนที่ 3 คือการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ที่มีการแบ่งเนื้อหาเป็นบทเรียนย่อยๆ ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเริ่มเรียนและจบการเรียนได้ในระยะเวลาสั้น ในแต่ละหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาต้องมีการกำหนดจุดประสงค์ มาตรฐานของการวัด ประเมินผล และกำหนดวิธีการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับเนื้อหา และมุ่งสู่การนำไปใช้ได้จริง สอดคล้องกับ Nadler (1980) ที่

กำหนดให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นการวางแผนบทเรียนที่ต่อเนื่องกัน ในแต่ละบทเรียนมีจุดประสงค์ การเรียนที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่ได้เลือกไว้และจัดเรียงตามลำดับจากเรื่องที่ยากหรือเป็นพื้นฐานไปสู่ เรื่องที่ยากและซับซ้อนได้

ข้อค้นพบในขั้นตอนที่ 4 คือการเตรียมการ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) พัฒนา แบบทดสอบ 2) พัฒนาร่างแนวทางการเรียนรู้ 3) ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข และ 4) พัฒนาระบบ จัดการเรียนรู้ โดยเป็นการจัดเตรียมให้พร้อมก่อนดำเนินการจัดการศึกษาจริงในขั้นต่อไป ในการ พัฒนาระบบจัดการเรียนรู้ ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการจัด การศึกษา เพิ่มช่องทางของการเข้าถึงการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึง ที่สามารถจัดการศึกษาผ่านระบบ ออนไลน์ให้มีทั้งภาพและเสียง จัดให้มีการโต้ตอบระหว่างบทเรียน ทั้งการถามตอบ การทดสอบ อย่าง ต่อเนื่อง รวมถึงการจัดบทความ พอดแคสต์ (Podcast) ที่เป็นการให้ความรู้อย่างเท่าทัน หรือการ เรียนการสอนเสมือนจริง (Virtual Classroom) ที่หลากหลาย ผู้เรียนเลือกได้ สอดคล้องกับสมุสาสิ ลังศรี (2545) ที่ระบุว่าหลักการของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ยึดหลักของการขยายโอกาสทาง การศึกษา ให้เกิดความเท่าเทียมและเสมอภาค ครอบคลุมทั่วถึงกลุ่มเป้าหมาย และจัดให้เข้าถึงผู้เรียน ซึ่งการนำเทคโนโลยีมาใช้จะส่งผลให้ผู้เรียนที่อยู่ในส่วนภูมิภาคมีโอกาสทางการศึกษาและเตรียม ความพร้อมได้เท่าเทียมกับส่วนกลาง และสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้สอนและผู้จัดการ ศึกษาทางด้านบัญชี คนที่ 5 กล่าวว่า “ระบบ Class start คล้ายกับระบบออนไลน์ที่สามารถให้ผู้เรียน ผู้สอนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าเรียนการจัดการศึกษาที่มี คุณภาพ” และสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี คนที่ 5 กล่าวว่า “การ เข้าถึงการเรียนรู้ในตอนนี้ อยากให้เน้นพวก application เพราะมันติดตลคนไปทุกที่ ทุกเวลา มันทำ ให้การเรียนรู้ง่ายกว่าเว็บ” เห็นได้ว่าการใช้เทคโนโลยีนำประโยชน์ต่อการจัดการศึกษานอกระบบ โรงเรียนให้สามารถเข้าถึงผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ได้ทุกที่ ทุกเวลา

ข้อค้นพบในขั้นตอนที่ 5 การดำเนินการ ใช้ขั้นตอนของการเรียนรู้จากการปฏิบัติมาใช้ เนื่องจากแรงงานไทยด้านบัญชีต้องได้รับการฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และประเด็นของ การฝึกทักษะปฏิบัติงานเช่นความเป็นผู้นำ การนำเสนอ ซึ่งการนำแนวคิดจากการปฏิบัติ ส่งเสริมและ พัฒนาระบบการดังกล่าว สอดคล้องกับ M. J. Marquardt (1999), วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2545), M. J. Marquardt (2009) ที่ระบุว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่มีการดำเนินการของ กลุ่ม ขนาด 4-8 คน ใช้ปัญหาเป็นประเด็นให้เกิดการตั้งคำถาม และสะท้อนกลับความคิด ที่นำไปสู่ การคิด วิเคราะห์ แสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหา แล้วลงมือปฏิบัติ ที่ได้จากแนวทางของการสะท้อน ความคิดและการตัดสินใจของกลุ่มสมาชิก สรุปผลการเรียนรู้ของแต่ละคน ซึ่งได้เรียนรู้จาก กระบวนการกลุ่มและการนำประสบการณ์ในอดีตมาใช้กับสถานการณ์อื่นๆ นำไปสู่การรู้วิธีการเรียนรู้ และแก้ปัญหา และมีพี่เลี้ยง หรือผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งทำหน้าที่สะท้อนว่าบุคคล

กำลังเรียนรู้อะไร และจะแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร ซึ่งการเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นการนำเอาความรู้ ประสบการณ์ของผู้ใหญ่มาใช้ให้เป็นประโยชน์

ข้อค้นพบในขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและรายงานผล เป็นการประเมินผลผู้เรียน ด้วยแบบทดสอบข้อเขียน ทดสอบปฏิบัติเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการนำความรู้ ทักษะที่ได้รับไปใช้ได้จริง และการรวบรวมข้อมูลการประเมินรายงานกลับไปเพื่อไปปรับปรุงแก้ไขในการจัดการศึกษาครั้งถัดไป ซึ่งสอดคล้องกับ Nadler (1982) ที่ประเมินสิ่งที่ได้เรียนรู้ โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการแสดงความสามารถในการปฏิบัติงาน แต่มีการรายงานผลย้อนกลับเช่นเดียวกับข้อค้นพบ นอกจากนี้ ในกาประเมินผลผู้เรียน สามารถดำเนินการในลักษณะของการติดตามประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ที่ใช้กับการวัดสมรรถนะที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ Dubois D.D. and Rothwell W.J (2010) ใช้การประเมินผลสมรรถนะแบบ 360 องศา ที่มีการวัดผลตอนเริ่มเรียนและประเมินซ้ำภายหลังจบการศึกษา และใช้การประเมินผลด้วยการปฏิบัติงานด้วยการจำลองสถานการณ์จริง การติดตามสอบถามผู้เรียนถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ส่งผลให้ปฏิบัติงานที่ดีขึ้น

2.3 ผลการพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ที่เป็นเป้าหมายของรูปแบบพบว่า คุณลักษณะของแรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ที่แสดงออกถึงความเป็นมืออาชีพต้องมีคุณสมบัติอย่างน้อยเป็นไปตามข้อตกลงยอมรับของอาเซียนที่อำนวยความสะดวกให้แรงงานไทยด้านบัญชีเหล่านั้นสามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานในอาเซียนได้ สอดคล้องกับ ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Accounting Services (2014) ระบุว่า คุณสมบัติไว้ ดังนี้

1. สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางบัญชีหรือผ่านการทดสอบโปรแกรมการเข้าสู่วิชาชีพบัญชีที่ได้รับการยอมรับโดย National Accountancy Body (NAB) และ/หรือ Professional Regulatory Authority (PRA) ในประเทศแหล่งกำเนิด ว่าเทียบเท่ากับระดับปริญญาตรีดังกล่าว
2. มีการขึ้นทะเบียนหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบัญชีที่ยังไม่สิ้นผล
3. มีประสบการณ์ทำงานด้านบัญชีที่เชี่ยวชาญไม่น้อยกว่า 3 ปี ภายในระยะเวลา 5 ปี หลังจากมีคุณสมบัติตามข้อ 1
4. รับการพัฒนาวิชาชีพบัญชีอย่างต่อเนื่อง (Continuing Professional Development: CPD) ตามที่กำหนด
5. ขอรับใบรับรองคุณสมบัติและความประพฤติจากองค์การวิชาชีพบัญชีในประเทศแหล่งกำเนิด

คุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับ ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชีว่าด้วยหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. 2556 (2556, 27 ธันวาคม) ที่กำหนดให้ผู้สอบบัญชีรับ

อนุญาตต้องวุฒิคุณวุฒิการศึกษา ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชีหรือเทียบเท่า หรือได้รับประกาศนียบัตร หรือวุฒิอื่นเทียบเท่าปริญญาตรีสาขาการบัญชีที่สภาวิชาชีพบัญชีรับรอง มีการฝึกหัดงานจากหน่วยงานที่มีการตรวจสอบมาตรฐานการสอบบัญชีของไทยหรือมาตรฐานการสอบบัญชีของต่างประเทศที่สภาวิชาชีพบัญชีให้การรับรอง โดยมีจำนวนชั่วโมงการฝึกหัดงานไม่น้อยกว่า สามปีแต่ไม่เกินห้าปีนับจากวันที่ยื่นคำขอแจ้งการฝึกหัดงานและมีเวลาฝึกหัดงานรวมไม่น้อยกว่าสามพัน ชั่วโมง ต้องผ่านการทดสอบวิชาชีพสอบบัญชี ซึ่งแบ่งเป็น 6 วิชา ได้แก่ วิชาการบัญชี 1 วิชาการบัญชี 2 วิชาการสอบบัญชี 1 วิชาการสอบบัญชี 2 วิชากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี 1 และ วิชากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี 2 และต้องไม่เป็นผู้ที่มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตในการประกอบวิชาชีพ และไม่ประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสมหรือทำให้ขาดความเป็นอิสระในหน้าที่ผู้สอบบัญชี และต้องเป็นสมาชิกของสภาวิชาชีพบัญชี 2) การให้บริการด้วยใจ 3) คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี ได้แก่ รอบรู้ เท่าทัน เฉพาะทาง ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ทักษะการปฏิบัติงาน ทักษะทางภาษาอังกฤษ และทักษะการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ ปิติ ศรีแสงนาม (2556) พบว่าทักษะของแรงงานที่นักลงทุนญี่ปุ่นต้องการ ประกอบด้วย ความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษ ความสามารถในการคิดคำนวณ ความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ และภาวะผู้นำ โดยทักษะภาษาอังกฤษในระดับที่สามารถสื่อสารเข้าใจ มีความสามารถในการนำเสนอ มีศิลปะในการเจรจา ในการต่อรอง และโน้มน้าวผู้อื่นได้ กล่าวได้ว่ารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีมีขั้นตอนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการศึกษา จึงมีความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ปฏิบัติจริง

กล่าวโดยสรุปว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบได้แก่ 1) นโยบายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2) กระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน และ 3) คุณลักษณะแรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความพร้อม ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการศึกษาตามองค์ประกอบต่างที่สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน จึงมีความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ปฏิบัติจริง

3. ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้ แบ่งเป็นปัจจัยด้านนโยบายการจัดการศึกษา

นอกระบบโรงเรียน ปัจจัยด้านเนื้อหาสาระ ปัจจัยด้านอุปกรณ์ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ปัจจัยการมีส่วนร่วม
 ร่วมของภาคส่วน และปัจจัยด้านการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี โดยปัจจัยด้านนโยบาย
 การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นปัจจัยที่แสดงออกถึงการเห็นคุณค่าของการจัดการศึกษา
 นอกระบบโรงเรียนตั้งแต่ระดับประชาคมอาเซียน ระดับประเทศ ระดับสภาวิชาชีพบัญชี และระดับ
 องค์กรและหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ได้รับการเตรียมความพร้อมสู่
 ประชาคมอาเซียน การที่ผู้จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว
 แบ่งปันข้อมูลการจัดการศึกษา ทั้งหลักสูตร เนื้อหา วิธีการจัดการเรียนการสอน และวิทยาการที่มี
 ความเชี่ยวชาญ แก่ประเทศอื่นๆ เป็นการยกระดับคุณภาพแรงงานด้านบัญชีทั้งระบบ สอดคล้องกับ
 The Asean Federation of Accountants (AFA) (2012) กล่าวว่าปัจจัยเกื้อหนุนการจัดการศึกษา
 นอกระบบโรงเรียน ได้แก่ การแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญ แบ่งปันโปรแกรมการสอนที่มีอยู่ และแบ่งปัน
 ข้อมูลการสอนระหว่างกัน นำไปสู่การยกระดับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนทางด้านบัญชี
 ปัจจัยด้านเนื้อหาสาระ ที่เหมาะสมกับระดับความสามารถและความต้องการของผู้เรียน ทำให้การจัด
 การศึกษาต้องมีการแบ่งระดับของเนื้อหาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับ Blank (1982)
 ที่ระบุว่าผู้เรียนต้องมีความรู้หรือทักษะที่เหมาะสมอันเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้เรื่องใหม่ๆ ได้อย่างมี
 ประสิทธิภาพ ปัจจัยด้านอุปกรณ์ เป็นการนำอุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามาใช้ให้เกิด
 ประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา เช่นมีระบบการบันทึกผลการเรียนของผู้เรียน ระบบติดตามการเรียน
 และต้องใช้งานได้ง่าย สะดวก และเข้าถึงได้ทุกที่ ทำให้ผู้เรียนที่มีเวลาจำกัด สามารถรับการจั
 ดการศึกษาได้ต่อเนื่องตามเวลาที่เหมาะสมของตนเอง ส่งเสริมให้เกิดการติดตาม เท่าทันการ
 เปลี่ยนแปลงของความรู้ สู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับ สุมาลี สังข์ศรี (2545) ที่กล่าว
 ไว้ว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนต้องจัดบริการให้ใกล้ชิด เข้าถึงผู้เรียนได้ง่าย เป็นการเปิด
 โอกาสสำหรับทุกกลุ่มเป้าหมาย ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ที่เป็นเหมือนแม่เหล็กดึงดูดให้กลุ่มเป้าหมายเข้า
 รับการจัดการศึกษา เช่นการได้รับสิทธิพิเศษเมื่อจบการศึกษาไปแล้ว สอดคล้องกับ Maslow
 (1987) ที่ระบุว่าแรงจูงใจจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนต้องรู้ว่าอะไรช่วยจูงใจผู้เรียนได้
 ผู้เรียนต้องมีความพึงพอใจจากการเรียนรู้นั้น โดยมองเห็นว่าเป้าหมายของการเรียนรู้นั้นเป็นประโยชน์
 อย่างไรต่อเขา ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ถึงแม้ว่าการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา
 นอกระบบโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี เป็นงานที่จำกัดอยู่ในแวดวงของ
 การศึกษา กับนักบัญชีก็ตาม แต่หากภาคการศึกษาไม่ได้เข้าไปสำรวจความต้องการจากเอกชนหรือ
 ธุรกิจ และดูทิศทางนโยบายทางเศรษฐกิจของภาครัฐ แต่ละภาคส่วนไม่ให้ความร่วมมือด้านข้อมูลแล้ว
 เป้าหมายหรือความต้องการจัดการศึกษาก็ไม่สอดคล้องความเป็นจริง จัดการศึกษาไปแล้วไม่ตอบสนอง
 ต่อความต้องการแรงงาน สอดคล้องกับสุมาลี สังข์ศรี (2545) ที่กล่าวถึงการให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทั้ง
 ภาครัฐ เอกชน โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ ซึ่งหากมีการร่วมมือกันของทุกฝ่าย การจัดกิจกรรมที่

ให้องค์กรที่มีแนวปฏิบัติที่ดีให้ความร่วมมือเป็นฐานการเรียนรู้ของระบบโรงเรียน รวมถึงการแบ่งปันข้อมูล ที่นำไปสู่การออกแบบ ประเมินความต้องการผู้เรียนที่นำไปสู่การจัดการศึกษานอกกระบวนโรงเรียนที่ตอบสนองต่อความต้องการของแรงงานไทยด้านบัญชีอย่างแท้จริงในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน และปัจจัยด้านการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี ที่เป็นภาคบังคับนำมาผูกกับการจัดการศึกษานอกกระบวนโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี เกื้อหนุนให้มีการนำรูปแบบไปใช้ปฏิบัติเพิ่ม ทั้งนี้ปัจจัยต่างๆที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นล้วนแต่ส่งเสริมให้การจัดการศึกษาตามรูปแบบการจัดการศึกษานอกกระบวนโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีที่ได้พัฒนาขึ้นมีความสมบูรณ์ไปใช้ปฏิบัติจริงได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ยังมีข้อค้นพบที่น่าสนใจเกี่ยวกับประการหนึ่งเกี่ยวกับเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกกระบวนโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้ ประกอบด้วยเงื่อนไขด้านความตระหนัก เงื่อนไขด้านการดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน เงื่อนไขของผู้สอน และเงื่อนไขของการติดตามและประเมินอย่างต่อเนื่อง เห็นได้ว่าการจัดการศึกษานอกกระบวนโรงเรียนจะเกิดได้ผู้เรียนต้องมีความตระหนัก รู้ความต้องการตนเอง เป็นสิ่งแรก เพื่อประเมินและกำหนดความต้องการ รูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการและลักษณะการเรียนรู้ของบุคคล เห็นได้ว่าการจัดการศึกษานอกกระบวนโรงเรียนต้องเกิดจากเงื่อนไขประการแรกคือผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เนื่องจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนมีบทบาทและส่วนร่วมในการเรียนมาก หากขาดความตระหนักแล้ว การเข้าร่วมกิจกรรมต่างที่จัดขึ้นก็อาจไม่บรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Maslow (1970) ระบุว่า การเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด เมื่อผู้เรียนพร้อมที่จะเรียน คือได้เรียนในสิ่งที่ต้องการ สอดคล้องกับ Knowles (1980) ที่ระบุว่า แรงจูงใจภายนอก เช่น การงาน การเลื่อนตำแหน่ง และแรงจูงใจภายในที่เป็นความต้องการพัฒนาตนเอง คุณภาพชีวิตที่ดี ความรับผิดชอบ ที่นำไปสู่ความตระหนัก และตอบสนองต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ เงื่อนไขด้านการดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน เป็นการดำเนินการตามแต่ละขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง การข้ามขั้นตอนโดยไม่ได้ให้ความสำคัญในการประเมินความต้องการจำเป็น อาจทำให้การจัดการศึกษาออกมาล้มเหลวไม่ได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เงื่อนไขของผู้สอน ผู้สอนลดความสำคัญของตนเอง และเปลี่ยนเป็นบทบาทของการเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ เป็นมิตรกับผู้เรียน ซึ่งสร้างให้บรรยากาศที่ดีต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับ M. J. Marquardt (1999); Marquardt (2009) ที่ระบุว่าผู้สอนมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือพี่เลี้ยงที่คอย สนับสนุน เป็นเสมือนเพื่อร่วมทางที่เป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำปรึกษา และแตกประเด็น ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ แสดงออกถึงความเป็นผู้นำในทีมได้ และเงื่อนไขของการติดตามและประเมินอย่าง

ต่อเนื่อง เนื่องจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีกระบวนการที่ผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ต่อแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง การติดตามและประเมินอย่างต่อเนื่องในทางบวกเป็นสิ่งจำเป็นที่นำไปสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษาได้

การวิจัยในครั้งนี้ได้ผลของการวิจัยตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครบถ้วนทุกประการ หากแต่ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นนั้นต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยและเงื่อนไขดังกล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี สามารถทำได้ในระดับปัจเจกบุคคลร่วมมือกัน สร้างความเข้มแข็ง สื่อสารไปยังหน่วยงานองค์กร สถาบันในการจัดการศึกษา การจัดสรรงบประมาณในการลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการยกระดับไปสู่นโยบายระดับหน่วยงาน สภาวิชาชีพบัญชี ภาครัฐบาล และประชาคมอาเซียนได้ในที่สุดที่จะสร้างความตระหนักและให้ความสำคัญในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อยกระดับขีดความสามารถของแรงงานที่จัดว่าเป็นทุนมนุษย์ในการขับเคลื่อนให้ภูมิภาคอาเซียนเป็นภูมิภาคที่แข็งแกร่งทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองได้

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ได้ผลการวิจัยหลายประการได้แก่ การวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี และปัจจัยและเงื่อนไขในการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้ปฏิบัติจริง จากการดำเนินการวิจัยและผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถแบ่งข้อเสนอแนะของการวิจัยเป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ข้อค้นพบจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีที่ประกอบด้วยความซับซ้อนของมาตรฐานทางการบัญชีไทยไปสู่มาตรฐานการบัญชีที่สากลยอมรับ ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วขององค์ความรู้ในปัจจุบันทั้งทางด้านบัญชี ด้านธุรกิจและความรู้ข้ามศาสตร์อื่นๆ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานฝึกอบรม สถาบันการจัดการศึกษา หน่วยงานวางแผนนโยบาย องค์กรที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงเกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี สามารถนำไปใช้

เป็นข้อมูลในการเตรียมความพร้อมของแรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องควบคู่กับการทำงานให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานทางการบัญชีตามสภาพของโลกาภิวัตน์ได้

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ที่ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานฝึกอบรม สถาบันการจัดการศึกษา หน่วยงานวางแผนนโยบาย องค์กรที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงเกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี สามารถนำไปศึกษาให้เข้าใจผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษาที่ต้องเกิดจากการเชื่อมโยงการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่สอดคล้องกับการทำงาน และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในงาน โดยการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีต้องจัดให้มีพี่เลี้ยงในการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ให้แรงจูงใจในการเปิดประเด็น การตั้งคำถาม สะท้อนกลับความคิดเห็น จนเกิดการเรียนรู้ใหม่ที่มีพื้นฐานจากความรู้และประสบการณ์เดิมซึ่งพี่เลี้ยงควรได้รับการพัฒนา ฝึกฝนทักษะการคิด วิเคราะห์ จับประเด็นที่นำมาอภิปรายได้

1.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ที่ประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานฝึกอบรม สถาบันการจัดการศึกษา หน่วยงานวางแผนนโยบาย องค์กรที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงเกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี สามารถนำไปศึกษาและพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีการนำภาษาอังกฤษมาใช้เพิ่มขึ้นในเนื้อหาการสอน ตลอดจนการถ่ายโอนความรู้ เพื่อเป็นการยกระดับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของแรงงานไทยด้านบัญชีสู่การยอมรับและให้การรับรองหลักสูตรในระดับสากลต่อไป

1.4 จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้ ที่ประกอบด้วยอุปกรณ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานฝึกอบรม สถาบันการจัดการศึกษา หน่วยงานวางแผนนโยบาย องค์กรที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงเกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี สามารถนำไปศึกษาและพัฒนาการจัดการศึกษาโดยนำการพัฒนา

เทคโนโลยีสารสนเทศ สร้างเป็นนวัตกรรมทางการจัดการศึกษาที่เป็นประโยชน์ในการนำมาใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนอย่างทั่วถึง ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างแรงงานไทยด้านบัญชีที่อยู่ในส่วนกลางกับในภูมิภาคและเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนเช่นเดียวกับในต่างประเทศได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 นำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริงในการจัดการศึกษาแก่แรงงานไทยด้านบัญชี เพื่อศึกษาผลและปัญหาของการใช้รูปแบบและนำมาพัฒนา ปรับปรุงให้รูปแบบมีความเหมาะสมต่อการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนต่อไป

2.2 ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานด้านอื่นๆ เนื่องจากทุกวิชาชีพจำเป็นต้องได้รับการเตรียมความพร้อมเพื่อยกระดับทักษะทางอาชีพให้ได้มาตรฐานและเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในอาเซียนและของโลกต่อไป

2.3 ศึกษาวิจัยเชิงปริมาณในการสำรวจและประเมินความต้องการจำเป็นของแรงงานไทยด้านบัญชีในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อนำไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง

รายการอ้างอิง

- American Institute of CPAs (AICPA). (2010). Educational Competency Assessment. Retrieved 1 November 2012, from American Institute of CPAs (AICPA) <http://www.aicpa-eca.org>
- American Institute of CPAs (AICPA). (2012). CPE and Conference. Retrieved 15 March 2012 <http://www.aicpa.org/Pages/default.aspx>
- ARDictionary. (2008). ARDictionary. Retrieved 10 January 2012 <http://ardictionary.com/Model/5908>
- ASEAN MUTUAL RECOGNITION ARRANGEMENT ON ACCOUNTANCY SERVICES. (2014). ASEAN MUTUAL RECOGNITION ARRANGEMENT ON ACCOUNTANCY SERVICES. Myanmar.
- ASEAN Secretariat. (2008). *ASEAN Economic Community Blueprint* (J. 2008 Ed.). Indonesia: The ASEAN Secretariat.
- ASEAN Secretariat. (2009^a). *ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint* (June 2009 ed.). Indonesia: The ASEAN Secretariat.
- ASEAN Secretariat. (2009^b). *ASEAN Political-Security Community Blueprint* (June 2009 ed.). Indonesia: The ASEAN Secretariat.
- Association of Chartered Certified Accountants (ACCA). (2012). My ACCA. Retrieved 16 March 2012 <http://www.accaglobal.com/>
- Bardo, J. W., & Hartman, J. J., (1982). *Principles of Urban Sociology by James Hill Parker Urban Sociology: A Human Ecological Perspective by William A. : Schwab Contemporary Sociology. American Sociological.*
- Blank, W. E. (1982). *Handbook for Developing Competency-Based Training Programs*: Prentice-Hall.
- Boyatzis, R. E. (1982). *The Competent Manager: A Model for Effective Performance*: Wiley.
- Brockbank, A., & McGill, I. (2003). *The Action Learning Handbook: Powerful Techniques for Education, Professional Development and Training*: Taylor & Francis.
- Chairas, I. Y. a. R., Wirawan E.D., (2001). *Accounting Harmonization in ASEAN: The Process, Benefits and Obstacles*. (Master Thesis), Goteborg University.

- Coordinating Committee on Trade in Services (CCS). (2014). Liberalization of Professional Services in ASEAN Through Mutual Recognition: Accounting Services. Retrieved 10 February 2014, from CCS 77 Conference http://fap.or.th/images/column_1370855183/3%20MRA%20Handbook%20Accountancy%2010_2_2014.pdf
- Dean, P. (1998). Action learning and Performance improvement. *Performance improvement quarterly*, 11(1).
- Dictionary of Education. (2005). Dictionary of Education Retrieved 10 January 2012 http://culi.chula.ac.th/eJournal_03/article_09.htm
- Dilworth, R. L. (1998). Action Learning in a nutshell. *Performance improvement quarterly*, 11 (1), 28-43.
- Dixon, N. (1996). *Perspectives on dialogue*. Greensboro, NC: Center for Creative Leadership.
- Dotlich, D. L., & Noel, J. L. (1998). *Action learning: How the world's top companies are re-creating their leaders and themselves*: Jossey-Bass, Incorporated.
- Dubois and Rothwell, S. D. J. K., Kemp L.K., (2010). *Competency-Based Human Resource Management*. Boston: Nicholas Brealey Publishing.
- Field, L. (1999). *Skilling Australia*. Melbourne: Longman Cheshire Pty.
- Gilley, J. W., & Maycunich A., (2000). *Organizational learning performance, and change: An introduction to strategic HRD*. Cambridge: MA: Perseus Publishing.
- Green, J. a. H., L., (1999). *The Impact of Context on Data*. In R.S. Barbour and J. Kitzinger (eds.) *Developing Focus Group Research: Politics, Theory and Practice*. London: Sage.
- Guthrie, H. (2009). *Competence and Competency-based Training: What the Literature Says*: ERIC.
- Institute of Singapore Chartered Accountants (ISCA). (2012). CPE. Retrieved 15 March 2012 <http://cpe.isca.org.sg>
- International Accounting Education Standards Board (IAESB). (2009). *Framework for International Education Standards for Professional Accountants*. New York: International Federation of Accountants.

- International Accounting Education Standards Board (IAESB). (2012). *International Education Standard (IES) 7 Continuing Professional Development (Redrafted)*. New York: International Federation of Accountants.
- International Accounting Education Standards Board (IAESB). (2014^a). *Handbook of International Education Procurements 2014*. New York: International Federation of Accountants.
- International Accounting Education Standards Board (IAESB). (2014^b). *International Education Standards 2 (Revised) Initial Professional Development - Technical Competence*. New York: International Federation of Accountants.
- International Accounting Education Standards Board (IAESB). (2014^c). *International Education Standards 3 (Revised) Initial Professional Development - Professional Skills*. New York: International Federation of Accountants.
- International Accounting Education Standards Board (IAESB). (2014^d). *International Education Standards 4 (Revised) Initial Professional Development - Professional Values, Ethics, and Attitudes*. New York: International Federation of Accountants.
- International Federation of Accountants (IFAC). (2014). Statement of Membership Obligations. Retrieved 9 December 2014 <http://www.ifac.org/about-ifac/membership/compliance-program/compliance-responses>
- Kanitpong, T. (2010). The competitiveness of Thailand in the challenges AEC. *NIDA Business Journal*, 7, 71-92.
- Keeves, J. P. (1988). *Educational Research Methodology and Measurement an International Handbook*. Oxford: Pergamon Press.
- King, S. B., King, M., & Rothwell, W. J. (2001). *The Complete Guide to Training Delivery: A Competency-based Approach*: AMACOM.
- Knowles, M. S. (1980). *The Modern Practice of Adult Education: From Pedagogy to Andragogy*: Cambridge.
- Lee Boon Siew. (2011). The 21st Century Accountant, Accounting Key. Retrieved 20 Oct 2013 <http://www.accountantkey.com/the-21st-century-accountant>

- Lo, C. (2003). *The diamond approach of national competitiveness using DEA and benchmarking analysis for Asian countries*. Master's Thesis, Institute of Business Administration, National Cheng Kung University, Taiwan.
- London School of Economics and Political Science (LSE). (2012). Department of Accounting. Retrieved 15 March 2012 <http://www.lse.ac.uk/accounting/Home>
- Malaysian Institute of Accountants (MIA). (2012). MIA CPE. Retrieved 15 March 2012 <http://mia.org.my/new/>
- Marquardt, M. J. (1999). *Action learning in action*. CA: Davies-Black.
- Marquardt, M. J. (2009). *Action Learning for Developing Leaders and Organizations: Principles, Strategies, and Cases*: American Psychological Association.
- Maslow, A. H. (1987). *Motivation and Personality*. New York: Harper.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for "intelligence.". *American psychologist*, 28(1), 1.
- McGill, I., & Beaty, L. (2001). *Action Learning: A Guide for Professional, Management & Educational Development*: Kogan Page.
- Mescon, M. H. (1995). *Management: Individual and Organization Effectiveness* New York: Harper&Row.
- Ministry of National Education Republic of Turkey. (2002). National Education at the Beginning of 2002. Retrieved 10 January 2013 http://www.meb.gov.tr/strats/apk2002ing/apage29_48.htm
- Nadler, L. (1982). *Designing Training Programs*. Reading: Addison-Wesley.
- National University of Singapore (NUS). (2012). NUS Business School. Retrieved 15 March 2012 http://bba.nus.edu/undergrad_acc.html
- Putnam, D. R. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Touchstone Rocketfelloer Center.
- QS Quacquarelli Symonds Limited. (2014). QS World University Rankings by Subject 2014 - Accounting & Finance. Retrieved 2 June 2014 <http://www.topuniversities.com/university-rankings/university-subject-rankings/2014/accounting#sorting=rank+region=+country=+faculty=+stars=false+search=>
- Ramachander, S. (2006). *Creativity @ Work*: SAGE Publications.

- Revans, R. (1980). *Action learning: New techniques for management*. London: Blond & Briggs, Ltd.
- Rogers, J. (2001). *Adults Learning*: McGraw Hill/Open University Press.
- Rothwell, W. J. (2005). *Beyond Training and Development: The Groundbreaking Classic on Human Performance Enhancement*: American Management Association.
- Shahnewaz Khan. (n.d.). Role of Non-Formal Education for Young People. Retrieved 10 January 2013
- Shermon, G. (2004). *Competency Based HRM: A Strategic Resource for Competency Mapping, Assessment and Development Centres*: Tata McGraw-Hill.
- Shohel Mahuruf C. and Howes Andrew J. . (2006). Nonformal Educaion for Susutainable Developmen: A Bangladeshi Perspective in the 10th APED International Conference on Educaion, 6-8 December 2006, Bangkok, Thailand. Retrieved 10 January 2013
http://www.unescobkk.org/fileadmin/template2/apeid/.../shohel_6D.doc
- Spencer, L. M., & Spencer, P. S. M. (2008). *Competence at Work Models for Superior Performance*: Wiley India Pvt. Limited.
- Steelyana Evi. (2012). *Preparing Indonesia Skilled Labor in the Field of Accounting, Finance and Capital Market for ASEAN Economic Community 2015*. Paper presented at the 1st International Conference on Business, International Relation and Diplomacy (ICOBIRD).
- Steiner, F. (1988). Organizational dilemmas as barriers to learning Retrieved 13 January 2013
www.emeraldinsight.com/Insight/viewContentItem.do?contentType=Article&idAcion=Inkpdf&contentId=882577
- Suttipun, M. (2012). Readiness of Accounting Students in the ASEAN Economic Community: An Empirical Study from Thailand. Retrieved 1 February 2013
http://mfuic2012.mfu.ac.th/electronic_proceeding/Documents/00_PDF/O-SSH/O-SSH-03%20Muttanachai%20Suttipun.pdf
- The Asean Federation of Accountants (AFA). (2012). The ASEAN Federation of Accountants (AFA) training and development analysis. Retrieved 24 February 2014

http://www.aseanaccountants.org/downloads/ASEAN_Training_and_Development_Analysis_Report.pdf

thinkexist Dictionary. (2008). Thinkexist Dictionary. Retrieved 10 January 2013
<http://thinkexist.com/dictionary/meaning/model>

University of Malaya (UM). (2012). Faculty of Business and Accountancy. Retrieved 10 March 2012 <http://www.um.edu.my/>

World Bank. (2014). Current Status of the Accounting and Auditing Profession in ASEAN Countries.

World Ranking Guide. (n.d.). Top Professional Accountancy Bodies. Retrieved 2 June 2014
<http://worldranking.blogspot.com/2009/08/top-professional-accountancy-bodies.html>

เกรียงไกร บุญเลิศอุทัยและดนูชา คุณพนิชกิจ. (2556). IES 2 ต่อการพัฒนาหลักสูตรปริญญาตรีทางการบัญชี. *Chulalongkorn Business Review* (จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์), 34(4), 123-138.

เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2533). การศึกษานอกระบบโรงเรียน : ทำไมต้องมีการศึกษานอกระบบโรงเรียนในปัจจุบัน. วารสารครุศาสตร์, มกราคม - มิถุนายน 2533.

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2553). การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ (Vol. 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.

เลิศชัย สุธรรมานนท์. (2552). การออกแบบระบบและการวัดผล การพัฒนาทรัพยากรบุคคลบนพื้นฐานความสามารถ. Retrieved 25 ธ . ค . 2554
<http://gototknow.org/blog/lertchai1/233283>

โทนี่ อีเวอร์การ์ด. (2545). การพัฒนาโดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติ *Action Learning: การเรียนรู้จากการปฏิบัติ: หลักการและการปฏิบัติจริง*. นครปฐม: พิสิษฐ์เซ็นเตอร์

ไพศาล วิชาลาภรณ์ และคณะ. (2554). การศึกษาการสร้างประชาคมอาเซียน 2558 The Role of Education in Building an ASEAN Community 2015. Retrieved 21 มกราคม 2555
www.lib.hcu.ac.th/asean/1TheRoleofED-building-ASEANcommunity

กมลทิพย์ เหล่าทรัพย์เพิ่มพูน. (2556). มาตรฐานการรายงานทางการเงิน...รูปแบบใหม่ในอนาคต. Retrieved 10 มกราคม 2557
http://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/DocLib_/Article14_12_%2012.pdf

- กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน. (2554). แผนยุทธศาสตร์กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2555 - 2559 : รายงานฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: กองแผนงานและสารสนเทศ
- กรมอาเซียน กระทรวงต่างประเทศ. (2553). ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนคืออะไร มีเป้าหมายอย่างไร และไทยได้ประโยชน์อย่างไร. Retrieved 21 มกราคม 2555, from กรมอาเซียน กระทรวงต่างประเทศ http://hq.prd.go.th/prTechnicalDM/ewt_news.php?nid=563/.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร. : กลุ่มแผนงาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ.
- กฤตชญาภัก อุ่นเสรี. (2554). ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน AEC: ASEAN Economic Community: สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- กานดาวรรณ แก้วมาน. (2554). วิธีการสอนบัญชีกับ TQF เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษา. วารสารนักบริหาร(31), 3-11.
- ขจรศักดิ์ สังข์เจริญ. (2553). การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน. (ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย.
- ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี (ฉบับที่ 18) เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการฝึกหัดงาน การทดสอบเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2552 (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 1). (2552, 14 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 126/ ตอนพิเศษ 152 ง/ หน้า 73. กรุงเทพฯ: สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. *วิทยาลัย*
- ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 19 เรื่องจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2553. (2553, 3 พฤศจิกายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127/ ตอนพิเศษ 127 ง/ หน้า 68. In สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (Ed.). กรุงเทพมหานคร.
- ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการเข้ารับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมประชุมสัมมนาของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. 2556. (2556, 27 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 130/ ตอนพิเศษ 192 ง/ หน้า 70. สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชีว่าด้วยหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. 2556. (2556, 27 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 130/ ตอนพิเศษ 192 ง/ หน้า 55: สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์.
- คมธัช รัตนคช. (2552). รูปแบบการสอนและการฝึกอบรม. Retrieved 9 ตุลาคม 2552 http://home.dsd.go.th/techno/trainingsystem/index.php?option=com_content&view=article&id=3&Itemid=19

- จุฑาทิพย์ คล้ายทับทิม. (2555). ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2555). คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. Retrieved 15 มีนาคม 2555 <http://www.acc.chula.ac.th/>
- ชาย โพธิ์สีดา. (2552). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยคุณภาพ (ปรับปรุง พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งฯ.
- ณรงค์ พิพัฒน์นาคัย. (2557). นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ 2558.
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2547). มารู้อีก *Competency* กันเถอะ. กรุงเทพฯ: บริษัท เอชอาร์เซ็นเตอร์ จำกัด.
- ณัฐชา วัฒนวิไล และจุฑามาน สิทธิผลวนิชกุล. (2555). การพัฒนาศักยภาพวิชาชีพบัญชีไทยเมื่อเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ. *Executive Journal*, กรกฎาคม - กันยายน 2555, 16-25.
- ทศนา แคมณี. (2551). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2553). ถึงคราวนักบัญชีมีราคา. Retrieved 21 มกราคม 2555 <http://www.bangkok-biznews.com>.
- ธัญชนก หิรัญสถิตย์พร. (2552). การพัฒนาความก้าวหน้าในสายอาชีพของผู้สอบบัญชี. (ปริญญา มหบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธำรงค์ดี คงคาสวัสดิ์. (2549). *Competency* ภาคปฏิบัติ...เขาทำกันอย่างไร? กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- ธำรงค์ดี คงคาสวัสดิ์. (2555). เมืองไทยต้องผลิตแรงงานให้เพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการของ AEC. Retrieved 22 ตุลาคม 2556 <http://www.thai-aec.com/208#ixzz2817YE7Bi>
- นฤมล สุมรรคา. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: กรณีศึกษาสถานประกอบการจังหวัดสระบุรี. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. คณะบริหารธุรกิจ. สาขาวิชาเอกการบัญชี.
- นิคม ทาแดง. (2536). การสร้างแบบจำลองระบบทางการศึกษา ประมวลสาระชุดวิชาการจัดระบบทางการศึกษา หน่วยที่ 5 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- นิสดารก์ เวชยานนท์. (2549). *Competency-Based Approach (Vol. 1)*. กรุงเทพฯ: บริษัท กราฟิโก ซิสเต็มส์ จำกัด.

- นิตินันท์ เวชยานนท์. (2550). *Competency Model* กับการประยุกต์ใช้ในองค์กรไทย. กรุงเทพฯ: บริษัท กราฟิโก ซิสเต็มส์ จำกัด.
- บุญส่ง หาญพานิช. (2546). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย. (วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่องกำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี พ.ศ. 2557. (2557, 9 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 131/ ตอนพิเศษ 177ง. กรมพัฒนาธุรกิจการค้า.
- ประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 1/2555 เรื่องการรับรองปริญญาหรือประกาศนียบัตรในวิชาการบัญชีของสถาบันการศึกษาต่างๆเพื่อประโยชน์ในการรับสมัครเป็นสมาชิกสามัญ และการพิจารณาคุณสมบัติเพื่อขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต. (2555). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 129/ ตอนพิเศษ 117. In สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (Ed.), (13 มีนาคม พ.ศ. 2555 ed.). กรุงเทพฯ.
- ประจวบ แผลมหลัก. (2547). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.). (ดุขฎิบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2557). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี. Retrieved from http://library.senate.go.th/document/mSubject/Ext33/33209_0001.PDF.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2545). ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร. Retrieved 12 ตุลาคม 2555 <http://suthep.crru.ac.th/book6/1.pdf> วิทยาลัย
- ปรีชา กันธิยะ. (2552). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พรมมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม. (วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต), มหาวิทยาลัยสยาม.
- ปิติ ศรีแสงนาม. (2556). เตรียมรับ ภัยคุกคาม ไทย-อาเซียน. กรุงเทพมหานคร: บ้านพระอาทิตย์.
- พ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และ สุภาพ ฉัตรภรณ์. (2555). การออกแบบการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พร ศรียมก. (2545). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะในการสอนงานของหัวหน้างานในโรงงานอุตสาหกรรม. (ครุศาสตร์ดุขฎิบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย.
- พรพญา เพ็ญศรีสิริกุล. (2555). แนวโน้มของการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาแรงงานฝีมือสู่การเป็นประชาคมอาเซียน. (ครุศาสตร์มหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543. (2543, 12 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 117/ ตอนที่ 41 ก/ หน้าที่ 1. กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์.
- พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547. (2547, 22 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 121/ ตอนพิเศษ 65ก/ หน้า 1. กรุงเทพมหานคร: สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2555). คณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี. Retrieved 13 มีนาคม 2555 <http://acct.bus.ku.ac.th/>
- มัทนชัย สุทธิพันธุ์. (2556). ความพร้อมและปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมของผู้จัดทำบัญชีไทยกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: ข้อมูลการสำรวจจากผู้จัดทำบัญชีในจังหวัดสงขลา. *Chulalongkorn Business Review* (จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์), 35(4), 66-91.
- มาลี สืบกระเส. (2552). การพัฒนารูปแบบแจ้งการแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต), มหาวิทยาลัยสยาม.
- ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร. (2554). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- รุทธิ พนมยงค์ กฤษณ์ ปัทมะโรจน์ ศุภกร ลี้มคุณธรรมโน. (2557). ความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: ไทยเดินถูกทิศหรือหลงทาง? . In อ. ลี้มคเดช (Ed.), *ASEAN Readiness Index* ครั้งแรกกับการวัดดัชนีความพร้อมรับ AEC ของธุรกิจไทย (pp. 292). กรุงเทพมหานคร: บริษัท เมจิเพรส จำกัด.
- วัลย์ลักษณ์ สุวรรณวัลย์กร และมนวิภา ผดุงสิทธิ์. (2556). ความคาดหวังและความพร้อมของวิชาชีพสอบบัญชีไทยในการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, ฉบับที่ 25, 35-49.
- วัลลภ บัวขุม. (2554). ความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของนักบัญชีไทยตาม IEG 11 ของสหพันธ์นักบัญชีนานาชาติ. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 19, 27-38.
- วารินทร์ สิ้นสูงสุด. (2546). พัฒนาการพยากรณ์บุคคลและองค์กร. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพิ่มผลผลิตบัณฑิตธรรม.
- วารินทร์ สิ้นสูงสุด. (2550). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ศูนย์บริการการศึกษานอกกระบบโรงเรียนอำเภอ/เขต สำนักงานบริหารการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ. (คุชฎบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. , บัณฑิตวิทยาลัย
- วิโรจน์ เลาทวิโชค. (2547). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจรับงานสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีและการเลือกสำนักงานสอบบัญชีของผู้ใช้บริการงานสอบบัญชี. (มหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย.

- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ทบวงมหาวิทยาลัย.
- วิรัช คันสร. (2551). การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ตามสถานการณ์เพื่อส่งเสริมสมรรถนะในการพัฒนาอาชีพของผู้รับการฝึกอบรมพัฒนาฝีมือแรงงาน. (ดุขฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2545). การพัฒนาโดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติ *Action Learning*: การเรียนรู้จากการปฏิบัติ: ยิ่งทำยิ่งรู้ ยิ่งอยู่ยิ่งเชี่ยวชาญ. นครปฐม: พิสิกส์เซ็นเตอร์
- วุฒิพล สกลเกียรติ. (2546). การเรียนรู้ของผู้ใหญ่และผู้เรียนผู้ใหญ่. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วุฒิสภาสู่ประชาคมอาเซียน. (มปป.). แผนพัฒนากำลังคนในระดับประเทศ พ.ศ. 2555 – 2559
Retrieved 21 August 2013
http://www.senate.go.th/w3c/senate/sec.php?url=view&sec_id=79&content_id=737
- ศิลปพร ศรีจันเพชร และธีรชัย อรุณเรืองศิริเลิศ. (2555). การเตรียมความพร้อมทางด้านวิชาชีพบัญชีของกลุ่มประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. วารสารบริหารธุรกิจ, ฉบับพิเศษเนื่องในโอกาสครบรอบ 73 ปี, 31- 45.
- สงกรานต์ ไกวงษ์. (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเป็นมืออาชีพของนักวิชาชีพบัญชีไทยในบริบทของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้สอบบัญชีภาษีอากร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2552). สภาวิชาชีพบัญชี ร่วมมือกับตลาดหลักทรัพย์ “การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบัญชี” ให้มีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล. Retrieved 15 มกราคม พ.ศ. 2556, from สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, http://fap.or.th.a33.readyplanet.net/images/column_1359013136/520115_SET_speech.
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2555). อบรมสัมมนา. Retrieved 30 มีนาคม 2555
<http://www.fap.or.th>
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2556ก). ประกาศผลการแข่งขันตอบคำถามทางบัญชีระดับประเทศ ครั้งที่ 2 ประจำปี 2556 “Thailand Accounting Challenge 2013”. Retrieved 10 พฤษภาคม 2557, from สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์
<http://www.fap.or.th/index.php?lay=show&ac=article&id=539777640&Ntype=3>
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2556ข). การพิจารณานำมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (IFRS for SMEs) ซึ่งกำหนดโดยคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IASB) มาปฏิบัติใช้ในประเทศไทย. Retrieved 10

<http://www.fap.or.th/index.php?lay=show&ac=article&Id=539622990&Ntype=30>

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2557). Retrieved 14 ตุลาคม พ.ศ. 2557, from

<http://www.fap.or.th/index.php?lay=show&ac=article&Id=539691928>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). การศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อการรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2549). หลักการศึกษาและการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมของ UNESCO. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559.

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2556). แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2555). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559. Retrieved 12 มกราคม 2556, from กระทรวงศึกษาธิการ http://www.pld.rmutt.ac.th/?wpfb_dl=210

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2554). หนังสือเรียนสาระทักษะการเรียนรู้ รายวิชาทักษะการเรียนรู้ (ทร21001) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2548). แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย *Competency Based Learning*. กรุงเทพฯ: บริษัท ศิริวัฒนา อินเตอร์พรีนธ์ จำกัด (มหาชน).

สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2550). การจัดการทรัพยากรมนุษย์ด้วย *Competency-Based HRM*. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).

สุขญา รังสฤติกุล. (2542). ปัญหาในการปฏิบัติงานและสมรรถนะของผู้ช่วยงานสอบบัญชีตามทัศนะคติของผู้สอบบัญชีและผู้ช่วยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

- สุชญา รังสฤษติกุล. (2552). การศึกษาสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายบัญชี ตามทัศนะของหัวหน้างานบัญชีและผู้ปฏิบัติงานบัญชี ของสถานประกอบการ. วารสารวิจัยเพื่อการประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 47-57
- สุภางค์ จันทวานิช. (2547). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2545). การจัดการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์. (2554). พิชัย ชุณหะวัณ พัฒนาการวิชาชีพบัญชี รับมือ AEC. Retrieved 21 มกราคม 2555 <http://www.ryt9.com/s/tpd/1192467>.
- อัญชลี ธรรมะวิธิกุล รุ่งอรุณ ไสยโสภณ และศรีสว่าง เลี้ยววาริณ. (2551). การศึกษานอกระบบ เอกสารสาระหลักการและแนวคิดประกอบการดำเนินงาน กศน.: คัมภีร์ กศน. (pp. 20-25). กรุงเทพฯ: เอ็น.เอ.รัตนะเทรตตั้ง.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2540). กระบวนการฝึกอบรมสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2547). การศึกษานอกระบบโรงเรียน: แนวทางการศึกษาและกิจกรรมที่หลากหลาย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราและเอกสารด้านวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2551). พัฒนาการ การเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ใหญ่. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภาภรณ์ ภู่วิทยพันธ์. (2552). *Competency Development Roadmap (CDR)*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ดีการพิมพ์จำกัด.
- อุดม เขยกิจวงศ์. (2551). การส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.
- อุ้นดา นพคุณ. (2546). กรอบแนวความคิดการพัฒนาโปรแกรมอย่างมีส่วนร่วมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

**รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ
ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ชุดที่ 1**

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ดังนี้

1. ดร.วิรุพห์ นิลโมจน์
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ สำนักงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน
2. ดร. ณีภูธลักษ์ณ ศรีมีชัย
อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ
หัวหน้าภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. รองศาสตราจารย์ เพ็ญศรี ภู่อุทัย
อาจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. รศ.ดร.พนารัตน์ ปานมี
อาจารย์ประจำภาคการวิชาบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้สำหรับการสนทนากลุ่ม เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ดังนี้

1. ดร.วิรุฬห์ นิลโมจน์
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ สำนักงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน
2. ดร.ระวี สัจจโสภณ
อาจารย์ประจำภาควิชาการพัฒนาศึกษาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ
หัวหน้าภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ดร. สันสกฤต วิจิตรเลขการ
รองหัวหน้าภาควิชาฝ่ายบริหาร ภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
5. ดร.ชรินทร์ นิมิตระกูล
อาจารย์ประจำคณะบัญชี มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ภาคผนวก ข
ผู้เชี่ยวชาญสัมภาษณ์เชิงลึก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี แบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1: กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี ได้แก่

1. คุณสุพจน์ สิงห์เสนห์ (ดุขฎีกิตติมศักดิ์) (สัมภาษณ์วันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2555)
ประธานคณะกรรมการพัฒนาวิชาชีพบัญชี และประธานคณะกรรมการเตรียมความพร้อมสู่ AEC สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ และหุ้นส่วนผู้จัดการ บริษัท เคพีเอ็มจีภูมิภาคไทย สอบบัญชี จำกัด
2. ดร.เสาวร็จ รัตนคำฟู (สัมภาษณ์วันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2555)
นักวิชาการ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
3. ดร.นิมมวล ผิวทองงาม (สัมภาษณ์วันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2555)
ผู้อำนวยการศูนย์ AEC Strategy Center มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
4. คุณปกรณ์ เพ็ญภาคกุล (ดุขฎีกิตติมศักดิ์) (สัมภาษณ์วันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2555)
กรรมการสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ (ที่ปรึกษา) (ก) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (ข) กรมสรรพากร
5. คุณทวีรัตน์ จันทนจุลกะ (สัมภาษณ์วันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555)
ผู้อำนวยการช่วยธุรกิจบริการ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ ดวงพัศตรา (สัมภาษณ์วันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2555)
ผู้อำนวยการโครงการปริญญาตรีบริหารธุรกิจหลักสูตรนานาชาติ (BBA) และ
คณะกรรมการเตรียมความพร้อมสู่ AEC สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์
7. คุณฉวีรัตน์ ศุภธาดา (สัมภาษณ์วันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2556)
หัวหน้าฝ่ายอาวุโส แผนงานกลยุทธ์ต่างประเทศ สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์
8. คุณศรัณย์ สุภัคศรีณย์ (สัมภาษณ์วันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2556)
ผู้อำนวยการสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

กลุ่มที่ 2: กลุ่มผู้สอน ผู้จัดหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี ได้แก่

1. ดร.นิมนวล วิเศษสรรพ์ (สัมภาษณ์วันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2556)
คณบดีคณะบัญชี มหาวิทยาลัยรังสิต
2. ดร.สิงห์ชัย อรุณวุฒิพงศ์ (สัมภาษณ์วันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2555)
อาจารย์พิเศษด้านบัญชี ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต
และวิทยากรบรรยาย ที่บริษัท ฝักอบรมและสัมมนาธรรมนิติ จำกัด
3. คุณธนพล สุขมั่นคง (สัมภาษณ์วันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2555)
นักวิชาการบัญชีการเงิน หน่วยงานฝักอบรมและสัมมนา บริษัท ฝักอบรมและสัมมนาธรรม
นิติ จำกัด
4. คุณชานา วิวัฒน์พมชาติ (สัมภาษณ์วันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2555)
หุ้นส่วนผู้จัดการ สำนักงานปิติเสวี และวิทยากรบรรยายให้แก่สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรม
ราชูปถัมภ์
5. ดร.มัทนชัย สุทธิพันธุ์ (สัมภาษณ์วันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556)
อาจารย์ภาควิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กลุ่มที่ 3: กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี ได้แก่

1. คุณดารินทร์ หยกไพศาล (สัมภาษณ์วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2555)
นายกสมาคมสำนักงานบัญชีไทย และกรรมการผู้จัดการสำนักงานไอซีจี การบัญชี
2. คุณวรสวรรค์ มีเจริญ (สัมภาษณ์วันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2555)
กรรมการผู้จัดการ สำนักงานบัญชีเอแอนด์วี
3. คุณสุริยะ ธีรวัฒนसार (สัมภาษณ์วันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2555)
นายกสมาคมผู้สอบบัญชีภาษีอากร
4. คุณวิไล วัชรชัยสิริกกุล (สัมภาษณ์วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2555)
กรรมการผู้จัดการ บริษัทนักบัญชีต่อทคอม จำกัด และบริษัท ทีบีซีลอร์ จำกัด
5. ดร.จารวี ชยสมบัติ (สัมภาษณ์วันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555)
นักตรวจสอบบัญชี กรมสรรพากร
6. คุณอัญชลี มณีท่าโพธิ์ (สัมภาษณ์วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2555)
กรรมการผู้จัดการ บริษัทบุญเกื้อกูลธุรกิจ จำกัด
7. ดร.ฉมาบตี ตติยวุฒิกรรมการบริหาร (สัมภาษณ์วันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556)
บริษัท ทีเอสไอ บิสิเนส คอนซัลแตนท์ จำกัด

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ในการสนทนากลุ่ม เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ในวันที่ 5 กันยายน 2557 ณ อาคารสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ เวลา 9.00 – 12.00 น.

1. ดร.วิรุพท์ นิลโมจน์
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ สำนักงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน
2. ดร.สมศักดิ์ ตลประสิทธิ์
ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
3. ดร.ศศิรัศมี วีระไวทยะ
นักวิชาการศูนย์พัฒนาการศึกษาระหว่างประเทศ สำนักนโยบายและความร่วมมือกับต่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
4. ดร.นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม
ผู้อำนวยการสำนักบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
5. คุณนภาพร อาร์มสตรง
นักวิชาการศึกษานโยบายการพิเศษ สำนักมาตรฐานและคุณภาพอุดมศึกษา คณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
6. คุณคนึงนิจ โกศลวัฒน์
ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน
7. คุณสุพจน์ สิงห์เสนห์
ประธานคณะกรรมการพัฒนาวิชาชีพบัญชี และอดีตประธานคณะกรรมการเตรียมความพร้อมสู่ AEC สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ และหุ้นส่วนผู้จัดการ บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิภาคไทยสอบบัญชี จำกัด
8. คุณศรัณย์ สุภัคศรัณย์
ผู้อำนวยการ สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์
9. รศ. ดร.วิรัช อภิเมธีอารง
ประธานคณะกรรมการวิชาชีพบัญชีด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์
10. คุณฉัญพร อธิกุลวริน
นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

11. คุณภาสิน จันทรมณี
นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า
12. คุณดุยทัศน์ พีชมงคลกรรม
การบริหาร บริษัทฝึก่อบรมและสัมมนาธรรมนิติ จำกัด
13. ดร.ฉมาบัติ ตติยวุฒิ
กรรมการบริหาร บริษัท ทีเอสไอ บิสิเนส คอนซัลแตนท์ จำกัด

ผู้ช่วยจดบันทึก

1. ดร.ณัชภัส อีระเรืองไชยศรี
อาจารย์ประจำวิชาการระเบียบวิธีวิจัยทางสารสนเทศ หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต วิทยาลัย
อาชีวศึกษาธนบุรี
2. คุณพัทธนันท์ พรรณนา
นักวิชาการ สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์
3. คุณจิตตวดี ทองทั่ว

ผู้ประสานงานและอำนวยความสะดวก

1. คุณสุกัญญา สายเสมา
เจ้าหน้าที่ส่วนงานอำนวยความสะดวก สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

๙ แบบวิเคราะห์เอกสาร ๙

ชื่องานวิจัย: การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน
สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

ชื่อผู้วิจัย: นางสาวจุฬารัตน์ จิตไพศาลวัฒนา

ประกอบด้วย:

- ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของเอกสาร
- ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เอกสาร

ตอนที่ 1: ข้อมูลพื้นฐานของเอกสาร

ชื่อเอกสาร/เรื่อง/หัวข้อ/หลักสูตร.....
ชื่อผู้เขียน/ผู้วิจัย/ผู้จัดทำ.....
ปี พ.ศ. ที่เขียน/จัดทำ/พิมพ์เผยแพร่.....
ประเภทเอกสาร ☐ บทความ ☐ งานวิจัย ☐ เว็บไซต์ ☐ อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2: ผลการวิเคราะห์เอกสาร

ประเด็นการวิเคราะห์	ประเด็นย่อยในการวิเคราะห์	รายละเอียดของการวิเคราะห์
1. นโยบายในการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี	1.1 นโยบายระดับประชาคมอาเซียน
	1.1 นโยบายระดับประเทศ
	1.1 นโยบายระดับสภาวิชาชีพบัญชี
2. สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน	2.1 คุณวุฒิทางการศึกษา
	2.2 การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี
	2.3 มาตรฐานทางวิชาชีพบัญชี
	2.4 ความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน
3. สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน	3.1 คุณสมบัติตามข้อตกลงร่วมของอาเซียนสำหรับบริการวิชาชีพบัญชี
	3.2 คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี

ข้อค้นพบเพิ่มเติม

1. นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทย
ด้านบัญชี

.....

.....

.....

2. สภาพของแรงงานไทยด้านบัญชีในปัจจุบัน

.....

.....

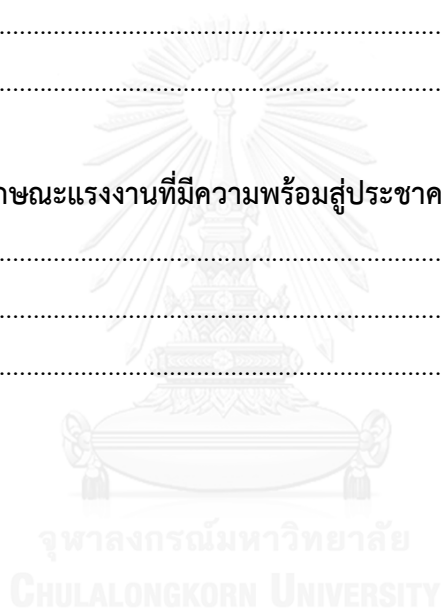
.....

3. สภาพของคุณลักษณะแรงงานที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

.....

.....

.....

๖ แบบวิเคราะห์เอกสารกรณีตัวอย่างที่ดี ๖

ชื่องานวิจัย: การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน
สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

ชื่อผู้วิจัย: นางสาวจุฬารัตน์ จิตไพศาลวัฒนา

ประกอบด้วย:

- ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของเอกสาร
- ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์แนวการจัดการศึกษาทางด้านบัญชี จากการณีตัวอย่างที่ดี
(Best Practices)

ตอนที่ 1: ข้อมูลพื้นฐานของเอกสาร

ชื่อเอกสาร/หลักสูตร.....
ชื่อมหาวิทยาลัย/หน่วยงาน.....
ปี พ.ศ. ที่ค้นคว้า/ แหล่งข้อมูล.....
ประเภทเอกสาร ☐ บทความ ☐ งานวิจัย ☐ เว็บไซต์ ☐ อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2: ผลการวิเคราะห์แนวการจัดการศึกษาทางด้านบัญชีจากการณีตัวอย่างที่ดี (Best Practices)

ประเด็นการวิเคราะห์	ประเด็นย่อยในการวิเคราะห์	รายละเอียดของการวิเคราะห์
1. หลักสูตร	1.1 ชื่อหลักสูตร
	1.2 ระยะเวลาการศึกษา
	1.3 ภาษาที่ใช้ในการจัดการศึกษา
	1.4 การรับรองคุณภาพ
2. เนื้อหาสาระ	2.1 วิชาทั่วไป
	2.2 วิชาเฉพาะทาง
	2.3 วิชาเลือกเสรี
3. กิจกรรมการเรียนการสอน	3.1 การบรรยาย
	3.2 การปฏิบัติ
	3.3 การใช้สื่อ

ตอนที่ 2: ผลการวิเคราะห์แนวการจัดการศึกษาทางด้านบัญชีจากการณีตัวอย่างที่ดี (Best Practices) (ต่อ)

ประเด็นการวิเคราะห์	ประเด็นย่อยในการวิเคราะห์	รายละเอียดของการวิเคราะห์
	3.4 การใช้วิทยากร
4. คุณลักษณะที่พึงประสงค์	4.1 ความรู้
	4.2 ทักษะ
	4.3 จรรยาบรรณ
5. การประเมินผล	5.1 การทดสอบ
	5.2 การปฏิบัติ

ข้อค้นพบเพิ่มเติม

1. หลักสูตร

.....
.....

2. เนื้อหาสาระ

.....
.....

3. กิจกรรมการเรียนการสอน

.....
.....

4. คุณลักษณะที่พึงประสงค์

.....
.....

5. การประเมินผล

.....
.....

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

คำชี้แจง :

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวินิจฉัยในการศึกษาตามหลักสูตรดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อให้การศึกษานี้เกิดความสมบูรณ์ ถูกต้อง และเป็นประโยชน์มากที่สุด จึงใช้วิธีดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 กลุ่มได้แก่

1. กลุ่มประชาคมอาเซียนทางด้านบัญชี
2. กลุ่มผู้สอน ผู้จัดทำหลักสูตรทางด้านบัญชี
3. กลุ่มแรงงานไทยด้านบัญชี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ขอความกรุณาจากท่านเพื่อเข้าสัมภาษณ์ความคิดเห็นตามประเด็นคำถามดังเอกสารแนบ ผู้วิจัยขอรับรองว่าความคิดเห็นจากท่านจะไม่ทำความเสียหายแก่ท่าน และหน่วยงานของท่านแต่ประการใด หากแต่ความคิดเห็นดังกล่าวจะนำไปใช้ในเชิงวิชาการประกอบการศึกษาในหลักสูตรเท่านั้น

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการให้เข้าสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นข้อมูลภายในหน่วยงานของท่านในครั้งนี้ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวจุฬารัตน์ จิตไพศาลวัฒนา

ผู้วิจัย

นิยามศัพท์

การศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง การประมวลกิจกรรมและประสบการณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ทักษะและทัศนคติที่พึงประสงค์ของบุคคล โดยมีความยืดหยุ่นในเรื่องระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์เกี่ยวกับผู้เรียน ระยะเวลาเรียน หลักสูตร เนื้อหา วิธีการเรียนการสอน สถานที่เรียน และการวัดประเมินเพื่อให้มีความเหมาะสมและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ซึ่งผู้จัดการศึกษาอาจเป็นสถาบัน หน่วยงาน องค์กรใดก็ได้

รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง แบบจำลองทางความคิดในการดำเนินการที่อธิบายถึงโครงสร้างที่สัมพันธ์กันขององค์ประกอบที่สำคัญของปรากฏการณ์ที่ศึกษาให้สามารถเข้าใจได้ง่าย ซึ่งกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนประกอบด้วย 1) นโยบายการจัดการศึกษา 2) กระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน และ 3) คุณลักษณะแรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความพร้อม

แรงงานไทยด้านบัญชี หมายถึง บุคลากรสัญชาติไทย จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านบัญชี เป็นสมาชิกกับสภาวิชาชีพบัญชีประเภทสามัญ มีการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ หรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสอบบัญชีกับสภาวิชาชีพบัญชี ที่มีสถานะคงอยู่ มีประสบการณ์ทำงานในด้านการจัดทำรายงานทางการเงินหรือการตรวจสอบบัญชีไม่น้อยกว่า 3 ปี ภายในระยะเวลา 5 ปีหลังสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีตามคุณสมบัติของการขึ้นทะเบียน ASEAN Chartered Professional Accountant: ACPA และปัจจุบันยังคงประกอบอาชีพให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานทางการเงินหรือตรวจสอบงบการเงิน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้สัมภาษณ์

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความและใส่เครื่องหมาย ✓ ในหัวข้อที่ตรงกับสถานภาพจริงและความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

1. ชื่อ นามสกุล.....
2. วันที่..... เวลา สถานที่
3. วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี ด้าน..... ปริญญาโท ด้าน.....
 ปริญญาเอก ด้าน อื่นๆ (ระบุ)
4. ประสบการณ์ทำงานด้านบัญชี น้อยกว่า 3 ปี
 3 – 6 ปี 7 – 9 ปี มากกว่า 10 ปี
5. ตำแหน่งปัจจุบัน หน่วยงาน
6. สถานภาพของท่านกับการเกี่ยวข้องกับแรงงานด้านบัญชี

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

1. สภาพความพร้อมของแรงงานไทยด้านบัญชีในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปัจจุบันเป็นอย่างไร และมีสิ่งใดที่ต้องปรับปรุง (ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมือง)
2. นโยบายที่เหมาะสมในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี มีอย่างไร
3. บทบาทหน้าที่ของแรงงานไทยด้านบัญชีในอนาคตเป็นอย่างไร
4. องค์ประกอบของการเตรียมความพร้อมแก่แรงงานไทยด้านบัญชี
5. ปัจจัยสนับสนุนความพร้อมของแรงงานไทยด้านบัญชีมีอะไรบ้าง
6. หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมแก่แรงงานไทยด้านบัญชีควรมีลักษณะอย่างไร
7. วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี ในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ เป็นอย่างไร
8. เนื้อหาที่ดีที่จะใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีควรมีสาระสำคัญในด้านความรู้ทางวิชาชีพ ทักษะทางวิชาชีพ ทักษะทางภาษา ทักษะคติ อย่างไร
9. กิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมแก่แรงงานไทยด้านบัญชี
10. คุณลักษณะของแรงงานไทยด้านบัญชีที่พึงประสงค์ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีองค์ประกอบที่สำคัญอะไรบ้าง
11. การประเมินผลที่ดีควรมีการประเมินอะไรบ้าง มีขั้นตอนอย่างไร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ให้สัมภาษณ์

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความร่วมมือเพื่อพัฒนางานด้านวิชาการต่อไป

เครื่องมือวิจัย
แนวทางสนทนากลุ่ม
สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

วัตถุประสงค์

เพื่อตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี

ประเด็นการสนทนากลุ่ม

1. ความเหมาะสมของนโยบายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี
2. ความเหมาะสมขององค์ประกอบของจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี
3. ความเหมาะสมของคุณลักษณะของแรงงานไทยด้านบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน
4. ความคิดเห็นต่อภาพรวม ของรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชี
5. ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้ปฏิบัติจริง
6. ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับ (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบฯ
7. ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับแรงงานไทยด้านบัญชีไปใช้

การสังเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาในระบบทางด้านบัญชี

ประเด็น	ไทย	ไทย	สหราชอาณาจักร	สิงคโปร์	มาเลเซีย
	CU	KU	LSE	NUS	UM
1. หลักสูตร					
1.1 ชื่อหลักสูตร					
บัญชีบัณฑิต	✓	✓	-	-	✓
บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการบัญชี	-	-	-	✓	-
วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาการบัญชี	-	-	✓	-	-
1.2 ระยะเวลา					
ปกติ 4 ปี	✓	✓	-	-	✓
ปกติ 3 ปี	-	-	✓	✓	-
เกียรตินิยม 1 ปี	-	-	✓	-	-
1.3 ภาษาหลักที่ใช้					
อังกฤษ	-	-	✓	✓	✓
อื่นๆ	✓	✓	-	-	✓
1.4 เกณฑ์ภาษาอังกฤษในการเข้าศึกษา					
IELTS	-	-	6.5	6.5	6.0
1.5 การยอมรับจากองค์กรวิชาชีพบัญชี					
ท้องถิ่น	✓	✓	✓	✓	✓
สากล	-	-	✓	✓	✓
การยกเว้นการทดสอบก่อนเข้าสู่โปรแกรมวิชาชีพตามเงื่อนไขของแต่ละองค์กรวิชาชีพบัญชี	-	-	✓	✓	✓
2. เนื้อหาสาระ					
2.1 วิชาทั่วไป					
วิทยาศาสตร์/คณิตศาสตร์	✓	✓	✓	-	-
มนุษยวิทยา	✓	✓	-	-	-
การเมืองการปกครอง	-	-	-	-	-
วัฒนธรรม	-	-	-	-	✓
จริยธรรม	✓	✓	-	✓	✓
ภาษาอังกฤษ	✓	✓	-	-	✓
2.2 วิชาพื้นฐานของสาขาบัญชี					
เศรษฐศาสตร์	✓	✓	✓	✓	✓

การสังเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาในระบบทางด้านบัญชี (ต่อ)

ประเด็น	ไทย	ไทย	สหราชอาณาจักร	สิงคโปร์	มาเลเซีย
	CU	KU	LSE	NUS	UM
สถิติ	✓	✓	✓	-	✓
การคิดวิเคราะห์เชิงปริมาณ	✓	✓	-	-	✓
การตลาด	✓	✓	-	✓	✓
กฎหมายในประเทศ	✓	✓	-	-	✓
การจัดการธุรกิจ/องค์กร	✓	✓	✓	✓	✓
สิ่งแวดล้อมทางธุรกิจ/พฤติกรรมองค์กร	✓	✓	✓	✓	✓
2.3 วิชาบังคับทางบัญชี					
บัญชีขั้นต้น กลาง สูง	✓	✓	-	-	-
มาตรฐานทางการบัญชี	✓	✓	✓	✓	-
การตรวจสอบบัญชี	✓	✓	-	✓	✓
บัญชีต้นทุน	✓	✓	✓	✓	-
บัญชีบริหาร	✓	✓	✓	✓	✓
บัญชีการเงิน	✓	✓	-	✓	-
เทคโนโลยีสารสนเทศทางบัญชี	✓	✓	✓	✓	✓
ภาษีอากร	✓	✓	-	✓	✓
2.4 วิชาเฉพาะเลือก					
การวางระบบ	✓	✓	-	-	-
การประเมินความเสี่ยง	✓	✓	✓	-	-
สัมมนาการตรวจสอบ	✓	✓	-	✓	-
วิทยานิพนธ์ทางบัญชี	-	-	✓	✓	-
3. กิจกรรมการเรียนรู้					
3.1 กิจกรรมในห้องเรียน					
การบรรยายในห้องเรียน	✓	✓	✓	✓	✓
การบรรยายโดยวิทยากรพิเศษ	✓	✓	✓	✓	✓
การมีผู้สอนพิเศษ	-	-	✓	-	-
การใช้กรณีศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓
การใช้บทบาทสมมติ	-	-	✓	✓	✓
การอภิปรายในห้องเรียน	✓	✓	✓	✓	✓
การนำเสนอ ผลงาน	✓	✓	✓	✓	✓
การเขียนบทความ รายงาน	✓	✓	✓	✓	✓
3.2 กิจกรรมนอกห้องเรียน					
โครงการชุมชน	-	-	✓	-	-
การฝึกหัดงาน (บังคับ)	-	-	-	✓	✓

การสังเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาในระบบทางด้านบัญชี (ต่อ)

ประเด็น	ไทย	ไทย	สหราชอาณาจักร	สิงคโปร์	มาเลเซีย
	CU	KU	LSE	NUS	UM
การฝึกหัดงาน (เลือก)	✓	✓	✓	-	-
ห้องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	-	-	-	✓	-
การเยี่ยมชมสถานประกอบการ	✓	✓	✓	✓	✓
การฝึกปฏิบัติการ	✓	✓	✓	✓	✓
การทำโครงการเดี่ยว/กลุ่ม	✓	✓	✓	✓	✓
การมีผู้ติดตามการเรียนรู้	-	-	✓	-	-
การจัดการบริษัทจำลอง	✓	-	-	-	✓
การใช้ห้องปฏิบัติการ	✓	✓	-	-	✓
การเข้าร่วมสัมมนา	✓	✓	✓	✓	✓
3.3 กิจกรรมพิเศษ					
การแลกเปลี่ยนนักศึกษา	-	-	-	✓	-
3.4 กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง					
เรียนรู้ผ่านสื่อ	✓	✓	✓	✓	✓
เรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์	-	-	✓	-	-
เรียนรู้ผ่านการอ่าน วิเคราะห์และเขียนบทความ	-	-	✓	-	-
4. คุณลักษณะแรงงานด้านบัญชีที่พึงประสงค์					
4.1 ภายใน					
จิตอาสา	✓	✓	✓	-	-
ความรับผิดชอบ	✓	✓	✓	✓	-
รู้จักพอเพียง	✓	✓	-	-	-
คุณธรรม จริยธรรม	✓	✓	✓	✓	✓
4.2 ภายนอก					
ความรู้ด้านบัญชี	✓	✓	✓	✓	✓
ความรู้ด้านธุรกิจ	✓	✓	✓	✓	✓
การบูรณาการความรู้	✓	✓	✓	✓	✓
พร้อมประกอบอาชีพ	✓	✓	✓	✓	✓
ความสามารถในการปรับตัว	✓	✓	✓	✓	✓
การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ	✓	✓	✓	✓	✓
ความเป็นผู้นำ	✓	✓	✓	✓	✓
การสื่อสาร	-	-	✓	✓	✓
การนำเสนอ	-	-	✓	✓	-
การให้คำปรึกษา	-	-	✓	-	-
การนำตนเอง	-	-	✓	-	-

การสังเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาในระบบทางด้านบัญชี (ต่อ)

ประเด็น	ไทย	ไทย	สหราชอาณาจักร	สิงคโปร์	มาเลเซีย
	CU	KU	LSE	NUS	UM
การจัดการ การทำธุรกิจ	✓	-	✓	-	✓
มุมมองสากล	✓	✓	✓	✓	✓
มุมมองอาเซียน	-	-	-	✓	✓
การทำงานเป็นทีม	-	-	-	-	✓
5. การประเมินผล					
การทดสอบข้อเขียน	✓	✓	✓	✓	✓
การประเมินในแต่ละวิชา	-	-	✓	-	-
การทำโครงการ	-	-	-	-	✓
การสังเกตพฤติกรรม	-	-	-	-	✓

การสังเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนทางด้านบัญชี

ประเด็น	ไทย	สหรัฐ อเมริกา	สหราชอาณาจักร	สิงคโปร์	มาเลเซีย
	FAP	AICPA	ACCA	ISCA	MIA
1. หลักสูตร					
รูปแบบ					
การสัมมนา ฝึกอบรม ประชุม	✓	✓	✓	✓	✓
การจัดตามกลุ่มผู้เรียนในองค์กร	✓	✓			✓
การเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์		✓	✓	✓	✓
- Webinar					
การศึกษาด้วยตนเอง เพื่อทดสอบ	✓	✓	✓	✓	-
- วารสาร บทความ					
- CD/DVD					
- TV Program					
ระยะเวลา					
ระยะเวลาบังคับการพัฒนาความรู้ ต่อเนื่องตามกฎหมาย ระเบียบ (ชั่วโมงต่อ ปี)	12	40	40	40	40
ระยะเวลาน้อยกว่า 14 ชั่วโมง	✓	✓	✓	✓	✓
ระยะเวลา 14-35 ชั่วโมง	✓	✓	-	✓	-
ระยะเวลามากกว่า 35 ชั่วโมง	✓	-	-	-	-
ภาษา					
ภาษาอังกฤษ	-	✓	✓	✓	✓
ภาษาอื่นๆ	✓	-	-	-	-
ประเภทความรู้					
ด้านบัญชี (มาตรฐาน)	✓	✓	✓	✓	✓
ด้านการตรวจสอบบัญชี	✓	✓	✓	✓	✓
ด้านบัญชีภาษีอากร	✓	✓	✓	✓	✓
ด้านการประเมินความเสี่ยง	✓	-	-	✓	✓
ด้านบัญชีอื่นๆ	-	-	✓	-	-
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	-	✓	-	-	-
การพัฒนาทักษะการทำงาน	-	✓	✓	-	-
ความเป็นผู้นำ	-	-	✓	-	-
การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	-	-	-	-	✓
บัญชีเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรม	✓	✓	-	-	-
กฎหมายธุรกิจ	-	-	-	✓	-
การเตรียมการทดสอบ	✓	✓	✓	✓	✓
ประชาคมอาเซียน	✓	-	-	-	-
ภาษาอังกฤษ	✓	-	-	✓	-

การสังเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนทางด้านบัญชี (ต่อ)

ประเด็น	ไทย	สหรัฐ อเมริกา	สหราชอาณาจักร	สิงคโปร์	มาเลเซีย
	FAP	AICPA	ACCA	ISCA	MIA
2. เนื้อหา					
ความรู้ : ด้านบัญชี					
มาตรฐานบัญชี/สอบบัญชี	✓	✓	✓	✓	✓
มาตรฐานภายในประเทศ	✓	-	-	-	✓
การประเมินราคา/ต้นทุน	✓	-	✓	✓	✓
การควบคุมภายใน	✓	✓	-	✓	-
การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงาน	✓	-	-	✓	✓
การบัญชีบริหาร	✓	✓	✓	✓	✓
การวางแผนควบคุม	✓	-	-	✓	✓
การประเมินความเสี่ยง	✓	-	✓	✓	✓
ความรู้เฉพาะทาง/อุตสาหกรรม	✓	✓	-	✓	✓
ความรู้ : ภาษีเงินได้					
ภาษีเงินได้	✓	✓	✓	-	✓
การวางแผนภาษี	✓	✓	-	-	✓
สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับการค้าระหว่างประเทศ	✓	-	-	-	-
ทักษะการทำงาน					
การบริหารจัดการ	✓	-	✓	✓	-
การพัฒนาการเติบโตในสายงาน	✓	-	✓	✓	-
การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม	-	-	✓	✓	-
ความรู้ข้ามศาสตร์	-	-	✓	-	✓
ภาษา	✓	-	-	✓	✓
จรรยาบรรณ					
จรรยาบรรณทางวิชาชีพ	✓	✓	✓	✓	✓
บริษัทภิบาล/ความโปร่งใส	-	✓	✓	✓	✓
3. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน					
การบรรยาย/สัมมนา	✓	✓	✓	✓	✓
การตั้งคำถามและอภิปราย	✓	✓	✓	✓	✓
การประชุมปฏิบัติการ	✓	✓	✓	-	-
การเสวนา	✓	✓	✓	-	-
การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ - กรณีศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓
การใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อให้ คำแนะนำ	-	✓	-	-	-

การสังเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนทางด้านบัญชี (ต่อ)

ประเด็น	ไทย	สหรัฐอเมริกา	สหราชอาณาจักร	สิงคโปร์	มาเลเซีย
	FAP	AICPA	ACCA	ISCA	MIA
การใช้เกม/กิจกรรม	✓	✓	-	-	-
การให้ข้อมูลข่าวสารความรู้ ทางเว็บ	✓		✓	-	-
การเยี่ยมชมสถานประกอบการจริง	✓	✓	-	-	-
การเรียนรู้เป็นทีม	-	✓	-	-	-
การได้วาที่	-	✓	-	-	-
การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	-	✓	-	✓	-
การเขียนสะท้อนความคิด	-	✓	-	-	-
การนำด้วยตนเอง	✓	✓	✓	-	-
ระบบอิเล็กทรอนิกส์-เว็บปีนาร์	-	✓	✓	✓	-
4. คุณลักษณะแรงงานที่พึงประสงค์					
ความรู้					
ความรู้ทางด้านมาตรฐานบัญชี	✓	✓	✓	✓	✓
ความรู้ศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง	✓	✓	-	-	✓
ความรู้เฉพาะทาง/อุตสาหกรรม	✓	✓	-	-	-
ทักษะ					
ทักษะการปฏิบัติงาน	✓	✓	✓	✓	✓
การติดตามการเปลี่ยนแปลง	✓	✓	✓	✓	✓
การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ	-	✓	✓	-	-
ภาษา	✓	-	-	✓	-
ทัศนคติ					
คุณธรรม จริยธรรม	✓	-	-	✓	✓
ความระมัดระวังรอบคอบ	✓	-	-	-	-
การใช้วิจารณญาณ	-	-	-	-	-
5. การประเมินผล					
การนับชั่วโมงพัฒนาความรู้ต่อเนื่อง					
การตรวจสอบตัวตน	✓	-	-	✓	-
การทดสอบความรู้ กรณีเรียนด้วยตนเอง	✓	✓	✓	✓	-
การประมวลผลความรู้ของตน	-	✓	✓	-	-
การทดสอบความรู้ เพื่อรับวุฒิบัตรรับรองความรู้					
ทดสอบข้อเขียน	✓	-	-	✓	-

การสังเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนทางด้านบัญชี (ต่อ)

ประเด็น	ไทย	สหรัฐอเมริกา	สหราชอาณาจักร	สิงคโปร์	มาเลเซีย
	FAP	AICPA	ACCA	ISCA	MIA
การนำเสนอผลงาน	✓	-	-	-	-
การแสดงความสามารถในการปฏิบัติงาน	✓	-	-	-	-
การประเมินความพึงพอใจ					
สถานที่/บรรยากาศ	✓	-	-	-	-
ผู้สอน	✓	-	-	-	-
การอำนวยความสะดวก	✓	-	-	-	-

ตัวอย่างภาพบรรยากาศการสัมภาษณ์เชิงลึก
ระหว่างวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2555 – 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556

คุณสุพจน์ สิงห์เสนห์ (ดุสิตบัณฑิตศึกษาศาสตร์)
(สัมภาษณ์วันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2555)

ประธานคณะกรรมการพัฒนาวิชาชีพบัญชี,
ประธานคณะกรรมการเตรียมความพร้อมสู่ AEC
สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, หน่วยงาน
ผู้จัดการ บริษัทเคพีเอ็มจีมิชชีสอบบัญชี จำกัด

คุณปกรณ์ เพ็ญภาคกุล (ดุสิตบัณฑิตศึกษาศาสตร์)
(สัมภาษณ์วันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2555)

กรรมการสภาวิชาชีพบัญชีฯ
ผู้ทรงคุณวุฒิ (ที่ปรึกษา)
1. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
2. กรมสรรพากร

ดร.นันทนวล ผิวทองงาม
(สัมภาษณ์วันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2555)

ผู้อำนวยการศูนย์ AEC Strategy Center
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ดร.นันทนวล วิเศษสรรพ
(สัมภาษณ์วันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2556)
คณบดีคณะบัญชี มหาวิทยาลัยรังสิต

ภาพการจัดสนทนากลุ่ม
วันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2557 เวลา 9.00 – 12.00 น.
ณ อาคารสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

ภาพบรรยากาศการนำเสนอผลการวิจัย

ภาพบรรยากาศการสนทนากลุ่มใหญ่ร่วมกัน

ภาพการจัดสนทนากลุ่ม (ต่อ)

ภาพการ
ประชุมกลุ่ม
ย่อยกลุ่มที่ 1ภาพการ
ประชุมกลุ่ม
ย่อยกลุ่มที่ 2ภาพการ
ประชุมกลุ่ม
ย่อยกลุ่มที่ 3

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวจุฬารัตน์ จิตไพศาลวัฒนา เกิดวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2524 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี สาขาบริหารธุรกิจ วิชาเอกการบัญชี (หลักสูตรนานาชาติ) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา พ.ศ. 2547 สำเร็จปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ สาขาบริหารการศึกษา จากวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปีการศึกษา พ.ศ. 2551 เข้าศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2552

ประวัติการทำงาน เริ่มทำงานเป็นผู้ช่วยผู้สอบบัญชีที่บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิภาคเอเชีย สอบบัญชี จำกัด ในปี พ.ศ. 2547 ต่อมาเป็นเจ้าหน้าที่ควบคุมทางการเงิน ธนาคารคาลิยง สาขาประเทศไทย ปี พ.ศ. 2551 ในระหว่างนั้นได้ทำธุรกิจกวดวิชาสำหรับเด็กประถมถึงมัธยมต้น ในปี พ.ศ. 2552 ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจากสภาวิชาชีพบัญชี และเป็นวิทยากรพิเศษวิชาสอบบัญชี 2 ในสถาบันติวข้อสอบเพื่อเตรียมตัวสอบเพื่อขอรับใบอนุญาตผู้สอบบัญชี

ปัจจุบัน ผู้สอบบัญชีอิสระ นักวิชาการประจำสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ รับผิดชอบในส่วนงานต่างประเทศ และวิทยากรพิเศษที่สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ในหัวข้อเกี่ยวข้องกับการสอนภาษาอังกฤษและการให้ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และเลขานุการคณะกรรมการด้านต่างประเทศ สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์